ALDI PII MANUTII INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM LIBRI QUATUOR.

Quæ quoq; libro continentur hanc uolunti chartam statim se offerunt.

VENETIIS M D XXXVIII.

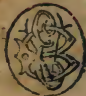

IN PRIMO LIBRO HABENTVR PRÆCIPVA HÆC.

IN SECVNDO VERO, HÆC.

IN TERTIO, HÆC.

IN QVARTO, HÆC.

Homero,& hexametra & Thetrametra ex Theocrito,& Iambica trimetra ex Euripide. Aristophane. Mænãdro. Trochaica tetrametra ex Euripide Aristophane. Phalæcia ex epigrammatis. quæ qbus constent pedibus, & quemadmodum scandatur accentibus breui ᴗ,& longo – ostensum est.

EIVSDEM OPVSCVLVM IN QVO HÆC.

- De literis græcis & diphthongis, & quemadmodũ ad nos ueniant.
- Abbreuiationes, quibus frequenter græci utuntur.
- Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem gloriosissimam.
- Symbolum Apostolorum.
- Diui Ioannis Euangelistæ Euangelium.
- Aurea Carmina Pythagoræ.
- Phocilydis Poema ad bene, beateq́; uiuendum.
- Omnia hæc cum interpretatione latina.
- Introductio per breuis ad hebraicam linguam.

ALDVS P. MANVTIVS ROMANVS, LITERARII LVDI MAGISTRIS. S. P. D.

Rudimenta grammatices latinæ linguæ à nobis olim composita, optimũ factu existimaui, ad uos iuuentutis moderatores, & morum magistros legenda committere, non quia putarem indigere uos lucubratiunculis nostris, Quanquam dicere

solebat Plinius, nullum esse librum tam malum, qui non aliqua parte prodesset, sed potius, ut siqd erratũ fuerit (homines enim sumus) castigaretis, meq; de erratis omnib⁹ amice admoneretis. Tũ, ut quod fieri à uobis uelim, erudiendis, instituendisq; pueris, quandoquidem id illis ualde profuturum arbitrabar, uos rogarem. Primũ, ut memineritis oportere uos eorum, quos accepistis instituendos, sic satagere, ut simul & docti fiant, & sanctis imbuãtur moribus. quia Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. Atq; adeo à teneris assuescere multũ est, nec solũ rectores, magistrosq; uos esse adolescentiũ, sed & parentes putetis. scitis enim illud. Qui præceptorẽ sancti uoluere parentis esse loco. Equidẽ bonos, malos'ue uos esse tãtũ referre existimo, ut ausim dicere bonorũ, malorumq; omnium, quæ ubiq; terrarum fiũt, uos esse potissimam causam. Nã iurisconsulti, philosophi, Rectores urbium, principes, Ducesq;, ac Reges, Necnon Monachi, Sacerdotes, Episcopi, Cardinales, ipsiq; summi Pontifices, & deniq; quicunq; uel solas literarũ notas tenent, sub disciplina olim uestra fuere paruuli à uobis instituti sunt. uirtus uestra, uitium'ue eorum profuit, aut nocuit moribus. tantum ualet longa consuetudo, ut si cũ sancto diu uixeris, sanctus futurus sis, si cum peruerso, peruertaris. Siquidẽ (ut inquit Fabius) Leonides Alexandri pædagogus quibusdam eum uitijs imbuit, quæ robustum quoq; & maximum regem ab illa institutione puerili sunt prosecuta. Quamobrem quantum boni & sancti præceptores ciuitatibus ꝓsint, non facile dixerim, quantum item obsint praui, & uitiosi, non queo dicere. Quare non possum non multum mirari nullam

ferè puerorum patribus, & rectoribus urbium in eligendis præceptorum moribus, esse curam non animaduertunt, quantũ inde boni, mali' ue infundatur in ciuitates. Nam quales sunt, qui instituũt, tales & qui instituuntur, uelint nolint, euadent lõga die. Lõga dies homini docuit parere leones, Longa dies molli saxa peredit aqua. Videte igitur uos, qui & longo tempore, & assidue teneros, & simplices adolescentulorũ animos instituitis, quãtum & prodesse potestis & obesse hominibus, Quod si quisquam est sic oblitus sui ipsius, ut agnos suæ cõmissos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes uel breui expectat. nam qui ita pernitiosi sunt, ut non solum obsint quod ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plusq̃; exemplo, quã peccato nocent, immature morte, ne tantum obesse queant, ne mũdum corrumpãt rapiuntur. Itaq; enitendum pro uirib', ut & sanctos mores & bonas literas simul edoceantur adolescentuli. Quãdo alterum sine altero facere nullo modo licet. At si in altero peccãdum foret, potior mihi ratio uiuẽdi honeste, quã uel optime discẽdi uideretur. Malo enim eos nullas scire literas ornatos morib', quàm omnia scire malo moratos, malisq; simillimos esse dæmonibus, qui & si multa sciũt (nam id ideo illis inditum est à græcis nomen) sunt tñ quã pessimi. Alterum, quod uos meminisse uelim, est nequid nisi doctissimorum authorũ ediscere cogatis adolescẽtulos, imo ne grãmaticas quidẽ regulas nisi cõpendia quædam breuissima quæ teneri facile memoria queãt, laudo eos ediscere, sed tm̃ ut illas assidue, accurateq́; legãt, noĩaq́; & uerba declinare optime sciãt. Nã dũ lucubrationes nostras uel car

mine, uel prosa oratione, etiā de arte, cōmendare memoriæ eos cogimus, erramus, (ut mihi quidē uidetur) multis modis. Primum quod quæ summo labore edidicerunt, dediscunt paucis diebus, quod ego & puer olim, & iuuenis, cōpositis etiam à me regulis, sum sæpe expertus. nam cum generum regulas, præteritorum'ue summa cura memoriæ mandassem, per breui eas obliuiscebar. Idē cæteris quoq; euenire existimo. Præterea difficultate tum materiæ, tum styli, eò desperationis ueniunt, ut & scholas, & literas fugiant, & studia, quæ amare nondum possunt, maxime oderint. Tum eo ipso tempore, quo nostra ediscunt, facilius meliusq; uel Ciceronis aliquid, uel Virgilij, aliorum'ue illustriū possent ediscere, olim & decori, & commodo illis non mediocri futurū. Equidem puero mihi, cum Alexandri carmen de arte grammatica, præceptore cogente, memoriæ mandabam, non ita contigisse, plurimum doleo. Addite quod cum incultos, & barbaros discimus tales, ac potius incultores & ipsi euadimus. Solemus enim ijs, quos imitamur, plerunq; esse deteriores. Quapropter optimos, & statim & semper legēdos putat Quintilianus, atq; eorū candidissimū quemq;, & maxime expolitum. Tum de Cicerone sic inquit. Cicero (ut mihi quidem uidetur) & iucundus incipientibus quoq;, & apertus est satis, nec prodesse tantū, sed etiam amari potest, tum (quemadmodum Plinius præcipit) ut quisq; erit Ciceroni simillimus. Sed de genere hoc longa haberi posset oratio. Hæc uero attigimus nostro erga studiosos summo amore. q̄re uos etiā atq; etiā rogo, ut boni, quicq̄d diximus, cōsulatis. Valete.

Venetijs Mense Octobri. M D V I I.

Quoniam autem omnibus in rebus à diuinis incipiendum est, christianeq́; à teneris institui pueros uolumus, hæc in primis ediscant.

In nomine Iesu Christi crucifixi Dei Opt. Max.

Oratio data Apostolis ab Iesu redemptore humani generis latine, & græce.

Pater noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomẽ tuũ. Adueniat regnũ tuũ. Fiat uoluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Sed libera nos à malo. Amen.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad beatissimam Virginem latine, & græce.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus uẽtris tui Iesus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nũc & in hora mortis nostrę. Amẽ.

Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Credo in Deum patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius unicum dominum nostrũ. Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria Virgine. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Descendit ad inferos. Tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos. Sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos. Credo in spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam. Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Vitam æternã. Amen.

DECEM PRÆCEPTA LEGIS ANTIQVÆ.

Mente deum tota uenerare, & semper adora.
Ne incassum iura sanctissima numina diuum.
Hinc caueas festis quicquam exercere diebus,
Quod uetitũ ẽ. Magno pı' affice honore parẽtes.
Ah ne occide hoĩem. Nunquã furare. Malignus
Esse caue testis. Necnon bonus effuge lectum
Concutere alterius, tedas fœdare iugales.
Non modo neu turpis sis, lege iuberis, adulter.
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
Cuncta aliena, bonus quo sis, cupijsse caueto.
Hæc quicunq; decem summi præcepta Tonantis
Christocola, ut debet, seruarit, carcere liber
Corporis, ad cœli felicia tecta uolabit
Lætus, & æternum cariturus morte quiescet.

Salutatio filiorum Euæ ad Beatissimã uirginẽ.

Salue regina misericordiæ uita dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachry-

marum ualle. Eia ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Et Iesum benedictum fructū uentris tui nobis post hoc exilium ostende o clemens o pia, o dulcis uirgo Maria. Dignare me laudare te uirgo sacrata. Da mihi uirtutem contra hostes tuos, Amen.

Initium Euangelij secundū Ioannem.

In principio erat uerbū. Et uerbum erat apud deū, & deus erat uerbū, hoc erat in pricipio apud deū. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factū est. In ipso uita erat, & uita erat lux hominū, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eā nō cōprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomē erat Ioannes. Hic uenit in testimoniū, ut testimonium perhiberet de lumine, ut oēs crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux uera, quæ illuminat omnē hominem uenientē in hunc mundū. In mundo erat, & mūdus per ipsum factus est, & mūdus eū nō cognouit. In propria uenit, & sui eum non receperunt. Quotquot autē receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Iis, qui credūt in nomine eius, qui nō ex sanguinib', neq; ex uoluntate carnis, neq; ex uolūtate uiri, sed ex deo nati sunt, ET VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis. Et uidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre plenum gratiæ & ueritatis.

Psalmus alternis, dicendus cum ad altare sacrificaturus sacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare dei. CLERICVS. Ad deū, qui lætificat iuuētutem meā.

S. Iudica me Deus, & discerne cām meā de gente nō sancta, ab homine iniquo & doloso eripe me. C L E. Quia tu es deus meus, & fortitudo mea, quare me repulisti, & quare tristis incedo, dū affligit me inimicus? S. Emitte lucem tuam, & ueritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctū tuum, & in tabernacula tua. S A. Et introibo ad altare Dei. C L E. Ad deum, qui lætificat iuuentutem meam.

S. Confitebor tibi in cythara deus deus meus, quare tristis es anima mea, & quare côturbas me? C L E. Spera in deo, quoniā adhuc cōfitebor illi salutare uultus mei, & deus meus. S. Gloria patri & filio & spiritui sancto. C L E. Sicut erat in principio & nūc & semper, & in secula seculorum. C L E. Amen.

S. Confiteor Deo patri omnipotēti, beatæ Mariæ semper uirgini, & omnibus sanctis, & uobis fratres me grauiter, multifariamq; peccasse mea culpa. Ideo precor immaculatam & semper uirginem Mariam, & oēs sanctos, & uos frattes orare pro me.

C L E R I C V S. Misereatur tui omnipotens deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducat te ad uitā æternā. S. Amen. C L E R I C V S. Confiteor Deo omnipotenti, & beatæ Mariæ semper uirgini, & omnibus sanctis, & tibi pater me grauiter, multifariamq; peccasse mea culpa. Ideo precor immaculatam & semper uirginem Mariam & te pater orare pro me. S A C E R. Misereatur uestri omnipotens deus, & dimissis omnibus peccatis uestris, pducat uos ad uitam æternā. C L E R I. Amen. S. Veniā & absolutionē, & remissionem peccatorū omnium det uobis oīpotens, & misericors dn̄s. C L E R I. Amē. S. Deus tu côuersus uiuificabis nos. C L E R I. Et plebs tua lætabitur in te. S A. Ostende no-

bis dñe misericordiam tuã. CLERI. Et salutare tuũ da nobis. S. Domine exaudi orationẽ meam. CLERI. Et clamor meus ad te ueniat. SA. Dominus uobiscum. CLERI. Et cum spiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis facto signo sanctissimæ crucis dicatur ter.

Benedicatur Deus trinus & unus.
Benedicatur Dominus noster Iesus Christus.
Benedicatur uirgo Maria mater Dei.
Deus propitius esto mihi peccatori.
Dignare dñe nocte ista sine peccato nos custodire.
Domine Iesu christe da mihi intellectum & doce me facere uoluntatem tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & salutatio Angeli ad beatissimam uirginem, & semel Symbolum apostolorũ. Hinc Euangelium In principio erat uerbũ, & uerbum erat apud Deum. & cætera.

Cum surgitur cubitu, dicantur eadem omnia, nisi quod ubi dicitur nocte ista, dicatur die isto.

Ad benedicendam mensam, Ante prandium.

Benedicite. Oculi omnium in te sperant dñe, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria patri & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorũ. Κύριε ἐλέησον. Χριστὲ ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον.
Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen. Benedic dñe nos & tua dona, quæ de tua largitate sumus sumpturi p Christum dñm nostrum. Amen. Iube domne benedicere. Mẽsæ cœlestis participes faciat nos rex æter-

næ gloriæ. Amē. Deus charitas est. & qui manet in charitate in Deo manet, & deus in eo.

Post prandium.

Tu autem domine miserere nostri. Deo gratias. Confiteantur tibi domine omnia opa tua, & sancti tui benedicant tibi. Gloria patri. Sicut erat in principio. Agimus tibi gratias omnipotens Deus pro uniuersis beneficijs tuis qui uiuis & regnas in secula seculorum. Amen.

PSALMVS.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinē miserationum tuarum dele iniquitatē meā. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mūda me. Quoniā iniqtatem meā ego cognosco, & peccatum meū contra me est semper. Tibi soli peccaui & malū coràm te feci, ut iustificeris in sermonib⁹ tuis, & uincas, cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis cōcepit me mater mea. Ecce enim ueritatem dilexisti, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me dñe hysopo & mundabor, lauabis me, & sup niuē dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciē tuā à peccatis meis, & oēs iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus, & spiritū rectum innoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua, & spiritum sanctū tuū ne auferas à me. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ, & exultabit lingua

mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meū annunciabit laudē tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utiq;, holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua sion, ut edificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos. Gloria patri & filio. Sicut erat. kyrie eleison. Christe eleison. kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

D ispersit dedit pauperibus. Iustitia eius manet in seculum seculi. Benedicam dominum in omni tempore. Semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea. Audiant mansueti & letentur. Magnificate dominum mecum. Et exaltemus nomen eius in idipsum. Sit nomen domini benedictum. Ex hoc nunc & usq; in seculum. Retribuere dignare domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen sanctum tuum uitam æternam. Amen. Benedicamus domino. Deo gratias. Fidelium animæ per misericordiam dei, requiescant in pace. Amen. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Deus det nobis suam pacem. Et uitam æternam. Amen.

Ante cœnam.

B enedicite. Benedicite. Edent pauperes & saturabūtur, & laudabunt dominum, qui requirunt eum. uiuent corda eorum in seculum seculi. Gloria patri & filio, & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper & in secula seculorum. Amen. kyrie eleison. Christe eleison. kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera

nos à malo. Benedic domine. & reliqua ut supra in principio prandij.

Post cœnam.

Tu autem domine miserere nostri. Deo gratias. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus escam dedit timentibus se. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculornm. Amen. Benedictus dominus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen. Psalmus. Laudate dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & ueritas domini manet in æternum. Gloria patri & filio & spiritui sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amen. kyrie eleison. Christe eleison. kyrie eleison. Pater noster. & cætera ut in fine prandij.

Breuissimus simul, & utilissimus modus, quo & legere & scribere quis cito, recteq́; discet.

Litterę. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z.

Vocales. a. e. i. o. u.

Consonantes. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. i. u. cum non sunt uocales.

Consonantes præpositæ uocalibus.

Ba. be. bi. bo. bu.	Ca. ce. ci. co. cu.
Da. de. di. do. du.	Fa. fe. fi. fo. fu.
Ga. ge. gi. go. gu.	Ha. he. hi. ho. hu.

Ia.ie.ii.io.iu. La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu. Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu. Qua.que.qui.quo.quu
Ra.re.ri.ro.ru. Sa.ſe.ſi.ſo.ſu.
Ta.te.ti.to.tu. Va.ue.ui.uo.uu.
Xa.xe.xi.xo.xu. Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales uni præpoſitæ conſonanti.

Ab.eb.ib.ob.ub. Ac.ec.ic.oc.uc.
Ad.ed.id.od.ud. Af.ef.if.of.uf.
Ag.eg.ig.og.ug. Ah.eh.ih.oh.uh.
Al.el.il.ol.ul. Am.em.im.om.um.
An.en.in.on.un. Ap.ep.ip.op.up.
Ar.er.ir.or.ur. As.es.is.os.us.
At.et.it.ot.ut. Ax.ex.ix.ox ux.

Vocales uni,duabus'ue,aut tribus præpoſitæ conſonantibus.

Alx elx.ilx.olx ulx. Anc.enc.inc.onc.unc.
Ams.ems.ims.oms.ums Ans.ens.in.ons.uns.
Ant.ent.int.ont.unt. Anx.enx.inx.onx.unx
Ars.ers.irs.ors.urs. Arx.erx.irx.orx.urx.
Abs.ebs.ibs.obs ubs. Arbs.erbs.irbs.orbs.urbs
Aps.eps.ips.ops.ubs. Arps.erps.irps.orps.urps

Vocales uocalibus præpoſitæ.

æ œ au eu ei quæ ſunt diphthongi.

Duæ tres'ue Conſonantes præpoſitæ uocalibus.

Bda.bde.bdi.bdo.bdu. Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre.bri.bro.bru. Cha.che.chi.cho.chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. Cna.cne.cni,cno.cnu.
Cra.cre.cri.cro.cru. cta.cte.cti.cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo.dlu. Dma.dme.dmi.dmo.dmu.
Dna.dne.

Dna.dne.dni.dno.dnu Dra.dre.dri.dro.dru.
Fla.fle.fli.flo.flu. Fra.fre.fri.fro.fru.
Gda.gde.gdi.gdo. gdu. Gla.gle.gli.glo.glu.
gma.gme.gmi.gmo.gmu.gna.gne.gni.[illegible].gnu
Gra.gre.gri.gro.gru. mna.mn[illegible]mo.mnu
Pla.ple.pli.plo.[illegible] Pna.pne.[illegible].pno.pnu.
Pra.pre.pri.p[illegible] [illegible]so.psu.
Pta.pte.pti.pt[illegible] [illegible]sbo.sbu.
Sca.sce.sci.sco.[illegible] [illegible]smi.smo.smu.
Spa.spe.spi.spo.spu. Squa.sque.q.squo.squu.
Sta.ste.sti.sto.stu. Stla.stle.stli.stlo.stlu.
Stra.stre.stri.stro.stru. Tla.tle.tli.tlo.tlu.
Tma.tme.tmi.tmo.tmu. Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.

Consonãtes prępositæ,& suppositæ uocalibus.

B[illegible].beb.bib.bob.bub. Bac.bec.bic. boc.buc.
Ba[illegible]bed.bid.bod. bud Baf.bef.bif.bof.buf.
Bag.[illegible]g.big.bog.bug Bal.bel.bil.bol.bul.
Bam.b[illegible].bim.bõ. bũ. Ban.ben.bin.bon.bun.
Bap.bep.[illegible]p.bop.bup. Bar.ber.bir.bor.bur.
Bas.bes.b[illegible].bos. bus. Bat.bet.bit.bot.but.
Cab.ceb.cib.[illegible]b.cub. Cac.cec.cic.coc.cuc.
Cad.ced.[illegible]od. cud. Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.c[illegible]g. cug. Cal.cel.cil.col.cul.
Cam.cem.ci[illegible] cum Can.cen.cin.con.cun.
Cap.cep.cip.co[illegible]p. Car.cer.cir.cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.[illegible] Cat.cet.cit.cot.cut.
Dab.deb.dib.dob.d[illegible] Dac.dec.dic.doc.duc.
Dad.ded.did.dod.du[illegible] [illegible]af.def.dif.dof.duf.
Dag.deg.dig.dog.dug D[illegible].del.dil.dol.dul.
Dam.dem.dim.dõ.dũ. Dan.den.din.don. dun.
Dap.dep.dip.dop.dup. Dar.der.dir.dor.dur.
Das.des.dis. dos. dus. Dat.det.dit.dot.dut.

Fab.feb.fib.fob.fub. Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud. Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug. Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum. Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup. Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus. Fat.fet.fit.fot.fut.
Gab.geb.gib.gob.gub. Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud. Gaf.gef.gif.gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug Gal.gel.gil.gol.gul.
Gam.gem.gim.gom.gũ. Gan.gen.gin.gon.gũ.
Gap.gep.gip.gop.gup. Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus. Gat.get.git.got.gut.
Hab.heb.hib.hob.hub. Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud. Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig.hog.hug. Hal.hel.hil.hol.hul.
Ham.hem.him.hõ.hũ. Han.hẽ.hin.hon.hun.
Hap.hep.hip.hop.hup. Har.her.hir.hor.hur.
Has.hes.his.hos.hus. Hat.het.hit.hot.hut.
I ab.ieb.iib.iob.iub. Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.Ied.iid.iod.iud. Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.iig.iog.iug. Iael.iel.iil.iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium. Ian.ien.iin.ion.iun.
Iap.iep.iip.iop.iup. Iar.ier.iir.ior.iur.
Ias.ies.iis.ios.ius. Iat.iet.iit.iot.iut.
L ab.leb.lib.lob.lub. Lac.lec.lic.loc.luc.
Lad.led.lid.lod.lud. Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug. Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem.lim.lom.lum. Lan.len.lin.lon.lun.
Lap.lep.lip.lop.lup. Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus. Lat.let.lit.lot.lut.
Mab.meb.mib.mob.mub mac.mec.mic.moc.muc
Mad.med.mid.mod.mud. Maf.mef.mif.mof.muf.
Mag.meg.mig.mog.mug Mal.mel.mil.mol.mul.
Mam.mẽ.mim.mom.mũ. Man.mẽ.min.mõ.mũ.

Map.mep.mip.mop.mup.	Mar.mer.mir.mor.mur
Mas.mes.miſ.moſ.mus	Mat.met.mit.mot.mut.
Nab.neb.nib.nob.nub.	Nac.nec.nic.noc. nuc.
Nad.ned.nid. nod.nud.	Naf.nef.nif.nof. nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug.	Nal.nel.nil.nol.nul.
Nam.nẽ. nim. nom. nũ.	Nan.nen.nin.nõ. nun.
Nap.nep.nip. nop. nup.	Nar.ner.nir. nor. nur.
Nas.nes.nis.nos.nus.	Nat.net.nit.not.nut.
Pab.peb.pib.pob.pub.	Pac.pec.pic.poc. puc.
Pad.ped.pid. pod. pud.	Paf.pef.pif.pof.puf.
Pag.peg.pig. pog. pug.	Pal.pel.pil.pol.pul.
Pam.pẽ.pim.pom. pũ.	Pan.pen.pin.pon.pun.
Pap. pep.pip. pop. pup.	Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus.	Pat.pet.pit.pot.put.
Quid.quod.	Qual.ql.ql.quẽ. quã.
Quan.quen.quin.	qp.q̃s.q̃s.qs.quos.q̃t.
Rab.reb.rib.rob.rub.	Rac. rec. ric. roc. ruc.
Rad.red.rid.rod.rud.	Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag. reg. rig. rog. rug.	Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim. rom. rũ.	Ran.ren.rin.ron. run.
Rap . rep . rip. rop . rup.	Rar.rer.rir.ror. rur.
Ras.res.ris.ros.rus.	Rat.ret.rit.rot. rut.
Sab.ſeb.ſib.ſob.ſub.	Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud.	Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug.	Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom. ſum.	San.ſen.ſin.ſon .ſun.
Sap.ſep.ſip.ſop.ſup.	Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus.	Sat.ſet.ſit. ſot.ſut.
Tab.teb.tib.tob.tub.	Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud.	Taf.tef.tif.tof. tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug.	Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tũ.	Tan. ten.tin. ton . tun.
Tap.tep.tip.top.tup.	Tar.ter. tir.tor.tur.
Tas.tes.tis.tos.tus.	Tat.tet.tit.tot.tut.

Vab.ueb.uib.uob.uub.	Vac.uec.uic.uoc.uuc.
Vad.ued.uid. uod. uud.	Vaf.uef.uif.uof.uuf.
Vag.ueg.uig. uog. uug.	Val.uel.uil. uol. uul.
Vam.uem.uim.uom.uũ.	Van.uen.uin.uon.uũ.
Vap.uep.uip. uop. uup.	Var.uer.uir. uor. uur.
Vas.ues.uis.uos. uus.	Vat.uet.uit.uot. uut.
Xab.xeb.xib.xob.xub.	Xac.xec.xic.xoc. xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud.	Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg. xig. xog. xug.	Xal. xel.xil. xol. xul.
Xam.xem .xim.xom.xũ.	Xan.xen.xin.xon. xũ.
Xap.xep.xip.xop.xup.	Xar.xer. xir. xor. xur.
Xas.xes.xis.xos.xus.	Xat.xet.xit.xot.xut.
Zab.zeb.zib.zob.zub.	Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod. zud.	Zaf.zef.zif.zof. zuf.
Zag.zeg.zig. zog. zug.	Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zom. zũ	Zan.zen.zin.zon. zũ.
Zap.zep.zip.zop.zup.	Zar.zer.zir. zor. zur.
Zas.zes.zis.zos.zus.	Zat.zet.zit.zot. zut.

Erunt fortasse qui hæc rideant tanquam perquã rudia, sed ineruditi. nos autem pernecessaria esse dicimus ad recte, docteq; pronuntiandum, scribendumq;. Imitati autem sumus antiquos & græcos & latinos grammaticos. discant igitur pueri, quot syllabarum sint dictiones, easq; tum in libro, tum ad digitos syllabatim connectant, ne scribant, pnuntient'ue cœlli cœllorum, et allius allia alliud per geminum. ll. ne'ue ubi una esse debet consonans, duas, ponant, aut, cõtra, ubi duæ esse debẽt consonantes, ponant unam, ut plurimi solent.

ALDI.

Non mihi per scopulos, aut deuia paruus Iulus
Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Est uia per placidos colles, per florea rura.
Hac iter ad musas per breue carpe puer.

DE GRAMMATICA, ET EIVS PARTIBVS.

VID est Grammatice? Ars & professio, quæ usu, ratione, atq; authoritate cõstat, quæq; cũ breuissime in duas partes diuidatur, recte loquendi scientiam, & authorum enarrationem, plus habet in recessu (ut Quintilianus ait) quàm fronte promittat. Est enim necessaria pueris, iucunda senibus, dulcis secretorũ comes. & quæ uel sola omni studiorum genere plus habet operis, q̃ ostentationis.

Vnde dicta est Grãmatice? παρὰ τὰ γράμματα, hoc est à literis. latine literatura, Quintiliano teste, dici potest, quia à literis incipit. nam literæ in syllabas coguntur, syllabæ dictiones efficiunt. ex dictionib. oratio constat, ex quib. disciplina grammatices constituitur.

Quot sunt partes grammatices? duæ. Methodice, et historice.

Quæ est Methodice? finitiua grãmatice, quæ præcepta, rationemq; loquendi breui quadam uia demonstrat. hæc etiam horistice dicitur.

Quæ est historice? enarratiua grammatica, quæ authores enarrat, atque exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.

Methodicæ seu horisticæ grāmatices quot sunt partes? Quatuor. Litera ut. u. Syllaba ut ue. Dictio ut ueritas. Oratio ut ueritas odium parit.

Quid est litera? minima pars uocis articulatæ.

Quid est uox? Aer ictus auribus accidens.

Quotuplex est uox? duplex. Articulata, q̃ ab aliquo sensu mentis proficiscitur. Inarticulata, q̃ à nullo.

Quotuplex ē articulata uox? duplex, literata, q̃ scribi pōt, ut Cicero. Socrates. Plato. Illiterata, quæ scribi non potest, ut sibili, & gemitus hominum.

Quotuplex est uox inarticulata? duplex. literata, ut Cra. Illiterata ut sibili ſpētū. mugitus boū, & sīria.

Vnde dicta est litera? à lituris, quas patitur, uel quia ueteres in ceratis tabulis scribere, & postea delere consueuerunt, sic ut à libro. i. cortice, in quo ēt antiqui scribebant, appellatus est liber.

Quid interest inter literam, et elementum? Elementum est ipsa prcnunciatio. litera autē elementi nota, sed abusiue alterum pro altero ponitur.

Quot accidunt literæ? tria, nomen, figura, & potestas, nomen, quo uocatur, figura, quæ est elementi nota, potestas, propter quā & literæ factæ sunt, & elementa.

Quot sunt literæ, quibus utimur? tres & uigīti. a. b. c. d. e. f. g. i. uocalis. i. consonans. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. uocalis. u. cōsonans. x. y. z. Literæ uero apud græcos sunt quatuor & uiginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

Quare. H. & K. non numerasti inter literas? quia. h. nō est litera, sed signum aspirationis. K. uero græca est, pro qua. c. utimur, atque ideo superuacua, nisi (ut Terentianus ait) tunc in usu est, cum Kalen

das adnotamus caput.

Quare.i.&,u.bis cõnumerasti iter lras? qa lõge aliæ literæ sunt i Iuno, et Venus, quàm in ibo et urna.

In quot partes diuiduntur tres & uiginti literæ? in duas, in uocales et consonantes.

Quot sũt uocales? sex, qnq; latinæ.a.e.i.o.u.& una græca υψιλόν. qua utimur dũtaxat in dictionibus græcis, ut Nyppolytus, Hieronymus.hyems. Vocales autem apud græcos septem. α.ε.η.ι.υ.ο.ω.

In quot partes diuiduntur uocales? in duas.in præpositiuas, & subiunctiuas.

Quot sunt præpositiuæ? tres.a.e.o. subiunctiuæ? tres.e.u.i.

Quare dicuntur præpositiuæ? quia præpositæ subiunctiuis diphthongos faciunt.

Ex uocalibus quot fiunt diphthongi? quinq;.æ.œ. au.eu.ei.ut. estimo. cœpi. aula.eurus. orphei. sed ει græca est, quæ apud antiquos in frequẽtissimo usu fuit, nunc autem penè exoleuit.

Quot scribuntur, & proferuntur? duæ.au. & eu.ut audio.euge.

Quot scribuntur, & nõ proferuntur? tres.æ.œ.ει.ut Cæsar. Phœbus.omneis. quanquam mihi nõ ita uidetur.non enim ita pronũtiasse antiquos credimus.sed de his dicemus in fragmẽtis nostris grãmaticis. Diphthongi uero propriæ apud græcos sex.αι.αυ.ει.ου.οι.ευ.

Quot sunt consonantes? septẽdecim.b.c.d.f.g.l.m. n.p.q.r.s.t.x.z.i.&.u. non uocales.

In quot partes diuiduntur consonantes? in duas.in semi uocales, & mutas.

Quot sunt semiuocales? septem.l.m.n.r.s.x.z.

In quot partes diuiduntur semiuocales? in duas, in quattuor liquidas.l.m.n.r. & duas duplices.x.z.

Quot sunt mutæ? octo.b.c.d.f.g.p.q.t.

Quare dicuntur uocales? quia per se uocem faciũt. Consonantes? quia simul cum uocalibus sonant. Semiuocales? quia sunt imperfectæ uocales. Mutæ? quia respectu bene sonãtiũ exiguã uocẽ hñt.
Quare dicuntur liquidæ? quia fluunt, et quasi intereunt post mutas positæ in eadem syllaba, et propterea græci ὑγρὰ etiam appellant, nostri uero udas.
Quare dicũtur duplices? quia ponunť pro duabus literis. x. enĩ poniť pro c & s z uero pro duplici ss.

Quæstiones de literis.

A in dictione aes? quæ pars est? litera. quæ litera? uocalis. quæ uocalis? præpositiua. quare est litera? qa est minima pars huius uocis articulatę aes. quare uocalis? quia per se uocem facit. quare est præpositiua? quia preposita subiunctiuis e & u, ae & au diphthongos facit.

L quæ pars est grammatices? litera. quæ littera? consonãs. quæ consonans? semiuocalis. quæ semiuocalis? liquida. quare est littera? qa est minima pars dictionis, ubi posita est. quare consonans? quia simul cũ uocali, cui adiungitur, sonat. quare semiuocalis? quia non quantũ uocalis sonat. Semis. n. in compositione imperfectionem significat, ut semiuir, semiplenus, idest imperfectus uir. imperfecte plenus. interdũ etiã dimidiã partem, ut semissis, dimidiatus assis. quare est liquida? quia liquescit & fluit post mutas posita in eadem syllaba.

De syllaba.

Quid est syllaba? cõprehensio literarũ. ut ba. tra. sed abusiue ex sola uocali fieri syllaba potest, ut eoo.
Vnde dicitur syllaba? ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα, hoc est à conceptione literarum.
Syllabæ quot accidũt? quattuor, tenor. spiritus. tempus. & numerus.
Quot sunt tenores syllabarũ? tres acutus, grauis, &

cicunflexus, ut aliquibus.corām.baſſianās.
Quot ſunt ſpiritus ſyllabarum? duo aſper, et lenis. ut trux. lana.
Quot ſunt tempora ſyllabarũ? quinq;.unum.unũſemis.duo.duoſemis, et tria.
Quot ſunt numeri ſyllabarum? duo ſingularis, ut a. pluralis ut tra.
Quare numerus accidit ſyllabæ? quia cõſtare poteſt ex una ad ſeptẽ literas, ut a.ab abs. mars. ſcobs. ſcrobs ſtirpſ.ſtrans.ſtriglx apud Victruuium.

Quæſtiones de ſyllabis.

Li, in aliquibus quæ pars eſt? ſyllaba quare? quia eſt comprehẽſio duarum literarum.l.&.i. Cuius tenoris? acuti. Cuius ſpiritus? lenis. quot temporũ eſt? unius. Cuius numeri? pluralis.

De dictone.

Quid eſt dictio? uox articulata cum aliqua ſignificatione, ex qua inſtruitur oratio, & in quam reſoluitur.
Vnde dicta eſt dictio? à dicẽdo, quod dicat aliquid, hoc eſt ſignificet.

Queſtiones de dictione.

Poeta quæ uox eſt? articulata. quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur.
Quæ articulata uox eſt poeta? literata. quare? quia ſcribi poteſt.
Poeta quæ pars eſt grammatices? dictio. quare? quia dicit aliquid, hoc eſt ſignificat.
Cra. quæ uox eſt, inarticulata. quare? quia à nullo ſenſu mentis proficiſcitur.
Quæ inarticulata uox eſt cra? literata. quare? quia literis comprehendi poteſt.
Sibilus hominũ quæ uox eſt? articulata. quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Quæ articulata? illiterata. quare? quia ſcribi non poteſt.

Mugitus boum quæ uox est? inarticulata, quæ inarticulata? illiterata.

De Oratione.

Quid est oratio? congrua dictionum ordinatio ad aliquid significandum.

In quot partes diuiditur oratio? in duas, in orationẽ perfectam et imperfectam, quæ est perfecta? quæ perfectum habet sensum, ut ueritas odium parit.

Quæ est imperfecta? quæ non habet pfectũ sensum, ut me amare Deũ, et cum uenissem in Cumanum.

Orationis perfectæ in angustissima diuisione quot sunt species? quinq;, interrogatiua, ut & quæ tãta fuit Romam tibi causa uidendi? imperatiua, ut accipe nunc danaum insidias. Optatiua. Vt nunc utinam surdis auribus esse uelim. Vocatiua, ut, Huc ades ò Melibœe. Enũtiatiua, ut nauigat Aeneas.

Quæstiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars est grãmatices? oratio, quare? quia est congrua dictionum ordinatio ad aliquid significandum.

Quæ orõ est? pfecta, quare? qa pfectũ habet sensum.

Cuius speciei orationis perfectæ? Enuntiatiuæ, quare? quia amorem meum erga Deum enuntiat.

De orationis partibus.

Quot sunt partes orationis? octo. Nomen. Pronomen. Verbum. Aduerbium. Participium. Præpositio. Coniunctio. et Interiectio.

Quot sunt principales orationis partes? duæ. Nomen, et uerbum.

Quot sunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot sunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbiũ. Præpositio. Coniunctio. & Interiectio.

Quod sunt casuales? tres. Nomen. Pronomen. Participium.

De nomine.

Quid est nomen? pars orationis corpus aut rē proprie, communiter'ue significans, proprie ut Roma. Tyberis. communiter ut urbs. flumen.

Vnde dictum est nomen? à græco quod est ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν, quod est tribuere, deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas, in substantiuum, & adiectiuum.

Quot est nomen substantiuum? quod habet unum articulum, ut hic poeta, uel duos ad summum, ut hic & hæc aduena.

Quod est nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, ut hic & hæc & hoc felix, uel tres uoces, ut bonus bona bonum, adijcitur nominibus substantiuis ad eorum qualitatem uel quātitatem declarandam, ut altum mare, cœlum profundum, rotundum, uolubile, nix alba, niger coruus.

Quot sunt ꝓnomina pro articulis posita in generū, casuūq; discretione? tria. (caremus. n. articulis.) hic hæc hoc, hic. n. est discrimē masculini, hæc fœminini, hoc neutri, hic & hæc communis duum generum, hic & hæc & hoc omnis, uel cōmunis trium generum, hic uel hæc incerti.

In quot partes diuiditur substantiuum nomen? in duas, in proprium & appellatiuum.

Quod est nomen proprium? quod uni tantū conuenit, ut Socrates. Plato. Virgilius.

Quod est nomen appellatiuum? quod est commune multis, ut arbor, homo, lapis.

Nomini quot accidunt? quinq;. quæ? Species. Genus. Numerus. Figura, & Casus.

Quot sunt species nominum tam substantiuis, quā adiectiuis cōmunes? duæ. primitiua, ut Iulus, bonus. deriuatiua, ut Iulius, bellus.

Quot sunt species propriorum nominum tm̄? quatuor. Nomē. Prænomē. Agnomē, & Cognomen.

Quod est nomen? quod proprie uniuscuiusq; suum est, ut Cato. Cæsar.

Quod est prænomen? quod præponitur nomini differentiæ causa. ut. M. Cato. C. Cæsar.

Quod est cognomē? quod ab euentu aliquo imponitur. ut Africanus. Sallustius, cui cognomen postea Africano ex uirtute fuit.

Quod est agnomen? quod est agnationis commune, ut Porcius.

De speciebus appellatiuorum nominum.

Quot sunt species appellatiuorum nominum tantū? decem et septem. Ad aliquid dictum. quasi ad aliquid dictum. Gentile. Patrium. Interrogatiuū. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. diuiduum. Factitium. Generale. speciale. ordinale. numerale. absolutum. temporale. locale.

Quod est ad aliquid dictū? quod sine ītellectu eius, ad quod dictum est, proferri non potest, ut pater, filij pater. filius, patris filius.

Quod est quasi ad aliquid dictū? quod quamuis habeat aliquod contrarium, et quasi semper adhærens, tamen non significat ipso nomine ēt illud, neq; ex illo accipit nominationem, ut nox. dies.

Quod est Gētile? qd gētē signāt, ut græcus. latinus.

Quod est patriū? quod à patria sumit, ut Romanus.

Quod est interrogatiuum? quod cum interrogatione pfertur. ut qs. qualis cū accentu in penultima.

Quod est infinitum? quod est interrogatiuo contrarium, ut quis. qualis cum graui accentu.

Quod est relatiuum? quod refert antecedēs, hoc est dicit iterum, ut qui quæ quod, qualis.

Quod est collectiuum? quod in singulari numero multitudinem significat. ut populus. plebs. gens. turba. uulgus.

Quod est diuiduum? quod à duobus uel amplioribus

bus ad singulos habet relationem, uel ad plures in numeros pares distributos, ut uterq;. alteruter. quisq;. singuli. bini. terni. centeni.

Quod est factitiũ? quod à sonorum proprietate factũ est, ut fringilla auis. turtur. scrofa. taratantara.

Quod est generale? quod in diuersas species potest diuidi, ut animal. arbos.

Quod ē speciale? quod à genere trahitur. ut homo. equus. laurus. oliua.

Quod est ordinale? quod ordinem significat. ut primus. secundus.

Quod est numerale? quod numerum demonstrat. ut unus. duo. tres.

Quod est absolutũ? quod p se intelligitur. ut deus.

Quod est temporale? quod tempus ostendit. ut hora. dies. mensis. annus.

Quod est locale? quod locum significat, ut propinquus. longinquus. proximus.

De speciebus tã ꝓprioꝝ q̃ appellatiuorũ nominũ.

Quot sunt spẽs noĩum tam proprijs q̃ appellatiuis. cões? sex. Primitiua, ꝓpria. ut Iulus. primitiua appellatiua, ut mõs. Deriuatiua ꝓpria, ut Iulius. Deriuatiua appellatiua, ut mõticulus. corꝑalis propria. ut Cato. Corporalis appellatiua, ut homo. Incorporalis ꝓpria, ut uirtus dea et Pudicitia Penelopes, uel ipsa dea. Incorporalis appellatiua, ut uirtus. homonymos. propria ut Pyrrus filius Achillis. & Pyrrhus rex Epirotarum. homonymos appellatiua, ut nepos filius filij, & nepos luxuriosus. Synonymos propria, ut Publius Cornelius. Scipio Africanus. Quintus Mutius. Augur Scæuola. Synonymos appellatiua ut terra, humus, ensis mucro, gladius, spatha. machæra.

Quod est nomen primitiuum? quod à nullo deriuatur. ut iulus. mons.

Quod est nomen deriuatiuum? quod deriuatur ab aliquo, ut iulius. montanus.

Quod est nomē corporale? quod corpus significat, ut Cato, homo.

Quod est nomen incorporale? quod non significat corpus, ut uirtus, Angelus.

Quod est nomen homonymum? quod una uoce significat diuersa, ut canis Nepos.

Quod est nomen synonymum? quod cum alio nomine idem significat, ut ensis, mucro, gladius, spatha, machæra

De speciebus deriuatiuorum nominum.

Quot sunt species deriuatiuorum nominum tantū? nouem. Patronymicum. Comparatiuum. Superlatiuum. Possessiuum. Diminutiuum. Denominatiuum. Verbale. Participiale. Aduerbiale.

Quod est nomen comparatiuū? quod cum intellectu positiui uel cū aliquo participe sensu positiui magis aduerbiū significat, ut albior magis albus.

Quod est nomen superlatiuū? quod ad plures sui generis comparatur, et superponit omnibus, qbus comparatur, ut Achilles græcoꝝ fortissimus.

Quod est nomen Patronymicum? quod proprie à patre deriuatū secundū formam græcam, significat cū genitiuo primitiui filiū uel nepotem, filiam uel neptē, ut hic priamides, filius, nepos'ue Priami, hæc Nerine, filia, neptis'ue Nerei.

Quod est possessiuū? quod cū gtō primitiui significat aliqd ex ijs, q̄ possident, ut æneia nutrix, ꝓ nutrix æneæ, euādrius ensis, ꝓ ensis euandri.

Quod est diminutiuū? quod diminutionem sui primitiui absolute demonstrat, ut homūcio, homunculus, homullus, homullulus paruus: homo senecio, paruus senex, fraterculus, paruus frater. Virguncula, parua uirgo. Sororcula, parua soror, re...

cula, parua res, corculum, paruum cor.

Quot causis proferuntur diminutiua? tribus, necessariæ significationis gratia, ut tantillus. Gratia urbanitatis ut ingeniolũ, fraterculus. Itẽ causa adulationis, ut corculum, animula.

Quod est denominatiuũ? quod à nomine deriuat̃, ut crinitus, quod deriuatur à crine, cornutus, à cornu, citharœdus, à cithara, albior, ab albo, æacides ab æaco, hectoreus ab hectore.

Quod est uerbale? quod à uerbo deducitur, ut amator doctor.

Quod est participale? quod deriuatur à participio ut uenerandus.

Quod est aduerbiale? quod deriuat̃ ab aduerbio, ut crastinus, hesternus, hornotinus, quotidianus.

De Generibus.

Quot sunt genera noĩum p̃cipua? duo, q̃ sola nouit ratio naturæ. Masculinũ ut hic Anchises. Fœmininũ ut hæc Penelope. sola. n. hæc generant, atq; ideo appellata sunt genera, cætera uero à precipuis ueniunt ut neutrũ, quod neq; masculinũ est, neq; fœmininum ut hoc tẽplũ, cõe duũq; generũ quod & masculinũ est, & fœmininũ, ut hic et hæc Aduena, cõe trium generum, quod omnia supra dicta genera continet, ut hic & hæc & hoc felix. Promiscuũ, quod uel masculinũ est, uel fœmininũ significans aĩal utriusq; sexus, atq; ideo à græcis ἐπί'κοινον dicit̃, ut hic passer. hæc aquila, incertum, quod modo masculinũ, modo fœmininũ inuenitur apud authores, ut hic uel hæc dies.

Phaethon cuius generis? Masculini, quare? q̃a oĩa nomina uirorum, deorumq; cuiuscũq; sint terminationis masculini fiunt generis, ut Cæsar. Cato. Saturnus. Iuppiter.

Pasiphae cuius generis? fœminini, quare? quia om-

nia nomina mulierum, dearumq; cuiuscunq; sint terminationis fœminini sunt generis, ut Penelope. Iuno. Glycerium.

Vir cuius generis? Masculini. quare? quia oĩa nomina, quorũ significatio ad mares tm̃ ptinet, masculini sunt generis, ut Pontifex, cerdo. tonsor. nauta.

Mulier cuius generis? Fœminini. quare? qa omnia noĩa, quorũ significatio ad fœminas tm̃ pertinet, fœminini sunt generis, ut Puella saga pronuba.

Dux cuius generis? communis duum generũ. quare? quia omnia nomina, quorũ significatio & ad mares pertinet, & ad fœminas communia sunt duum generum. ut Princeps. Comes. Conuiua. Auriga. Aduena. Homo. Incola. Alienigena. Caprigena, quæ tamen authores usurpant tanquam adiectiua. Virgilius, caprigenumq; pecus. Valerius Maximus, Alienigena studia.

Bonus cuius gñis? masculini. quare? qa prima quęq; uox adiectiui est generis masculini, ut bonus, secunda fœminini, ut bona. tertia neutri, ut bonũ.

Omnis cuius generis? Cõmunis duũ generũ. quare? quia prima quæq; uox adiectiui, cui duę sunt uoces, est cõis duum generum, ut hic & hęc omnis. hic & hæc pulchrior, altera uero est generis neutri. ut hoc omne. hoc pulchrius.

Pernox cuius generis? cõis triũ generũ. quare? quia oĩa adiectiua, quæ habent dũtaxat unam uocem, cõia sunt trium generum, ut uelox. pauper.

Malus prima pducta cuius generis? fœminini. quare? quia omnia noĩa arborũ sunt generis fœminini. oleaster tñ, Dumus, Rubus masculina sunt. Siler. Quod Priscianus ait non ponendũ inter arbores, sicut nec Rubus, neutrũ est. Virgilius, ut molle siler, lentæq; genistæ. Sic robor. suber. balsamũ. hebenum. dicitur & hæc hebenus. Item buxum,

dicitur

dicitur & buxus secundũ Seruium. Priscianus buxus arbor, buxum lignũ. Tibullus pomum genere neutro pro arbore usurpauit.

Ipse feram teneras maturo tempore uites.
Rusticus, & facili grandia poma manu

Plinius quoq; epistolarum libro quinto idem fecit inquiens, alternis metulæ exurgunt, alternis insерta sunt poma.

Pirum cuius generis? neutri, quare? quia fructuum & lignorum nomina neutra sunt, excipiuntur hoc uersiculo annotata.

Hæc nux Castanea, & iuglans, glans, ficus, oliua.

Padus cuius generis? masculini, quare? qa fluuiorũ noia masculina sunt. Inuenies tñ pauca fœminini generis, ut albula. Ouidius in quarto fastoꝝ. Et tãto est albula pota deo. Itẽ hæc lethæ. Styx palus est inferni non flumen, pauca item neutri. Vt crustumium. Iader. Lucanus, Crustumiũq; Rapax. Idem & tepidum in molles zephyros discurrit iader, leges & hoc histrũ, tanagrum, metaurũ, eridanum. Rhenum si cum flumine iunguntur, ut flumẽ Rhenũ. Horatius, aut flumen Rhenũ, aut pluuius describitur arcus, sicuti hoc oceanũ cum mari adiũgitur, ut mare oceanum, sed figurate magis neutris Prisciano teste iunguntur, ut tyberis flumen. Sallust. in. ij. historiarum. Dextrum flumẽ Turiã, quod ualentiam paruo interuallo præterfluit.

Hic Psitacus cuius generis? pmiscui, quare? qa uolucrũ noia epicœna sunt. Colũbus uero habet fœmininũ columba, & Gallus gallina, et pullaster pullastra. Capus uero siue capo (utrũq; enim dicimus) quia ex gallo fit auulsis testibus idcirco fœmininũ non habet, oestrum insecti generis neutrum est. Picus & pica nõ sunt eiusdẽ speciei. Halcyon commune est duum generum, cuius plurale est hi &

hæ halcyones. Seruius super eo uersu. Dilectæ Thetidi halcyones, ait sciẽdum quia cum de muliere dicitur, hæc Halcyone facit, cũ de auibus, hic, & hæc halcyon, hi & hæ halcyones, hacten' ille. Oui. tamen. xj. metamorphose on de aui hæc Halcyone dixit. Incubat halcyone pendentibus æquore nidis, dicta q̃a ἐν ἁλὶ κύει, hoc est in mari fœtificat, ac ꝓpterea & aspirationẽ hẽt, et ypsilon.

Decem cuius generis? cõmunis trium generũ, quare? quia omnia numeralia à quatuor usq; ad cẽtũ sunt communia trium generum, sic etiam mille, dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc millia.

B. cuius generis? neutri, quare? quia omnia nomina literarum neutra sunt.

Aqua cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina latina in a desinentia iu nominatiuo singulari, fœminina sunt, in plurali uero neutra tam latina quàm græca, ut arma, stemmata.

Epigrãma cuius generis? neutri, quare? quia omnia nomina græca in a, apud latinos genus suũ seruãt. excipiũtur pauca ut, ὁ δόμος hæc domus. ὁ χάρτης hæc charta. τὸ χάος hic chaus ὁ κηρός hæc cera & huiusmodi per pauca.

Cubile cuius generis? neutri, quare? quia in e finita tertij declinatus neutra sunt omnia, ut hoc monile, hoc ouile.

Libye cuius generis? fœminini, quare? quia omnia noĩa, quæ ueniunt à noĩatiuo græco in. η. fœminina sunt, ut hæc grammatice, hæc rhetorice.

Gerundia cuius generis neutri, quare? quia. i. finita neutra sunt, ut hoc gummi, excipiuntur à genitiuis composita omnis generis, ut eiusmodi, nã nihili, mancipi, frugi, officiperdi obliqui sunt, omnibus casibus & generibus figurate adiuncti.

Sermo cuius generis? masculini, quare? quia o fini

ta masculina sunt omnia, præter uerbalia in io, ut lectio, & quæ in do & in go exeunt o in i mutantia in genitiuo fœminini generis, ut dulcedo. Origo. præter hic ordo, cardo & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum est. Pondo item aptotum, neutrum est. Margo incerti generis.

Cornu cuius generis? neutri, quare? qa u finita neutra sunt omnia & aptota, ut ueru, gelu.

Lac cuius generis? neutri, quare? quia omnia finita in qualibet mutarum neutra sunt, ut alec, caput, occiput, sinciput.

Lupercal cuius generis? neutri, quare? quia al finita neutra sunt, excipitur hic sal, quod neutro etiã genere uetustissimi protulerunt.

Mel cuius gñis, neutri, quarẽ? qa el finita neutra sunt.

Pugil cuius generis? masculini, quare? quia tria in il masculina sunt pugil, mugil, strigil. Vnum cõmune, uigil. Duo neutra nil, nihil.

Consul cuius generis? masculini, quare? quia ul finita duo masculina sunt consul, præsul. Vnum commune duum generum, exul.

Delubrum cuius generis? neutri, quare? quia in m neutra sunt, præter nequam & totidem oĩs generis. Item tantundem & cim, quæ neutra sunt.

Carmẽ cuius generis? neutri, quare? quia in en correpta neutra sunt omnia, flamen pro sacerdote, pecten, & à cano cõposita, ut lyricen, & cætera oĩa in en, masculina sunt, ut lien, Ren, splen.

Torcular cuius generis? neutri, quare? qa ar finita neutra sunt, sic & quæ in ir, desinunt, ut ir, gadir.

Canister cuius generis? masculini, quare? qa in er, masculina sunt, liter fœmininũ est, uber, iter, spinter, cancer pro morbo, papauer, cadauer & significãtia fœtus terræ, ut cicer, piper, neutra sunt.

Labor cuius generis? masculini, quare? quia or finĩ

ta masculini sunt generis, quatuor in or inueniun tur neutra, marmor, æquor, cor, ador. Quatuor item indecor memor imemor author, & à corpo re et colore cõposita, ut bicorpor, discolor, et com paratiua oĩa, ut melior, cõia sunt duum gene. ex cepto hic senior, quod tñ in obliquis uidetur cõe trium generũ, ut senioris ætatis, senioris æui.

Fulgur cuius generis? neutri, quare? qa, ur, finita neu tra sunt. Astut anxur turtur uultur furfur masculi na sunt, fur, augur, ligur, cõia. Horatius tamẽ ser mone. Egressum magna, anxur in neutro genere protulit. Impositũ saxis late cãdẽtibus Anxur.

Pietas cuius generis? fœminini, quare? quia as fini ta fœminina sunt, præter as uas uadis masculina uas uasis, fas, nefas neutra. Nugas cõmune trium generum & indeclinabile.

Nubes cuius generis? fœminini, quare? qa in es pro ductam desinentia fœminina sunt. Dies incerti ge neris est in singulari. in plurali masculini tm̃, sicut ab eo cõpositum meridies; præs etiam & pes ma sculina sunt, æs & hippomanes neutra.

Poples cuius generis? masculini, quare? qa in es cor reptã masculina sunt, præter seges, teges, apes, cõ pes fœminina. Ea uero, quorũ significatio utriq; generi conuenit sunt, ut supra quoq; est dictũ, cõ munia duum generum, ut diues, supstes, hospes, miles, deses, & similia, inueniuntur quædam neu tris adiũcta. Lucanus, imperiũq; comes. Iuuena lis, depositũ tibi sospes erit. Valerius, diues & præ potens naturæ regnum. Sallustius, iter inquies.

Bilis cuius generis? fœminini, quare? qa is finita fœ mina sunt, caulis & molaris pro dẽte uel lapide, & cassis rete masculina sunt, & que ante is habent n, ut funis, uel duas consonantes in eadem syl laba, ut uectis (axis pyxis græca sunt) & que pe

nultimam una ex liquidis terminant,ut collis,ensis,amnis,corbis,uel in genitiuo crescunt una syllaba,ut lapis,excipiuntur bipennis,pestis,febris,uestis,uallis,pellis, cuspis, cassis,dis, lis , turris, peluis,glis non animal fœminini generis,item finis & clunis incerti generis,& dis in singulari cōmune duum generum,in plurali trium.

R os cuius gñis?masculini,quare?qa os finita masculina sunt,præter cos,dos fœminina,& os neutrū.

M etus cuius generis?masculini, quare?qa us finita secundæ & quartæ declinationis masculina sunt, p̄ter hæc domus,nardus,carbasus,aluus,colus,uannus,intubus,porticus,acus,tribus, manus, penus,qđ & masculinū,& fœmininū & neutrū inuenitur.pāpinus incerti gñis est. Idus uero fœmininū est pluralis tm̄ numeri p̄ter etiam hoc pus, uirus,pelagus,uulgus quod est etiā masculinū.

M unus cuius generis?neutri,quare?quia in us,tertiæ inflexionis si non retinent,u,in genitiuo,neutra sunt,dicimus tamen hic lepus.Si uero retinēt & crescunt,sunt fœminina,ut salus,palus, incus, excipiūtur hæc monosyllaba crus,rus, quæ sunt neutra,& hic mus masculinum.

L odix cuius generis?fœminini,quare?qa.x. finita fœminina sunt,ut çœlox, pax, lux. Excipiuntur grex,uarix, calix,fornix,limax,sandix,quincūx, calx,pro ictu,natrix,& quæ sunt fructuum tertiæ ut mastix,quæ masculina sunt,similiter in ex supra syllabā,ut culex.Præter hæc obex,forfex, forpex,ramex,supellex,uibex. Item hic uel hæc cortex,silex.Verbalia in trix inueniuntur & neutris adiuncta in plurali,ut uictricia tollite signa. Sardonix incerti generis legitur.

S tirps cuius generis?fœminini,quare?quia in.s.antecedēte cōsonante monosyllaba, fœminina sunt

præter dans,mons,fons, pons masculina, scrobs tamen masculini etiam generis est.
Tridens cuius generis? masculini, quare? q̃a in.s.antecedēte consonante non monosyllaba, masculini sunt generis præter hyems, & cohors fœminina.
Quæ uidemur p̄teriisse, ut sunt græca, ut synodus, cryſtallus. Item adiectiua,& propria hominum & deorum,et quæ ad mares uel ad fœminas, uel ad utrosq; pertinēt & similia, colligũtur suis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.
Quot sunt numeri nominũ? Duo, singularis ut homo. Pluralis ut homines.
Quot sunt figuræ nōium? tres, simplex ut iustus. Composita ut iniustus. Decōposita ut iniustitia.
Quot sunt casus nominum? Sex. Nominatiuus. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus, qui etiam latinus dicitur.
Ex casibus quot sunt recti? Duo. Ntūs, & uocatiuus.
Quot sunt obliqui? quatuor. Genitiuus. Datiuus. Accusatiuus. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot sunt declinationes nominum? quinq;. Prima cuius genitiuus singularis in.æ. diphthongũ desinit. Secũda in.i. Tertia i is. Quarta i us. uel in.u. Quinta in ei in gtō & datiuo, ut hic poeta huius poetæ, hic dn̄s huius dn̄i, hic Cato huius Catonis. hæc manus, huius manus, uel hoc cornu huius cornu, hæc species huius & huic speciei.
Nominatiuus primæ declinatiōis quot terminationes habet? quinq;. a. as. e. es. & am, ut musa. Aeneas. Penelope. Anchises. Adam, sed in am barbara sunt duntaxat, atq; ideo aptota.
Nominatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? Sex. er. ir. ur. um. us. eus. ut aper. uir. satur, templũ. dominus, theseus, in os autem

& in on, ut delos. Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertiæ declinationis.

Nominatiuus tertiæ declinationis quot terminationes hēt? circiter octo & qnquaginta, uidelicet tres uocales. a. e. o. ut pægma. mare. Cicero. c. post. a. & e. ut lac. alec. d. post. i. & u. ut dauid, bogud. l. r. s. x. ns. post oēs uocales, ut sal. mel. pugil. sol. ꝑsul. Par. pater. gadir. cor. fur. mas. pes. lis. mos. mus. pax. lex. nix. nox. nux. quadrās. dēs. tiryns. mons. aruns. necnō & bs. & ps. & n. post oēs uocales, sed ꝑter. u. ut trabs. cœlebs. calybs. scobs. daps. māceps. cynips. inops. Pan. flamē. delphin. Sinon. Item rs. post oēs uocales, sed præter. i. ut pars. Iners. mors. tyburs: aus ut laus. æs diphthōgum ut præs. alx. ut. calx. anx ut lanx. unx. ut coniūx. arx. ut Ars. irps. ut stirps. urbs. ut urbs. uls. ut puls. ems. ut hyems.

Quæ in nominatiuo singulari desinūt in er, in is, & in e? conclusa hoc pentasticho.

Syluester. uolucer. celer & campester. & acer.
Atq; alacer. celeber. mediocre. saluber. equester.
Sicq; paluster, item sic inclinato sequester.
Hic sed & hæc alacris, celebris, mediocris & acris
Atq; per e neutrum dices genus. Adde salubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminatiōes habet? duas. us, ut manus. u. ut cornu.

Quinta declinatio quot terminatiōes habet? unam duntaxat, ut species.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminationes hēt? qnq; æ diphthōgū, q̄ est frequentissima, ut hic poeta huius poetæ, es à ntō i e, ut hæc grāmatice huius grammatices, as, ut hæc familia huius familiæ & huius famili'as, unde adhuc dicitur pater

familias, hæc terra huius terræ & terras, ut gigantes filij terras, more græco, ut ἡ μαιωτης, μαλας. ἡ μάξα τῆς μάζας. Ai ut hæc aula huius aulæ & aulai. Virg. Aulai in medio libabãt pocula bacchi. qđ fit ẽt in adiectiuis, ut pictus picta pictũ, genitiuo picti pictæ & pictai. Virgi. Diues opum, diues pictai uestis & auri, ꝓ pictę uestis, ius, ut una unius.

Genitiuus singularis secundæ declinatiõis quot terminationes habet? duas. i, ut dñs huius dñi, ius ut unus unius. nam Theseus huius Theseos & Androgeus huius Androgeo græce declinãtur, ὁ θησεὺς τοῦ θησέως. ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.

Genitiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? unam is, ut homo hominis, nã Pallas pallados, & sappho huius sapphus græce declinantur, ut ἡ παλλὰς τῆς παλλάδος. ἡ σαπφὼ τῆς σαπφόος σαπφοῦς.

Genitiuus quartæ declinatiõis quot terminationes hẽt? treis us, ut hæc manus huius manus, hic fructus huius fructus, u i s diuisas, ut hæc mãus huius manuis, hic fructus huius fructuis, hæc anus huius anuis, Terẽ. eius anuis opinor cã, q̃ mortua est. M. Varro in prĩo de agricultura. Cõtra ut Mineruæ caprini gñis nihil imolarent ꝓpter oleã, quod eã quã læserit, fieri dicũt sterilẽ, eius enim saliuam esse fructuis uenenũ, à quo gtõ u i s in frequẽti usu est datiuus u i, nã à genitiuo manus hic mãu ẽ datiuus. Itẽ. u. ut hoc cornu huius cornu.

Genitiuus. s. quintæ declinationis quot terminationes hẽt? quatuor ei, ut dies huius diei. ii. ut huius dii, es ut huius dies, e, ut huius die. Virgi. ĩ primo æneidos. munera, lætitiamq; dij pro diei. M. Tullius pro. S. Roscio. Quarũ nihil ꝑnicij causa diuino consilio, sed ui ipsa & magnitudine rerũ factũ putamus, pro perniciei. Virgilius in georgicis. Li

bra dies, somniq; pares ubi fecerit horas pro diei. Item. M. Tullius ꝓ P. Sestio. Eqtes uero daturos illius dies pœnas. Salustius, dubitauit acie pars inqt ꝓ aciei. Ouidius in tertio Metamorphoseon.

Prima fide, uocisq; ratæ tētamina sumpsit pro fidei. Idem in sexto.

Vtq; fide pignus dextras utriusq; propofcit pro fidei pignus. Cæsar in secundo de analogia huius die huius specie dicendum putat.

De datiuis singularibus.

Datiuus singularis primæ declinationis quot terminationes habet? treis. æ. diphthōgū, ut huic poetæ, e sine diphthongo, ut huic penelope. i. ut datiuo uni, toti, soli, nulli, antiqui ēt huic unæ, & solæ dicebāt. Ter. i Eunucho, mihi Solæ ridiculæ fuit.

Datiuus secundæ declinationis quot terminatiões habet? duas, o, ut huic domino. i. ut unus unius uni, huic autem orphei est datiuus græcus.

Datiuus tertiæ declinatiōis quot terminationes habet? unam. i. ut huic patri.

Datiuus quartæ declinationis quot terminationes habet? duas u i syllabas, ut huic senatui, huic manui, u, ut huic senatu. huic manu. Virg. Teq; aspectu ne subtrahe nostro. Idem parce metu Cytherea. Cæsar grauis author linguæ latinæ in Dolobella. In ædibus, fanisq; & honori & ornatu erāt. In libris analogicis omnia huiusmodi sine. i. litera dicenda censet. lege. Au. Gel. Vtimur ne huiusmodi datiuis per apocopen, ut cursu pro cursui dicamus? minime iquit Seruius. Quomodo igitur? per rationem artis antiquæ, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuū singularē. Itē à genitiuo singulari datiuus singularis regitur, nec eo maior esse debet, est igitur cursui datiuus à cursus genitiuo, & huic cursu à genitiuo cursus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes? hēt? treis. ei. ut huic diei. ii. ut huic facii. e. ut huic facie. Lucilius in satyris, ut citat Gellius. Primum inquit facie honestas accidit. Idem, qui te diligit, ætati facieq; tuæ se fautorem ostendat. sunt tñ inquit Gellius, non pauci, qui utrobiq; facii legant.

De accusatiuis singularibus.

Accusatiuus singularis primæ declinatiōis quot terminationes habet? treis. am, ut hūc poetam, an, ut, hunc Aeneā, hāc Iphigenian. en, ut hūc Laerten.

Accusatiuus singularis secundæ declinationis quot terminationes habet? nā latinam um, ut hūc dñm, hoc templum, hāc glycerium, & duas græcas. a. ut hunc thesea. on, ut hanc pylon.

Accusatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas, em, ut hūc patrem. im, ut hūc thybrim, hanc sitim, et tres græcas. in. a. o. ut hūc Alexin, hanc Amaryllida, hanc Dido. Item tot, quot & nominatiuus neutrorum eiusdem declinationis, qm̄ neutra oīa, tam apud græcos, q̄ apud latinos habēt treis casus similes i utroq; numero, nominatiuum, accusatiuū, & uocatiuum, ut ntō hoc stēma, accusatiuo hoc stēma, uocatiuo o stēma. Pluraliter nominatiuo accusatiuo & uocatiuo hæc & o stēmata. Singulariter ntō, accusatiuo, uocatiuo hoc & o carmē. Pluraliter nominatiuo accusatiuo uocatiuo, hæc & o carmina.

Quæ in im tantum, & in im & in em simul faciūt accusatiuum? Conclusa his carminibus.

Ista per im quartum mittunt tibi nomina tantum.
Vim, tygri, & tussim, thybri. Tyberimq́; sitimq́;
Maguderimq́;, & græca per is facientia rectum.
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt syrtis, tethys, atq; implacata charybdis.
In quoq; dat tethys, & cætera talia dantem,

Dalq; per im quartum. rectis. cum turre bipenis.
Peluisq;, & puppis, torquis quoq;, deide securis.
Et curuamentum quæ curui est buris aratri.
Et quæ mortales facit impallescere febris.
Accusatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes hēt? duas um, ut hāc manū. u. ut hoc cornu.
Accusatiuus. s. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam em, ut hunc uel hanc diem.

De uocatiuis omnibus.

Omnis uocatiuus quomodo desinit? sicut nominatiuus, ut, hic poeta o poeta, hic magister o magister, hic Cato o cato, & sic in cæteris.
Hæc regula quot habet exceptiones? sex.
Quæ est prima. Nomina primæ declinationis in as, & in es, abiecta s litera noīatiui, faciunt uocatiuū. ut hic Aeneas o Aenea, hic Anchises o Anchise.
Quæ est secunda? Nomina secundæ declinationis in us, mutāt us i. e. ut hic dn̄s. o dn̄e, excipiūtur hæc quæ his uersibus comprehenduntur.
O deus. o lucus, popule & populus fluuiusq;
Et fluuie & uulge & uulgus pelagus simul hisce.
Et pelage adiūgas chor⁹ & chore, et agn⁹ & agne.
Quæ est tertia? nomina propria in ius abiecta us nominatiui faciūt uocatiuum, ut hic Virgilius o Virgili. hic Laurentius o Laurenti.
Quæ est quarta? nomina secundæ declinationis in eus, ut theseus abiecta s faciūt uocatiuū, ut o theseu, sic Orpheus o orpheu.
Quæ est quinta? in us longam, ut Panthus oedipus oedipodis i u. faciūt uocatiuū, ut o Pāthu o oedipu, quia quæ in s desinunt præcedente diphthongo, si sint græca, abiecta s faciūt uocatiuū cōiter ut ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ, ὁ χαρίεις ὦ χαρίεν. ὁ βοῦς ὦ βοῦ.
Quæ est sexta? græca tertiæ declinationis in as & in is plerunq; seruant uocatiuum græcum, ut Pallas

Pallãtis o Pallan. Paris o Pari. Amaryllis o Amarylli. Alexis o Alexi.

De ablatiuis singularibus.

Ablatiuus singularis primæ declinationis quot terminationes habet? duas, a, ut ab hoc poeta, e, ut ab hoc Anchise.

Ablatiuus secundæ declinationis quot terminationes habet? unam o, ut ab hoc domino, quæ est similis datiuo, ut huic & ab hoc templo.

Ablatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis. e. solum. i. solum. e. &. i. simul.

Quæ nomina habẽt. i. solum in ablatiuo? quæ hoc pentasticho comprehenduntur.

I mare, puluinarq́; animalq́; & talia cuncta.
A diectiua etiam, si dant per e neutra. december.
A prilisq́; per er, per & is tibi mensis, & imber.
A stringo strigilis uel græco στρογγύλος. i. dat.
Quartus in im pariter, dices à gausape solum.

Quæ emittunt ablatiuũ in. e. &. i. simul? quæ his uersibus comprehenduntur.

I uel e cuncta trium generum, sed ab hospite dices.
S ospite, degenere, & sic ubere paupere tantum.
V nguis, auis, uectisq́; ignisq́; & talia cuncta.
I uel e dant, & penè ante is con quæq; sonantes.
B inæ, ceu neptis, si sint in syllaba eadem.
A s quoq; gentile, atq; in trix uerbale per emq́;
A tq; per im quartum mittentia pulchrior, & quod comparat omne, memor memori mage, cætera dant e, uel sic.

Neutra oia i. e. ut hoc mare à mari, nisi sint propria ut hoc reate, p̄neste, soracte, quæ faciũt a reate, p̄neste, soracte, notatur ẽt ab hoc gausape. Item in al, ut hoc ceruical à ceruicali, & in ar, p̄ducẽtia pe nultimã genitiui, ut hoc calcar, huius calcaris à calcari, & noia mẽsiũ in. er. & in is, ut hic septem-

ber ab hoc septembri, hic quintilis, sextilis à qntis li sextili, & similiter ab hoc imbri, & in im solum mittentia accusatiuum, ut hanc tussim sitim uim à tussi siti ui. Præterea adiectiua omnia, quæ faciunt neutrũ per, e, ut hic & hæc omnis & hoc omne ab omni, hic syluester hæc syluestris hoc syluestre à syluestri. Interdum tamen aliter inueniuntur, ut à mare, rete, natale, cœleste.

Quæ mittunt ablatiuum in. e. & . i. simul. Omnia cõmunia trium gene℞, ut hic & hæc & hoc par, à pare uel pari, hic & hæc & hoc uetus, à uetere uel ueteri, hic & hæc & hoc artifex, audax, triplex, ab artifice uel artifici, ab audace uel audaci, à triplice uł triplici, præter quæ sunt in. er. non exeuntia etiam in is, ut pauper uber degener, quæ faciunt in e tm̃, ut à paupe, ubere, degenere, sospes etiã & hospes à sospite & ab hospite tm̃ faciunt ablatiuum. Item mittentia accusatiuũ tam in em, quã in im, ut hanc turrem & turrim à turre & turri, & in uis ut nauis à naue uel naui, & in guis, ut anguis ab angue uel angui, & in mnis ut amnis, ab amne uel amni & omnia ferè, quæ in is desinunt à duabus incipientia consonantibus, ut pestis à peste uel pesti, uectis à uecte uel uecti & gẽtilia in as, ut hic & hæc Bassianas & hoc bassianate, hic & hæc priuernas & hoc priuernate, à bassianate & bassianati, à priuernate et priuernati. Item comparatiua omnia, ut maior à maiore & maiori, & in trix uerbalia, ut uictrix à uictrice uel uictrici.

Quæ terminant in e solum? quæ non comprehenduntur supradictis regulis, ut hoc poema ab hoc poemate, hic pater ab hoc patre.

Ablatiuus. s. quartæ declinationis quot terminationes habet? unam u, ut hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus. s. quintæ declinationis quot terminatio

nes habet? unam e, ut hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinatiõis, quot terminationes hẽt? unã æ diphthongum ut i poetæ.

Nominatiuus pluralis secundæ declinationis quot terminationes habet? duas. i. ut hi domini. a. quæ est neutrorũ omnium, trib. casibus nominatiuo accusatiuo & uocatiuo communis, ut hæc tẽpla, duo & ambo sunt anomala.

Nominatiuus pluralis tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas, es masculinorum & fœmininorum, ut hi patres, hæ matres, à neutrorũ, ut hæc corpora, poemata.

Nominatiuus. P. quartæ declinationis quot terminationes habet? duas us in masculinis & fœmininis, quæ est communis nominatiuo accusatiuo & uocatiuo, ut hæ manus, has manus, o manus, & a in neutris, ut hæc cornua.

Nominatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam, es, quæ est etiam accusatiui & uocatiui, ut hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus. P. primæ declinationis quot terminationes habet? duas arum, ut horum poetarum, um p cõcisionẽ, ut graiugenũ pro graiugenaꝝ. Aeneadũ pro Aeneadaꝝ. ων aũt, ut πηνελοπῶν. græca est.

Genitiuus. P. secundæ declinationis quot terminationes habet? duas orum, ut horum dominorũ, um per concisionem ut horum uirum pro uiroꝝ.

Genitiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas um, ut horum patrum ium, ut horum ignium. ων autem, ut horum ἐπιγραμμάτων cũ accentu in penultima græca est. Martialis de se.

Hic est, quem legis, ille, quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis,

Argutis ἐπιγραμμάτων libellis.
Cui lector studiose quod dedisti
Viuenti decus, atq; sentienti,
Rari possunt cineres habent poetæ.

Quæ faciũt genitiuũ pluralẽ in ium: quæ habẽt ablatiuũ singularẽ in i, solũ, ut ab omni, horũ oĩum. & in e & in i, ut ab hoc igne uel igni, horũ igniũ, ab amãte uel amãti, hoꝝ & haꝝ & hoꝝ amantiũ, nisi fiat syncopa, ut amantũ pro amantiũ excipiuntur ab artifice & artifici artificum, à memore & memori memoꝝ, à pugile & pugili pugilũ, à uigile & uigili uigilũ, à supplice & supplici supplicum, à uetere & ueteri ueteꝝ, & cõparatiua oĩa, ut à maiore & maiori maioꝝ, pter pluriũ. Itẽ in as latina ut hæc ciuitas ciuitatiũ, hæc pietas pietatiũ, nisi sint per syncopẽ, ut haꝝ ciuitatũ, harũ pietatũ, & in es semper pluralia, ut hi penates, hi quinquatres. hi & hæ tres, & hæc tria, horũ penatium, qnquatriũ horũ & haꝝ & hoꝝ triũ, pter hæ opes, harũ opum hi pceres, hoꝝ procerũ, hi lemures, horũ lemuꝝ, nec nõ in is longũ, ut hic samnis, horũ samnitiũ, & habẽtia genitiuũ ntõ æqualẽ, ut hic collis, huius collis, horũ colliũ, hæc ædes huius ædis haꝝ ædium, sed in es frequentius pferuntur per syncopen, ut hic uates, horũ uatum, excipiũtur hoꝝ canum, panum harũ indolum, sobolũ, horũ & haꝝ iuuenũ, & quorũ nominatiuus in duas terminatur cõsonãtes, ut pars partiũ, fons fontiũ, ars artiũ, arx arciũ, pter in ms ut hyems hyemũ & ps ut princeps principum, nisi sint à capite composita, ut triceps tricipitium. quod est etiam secundum regulam mittentium ablatiuũ in. e. & . i. dicimus enim hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti, ergo secũdum regulam horũ & harũ & horum tricipitium, nisi proferantur per cõcisionem, nox

quoq́; noctium facit, & nix niuium. Cætera oīa faciunt in um sine i, ut horum patrum, hominum, quia eorum ablatiuus in e solam terminatur, bos horum boum facit, & ales alituum apud Virgiliū assumpta u, ut alituū, pecudumq́; genus, quæ breuiter his uersibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, uel e sexto.
Atq; suo similem partium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus concisio sæpe est.
Sic plus nix & nox, sed pluri, plureq́;, legi.
Sic & in es faciunt, si sint pluralia, semper.
Et quæcunq; duo retinebunt consona recto.
Excipies in ps aut ms facientia, si non
A capite hæc fuerint, quod cōparatum tibi pbet.
I fine, ceu melior meliorum.i. dant fine & ista
Artificum uigilum supplex memorum ueterūq;
Et iuuenis, sobolesq́; canū cumq́; indole panis.
Atq; parens, etiā generum cōmune duorum.
Attamē hoc per ium tibi Marcus Tullius effert.
Et ratione, potest & in is quia mittere quartum.
Nam genitiui in ium ppriū est has dicere parteis.
Tu calamos inflare leueis, ego dicere uersus.
Atq; omneis homines, qui sese, & talia multa.
Cætera, quæ casum sextum tibi dant per e solam,
Cuncta per um patrium præbebunt noīa casum.
Horum ceu patrum, capitū, regumq́;, ducumq́;
Bosq́; boum & bobus dabit, u tibi suscipit ales,
Alituumq́; facit, cecinit sic musa Maronis,
Alituum, pecudūq́; genus sapor altus habebat.

Genitiuus pluralis quartæ declinationis quot terminationes habet? unam uum per.uu, geminum, ut harum manuum, horum cornuum.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? unā erum, ut dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes habent: duas, is ut his & ab his poetis, musis, & abus, in his paucis, quæ hoc disticho comprehenduntur.

Abus equa & liberta dabunt, ambæq; duæq;
Sic asina, et mula, & filia, nata, dea.

Datiuus & ablatiuus plurales secũdæ declinationis quot terminationes habent: unam is, ut his & ab his dominis, duobus et ambobus sunt anomala sicut festorum nomina, ut saturnalia, floralia, bacchanalia, quæ in bus solum faciũt, ut his & ab his bacchanalibus, licet genitiuum & secundæ et tertiæ declinationis habeãt, ut horum saturnalium, & saturnaliorum.

Datiuus & ablatiuus tertiæ & quartæ & qntæ declinationis quot terminationes habent: unã bus, ut his & ab his patribus, uisibus, diebus, nam his & ab his problematis poematis & huiusmodi, à nominatiuis problematum, poematũ deducuntur.

De Accusatiuis pluralibus.

Accusatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes habet: unam as, ut hos poetas.

Accusatiuus. P. secundæ declinationis quot terminatiões habet: duas os ut hos dominos, a ut hæc templa. ambo & duo sunt, ut supra dixi anomala, quæ etiam in o inueniuntur misisse accusatiuum. Virgilius. Si duo præterea tales idea tulisset terra uiros. Idem in Sileno. Aggressi (nam sæpe senex spe carminis ambo luserat.)

Accusatiuus. P. tertiæ declinationis quot terminatiões habet: treis es, et hos patres, eis ut hos fonteis. hos & has omneis, a in neutris, ut hæc corpora. as autem, ut hos heroas, hos arcadas græcorum est. τοὺς ἥρωας τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixisti hos fonteis: quia quæ genitiuũ plura

scinium faciunt, accusatiuum eiusdem numeri in eis mittunt per ei diphthongum, ut hos fonteis. has parteis & partes hos & has omneis. treis. q̃q̃. Au. Gelli⁹ li. xij. capite. xix. docet testimonio Probi Valerij, qui æneida manu ipsius Virgilij legit, urbis accusatiuum pluralẽ, per i literam scribi debere, sed de huiusmodi accusatiuis multa in annotationibus nostris in Virgilij opera scripsimus.

Accusatiuus. P. quartæ declinationis quot terminatiões hẽt? duas us, ut has man⁹. a, ut hæc cornua.

Accusatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? unam es, ut hos dies. has species.

Quæstiones de nomine.

Poeta quæ pars est? Nomen, quare? quia significat substantiã, & qualitatẽ, propriã, uel cõem cum casu, sed poeta cõem, Virgilius uero ꝓpriam.

Iulus cui⁹ spẽi? ꝓmitiuæ. q̃re? q̃a à nullo deriuatur.

Iulius cuius spẽi? deratiuæ. uñ deriuatur? ab Iulo.

Hic poeta cuius generis? masculini, quare? q̃a ꝑponitur ei in declinatiõe unũ articulare ꝓnomẽ hic.

Hæc musa cuius generis? fœminini, quare? q̃a ꝑponitur ei ĩ declinatiõe unũ articulare ꝓnomẽ hæc.

Hoc tẽplum cuius generis? neutri, quare? q̃a ꝑponitur ei in declinatione unũ articulare ꝓnomẽ hoc.

Hic & hæc aduena cuius generis? communis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.

Hic & hæc & hoc felix cuius generis? omnis, uel cõmunis trium generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic & hęc & hoc.

Hic Accipiter cuius generis? promiscui, uel epicœni, quare? quia sub una uoce, & uno articulo comprehenduntur animalia utriusq; sexus, ut hic passer. hęc aquila.

Hic uel hæc dies cuius generis? incerti, quare? quia nulla ratione cogente, sola authoritas ueterum sub diuerso genere protulit, ut hic uel hæc dies. cortex. finis. bubo.

Poeta cuius numeri? singularis, quare? quia singulariter profertur.

Hi poetæ cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profertur.

Iustus cuius figuræ? simplicis, quare? quia simpliciter profertur.

Iniustus cuius figuræ? compositæ, quomodo componitur? ex in & iustus componitur iniustus.

Iniustitia cuius figuræ? Decompositæ. quare? quia non per se componitur, sed à composito nomine deriuatur, quod est iniustus iniusti, addita tia, fit iniustitia.

Hic poeta cuius casus? Nominatiui, quare? quia in eo casu declinando reperitur.

Quid est casus? declinatio casualiũ dictionum, q̃ maxime fit in fine, ut Priscianus ait.

Vnde dictus ẽ casus? à cadẽdo, qa un' cadit ab alio.

Primus casus quot noĩa hẽt? duo. Noĩatiuus, quia noĩat rẽ, & rect' ἡ εὐθεῖα ἡ ὀρθὴ qa à nullo cadit.

Si à nullo cadit, quare dictus est casus? abusiue, siue ut græci dicunt καταχρηστικῶς.

Genitiuus dicitur ne alijs modis? qdni. Possessiuus, quia possessionem demõstrat, Paternus, quia cæterorum casuum pater & genitor est, unde & genitiuus dicitur, nec dicas genitiuus per. e. ante. t. ut quidam solent.

Datiuus dicitur ne alijs modis? næ. commẽdatiu', quia per eum commẽdamus, sicut datiuus dictus est, quia per eum damus.

Accusatiuus dicitur ne alijs modis? causatiuus, qa aliquid in causa fieri ostẽdit, sicut accusatiuus, qa

aliquid accusati demonstrat.

Vocatiuus habet'ne aliud nomen? het. dicitur.n.salutatorius, quia per eũ salutamus, ut salue Pāphile, sed sic est & uocatiuus, q̃a ꝑ ipsum uocamus.

Ablatiuus appellatur'ne alio nomine? Cōparatiuus etiam à quibusdam dicitur, q̃q̃ & tunc ablatiuus est, quia per eum auferimus, ut maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus est casus? sextus, & interdum latinus.

Quare latinus, quia latinæ linguæ proprius est. nã græci ablatiuum non habent, cuius uim per genitiuum explicant. Homerus ῥέζ' ὑπὲρ δαναῶν. hoc est sacrifica pro Danais, ut cum faciam uitulã pro frugibus, ipse uenito.

Sunt ne plures casus quàm sex? sunt. nam addi possunt septimus, & octauus casus.

Qui est septimus casus? ablatiuus sine præpositiõe, ut scribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priscianus tamen frustra septimum casum poni scribit. dicit enim præpositionẽ uel additam, uel subtractam nõ ualere uim casus mutare, nam sicut accusatiuus non est alius casus absq; ꝑpositione, q̃ cũ ꝑpositione, ita ẽt ablatiuus, sed hęc rõ Prisciani nõ placet. q̃m accusatiuus, q̃a tã cum præpositiõe, quã sine, semper accusat, nunquã est alius casus, q̃ accusatiuus. Ablatiuus aũt est, quando non aufert, atq; ideo alius casus est. nã cum dico illo præsente accepi, & ab illo accepi, non est eadem ab utroq; casu elocutio.

Octauus casus qui est? Dandi casus pro accusatiuo positus, ut it clamor cœlo, hoc est ad cœlum.

Quot sunt formæ casuales? septem. Aptota. Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pentaptota. exaptota, quæ à Diomede latine appellantur sic. simplex uel unica. bibartita. ternaria. quaternaria

quaria.senaria.sed de his dicem⁹ in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinationis? Primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in æ diphtógõ desinit.

Hæc Penelope huius Penelopes cuius declinatõis? primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in es productam desinit, quoniã est à genitiuo græco in ης per η quod apud nos in e longam plerunq; cõuertitur, ut ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc Penelope hui⁹ Penelopes. ἡ γραμματική τῆς γραμματικῆς. hæc grãmatice huius grammatices. q̃q̃. η non i. sed e. lõgum pronuntiasse antiquos græcos existimo. constat. n. η ex duplici εε. sicut ω ex duplici οο. sed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in as lõgam desinit more græco, ut hæc terra huius terræ & terras. hæc uia hui⁹ uiæ & uias. Ennius dux ipse uias pro uiæ. Vnde pater & materfamilias adhuc dicimus.

Singulariter nominatiuo hic Poeta. Genitiuo huius poetæ. Datiuo huic poetæ. Accusatiuo hunc poetam. Vo. o poeta. Abl. ab hoc poeta. P. ntõ hi poetæ. G. hoꝝ poetaꝝ. Da. his poetis. A. hos poetas. V. o poetæ. Abl. ab his poetis. uel sic. S. hic o & ab hoc poeta. hui⁹ huic hi & o poetæ. hũc poetã. hoꝝ poetaꝝ. hos poetas. his & ab his poetis.

Singulariter hæc musa. hui⁹ musæ. huic musæ. hãc musam o musa. ab hac musa. Pluraliter hæ musæ. haꝝ musaꝝ. his musis. has musas. o musæ. ab his musis, uel hæc o & ab hac musa, & cætera.

S. hic Anchises. huius anchisæ. huic anchisæ. hunc anchisen. o anchise. ab hoc anchise. P. hi. Anchisæ. horũ anchisarũ. his anchisis. hos anchisas. o anchisæ. ab his anchisis. Hũc autem anchisam, o anchisa. ab hoc anchisa, sunt à noĩatiuo anchisa.

S. hic & hæc aduena. huius aduenæ. huic aduenæ. hunc et hanc aduenã. o aduena. ab hoc et ab hac aduena. Pluraliter hi et hę aduenæ. horum et harum aduenarũ. his aduenis. hos et has aduenas o aduenæ. ab his aduenis.

S ingulariter hic et hæc troiugena. hui⁹ troiugenæ. huic troiugenæ. hunc et hanc troiugenam, o troiugena. ab hoc et ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ. horum et harum troiugenarũ, et per syncopē troiugenũ. his troiugenis. hos et has troiugenas. o troiugenæ. ab his troiugenis.

S. Hęc mula. huius mulæ. huic mulæ. hanc mulã. o mula. ab hac mula. P. hę mulæ. harũ mularũ. his mulab⁹. has mulas. o mulę. ab his mulab⁹. sic asina. equa. dea. liberta. filia. nata. duę, et ambæ.

S. hic Aeneas. huius æneę. huic æneę. hunc ænean et æneam. o ænea. ab hoc ęnea. P. hi et o æneę. horum ænearũ. his et ab his ęneis. hos æneas.

S. hic æneades. huius æneadę. huic æneadę. hunc æneadē et ęneadam, à nominatiuo æneada, quo usi inueniũtur antiq. o ęneade et æneada. ab hoc ęneade et æneada. P. hi ęneadæ. horũ ęneadarũ, et per concisionem æneadum. his ęneadis. hos æneadas. o ęneadę. ab his æneadis.

S. hęc et o ab hac Iphigenia. huius et huic hę et o Iphigēię. hãc Iphigeniã et Iphigenian. has iphigenias. haꝝ Iphigeniaꝝ. his et ab his Iphigenijs.

S. hęc grãmatice. huius grãmatices. huic grãmatice. hanc grammaticen. o grãmatice. ab hac grãmatice. Pluraliter hęc grammatica. horum grammaticorum. his grammaticis. hęc grammatica. o grãmatica. ab his grãmaticis, sic rhetorice. georgice. bucolice, et huiusmodi.

S. hęc Penelope. huius penelopes. huic penelope. hanc penelopē, o penelope. ab hac penelope. P.

hæ penelopę. has penelopon. his penelopæs. has penelopas. o penelopę. ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinatur, ut musæ musarum. penelopæ penelopar ū, à nt ō penelopa.

P. hæ Thebę. harum thebarum. his thebis. has thebas. o thebæ. ab his thebis. sic Mycenę. Pisæ. Senæ. Venetiæ. Amyclę. Carræ. & id genus multa.

S. hic Adā. huius adæ. huic adæ. hūc adā. o. adā. ab hoc adā. P. hi & o adę. horum adarum. his & ab his adis. hos adas. sed melius est aptotum, hic adam. huius adam. huic adam. & sic ī singulis. P. hi adamim. horū adamim, & deinceps. Huiusmodi enī apud hebręos in im faciunt in numero multitudīnis, & tantum per articulos inflectuntur, ut cocab stella. cocabim stellę, sic Seraph & cherub in singulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia. huius familiæ & familias. In reliqs declina ut musa, sic hæc terra hui⁹ terrę, & terras.

In quibus noībus hic genitiuus etiā in as iuenitur apud antiquos, in ijs solum, quæ in a purum desinunt, ut uia. & in ra, ut terra, & in da, & in tha, ut Leda, Martha ad imitationē grecorum, qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας, & ἡ μαῖα τῆς μαίας declinant. Ennius, dux ipse uias, ut supra diximus.

S. Vna unius. uni. in reliquis flecte ut musa, quę sic declinantur hoc uersiculo comprehenduntur.

Dant. ius. Vna. ulla. & sola. utra. alia. altera. tota.

De secunda inflexione.

Hic Dominus huius domini cuius declinationis? secundę, quare? quia eius genitiuus singularis in i productum definit, & datiuus in o, nam huic Orphei grecum est.

Bonus bona bonū. G. boni bonę boni. cuius declinationis? secundæ, primę & secundę. quare? quia eius genitiuus singularis definit in i in æ & in i.

Singulariter. Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic dño. Accusatiuo hũc dñm. Vocatiuo o domine. ablatiuo ab hoc dño. Pluraliter nominatiuo hi dñi. Genitiuo hoꝝ dñorum. Datiuo his dñis. Accusatiuo hos dños. Vocatiuo o domini. Abltõ ab his dñis. uel sic. hic dominus. huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domini. horum dominorum. his & ab his dominis.

Singulr hic magister. huius magistri. huic magistro. hunc magistrũ. o magister. ab hoc magistro. Pluraliter hi magistri. hoꝝ magistrorũ. his magistris. hos magistros. o magistri. ab his magistris.

S. Hic Deus. huius dei. huic deo. hunc deũ. o deus. ab hoc deo. Pluraliter hi dei uel dij. horum deorum uel deũ. his deis uel dijs. hos deos. o dei uel dij. ab his deis uel dijs.

Singulariter hic Theseus. huius thesei & theseos. huic theseo & thesei. hunc theseum & thesea. o theseu. ab hoc theseo. Pluraliter hi thesei. horum theseorum. his theseis. hos. theseos. o. thesei. ab his theseis.

Singulariter hic Virgilius. hui⁹ uirgilij. huic uirgilio. hunc uirgilium. o uirgili. ab hoc uirgilio. Pluraliter hi uirgilij. horũ uirgiliorum. his uirgilijs. hos uirgilios. o uirgilij. ab his uirgilijs.

Singulariter hic filius. huius filij. huic filio. hunc filiũ. o fili. ab hoc filio. Pluraliter hi filij. horũ filioꝝ. his filijs. hos filios. o filij. ab his filijs.

Singulariter. Hic socius huius socij. huic socio. hũc sociũ. o. socie. ab hoc socio. Pluraliter hi socij. horũ socioꝝ. his & ab his socijs. hos socios. o. socij.

S. Hæc fagus. huius fagi. huic fago. hanc fagũ. o fage. ab hac fago. Pluraliter hæ fagi. harum fagorũ his fagis. has fagos. o fagi. ab his fagis.

Singulariter hoc uulgus. huius uulgi. huic uulgo. hoc uulgus. o uulgus ab hoc uulgo sine plurali. dicimus & hic uulgus. huius uulgi. huic & ab hoc uulgo. hunc uulgum. o uulge.

Singulariter hic panthus. huius panthi huic pãtho. hunc panthum. o panthu. ab hoc pantho. Pluraliter hi panthi. horum panthorum his pãthis. hos panthos. o panthi. ab his panthis.

Singulariter hoc templũ. huius templi. huic tẽplo. hoc tẽplum. o tẽplum. ab hoc templo. Pluraliter hæc tẽpla. hoꝝ templorum. his tẽplis. hæc tẽpla. o templa. ab his templis. uel in noĩatiuo accusatiuo & uocatiuo tẽplũ. huius tẽpli. huic & ab hoc tẽplo. hæc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo tẽpla. horũ templorũ. his & ab his templis.

Singulr hæc glycerium. huius glycerii huic glycerio. hãc glyceriũ. o glyceriũ. ab hac glycerio. Pluraliter hæ glyceria harum glyceriorum. his glycerijs has & o glyceria. ab his glycerijs. Sic chrysiũ, philorcium. Dorcium. Sophroniũ. Abrotoniũ, & similia, quæ articulos habẽt fœmininos, & formã neutrorum, ut Priscianus docet.

Pluraliter hi locri. horum locrorũ. his locris. hos locros. o locri. ab his locris. sic puteoli. fasti. cancelli. carpi & similia sine singulari.

S. No. bonus bona bonũ. Ge. boni bonæ boni. D. bono bonæ bono. Accusatiuo bonũ bonã bonũ. Vctõ o bone o bõa o bonũ. Abltõ à bono à bona à bono. P. N. bõi bonæ bona. G. bonoꝝ arũ orũ. D. bonis bonis bonis. Ac. bonos bonas bõa. V. o boni o bonæ o bona. Ab. à bonis bonis bonis. uel sic, hic bonus. huius hi & o boni. huic & ab hoc bono. hunc bonũ. o bone. hos bonos. horũ bonorum. his & ab his bonis. hæc o & ab hac bona. huius huic hæ & o bonæ. hanc bonã, has bo-

nas harum bonarum. his & ab his bonis. hoc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo bonum. huius boni. huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo bona. horum bonorum. his & ab his bonis.

Singulariter. N. pulcher pulchra pulchrũ. Gtõ pulchri. chrę. chri. D. chro. chræ. chro. Ac. pulchrũ. chrã. chrũ. V. o cher. chra. chrum. Ab. à pulchro. chra. chro. Pluraliter ntõ pulchri. chrę. chra. Gtõ pulchrorum. arũ. orum. D. his & ab his chris, quod est cõmune triũ generum. Accusatiuo chros. chras. chra. V. o pulchri. o pulchræ. o pulchra.

Pluraliter ntõ hi ambo. hę ambæ, & hæc ambo. Genitiuo amborum ambarum amborum. Datiuo ambobus ambabus ambob9. Accusatiuo hos ambos has ambas & hæc ambo. Ab. a b his ambob9 ambabus ambobus. Priscianus lib. xiiij. ambo uocatiuũ habere non posse scribit. puto quia distributiuum, & (ut idem ait) relatiuum est.

Pluraliter nominatiuo hi duo hæ duę & hęc duo. Genitiuo horum duorum harum duarum horum duorũ. Datiuo his duobus duabus duobus. Accusatiuo hos duos has duas & hęc duo. V. o duo o duę & o duo. Ablatiuo ab his duob9 duabus duobus.

Singulariter. N. dñs. musa. tẽplũ. G. domini. musæ. tẽpli. D. dño. musę. tẽplo. Ac. dñm. musam. templum. V. o domine. o musa. o templum. Ablati. à dño. à musa. à tẽplo. Plr. N. dñi. musę. tẽpla. Geniti. dominorũ. musarũ. templorũ. Dati. dominis. musis tẽplis. Accu. dños. musas. tẽpla. Vo. o dñi. o musæ. o templa. Abl. a dñis. musis. templis. ad [illegible] templum decli[illegible]ntur oĩa adiectiua pri[illegible] de[illegible], ut bonus bona bo[illegible] [illegible]utro sunt secũdę de[illegible] [illegible]to primæ.

De tertia declinatione.

Hic Cato huius Catonis cuius declinationis? tertię, quare? quia eius genitiuus singularis in is correptam desinit.

S. hic Cato. huius catonis. huic catoni. hūc catonē. o cato. ab hoc catone. P. hi catones. horum catonum. his catonib⁹. hos catones. o catones. ab his catonib⁹. uel, hic & o cato. huius catonis. huic catoni. hūc catonem. ab hoc catone. hi hos & o catones. horum catonum. his & ab his catonibus.

S. hic & o pater. huius patris huic patri. hunc patrē. ab hoc patre. P. hi hos & o patres. horum patrū. his & ab his patribus.

S. hic & hęc uirgo. huius uirginis. huic uirgini. hūc & hanc uirginem. o uirgo. ab hoc & ab hac uirgine. P. hi & hæ uirgines. horum & harum uirginū. his uirginibus. hos & has uirgines. o uirgines. ab his uirginibus.

S. hic titan. huius titanis & titanos. & notandum quod cum genitiuus desinit in os non purum, accusatiuus singularis desinit etiā in a. & pluralis in as. sed græce, ut hunc titanē, & titana. hi titanes, hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine. hui⁹ demophontis & demophontos.

S. hæc tethys. huius tethyis, et tethos. huic tethyi, hanc tethym et tethyn. o tethy. à tethye. P. hę tethyes harū tethyum. his tethyibus. has tethyes & tethyas o tethyes. à tethyibus sic Erinnys erinnyos et erinnyis. capyx. capyos et capyis, et similia.

S. hic œdipus. huius œdipodis œdipodos. et œdipi à gtō τοῦ οἰδίπου ἀττικῶς. uel à ntō οἰδίπούς. ut πολύπους & πόλυπος. huic œdipodi et œdipo. hunc œdipodem, et œdipoda. o œdipu. ab hoc œdipode et œdipo. P. hi œdipodes. hoꝝ œdipodum. his

oedipodib⁹. hos oedipodes & oedipodas. o oedipodes. ab his oedipodib⁹. hic oedipus tū oedipi declina, ut dominus à nominatiuo. ὁ οἰδίπος.

S. hæc uis huius uis. huic ui hanc uim. o uis. ab hac ui. P. hæ uires. harum uirium. his uiribus. has uires. o uires. ab his uiribus.

S. hæc amathus. huius amathuntis. huic amathūti. hanc amathuntem & amathunta. o amathus ab amathunte, sic Pessinus. pessinuntis.
Opus opuntis. Trapezus trapezuntis.

S. hæc Amaryllis. hui⁹ amaryllidis & amaryllidos huic amaryllidi, hanc amaryllidē & amaryllida o amarylli. ab hac amaryllide.

S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido. ab hac didone. P. hæ didones harum didonum. his & ab his didonib⁹. has didones. o didones. sic hæc calypso. huius calypsus & calypsonis, sicut hæc iuno. huius iunonis. Sed de his multa in fragmentis.

S. hæc æneis huius æneidis & æneidos. æneidi. æneidem & æneida.

S. hic chremes. huius chremetis & chremetos & chremis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremetē. o chremes. à chremete & chreme.

S. hic mœris. hui⁹ mœris. huic mœri. hunc mœrim & mœrin. o mœri & mœris, ab hoc mœri, & cætera. hæc Neapolis. hui⁹ neapolis. huic neapoli. hāc neapolim & neapolim. o neapoli & neapolis. ab hac neapoli.

S ingulariter hic Paris. hui⁹ paridis & paridos. huic paridi. hunc paridem & parida, & Parin à genitiuo τοῦ πάριος. o pari & o paris.

S ingulariter hęc turris. huius turris. huic turri. hāc turrem & turrim, o turris. à turre & turri.

S ingulariter hic Iuppiter huius Iouis. huic Ioui. hunc Iouem. o Iuppiter. ab Ioue.

S. hic heros, hui⁹ herois, & heroos. huic heroi. hūc heroem, & heroa o heros. ab heroe. Pluraliter hi heroes. horū heroum. his heroibus. hos heroes & heroas. o heroes. ab heroibus.

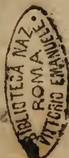
S. hoc epigramma huius epigrāmatis. huic epigrāmati. hoc epigrāma. o epigrāma. ab hoc epigrammate. P. hæc epigrāmata. horum epigrāmatum, & græce ἐπιγραμμάτων. his epigrāmatibus & epigrammatis. hæc epigrammata, o epigrāmata. ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile. hui⁹ cubilis. huic cubili. hoc cubile. o cubile. ab hoc cubili. P. hæc cubilia. hoꝝ cubiliū. his cubilib⁹. hęc cubilia. o cubilia. ab his cubilib⁹

S. hoc torcular. huius torcularis. huic torculari. hoc torcular. o torcular. ab hoc torculari. Pluraliter hæc torcularia. horum torcularium. his & ab his torcularibus. hæc & o torcularia.

S ingulariter hoc melos. huius meleos græce declinatur. τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους. Pluraliter hæc mele etiam græce τὰ μέλεα καὶ μέλη sicut τὰ κήτεα καὶ κήτη. Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus. hui⁹ pluris. huic pluri. hoc plus. o plus. à plure & pluri, ut Priscianus docet. Plu. hi & hæ plures, & hæc plura & pluria apud antiquos. horum & harum & horum pluriū. his & ab his pluribus. hos & has plureis & hæc plura. o plures & o plura. & notandum plus in obliquis esse triū generum in singulari, & si hoc plus est neutrum dūtaxat, sicut hoc pulchrius. maius. non enim dicimus hic & hæc plor, sicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc oīs & hoc omne. huius omnis. huic omni. hunc & hāc omnē & hoc omne. o omnis & o omne. ab hoc & ab hac & ab hoc omni. P. hi &

hæ oẽs & hæc omnia. hoꝝ & harum & hoꝝ omniũ.his omnibus.hos & has omneis & hæc oĩa. o omnes &'o oĩa.ab his omnibus.habere autem uocatiuum tam apud gręcos,quàm apud latinos inuenitur.Virgilius in prio Georgicõ.dijq́; deeq́; omnes, ſicut apud gręcos πᾶς.πᾶσα.πᾶν. Homerus. κέκλυτέ μευ πάντες τε θεοὶ,πᾶσαί τε θεαῖναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius. huius pulchrioris.huic pulchriori hunc & hãc pulchriorẽ & hoc pulchrius.o pulchrior & o pulchriꝰ. à pulchriore & pulchriori. P. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora.horũ & harum & horũ pulchriorum.his & ab his pulchrioribus,hos & has pulchriores & hęc pulchriora.o pulchriores & o pulchriora,ſic melior.maior & cætera comparatiua.

S ingulariter hic ſilueſter. hæc ſilueſtris. hoc ſilueſtre.huius ſilueſtris.huic ſilueſtri. hunc & hanc ſilueſtrem & hoc ſilueſtre. o ſilueſter o ſilueſtris & o ſilueſtre.à ſilueſtri.Pluraliter hi & hæ ſilueſtres & hęc ſilueſtria. horum & harum & horum ſilueſtrium.his & ab his ſilueſtribus.hos & has ſilueſtreis & hęc ſilueſtria.o ſilueſtres & o ſilueſtria.

S. hic & hæc arpinas,& hoc arpinate. huius arpinatis.huic arpinati.hunc & hanc arpinatẽ & hoc arpinate.o arpinas,& o arpinate.ab hoc & ab hac & ab hoc arpinate & arpinati.P. hi & hæ arpinates & hæc arpinatia.hoꝝ & harum & horũ:arpinatium.his & ab his arpinatibus.hos & has arpinateis & hæc arpinatia.o arpinates & o arpinatia.

S. Hic & hæc & hoc felix. huius felicis. huic felici. hunc & hanc felicem & hoc felix.o felix.à felice & felici.P.hi & hæ felices & hæc felicia. horum & harum & horũ felicium.his & ab his felicibus. hos & has feliceis & hæc felicia.o felices & o felicia.

S ingulariter hic & hæc & hoc iens. huius euntis.

huic eunti.hunc & hanc euntē & hoc iens.o iens ab eunte & eunti.P.hi & hæ euntes & hæc euntia. horum & harum & horum euntiū & euntum per syncopē.his & ab his euntibus.hos & has eūteis & hæc euntia.o euntes & o euntia.

S. Hic & hæc & hoc amans.huius amātis.huic amāti.hunc & hanc amantem & hoc amans.o amās. ab hoc & ab hac & ab hoc amante & amāti. P. hi & hæ amantes & hæc amantia. horum & harū & horum amantium,& per concisionē amantū. his amantibus.hos & has amanteis & hæc amātia. o amantes & o amātia.ab his amātibus.sic declinabis legēs,docēs,audiēs.& cętera participia i ns.

De quarta declinatione.

Hæc manus,genitiuo huius manus,cuius declinationis?quartæ.quare?quia eius genitiuus singularis in us productum definit.

Hæc anus.huius anuis cuius declinatiōis?quartæ? quare?qa noīa quarti declinatus ēt in uis syllabas iueniūtur,plata in casu patrio,ut supraest dictum.

Hoc cornu huius cornu cui⁹ declinatiōis? quartæ, q̄re?qa eius gtūs singularis in u pductū definit.

S. Hic fructus hui⁹ fructus,& fructus.huic fructui,à genitiuo antiquo fructuis,& fructu à genitiuo fructus.hūc fructum.o fructus.ab hoc fructu.P. hi fructus.horum fructuum.his fructibus.hos fructus.o fructus.ab his fructibus.

Singulariter hæc man⁹.hui⁹ man⁹ & manuis.huic manu,& manui.hāc manū.o manus.ab hac manu.Pluraliter hæ manus.harū manuum.his manibus.has manus.o manus.ab his manibus.

Singulariter hic artus.huius artus.huic artui.hūc artum.o artus.ab hoc artu.pluraliter hi art⁹. horꝫ artuū.his artib⁹.hos art⁹.o art⁹. ab his artubus.

Quæ ante bus.u.seruāt:hæc q uersib⁹ annotant.

Antebus u seruant, artusq́;, & Partus, & arcus.
Et lacus, & q́rcus. tribubusq́; acubus. specubusq́;
Et specibus, nec nō portusq́;. et q́stus. & hinc est,
Quod cecinit Vates, late loca questubus implet,
A quæror. at quæstus pro lucro quæstibus i dat.
S. hæc q́rcus. huius q́rcus. P. hæ q́rcus. hau q́rcuū.
Singulariter hæc anus huius anus & anuis. Terentius, eius anuis opinor causa, quæ mortua est.
Domus secūdæ declinationis q̄uo declinatur?
Singulariter hæc domus, huius domi. hāc domū. ab hac domo. Pluraliter harū domorum. has domos, cæteris casibus non utimur.
Domus quartæ declinationis quomodo flectit.
S. Hęc domus. huic domus. huic domui, hāc domū. o domus sine abltō. P. hę domus. hau domuū. his domibus has domus. o domus. ab his domib⁹.
S. hoc cornua. hui⁹ cornu. huic cornu. hoc cornu. o cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua hoꝝ cornuū his cornib⁹. ħ cornua. o cornua. ab his cornib⁹.
Singulr̄ hoc tonitru. huius tonitru huic tonitru. hoc tonitru. o tonitru. ab hoc tonitru. P. hæc tonitrua. horum tonitruum. his tonitribus. hæc tonitrua. o tonitrua. ab his tonitribus.
Singulariter hoc ueru. huius ueru. Pluraliter hæc uerua. horum ueruum. his ueribus.
Singulariter hoc gelu. huius gelu. huic gelu. hoc gelu. o gelu. ab hoc gelu sine plurali.
Quæ neutra in u admittunt numerum pluralē? per pauca his comprehensa uersiculis.
Pluralem admittunt numerum, cornuq́;, ueruq́;,
Atq; specu, & tonitru, cum ueribus genua.
Cætera deficiunt, seru ut testuq́;, geluq́;,
Atq; pecu. inuenies testaq́;, & hæc pecua.
S. hæc hui⁹, & o fic⁹. huic ficui. hāc ficū. ab hac ficu.
P. hæ. has. & o fic⁹. hau ficuū. his & ab his ficub⁹.

Ficus

Ficus cum secundæ est quomodo flectitur?
S ingulariter Hic ficus.huius fici.huic fico.hūc ficū.o fice.ab hoc fico.Pluraliter hi fici.horum ficorū.his ficis.hos ficos.o fici.ab his ficis.
S ingulariter Hæc ficus.huius fici.huic fico.hanc ficum.o fice.ab hac fico.P.hæ fici.harum ficorum.his ficis.has ficos.o fici.ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

F icus hic & fructus fici,estq́; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus,& arbor erit.Sed de ficus abunde multa dicemus in heteroclitis.
Q uæ nomina possunt eē quarti,& secundi declinatus?quæ his uersibus annotantur.
S unt pinus.cornus.ficus.quartæ,atq; secundæ,
Laurusq́;,& quercus,quæ neat,adde colum.
A dde domū & longe plura his,q̄bus usa uetustas,
Ceu penus,ornatus ceu lacus & monitus.
A tq; alia,ut gemitus.quarti tantummodo flexus.
Q uæ nunc sunt.teneris pauca notasse sat est

De quinta declinatione.

Hic uel hæc dies.huius diei.cuius declinationis?qntæ,quare,quia eius genitiuus singularis in ei diuisas syllabas definit,& sic datiuus,ut hic uel hæc dies.huius & huic diei.
D ies huius dies,huius die.huius dij cuius declinationis?quintæ,quare?qa quintæ iflexionis noīa etiā in es & in e.& in ij inueniuntur prolata in casu patrio apud antiquos,ut ostendimus superius ubi de genitiuo quintæ declinationis scripsimus.
S ingulariter noīatiuo hæc species.Genitiuo huius speciei.Datiuo huic speciei.Accusa.hāc speciem.Vocatiuo o species.Ablatiuo ab hac specie.Pluraliter noīatiuo hæ species.Genitiuo harū specierum.Datiuo his speciebus.Accusatiuo has spēs.Vocatiuo o species.Ablatiuo ab his speciebus.

aliquid accusati demonstrat.

Vocatiuus habet'ne aliud nomen? hét. dicitur.n.salutatorius, quia per eũ salutamus, ut salue Pãphile, sed sic est & uocatiuus, qa p ipsum uocamus.

Ablatiuus appellatur'ne alio nomine? Cõparatiuus etiam à quibusdam dicitur. q̃q̃ & tunc ablatiuus est, quia per eum auferimus, ut maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus est casus? sextus, & interdum latinus.

Quare latinus, quia latinæ linguæ proprius est. nã græci ablatiuum non habent, cuius uim per genitiuum explicant. Homerus ξ ε'ζεύπε ἐρδαιάων. hoc est sacrifica pro Danais, ut cum faciam uitulã pro frugibus, ipse uenito.

Sunt ne plures casus quàm sex? sunt. nam addi possunt septimus, & octauus casus.

Qui est septimus casus? ablatiuus sine præpositiõe, ut scribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priscianus tamen frustra septimum casum poni scribit. dicit enim præpositionẽ uel additam, uel subtractam nõ ualere uim casus mutare, nam sicut accusatiuus non est alius casus absq; ꝑpositione, q̃ cũ ꝑpositione, ita ẽt ablatiuus, sed hęc rõ Prisciani nõ placet. qm̃ accusatiuus, qa tã cum præpositiõe, quã sine, semper accusat, nunquã est alius casus, q̃ accusatiuus. Ablatiuus aũt est, quando non aufert, atq; ideo alius casus est. nã cum dico illo præsente accepi, & ab illo accepi, non est eadem ab utroq; casu elocutio.

Octauus casus qui est? Dandi casus pro accusatiuo positus, ut it clamor cœlo, hoc est ad cœlum.

Quot sunt formæ casuales? septem. Aptota. Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pentaptota. exaptota, quæ à Diomede latine appellantur sic. simplex uel unica. bibartita. ternaria. quaternaria

gnaria.senaria.sed de his dicem⁹ in heteroclitis.

Hic poeta cuius declinationis? Primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in æ diphtōgū desinit.

Hæc Penelope huius Penelopes cuius declinatōis? primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in es productam desinit, quoniā est à genitiuo græco in ης per η. quod apud nos in e longam plerunq; cōuertitur, ut ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc Penelope hui⁹ Penelopes. ἡ γραμματική τῆς γραμματικῆς. hæc grāmatice huius grammatices. qq. η. non i. sed e. lōgum pronuntiasse antiquos græcos existimo. constat. n. η. ex duplici. εε. sicut. ω. ex duplici. οο. sed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ, quare? quia eius genitiuus singularis in as lōgam desinit more græco, ut hæc terra huius terræ & terras. hæc uia hui⁹ uiæ & uias. Ennius dux ipse uias pro uiæ. Vnde pater & materfamilias adhuc dicimus.

Singulariter nominatiuo hic Poeta. Genitiuo huius poetæ. Datiuo huic poetæ. Accusatiuo hunc poetam. Vo. o poeta. Abl. ab hoc poeta. P.ntō hi poetæ. G. hoꝝ poetaꝝ. Da. his poetis. A. hos poetas. V. o poetæ. Abl. ab his poetis. uel sic. S. hic o & ab hoc poeta. hui⁹ huic hi & o poetæ. hūc poetā. hoꝝ poetaꝝ. hos poetas. his & ab his poetis.

Singulariter hæc musa. hui⁹ musæ. huic musæ. hāc musam o musa. ab hac musa. Pluraliter hæ musæ. haꝝ musaꝝ. his musis. has musas. o musæ. ab his musis, uel hæc o & ab hac musa, & cætera.

S. hic Anchises. huius anchisæ. huic anchisæ. hunc anchisen. o anchise. ab hoc anchise. P. hi. Anchisæ. horū anchisarū. his anchisis. hos anchisas. o anchisæ. ab his anchisis. Hūc autem anchisam, o anchisa. ab hoc anchisa, sunt à noīatiuo anchisa.

S. hic & hæc aduena. huius aduenæ. huic aduenæ. hunc et hanc aduenā. o aduena. ab hoc et ab hac aduena. Pluraliter hi et hę aduenæ. horum et harum aduenarū. his aduenis. hos et has aduenas o aduenæ. ab his aduenis.

S ingulariter hic et hæc troiugena. hui⁹ troiugenæ. huic troiugenæ. hunc et hanc troiugenam, o troiugena. ab hoc et ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ. horum et harum troiugenarū, et per syncopē troiugenū. his troiugenis. hos et has troiugenas. o troiugenæ. ab his troiugenis.

S. Hęc mula. huius mulæ. huic mulæ. hanc mulā. o mula. ab hac mula. P. hę mulæ. harū mularū. his mulab⁹. has mulas. o mulę. ab his mulab⁹. sic asina. equa. dea. liberta. filia. nata. duę, et ambæ.

S. hic Aeneas. huius æneę. huic æneę. hunc ænean et æneam. o ænea. ab hoc ęnea. P. hi et o æneę. horum æneanū. his et ab his ęneis. hos æneas.

S. hic æneades. huius æneadę. huic æneadę. hunc æneadē et ęneadam, à nominatiuo æneada, quo usi inueniūtur antiq. o ęneade et æneada. ab hoc ęneade et æneada. P. hi ęneadæ. horū ęneadarū, et per concisionem æneadum. his ęneadis. hos æneadas. o ęneadę. ab his æneadis.

S. hęc et o ab hac Iphigenia. huius et huic hę et o Iphigēię. hāc Iphigeniā et Iphigenian. has iphigenias. harū Iphigeniarū. his et ab his Iphigenijs.

S. hęc grāmatice. huius grāmatices. huic grāmatice. hanc grammaticen. o grāmatice. ab hac grāmatice. Pluraliter hęc grammatica. horum grammaticorum. his grammaticis. hęc grammatica. o grāmatica. ab his grāmaticis, sic rhetorice. georgice. bucolice, et huiusmodi.

S. hęc Penelope. huius penelopes. huic penelope. hanc penelopē. o penelope. ab hac penelope. P.

hæ penelopę. has penelopon. his penelopæs. has penelopas. o penelopę. ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinatur, ut musæ musarum. penelopæ penelopar͞u, à nt͞o penelopa.

P. hæ Thebę. harum thebarum. his thebis. has thebas. o thebæ. ab his thebis. sic Mycenę. Pisæ. Senæ. Venetiæ. Amyclę. Carræ. & id genus multa.

S. hic Ad͞a. huius adæ. huic adæ. h͞uc ad͞a. o. ad͞a. ab hoc ad͞a. P. hi & o adę. horum adarum. his & ab his adis. hos adas. sed melius est aptotum, hic adam. huius adam. huic adam. & sic i singulis. P. hi adamim. hor͞u adamim, & deinceps. Huiusmodi enĩ apud hebręos in im faciunt in numero multitudĩnis, & tantum per articulos inflectuntur, ut cocab stella. cocabim stellę, sic Seraph & cherub in singulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia. huius familiæ & familias. In reliqs declina ut musa, sic hæc terra hui⁹ terrę, & terras.

In quibus noĩbus hic genitiuus etiã in as iuenitur apud antiquos: in ijs solum, quæ in a purum desinunt, ut uia. & in ra, ut terra, & in da, & in tha, ut Leda, Martha ad imitationẽ gręcorum, qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας, & ἡ μαῖα τῆς μαίας declinant. Ennius, dux ipse uias, ut supra diximus.

S. Vna unius. uni. in reliquis flecte ut musa, quę sic declinantur hoc uersiculo comprehenduntur. Dant. ius. Vna. ulla. & sola. utra. alia. altera. tota.

De secunda inflexione.

Hic Dominus huius domini cuius declinationis: secundę, quare: quia eius genitiuus singularis in i productum desinit, & datiuus in o, nam huic Orphei gręcum est.

Bonus bona bon͞u. G. boni bonę boni. cuius declinationis: secundæ, primę & secundę. quare: quia eius genitiuus singularis desinit in i in æ & in i.

Singulariter. Nominatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic dño. Accusatiuo hūc dñm. Vocatiuo o domine. ablatiuo ab hoc dño. Pluraliter nominatiuo hi dñi, Genitiuo hoꝝ dñorum. Datiuo his dñis. Accusatiuo hos dños. Vocatiuo o domini. Abltō ab his dñis. uel sic. hic dominus. huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domini. horum dominorum. his & ab his dominis.

Singulr hic magister. huius magistri. huic magistro. hunc magistrū. o magister. ab hoc magistro. Pluraliter hi magistri. hoꝝ magistrorū. his magistris. hos magistros. o magistri. ab his magistris.

S. Hic Deus. huius dei. huic deo. hunc deū. o deus. ab hoc deo. Pluraliter hi dei uel dij. horum deorum uel deū. his deis uel dijs. hos deos. o dei uel dij. ab his deis uel dijs.

Singulariter hic Theseus. huius thesei & theseos. huic theseo & thesei. hunc theseum & thesea. o theseu. ab hoc theseo. Pluraliter hi thesei. horum theseorum. his theseis. hos. theseos. o. thesei. ab his theseis.

Singulariter hic Virgilius. hui⁹ uirgilij. huic uirgilio. hunc uirgilium. o uirgili. ab hoc uirgilio. Pluraliter hi uirgilij. horū uirgiliorum. his uirgilijs. hos uirgilios. o uirgilij. ab his uirgilijs.

Singulariter hic filius. huius filij. huic filio. hunc filiū. o fili. ab hoc filio. Pluraliter hi filij. horū filioꝝ. his filijs. hos filios. o filij. ab his filijs.

Singulariter. Hic socius huius socij. huic socio. hūc sociū. o. socie. ab hoc socio. Pluraliter hi socij. horū socioꝝ. his & ab his socijs. hos socios. o. socij.

S. Hæc fagus. huius fagi. huic fago. hanc fagū. o fage. ab hac fago. Pluraliter hæ fagi. harum fagorū his fagis. has fagos. o fagi. ab his fagis.

Singulariter hoc uulgus.huius uulgi. huic uulgo. hoc uulgus,o uulgus ab hoc uulgo sine plurali, dicimus &hic uulgus.huius uulgi.huic & ab hoc uulgo.hunc uulgum.o uulge.

Singulariter hic panthus.huius panthi huic pãtho. hunc panthum.o panthu.ab hoc pantho.Pluraliter hi panthi.horum panthorum his pãthis . hos panthos.o panthi.ab his panthis.

Singulariter hoc templũ.huius templi . huic tẽplo. hoc tẽplum.o tẽplum. ab hoc templo . Pluraliter hæc tẽpla.hoꝝ templorum.his tẽplis . hæc tẽpla. o templa.ab his templis.uel in noĩatiuo accusatiuo & uocatiuo tẽplũ.huius tẽpli.huic & ab hoc tẽplo.hæc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo tẽpla.horũ templorũ.his & ab his templis.

Singulŕr hæc glycerium.huius glycerii huic glycerio.hãc glyceriũ. o glyceriũ.ab hac glycerio.Pluraliter hæ glyceria harum glyceriorum.his glycerijs has & o glyceria.ab his glycerijs.Sic chrysiũ, philorcium. Dorcium. Sophroniũ. Abrotoniũ,& similia,quæ articulos habẽt fœmininos,& formã neutrorum,ut Priscianus docet.

Pluraliter hic locri.horum locrorũ.his locris . hos locros.o locri.ab his locris.sic puteoli,fasti. cancelli.carpi & similia sine singulari.

S. No.bonus bona bonũ. Ge. boni bonæ boni . D. bono bonæ bono. Accusatiuo bonũ bonã bonũ. Vctõ o bone o bõa o bonũ. Abltõ à bono à bona à bono.P.N.bõi bonæ bona. G. bonoꝝ arũ orũ. D.bonis bonis bonis. Ac.bonos bonas bõa.V. o boni o bonæ o bona. Ab.à bonis bonis bonis. uel sic,hic bonus.huius hi & o boni . huic & ab hoc bono.hunc bonũ.o bone.hos bonos . horũ bonorum.his & ab his bonis.hæc o & ab hãc bona.huius huic hæ & o bonæ.hanc bonã, has bo-

nas harum bonarum. his & ab his bonis. hoc in nominatiuo accusatiuo & uocatiuo bonum. huius boni. huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo bona. horum bonoꝝ. his & ab his bonis.

S ingulariter. N. pulcher pulchra pulchrũ. Gtõ pulchri. chrę. chri. D. chro. chræ. chro. Ac. pulchrũ. chrã. chrũ. V. o cher. chra. chrum. Ab. à pulchro. chra. chro. Pluraliter ntõ pulchri. chrę. chra. Gtõ pulchroꝝ. arũ. orum. D. his & ab his chris, quod est cõmune triũ geneꝝ. Accusatiuo chros. chras. chra. V. o pulchri. o pulchræ. o pulchra.

P luraliter ntõ hi ambo. hę ambæ, & hæc ambo. Genitiuo amboꝝ ambaꝝ amboꝝ. Datiuo ambobus ambabus ambob⁹. Accusatiuo hos ambos has ambas & hæc ambo. Ab. ab his ambob⁹ ambabus ambobus. Priscianus lib. xiiij. ambo uocatiuũ habere non posse scribit. puto quia distributiuum, & (ut idem ait) relatiuum est.

P luraliter nominatiuo hi duo hæ duę & hęc duo. Genitiuo hoꝝ duoꝝ harum duaꝝ horum duorũ. Datiuo his duobus duabus duobus. Accusatiuo hos duos has duas & hęc duo. V. o duo o duę & o duo. Ablatiuo ab his duob⁹ duabus duobus.

S ingulariter. N. dñs. musa. tẽplũ. G. domini. musæ. tẽpli. D. dño. musę. tẽplo. Ac. dñm. musam. templum. V. o domine. o musa. o templum. Ablati. à dño. à musa. à tẽplo. Plr. N. dñi. musę. tẽpla. Geniti. dominorũ. musarũ. templorũ. Dati. dominis. musis tẽplis. Accu. dños. musas. tẽpla. Vo. o dñi. o musæ. o templa. Abl. a dñis. musis. templis. ad horum exemplum declinantur oĩa adiectiua primę & secundæ declinationis, ut bonus bona bonum, quæ in masculino & neutro sunt secũdę declinationis, in fœminino uero primæ.

De tertia declinatione.

Hic Cato huius Catonis cuius declinationis? tertię, quare? quia eius genitiuus singularis in is correptam desinit.

S. hic Cato. huius catonis. huic catoni. hūc catonē. o cato. ab hoc catone. P. hi catones. horum catonum. his catonib'. hos catones. o catones. ab his catonib'. uel, hic & o cato. huius catonis. huic catoni. hūc catonem. ab hoc catone. hi hos & o catones. horum catonum. his & ab his catonibus.

S. hic & o pater. huius patris huic patri. hunc patrē. ab hoc patre. P. hi hos & o patres. horum patrū. his & ab his patribus.

S. hic & hęc uirgo. huius uirginis. huic uirgini. hūc & hanc uirginem. o uirgo. ab hoc & ab hac uirgine. P. hi & hæ uirgines. horum & harum uirginū. his uirginibus. hos & has uirgines. o uirgines. ab his uirginibus.

S. hic titan. huius titanis & titanos. & notandum quod cum genitiuus desinit in os non purum, accusatiuus singularis desinit etiā in a. & pluralis in as. sed græce, ut hunc titanē, & titana. hi titanes. hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demophoon in carmine. hui' demophontis & demophontos.

S. hæc tethys. huius tethyis, et tethos. huic tethyi, hanc tethym et tethyn. o tethy. à tethye. P. hę tethyes harū tethyum. his tethyibus. has tethyes & tethyas o tethyes. à tethyibus sic Erinnys erinnyos et erinnyis. capyx. capyos et capyis, et similia.

S. hic œdipus. huius œdipodis œdipodos. et œdipi à gtō τοῦ οἰδίπου ἀπλικῶς, uel à ntō οἰδίπος. ut πολύπυος & πόλυπος. huic œdipodi et œdipo. hunc œdipodem, et œdipoda. o œdipu. ab hoc œdipode et œdipo. P. hi œdipodes. hoꝝ œdipodum. his

oedipodib⁹. hos oedipodes & oedipodas. o oedipodes. ab his oedipodib⁹. hic oedipus tū oedipi declina, ut dominus à nominatiuo. ὁ οἰδίπος.

S. hæc uis huius uis. huic ui hanc uim. o uis. ab hac ui. P. hæ uires. harum uirium. his uiribus. has uires. o uires. ab his uiribus.

S. hæc amathus. huius amathuntis. huic amathūti. hanc amathuntem & amathunta. o amathus ab amathunte, sic Pessinus. pessinuntis. Opus opuntis. Trapezus trapezuntis.

S. hæc Amaryllis. hui⁹ amaryllidis & amaryllidos huic amaryllidi. hanc amaryllidē & amaryllida o amarylli. ab hac amaryllide.

S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido. ab hac didone. P. hæ didones harum didonum. his & ab his didonib⁹. has didones. o didones. sic hæc calypso. huius calypsus & calypsonis, sicut hæc iuno. huius iunonis. Sed de his multa in fragmentis.

S. hæc æneis huius æneidis & æneidos. æneidi. æneidem & æneida.

S. hic chremes. huius chremetis & chremetos & chremis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremetē. o chremes. à chremete & chreme.

S. hic mœris. hui⁹ mœris. huic mœri. hunc mœrim & mœrin. o mœri & mœris, ab hoc mœri, & cætera. hæc Neapolis. hui⁹ neapolis. huic neapoli. hāc neapolim & neapolim. o neapoli & neapolis. ab hac neapoli.

S ingulariter hic Paris. hui⁹ paridis & paridos. huic paridi. hunc paridem & parida, & Parin à genitiuo τοῦ πάριδος. o pari & o paris.

S ingulariter hæc turris. huius turris. huic turri. hāc turrem & turrim, o turris. à turre & turri.

S ingulariter hic Iuppiter huius Iouis. huic Iouī hunc Iouem. o Iuppiter. ab Ioue.

S. hic heros, hui⁹ herois, & heroos. huic heroi. hūc heroem, & heroa o heros. ab heroe. Pluraliter hi heroes. horū heroum. his heroibus. hos heroes & heroas, o heroes. ab heroibus.

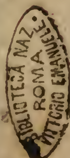
S. hoc epigramma huius epigrāmatis. huic epigrā-mati. hoc epigrāma. o epigrāma. ab hoc epigram mate. P. hæc epigrāmata. horum epigrāmatum, & græce ἐπιγραμμάτων. his epigrāmatibus & epi-grammatis. hæc epigrammata, o epigrāmata. ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile. hui⁹ cubilis. huic cubili. hoc cubile. o cubile. ab hoc cubili. P. hæc cubilia. hoꝝ cubiliū. his cubilib⁹. hęc cubilia. o cubilia. ab his cubilib⁹

S. hoc torcular. huius torcularis. huic torculari. hoc torcular. o torcular. ab hoc torculari. Plurali ter hæc torcularia. horum torcularium. his & ab his torcularibus. hæc & o torcularia.

S ingulariter hoc melos. huius meleos græce decli natur. τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους. Pluraliter hæc mele etiam græce τὰ μέλεα καὶ μέλη ſicut τὰ κήτεα καὶ κήτη. Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus. hui⁹ pluris. huic pluri. hoc plus. o plus. à plure & pluri, ut Priſcianus docet. Plu. hi & hæ plures, & hæc plura & pluria apud antiquos. ho-rum & harum & horum pluriū. his & ab his pluri bus. hos & has plureis & hæc plura. o plures & o plura. & notandum plus in obliquis eſſe triū ge-nerum in ſingulari, & ſi hoc plus eſt neutrum dū-taxat, ſicut hoc pulchrius. maius. non enim dici-mus hic & hæc plor, ſicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc oīs & hoc omne. huius omnis. huic omni. hunc & hāc omnē & hoc omne. o omnis & o omne. ab hoc & ab hac & ab hoc omni. P. hi &

hæ oẽs & hæc omnia. hoꝝ & harum & hoꝝ omniũ.his omnibus.hos & has omneis & hæc oĩa. o omnes &'o oĩa.ab his omnibus.habere autem uocatiuum tam apud grçcos, quàm apud latinos inuenitur. Virgilius in prĩo Georgicõ.dijq́; deeq́; omnes, ſicut apud grçcos πᾶς.πᾶσα.πᾶν. Homerus. κέκλυτέ μευ πάντες τεθεοί, πᾶσαί τε θεαῖναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius. huius pulchrioris.huic pulchriori hunc & hãc pulchriorẽ & hoc pulchrius.o pulchrior & o pulchri⁹. à pulchriore & pulchriori. P. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora.horũ & harum & horũ pulchriorum.his & ab his pulchrioribus,hos & has pulchriores & hçc pulchriora.o pulchriores & o pulchriora,ſic melior.maior & cætera comparatiua.

S ingulariter hic ſilueſter. hæc ſilueſtris. hoc ſilueſtre.huius ſilueſtris.huic ſilueſtri. hunc & hanc ſilueſtrem & hoc ſilueſtre. o ſilueſter o ſilueſtris & o ſilueſtre.à ſilueſtri.Pluraliter hi & hæ ſilueſtres & hçc ſilueſtria. horum & harum & horum ſilueſtrium.his & ab his ſilueſtribus.hos & has ſilueſtreis & hçc ſilueſtria.o ſilueſtres & o ſilueſtria.

S. hic & hæc arpinas,& hoc arpinate. huius arpinatis.huic arpinati.hunc & hanc arpinatẽ & hoc arpinate.o arpinas,& o arpinate.ab hoc & ab hac & ab hoc arpinate & arpinati.P. hi & hæ arpinates & hæc arpinatia.hoꝝ & harum & horũ:arpinatium.his & ab his arpinatibus.hos & has arpinateis & hæc arpinatia.o arpinates & o arpinatia.

S. Hic & hæc & hoc felix. huius felicis. huic felici. hunc & hanc felicem & hoc felix.o felix.à felice & felici.P.hi & hæ felices & hæc felicia. horum & harum & horũ felicium.his & ab his felicibus. hos & has feliceis & hæc felicia.o felices & o felicia.

S ingulariter hic & hæc & hoc iens. huius euntis.

huic eunti. hunc & hanc euntē & hoc iens. o iens ab eunte & eunti. P. hi & hæ euntes & hæc euntia. horum & harum & horum euntiū & euntum per syncopē. his & ab his euntibus. hos & has eūteis & hæc euntia. o euntes & o euntia.

S. Hic & hæc & hoc amans. huius amātis. huic amāti. hunc & hanc amantem & hoc amans. o amās. ab hoc & ab hac & ab hoc amante & amāti. P. hi & hæ amantes & hæc amantia. horum & harū & horum amantium, & per concisionē amantū. his amantibus. hos & has amanteis & hæc amātia. o amantes & o amātia. ab his amātibus. sic declinabis legēs, docēs, audiēs. & cętera participia i ns.

De quarta declinatione.

Hæc manus, genitiuo huius manus, cuius declinationis? quartæ. quare? quia eius genitiuus singularis in us productum desinit.

Hæc anus. huius anuis cuius declinatiōis? quartæ? quare? qa noīa quarti declinatus ētin uis syllabas iueniūtur ꝓlata in casu patrio, ut supraest dictum.

Hoc cornu huius cornu cui⁹ declinatiōis? quartæ, q̃re? qa eius gtūs singularis in u ꝑductū desinit.

S. Hic fructus hui⁹ fructus, & fructus. huic fructui, à genitiuo antiquo fructuis, & fructu à genitiuo fructus. hūc fructum. o fructus. ab hoc fructu. P. hi fructus. horum fructuum. his fructibus. hos fructus. o fructus. ab his fructibus.

Singulariter hæc man⁹. hui⁹ man⁹ & manuis. huic manu, & manui. hāc manū. o manus. ab hac manu. Pluraliter hæ manus. harū manuum. his manibus. has manus. o manus. ab his manibus.

Singulariter hic artus. huius artus. huic artui. hūc artum. o artus. ab hoc artu. pluraliter hi art⁹. hoꝝ artuū. his artib⁹. hos art⁹. o art⁹. ab his artubus.

Quæ ante bus, u, seruāt: hæc q̃ uersib⁹ annotant.

Antebus u seruant, artusq́;, & Partus, & arcus.
Et lacus, & q̃rcus. tribubusq́; acubus. specubusq́;
Et specibus, nec nō portusq́;. et q̃stus. & hinc est,
Quod cecinit Vates, late loca questubus implet,
A quæror. at quæstus pro lucro quæstibus i dat.
S. hæc q̃rcus. huius q̃rcus. P. hæ q̃rcus. hac q̃rcuū.
Singulariter hæc anus huius anus & anuis. Terentius, eius anuis opinor causa, quæ mortua est.
Domus secūdæ declinationis qūo declinatur?
Singulariter hæc domus, huius domi. hāc domū. ab hac domo. Pluraliter harū domorum. has domos, cæteris casibus non utimur.
Domus quartæ declinationis quomodo flectit.
S. Hęc domus. huic domus. huic domui, hāc domū. o domus sine abltō. P. hę domus. hac domuū. his domibus has domus. o domus. ab his domib⁹.
S. hoc cornua. hui⁹ cornu. huic cornu. hoc cornu. o cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua hoc cornuū his cornib⁹. h̄ cornua. o cornua. ab his cornib⁹.
Singulr hoc tonitru. huius tonitru huic tonitru. hoc tonitru. o tonitru. ab hoc tonitru. P. hæc tonitrua. horum tonitruum. his tonitribus. hæc tonitrua. o tonitrua. ab his tonitribus.
Singulariter hoc ueru. huius ueru. Pluraliter hæc uerua. horum ueruum. his ueribus.
Singulariter hoc gelu. huius gelu. huic gelu. hoc gelu. o gelu. ab hoc gelu sine plurali.
Quæ neutra in u admittunt numerum pluralē? perpauca his comprehensa uersiculis.
Pluralem admittunt numerum, cornuq́;, ueruq́;,
Atq; specu, & tonitru, cum ueribus genua.
Cætera deficiunt, seru ut testuq́;, geluq́;,
Atq; pecu. inuenies testaq́;, & hæc pecua.
S. hæc hui⁹, & o fic⁹. huic ficui. hāc ficū. ab hac ficu.
P. hæ. has. & o fic⁹. hac ficuū. his & ab his ficub⁹.

Ficus

Ficus cum secundæ est quomodo flectitur?

Singulariter Hic ficus. huius fici. huic fico. hũc ficũ. o fice. ab hoc fico. Pluraliter hi fici. horum ficorũ. his ficis. hos ficos. o fici. ab his ficis.

Singulariter Hæc ficus. huius fici. huic fico. hanc ficum. o fice. ab hac fico. P. hæ fici. harum ficorum. his ficis. has ficos. o fici. ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

Ficus hic & fructus fici, estq́; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus, & arbor erit. Sed de ficus abunde multa dicemus in heteroclitis.

Quæ nomina possunt eẽ quarti, & secundi declinatus? quæ his uersibus annotantur.

Sunt pinus. cornus. ficus. quartæ, atq; secundæ,
Laurusq́;, & quercus, quæ neat, adde colum.
Adde domũ & longe plura his, qbus usa uetustas,
Ceu penus, ornatus ceu lacus & monitus.
Atq; alia, ut gemitus. quarti tantummodo flexus.
Quæ nunc sunt. teneris pauca notasse sat est

De quinta declinatione.

Hic uel hæc dies. huius diei. cuius declinationis? qntæ, quare, quia eius genitiuus singularis in ei diuisas syllabas desinit, & sic datiuus, ut hic uel hæc dies. huius & huic diei.

Dies huius dies, huius die. huius diĳ cuius declinationis? quintæ, quare? qa quintæ iflexionis noĩa etiã in es & in e. & in ĳ inueniuntur prolata in casu patrio apud antiquos, ut ostendimus superius ubi de genitiuo quintæ declinationis scripsimus.

Singulariter noĩatiuo hæc species. Genitiuo huius speciei. Datiuo huic speciei. Accusa. hãc speciem. Vocatiuo o species. Ablatiuo ab hac specie. Pluraliter noĩatiuo hæ species. Genitiuo harũ specierum. Datiuo his speciebus. Accusatiuo has spẽs. Vocatiuo o species. Ablatiuo ab his speciebus.

Declina antiquo more. Hæc ſpecies. huius ſpecies, & huius ſpecie. & huius ſpeciei. huic ſpecie.

Singulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accu. hãc rem. Vo. o res. A. ab hac re. Pluraliter nominatiuo hæ res. Genitiuo harum rerum. Datiuo his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

Singulariter noĩatiuo hic uel hæc dies. Gẽitiuo huius diei. D. huic diei. Ac. hunc uel hanc diem. V. o dies. Abla. ab hoc uel ab hac die. P. noĩatiuo hi dies maſculini tm̃ geneirs. Genitiuo horum dieꝝ. Datiuo his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei. hanc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ has & o ſpes, cæteris ua[illegible].

S. Hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hanc ſcabiem. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina quintæ declinationis habent numerum pluralem, hæc ferè. Res. ſpeciesq́;. dies. facies. ſpes. progeniesq́;. Plin. libro. ij. innumeræ in mari precipue, ac plerunq; confuſis monſtrificæ digenerantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quod modis nomina componũtur, tribus, ex duobus rectis, ut reſpublica, et uterq; rectus inflectitur. ex recto et obliquo, ut paterfamilias, et rectus tantum inclinatur. ex duobus obliquis, ut huiuſmodi, aliuſmodi et neuter declinatur.

Singulariter hæc reſpublica. huius reipublicæ. huic reipublicæ. hanc rempublicam. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicæ. harum rerum publicarum his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſpublicæ. ab his rebuſpublicis.

Singulariter hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto. hunc iuriſcõſultum. o iuriſcon

sulte.ab hoc iurisconsulto.Pluraliter hi iuriscōsulti.horum iuriscōsultorum.his iurisconsultis, hos iurisconsultos.o iuriscōsulti.ab his iurisconsultis.
S.hic paterfamilias.huius patrisfamilias.huic patrifamilias.hunc patremfamilias.o paterfamilias.ab hoc patrefamilias.Pl.hi patresfamilias.horum patrumfamilias.his patribusfamilias.hos patresfamilias.o patresfamilias.ab his patribusfamilias.
S ingulariter Alteruter alterutra alterutrum.Genitiuo alterutrius,sed de hoc in pronominibus.
S ingulariter hic tribunusplebis.huius tribūiplebis. sic hic magister equitū.huius magistri equitum.
S.hic & hæc & hoc huiusmodi & huiuscemodi.G. huius hmōi.Dtō huic hmōi.Ac.hmōi.V.o huiusmodi.A.ab hmōi.P.hi & hæ & hæc hmōi.horū et harū & horū hmōi.his hmōi.hos & has & hæc huiusmodi.o huiusmodi.ab his huiusmodi. sic Istiusmodi.aliusmodi.alteriusmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Q uatuor cuius declinationis,nullius,quare?qa oīa noīa numeroꝝ à quatuor usq; ad centū sunt omnis generis,numeri pluralis,& indeclinabilia.
S.N. unus una unum G.unius.D.uni.A.unū unā unū.V.o une o una o unum.A.ab uno ab una,ab uno.P.uni unæ una.G.unoꝝ unaꝝ unoꝝ.D.unis A.unos unas una.V.o uni o unę o una.Abla.ab unis.Dicim'.n.unas līas,una arma,unis nuptijs
P luraliter noīatiuo hi duo.hæ duæ.& hæc duo.& reliqua,ut in secunda declinatione.
P.N.hi & hæ tres & hæc tria.G.horum & harum & horū trium.D.his & ab his tribus.A.hos & has treis & hæc tria.V.o tres & o tria.& notandū accusatiuū pluralem hmōi noīum,quæ in ium faciūt genitiuū,in eis tm̄ desinere per ei diphthongum.
P.N.hi & hæ & hæc quatuor.G.horum & harū &

horum quatuor. D.his quatuor. A.hos & has & hæc quatuor. V. o quatuor. A. ab his quatuor. & sic. P. N. hi & hæ & hæc quinq; sex. septẽ. octo. nouẽ, & reliqua usq; ad centum indeclinabilia.

P. hi & hæ & hæc centũ. G. horum & harũ & horum centum. D. his centum. A. hos & has & hæc centum. V. o centum. A. ab his centum. sic biscentũ. tercentum. quatercentum. deciescentũ, & similia.

P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorũ ducentarũ ducentoꝶ. D. ducentis. A. ducentos ducẽtas ducenta. V. o ducẽti o ducentæ o ducẽta. A. à ducentis, sic trecenti trecentæ trecenta. quadringẽti quadringentæ quadringenta. quingenti quingẽtæ quingenta. sexcenti sexcentæ sexcenta. septingenti septingentæ septingenta. octingenti octingẽtæ octingẽta, noningẽti. noningentæ. noningẽta.

Mille adiectiuum quomodo flectitur?

Pluraliter hi & hæ & hæc mille. horum & harum & horum mille. his mille. hos & has & hæc mille o mille ab his mille. & sic dicimus, Mille meæ siculis errant in montibus agnæ.

Declina mille substantiuum.

Singulariter hoc mille. huius mille. huic mille. hoc mille. o mille. ab hoc milli. Pluraliter hæc millia. horum milliũ. his millibus hæc millia, o millia. ab his millibus, & sic dicimus mille agnarũ, mille hominum moritur. duo millia numum.

Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Aperteq́; ostendit mille & uocabulum esse, & singulari numero dici, & casum etiam capere ablatiuum, nec cæteros casus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot sũt gradus cõparatiõis, tres positiu⁹. cõparatiuus. suplatiuus. Da positiuũ doctus. pulcher. ꝓpe. Da cõparatiuũ doctior. pulchrior. ꝓpior. Da

ſuperlatiuũ doctiſſimus. pulcherrimus. ꝓximus.

D ic aliquot poſitiua cum comparatiuo & ſuperlatiuo. doctus doctior doctiſſimus. docta doctior doctiſſima. doctum doctius doctiſſimum. Et in aduerbio docte doctius doctiſſime.

P ulcher pulchrior pulcherrimus. pulchra pulchrior pulcherrima. pulchrum pulchrius pulcherrimũ. Et in aduerbio pulchre pulchrius pulcherrime.

P rope ꝓpior ꝓximus. ꝓpe ꝓpior ꝓxima. prope propius ꝓximũ. Et in aduerbio ꝓpe propius ꝓxime.

P erpulcher lõge pulchrior q̃ pulcherrimus. perpulchra longe pulchrior q̃ pulcherrima. perpulchrũ lõge pulchrius quampulcherrimum. Et in aduerbio perpulchre longe pulchrius quampulcherrime. nec dicas perpulchrior perpulcherrimus.

Magnus maior maxim⁹, magna maior maxima. magnum maius maximũ. Et in aduerbio eſſet dicendum per regulã magne, qđ non dicimus, ſed pro eo magnopere uel ualde, uel multũ, & ſimilibus utimur. quis. n. diceretq, magne erras, magne potes, pro eo quod eſt magnopere erras, multũ potes? Item maius potuit Cæſar, quàm Pompeius. nemo diceret latine, ſed uel plus, uel magis Cæſar potuit, q̃ Pompeius. dicamus igitur, & in aduerbio, magnopere. magis. maxime.

P aruus minor minim⁹. parua minor minima. paruũ min⁹ minimũ. Et ĩ aduerbio parue min⁹ minime.

B onus melior optimus. bona melior optima. bonum melius optimũ. Et in aduerbio bene melius optime. nec dicas bone per o.

M alus peior peſſimus. mala peior peſſima. malum peius peſſimũ. Et in aduerbio male peius peſſime.

M ultus ſine cõparatiuo, plurimus. multa ſine comparatiuo, plurima. multum plus plurimum. Et in aduerbio multum plus plurimum.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam sunt quædam noĩa, q̃ uarie declinãtur, q̃ propterea græci ἑτερόκλιτα uocant, & nos græco noĩe, q̃a latinũ non habemus, heteroclita appellamus, operæpretium hoc loco ṽr de heteroclitis scribere, si prius p̃scripserim noĩum quædam esse aptota, quæ per oẽs casus uniformiter currunt, ut frugi nequã & similia, & numerorũ noĩa à quatuor usq; ad cẽtum. Quædam monoptota, q̃ unum dũtaxat casum hñt, ut sponte. Quædã diptota q̃ duos tm̃ diuersos casus habent, ut fors. forte tabi, tabo. uerua ueribus, nã uerũ nõ est in usu. Quędam triptota, quæ treis tm̃ casus diuersos habẽt, qualia sunt neutra in singulari, ut tẽplum templĩ templo, & in plurali neutra oĩa, ut templa tẽplorũ templis. sydera syderum syderibus. Quædam tetraptota, q̃ quatuor tm̃ diuersos casus hñt. qualia sunt in r desinentia secũdæ declinationis, ut puer. uir. Quędam pentaptota, quę qnq; casus tm̃ diuersos habent. qualia sunt masculina & fœminina secundæ declinationis, ut doctus. Priamus, populus. fagus. Virgilius. Quędam hexaptota, quæ sex casus uarios habent. qualia sunt unus totus solus, ut unus unius uni unum o une ab uno. latine Diomedes appellat simplicem unicam. bipartitam. ternariam. quaternariam, quinariam. senariam, ut supra est dictum.

Masculina in plurali neutra. auern', auerna. balteus, baltea. carbasus, carbasa. cetus, cete, quod gręcũ est. τὰ κήτεα, κήτη. Dindymus, dyndyma. euẽtus, euẽta, gargar', gargara. hismar', hismara. iocus, ioca. iussus, iussa. loc', loca. massicus, massica. męnalus mænala. pileus, pilea. p̃missus, p̃missa. sibil' sibila. supparus, suppara. tartarus, tartara. tęnar', tęnara, taigetus, taigeta. Dicimus ẽt hi baltei. euẽ

tus.loci. massici, suppari. sibili. cetus adt nusquam lectum esse ait Seruius. aliqui hoc cetus dicũt gα τὸκήτος, græce, carbasus Priscianus fœmininum esse dicit. Focas masculinũ. Probus, & Caper incerti generis, legitur & hoc iugum. euentum. pileũ, supparũ. Infernus, et inferna substãtiua nõ memini legere apud approbatos authores.

Fœminina, quæ in plurali neutra. arbutus arbuta, quanq̃ hæc arbutus. hæ arbuti, arbor, hoc arbutũ uero, hæc arbuta, pomum. altilis, altilia. bucolica, bucolicæ. bucolica bucolicorũ, sic georgica. grãmatica. rhetorica. topica, ethica, & siqua sunt alia. intybus, intyba, pergamus, pergama, supellex, supellectilia, zizania, zizaniæ, zinzania, zinzaniorum, dicimus & hi intybi. Plinius et hoc intybum dicit, altilis magis adiectiuũ uidetur, ut reptilis.

Neutra in plurali masculina. argos, argi. cœlum, cœli. capistrum, capistri. elisyum, elisyi. filium, fili. frenum, freni. porrum, porri. rastrũ, rastri. Dicimus & hæc capistra. fila, frena, porra, rastra.

Neutra in plurali fœminina amygdalũ, amydalæ, & hæc amygdala. amygdalus autem arbor est, sicut hæc amygdala apud Plinium, balneum, balneæ, & balnea, cepe, cepæ. delitium, delitiæ. epulum, epulæ. nundinum, nundinæ.

Masculina singularia, aer, æther, cest', ueneris, fim', fumus, limus, mũdus, musc', penus, põt', puluis, sal. dicim' & hoc sal. sanguis, sol, uesper, nemo. Inuenies tñ fumos, soles, mundos, pulueres, & alia.

Masculina pluralia, antes. ãbo, annales, cancelli, cani, carceres, casses, cœlites, codicilli, fasces, fasti, fori, furfures, iferi, lares, liberi, pro filijs, lemures, loculi, maiores, minores, manes, natales, pro generis nobilitate, optimates, penates, primates, proceres, posteri, pugillares, quirites, sales pro urba-

nitate quadam dicendi, sentes, superi, uepres, adde & fabij, locri, luceres quintilij, tacienses & similia. Item multa ludorum, & festorum nomina, ut apollinares, quinquatres, circẽses, legimus & q̃ritem & cœlitis, & cæteros huius nominis obliquos singulares. Item optimatem. procerem. pugillarem, legitur & pugillaria, & ab hoc uepre.

Fœminina singularia, auaritia, amentia, bilis, cholera, caries diligentia, dementia, eloquentia, fama, fames, fides, fuga gloria, humus, indoles, insania, iuuenta, iuuẽtus. labes, lues, lux memoria, mors pax, pix, paupertas, parsimonia, penus, pernices, proles, prosapia, rabies, salus, sanies; sapiẽtia, sitis, senecta, senectus, soboles, secordia, strues, stultitia, tabes, tussis, uita, uespera, uecordia. Inuenies sapientias, memorias, uitas, labes, luces, paces, mortes, & alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, ædes pro domo, argutiæ, ambæ, blanditiæ, bigæ, calende, cãtes, canæ, crates, diuitiæ, diræ, excubiæ, exuuiæ, exequiæ, faleræ, facetiæ, feriæ, fidiculæ pro instrotortorio, fruges, gades, grates, gratiæ deæ. idus, induciæ, inferiæ, insidiæ, inficiæ, illecebræ, inimicitiæ, lactes, latebræ, literæ ꝑ epistola, manubiæ, minæ, nonæ, nuptiæ, nugæ, nundinæ, opes, primitiæ, preces, p̃stigiæ, quisquiliæ, quadrigæ, reliquiæ, seiugæ, scalæ, scopæ, sordes, suppetiæ, tenebræ, thermæ, tricæ, ualuæ, ex his multa inuenies in singulari, ut scala, scopa, precis, preci, prece, ualua, biga, quadriga, lactis, latebra, blãditia, ambage, gratia, inimicitia, illecebra. legitur etiam nundinum & trinundinum.

Neutra singularia, ador, alec, barathrũ, cœnũ, crocum, fas, gelu, ir, iustitium, lac, letum, lutum, manna, mane, macellum, mammona, nitrũ, nil, nihil,

nihilum, nefas, necesse, pascha, penũ, pus, salum, senium, spicũ, uer, uesperum, uirus, uiscũ, uulgus, sunt qui & [illegible]ure masculine dicunt, & pura pluraliter. Accedunt ad hęc metallorũ noĩa, ut aurum, pręter es & oricalchum, & electrum, & liquidorũ, ut ius [illegible] [illegible]gma, & aridorum humi nascentiũ cuiuscu[illegible] [illegible]neris, quæ ad mensurã, pondus'ue referuntur, ut triticũ, far, cicer, piper, miliũ, fœnum, oriza, orobus. Item herbarũ, ac fructicũ, ut apium, petroselinum, sansucũ, mentastrũ, abrotanum, cuminum, rosmarinum, nepeta, mẽtha, & id genus alia. multa tñ leges in plurali, ut aquas, undas, latices, lymphas, æquora, freta, maria, mella uina, pocula, stagna, fontes, fluuios, flumina, lacunas, lacus, puteos, paludes, acetis, ordea, lentes, frumenta, fabas, mœlones, pepones, farra, pisa, lupinos, fraga, rutas, musta, lolijs.

Neutra pluralia, arma, ambo, artaxata, bactra, carchesia, castra, cythera, ceraunia, crepũdia, cunabula. exta, effata, flabra, iusta, magalia, mapalia, mœnia, palearia, põdo, præcordia, rostra nauiũ. feria, sponsalia, tesqua, uinacea, adde his festorũ, & ludorum nomina, ut bacchanalia, compitalia, floralia, neptunalia orgia, palilia, parẽtalia, saturnalia, terminalia, uulcanalia, & huiusmodi.

Nominatiuo & uocatiuo singulari carẽt hæc. huius dapis, ditionis, frugis, frondis. feminis. remigis. precis. necis. lateris. uicis. uisceris. uerberis. hæc tamen inueniuntur etiam in nominatiuo, daps. femen. frons nex. remex.

Quæ sunt per diuersos casus defectiua; hæc, spes habet spes in tribus casibus in numero plurali. Iuuenalis. post damnũ tp̃is & spes deceptas. expes ab eo cõpositũ habet noiatiuũ & uocatiuum. fors & forte tantum dices, ut fors si qua tulisset, & forte

sua libycis.dices etiā precis.preci, & prece. frugi, frugē, & fruge, quæ sunt triptota secundū Priscianum in singulari numero. sponte monoptotū est ut sponte sua, & laterem. inuenitur latere & lateres apud Plautum & satias noiatiuus solus, & flamine pro spiritu ablatiuus, & natu teste Seruio. sic astu, & prōptu. ꝑterea inuenies hi asti, hos & o astus. inuenies spontis apud Columellā. Lucilius satiate dixit. Macte uocatiuus est solus. interpretatur aūt magis aucte. Virgil. Macte puer uirtute noua sic itur ad astra. ueteres ēt Mactus & macti dicebant. uis inquit Prisci. habet oēs casus in utroq; numero. Ador aptotū est propter duas regulas inter se cōtrarias, nā si genitiuus ē adoris, penultima aut longa erit, aut breuis. si longa, cū sit neutrum, debuit corripere, ut æquor æquoris. marmor marmoris. si breuis, cum deriuetur ab adoro, ut sensit Priscianus (nā Festus ab edendo, uel adurēdo dicit deriuatū) debuit ꝑducere, ut honor honoris. decor decoris. labor laboris. ab honoro. decoro, laboro, & propterea remāsit indeclinabile. os hēt oris & ore in singulari, in plurali uero tm̄ hora, & oribus. os uero ossis itegrū est utrobiq;. Iuppiter quasi iuuās pater hēt noiatiuū & uocatiuū tm̄. Iouis enim nomen est per se. & in noiatiuo ueteres hic Iouis dicebant. similiter & Diespiter, hoc est diei pater. Tabi & tabo. uicē & uice, cuius pluralis integer est, raro uicis inuenies. ditionem & ditione. repetundarū & repetundis. inficiæ & inficias. suppetiæ & suppetias. dicam & dicas. Cicero usus est dica in uerrinis. scribitur Heraclito dico. quod græce ἡ δίκη dicitur, diptota sunt. quidam addunt huius ditionis, nōnulli ab hac ditione tm̄ dicunt.

Interrogatiua, ut qs uter, relatiua, ut qui, quæ, qđ, suus, distributiua, ut nullus, ifinita, ut aliquis defi-

ciunt uocandi casu, pter oīs, ut diximus. & pnoīa similiter oīa. prĕter. tu. meus. noster & nostras.

Quæ deficiunt naturaliter plurali numero: oīa propria deorum. hoium. montium. syluarũ. fluuiorũ, & locorum. Athenæ tñ. Mycenæ. Amyclæ. Thebæ. Venetiæ. Pisæ. Senæ. Cumæ. Verulæ. Puteoli. Argi, qd tñ in singulari habet hoc Argos, sunt enuntiatione pluralia, intellectu uero singularia, inuenies apud authores. Mycena. Theba. Virgil. deprehensus in urbe Micena. Statius. Diræq; ad mœnia Thebæ, Homer⁹. ἀγυιάγυια μυκήνη. sed sic raro, in plurali uero sæpissime leges. Vir tacitis regnauit Amyclis. Lucilius, mihi necesse est loqui. nam scio Amyclas tacendo perijsse. Sta. soluerat. oebalio classem de litore pastor Dardanus, incautas blāde populat⁹ Amyclas. Vir. millia. quot magis nunq̃ uenere Mycenis. sic etiā bactra. mænala. dindyma. gargara. intellectu singularia sunt cũ similibus. dicimus & cæsares. aiaces. hectoras. camillos. scipiones. decios. catones & plurima huiusmodi, sed sic non sunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris, & casibus significationē: ops opis, quod per oēs casus significat deam terræ. obliqui uero opis. opi. opē. ope auxiliũ significant, & facultatē, ut affer opē. & non opis est nostræ grates persoluere dignas. hæc opis nympha est. & pducit primā. Virgi. in. xj. At triuiæ custos iādudũ in montibus. Opis. opes in plurali significant diuitias. ueteres ēt hic & hæc ops pro opulēto, sicut cops pro copioso dixerunt, ut inquit Caper. litera in singulari significat elemēti notam. In plurali etiam epistolam. Poetæ tamen necessitate carminis literam ēt in singulari numero protulerunt, quod sępe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briseide litera uenit. Idem.

Ista mycenæa litera facta manu. Idem.

Nunquid, ubi aspecta est studiosæ litera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis? ædes in singulari significat templum, in plurali & templa, & domum.

Quæ plurifariam efferunt noīatiuum, & genus cum uoce uariant? hic euentus & hoc euentū hic baculus & hoc baculum. hic sensus & hoc sensum. hic punctus & hoc pūctū. hic tignus & hoc tignum. hic sinus & hoc sinum, hic tapes. tis. hoc tapete & hoc tapetū. hic sestertius. & hoc sestertiū. hic clypeus & hoc clypeum. hic spicus. hæc spica & hoc spicū. hic sanguis & hoc sanguen. hæc crystallus & hoc crystallū hic gibbus. hic gibber & hæc gibba. hic curriculus & hoc curriculū. hoc sinapi & hæc sinapis. hic tonitrus & hoc tonitru. Lucanus seu tonitrus ac tela Iouis præsaga notauit. hic cornus. hoc cornu. & hoc cornū. Lucanus. Cornu tibi cura sinistri. Ouidius dextra tenet cornū. Idem flexile cornum. hic crater. ris. hæc cratera. ræ. hic Panther. eris. hæc panthera. ræ. hic uel hæc lynx. cis. hæc lynca. cæ. Vnde notādum ab accusatiuo græco quintæ declinationis fieri noīatiuū latinū, ut ἡ κασσὶς. τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα hæc cassida. dæ. ὁ κρατὴρ. τοῦ κρατῆρος. τῷ κρατῆρι. τὸν κρατῆρα hæc cratera crateræ. & sunt semp generis fœminini hmōi noīatiui, quare illud Horatij in secundo carminum. Nec curat Orion leones, aut timidos agitare lyncas, nō est à noīatiuo lynca, ut putauit Priscianus, sed est accusatiuus græcus à noīatiuo lynx, sicut apud Virgilium. Crateras magnos statuūt, & uina coronāt. crateras hic nō est à noīatiuo Cratera, sed à nominatiuo ὁ κρατήρ. hic crater. solent enim hmōi noīa si à masculinis deducuntur, mutare genus, ut ὁ δελφίνους. τοῦ

δεκάποδος. τῷ δεκάποδι τὸν δεκάποδα. hæc decẽpeda decẽpedæ. ὁ αἰθήρ. τοῦ αἰθέρος. τῷ αἰθέρι. τὸ. αἰθέρα. hæc æthera ætheræ. ὁ πανθήρ. τοῦ πανθῆρος τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc pãthera pãtheræ.

Quæ noĩa uariãtur in noĩatiuo & seruãt genus: hęc cassis & cassida. apes & apis. plebs. & plebes scobs & scobis. hic adeps & adipes. hæc stips & stipis. hic cometa & cometes. gobio & gobi⁹. puluis & puluer. cucumis & cucumer. cinis et ciner. uomis et uomer. pubis et puber. labor et labos. honor et honos. odor et odos. arbor et arbos. uapor et uapos. clamor et clamos. hoc genu, et genus. Cicero in Arato. A cꝑpter læuũ genus omnĩ ex parte locatas Paruas uergilias tenui cũ luce uidebis. genus ꝓ genu. Itẽ hoc gelu et hoc gelum. hic Euãdrus et Euãder. Leãdrus et Leander. gõgrus & gõger. Iber iberis. et iber⁹ iberi. hic oedipus. oedipodis, et oedipi. et oedipodes oedipodæ. Terẽ. Dauus sum, nõ oedipus. Plautus Oedipo cõiectore opus est. Stati⁹ the. primo. Oedipodæ cõfusa domus. hic Phorcyn et phorcys. Eleusin et eleusis. trachĩ et trachis. Arin et aris. Arbs et arabus. Elephas et elephãtus. Delphin et delphinis, et delphinus. Vnde notandum à genitiuó græco fieri noĩatiuum latinũ mutatione os in us ut τιτᾶν τιτᾶνος, hic Titan et titanus. similiter ἀπὸ τοῦ ἄβακος. hic Abacus ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος. hic elephantus. Item quæ a pud græcos in ρος desinunt in noĩatiuo antecedente alia in eadem syllaba cõsonante mutare ρος in er apud latinos ut ὁ ἀλέξανδρος hic Alexander, et in us et in er aliquando, ut τεῦκρος. Teucer et teucrus, et quæ supradiximus.

Quæ sunt confusa in nominatiuo: Os oris et ossis. frons frontis et frondis. lens lentis et lendis. glis glitis, et gliris, et glissis. pec⁹ pecudis et pecoris.

Vas uasis et uadis. fides fidis et fidei. cassis cassi dis, et cassis. et multa huiusmodi.

Quæ sunt diuersi gñis: hic pen⁹ et hoc penus quartæ, et hoc penus penoris et hoc penum peni dicimus etiã hæc penus, & hoc penu. Lucili⁹, magna penus paruo spatio consumpta peribit. Terẽtius. Omnem penũ congerebã clanculũ. Plautus. nisi mihi ann⁹ pen⁹ hic ab amatorib⁹ cõgeratur, cras populo prostituã uos o puellæ. hic & hoc sal. hic & hæc & hoc specus. dicimus etiam specum speci & specu. hic & hæc retis & hoc rete. hic malus pro arbore nauis & hæc malus, hic cassis & hæc cassis hic uel hoc sexus. hic uel hæc silex. finis. talpa. bubo. panthera. serpens. grus. margo. dies. aluus. clunis. adeps. cortex. lynx. dama. turtur. sardonix pãpinus. hic uel hoc uulgus. guttur. iubar & ml̃ta huiusmodi, sed à multis horum abstinendum est, atq; adhærendum frequentiori authorum usui.

Quæ sunt quæ uariant declinationẽ: desinentia in a tertiæ declinationis, quæ datiuũ & ablatiuum pluralis numeri frequentius in is q̃ in bus mittunt, ut hoc ꝓblema. cataplasma. ænigma. his & ab his ꝓblematis. cataplasmatis. ęnigmatis, quę aliqui uolunt potius deriuari à nominibus hoc ꝓblematũ cataplasmatum ænigmatũ, ut supra est dictũ. Item uulcanalia. saturnalia & huiusmodi in a festoꝝ nomina, genitiuum tam secundum formam secũdæ, q̃ tertiæ declinationis hñt. datiuum uero & ablatiuum tertiæ dũtaxat, ut horũ saturnalium, & saturnaliorũ. his & ab his saturnalibus, non etiã saturnaliis. & sic de similibus. Iugerũ in singulari secũdæ est declinationis, in plurali uero tertiæ. Iuuenalis, Iugeribus paucis lũbos donare cliẽtis. dicitur tñ & hoc iugus iugeris s Tibullus, ut ml̃to inumerã iugere pascat auẽ. Priscianus etiã hæc iugera iu

gerorum dici existimat, cũ horum iugerum pro iugerorum exponit. Impetus dies et nox faciũt ablatiuũ singularẽ et in u et in e, ut impetu et impete, die et diu. nocte et noctu. Ouidius, impete nunc uasto pro impetu dixit tertio metamorphoseon. Priscianus tñ et impes ĩpetis ab impeto declinat, sicut indiges indigetis ab indigeo. Vas uasis in singulari tertiæ, in plurali uero secũdæ est declinationis, ut uasa uasorum. uasis. Cæsar libro tertio cõmẽtariorum de bello ciuili, et noctu neq; cõclamatis uasis flumen transit. legimus ẽt hoc uasum apud Gellium. Dicit enim neq; mihi ędificatio, neq; uasum, neq; uestimentum ullum est manu pretiosum, neq; pretiosus seruus, neq; ancilla. hic acer aceri teste Seruio. qđ tñ Priscianus improbat. ait enim declinandum acer aceris. quod et uerũ est, qm̃ nulla dictio fœminini generis in er desinens, secundæ est declinationis. et sciẽdũ qđ qñ adiectiuũ est, declinatur etiã acer acra acrũ testibus Capro. et Probo et hic acer. hæc acris. et hoc acre, et hic et hæc acris, et hoc acre Prisciano authore. sic et alacer et celeber et equester et pedester et saluber et cãpester declinantur eodem Prisciano authore. antiqui etiã hic et hæc acer et hic et hæc alacer declinabant. Item dicimus sequester sequestri et sequestris. et hæc sequestra. Virgi. et pace sequestra.

Sunt præterea nõnulla adiectiua, quæ et secundæ, et tertię sunt declinationis. Syncerus syncera syncerum. et hic et hęc synceris, et hoc syncere. similiter inermus et inermis. eneruus, et eneruis, bijugus, et bijugis hylarus et hylaris. imbecillus et imbecillis. effrenus, et effrenis magnanimus, et magnanimis. exanim⁹, et exanimis. pusill animus, et pusillanimis. unanim⁹, et unanimis, et similia ab animo sic composita. Limus et limis. sublimus e

ſublimis. accliuus & accliuis. procliuus & pro- uis. & Inſomnus & inſomnis. & pauca huiuſmo di, nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua ſecundæ & quartæ declinationis cōia, ut hæc laurus hui⁹ laur⁹ & lauri. quercus. pinus. cornus. colus. lacus. penus. domus, qđ nomē cū quarti ordinis ē, hēt oēs caſus in utroq; numero ꝑter ablatiuum ſingularē, cū uero ſecundi, oēs itē caſus hēt ꝑter uocatiuum ſingularē & datiuum & ablatiuū plures. declinatur ēt hæc domus huius domuis, ſicuti hæc anus hui⁹ anuis, queadmodū ſupra, cū de gtō quartæ declinationis ſcriberemus, abūde trāctauimus. Adde iſtis ficus huius ficus & fici, de cuius declinatione & genere magna eſt cōtrouerſia apud grāmaticos qua ꝓpter quod ipſe de ficu ſentiam, q̄ breuiſſime potero, declarabo. Ficus cū ſecūdæ eſt declinationis, & maſculini generis eſt, & fœminini, cū uero quartæ, fœminini dūtaxat, nā maſculini generis in quarta, nōdū legi, niſi apud Priſcianū. Quando eſt generis maſculini, & fructū ſignificat, & uitium corporis. cū uero fœminini cuiuſcūq; ſit declinationis, tam arborē ſignificat q̄ fructum.

Sed qđ dicimus, oſtēdemus exemplis approbatoꝝ uirorū. Plin. lib. xvi. naturalis hiſtoriæ. in ficis mirabiles ſunt & abortus, qui nunq̄ matureſcunt. Varro i libro de re ruſtica fici, quē edim⁹ granū. Lucili⁹, ut recitat Nonius Mar. Sicuti cū primos ficos ꝑ palàm recēteis ꝓtulit, ꝑtio ingēti dat primitus paucos. ecce ꝑ fructu ſecundæ declinationis eſt, & maſculini generis. Columella libro ultimo pro fructu in gñe fœminino ꝓtulit, cum dixit. Alij pinguiſſimā quanq̄ uiridem ficorū eligunt, & arūdine uł digitis diuiſam dilitāt. Sic ēt Macrobius lib. iij. ſaturnaliū. ait. n. Admonēt nos & fici

aridæ.

aridæ. Cicero in Attico, ex tãtulo grano fici. Horatius, pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi, sed in his nõ põt cognosci masculine, an fœminine pronuntietur. Plinius. xvi. naturalis historiæ, præstantiores ficoꝝ oium frigidissimæ. Pro fructu uero & quartę declinationis usus est Seneca in. ij. lib. diuisionum, ut ficus non esset, nisi mariscam. & Suetonius in uita Augu. sic & pisciculos minutos & caseum bubalum manu pressum. & ficus uirides biferas maxime appetebat. Pro arbore in secunda declinatione. Plini. lib. xvi. Quidã breuitate radicum senescere celerius arbores putant, qđ coarguunt fici, quarum radices longissimæ sunt, & senectus ocyssima. Iuuenalis. ad quæ discutienda ualent sterilis mala robora fici. Pro arbore & quartæ declinationis Cicero in dialogo de oratore. Vxorẽ suam suspẽdisse se de ficu. Pro morbo autem in genere masculino & secunda declinatione uidetur accepisse Martialis in illo epigrammate.

Cum dixi ficus, rides quasi barbara uerba,
Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci.
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priscianus tñ in ultimo uersiculo, quartæ declinationis esse ficum putat. quod non placet. inauditum enim est, ut & Laurentius Valla disserit in elegantijs, ficum quartæ esse declinationis, & masculini generis. Nã quis crediderit, negare Martialem ficum pro fructu esse generis fœminini, et secundæ declinationis? Præterea non satis intelligitur pro morbo'ne, an pro fructu Martialis acceperit. quãdoquidẽ potest ẽt sic intelligi, quia dixi o Cæciliane has ficus, tu rides, ac si solœcismum fecerim, et ficos dicendum iubes, sed dicere possumus et has ficus, sicuti ego ꝑtuli, et tuos ficos, sicut tu iubes,

tuos dixit, qm̃ Cæcilianus ficos tm̃ dici iubebat. simul etiam iocando notat Cæcilianum tanq̃ ficosum. Et sciendum ficũ non podicis uitiũ esse peculiare, sed capitis. unde Paulus ægineta, φύεται δὲ ταῦτα id est τὰ σῦκα τὸ μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ. hoc est nascuntur hæ plerũq; in capite. nam nemo ueterũ anum & podicem à fico infestari scribit. Apud iuniores tamen legitur. Iuuenalis.

Cædũtur tumidę medico ridēte mariscę. Martialis

Ficosa est Vxor, ficosus & ipse Maritus.
Filia ficosa est & Gener, atq; Socer.
Nec dispensator. nec uillicus ulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter iuuenes q;, senes q;,
Res mira est, ficos non habet unus ager. Idem.
Vt pueros emeret, Labienus uendidit hortos.
Nil, nisi ficetum nunc Labienus habet.

Quod etiam Celsus confirmat his uerbis. In sede ulcus simile fungo nasci solere, quod uel cerato tollitur, uel medicamentis uehementioribus, uel ferro adurendum est. quem fungum medici quidam putant eum esse, quem iuniores ficum appellauere. Sed de ficu hactenus. illud tamen non præterierim, ficum pro arbore in masculino genere inueniri apud Catonem. C. xvij.

Quæ noīa sunt primæ & tertię declinationis: nõnulla ꝑpria, q̃ formã hñt patronymicoꝝ Prisciano teste, ut Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis. Tigranes hui⁹ Tigranę & Tigranis Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes hui⁹ herodæ & herodis. Orõtes huius Orontæ & Orõtis. Xerxes huius xerxæ & xerxis. Hippoclides huius hippoclidæ & hippoclidis, & huiusmodi, q̃ apud græcos primæ tm̃ sunt declinatiõis θουκυδίδης θουκυδίδου, τιγράνης τιγράνου, τι-

μαχίδης. τιμαχίδου. ἡρώδης ἡρώδου. ὀρόντης ὀρόντου. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλείδης. ἱπποκλείδου.

Quæ genitiuum & in tis, & in is fine t mittunt? quę in τος terminant genitiuũ græcũ, ut Priscianus ait, ut χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος. Mendes mendetis & mēdis ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhānetis & rhānis λάχης λάχητος. Laches lachetis, & lachis. nec mirum cum apud græcos quoq; multa inueniũtur hmõi ancipitem habentia declinationē, ut γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μύκης μύκου & μύκητος. θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος. πόλης πόλου & πόλητος. unde Virgi. duplicem actũm ptulit hunc Dareta, & daren. δάρητος, καὶ δάρην.

In quot declinatiõibus utimur græcorum noium casibus? in tribus. in prima. secũda. & tertia, nam in quarta, & quinta non memini unquam legere.

Quibus casibus utimur in prima declinatiõe? ntõ. genitiuo. accusatiuo. uocatiuo singularibus. noīatiuo in as, ut hic æneas. i a, ut hæc Hypermestra. in es, ut hic Anchises. i e, ut hæc libe. quæ passim leges. Virg. Sum pius Aeneas. Idē. Et pater Anchises. Ouidius. Mittit Hypermestra. Idem. Hanc tua Penelope. Genitiuo in es, ut huius libyes, Lucanus. finib⁹ extremis Libyes ubi feruida tellus. Accusatiuo ī an, ut hũc ænean. hāc æginan. Virg. ænean, alacris palmas utrasq; tetēdit. Stati⁹. Nāq; ferũt raptā patrijs æginan ab undis. Ouidius. Nescio quam dicunt Iphigenian iter. & in en, ut hũc Laerten. hunc Daren hāc Helenen. Ouid. Respice Laerten, ut iam sua lumina claudas. Virgi. præcipitēq; Daren ardens agit æquore toto. Idem, Aut Atho, aut Rhodopen. Ouidius. Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idē, Dindymon & Cybelen, & amœnā fontibus, Idem. Vocatiuo

in a, à nominatiuo in as abiectiõe. s κοινῶς, ut hic Aeneas o æneа. Virg. Vigilias'ne deũ gẽs æneа. et in e, ut hic Anchises o Anchise. hic Vlysses o Vlysse. hic Achilles o Achille. Virgil. Coniugio Anchise Veneris dignate superbo. Ouid. Hanc tua Penelope lento tibi mittit Vlysse. Idem: Pugnas ne reddat Achille. Idem, nos te poteremur Achille.

Achilles et Vlysses non'ne sunt declinationis tertię? non cum in e, uocatiuum emittunt, sed primę potius, ut Anchises Laertes. ueniunt.n. à gręcis in εὺς mutatione εὺς in ης per ητα, ut ἀχιλλεὺς ἀχιλλὴς ὀδυσσεύς, ὀδύσσης. qua in re sequmur dores, qui pro ὀρφεύς, ὄρφης, pro τυδεύς, τύδης dicunt, quorum uocatiuus κοινῶς est ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη. ὦ τυτίδη, sicut ὦ ἀγχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos. o Achille. o Vlysse dicimus.

Quibus casibus utimur in secũda declinatione? Nominatiuo. Gtõ. Datiuo. Accusatiuo, et Vocatiuo singularibus. noĩatiuo genitiuo accusatiuo et uocatiuo pluralibus. Noĩatiuo singulari εὺς in ος longum ἀττικῶς, in os breue in ον, ut hic Orpheus. hic athos. hæc illiox. hoc ilion. Virgilius, Orphe⁹ in syluis inter delphinas Orion. Iuuenalis, uel ficatus Athos. Ouid. Ilios, et murus quod fuit ante solum. quod quidam legunt ilion, ut sit quale est. Pręneste sub ipsa, et in Eunuchum suã et centauro uehitur magna. Genitiuo in os, ut huius theseos huius tereos. in o, ut huius Nicoleo, hui⁹ Androgeo. Martialis. Flet Philomena nefas incesti tereos. Virg. in foribus letũ Androgeo. Datiuo in ei per ei diphthongũ, ut huic Orphei. Virg. Orphei calliopea, Lino formosus Apollo. et si Priscianus dicit. Cum sit datiuus græcus, pro ei diphthõgo i longã habuit more scripturæ nostræ. Accusati-

uo in on. in o magnũ in a, ut hũc dindymon. hãc pylon. hunc Atho. hunc thesea. hũc Ilionea. Ouidius, Dindymon & cybelen. Idẽ. Nos pylon antiqui neleia Nestoris arua. Vir. Aut Atho, aut rhodopen. Ouid. Thesea deuoui. Virgil. & amicum Cratea musis. Cratea musarum comitem. Idem. Ilionea petit dextra.

Quare hmõi accusatiuos in a penultima modo correpta, modo producta poetæ nostri protulerunt? quia hoc & greci faciunt. nã in εὺς desinentia accusatiuos κοινῶς, per εα faciũt, ἰωνικῶς δὲ, per ηα, ut ὁ θησεὺς, τὸν θησέα κοινῶς, καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς. silr τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα, τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athos facit hũc Atho, & nõ hũc Athon, ut cætera apud grecos in ως, ut ὁ μενέλεως τὸν μενέλεων? quia quatuor annotantur apud illos accusatiui absq; ν. τὸν ἄθω. τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγώ. sic enim Theodorus Gaza in secundo τῶν εἰς τέσσαρα σεσημείωται ὅτι τῶν τετάρτης κλίσεως ἄθω. κῶ. τέω. λαγὼ αἰτιατικὸν λογοῦμεν ἄνευ τοῦ ν, ἀττικῶς. Genitiuo plurali in on per o magnum, ut horum bucolicon. Georgicõn. grammaticõn. rhetoricõn. cũ circũflexio in fine. Nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo pluralis in a, ut hæc bucolica. rhetorica. grammatica, & similia.

Quibus casibus utimur tertiæ declinationis roĩbus tã singularis, quã pluralis numeri præter datiuũ pluralem. Noĩatiuo singulari in a, ut poema, in o per o magnum, ut dido. in an ut titan. in in ut delphin. in on, ut corydõ. in ar ut hepar. in yr, ut martyr. in or ut Nestor. in as, ut arcas. ĩ is ut poesis. in ys, ut Erinnys. in os per o magnũ, ut heros. in os per o paruum, ut epos. in us per ου, ut œdipus. in ax, ut thorax. in ys, ut styx. ĩ abs, ut arabs. in ops, ut cyclops. exempla, qui uolet, ipse sibi inueniat.

Genitiuo singulari in os. in us, ut huius æneidos. huius sapphus. Oui. Attamen ille tuæ felix æneidos author. Idem authoris noía Sapphus. Vir. fatidice Mantus. Datiuo in i, ut huic Palladi. Stati⁹. palladi littoreæ. Actõ in a. Vir. Phyllida mitte mihi. in o. Ouid. miseráq; relinquere Dido. Idẽ spectabat ad Io. ante oculos Io, quãuis auersus habebat. in in. Martialis. Tu licet & nostrum dixit Alexin ames. Vocatiuo in i. Virgilius. Te Corydon ó Alexi. Ouidius. Tu pari semper ama. Item quot modis desinit noíatiuus. Noíatiuo plurali in es. Virgilius. Soli cantare periti Arcades. Genitiuo plurali in on. Martialis. Argutis epigrãmaton libellis. noíatiuo accusatiuo, & uocatiuo pluralib⁹ in a. Iuuenalis. Stemmata quid faciũt. Accusatiuo plurali in as. Virgilius. permistos Heroas, & ipse uidebitur illis. Idẽ. Pleiadas. hyadas. in eis, ut alpeis. Syrteis. Virg. Sæuisq; uadis immittite syrteis.

Licet'ne noía in o, ut Dido, Sappho latine declinare, ut Iuno? licet ẽm Priscianum, qui antiquos huiusmodi declinatione usos ostẽdit. Accius, Custodẽ assiduũ Ioni apposuit. Ennius. Pœnus Didone oriundos. Plautus. Vidit Argum, quem quondã Ioni Iuno custodem apposuit. qua rõne declinandi etiam C. Cæsar secutus antiquos, usus est, quod indicat tetrastichon hoc in Romulo.

Vatibus ausonijs tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem romula uox Taciti.
At Calypsonem latijs das inclyte Cæsar.
Quodq; decor patitur Quintiliane iubes.

Sed errant, ait Foca grammaticus, qui Didonis, aut mantonis genitiuũ dicunt, cum & uocis asperitas & ueterũ authoritas eiusmodi declinationẽ repudiet, nam translata in latinam linguam, nihilominus græce declinantur, sic Dido. didois. didoi. di

doem.didoe. Idem sentire uidetur Quintilianus his uerbis. Nunc recentiores instituerunt græcis nominibus græcas declinationes potius dare. quod tamen ipsum non semper fieri potest. mihi autem placet latinam rationem sequi, quousq; patitur decor, neq; enim iam Calypsonem dixerim, ut Iunonem.

DE PRONOMINE.

Qvid est pronomē? pars orationis declinabilis, quę pro uniuscuiusq; noīe accipitur personasq; finitas recipit. Quare dicitur pronomen? qa pro noīe, hoc est loco nominis ponitur, sicut procōsul, quia loco cōsulis, & proprætor, quia prętoris loco funguntur, appellati sunt.

Pronomini quot accidunt? sex. species, genus. numerus. figura persona, & casus.

Quot sunt ꝓnomina de quibus nulla dubitatio est apud latinos? quindecim. Ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic, & is. me⁹. tuus. suus. noster. & uester. nostras. & uestras.

Quot sunt species pronominum? duæ, primitiua, ut ego. deriuatiua, ut meus.

Quot sunt primitiua? octo. ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic, & is.

Quot ex primitiuis pronominibus sunt tantum demonstratiua? quatuor. ego. tu. hic, & iste.

Quot sunt tantum relatiua? tria. quæ? sui. is, & ipse.

Quot sunt mō demōstratiua, mō relatiua? unū ille.

Quot sunt deriuatiua pronomina? septem. meus. tuus suus. noster, & uester. nostras. & uestras.

Vnde deriuantur? à genitiuis primitiuoꝝ ego tu sui. Quō? à gtō mei, meus, à gtō tui, tuus, à gtō sui, suus, à genitiuo nostrum uel nostri, noster, & no-

stras, à q̃to uestrum, uel uestri, uester, & uestras.
Quot ex deriuatiuis sunt possessiua? quinq;, quæ? meus. tuus. suus. noster. & uester.
Quot sunt gẽtilia, seu p̃ria? duo, quæ? nr̃as, & ur̃as.
Quot sunt genera ꝓnominum? q̃nq;, q̃? masculinũ, ut meus. fœmininũ, ut mea. neutrũ, ut meum. cõmune duum generum, ut hic & hæc nostras & uestras. cõmune trium generum, ut ego. tui. sui.
Quot sunt numeri pronominum? duo, qui? singularis, ut ego. pluralis. ut nos.
Quot sunt figuræ pronominum? duæ tm̃. quæ? simplex, ut ego. is. composita, ut egomet. idem.
Quot sunt ꝓnomina, quæ per noiatiuos cõponuntur? duo secum iste & hic, ut istic. istæc. istoc. in q̃bus, q̃a nõ ponitur aspiratio, sunt qui magis metaplasmum, q̃ cõpositionem putẽt, unum is cum aduerbio demum, ut idem, quod est is demum, hoc est is iterum. Iste & hic cõponuntur'ne p omnes casus? minime, sed per eos tantum, qui in .c. desinunt, prẹter datiuum huic.
Cum quot orationis partibus ꝓnomina cõponuntur? cũ tribus, cũ noibus, ut hm̃oi, cũ aduerbijs, ut eccum, eccã, eccos, eccas. ellũ, ellã, ellos, ellas. pro ecce eum. eã eos. eas. illum. illã. illos. illas. cũ prẹpositione, ut mecũ tecum secum nobiscum, & uobiscũ, sed in his potius est prẹpositio cum pronomine per anastrophen, ut in quicũ. pro cum quo. quibuscum, pro cum quibus.
Quot sunt syllabicẹ adiectiones? quatuor. quẹ? met. te. ce, & pte.
Met q̃bus adiũgitur? omnibus casibus útriusq; numeri tam primæ, q̃ secundæ personæ. præter tu, ne uerbum putetur tumet. pro quo tute, & tutemet dicimus, ut egomet. i. ego & non alius. tutemet. i. tu ipse per te, & non per alium.

Te quibus adiungitur? tu & te, ut tute & tete, ficut meme. sese.

C e qbus adiũgitur? pnomini hic hęc hoc, apud antiquos p oẽs casus, ut hicce. hæcce. hocce. apud neotericos uero per eos tantum, qui in s literam desinunt, ut huiusce. hisce. hosce. hasce. nec non his genitiuis isti?, illius, ut istiusce. illiusce. Antiq etiam illice pro illic proferebant. illucce. istucce. Terentius illanccine mulierem dixit.

P te quibus adiũgitur? quinq; ablatiuis mea tua sua nostra & uestra, ut meapte, tuapte. suapte. nostrapte. & uestrapte.

Quot sunt personæ pnominum? tres, quæ? prima, ut ego. secunda, ut tu. tertia, ut ille.

Quot sunt casus pronominum? sex. qui? noĩatiuus. genitiu?. datiuus. accusatiu?. uocatiu?. ablatiuus.

Quot pronomina habent uocatiuum casum? quatuor, quæ hoc disticho connumerantur.

Tu. meus, & noster. nostras pronomina, quintum
Quatuor admittunt. cætera cuncta carent.

Quare uocatiuo carent cætera pnomina? quia sermo ad ea non dirigitur.

Quot sunt declinationes, seu modi pronominum? quatuor. primus in i uel in is. secundus in ius. tertius in i, & in æ, & in i, quartus in is tantum.

Interrogationes de pronomine.

Ego quæ pars orationis est? pronomen. quare? quia ponitur loco proprij nominis, & certam significat personã. Ponitur'ne semp pnomen loco nominis pprij? maxime. Ergo cum dicimus, ego magister, tu discipulus, non'ne ponũtur loco appellatiuoꝝ nominũ magistri. s. & discipuli, quæ sunt appellatiua? non. Quoniam omne appellatiuũ nomen transit in proprium iunctũ pronomini, ut meus liber. tuus filius. ille homo.

Ego cui⁹ speciei? primitiuæ, q̃re? qa à nullo deriuat.
Meus cuius speciei? deriuatiuæ, quare? qa deriuatur à genitiuo mei. Ego cuius generis? cõmunis triũ generum, quare? quia sic est, sicut cui adhæret, ut Ego Aldus. ego Maria. ego mancipium.
Meus cui⁹ generis? masculini. mea? fœminini. meũ? neutri, quare? quia prima uox pronominis est generis masculini. secunda fœminini. tertia neutri.
Nostras cuius generis, communis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.
Ego cui⁹ numeri? singularis. quare? qa singl'r ꝓfert.
Nos cuius numeri? pluralis, q̃re? qa pluraliter ꝓfert.
Ego cuius personæ? primæ. Tu? secundæ. Ille? tertiæ. quare? quia oĩa noĩa, & ꝓnomina sunt tertiæ personæ, exceptis ego, q̃d est primæ, & tũ secũdæ, & uocatiuis casibus, q̃ sunt semꝑ ꝑsonæ secundæ.
Ego cuius casus? nominatiui. quare? quia in eo casu declinando reperitur.
Ego cui⁹ modi ꝓnominis? primi, quare? qa ei⁹ genetiuus singularis in i uel in is, & datiu⁹ i i desinit, ut ego mei, uel mis. mihi. tu, tui, uel tis. tibi. sui. sibi.
Quare sui nõ habet in noĩatiuo si, & ĩ genitiuo sis? causa differentiæ si coniunctionis, & sis uerbi.
Quot sunt pronomina primi modi? tria ego. tu. sui. quæ sic declinantur. S. N. ego. G. mei, uel mis. D. mihi. Accusa. me. Abl. à me. P. N. nos. G. nostrũ, uel nostri. D. nobis. Accu. nos. Ablati. à nobis.
S. N. tu. G. tui, uel tis. D. tibi. Accusa. te. Voca. o tu. Abla. à te. P. N. uos. G. uestrum, uel uestri. D. uobis. Accusa. uos. Voca. o uos. Ablati. à uobis.
S. G. sui. Datiuo sibi. Accusa. se. Abla. à se. P. G. sui. D. sibi. Accusatiuo se. Ablatiuo à se.
Ille cuius modi pronominis? secundi. Quare? quia eius genitiuus singularis ĩ ius, & datiuus in. i. de-

finit, ut ille illius. illi. ipse. ipsius. ipsi. Iste. Istius. isti. is. eius. ei. hic. huius. huic.

Quare hic non facit in datiuo hui sine c? ad differentiam hui interiectionis.

Quot sunt pronomina secundi modi? quinque. quæ? ille ipse iste hic & is, quorum genitiuus desinit in ius & datiuus in. i. sic etiam octo nomina declinātur, quæ sunt unus, totus, solus, alius, alter, ullus, uter, quis uel qui cum suis compositis, quorum unus, totus, solus, habent uocatiuum, quæ nomina, & pronomina sic declinantur.

Singulariter Nominatiuo ille illa illud. Gtō illius. D. illi. A. illum illam illud. Abla. ab illo ab illa ab illo. P. Noīatiuo illi illæ illa. G. illorum illarū illorum. Da. illis. Accusa. illos illas illa. Abla. ab illis.

Singulariter noīatiuo ipse ipsa ipsum. G. ipsius. D. ipsi. Ac. ipsum ipsam ipsum. Abla. ab ipso ab ipsa ab ipso. P. N. ipsi ipsæ ipsa. G. ipsorum ipsarū ipsorum. D. ipsis. Accu. ipsos ipsas ipsa. Abl. ab ipsis.

Singulariter noīatiuo iste ista istud, G. istius. D. isti. Accusa. istum istam istud. Ablati. ab isto ab ista ab isto. P. N. isti istæ ista. G. istorum istarum istorum. D. istis. Accusa. istos istas ista. Abla. ab istis.

Singulariter noīatiuo hic hæc hoc. G. huius. Dati. huic. Accu. hūc hāc hoc. Abla. ab hoc ab hac ab hoc. P. N. hi hæ hæc. G. horum harum hoꝝ. Datiuo his. Accu. hos has hæc. Ablatiuo ab his.

S. N. is ea id. G. eius. D. ei. Ac. eum eam id. Abla. ab eo ab ea ab eo. P. N. ii per geminum. i. sine aspiratione. eæ. ea. G. eorum earum eorū. D. eis uel iis. Accusatiuo eos eas ea. Ablatiuo ab eis, uel iis.

Quare ipse nō facit in neutro genere ipsud, sicut iste istud, & ille illud? quia apud antiquos declinabatur ipsus ipsa ipsum, mutata est prima uox & remāsit tertia. q̄q̄ Priscianus lib. xiiij. id non probat.

S. N. idem eadem idem. Geni. eiusdem. Dati. eidem. Accusati. eundem eãdem eundem. A. ab eodem eadem eodem. Pluraliter noíatiuo ijdem eædem eadem. G. eorundem earũdẽ eorũdem. D. eisdẽ, uel ijsdem. A. eosdem easdem eadem. Ablati. ab eisdem, uel ijsdem. & nota idem masculinum producere primam, idem uero neutrum corripere.

S. N. unus una unũ. Geniti. unius. Da. uni. Ac. unũ unam unum. Voca. o une. o una. o unum. Ablati. ab uno ab una ab uno. P. N. uni unæ una. G. unorum unarũ unoꝝ. D. unis. Accusatiuo unos unas una. Vo. o uni o unæ o una. Ablatiuo ab unis.

S. N. totus tota totum. Genitiuo totius. Dati. toti.

S. N. solus sola solum Geniti. solius. Dati. soli.

S. N. alius alia aliud. Geniti. alius. Dati. alij.

S. N. alter altera alterum. Geni. alterius, Dati. alteri.

S. N. ullus ulla ullum. Geni. ullius. Dati. ulli.

S. N. uter utra utrum. Geni. utrius. Dati. utri. cætera declina, ut bonus bona bonum.

S. N. quis uel qui, quæ quod, uel quid. G. cuius. D. cui. Accu. quẽ quã quod, uel quid. A. à quo, uel à qui. à qua, uel à qui. à quo, uel à qui. P. N. qui q̃ quæ, G. quoꝝ. quarum quoꝝ. D. quis uel quibus. A. quos quas quæ. A. à quis, uel à quibus.

Singulariter alteruter alterutra alterutrum. G. alterutrius. D. alterutri. A. alterutrum alterutram alterutrum. A. ab alterutro alterutra alterutro. P. N. alterutri alterutræ alterutra. G. alterutrorum alterutrarum alterorum. Dati. alterutris. Accusatiuo alterutros alterutras alterutra. Abl. ab alterutris, & significat alterum ex duobus. Cicero pro Marco Marcello. Quod si in alterutro peccãdum sit, malim ego timidus, q̃ parum prudẽs uideri. Valerius. Quia necesse esset eos alterutro facto crimine temeritatis, aut periurij teneri.

Quare non dixi altera utra.alterum utrum.G.alte-
rius utrius? quia ex parte tantum exteriore iflecti-
tur,& si quæ ex duobus rectis componuntur, ex
utraq; parte infiecti debeant.

Singulariter noíatiuo uterq; utraq; utrunq;.G.utri
usq;.Dati.utriq;.A.utrūq; utrāq; utrunq;.Abla.
ab utroq; utraq; utroq;.P.utriq; utræq; utraq;.
G.utrorumq; utrarunq; utrorūq;. Datiuo utrisq;
A.utrosq; utrasq; utraq;. Alatiuo ab utrisq;.

A quis et qui composita.

Quæ cū quis uel qui possunt componier, hæc sunt.
Si.quæ putas.ali.quā.nam.ne nun.enq;.piamq;.
Nec nō quis cum quis poteris cōponere,sed dam.
Visq;,et cunq; libet,qui recto adiungere debes.

S.N.siquis siqua siquod uel siquid.G.sicuius.Da.si
cui.A.siquem siquam siquod uel siqd.A.à siquo
à siqua à siquo.P.N.siqui siquæ siqua.G.siquorū
siquarum siquorum.Datiuo siquis.Accu.siquos
siquas siqua.Ablatiuo à siquibus.

Singulariter noíatiuo quisq;,quęq;,quodq;.G.cu
iusq;.D.cuiq;.A.quēq; quāq; qdq;.Ab.à quoq;
à quaq; à quoq;.P.N.quiq; quæq; quæq;.Gen.
quorūq; quarūq; quorūq;.Datiuo quibusq;.Ac
cusa.quosq; quasq; quæq;.Ablati.à quibusq;.

Singulariter quisputas quæputas.qdputas ul' quid-
putas,et sic per omnes casus addendo putas.

S.N.aliquis aliqua aliquod uel aliquid. Ge. alicui᷒.
Dati.alicui.Accu.aliquem aliquam aliquod uel
aliqd.Abla.ab aliquo ab aliqua ab aliquo. P. N.
aliq aliquæ aliqua.Geniti.aliquorum aliquarum
aliquorum.Dati.aliquibus. Accusa.aliquos ali-
quas aliqua.Ablatiuo ab aliquibus.

S.N.quisquam quæquā quodquā uel quidquā.Ge.
cuiusquā.Da.cuiquā, et sic in cæteris addēdo q̄.
ipse tū non uterer omnibus,nam sicut dicerē,non

credo quenquam. M. Tullio magis eloquentem, Ita hoc euitarem dicendi genus. aiunt non fuisse fœminam quãquam pulchriorem Thaide.

S ingulariter quisnam quænam quodnam, uel qd nam. & deinceps addendo nam.

S ingulariter nequis nequa nequod, uel nequid, & deinceps præponendo ne.

S. N. nunquis nunquã nũquod, uel nũquid, & sic in cæteris præponendo nun. Sed ne his quidem utimur oĩbus, sed ut se exerceãt, flectãt pueri per oẽs casus. Vtamur uero nec'ne, diligẽs postea præceptor ostẽdat. qs enim diceret, nũqua, & nũquod?

S. Nominatiuo Enquis enqua enquod, uel enquid & sic in cæteris præponendo en.

S ingulariter nominatiuo Quispiam quæpiam qdpiam, uel quidpiam, & deinceps addendo piam.

S. N. quidam quædam quoddam, uel quiddã Ge. cuiusdam. Dati. cuidam. Accu. quendam quãdã quoddam, uel quiddã. Ablatiuo à quodã à quadam à quodã. Plu. Noiatiuo qdã quædã quædã. Genitiuo quorundã quarundam quorũdam (& mutatur m in n, quia m ante d esse non potest. Sicut nec ante q & c & t & f). Datiuo quibusdã. A. quosdam quasdam quædam. A. à quibusdam. Et nota quidam masculinum scribi debere unico d, neutrũ uero quiddam, & quoddam, duplici.

S. Nominatiuo Quiuis quęuis quoduis, uel qduis & sic in reliquis addendo uis.

S. N. Quicunq; quæcũq; quodcũq;. G. cuiuscũq;. Da. cuicunq;. Accu. quẽcunq; quancũq; qdcũq;. Abla. à quocũq; quacũq; quocũq;. P. N. quicũq; quæcunq; quæcunq;. G. quorũcunq; quarũcũq; quorũcunq;. D. quibuscunq;. Accusa. quoscũq; quascunq; quæcunq;. Ablatiuo à quibuscunq;.

S. N. Quilibet quælibet quodlibet, uel quidlibet, &

deinceps addendo libet.

S. Nominatiuo quisquis & quicquid. A ccu.qcqd. A. à quoquo à quaqua à quoquo. cęteris uacat.

S. N. neuter neutra neutrũ. Genitiuo neutri neutræ neutri, & neutrius apud antiquos. Dati. neutro neutræ neutro, & reliqua, ut bonus bona bonũ.

S. Nominatiuo istic istæc istoc, uel istuc. Acc. istunc istãc istoc, uel istuc, ab istoc istac istoc. Pl. noiatiuo & accusatiuo in neutro tantum genere istæc, & sic inflecte, illic illæc illoc, uel illuc, quibus utebãtur antiqui, nunc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum? tertij. quare? quia per omnes suos casus declinatur ad similitudinem nominum primæ & secundæ declinationis, hoc est, ut bonus bona bonum, pręter mi uocatiuum, à uocatiuo mee, ubi e geminũ, ac breue, in i longum commutatum est, ut o mi pater. o mi fili, pro meæ pater, meæ fili.

Tertij modi pronomina sunt quinq; meus tuus suus noster & uester, quæ sic declinantur.

S. N. meus mea meum. Genitiuo mei meæ mei. Datiuo meo meæ meo. A. meum meam meum. Vo. o mi o mea o meũ. Ablatiuo à meo à mea à meo. Plurali. N. mei meæ mea. Genitiuo meorum mearum meorũ. Datiuo meis. Accusatiuo meos meas mea. Ablatiuo à meis.

Singulariter noiatiuo tuus tua tuũ. Gen. tui tuæ tui. Datiuo tuo tuæ tuo. Ac. tuũ tuã tuũ. Abla. à tuo à tua à tuo. Plr noiatiuo tui tuæ tua. Gtõ tuoꝶ tuaꝶ tuoꝶ. Da. tuis. Accu. tuos tuas tua. Abltõ à tuis.

Sing. ntõ noster nostra nostrum. Geni. nostri nostræ nostri. Datiuo nostro nostræ nostro. Ac. nostrum nostrã nostrũ. Vo. o noster o nr̃a nr̃m. Abl. à nr̃o à nostra à nostro. P. N. nostri nostræ nostra. Ge. nostrorum nostrarum nostrorũ. Da. nostris. Accusa

tiuo nostros nostras nostra. Vocatiuo o nostri o nostræ o nostra. Ablatiuo à nostris.

S. N. suus sua suũ. Genitiuo sui suæ sui. Dtõ suo suæ suo. A. suum suam suum. A. à suo à sua à suo. P. N. sui suæ sua. Geni. suorum suarum suorum. Datiuo suis. A. suos suas sua. A. à suis.

S. N. uester uestra uestrũ. G. uestri uestræ uestri. Datiuo uestro uestræ uestro. A. uestrũ uestrã uestrum. A. à uestro à uestra à uestro. P. Nomi. uestri uestrę uestra. Ge. uestrorum uestrarum uestrorum. Datiuo uestris. Accu. uestros uestras uestra. A. à uestris.

Nostras cuius modi pronominũ? quarti. quare? qa per oẽs suos casus declinatur ad similitudinẽ nominũ tertiæ declinationis, hoc est sicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate. & nota hmõi i as & noia & ꝓnomina, circũflexo tono esse pronuntianda, qa sunt per apocopen ab ĩtegris i tis abiectiõe ti.

Quarti modi ꝓnomina sunt duo. nostras & uestras, quæ sic declinantur.

Singulariter noiatiuo hic & hæc nostras & hoc nostrate. G. huius nostratis. D. huic nostrati. Accus. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate. Vocati. o nostras, & o nostrate. Ablatiuo à nostrate, & nostrati. P. noiatiuo hi & hæ nostrates, & hæc nostratia. Genitiuo horum & harum & horũ nostratiũ. Datiuo his nostratibꝰ. Accusatiuo hos & has nostrateis, & hæc nostratia. Vocatiuo o nostrates, & o nostratia. Ablatiuo à nostratibus.

Singulariter nominatiuo hic & hæc uestras, & hoc uestrate. Genitiuo huius uestratis. Datiuo huic uestrati. A. hunc & hanc uestratem, & hoc uestrate. Ab. à uestrate, & uestrati. P. Nominatiuo hi & hæ uestrates, & hæc uestratia. Genitiuo horum & harum & horum uestratiũ. Datiuo his & ab his uestratibꝰ. A. hos & has uestrateis, & hæc uestratia.

Aldi

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

Vid est uerbum? pars orationis declinabilis, uel agēdi, uel patiendi, uel utriusq; significatiua cum modis et temporibus sine casu.

Verbo quot accidūt? octo. genus. tempus. modus. species. figura. persona. numerus. et coniugatio.

Quot sunt genera uerborū? quinq;. actiuum, ut amo. passiuum, ut amor. neutrum, ut seruio. commune, ut largior. deponens, ut sequor.

Quot sunt tempora uerboꝝ, quinq;. pręsens. pteritum imperfectum, pfectū. plusquāperfectum. et futurum, ut amo. amabā. amaui. amauerā. amabo.

Quot sunt modi uerboꝝ, qnq;. indicatiuus ut amo. imperatiuus ut ama. optatiuus ut utinā amarem, subiunctiuus ut cum amem. ifinitiuus ut amare.

Indicatiuus quot tpa hēt? quinq; separata. pñs ut amo. impfectū ut amabā. perfectū ut amaui. plusquāperfectum ut amaueram. futurum ut amabo.

Imperatiuus quot tēpora habet? duo. pręsens ut ama. futurum ut amato.

Optatiuus quot tempora habet? quinq;. pręsens, et pręteritū imperfectū simul, ut utinā amarē, pręteritum perfectum, et plusquāperfectum simul, ut

utinam amauissem. futu℞ per se, ut utinam amē.

Subiūctiuus quot tpa hēt? qnq; separata, queadmodū idicatiuus. psens, ut cū amē. impfectū, ut cum amarē. pfectū, ut cū amauerim. plusquāperfectū, ut cum amauissem. futu℞, ut cum amauero.

Infinitiuus quot tēpora habet, quinq;. præsens & imperfectum simul, ut amare, perfectum & plusquamperfectnm simul, ut amauisse futurum, ut amatum ire, uel amaturum esse.

Quot sunt species uerbo℞? duæ. primitiua ut amo. deriuatiua ut amasco.

Quot sunt species deriuatiuorum uerborum? qnq;. inchoatiua. meditatiua. diminutiua. frequentatiua. desyderatiua.

Quæ sunt ichoatiua? q in so desinunt, & sunt tertiæ cōiugationis, ut uiso uisis. facesso facessis. arcesso arcessis. i. eo ad uidēdū. eo ad faciēdū. eo ad uocādū. usurpant' ēt p primitiuis, ut lacesso p lacero.

Quomodo formantur inchoatiua? non hnt certam formam, nec à uerbis omnibus proficiscuntur.

Quæ sunt Meditatiua? quæ in sco desinunt, & meditationem, hoc est exercitationem significāt, ut calesco, idest meditor, & exerceor, ut caleā. unde ēt meditatiua appellantur. nam meditari est ēt exerceri. Habent' ne præteritū hæc uerba? quidni, atq; id quod sua primitiua, ut pingueo pingui, & pinguesco pingui, macreo macrui, & macresco macrui, sed differunt. nā primitiua significāt pinguis fui. macer fui. deriuatiua uero piguis factus sum. macer factus sum. nam si ita cuipiam dixeris. hui tam cito macruisti, nō erit à macreo, sed à macresco præteritum, quia non macer fuisti, sed macer factus es interpretabitur.

Quomodo formantur meditatiua? à secunda persona præsentis indicatiui modi cuiuscūq; sint cōiu

gatiōis addita co,ut labo,labas, labasco, ferueo, ferues.feruesco.contremo,contremis, contremisco,edormio,edormis,edormisco.

Quę sunt frequentatiua? quæ assiduam in agendo uim habent.dicūtur etiam iteratiua, quoniam frequenter agendi iterant affectum, ut merso, mersas,hoc est sæpius mergo.

Vnde formantur frequentatiua? ab extremo supino mutatiōe u in o,ut domitu,domito.cursu, curso. amplexu,amplexo.à secutu tñ sector,& non secutor. Sed notandum, quod quæ hñt in penultima illud in i breue cōuertunt,ut uolatu,uolito. rogatu,rogito.Itē quæ pteritum in gi faciunt, formāt frequentatiua à secunda persona præsentis indicatiui modi,ut lego.legis,legito,fugio,fugis. fugito.Notātur quærito,à quæro, & scitor, & sciscitor à scio,& noscito,& noto, à nosco, & ægresco & ægroto,ab ægreo, sed ægresco meditatiuum est.Inueniunturetiam frequentatiua à frequentatiuis,ut dictito à dicto,quod à dico deriuat. pulso à pulso,quod à pello deducitur.

Cuius coniugationis suntfrequētatiua? primæ, ut curso,cursas.sector,sectaris.uiso,quod iteratiuū eē dicit Diomedes,& solū excipit à regula,qđ nō sit primæ cōiugationis.ego Vallæ accedēs, puto esse inchoatiuum potius,ut supra ostendimus.

Quæ sunt desyderatiua? quæ in rio desinunt,& affectum significant.Partutire enim non est meditari partū,sed desyderare.Cicero, Aliqñ populus romanus pariat,qđ diu parturit. similiter esurio, est esse cupio.i. comesse. Quintilianus, Pater filios esurit.Item cœnaturio cupio cœnare. Martialis.

In omnibus Vacerra ꝙ conclauibus, Cōsumit horas,& die toto sedet, Cœnaturit Vacerra,non cacaturit.i.cœnari cupit Vacerra,& non cacare.

Vnde formantur desyderatiua? ab extremo supino, assumendo rio, ut à cœnatu, cœnaturio. à mictu, micturio. ab esu. esurio.

Cuius coniugationis sunt desyderatiua? Quartæ, ut parturio. parturis. parturire.

Quæ sunt diminutiua? quæ in lo desinunt, ut à sorbeo, sorbillo, sorbillas, et non habent certam formam, suntq; in usu à paucis uerbis. Hæc nos scripsimus de speciebus deriuatiuorum, secuti Laurẽtium Vallam. quæ, quoniam à memoria facile effluunt, comprehendi his uersiculis.

Incohat arcesso, et uiso. meditatur amasco.

Sorbillo minuit, legitoq;, & curso frequentant.

Parturit est partum desyderat, esurit, esse

Notandum aũt, in quibusdam magis in usu esse frequẽtatiua à frequentatiuis, q̃ à primitiuis, ut lectito, à lecto lectas, quod nõ est in usu, sicut nec legito, scriptito à scripto scriptas, quod item non in usu. ab edo præterea, eso esas ἄχρηστον, à supino esu. et ab eso, in usu esito. in quibusdam uero, & à primitiuis, & à frequentatiuis in usu frequentatiua, ut à dico, dicto, à quo dictito. Hæc Gellius, non à supino, ut Priscianus, sed à præterito passiuo format lib. viij. cap. vj. cui non accedo.

De figuris uerborum.

Quot sunt figuræ uerborum? tres simplex ut, taceo, curro, composita ut conticeo, concurro. De composita, ut conticesco, recurso.

De personis uerborum.

Quot sunt personæ uerborum? tres. prima, ut amo. secũda, ut amas. tertia, ut amat, et similiter in plurali, prima, ut amamus, secunda, ut amatis. tertia, ut amant.

Quare imperatiuus modus nõ habet primã personã in numero singulari? quia naturaliter ĩperans,

ab eo, cui imperat, diuiditur. cũ ergo prima perſo na eſt, quæ loquitur, ipſa ſibi imperare non ſolet, niſi alijs iperans, ſe quoq; imiſceat. & hinc eſt ꝙ in plurali numero imperatiuus modus primã habet perſonã, ut moriamur, et in media arma ruamus. quãquã tunc nõ imperatiua, ſed ſuppoſitiua & hortatiua uocantur, quæ græci ὑποθετικά, & παρακελευστικά uocant, qui melius q̃ nos, hanc pluralis numeri perſonam ab imperatiuis ſeparant.

De numero uerborum.

Quot ſunt numeri uerborum? duo ſingularis, ut amo. Pluralis, ut amamus.

De coniugatione uerborum.

Quot ſunt cõiugationes uerborũ? quatuor. prima, quæ in ſecunda perſona idicatiui modi uel hẽt as, ut amo amas, uel aris, ut amor amaris. Secũda, q̃ in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, uel habet es, ut doceo doces, uel eris penultima lõga, ut doceor doceris. Tertia, quæ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi uel habet is breuem, ut lego legis, uel eris penultima breui, ut legor legeris. Quarta quæ in ſecũda perſona præſentis indicatiui modi uel habet is longam, ut audio audis, uel iris penultima longa, ut audior audiris.

Sed facilius cognoſcent pueri uerba tertiæ cõiugationis à uerbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo, nam tertiæ coniugationis uerba faciũt in Imperatiuo in e, in ſecunda perſona ſingulari, In infinitiuo uero in ere penultima breui, ut lego. legis. lege. legere. aſpicio. aſpicis. aſpice. aſpicere. Quartæ uero coniugationis uerba habent i in ſecunda perſona ſingulari imperatiui modi. in infinitiuo uero ire penultima longa, ut audio. audis. audi. audire. Tuſſio. tuſſis. tuſſi. tuſſire.

Illud etiã notãdum uerba primæ cõiugationis are

& ari arem & arer & eris uel ere producere in penultima, ut amare. amari. amarē. amarer. ameris uel amere. secundæ uero ere & eri & erem & erer & aris uel are, ut docere doceri. docerē. docerer. docearis uel doceare. Quartæ aūt ire & iri & irē & irer, & aris uel are, ut audire audiri, audirem. audirer. audiaris uel audiare, sed aris uel are ꝓducūt in omni uerbo. Tertiæ uero cōiugationis ite, ere, infinitiui tm̄ ere. erem. eres. eret. erent. erer ēt primam ꝑsonā tantum optatiui, & eris uel ere secundam indicatiui passiui corripere, ut legite. legere. legerem legeres legeret. legerent. legerer legeris uel legere. erunt autem, & ere præteriti perfecti indicatiui modi in omni coniugatione producunt e, ut amauerunt uel amauere. docuerunt uel docuere. legerūt uel legere. audierūt uel audiuere.

De præteritis.

Primæ coniugationis præterita quot regulas habent? quinq;. quæ est prima?

Omnia uerba primæ cōiugationis à secunda ꝑsona pñtis indicatiui modi abiecta s & addita ui, faciūt præteritum, ut amo amas amaui. præter duodecim. q̄ per ui syllabas faciūt ꝑteritū, & do de di, sto steti. lauo laui. iuuo iuui, ut ostēdūt hi uersus.

Cū domo iūge mico. cubat, & neco. cū frico. cū pli.
Et tonat, atq; sonat. secat, & crepo. nexo. uetoq;,
Doq;, dedi, & laui lauo. sto, stetit. & iuuo iuui.

Quæ est secunda?

Plico & mico cum præpositione composita per ui syllabas faciunt præteritum, ut applicui. dimicui. Inueninntur ēt in aui, sed raro. Cum nomine aūt cōposita in aui faciunt, ut multiplicaui. duplicaui.

Quæ est tertia?

Acubo composita tam primæ, q̄ tertiæ coniugationis, īueniunt, ut accubo accubas, & accūbo accū

bis. Incubo incubas, & incumbo ĩcumbis. hñt tñ cõe pteritũ accubui. Incubui, q̃ primæ coniugationis sunt in pñti sine m, tertiæ uero hñt m ante b.

Quæ est quarta?

Do monosyllabis cõpositum transit in tertiam coniugationem, & pteritum geminat, ut reddo reddidi. Cum disyllabis uero, est primæ coniugationis. ut uenũdo uenũdas uenũdedi. circundo circũdas circũdedi. pessundo pessundas pessundedi.

De præteritis secundæ coniugationis.

Omnia uerba secũdæ cõiugationis quacũq; antecedente cõsonante, eo in ui syllabas conuersa, faciũt pteritum, ut doceo docui. egeo egui. pter q̃ excipiuntur, quæ quinq; comprehenduntur regulis.

Quæ est prima?

Iubeo iussi facit. sorbeo. qđ & sorbo dicitur, sorpsi uel sorbui, mulceo mulsi. maneo mansi. neo neui. quieo. ʒeui. hæreo. hæsi. luceo luxi. pelluceo pelluxi. cieo cies. quod & cio cis dicitur, ciui uel cij. torqueo torsi cum cõpositis, nam composita simplicium formationem plerunq; sequuntur.

Quæ est secunda?

In ueo desinentia, & mutant eo in i, ut moueo moui, cõniueo tamen & conniui, & connixi facit.

Quæ est tertia?

In deo, si hñt uocalem lõgam, uel ar ante deo, mutant deo in si, ut rideo risi. ardeo arsi. præter strideo stridi. si uero i uel e breuẽ, eo in i conuertunt, ut uideo uidi. sedeo sedi. Si au diphtõgum, præteritum passiuæ declinationis habebunt, ut audeo ausus sum, gaudeo gauisus sum. Sunt quæ præteritum geminãt, ut mordeo momordi. pendeo pependi. spondeo spopondi. tondeo totondi.

Sed sciendum geminãtia præterita, in cõpositione non geminari, ut remordeo remordi. respondeo

respondi. præter quæ à do sto disco posco cōpo-
nuntur, ut condo condidi, consto constiti, dedi-
sco dedidici, resposco repoposci. A curro tamen
composita utroq; modo est inuenire, ut decurri
& decucurri. à repungo etiã repupugi legimus.

Quæ est quarta?

In geo, l uel r præcedente, in si, uocali uero longa
in xi faciunt, ualgeo alsi. turgeo tursi. lugeo luxi.
mulgeo tamen mulxi habet differentiæ causa.

Quæ est quinta?

In leo alia antecedente consonante in eadem sylla-
ba, & ab oleo, & leo composita, per ui syllabam fa-
ciunt prçteritum, ut impleo impleui, exoleo exo-
leui. releo releui. oleo & oleui & olui facit, & sic re
doleo. soleo tamen solitus sum, & solui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertiæ coniugationis præterita quot regu-
lis comprehenduntur? uiginti.

Quæ est prima?

In bo uocali longa antecedente, in psi faciũt, ut scri-
bo scripsi. Cætera uero in bi, ut bibo bibi, præter
incumbo incubui, & alia à cubo composita.

Quæ est secunda?

In co, antecedente n, illa abiecta, o in i cõuertunt,
ut uinco uici. s uero antecedente, mutãt sco in ui
syllabam, ut pasco paui. consuesco & consueui &
consuetus sum facit. Præter disco didici. cõpesco
compescui. posco poposci. cõquinisco conquexi.
Vocali autem longa antecedente, co in xi conuer
tunt, ut dico dixi. ico tamen, cuius penultima mo
do correpta, modo producta reperitur, ici facit, &
parco peperci & sparsi.

Quæ est tertia?

In do uocali longa præcedente, do in si uertunt, ut
ludo lusi. Cedo cessi geminat ss. excipiũtur cædo

cecidi penultima ꝓducta, unde occidi pro interemi, nam cecidi penultima breui à cado est, unde occidi pro iterij. Pedo pepedi. cudo cudi & cusi, strido stridi. n. uero antecedente, o in i cōmutant, sed n tria abijciūt, fundo fudi. findo fidi. scido scidi. cætera uero seruant, ut pando pandi, accendo accēdi. scādo scandi. præter tundo quod & abijcit n, & tutudi facit. pendo etiā & tēdo geminant primā, ut pepēdi. tetēdi. fido fidi olim, nunc fisus sum facit. & diuido diuisi. A do cōposita geminant, ut trado tradidi. cōdo cōdidi, uñ abscōdo abscōdidi.

Quæ est quarta?

In go r antecedente, go in si conuertunt, ut mergo mersi. Cætera uero in go uel guo in xi faciūt præteritū, ut ango anxi. tingo uel tinguo, tinxi, rego rexi. præter pango pepigi & pegi & panxi. tango tetigi. pungo pupugi, uel punxi. frango fregi. ago ēgi. lego legi cum compositis. notantur neglexi. dilexi intellexi à lego composita.

Quæ est quinta?

In ho in xi faciunt, ut ueho uexi. traho traxi.

Quæ est sexta?

In lo præteritum faciunt in lui, ut alo alui. ꝓter uello uelli uel uulsi, fallo falli. psallo psalli. ꝓcello ꝓculi, excello exculi & excellui, qđ tñ magis ab excelleo formatur. Excipiūtur ēt geminātia, ut pello pepuli. fallo fefelli. tollo tetuli, ꝓ quo sustuli dicimus.

Quæ est septima?

In mo uocali longa præcedente, o in psi cōuertunt, ut demo dempsi. Cætera uero in ui syllabas, ut tremo tremui. præter emo emi. premo pressi.

Quæ est octaua?

In no, antecedente o uel g, in ui syllabas faciunt præteritū, ut pono posui. gigno genui. similiter & à cano composita, ut concino concinui, & concini.

Cætera uero faciunt in ui syllabam, ut sino siui. sterno straui. sperno spreui. lino liui, & lini. nam leui & releui magis sunt à leo, quod non est in usu. Excipiuntur temno tempsi. Cano cecini.

Quæ est nona?

In po e breui antecedente, in ui syllabas faciunt, ut strepo strepui. Cætera uero in psi, ut carpo carpsi. præter rumpo rupi.

Quæ est decima?

In ro p ui syllabã terminant, ut tero triui. q̃ro q̃siui. sero seui cuius cõposita ẽt p ui syllabas faciunt, sed mutata sign̄atiõe, ut desero deserui. excipiũtur gero gessi. uro ussi. uerro uersi, & uerri. curro cucurri.

Quæ est undecima?

In so in ui syllabam faciunt, ut lacesso lacessiui: & lacessi. Accerso accersiui. Demuntur facesso facessis facessi. capesso capessi. uiso uisi. quæso quæsi & quæsiui. pinso pinsui.

Quæ est duodecima?

In to c præcedẽte, quatuor inueniuntur. flecto. necto. plecto. pecto, quæ faciunt flexi. plexi. nexi uel nexui. pexi uel pexui, & pectui, præcedente uero e breui, duo, ut peto petiui. meto messui. r. similiter, duo, uerto uerti. sterto stertui. tt geminato unum mitto misi, & unũ itẽ i isto, ut sisto, q̃d cũ sign̄atione actiuã hẽt, caret ptõ, cum uero absolutam, facit steti. sicut sto cũ suis cõpositis, ut desisto destiti.

Quæ est tertiadecima?

In xo duo inueniũtur texo, & nexo, q̃ in ui syllabas faciunt, ut texui, nexui, sed nexo est primæ.

Quæ est quartadecima?

In cio si a præcesserit, a in e uersa, & o remota faciũt præteritum, ut facio feci, iacio ieci, sin uero præcesserit i, illo in e uerso, in xi faciunt, ut aspicio aspexi. icio tamen ici facit, & elicio elicui.

Quæ est quintadecima?

In dio & in gio, o remota faciũt præteritum, ut fo dio fodi. fugio fugi.

Quæ est sextadecima?

In fio unũ est, fio fis fact⁹ sum. unũ itẽ in io ut meio sine p̃terito & supino, & unũ i quio, inquio, quod inquit tm̃ habet, unum etiam in rio pario peperi.

Quæ est decimaseptima?

In pio ca præcedente mutant a in e, & abiecta o faciunt præteritũ, ut capio cepi. cu uero, o in ui syllabam cõuertunt, ut cupio, cupiui quod nõ puto eẽ ẽt quartæ, ut Priscianus ait, nã illud Lucretij sic legẽdũ, Naturæ primus tetraꝗ claustra cuperet, ut sit uersus miurus, quo sæpe Lucretius utitur. de quo uersu nos abũde infra tractabimus in libro de metris. rapio rapui facit. sapio & sapui, & sapiui. uñ resipui, & resipiui. Cœpio quod in usu non est, cœpi. Terẽtius tñ in Adelphis à cœpio cœperet usus est. Sinerẽ ego illũ? aut nõ sex totis mensibus prius olfecissem, q̃ ille quicquã cœperet?

Quæ est decimaoctaua?

In tio, in si faciunt geminato ss, ut concutio concussi, quatio quassi.

Quæ est decimanona?

In uo syllabã, l antecedente, o in i uertunt, ut soluo solui. uocali uero in xi, uiuo uixi. in uo autem syllabas, mutãt o in i, ut acuo acui, præter coquo coxi. linquo liqui. pluo pluui. struo struxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ cõiugationis qũo faciunt p̃teritum? in ui syllabam, & ij exclusa u per concisionem, ut audio audiui & audij. salio saliui & salij & tã de sale, q̃ de saltatione. demunt in cio plurium syllabarum duabus. quæ si n habent ante cio, faciunt in xi, ut uincio uinxi. sancio sanxi, & sanciui olim. sin

uero minime, in ſi, ut raucio rauſi, farcio farſi. Itē aio ai, cambio cāpſi, haurio hauſi, ſepio ſepſi, ſentio ſenſi, uenio ueni, & à pario & ſalio compoſita, ut operio operui, aſſilio aſſilui, quia ſalio etiam ſalui facit, ſed comperio comperi facit, & reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis uerborum in or.

In or deſinētia quomodo faciunt præteritum? non habent, quia in or omnia carent præterito, & iis, quæ ab illo deriuantur. aſſumunt autem participium præteriti pfecti, & pluſquāperfecti, & ſubſtantiuum uerbum, & uſum præteritorum cōplent, ut amor, amatus ſum, & amatus fui, & ſic in oībus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem.

Quæ eſt prima?

In ui ſyllabam, cōmutāt ui in tum, ut amaui amatū petiui petitū. demuntur abolitū. adultū. agnitum. cautum. cognitū. cōſitum. fautū. inſitum. lautū & lotum. paſtum. potum. ſaltum. nā ſalitum per ſimplex l, ſeruat. ſatum. ſolutum. ſepultum. uenum. in or primæ in atum, ut moratum. auxiliatum.

Quæ eſt ſecunda?

In ui ſyllabas cōmutant eas in itum, ut domui domitum. præter altum. nam alitum ſeruat. Itē apertum. caſſum. nam caritum ſeruat. cenſum cultum. conſultum. concentum cū cæteris à cano. doctū. excelſum. frictum. indutum. meſſum. miſtum. nectum. occultū. paſſum. piſtū. raptū cum cōpoſitis correptum. ſurreptū. ſectum. ſtatū. tentum. textū. toſtum. In or ſecundæ in itum, ut ueritum, præter confeſſum. faſſum. miſertum. ratum tutū, & tuitū.

Quæ eſt tertia?

In ci. gi. qui. xi. commutant eas in ctum, ut uici uictum, legi lectū. dereliqui derelictū. dixi dictū. p

ter fixum. flexũ. fluxum. fugitum. fictũ. mictum. pictum. rictum. strictũ abijciunt n. peperci sine supino. in gor etiã & scor & i uor syllabas, in ctum faciunt, ut fungor functum. proficiscor ꝓfectum. fruor fructum, & fretum olim etiam fruitum, præter adeptum. cõmentum. fessum. unde defessum. iratum. natum. oblitum. pastum. ultum.

Quæ est quarta?

In mi. pi. psi. in ptum, ut scripsi scriptũ. rupi ruptũ. emi emptum. præter campsi campsum.

Quæ est quinta?

In di. li. ri. si. ti. i sum, ut momordi morsum. tutudi & tunsum & tusum. fefelli falsum. sali salsum. uerri uersum, quod est etiã à uerti. sensi sensum. pandi passum geminat ss. quod & à patior, & pateo idẽ est. demuntur gestum haustum. indultum. latum. mulctum, nã mulsum seruat. pistum. partum. statum. tentum, nã tẽsum seruat tortum. ustum. Item cõposita à do ut inditum. ab abscondo tã absconsum, q̃ absconditum, sed absconditum melius inquit Diomedes, quartæ etiam coniugationis uerba habentia uel r ante si, ut fartum. sartum. fultũ. In dior item & tior & tor, in sum faciunt, ut mensum. orsum. assensum. usum. præter amplexum. mentitum. partitum. potitum. sortitum.

Quæ est sexta?

In bor, in psum, ut labor lapsum. & in quor & in rior. in tum, ut loquor locutum orior ortum. & in ror in stum faciunt, ut queror questum. morior tamen mortuum, unde mortuus.

Quæ est septima?

Largior largitum habet, & molior molitum.

Quę actiua supinum non habent?

Compesco cerno. renuoq́; & respuo. lingo.
Sugo. refello. timet, Iamboq́;, atq; urgeo. caluo.

Visoq; cum metuo.posco.linquo.arceo.disco.
Ambigoq; annumeres, q̃ sunt sine cuncta supinis.

Quæ neutra supinis deficiunt:

Strideo.sterto.rudo.stridit.micat.æstuo.parco.
Et conquinisco.psalloq;,et obedio,dego.
Et scalpo,& scãdo.scabit,& pauet.horreo.mando,
Adijce glisco.tremo.nec non satagoq;,lugoq;.
Et furit.atq; uolo.lucet.pelluceo.fulget.
Exurio, horresco feruesco,et talia cuncta,
Et quæ præteritum per ui dant uerba secundæ,
Vt caleo calui.pauca hæc tamen excipe,sicut,
Torret.olet.ualeo.paretq;.doletq;,latetq;.
Et placeo,& noceo,& libeo,& careo,pateoq;.
Quanquã sunt per ui,retinent tamẽ ista supinum.

De uerbis defectiuis.

Quæ sunt uerba defectiua: quæ deficiunt numeris. modis tẽporibus,& ꝑsonis non tamen oĩbus.

Forem.fores.foret.forent.infinitiuo fore.

Meio,meijs.Impatiuo meie meiat.meiam' meijte. Futuro meijto.Infinitiuo meiere.

Infit.infiunt,& infio antiquum.

Quæso.quæsimus.quæsere.nec dicas q̃sumus ꝑ u.

Faxo faxis.faxit.faxunt,& faxint.

Inquio,seu inquam,sed hanc uocem futuri temporis esse uult Priscianus inqs.inquit.inquiet. inqe. Ausim.ausis.ausit,& ausint.

Cedo idest dic.

Aio ais.ait.aiunt.aiebam cum toto imperfecto. ait. aies.Impatiuo ai in plurali aiamus.Futuro optatiui aiat.in plurali aiatis aiant.

Imperatiuo aue.in plurali auete. Futuro aueto. ĩfinitiuo auere.eodem modo salue & uale,sed uale à ualeo est.quare non est defectiuum.

Furis.daris.faris.prima positione deficiunt.

Ouat ouans habet participium cuius tamen uerbi

declinatio per multas etiam uoces inuenitur.

Apage.apagete.apagesis.pro apage si uis, sicut sodes pro si audes, quod est blandientis, sicut amabo, & capsis, pro cape si uis, & sis, pro si uis.

Odi.noui.cœpi.memini præteritum perfectum tantum habent, & quæ à præterito deriuantur. memini habet etiam memento & mementote.

Volo & malo imperatiuo & supinis deficiunt. malo etiam futuro indicatiui. sed de his in declinatione uerborum cumulatissime dicemus.

De Anomalis.

Quæ sunt anomala? quæ aliorum uerborum īclinatum nō sequuntur. nec dicendum anormala cum r post o, sed sine r, quia græcū est τὸ ἀνόμαλον, qđ significat asperum, uarium, & sine planitie.

Anomala autem sunt hæc.

Sum es est. uolo uis uult. fero fers fert, edo es est, cum cōpositis, de quibus abūde, dicemus in declinatione uerborum.

Quæ sunt quæ in imperatiuo per apocopen ꝓferuntur? Dic.duc.fac.fer. pro dice.duce.face.fere.

Quæ aliorum præteritis, & supinis utuntur?

Arguor à cōuincor cōuict⁹ sum. hēt & argut⁹ sum. Cerno à cresco creui cretū. calesco à caleo calui cū similibus ī sco. ferio à percutio percussi percussum. fero à tulo tuli latū. furo ab īsanio insaniui sine supino. liquor à liquefio liq̄factus sum. medeor à medicor. medicat⁹ sum. poscor à postulor postulat⁹ sum. Quatio à cōcutio cōcussi cōcussum. nā quassi nō ē in usu. reminiscor à recordor recordatus sum sido à sedi sessum. sisto à sto steti statū. sunt q recti⁹ statui statutū hr̄e dicāt. tollor à suffero sublatus sum. uescor à pascor pastus sum.

Quæ perfecta sunt à diuersis instantibus.

Açui ab aceo & acuo. creui à cresco & cerno, frixi à

frigeo et frigo. luxi à luceo et lugeo. minxi à meio et mingo. passus sum à pador et patior. paui à pasco & paueo. pependi à pendeo & pendo. tuli à tulo & fero. uersus sum à uertor & uerror.

Quæ sunt in prima persona confusa?

Appello appellas & appellis. dico dicas & dicis. fundo fundas & fūdis. lauo lauas & lauis. lego legas prima lōga, & lego legis pria breui. mādo mādas & mādis. p̄dico p̄dicas penultia correpta, et p̄dico p̄dicis penultia lōga pinso pinsas et pinsis. fero feras & feris. sono sonas & sonis. uolo uolas & uis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur?

Caueo & cauo. conniueo & conniuo. denseo & denso. dureo & duro excelleo & excello. ferueo et feruo. frigeo & frigo. fulgeo & fulgo. lenteo et lento. oleo et olo. sorbeo et sorbo. strideo et strido. tergeo et tergo. unio et uno.

Quæ habent duplicem coniugationem?

Morior. orior. potior. quæ et tertiæ et quartæ coniugationis inueniuntur. In ifinitiuo tamē mori tātum dicimus secundum tertiam, et oriri, et potiri secundum quartam. apud uetustissimos etiam pario et cupio et tertiæ et quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

Cudo cusi et cudi. explico explicui et explicaui. pango pepigi, et panxi, et pegi. pungo pupugi, et punxi. sino sini, et siui. tundo tutudi, et tunsi.

Quę ancipiti terminatiōe ī eadē sigñatiōe leguntᷓ?

Assētio et assētior. labo et labor. mereo et mereor. reuerto et reuertor, et alia pluria apud Priscianū.

Interrogationes de uerbo.

Amo quæ pars orationis est? uerbū. Quare? qa cū modis et temporibus est significatiuum agendi.

Amor quæ pars orationis est? uerbū. quare? qa cū modis et temporibus est significatiuum patiendi.

Largior

Largior q̃ pars or̃onis est uerbum: quare, q̃a cũ modis & tp̃ibus est & agẽdi & patiẽdi significatiuum.

Amo cuius generis: actiui, quare: quia in o desinẽs potest facere transitionẽ ad aliquod rationale animal, unde possit fieri cõuersa locutio in prima, uel in secunda persona, uel saltem in secunda per assumptioaem r, ut tu amas me. ego amor à te. Plato amabat Socratem. Socrates amabatur à Platone. Ego amo te. tu amaris à me.

Amor cuius generis: passiui. quare: quia in or desinens, uenit ab actiuo per assumptionem r, quod est amo, sicut doceor à doceo. legor à lego.

Aro cuius gñis: neutri. quare: q̃a in o desinens non põt facere trãsitionẽ ad aliquod rõnale aial, unde possit fieri cõuersa locutio in prima uel in secunda ꝑsona, uel saltẽ in secũda ꝑ assumptionẽ r. hoc est nõ põt habere accusatiuũ significãtem hoiem. nõ enim dici põt aro Socratem, sicut amo Socratem.

Amplector cuius generis: cõis. quare: q̃a in or desinens utranq; habere potest significationẽ, hoc est & actiuam & passiuam. actiuã sic, ego amplector te, passiuam sic, ego amplector à te.

Auxilior cuius generis: Deponẽtis. quare: quia deponit alteram significationem, hoc est uel actiuã, uel passiuã. Sed auxilior deponit passiuam, ut auxilior tibi, lætor uero actiuam, ut lætor uirtute.

Amo cuius tẽporis: pr̨sentis. quare: quia præsens tẽpus designat circa actionem, uel passionem, sed amo circa actionem, amor uero circa passionem.

Amabam cuius tp̃is: præteriti ĩperfecti. quare: quia rem cœptam, sed nondum perfectam ostendit.

Amaui cuius temporis: Præteriti perfecti. quare: q̃a rem perfectam esse significat.

Amauerã cuius tp̃is: Præteriti plusquãperfecti. quare: q̃a ostẽdit aliquid iampridem esse perfectum.

Amabo cuius temporis? Futuri. quare? quia rem aliquam fore, hoc est futuram esse demonstrat.

Amo cuius modi? indicatiui. quare? qa īdicat rē eē.

Amabam. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. quia indicant rem fuisse.

Amabo cui9 modi? īdicatiui. quare? qa īdicat rē forē.

Ama cuius modi? īperatiui. quare? quia imperat rē esse. Amato cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rem futuram esse.

Quare non dixisti etiam fuisse? quia in imperatiuo non est præteritum. non enim quod factum est, ut infectum sit, imperare quisquam potest, neq; ut factum sit, quod factum non fuerit.

Vtinā amarē cuius modi? Optatiui, quare? qa eget aduerbio optādi, ut pfectum significet sensum.

Cum amarem cuius modi? Subiunctiui, quare? qa subiungit sibi aliud uerbum, uel subiungitur alteri uerbo, ut perfectum significet sensum.

Amare cui9 modi? īfinitiui. quarē? qa nec nūeros, nec psonas, definit, sed eget sola alteri9 uerba ꝯiūctiōe

Amo cui9 spēi, primitiuę, q̄re? qa ā nullo deriuatur.

Amasco cui9 spēi? d̄riuatiuę, q̄re, qa deriuat ab amo.

Amo cui9 figurę? simplicis. quare? qa simplr̄ pfertur.

Deamo cuius figuræ? compositæ. quomodo componitur? ex de & amo.

Contremisco cuius figuræ? decompositæ. quare? qa non per se componitur, sed à cōposito deriuatur, quod est contremo contremis.

Amo cuius personæ? primæ. quare? quia est prima uox uerbi, uel qa cū loquitur de se, ipsa pronūtiat.

Amas cuius psonæ? secūdæ, quare? qa ē secūda uox uerbi, uel qa ad eā prima loqtur directo sermone.

Amat cuius psonæ? tertiæ. quare? qa est tertia uox uerbi, uel qa de ea prima loquitur ad secūdā, extra se, & illā posita, ad quā dirigit sermonē. qd̄ quia uī

obscuræ, sic clarius. tertia persona est de qua posita extra primã & secundã, prima loqtur ad secũdam.

Amare cuius personæ? nullius, & numeri? nullius. quare? quia omnia infinita. impersonalia. gerundia, & supina numeris, & personis deficiunt.

Amo cui⁹ nũeri? singularis. quare? qa singl̃r p̃fertur.

Amam⁹ cui⁹ numeri? pluralis, quare? qa plr̃ p̃fertur.

Amo cui⁹ ꝯiugationis? primæ, quare? qa in secũda psona p̃ntis, indicatiui modi hẽt a p̃ductũ ante s, ut amo amas & in prima, & secũda persona pluralis numeri id ipsum a p̃ductũ ante mus, & ante tis, ut amamus. amatis, & in ĩfinitiuo ante re ut amare.

Amor amaris cuius coniugationis? primæ. quare? quia in secunda persona præsentis, indicatiui modi habet a productum ante ris, ut amor amaris.

Doceo doces cui⁹ cõiugatiõis? secũdæ. quare? quia in secunda p̃sona p̃ñtis ĩdicatiui modi hẽt e productũ ãte s ut doceo doces. & ĩ pria, & secũda p̃sona pluralis numeri id ip̃m e p̃ductũ añ mus & añ tis ut docem⁹, docetis. & ĩ ĩfinitiuo añ re, ut docere.

Doceor cuius coniugationis? secundæ, quare? quia in secunda persona præsentis indicatiui modi habet e productum ante ris, ut doceor doceris.

Lego legis cuius cõiugationis? tertiæ, quare? quia in secunda p̃sona p̃sentis indicatiui modi habet i correptum ante s, ut lego legis. & in prima & secũda persona pluralis numeri id ipsum i correptum ante mus, & ante tis, ut legimus, legitis. in infinitiuo uero e correptum ante re, ut legere.

Legor legeris cuius cõiugationis? tertiæ. quare? qa in secunda persona præsentis indicatiui modi habet eris penultima breui, ut legor legeris.

Audio audis cuius cõiugationis? quartę, quare? qa in secunda persona præsentis indicatiui modi habet i productũ ante s, ut audio audis. & in prima

& secunda persona pluralis numeri id ipsum i productū ante mus, & ante tis, ut audimus, auditis, & in infinitiuo ante re, ut audire.

Audior audiris cuius cōiugationis? quartæ, quare? quia in secunda persona præsentis indicatiui modi habet i productum ante ris, ut audior audiris.

Declina amo amas.

Indicatiuo modo tēpore præsenti singulariter. Ego amo. tu amas. ille amat. Pluraliter nos amamus. uos amatis. illi amant. Præterito impfecto. S. ego amabam. tu amabas. ille amabat. Plr nos amabamus. uos amabatis. illi amabant. & per infinitum sic. S. ego amare pro amabam. tu amare pro amabas. ille amare ꝑ amabat. Plr nos amare pro amabamus. uos amare pro amabatis. illi amare pro amabant. Præterito pfecto. S. ego amaui. tu amauisti. ille amauit. Plr nos amauimus. uos amauistis. illi amauerunt. [illegible] amauere. ex quibus hæc per syncopen. tu [illegible] pro amauisti. uos amastis pro amauistis. illi [illegible]arunt pro [illegible]auerunt. Præterito plusquamperfecto, S. ego [illegible]ueram. tu amaueras. ille amauerat. P. nos amaueram⁹. uos amaueratis. illi amauerant. Et per cōcisionem. S. amram amaras amarat. P. amaramus amaratis amarant. Futuro. S. ego amabo. tu amabis. ille amabit. Plr nos amabim⁹. uos amabitis. illi amabūt.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. S. ama tu. amet ille. P. amate uos. ament illi. Futuro. S. amato tu. amato ille. P. amatote uos. amanto illi.

Prima enim persona pluralis numeri, quæ datur imperatiuis, hortandi est, nō imperandi, ut amemus uirtutem ò condiscipuli. pugnemus ò commilitones. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tēpore psenti, & pterito impfecto.

Singulariter utinã ego amarẽ. tu amares. ille amaret. P. utinã nos amarem⁹. uos amaretis. illi amarent. Præterito pfecto & plusquã perfecto. S. utinã. ego amauissem. tu amauisses. ille amauisset. P. utinã nos amauissemus. uos amauissetis. illi amauissent. Et per syncopen. S. utinã [illegible] amassem. tu amasses. ille amasset. P. utinã nos [illegible]assemus. uos amassetis. illi amassent. Futuro. S. utinã ego amẽ. tu ames. ille amet. P. utinã nos a[illegible]mus. uos ametis. illi ament. Diomedes tñ separatim declinat sic. tpe pñti utinã amẽ. impfecto ut[illegible]m amarẽ. P[illegible]cto utinã amaueri. plusq̃ pfect[illegible] Futuro utinã amẽ, sed [illegible]

Subiunctiuo modo tẽp[illegible]. S. [illegible] tu ames. ille amet. P. [illegible]amem[illegible]etis. illi ament. Præterito i[illegible]fecto. S. [illegible]arẽ. tu amares. ille ama[illegible] cũ nos ama[illegible] uos amaretis. illi amare[illegible]o pfecto [illegible] ego amauerim. [illegible] nos amauerim[illegible]ritis. illi ama[illegible]. Et per syncope[illegible]amaris. amari[illegible]amarim⁹. [illegible] plusqua[illegible]fecto. S. [illegible] amauisse[illegible]uisset. P. [illegible] uos amauissetis [illegible]auisset. [illegible]one. S. cũ ego amassem [illegible]. il[illegible] cũ nos amassemus. uos [illegible] am[illegible] Futuro. S. cũ ego amau[illegible]ris. [illegible]amauerit. P. cũ no[illegible]s. uos amaueritis. illi amauerint. & per syn[illegible]maro. amaris. amarit. P. cũ amarimus. amaritis. amarint. Sed nota in secunda persona singularis numeri præteriti perfecti subiunctiui modi i ante s corripi, & similiter i prima & secũda pluralis ante mus, & tis ut. S. cũ amaueri amaueris. P. cũ amauerim[illegible] amaueritis, i secũda uero psona singularis numeri [illegible]

s, & in prima & secũda pluralis futuri eiusdẽ modi ante mus, & tis ꝓduci, ut. S. cũ amauero amaueris. P. cũ amauerimus amaueritis. hinc illud, dederis in carmine uires, & uitam dederitis in undis.

I nfinitiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto amare. Præterito perfecto, & plusquam perfecto amauisse, & per concisionẽ amasse. Futuro amatũ ire, uel amatuꝝ esse. Gerũdia uel participialia noia: amãdi amãdo amãdum. Supina amatum amatu.

Q uot participia trahũtur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alterũ pñtis, & præteriti imperfecti tẽporis in ns, quod est amãs, idest qui amat, uel q amabat, alterũ futuri i rus, quod est amaturus. i. q amabit.

Amans unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam in ns, ut amabam. bam in ns, fit amans.

A maturus unde formatur? ab ultimo supino. quo? amatum amatu, addita rus fit amaturus.

Q uæ non faciunt præteritum perfectum in aui? hæc. quæ his uersibus annotantur. (stat.

D at, domat. atq; crepat. micat. & iuuat. & plicat. &
His fricat, & uexat. sonat, & necat adde, lauatq;.
E t secat, atq; cubat. tonat. hæc neu dice per aui.

Declina sono sonas ꝓprias ꝑsonas singulares.

S ono sonabam. sonui sonueram. sonabo. In imperatiuo nõ sunt. utinam sonarem. sonuissem. sonem. Cum sone sonarẽ. sonuerim. sonuissem. sonuero.

Q uot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui? sex, quæ hoc disticho comprehendũtur.

Præteritum de se sex format tempora, ram. sem.
Rim quoq;. semq; iterum, postmodo, ro. se dabit.

Dic pteritum à lauo & iuuo cum deriuatis ab eis.

L aui. lauerã. lauissẽ. laueri. lauissem. lauero. lauisse.
I uui. iuuerã. iuuissẽ. iuueri. iuuissem. iuuero. iuuisse.

Dic præteritum à do sto & deriuata ab eis.

Dedi.dederam.dedissem.dederim.dedissem.dedero.dedissei

Steti.steterā.stetissē.steterim.stetissē.stetero.stetisse.

Inflecte amo ꝓprias ꝑsonas, hinc ꝑ secūdas retrorsum, ide ꝑ tertias, donec declinaueris totū uerbū.

Amo.amabā.amaui.amauerā.amabo.utinā amarē.amauissem.amē.cum amē.amarē.amauerim.amauissem.amauero. Retrorsum. Cū amaueris.amauisses.amaueris.amares.ames.utinā ames.amauisses.amares.amato tu.ama.amabis, amaueras.amauisti.amabas amas. Amat amabat.amauit.amauerat.amabit.amet.amato ille.utinā amaret.amauisset.amet.cū amet.amaret.amauerit.amauisset.amauerit. Cum amauerimus.amauissemus.amauerimus.amarem⁹.amemus.utinā amemus.amauissemus.amaremus.amabimus.amaueramus.amauimus.amabamus.amamus. Amatis.amabatis.amauistis.amaueratis.amabitis.Amate amatote.Vtinā amaretis.amauissetis.ametis.cū ametis.amaretis.amaueritis.amauissetis.amaueritis.Cum amauerint.amauissent.amauerint.amarent.ament.Vtinā ament.amauissent.amarent.amanto.ament.Amabunt.amauerant.amauerunt, uel amauere.amabant.amant.

Amor uerbum passiuum quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tēpore præsenti.S.ego amor.tu amaris, uel amare.ille amatur.P.nos amamur.uos amamini.illi amantur.Præterito imꝑfecto.Singulariter ego amabar.tu amabaris, uel amabare.ille amabatur.Pluraliter nos amabamur.uos amabamini.illi amabantur.Et ꝑ infinitū.Singulariter ego amari ꝑ amabar.tu amari ꝑ amabaris.ille amari ꝑ amabatur.Pluraliter nos amari pro amabamur.uos amari ꝑ amabamini.illi amari pro amabātur.præterito perfe

cto.S.ego amatus sum, uel fui.tu amat⁹ es, uel fuisti, ille amatus est, uel fuit.P. nos amati sumus, uel fuimus uos amati estis, uel fuistis. illi amati sũt fuerunt, uel fuere. In fœminino genere, Singulariter ego amata sum, uel fui. tu amata es, uel fuisti. illa amata est, uel fuit.P.nos amatæ sum⁹, uel fuimus. uos amatæ estis, uel fuistis. illæ amatæ sunt fuerũt uel fuere. In neutro gñe. Singulariter, ego amatũ sum, uel fui.tu amatũ es, uel fuisti. illud amatũ est, uel fuit.P. nos amata sumus, uel fuimus.uos amata estis, uel fuistis. illa amata sunt fuerunt, uel fuere. Præterito plusquã perfecto. Singulariter ego amatus erã, uel fuerã.tu amatus eras, uel fueras. ille amatus erat, uel fuerat.P. nos amati eramus, uel fueram⁹, uos amati eratis, uel fueratis. illi amati erãt, uel fuerãt. Et in fœminino, ego amata erã. & in neutro ego amatũ eram. Futuro.S.ego amabor. tu amaberis. uel amabere. ille amabitur.P. nos amabimur. uos amabimini. illi amabuntur.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam, & tertiã personã.S. amare tu.ametur ille.P. amamini uos.amentur illi.Futuro.S. amator tu.amator ille.Plu. amaminor uos. amãtor illi. amemur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto.S. utinam ego amarer. tu amareris, uel amarere.ille amaretur. Pluraliter utinã nos amaremur. uos amaremini. illi amarentur. Præterito perfecto & plusquã perfecto.S. utinam ego amatus essem uel fuissem. tu amatus esses. uel fuisses. ille amatus esset, uel fuisset.P.utinã nos amati essemus, uel fuissemus.uos amati essetis, uel fuissetis. illi amati essent, uel fuissent. Et in fœminino ego amata essem, uel fuissem. Et ĩ neutro ego amatum essem, uel amatum fuissem.Futuro.S.utinam ego

amer.tu ameris:uel amere. ille ametur. Pluraliter utinam nos amemur.uos amemini. illi amentur.
Subiunctiuo modo tempore præsenti.S. cum ego amer. tu ameris uel amere. ille ametur.P. cũ nos amemur.uos amemini.illi amentur.Præterito imperfecto.S.cum ego amarer.tu amareris,uel amarere.ille amaretur.P.cũ nos amaremur. uos amaremini.illi amarentur. Præterito perfecto.S. cum ego amatus sim uel fuerim. tu amat⁹ sis,uel fueris ille amatus sit,uel fuerit.P. cum nos amati simus, uel fuerimus.uos amati sitis,uel fueritis.illi amati sint.uel fuerint.Et in fœminino ego amata sim,uel fuerim, & in neutro ego amatum sim, uel fuerim. Præterito plusquam perfecto.S. cum ego amatus essem, uel fuissem. tu amatus esses, uel fuisses. ille amatus esset,uel fuisset.P. cum nos amati essem⁹. uel fuissem⁹.uos amati essetis,uel fuissetis.illi amati essent,uel fuissent. & in fœminino gñe ego amata essem,uel fuissem, & in neutro ego amatũ eẽm, uel fuissem.Futuro.S. cũ ego amatus ero,uel fuero.tu amatus eris,uel fueris, ille amatus erit, uel fuerit.Plu.cum nos amati erimus, uel fuerimus. uos amati eritis,uel fueritis.illi amati erũt, uel fuerint.& in fœminino genere ego amata ero,uel fuero,& in neutro ego amatum ero,uel fuero.
Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto amari.Præterito perfecto,& plusquã perfecto amatum esse, uel fuisse. Futuro amatum iri.
Quot participia trahũtur ab hoc uerbo passiuo? duo.quæ? alterũ p̃teriti perfecti & plusquã perfecti in tus q̃d est amatus.i.q amatus est. uel fuit. Alterum futuri in dus,q̃d est amãdus.i.qui amabitur.
Amatus unde formatur? ab ultimo supino.quomodo? amatum amatu,addita s fit amatus.
Amandus unde formatur? à gtõ sui p̃sentis partici-

pij. quo i amans amantis, tis in dus fit amandus.

Amatur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti amatur. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatum est, uel amatum fuit. Præterito plusquã perfecto amatum erat uel amatum fuerat. Futuro amabitur.

Imperatiuo mõ tpe p̃senti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto utinam amaretur. Præterito perfecto & plusquam perfecto utinam amatum esset, uel amatum fuisset. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum ametur. Præterito impfecto cum amaretur. Præterito perfecto cum amatum sit uel fuerit. Præterito plusq̃ perfecto cum amatum esset, uel amatum fuisset. Futuro cum amatum erit, uel amatum fuerit.

Infinitiuo modo tpe præsenti & p̃terito imperfecto amari. Præterito pfecto & plusq̃ perfecto amatum esse, uel amatũ fuisse. Futuro amatum iri.

Doceo quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore p̃senti. S. ego doceo. tu doces. ille docet. P. nos docemus. uos docetis. illi docent. Ptõ impfecto. S. ego docebam. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. uos docebatis. illi docebant. Et per infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere ꝑ docebat. P. nos docere pro docebamus. uos docere pro docebatis. illi docere pro docebant. Ptõ perfecto. S. ego docui. tu docuisti. ille docuit. P. nos docuimus. uos docuistis. illi docuerũt uel docuere. Ptõ plusquam perfecto. S. ego docuerã. tu docueras. ille docuerat. P. nos docueram⁹. uos docueratis. illi docuerant. Futuro. S. ego docebo. tu docebis. ille doce-

bit. P. nos docebim⁹. uos docebitis. illi docebũt.

Imperatiuo modo tpe præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. doce. tu. doceat ille. Pluraliter docete uos. doceant illi. Futuro. S. doceto tu, doceto ille. Pluraliter docetote uos. docento illi, nã doceamus hortandi eſt magis.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & p̃terito imperfecto. S. utinam docerem. tu doceres. ille doceret. P. utinã nos doceremus. uos doceretis. illi docerent. Ptõ perfecto, & pluſquã perfecto. S. utinam ego docuiſſem. tu docuiſſes. ille docuiſſet. Pluraliter utinã nos docuiſſem⁹. uos docuiſſetis. illi docuiſſent. Futuro. S. utinam ego doceam. tu doceas. ille doceat. Pluraliter utinam nos doceamus. uos doceatis. illi doceant.

Subiunctiuo modo tpe p̃ſenti. S. cum ego doceam. tu doceas. ille doceat. P. cum nos doceamus. uos doceatis. illi doceãt. Ptõ imperfecto. S. cũ ego docerem. tu doceres. ille doceret. P. cum nos doceremus uos doceretis. illi docerent. p̃terito perfecto. S. cum ego docuerim. tu docueris. ille docuerit. P. cũ nos docuerimus. uos docueritis. illi docuerint. p̃terito pluſq̃ perfecto. S. cum ego docuiſſem. tu docuiſſes. ille docuiſſet. P. cum nos docuiſſemus. uos docuiſſetis. illi docuiſſent. Futuro. S. cũ ego docuero. tu docueris. ille docuerit. P. cũ nos docuerimus. uos docueritis. illi docuerint.

Infinitiuo mõ tpe p̃ſenti, & p̃terito imp̃fecto docere. Ptõ perfecto & pluſquam perfecto docuiſſe. Futuro doctum ire, uel docturum eſſe. Gerundia uel participialia nomina docendi docendo docendũ. Supina doctum doctu.

Quot participia trahũtur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alterũ p̃ſentis, & p̃teriti imperfecti tẽporis in ns, quod eſt docens. i. qui docet uel docebat, alte

rum futuri in rus, quod est docturus. i. q docebit.
Docens unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? docebam. bam in ns fit docens.
Docturus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? doctum doctu, addita rus fit docturus.
Declina doceo per primas personas singulares.
Doceo. docebam. docui. docueram. docebo. Vtinã docerem. docuissem, doceam. Cum doceam. docerem. docuerim. docuissem. docuero.
Declina per secundas.
Doces. docebas. docuisti. docueras. docebis. doce tu. doceto tu. utinam doceres. docuisses. doceas. Cum doceas. doceres. docueris. docuisses, docueris. & sic totum uerbum. aliquando etiam retrorsum sic. Cum docuero. docuissem. docuerim. docerem. doceam. Vtinã doceã. docuissem. docerẽ. docebo. docuerã. docui. docebã. doceo. sed hoc nõ est faciẽdũ, nisi ei, qui iã cursim uerba declinet.
Dic p̃teritũ perfectũ à mordeo, & deriuata ab eo.
Momordi. momorderam. momordissem. momorderim. momordissem. momordero. momordisse.
Dic præteritum à remordeo, & deriuata.
Remordi. remorderam. remordissem. remorderim. remordissem. remordero. remordisse.
Quare non dixisti remomordi? quia quæ geminant syllabam in ptõ, si componantur, nõ etiam geminant, nisi à do sto posco & disco composita.
Dic præteritum à pendeo, & deducta ab eo.
Pependi. pependeram. pependissem. pependerim. pependissem pependero pependisse.
Dic præteritum à spondeo. tondeo. respondeo. iubeo. algeo. lugeo. cum deriuatis.
Spopondi. spopondefor[am]. spopondissem. spoponderim. spopondissem. spopondero. spopondisse.

Totondi,totonderā.totondissem.totonderim.totō dissem.totondero.totondisse.

Respondi.responderam.respondissem.respōderim. respondissem.respondero.respondisse.

Iussi iusserā.iussisse.iusseri.iussisse.iussero.iussisse.

Alsi.alserā, alsissem.alserim.alsissem.alsero.alsisse.

Luxi.luxerā.luxissem.luxerī.luxisse.luxero.luxisse

Doceor quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti.S. ego doceor.tu doceris uel docere.ille docetur.P.nos docemur.uos docemini.illi docentur.Ptō iperfecto.S.ego docebar.tu docebaris uel docebare.ille docebatur.P.nos docebamur.uos docebamini.illi docebātur.Ptō pfecto.S.ego doctus sum uel fui.tu doctus es uel fuisti.ille doct9 est uel fuit.P.nos docti sumus uel fuimus.uos docti estis uel fuistis.illi docti sunt fuerūt uel fuere.Et in fœminino genere.S.ego docta sum uel fui.tu docta es uel fuisti.illa docta ē uel fuit.P. nos doctæ sumus uel fuimus.uos doctæ estis uel fuistis.illæ doctæ sunt,fuerunt,uel fuere.Et in neutro genere.S.ego doctū sum uel fui.tu doctum es uel fuisti.illud doctū est,uel fuit.P.nos docta sumus uel fuimus.uos docta estis uel fuistis.illa docta sunt fuerunt uel fuere.Ptō plusquāperfecto.S. ego doctus erā uel fueram.tu doctus eras uel fueras.ille doctus erat,uel fuerat.P.nos docti eram9 uel fueramus.uos docti eratis uel fueratis.illi docti erant uel fuerant & in fœminino genere.S.ego docta eram,uel fuerā.& in neutro genere.S. ego doctum eram, uel fuerā.Futuro.S. ego docebor tu doceberis uel docebere.ille docebitur.Plu.nos docebimur.uos docebimini.illi docebuntur.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam.S. docere tu. doceatur ille.

Pluraliter docemini uos.doceātur illi.Futuro.S.docetor tu.docetor ille.Pluraliter docemior uos.docentor illi.doceamur hortandi est.

Optatiuo modo tēpore præsenti,& præterito imperfecto.S.utinam ego docerer.tu docereris uel docerere.ille doceretur.P.nos doceremur.uos doceremini.illi docerētur.Præterito perfecto & plusquāperfecto.S.utinā ego doctus essem uel fuissem tu doctus esses,uel fuisses,ille doctus esset,uel fuisset.Plu.utinam nos docti essemus,uel fuissemus.uos docti essetis,ul'fuissetis.illi docti essent,uel fuissent.Et in fœminino gener.utinā ego docta essem uel fuissem.& in neutro utinam ego doctū essem uel fuissem.Futuro.S.utinam ego docear.tu docearis uel doceare.ille doceatur.Pluraliter utinam nos doceamur.uos doceamini.illi doceantur.

Subiunctiuo modo tpe p̄senti.S.cum ego docear.tu docearis uel doceare.ille doceatur.P.cum nos doceamur.uos doceamini,illi doceātur.Ptō imp fecto.S.cū ego docerer.tu docereris uel docerere.ille doceretur.P.cū nos doceremur.uos doceremini.illi docerētur.Ptō perfecto.S.cum ego doctus sim ul'fuerim.tu doctus sis uel fueris.ille doctus sit uel fuerit.P.cū nos docti simus uel fuerimus.uos docti sitis uel fueritis.illi docti sint uel fuerint.Et in fœminino genere.S.cum ego docta sim uel fuerim.Et in neutro.S.cum ego doctum sim,uel fuerim.Pręterito plusquāperfecto.S.cum ego doctus essem uel fuissem.tu doctus esses uel fuisses.ille doctus esset uel fuisset.P.cum nos docti essemus uel fuissemus.uos docti essetis uel fuissetis.illi docti essent uel fuissent.Et in fœminino genere.S.cum ego docta essem uel fuissem.Et ī neutro.S.cum ego doctum essem uel fuissem.

Futuro.S.cum ego doctus ero uel fuero.tu doctus

eris uel fueris. ille doctus erit uel fuerit. Pl. cũ nos docti erimus uel fuerimus. uos docti eritis uel fueritis. illi docti erũt uel fuerint. Et ĩ fœminino genere. S. cum ego docta ero uel fuero. Et in neutro. S. cum ego doctum ero uel fuero.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto doceri. ptõ perfecto, & plusquãperfecto doctum esse, uel fuisse. Futuro doctum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & plusquam perfecti temporis in ctus, quod est doctus, idest qui doctus est, uel fuit. alterum futuri in dus, quod est docendus, idest qui docebitur.

Doctus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docendus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participij. quomodo? docens docentis, tis in dus fit docendus.

Docetur impersonale quomodo flectitur.

Indicatiuo modo tẽpore præsenti docetur. præterito imperfecto docebatur. p̃terito pfecto doctũ est uel fuit. ptõ plusquãpfecto doctũ erat uel fuerat. Futuro docebit̃.

Imperatiuo mõ tpe p̃nti doceat̃. Futuro docetor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam doceretur. præterito perfecto, & plusquãderfecto utinam doctum esset uel fuisset. Futuro utinam doceatur.

Subiunctiuo modo tempore pręsenti, cum doceatur. præterito imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctum sit uel fuerit. præterito plusquamperfecto cum doctum esset, uel fuisset. Futuro doctum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto doceri. præterito perfecto, & plusquamperfe-

cto doctum esse fuisse. Futuro doctum iri.

Lego quomodo infle ctitur?

I Ndicatiuo modo tpe psenti. S. ego lego. tu legis. ille legit. P. nos legimus. uos legitis. illi legunt. pterito impfecto. S. ego legebā. tu legebas. ille legebat. P. nos legebamus. uos legebatis. illi legebant. præterito perfecto. S. ego legi. tu legisti. ille legit. P. nos legimus. uos legistis. illi legerūt uel legere. ptō plusquāperfecto. S. ego legeram. tu legeras. ille legerat. Pluraliter nos legeramus. uos legeratis. illi legerāt. Futuro. Singulariter ego legam, tu leges. ille leget. Pluraliter nos legemus. uos legetis. illi legent.

I mperatiuo modo tempore presenti ad secūdam & tertiam personam. S. lege tu. legat ille. Pluraliter legite uos. legant illi. Futuro. S. legito tu. legito ille. Pluraliter legitote uos. legunto illi. nam legamus, ut dictum est, hortandi est magis.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imp fecto. S. utinam ego legerem. tu legeres. ille legeret. Pluraliter utinā nos legeremus. uos legeretis illi legerent. ptō perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam ego legissem. tu legisses. ille legisset. Plr utinā nos legissemus. uos legissetis. illi legissent. Futuro. S. utinam ego legā. tu legas. ille legat. Pluraliter utinam nos legamus. uos legatis. illi legant.

S ubiunctiuo modo tempore presenti. S. cum ego legam. tu legas. ille legat. P. cū nos legamus. uos legatis. illi legant. ptō imperfecto. S. cum ego legerem. tu legeres. ille legeret. Plr cum nos legeremus. uos legeretis. illi legerent. præterito pfecto. S. cum ego legerim. tu legeris. ille legerit. P. cum nos legerimus. uos legeritis. illi legerint. præterito plusquāperfcteo. S. cū ego legissem. tu legisses. ille legisset. Plr cum nos legissemus. uos legissetis.

illi

illi legissent. Futuro. Singulariter cū ego legero. tu legeris. ille legerit. Pluraliter cum nos legerimus. uos legeritis. illi legerint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto legere. ptō perfecto, & plusquamperfecto, legisse. Futuro lectum ire, uel lecturum esse. Gerundia uel participialia nomina legendi legendo legendum. Supina lectum lectu.

Q uot participia trahunt ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alterum præsentis & pteriti imperfecti temporis i ens, quod est legēs. i. qui legit, uel legebat. alterū futuri in rus, quod est lecturus. i. qui leget.

L egens unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? legebam bam in ns fit legens.

L ecturus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? lectum lectu addita rus fit lecturus.

D ic præteritum à cano cado. cædo. & quæ à præterito deducta sunt, & participia.

C ecini cecineram cecinissem cecinerim cecinissem cecinero cecinisse canens & canturus. Cecidi cecideram cecidissem ceciderim cecidissem cecidero cecidisse cadens & casurus. Cæcidi cæciderā cæcidissem cæciderim cæcidissem cæcidero cæcidisse cædens & cæsurus.

D ic præteritum à ludo. sterno. impingo cum deriuatiuis, & participiis.

L usi luseram lusissem luserim lusissem lusero lusisse ludens & lusurus.

S traui strauerā strauissem strauerim strauissem strauero strauisse sternens & straturus.

I mpegi impegeram impegissem impegerim impegissem impegero impegisse impinguens, & impacturus.

Legor quomodo inflectitur?

I Ndicatiuo mō tpe psenti. S. ego legor. tu legeris, uel legere. ille legitur. p. nos legimur. uos legimini. illi legūtur. ptō impfecto. S. ego legebar. tu legebaris, uel legebare. ille legebat. p. nos legebamur. uos legebamini. illi legebātur. ptō pfecto. S. ego lectus sum uel fui. tu lectus es, uel fuisti. ille lectus est, uel fuit. p. nos lecti sumus, uel fuimus. uos lecti estis, uel fuistis. illi lecti sunt, fuerunt, uel fuere. ptō plusquamperfecto. S. ego lectus eram, uel fueram. tu lectus eras, uel fueras. ille lectus erat, uel fuerat. p. nos lecti eramus, uel fueramus. uos lecti eratis, uel fueratis. illi lecti erant, uel fuerant. Futuro. S. ego legar. tu legeris, uel legere. ille legetur. pluraliter nos legimur. uos legemini. illi legentur.

I mperatiuo mō tpe præsenti ad secūdam & tertiam personā. S. legere tu. legat ille. pluraliter legimini uos. legantur illi. Futuro. S. legitor tu. legitor ille. pluraliter legiminor uos. leguntur illi. legamur nos hortandi potius.

O ptatiuo mō tpe præsenti, & præterito imperfecto. S. utinā ego legerer. tu legereris, uel legerere. ille legeretur. pluraliter utinā nos legeremur. uos legeremini. illi legerentur. ptō perfecto & plusquā perfecto. S. utinā ego lectus essem, uel fuissem. tu lectus esses, uel fuisses. ille lectus esset, uel fuisset. pluraliter utinā nos lecti essemus, uel fuissemus. uos lecti essetis, uel fuissetis. illi lecti eēnt, uel fuissent. Futuro. Singulariter utinam ego legar. tu legaris. uel legare. ille legatur. p. utinam nos legamur. uos legamini. illi legantur.

S ubiunctiuo mō tpe præsenti. S. cum ego legar. tu legaris, uel legare. ille legatur. p. cū nos legamur. uos legamini. illi legantur. ptō imperfecto. S. cū ego legerer. tu legereris, uel legerere. ille legere-

tur.pluraliter cũ nos legeremur.uos legeremini. illi legerentur.præterito perfecto. Singulariter cũ ego lectus sim, uel fuerim.tu lectus sis, uel fueris. ille lectus sit, uel fuerit.p.cum nos lecti simus, uel fuerimus. uos lecti sitis, uel fueritis. illi lecti sint, uel fuerint. ptõ plusquãperfecto. S.cũ ego lectus essem, uel fuissem. tu lectus esses, uel fuisses. ille lectus esset, uel fuisset. p.cum nos lecti essemus, uel fuissemus. uos lecti essetis, uel fuissetis. illi lecti essent, uel fuissent. Futuro. Singulariter cum ego lectus ero, uel fuero. tu lectus eris, uel fueris. ille lectus erit, uel fuerit. pluraliter cũ nos lecti erimus, uel fuerimus. uos lecti eritis, uel fueritis. illi lecti erunt, uel fuerint.

I nfinitiuo mõ tpe præsenti, & pterito imperfecto legi. præterito perfecto, & plusquamperfecto lectũ esse, uel fuisse. Futuro lectum iri.

Q uot pticipia trahunt ab hoc uerbo passiuo? duo. q. alterũ pteriti perfecti, & plusquãperfecti tẽporis in ctus, quod est lectus. i. qui lectus est, uel fuit, uel qui lectus erat, uel fuerat. Alterũ futuri in dus, quod est legendus. i. qui legetur.

L ectus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus.

L egendus unde formatur? à genitiuo sui pñtis participij. quõ? legens legẽtis, tis in dus fit legendus.

Legitur impersonale quomodo flectitur.

i Ndicatiuo modo tẽpore præsenti legitur. præterito imperfecto legebatur. præterito perfecto lectum est, uel fuit. præterito plusquamperfecto lectum erat, uel fuerat. Futuro legetur.

I mperatiuo mõ tpe pñti legatur. Futuro legitor.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam legeretur. præterito perfecto, &

plusquam perfecto utinam lectum esset, uel fuisset. Futuro utinam legatur.

S ubiũctiuo modo tpe præsenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. Præterito perfecto cum lectum sit uel fuerit. præterito plusquamperfecto cum lectum esset uel fuisset. Futuro cum lectum erit uel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore presenti, & præterito imperfecto legi. præterito pfecto & plusquamperfecto lectum esse, uel fuisse. Futuro lectum iri.

Audio quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tpe præsenti. S. ego audio. tu audis. ille audit. P. nos audimus. uos auditis. illi audiunt. Præterito imperfecto. S. ego audiebam. tu audiebas. ille audiebat. P. nos audiebamus, uos audiebatis. illi audiebat. præterito perfecto. S. ego audiui. tu audiuisti. ille audiuit. P. nos audiuimus uos audiuistis. illi audiuerũt uel audiuere. & per syncopem. S. ego audii. tu audiisti. ille audiit. P. nos audiimus. uos audiistis. illi audierunt uel audiere. Præterito plusquam perfecto. S. ego audiuerã tu audiueras. ille audiuerat. P. nos audiueramus. uos audiueratis. illi audiuerant. & per syncopen. S. ego audieram. tu audieras. ille audierat. P. nos audieramus. uos audieratis. illi audierant. Futuro. S. ego audiam. tu audies. ille audiet. Pluraliter nos audiemus. uos audietis. illi audient.

I mperatiuo modo tpe præsenti ad secundam & tertiam personã. S. audi tu. audiat ille. P. audite uos. audiant illi. Futuro. S. audito tu. audito ille. P. auditote uos. audiunto illi, nam audiamus hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo tpe præsenti, & preterito imperfecto. S. utinam ego audirẽ. tu audires. ille audiret.

P.utinam nos audiremus.uos audiretis.illi audirent.pterito perfecto. S.utinam ego audiuissem. tu audiuisses.ille audiuisset.P.utinam nos audiuissemus.uos audiuissetis.illi audiuissent.& p concisione.S.utinam ego audissem.tu audijsses.ille audijsset.P.utinã nos audijssemus. uos audijssetis.illi audijssent.& per synæresin.S.utinam ego audissem.tu audisses.ille audisset.P.utinam nos audissemus.uos audissetis.illi audissent. Futuro.S.utinã ego audiam.tu audias.ille audiat.P.utinã nos audiamus.uos audiatis.illi audiant.

ubiũctiuo modo tpe psenti.S.cum ego audiã. tu audias.ille audiat.P.cũ nos audiam⁹.uos audiatis.illi audiant.Præterito iperfecto.S.cũ ego audirem.tu audires.ille audiret.P.cũ nos audiremus. uos audiretis.illi audirent.Præterito pfecto.S.cũ ego audiuerim.tu audiueris.ille audiuerit.P.cum nos audiuerimus.uos audiueritis.illi audiuerint. & per syncopẽ.S.cum audierim ris rit.P.cum audierimus ritis.rint. Præterito plusquamperfecto. S.cum ego audiuissem.tu audiuisses.ille audiuisset.P.cum nos audiuissemus.uos audiuissetis.illi audiuissent.& per syncopen.S.cũ audijssem.& per synæresim audissem.Futuro.S.cũ ego audiuero. tu audiueris.ille audiuerit.P. cum nos audiuerimus.uos audiueritis.illi audiuerint.& per concisionẽ.S.cum audiero.audieris.audierit.P. cũ audierimus.audieritis.audierint.

nfinitiuo mõ tpe præsenti,& præterito imperfecto audire.Ptõ perfecto & plusquãperfecto audiuisse. & per concisionẽ audijsse.& per synęresin audisse. Futuro auditum ire,uel auditurum esse.

erundia uel participialia noia audiẽdi. audiendo. audiendum.Supina auditum auditu.

Quot participia trahunt ab hoc uerbo actiuo: duo.

quæ ē alterū pñtis. & pteriti ĩperfecti tẽporis in ns, quod est audiens .i. qui audit, uel audiebat. Alter futuri in rus, quod est auditurus .i. q audiet.

Audiens unde formatur ? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo ? audiebā, bam in ns fit audiens.

Auditurus unde formať ? ab ultimo supino. quomodo ? auditum auditu, addita rus fit auditurus.

Da pteritū à psagio cū deriuatis, & participijs.

Præsagiui. præsagiueram. præsagiuissem. præsagiuerim. præsagiuissem. præsagiuero. præsagiuisse. præsagiens. præsagiturus. & per cõcisionem præsagij, præsagieram. præsagijssem. præsagierim. præsagijssem. præsagiero præsagijsse.

Dic præteritū à salio tam pro sale, q̃ pro saltatione cum deriuatis, & participijs.

Saliui. saliuerā. saliuissem. uerim. uisse. uero. uisse. saliens. saliturus per simplex. l. pro sale. pro saltatione uero salui. salueram. saluissem. saluerim saluissem. saluero. saluisse. saliens, & salturus.

Dic præteritum à raucio. uenio, & ueneo cum deriuatis & participijs.

Rausi. rauseram. rausissem. rauserim. rausissem. rausero. rausisse. rauciens, & rausurus.

Veni. ueneram. uenissem. uenerim. uenissem. uenero. uenisse. ueniens, & uenturus.

Veniui. ueniuerā. ueniuissē. ueniuerim. ueniuissem. ueniuero. ueniuisse ueniēs. ueneuntis, & uetur⁹ regulariter faceret, sed non legi à ueneo participia.

Audior quomodo inflectitur?

Indicatiuo modo tpe præsenti. S. ego audior. tu audiris, uel audire. ille audit. Plu. nos audimur. uos audimini. illi audiunt.

Ptō imperfecto. S. ego audiebar. tu audiebaris, uel audiebare. ille audiebatur. Plu. nos audieba-

mur.uos audiebamini.illi audiebant.Ptō pfecto. S.in masculino genere ego auditus sum, uel fui. tu auditus es, uel fuisti.ille auditus est, uel fuit.P. nos auditi sumus, uel fuimus.uos auditi estis, uel fuistis.illi auditi sunt fuerunt, uel fuere.In fœmini-no genere ego audita sum, uel fui.tu audita es, uel fuisti.illa audita est, uel fuit.nos auditæ sumus, uel fuimus, uos auditæ estis, uel fuistis. illæ auditæ sunt, fuerunt uel fuere.In neutro genero ego auditum sum.uel fui.tu auditum es, uel fuisti. illud auditum est, uel fuit.P.nos audita sumus, uel fuim⁹. uos audita estis, uel fuistis.illa audita sunt fuerūt, uel fuere.Preterito plusquamperfecto.S.in masculino, ego auditus eram, uel fuerā.tu audit⁹ eras, uel fueras.ille auditus erat, uel fuerat.P.cum nos auditi eramus, uel fueramus.uos auditi eratis. uel fueratis.illi auditi erant, uel fuerant. In fœminino ego audita eram, uel fuerā.In neutro ego auditum eram, uel fueram.Futuro.S.ego audiar.tu audieris, uel audiere.ille audiet.Pluraliter nos audiemur.uos audiemini.illi audientur.

Imperatiuo mō tpe præsenti ad secūdam, & tertiam personam.S.audire tu.audiatur ille.P.audimini uos, audiantur illi.Futuro.S.auditor tu.auditor ille.Pluraliter audiminor uos audiūtor illi. audiamur hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tēpore præsenti, & preterito imperfecto.S.utinam ego audirer.tu audireris, uel audirere.ille audiretur.P.utinā nos audiremur. uos audiremini.illi audirentur.Ptō perfecto, & plusq̄ perfecto in masculino genere.S.utinam ego auditus essem, uel fuissē.tu audit⁹ esses uel fuisses. ille auditus esset, uel fuisset.Pluraliter utinam nos auditi essemus, uel fuissemus. uos auditi essetis, uel fuissetis.illi auditi eēnt, uel fuissent. In fœminino,

utinã ego audita essem uel fuissem. In neutro, utinã ego auditũ essem uel fuissem. Futuro. S. utinã ego audiar. tu audiaris uel audiare. ille audiat. P. utinã nos audiamur. uos audiamini. illi audiant.

Subiunctiuo mõ tpe præsenti. S. cum ego audiar. tu audiaris uel audiare. ille audiatur. P. cũ nos audiamur. uos audiamini. illi audiantur. Ptõ impfecto. S. cũ ego audirer. tu audireris uel audirere. ille audiretur. P. cũ nos audiremur. uos audiremini illi audirentur. Ptõ pfecto in masculino gñe. S. cũ ego auditus sim uel fuerim. tu auditus sis uel fueris. ille auditus sit uel fuerit. P. cum nos auditi simus uel fuerim⁹. uos auditi sitis uel fueritis. illi auditi sint uel fuerint. Et in fœminino, cũ ego audita sim uel fuerim. Et in neutro, cũ ego auditum sim uel fuerim. Ptõ plusquãperfecto in masculino genere. S. cum ego auditus essem uel fuissem. tu auditus esses uel fuisses. ille auditus esset uel fuisset. P. cum nos auditi essemus uel fuissemus. uos auditi essetis uel fuissetis. illi auditi essent uel fuissent. In fœminino, cũ ego audita essem uel fuissem. tu audita esses uel fuisses. illa audita esset uel fuisset. P. cum nos auditæ essemus uel fuissemus. uos auditæ essetis uel fuissetis. ille auditæ essent uel fuissent. In neutro, cum ego auditum essem uel fuissem. tu auditum esses uel fuisses. illud auditum esset uel fuisset. Pluraliter cum nos audita essemus, uel fuissemus. uos audita essetis uel fuissetis. illa audita essent uel fuissent. Futuro in masculino genere. Sin. cum ego auditus ero uel fuero. tu auditus eris uel fueris. ille auditus erit uel fuerit. Pluraliter cum nos auditi erimus uel fuerimus. uos auditi eritis uel fueritis. illi auditi erũt uel fuerint. In fœminino, cum ego audita ero uel fuero. In neutro, cum ego auditum ero uel fuero.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto, & plusquamperfecto auditũ esse uel fuisse. Futuro auditum iri.

Quot pticipia trahũtur ab hoc uerbo passiuo? duo. alterum præteriti perfecti, & plusquamperfecti temporis in tus, quod est auditus. i. q auditus est uel fuit, uel qui auditus erat, uel fuerat, alterum futuri in dus, quod est audiendus. i. qui audietur.

Auditus unde formatur? ab ultimo supino, quomodo? auditum auditu, addita s fit auditus.

Audiendus unde formatur? à gtõ sui pñtis participij quõ audiens audiẽtis, tis in dus fit audiendus.

Auditur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti auditur. Ptõ imperfecto audiebatur. Præterito perfecto auditũ est uel fuit. ptõ plusquãperfecto auditũ erat uel fuerat. Futuro audietur.

Imperatiuo mõ tpe pñti audiatur. Futuro auditor.

Optatiuo modo tpe pñti utinam audiretur. prȩterito perfecto, & plusquãperfecto utinam auditũ esset uel fuisset. Futuro utinam audiatur.

Subiũctiuo modo tpe præsenti, cum audiatur. præterito imperfecto, cum adiretur. præterito perfecto, cum auditum sit uel fuerit. pterito plusquam perfecto, cum auditum esset uel fuisset. Futuro cũ auditum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto audiri. Præterito pfecto, & plusquãperfecto, auditum esse, uel fuisse. Futuro auditum iri.

Sum es est quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe psenti. S. ego sum. tu es. ille est. Plu. nos sumus. uos estis. illi sunt. Ptõ impfecto. S. ego eram. tu eras. ille erat. P. nos eramus. uos eratis. illi erãt. Præterito pfecto. S. ego fui. tu fuisti. ille fuit. P. nos fui-

mus.uos fuistis.illi fuerunt,uel fuere. ptō plusquā perfecto. S.ego fuerā.tu fueras.ille fuerat.P. nos fueramus.uos fueratis.illi fuerat.Futuro. S. ego ero.tu eris.ille erit.P.no.erim⁹.uos eritis illi erūt.

I mperatiuo modo tempore præsenti, ad secūdam, & tertiam personam.S.sis,uel es tu.sit ille.P. esto te uos.sint illi.Futuro.S.esto tu.esto ille.P. estote uos.sunto illi.sim⁹ nos hortādi est,nō imperandi.

O ptatiuo modo tpe præsenti, & præterito imperfecto.S.utinam ego essem.tu esses.ille esset.Plu.utinam nos essemus.uos essetis.illi essent.præterito perfecto,& plusquāperfecto.S.utinā ego fuissem. tu fuisses.ille fuisset.P.utinam nos fuissemus.uos fuissetis.illi fuissent.Futuro.S.utinam ego sim.tu sis.ille sit.P.utinā nos simus.uos sitis.illi sint.

S ubiunctiuo modo,tempore præsenti.S. cum ego sim.tu sis.ille sit.P.cū nos sim⁹.uos sitis.ille sint. præterito imperfecto.S.cum ego essem.tu esses. ille esset. P. cū nos essemus.uos essetis.illi essent. præterito perfecto.Singulariter cum ego fuerim. tu fueris.ille fuerit.P.cū nos fuerimus.uos fueritis.illi fuerint.præterito plusquamperfecto.S.cum ego fuissem.tu fuisses. ille fuisset. Pluraliter cum nos fuissemus.uos fuissetis.illi fuissent. Futuro.S. cum ego fuero.tu fueris.ille fuerit. Pluraliter cum nos fuerimus.uos fueritis.illi fuerint.

I nfinitiuo modo tēpore præsenti, & præterito imperfecto esse.præterito pfecto & plusquāperfecto fuisse.Futuro caret.sed pro eo utimur fore,& futurum esse.Gerundijs,& supinis caret.

Quot participia assignantur huic uerbo?duo. alterum præsentis,& præteriti imperfecti temporis in ns. quod est ens.i.qui est,uel, qui erat.Alterū futuri in rus,quod est futurus,idest qui erit.

E ns unde formatur?à prima persona præteriti im-

perfecti indicatiui modi, quomodo erat tam in ns fit ens. Futurus unde formatur: à futuro antiquo supino, adiectione rus, & ut sum declinabis prosum. præsum. adsum. absum. obsum. itersum. desum, & cætera, quæ à sum componuntur, præter possum, quod facit præteritum potui. A præsum præsens, & ab absum absens sunt participia. cætera instantis participia non habent.

Adsum quomodo flectitur.

INdicatiuo modo, tempore præsenti. Sin. adsum ades adest. P. adsumus adestis adsunt. præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. Pluraliter aderamus aderatis aderant. præterito perfecto. S. affui affuisti affuit. Pluraliter affuimus affuistis affuerunt, uel affuere. præterito plusquamperfecto. S. affueram affueras affuerat. P. affueramus affueratis affuerant. Futuro. Sing. adero aderis aderit. P. aderimus aderitis aderũt.

Imperatiuo modo, tempore præsenti, ad secundã, & tertiam personam. S. adsis, uel ades adsit. P. adeste adsint. Futuro. Singulariter adesto tu. adesto ille. Plura. adestote adsint. Adsimus hortandi est.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinam adessem adesses adesset. P. utinam adessemus adessetis adessent. præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. utinam affuissem affuisses affuisset. P. utinã affuissemus affuissetis affuissent. Futuro. Singulariter utinam adsim adsis adsit. Pluraliter utinam adsimus adsitis adsint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cũ adsim adsis adsit. Pluraliter cum adsimus adsitis adsint. præterito imperfecto. S. cũ adessem adesses adesset. P. cum adessemus adessetis adessent. pterito pfecto. S. cum affuerim affueris affuerit. Pluraliter cũ affuerimus affueritis affuerint. præterito plusq̃.

perfecto. Singulariter cũ affuissem affuisses affuisset. Pluraliter cum affuissemus affuissetis affuissent. Futuro. S. cum affuero affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint.

I nfinitiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto adesse. præterito perfecto, & plusquamperfecto affuisse. Futuro caret, sed ꝓ eo utimur affore, & affuturum esse. Gerũdijs & supinis caret. habet unũ participium affuturus.

Possum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe præsenti. S. possum potes potest. P. possum⁹ potestis possunt. Imperfecto. S. poterã poteras poterat. P. poteramus poteratis poterant. Perfecto. S. potui potuisti potuit. P. potuimus potuistis potuerunt, uel potuere. plusquamperfecto. S. potueram potueras potuerat. P. potueramus potueratis potuerant. Futuro. Singulariter potero poteris poterit. P. poterimus poteritis poterunt.

I mperatiuo modo tpe præsenti. S. possis possit. P. poteste possint. Futuro. Singulariter potesto potesto. Pluraliter potestote possunto. Possimus hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo tpe p̃senti, & p̃terito imperfecto. S. utinam possem posses posset. P. utinam possemus possetis possent. Præterito perfecto, & plusquãperfecto. S. utinam potuissem potuisses potuisset. P. utinam potuissemus potuissetis potuissent. Futuro. S. utinam possim possis possit. Pluraliter utinã possimus possitis possint.

S ubiũctiuo modo tpe pręsenti. Singulariter cũ possim possis possit. P. cum possimus possitis possint. Impfecto. S. cum possem posses posset. P. cũ possemus possetis possent. perfecto. S. cum potuerim potueris potuerit. P. cum potuerimus potueritis

potuerint. plusquamperfecto. S. cum potuissem potuisses potuisset. P. cum potuissemus potuissetis potuissent. Futuro. Singulariter cum potuero potueris potuerit. Pluraliter cũ potuerimus potueritis potuerint.

Infinitiuo modo tpe præsenti', & impfecto posse, perfecto & plusquamperfecto potuisse. sine futuro, & cæteris. potens melius est nomen.

Volo. uis. uult. quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe p̄senti. S. ego uolo. tu uis. ille uult. P. nos uolumus. uos uultis. illi uolunt. Præterito iperfecto. S. ego uolebã. tu uolebas. ille uolebat. P. nos uolebam⁹. uos uolebatis. illi uolebãt. Præterito perfecto. S. ego uolui. tu uoluisti. ille uoluit. P. nos uolumus. uos uoluistis. illi uoluerunt, uel uoluere. plusquã perfecto. S. ego uolueram. tu uolueras. ille uoluerat. P. nos uolueramus. uos uolueratis. illi uoluerant. Futuro. S. ego uolam. tu uoles. ille uolet. P. nos uolemus. uos uoletis. illi uolent.

Imperatiuo modo tpe presenti ad secũdã & tertiam personã. S. uelis tu. uelit ille. P. uelitis uos. uelint illi. Futuro. S. uelito tu. uelito ille. P. uelitote uos. uelint illi. uelimus nos hortandi est.

Optatiuo modo tpe pręsenti & p̄terito impfecto. S. utinã ego uellẽ. tu uelles. ille uellet. P. utinam nos uellemus. uos uelletis. illi uellent. Præterito pfecto, & plusquãperfecto. S. utinam ego uoluissem. tu uoluisses. ille uoluisset. P. utinam nos uoluissemus. uos uoluissetis. illi uoluissent. Futuro. S. utinam ego uelim. tu uelis. ille uelit. P. utinam nos uelimus. uos uelitis. illi uelint.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum ego uelim. tu uelis. ille uelit. P. cum nos uelimus. uos uelitis. illi uelint. Præterito imperfecto. S. cũ ego

uellem.tu uelles.ille uellet.P.cum nos uellemus. uos uelletis.illi uellet.Præterito perfecto. S. cum ego uoluerim.tu uolueris.ille uoluerit. p. cũ nos uoluerimus.uos uolueritis.illi uoluerint.Præterito plusquamperfecto.S.cũ ego uoluissem. tu uoluisses.ille uoluisset. p.cũ nos uoluissemus. uos uoluissetis.illi uoluissent.Futuro.S.cum ego uoluero.tu uolueris.ille uoluerit.p.cum nos uoluerimus.uos uolueritis.illi uoluerint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto,uelle.prẹterito perfecto,& plusquam perfecto uoluisse sine futuro.

Q uot participia trahuntur ab hoc uerbo neutro? unum uolens.

V olens unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomo? uolebam, bam in ns fit uolens.

Malo mauis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præsenti. S. Malo.mauis.mauult. p.malum⁹. mauultis. malunt.Imperfecto. S. malebã,malebas, malebat.p.malebamus.malebatis.malebãt.perfecto.S.malui.maluisti.maluit.p.maluimus.maluistis.maluerunt,uel maluere. plusquãperfecto. S. maluerã.malueras.maluerat.p.malueram⁹.malueratis.maluerãt. Futuro.S.magis uolã.uoles. uolet.p.magis uolemus.uoletis.uolent.

I mperatiuo modo tpe p̃senti, ad secundã, & tertiã personã.S.malis tu.malit ille.p. malitis uos. malint illi.Futuro.S.malito tu.malito ille.p.malitote uos.malint illi.malimus nos hortãdi est.

O ptatiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto. S.utinam mallem.malles.mallet. p.utinam mallemus.malletis.mallent.præterito perfecto,& plusq̃perfecto, S.utinam maluissem. maluis

ses. maluisset. p. utinã maluissemus. maluissetis. maluissent. Futuro. Singulariter utinã malim. malis. malit. p. utinam malimus. malitis. malint.

S ubiunctiuo modo tpe pſenti. S. cũ malim. malis. malit. p. cum malimus. malitis. malint. præterito imperfecto. S. cũ mallem. malles. mallet. p. cũ mallemus. malletis. mallent, præterito perfecto. S. cũ maluerim. malueris. maluerit. p. cũ maluerimus. malueritis. maluerint. præterito plusquamperfecto. S. cum maluissem. maluisses. maluisset. p. cum maluissemus. maluissetis. maluissent. Futuro. S. cũ maluero. malueris. maluerit. p. cum maluerimus. malueritis. maluerint.

I nfinitiuo modo tpe pñti, & impfecto malle, perfecto & plusquãpfecto, maluisse. cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe pſenti. S. nolo. non uis. non uult. p. nolumus. non uultis. nolunt. imperfecto nolebam. perfecto nolui. plusquamperfecto nolueram. Futuro non uolam & nolam. M. T. lib. ij. epistolarum, sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. Aul. Gel. lib. xij. capi. ij. hoc qui nolet diutius apud se quærere.

I mperatiuo. S. noli. nolit. pluraliter nolite. nolint. Futuro nolito tu. nolito ille. p. nolitote. nolint. nolimus hortandi est.

O ptatiuo modo tpe pñti, & imperfecto. S. utinã nollem. perfecto & plusquãperfecto, utinam noluissem. Futuro utinam nolim.

S ubiũctiuo modo tpe præsenti. S. cum nolim. Imperfecto cũ nollẽ. pfecto cũ noluerim. plusquamperfecto cum noluissem. Futuro cum noluero.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & imperfecto nolle, perfecto & plusquamperfecto noluisse, si-

ne futuro, cum uno participio nolens.

Fero quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tpe p̄senti. S. ego fero. tu fers. ille fert. P. nos ferimus. uos fertis. illi ferunt. Præterito iperfecto. S. ego ferebā. tu ferebas. ille ferebat. P. nos ferebamus. uos ferebatis. illi ferebāt. Præterito pfecto. S. ego. tuli. tu tulisti. ille tulit. P. nos tulim⁹. uos tulistis. illi tulerunt, uel tulere. Præterito plusquāpfecto. S. ego tulerā. tu tuleras. ille tulerat. P. nos tuleram⁹. uos tuleratis. illi tulerāt. Futuro. S. ego ferā. tu feres. ille feret. P. nos feremus uos feretis. illi ferent.

I mperatiuo modo tpe p̄senti ad secundā & tertiam psonā. S. fer tu. ferat ille. P. ferte uos. ferant illi. Futuro. S. ferto tu. ferto ille. P. fertote uos. ferunto illi, feramus nos hortandi est.

O ptatiuo modo tpe præsenti & præterito impfecto S. utinā ego ferrem. tu ferres. ille ferret. P. utinam nos ferremus. uos ferretis illi ferrent. præterito pfecto, & plusquā perfecto. S. utinā ego tulissem. tu tulisses. ille tulisset. P. utinam nos tulissemus. uos tulissetis. illi tulissent. Futuro singulariter utinam ego feram. tu feras. ille ferat. Pluraliter utinā nos feramus. uos feratis. illi ferant.

S ubiunctiuo modo tpe præsenti. S. cum ego ferā. tu feras. ille ferat. P. cū nos feramus. uos feratis. illi ferant. Præterito imperfecto. S. cum ego ferrem. tu ferres. ille ferret. P. cum nos ferremus. uos ferretis. illi ferent. Præterito perfecto. S. cum ego tulerim. tu tuleris. ille tulerit. P. cum nos tulerimus. uos tuleritis. illi tulerint. Præterito plusquā perfecto. S. cum ego tulissem. tu tulisses. ille tulisset. P. cū nos tulissemus. uos tulissetis. illi tulissent. Futuro. S. cum ego tulero. tu tuleris. ille tulerit. P. cum nos tulerimus. uos tuleritis. illi tulerint.

Infinitiuo

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferre. præterito perfecto, & plusquāperfecto tulisse. Futuro latum ire, uel laturum esse. Gerundia, uel participialia nomina, ferendi ferendo ferendum. Supina, latum latu.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? ferens, & laturus. Ferens unde formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? ferebam bam in ns, fit ferēs. Laturus unde formatur? ab ultimo supino. quomodo? latum latu, addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tempore p̄senti. S. ego feror. tu ferris uel ferre. ille fertur. P. nos ferimur. uos ferimini. illi ferūtur. præterito imperfecto. S. ego ferebar. tu ferebaris uel ferebare. ille ferebatur. P. nos ferebamur. uos ferebamini. illi ferebantur. præterito perfecto in masculino genere. S. ego latus sum uel fui. tu latus es uel fuisti. ille latus est uel fuit. P. nos latis sumus uel fuimus. uos lati estis uel fuistis. illi lati sunt, fuerūt uel fuere. In fœminino. S. ego lata sum uel fui. In neutro. S. ego latum sum uel fui. præterito plusquamperfecto. S. ego latus eram uel fuerā. tu latus eras uel fueras. ille latus erat uel fuerat. P. nos lati eramus uel fueramus. uos lati eratis uel fueratis. illi lati erant uel fuerant. Futuro. Singulariter ego ferar. tu fereris, uel ferere. ille feretur. Pluraliter nos feremur. uos feremini. illi ferentur.

I mperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam. Singulariter ferre tu. feratur ille. P. ferimini uos. ferantur illi. Futuro. Singula. fertor tu. fertor ille. Plu. feriminor uos. feruntor illi. Feramur nos hortandi est, non imperandi.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito im-

perfecto. Sin. utinam ego ferrer. tu ferreris uel ferrere. ille ferretur. Pluraliter utinam nos ferremur. uos ferremini. illi ferrentur. præterito pfecto & plusquãperfecto. Sin. utinã ego latus essem uel fuissem. tu latus esses uel fuisses. ille latus esset uel fuisset. P. utinam nos lati essemus uel fuissemus. uos lati essetis uel fuissetis. illi lati essent uel fuissent. Futuro. Sin. utinam ego ferar. tu feraris uel ferare. ille feratur. P. utinã nos feramur. uos feramini. illi ferãtur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. Sing. cũ ego ferar. tu feraris uel ferare. ille feratur. Plurali. cum nos feramur. uos feramini. illi ferantur. præterito imperfecto. Singulariter cũ ego ferrer. tu ferreris uel ferrere. ille ferretur. Pluraliter cũ nos ferremur uos ferremini. illi ferrẽtur. præterito perfecto. Sin. cũ ego latus sim uel fuerim. tu latus sis uel fueris. ille latus sit uel fuerit. Pluraliter cũ nos lati simus uel fuerimus. uos lati sitis uel fueritis. illi lati sint uel fuerint. præterito plusquãperfecto. Singu. cum ego lat⁹ essem uel fuissem, tu latus esses uel fuisses. ille latus esset uel fuisset. Plr cũ nos lati essemus uel fuissemus. uos lati essetis uel fuissetis. illi lati essent uel fuissent. Futuro. Singulariter cũ ego latus ero uel fuero. tu latus eris uel fueris. ille latus erit uel fuerit. Pluraliter cũ nos lati erimus uel fuerimus. uos lati eritis uel fueritis. illi lati erũt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferri. præterito perfecto & plusquamperfecto latum esse uel fuisse. Futuro latum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo? duo. quæ alterum prgteriti perfecti & plusquamperfecti in tus, quod est latus, idest qui latus est, uel fuit, & qui latus erat uel fuerat. alterum futuri in dus, quod est ferendus, idest qui feretur.

Latus unde formatr ab ultimo supino, quomodo?

latum, latu. addita s fit latus.

F erendus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participij. quo ferẽs ferẽtis, tis in dus, fit ferẽdus.

Fertur impersonale quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præsenti fertur. præterito imperfecto ferebatur. præterito perfecto, latum est uel fuit. præterito plusquamperfecto, latum erat uel fuerat. Futuro feretur.

I mpatiuo modo tpe p̃senti. feratur. Futuro fertor.

O ptatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinã ferretur. præterito perfecto, & plusquamperfecto, utinam latum esset uel fuisset. Futuro utinam feratur.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti. cum feratur. præterito imperfecto, cũ ferretur. præterito perfecto cum latũ sit uel fuerit. ptõ plusquãperfecto cũ latũ esset uel fuisset. Futuro cum latũ erit uel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferri, præterito perfecto & plusquamperfecto latum esse uel fuisse. Futuro latum iri.

Edo anomalum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore pręsenti. S. ego edo. tu es. ille est. Pluraliter nos edimus, uos editis. illi edunt. præterito imperfecto Sin. ego edebam. tu edebas. ille edebat. Plura. nos edebamus. uos edebatis. illi edebant. præterito p̃fecto. Singu. ego edi. tu edisti. ille edit. Plr̃ nos edimus. uos edistis. illi ederunt uel edere. præterito plusquamperfecto. Singu. ego ederam. tu ederas. ille ederat. Pluraliter nos ederamus. uos ederatis. illi ederant. Futuro. Sin. ego edã. tu edes. ille edet. Pluraliter nos edemus. uos edetis. illi edent.

I mperatiuo modo tempore præsenti ad secundam, & tertiam personam. S. es tu. edat ille. Plurali. este uos, edant illi. Futuro. Si. esto tu. esto ille. P. estote

uos.edunto illi.edamus nos hortandi est.

O ptatiuo modo tēpore pſenti,& pterito imperfecto. S.utinam ego essem.tu esses.ille esset. Plr utinam nos essemus.uos essetis.illi essent.præterito perfecto,& plusquamperfecto. S.utinam ego edissem. tu edisses.ille edisset.Pluraliter utinam nos edissemus.uos edissetis.illi edissent.Futuro. Singulariter utinam ego edam.tu edas.ille edat.Pluraliter utinam nos edamus.uos edatis.illi edant.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti.S.cum ego edam.tu edas.ille edat.Plu.cum nos edam⁹. uos edatis.illi edāt.præterito imperfecto.S.cum ego essem.tu esses.ille esset.Pluraliter cū nos essemus. uos essetis.illi essent.præterito perfecto.Sin.cum ego ederim.tu ederis.ille ederit.Plura.cū nos ederimus.uos ederitis.illi ederint.præterito plusq̄perfecto.S.cum ego edissem.tu edisses.ille edisset. Pluraliter cum nos edissemus.uos edissetis.illi edissent.Futuro.S.cum ego edero.tu ederis.ille ederit.P.cū nos ederimus.uos ederitis.illi ederint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto esse. præterito perfecto, & plusquāperfecto edisse.Futuro esum ire,uel esurum esse.Gerūdia,uel participialia nomina edendi,edendo,edēdum.Supina esum esu.

Q uot participia nascūtur ab hoc ṽbo actiuo:duo. alterū præsentis & præteriti imperfecti temporis in ns.quod est edens,idest,qui est,uel edebat. Alterum futuri in rus:quod est esurus.i.qui edet.

E dens unde formatur:à prima persona prȩteriti imperfecti indicatiui modi,quomodo:edebam bam in ns fit edens.Esurus unde formatur:ab ultimo supino.quomodo:Esum esu addito rus fit esurus.

Q uod autem edo es est.possimus dicere. Virgi. Est mollis flamma medullas.Valerius de Diogene.

idem Syracusis cum holera ei lauanti Aristippus dixisset, si Dionysio adulari uelles, ista non esses. immo inquit, si tu ista esse uelles, Dionysio non adulareris. Item quod à doctis dicitur. Esse decet, uiuas, uiuere non ut edas.

Edo recte, & antique quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe præsenti. S. edo edis edit. P. edimus editis edunt. Imperfecto edebam. perfecto edi. plusquam perfecto ederam. Futuro edam. Imperatiuo ede. edat. Edite. edant. Futuro edito tu, edito ille.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & imperfecto Singulariter utinam ederem. perfecto & plusquã perfecto edissem. Futuro edam.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum edam. Imperfecto cum ederem. perfecto cum ederim. plusq̃ perfecto cum edissem. Futuro cũ edero.

Infinitiuo modo tempore præsenti edere. præterito perfecto, & plusquã perfecto edisse. Futuro esum ire, uel esurum esse.

Gerundia edendi edendo edendum. Supina esum esu. participia, edens, & esurus.

Quod edo edis dixerint antiqſſimi, Næuius, ut refert Priscianus, Ipse astat, qñ edit. Plautus, Qui peredit cibũ. Lucili⁹, Qui edit se, hic comedit me.

Edo habet ne passiuum? maxime. nam Voro. Deuoro. Edo. Comedo passiuum habere reperiũtur apud doctos. Plinius lib. xx. cap. ix. & in Ægypto propter amaritudinem non estur. Diomedes sic inquit. passiui imperfecto edebar. Ouidius. Deuorer ante precor subito telluris hiatu. & hoc quia possunt facere trãsitionem ad aliquod rationale animal, ut lupi deuorabunt te. Virg. Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius. Vulturis in syluis miserum mandebat homonem.

Heu q crudeli condebat membra sepulchro.

Edor etsi in tertiis tãtum personis nũc inflectamus, ut estur uel editur & eduntur, sicut aratur & arantur. bibitur & bibuntur, quomodo flectitur?

Indicatiuo mõ tpe p̃senti. S. ego edor. tu ederis uel edere. ille estur, uel editur. Plu. nos edimur. uos edimini. illi edũtur. præterito imperfecto. S. ego edebar. tu edebaris, uel edebare. ille edebatur. P. nos edebamur. uos edebamini. illi edebantur præterito perfecto. Sin. ego esus sum, uel fui. tu esus es, uel fuisti. ille esus est, uel fuit. P. nos esi sumus, uel fuimus. uos esi estis, uel fuistis. illi esi sunt fuerũt, uel fuere. p̃terito plusquam perfecto. S. ego esus eram, uel fueram. tu esus eras, uel fueras. ille esus erat, uel fuerat. P. nos esi eramus, uel fueramus. uos esi eratis, uel fueratis. illi esi erant. uel fuerant. Futuro. S. ego edar. tu ederis, uel edere. ille edetur. Plurali. nos edemur. uos edemini. illi edentur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam edere tu. edatur ille. Plu. edimini uos. edantur illi. Futuro. Sing. editor tu. editor ille. Plu. ediminor uos. eduntor illi. Edamur nos hortandi est, non imperandi.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto. S. utinã ego ederer. tu edereris, uel edererere. ille ederetur. Plu. utinam nos ederemur. uos ederemini. illi ederentur. præterito perfecto & plusquam perfecto. S. utinam ego esus essem, uel fuissem. tu esus esses, uel fuisses. ille esus esset, uel fuisset. P. utinam nos esi essemus, uel fuissemus. uos esi essetis, uel fuissetis. illi esi essent, uel fuissent. Futuro. Sing. utinam ego edar. tu edaris, uel edare. ille edatur. pluraliter utinã nos edamur. uos edamini, illi edantur.

S ubiunctiuo modo tpe pſenti. S. cum ego edar. tu edaris, uel edare. ille edatur. P. cum nos edamur. uos edamini. illi edantur. præterito imperfecto. S. cum ego ederer. tu edereris, uel ederere. ille ederetur. P. cũ nos ederemur. uos ederemini. illi ederentur. præterito perfecto. Singu. cum ego eſus ſim, uel fuerim, tu eſus ſis, uel fueris. ille eſus ſit, uel fuerit. P. cum nos eſi ſimus, uel fuerimus. uos eſi ſitis, uel fueritis. illi eſi ſint, uel fuerint. præterito pluſquam perfecto. S. cum ego eſus eſſem, uel fuiſsẽ. tu eſus eſſes, uel fuiſſes. ille eſus eſſet, uel fuiſſet. P. cũ nos eſi eſſemus, uel fuiſſemus. uos eſi eſſetis, uel fuiſſetis. illi eſi eſſent, uel fuiſſent. Futuro. S. cum ego eſus ero, uel fuero. tu eſus eris, vł fueris. ille eſus erit. uel fuerit. Pluraliter cum nos eſi erimus, uel fuerimus. uos eſi eritis, uel fueritis. illi eſi erunt, uel fuerint.

I nfinitiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto, edi. præterito perfecto, & pluſquam pfecto, eſum eſſe, uel fuiſſe. Futuro eſum iri.

P articipia eſus, & edendus. unde comeſus & ambeſus magis, q̃ comeſtus, licet uſi quidam fuerint.

Eſtur uel editur imperſonale qũo declinatur.

I Ndicatiuo modo tẽpore pſenti, eſtur, uel editur. imperfecto edebatur. pfecto eſum eſt, uel fuit. pluſquam pfecto, eſum erat, uel fuerat. Futuro edetur.

I mpatiuo modo tpe pñti, edatur. Futuro editor.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto, utinam ederetur. præterito perfecto, & pluſquam perfecto, utinam eſum eſſet, uel fuiſſet. Futuro utinam edatur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti, cum edatur. imperfecto, cum ederetur. perfecto, cum eſum ſit, uel fuerit. pluſquam perfecto, cum eſum eſſet, uel

fuiſſet. Futuro cum eſum erit, uel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore præſenti edi. perfecto & plusquam perfecto, eſum eſſe, uel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Dic paſſiuum ab aro, per tertias perſonas in utroq; numero.

i Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. aratur. P. arantur. imperfecto. Sin. arabatur. Plu. arabãtur. perfecto. Sin. aratus eſt uel fuit. Plu. arati ſunt fuerunt uel fuere. pluſquã perfecto. Singu. aratus erat uel fuerat. Plu. arati erãt uel fuerant. Futuro. Sin. arabitur. Plu. arabuntur.

I mperatiuo modo tempore præſenti. Sing. aretur. Pluraliter arẽtur. Futuro. Sin. arator. Plu. arãtor.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam araretur. Plu. utinam ararentur. præterito perfecto, & pluſquam perfecto. S. utinã aratus eſſet uel fuiſſet. Plu. utinam arati eſſent uel fuiſſent. Futuro. S. utinã aretur. P. utinam arẽtur.

S ubiũctiuo modo tempore pręſenti. Sin. cũ aretur. Pluraliter cum arẽtur. imperfecto. S. cũ araretur. Plu. cum ararentur. perfecto. S. cum aratus ſit uel fuerit. Plu. cum arati ſint uel fuerint. pluſquã perfecto. Sin. cum aratus eſſet uel fuiſſet. Plu. cũ arati eſſent uel fuiſſent. Futuro. Singu. cum aratus erit uel fuerit. Pluraliter cum arati erunt uel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto arari. perfecto & pluſquam perfecto aratum eſſe uel fuiſſe. Futuro aratum iri. Participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. eo is it. Plu. imus itis eunt. p̃terito imperfecto. S. ibam ibas ibat. Pl. ibamus ibatis ibant. p̃fecto. S. iui iuiſti iuit. Pl. iuimus iuiſtis iue-

runt uel iuere. uel per cōcisionē. Sin. ii iisti iit. Plu. iimus iistis ierunt uel iere. plusquam perfecto. Singulariter. iuerā iueras iuerat. P. iueramus iueratis iuerāt. & p syncopē. S. ierā ieras ierat. P. ieramus tis ierāt. Futuro. S. ibo ibis ibit. P. ibim⁹ ibitis ibūt

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiā personam. S. i eat. Plu. ite eant. Futuro. S. ito. ito. P. itote eunto. eamus hortandi est magis.

Optatiuo modo tēpore præsenti & præterito imperfecto. S. utinam irem ires iret. P. utinā iremus iretis irent. præterito perfecto & plusquam perfecto. S. utinam iuissem iuisses iuisset. P. utinam iuissemus iuissetis iuissent. Futuro. S. utinam eam eas eat. Plu. utinam eamus eatis eant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. Singulariter cum eam eas eat. Plu. cū eamus eatis eant. Imperfecto. Sin. cum irem ires iret. P. cum iremus iretis irent. perfecto cum iuerim iueris iuerit. P. cū iuerimus iueritis iuerint. plusquam perfecto. S. cū iuissem iuisses iuisset. Plu. cum iuissemus iuissetis iuissent, uel per concisionem iissem. Futuro. Singulariter cum iuero iueris iuerit. Pluraliter cum iuerimus iueritis iuerint, uel per concisionem iero.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto ire. pfecto & plusquam perfecto iuisse, uel iisse per cōcisionē. Futuro itū ire, uel iturum esse.

Gerundia, eundi, eundo, eundum. Supina. itum itu. participia hic & hæc & hoc iens. huius euntis. & iturus itura iturum. Et sic declinantur quæcūque ab eo is componūtur, præter ueneo, quod facit in supino uenum.

Itur impersonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præsenti itur. præterito imperfecto ibatur. præterito perfecto itum est uel fuit. præterito plus

quam perfecto, itũ erat, uel fuerat. Futuro, ibitur.

I mperatiuo modo tempore præsenti, eatur. Futuro, itor.

O ptatiuo modo, tpe p̄senti, & ptõ imperfecto utinã iretur. præterito perfecto, & plusquã perfecto, utinam itum esset, uel fuisset. Futuro utinam eatur.

S ubiunctiuo modo tempore præsenti, cum eatur. præterito imperfecto, cum itetur. præterito perfecto, cum itum sit, uel fuerit. præterito plusquam perfecto, cum itum eẽt, uel fuisset. Futuro cum itũ erit, uel fuerit.

I nfinitiuo modo tẽpore præsenti, & præterito imperfecto iri. præterito perfecto, & plusquam perfecto itum esse, uel fuisse. Futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur?

I ndicatiuo. Redeo redis redit. Redimus reditis redeũt. Redibam redibas redibat. Redibamus, redibatis redibãt. Rediui rediuisti rediuit. Rediuimus rediuistis rediuerũt, uel rediuere. & per syncopen redij. rediueram rediueras rediuerat. Rediueramus rediueratis rediuerant. & redieram per cõcisionem. Redibo redibis redibit. Redibimus redibitis redibunt.

I mperatiuo redi redeat. Redite. redeant. Redito tu. redito ille. Redito redeunto. Redeamus hortandi est magis.

O ptatiuo utinã redirẽ. rediuissẽ & rediissem. redeã.

S ubiunctiuo cum redeam. cum redirem. cum rediuerim. cum rediuissem. cum rediuero. & per syncopen redierim. rediissem. rediero.

I nfinitiuo redire. rediuisse. & rediisse. Futuro reditum ire, uel rediturum esse. Gerundia redeũdi redeundo redeundum. Supina reditum reditu. Participia rediens, & rediturus.

Veneo uenis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo, ueneo. uenis. uenit. Venimus. uenitis. ueneūt. Venibam. nam ueniebam est à uenio. Veniui & uenij. ueniueram & uenieram. uenibo.

I mperatiuo, ueni, ueneat, uenite, ueneāt. Venito tu. Venito ille uenitote, ueneūto. Veneam' hortādi ē. Optatiuo, utinā unirē, ueniuisse, & ueīsse. ueneā.

S ubiūctiuo cum ueneam uenirem ueniuerim ueniuissem ueniuero.

I nfinitiuo uenire. ueniuisse, & ueniisse. uenum ire. Participiū ueniens ueneūtis esset p regulā, qd nusquā legi. nā à uenu pticipiū ne nōiare qdē audeo.

Venio uenis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti. S. uenio uenis uenit. P. uenimus. uenitis penultima longa. ueniunt. Imperfecto. S. ueniebam ueniebas ueniebat. P. ueniebamus ueniebatis ueniebant. præterito perfecto. S. ueni uenisti uenit. P. uenimus penultima correpta. uenistis uenerūt, uel uenere. præterito plusquam perfecto ueneram. Futuro ueniam.

I mperatiuomodo tempore pſenti ad secundam, & tertiam personam. S. ueni ueniat. P. uenite ueniāt. Futuro. S. uenito tu. uenito ille. P. uenitote ueniūto. Veniamus hortandi est.

O ptatiuo modo tpe pſenti, & præterito impfecto, utinam uenirē. Ptō perfecto, & plusquā perfecto utinam uenissem. Futuro utinam ueniam.

S ubiūctiuo modo tempore præsenti cū ueniam. Imperfecto cū uenirē. pfecto cū uenerim. plusq̄ perfecto cum uenissem. Futuro cum uenero.

I nfinitiuo modo tempore pręsenti uenire. Præterito perfecto, & plusquam perfecto uenisse. Futuro uētum ire, uel uenturum esse.

Gerundia ueniendi ueniendo ueniendum. Supina

uentum uentu. Participia ueniens, & uenturus.

Notandum inuenio, & conuenio & cætera quæ à uenio componuntur. producere penultimam primæ & secundæ personæ pluralis indicatiui pñtis tẽporis. īuenimus, inuenitis. ꝯuenim⁹, cõuenitis. præteriti uero corripere inuenimus. cõuenimus.

Venitur quomodo flectitur?

Indicatiuo uenitur. ueniebatur. uentũ est, uel fuit. uentum erat, uel fuerat. ueniatur.

Imperatiuo ueniatur tantum.

Optatiuo utinã ueniat̃. uẽtũ esset uel fuisset. ueniatur

Subiũctiuo cũ ueniat̃ ueniretur. uentũ sit uel fuerit. uentum esset uel fuisset. Ventum erit uel fuerit.

Infinitiuo ueniri. uẽtum esse uel fuisse. uentum iri.

Gaudeo quomodo declinatur?

Indicatiuo mõ tpe p̃senti. S. Gaudeo gaudes gaudet. P. gaudemus gaudetis gaudent. præterito imp̃fecto. S. gaudebã gaudebas gaudebat. P. gaudebam⁹ gaudebatis gaudebant. Præterito perfecto. S. gauisus sum uel fui. es uel fuisti. est uel fuit. P. gauisi sumus uel fuim⁹. estis uel fuistis. sunt fuerunt uel fuere. Præterito plusquam p̃fecto. S. gauisus eram uel fuerã. eras uel fueras. erat uel fuerat. Plu. gauisi eramus uel fueramus. eratis uel fueratis. erant uel fuerãt. Futuro. S. gaudebo gaudebis gaudebit. P. gaudebimus gaudebitis gaudebunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam. S. gaude. gaudeat. P. gaudete gaudeant. Futuro. S. gaudeto. gaudeto. P. gaudetote gaudento. gaudeamus hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto. S. utinã gauderem gauderes gauderet. P. utinã gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto & plusquã perfecto. S. utinã gaui-

fus essem,uel fuissem.esses,uel fuisses.esset,uel fuisset.Pluraliter utinam gauisi essemus,uel fuissem⁹. essetis,uel fuissetis.essent,uel fuissent.Futuro.Sin. utinam gaudeam gaudeas gaudeat.Pluraliter utinam gaudeamus gaudeatis gaudeant.

S ubiunctiuo modo tēpore præsenti.S.cū gaudeam gaudeas gaudeat.Plu.cū gaudeamus gaudeatis gaudeāt.præterito imperfecto. Sin.cū gauderem gauderes gauderet.Plu.cum gauderemus gauderetis gauderent.præterito perfecto. S. cū gauisus sim,uel fuerim.sis,uel fueris.sit,uel fuerit. Plur.cū gauisi simus,uel fuerimus.sitis,uel fueritis. sint, uel fuerint.præterito plusquamperfecto. S. cū gauisus essem,uel fuissem.esses, uel fuisses. esset, uel fuisset.Plura.cum gauisi essemus,uel fuissemus.essetis,uel fuissetis.essent,uel fuissent. Futuro.Sing. cum gauisus ero,uel fuero.eris,uel fueris.erit,uel fuerit.Pluraliter cum gauisi erimus,uel fuerimus. eritis,uel fueritis.erunt,uel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præsenti gaudere. præterito perfecto & plusquāperfecto gauisum esse uel fuisse.Futuro gauisum ire,uel gauisurum esse.

Gerundia,uel participialia nomina gaudendi, gaudendo,gaudendum.Supina gauisum gauisu.Participia nascūtur ab hoc uerbo neutro passiuo, tria. gaudens,gauisus, gauisurus.

Fio quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti.Sing. fio.fis.fit.Plu.fimus.fitis.fiunt.præterito imperfecto.S.fiebā.fiebas.fiebat.Pl.fiebamus.fiebatis.fiebāt.prętenito perfecto.Sin.factus sum,uel fui.es,uel fuisti.est,uel fuit.P.facti sumus, uel fuimus.estis,uel fuistis.sunt,fuerunt,uel fuere. præterito plusquamperfecto.Sin.factus eram,uel fuerā.eras,uel fueras.erat,uel fuerat. Pl.facti era-

mus, uel fueramus. eratis, uel fueratis. erãt uel fuerant. Futuro. S. fiã. fies. fiet. Plu. fiemus. fietis. fiet.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam. Singu. fi. fiat. Pluraliter fite. fiant. Futuro. S. fito tu. fito ille. Pluraliter fitote. fiunto. Fiamus hortandi est.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito impfecto. S. utinam fierem. fieres. fieret. Pluraliter utinam fieremus. fieretis. fierent. Præterito perfecto, & plusquãperfecto. S. utinã ego factus essem, uel fuissem. tu factus esses, uel fuisses. ille factus esset, uel fuisset. Plura. utinã facti essemus, uel fuissemus. essetis, uel fuissetis. essent uel fuissent. Futuro. Sing. utinam fiã. fias. fiat. Plu. utinã fiamus. fiatis. fiãt.

Subiunctiuo modo tempore præsenti. S. cum fiam. fias. fiat. Plu. cum fiamus fiatis. fiant. Præterito imperfecto. S. cum fierem. fieres. fieret. Plu. cum fieremus. fieretis. fierent. præterito perfecto. S. cũ factus sim uel fuerim. sis uel fueris. sit uel fuerit. Pl. cum facti simus uel fuerimus. sitis uel fueritis. sint uel fuerint. præterito plusquãperfecto. S. cũ factus essem uel fuissem. esses uel fuisses. esset ul' fuisset. Pluraliter cum facti essemus uel fuissemus. essetis uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro. Singulariter cũ factus ero uel fuero. eris ul' fueris. erit uel ferit. Pluraliter cũ facti erimus uel fuerimus. eritis uel fueritis. erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto fieri. præterito perfecto, & plusquamperfecto factum esse uel fuisse. Futuro factum iri. Caret gerundijs. non enim legi apud doctos. fiendi. fiendo. fiendum. pro quibus faciendi. faciendo. faciẽdum dicimus. Supina habet factum. factu, à facio. unde factus participium. Item faciendus est à faciens. Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tēpore præsenti, & præterito perfecto. Singulariter memini. meministi. meminit. Plu. meminimus. meministis. meminerunt uel meminere. præterito imperfecto, & plusquamperfecto. Sin. memineram. memineras. meminerat. Pluraliter memineramus. memineratis. meminerant. Futuro caret. sed eius loco dicimus. Sin. meminero. memineris. meminerit. Plr meminerimus. memineritis. meminerint.

I mperatiuo modo tempore instanti, & futuro ad secundas tantum personas in utroq; numero. Singulariter memento tu. Pluraliter memētote uos.

M odo optandi, tempore instanti, & præterito imperfecto, pfecto & plusquāperfecto. Sin. utinā meminissem. meminisses. meminisset. Plr utinā meminissemus. meminissetis. meminissent. Futuro caret.

S ubiunctiuo modo tempore instanti, & præterito pfecto. Sing. cū uel si. uel quamuis. uel licet. uel qd. uel ut meminerim. memineris. meminerit. Plr meminerimus. memineritis. meminerint. præterito impfecto & plusquampfecto. Sin. cum uel si meminissem. meminisses. meminisset. Plr cū uel si meminissemus. meminissetis. meminissent. Futuro. Sin. cū uel si meminero. memineris. memiuerit. Plr cū uel si meminerimus. memineritis. meminerint.

I nfinitiuo modo tēpore pͣsenti, impfecto. pfecto, & plusqͣperfecto meminisse. Cæteris caret. sic inclinātur Odi. noui. cœpi. per œ diphthōgū nam cepi sine diphthongo est præteritum à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tempore præsenti oportet. imperfecto oportebat. perfecto oportuit. Plusquamperfecto oportuerat. Futuro oportebit.

I mperatiuo modo tempore præſenti, oporteat tantum.

O ptatiuo modo tempore præſenti,& præterito imperfecto utinam oporteret. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto utinam oportuiſſet. Futuro utinam oporteat.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum oporteat. præterito imperfecto, cum oporteret. præterito perfecto cum oportuerit. præterito pluſquamperfecto, cum oportuiſſet. Futuro cum oportuerit.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto oportere. præterito perfecto & pluſquam perfecto oportuiſſe. Cæteris caret.

Contingit imperſonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo contingit. contingebat. contigit. contigerat. continget. Imperatiuo cōtingat tantum.

O ptatiuo utinam contingeret. contigiſſet. contingat.

S ubiunctiuo cum contingat. contingeret. contigerit. contigiſſet. contigerit.

I nfinitiuo contingere. contigiſſe. cæteris deficit.

Tædet quomodo declinatur?

i Ndicatiuo tædet. tædebat. tæduit, & pertæſum eſt uel fuit. tæduerat, & pertæſum erat uel fuerat. tædebit.

I mperatiuo tædeat tantum.

O ptatiuo utinam tæderet, tæduiſſet, & pertæſum eſſet uel fuiſſet. tædeat.

S ubiunctiuo cum tædeat. tæderet. tæduerit, & pertæſum ſit uel fuerit. tæduiſſet, & pertæſum eſſet uel fuiſſet. tæduerit, & pertæſum erit uel fuerit.

I nfinitiuo tædere. tæduiſſe, & pertæſum eſſe uel fuiſſe. participium pertæſus, ſed de hoc in participijs abunde dicemus.

De aduerbio.

DE ADVERBIO.

Qvid est aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta uerbo significationem eius explanat, & implet. nã sine aduerbio sensus perfectus nõ uidetur. Cum enim dico lego. scribo, incertum est bene'ne, an perperam.

Quare dictum est aduerbium? quia semper uerbum præcedit aut seqtur. unde & nomen accepit, quem admodum apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perficit adiunctum uerbis, quod adiectiua nomina substantiuis adiuncta, ut prudens homo prudenter agit.

Quot accidũt aduerbio? tria. species. significatio, & figura.

Quot sunt species aduerbiorum? duæ. primitiua, ut sæpe clam. deriuatiua, ut sæpius, clanculum.

Quot sunt significationes aduerbiorum? multæ, q̃ hoc hexasticho comprehenduntur.

Temporis atq; loci. quali. quanti. atq; negandi.
Da confirmandi. iurandi. da prohibendi.
Optandi. euentus. hortandi daq́; remissi.
Congrega & intenti. numeri. simili dubitandi.
Et super, atq; uoca. monstra, eli. dim. per. & inter.
Ordinis, & discre. simul his adiungito Compar.

Hoc est da temporis. loci. qualitatis. quantitatis. negandi. confirmandi. iurandi. prohibendi. optãdi. euentus. hortandi. remissiui. congregandi. intensiui numeri. similitudinis. dubitandi. suplatiui. uocandi. monstrãdi. eligẽdi. diminutiui. personalis. interrogandi. ordinis. discretiui. comparandi.

Quot sunt figure aduerbiorũ? tres. simplex, ut diu. composita, ut interdiu. quandiu. decomposita, ut indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

Vnc quæ pars orationis est? aduerbium. quare? quia stat iuxta uerbum, & semper nititur uerbo.

Nunc cuius spẽi? primitiuæ. q̃re? q̃a à nullo deriuat.

Clãculũ cuius spẽi? deriuatiuæ. uñ deriuat? à clam.

Nunc cuius significationis? temporis. Da temporis. hodie. heri. nunc. nuper. cras. perendie. pridie. postridie. nudius tertius. nudius quartus. aliquando. olim. tunc. quõdam. iam. semper. mane. uesper. diu noctu. modo, & dum.

Hinc cuius significationis? loci. Da loci hic. istic. illic. huc. istuc. illuc. hac. istac. illac. hinc. histinc. illinc. ibi. unde. itro. foras. intus. foris.

Bene cuius significationis? qualitatis. Da qualitatis. bene. male. docte. pulchre. fortiter. sapienter.

Multũ cuius significationis? quãtitatis. Da quantitatis. multum. parum. modicum. minimum. maxime. magnopere. satis.

Non cuius significationis? negandi. Da negandi. non. nihil. nec. neq;. haud. minime. nequaquam.

Profecto cuius significationis? confirmandi. Da confirmandi. profecto. quippe. nempe. uidelicet. scilicet. quidni. certe. næ.

Aedepol cuius significationis? iurandi. Da iurandi. Aedepol. Castor. Hercle. medius. fidius.

Ne cuius significationis? ꝓhibẽdi. Da ꝓhibẽdi. ne.

Vtinam cuius significationis? optandi. Da optandi. utinam. o si, o utinam.

Forte cuius significationis? Euentus. Da euentus forte. casu. forte. fortuna.

Eia cuius significationis? hortandi. Da hortandi. eia. age. agite.

Vix cuius significationis? remissiui. Da remissiui. uix. paulatim. sensim. pedetentim.

Simul cuius significationis: congregandi. Da cōgregandi. simul. una. pariter.

Valde cuius significationes: intentiui. Da intentiui. Valde. nimium. prorsus, penitus. omnino.

Semel cuius significationis: numeri. Da numeri, semel. bis. ter. quater. qnquies. sexies. septies. decies. qnquagies. octuagies. cēties. millies. toties. quoties. & huiusmodi.

Quasi cuius sigñatiōis: silitudinis. Da silitudinis. quasi. ceu. sic. sicut. sicuti. uelut. ueluti. ut. uti. & ita.

Forsan cuius sigñationis: dubitādi. Da dubitādi. forsā. forsitā. forsit. fortassis. fortasse. fors. forte.

Maxime cuius significationis: suplatiui. De suplatiui. maxime. minime. doctissime. ocyssime.

Heus cuius significationis: uocandi. Da uocandi. heus. o.

En cuius significationis: demonstrandi. Da demonstrandi. en. ecce.

Potius cuius significationis: eligendi. Da eligendi. potuis. immo.

Clanculum cuius significationis: diminutiui. Da diminutiui. clanculum. belle.

Meatim cuius significationis: personalis. Da personalis. meatim. tuatim. suatim. nostratī. uestratī.

Cur cuius significationis: interrogādi. Da interrogandi. cur. quare. nunqnid. quin. quamobrem.

Deinde cuius significationis: ordinandi. Da ordinandi. deinde. decienps. dehinc. postea. obiter. interim. interea. protinus, & præterea.

Seorsum cuius significationis: discretiui. Da discretiui. deorsum. seorsum. secreto. separatim. sigillatim. bifariam. omnifariā. & plurifariam.

Magis cuius significationts: comparatiui. Da cōparatiui. magis. minus. plus. ualidius, ocyus. celerius, & tardius.

DE PARTICIPIO.

Quid est participiũ? Pars orōnis dicta q̃ partem capiat nominis, partẽq; uerbi. dicitur igitur participium, quasi participiũ.

Participio quot accidũt? sex, genus. casus. tempus. significatio. numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorũ? quinq; masculinũ, ut amatus. fœminum, ut amata. neutrũ, ut amatum. Commune duum generum, ut amantẽ. Cõmune trium generum, ut amans.

Quot sunt casus participiorum? sex. quot & nominũ. nominatiuus. genitiuus. datiuus. accusatiuus. uocatiuus, & ablatiuus.

Quot sunt tempora participiorũ? quinq; presens, & præteritũ impfectum simul, ut amãs, legẽs. Preteritũ pfectum, & plusquã perfectũ simul, ut amatus, lectus. Futurũ p se, ut amaturus, amãdus.

Quot sunt significationes participiorũ? quinq; actiua, ut amãs ab amo. Passiua, ut amatus ab amor. Neutralis, ut arans ab aro. Communis, ut largiẽs à largior. deponens, ut sequens à sequor.

Quot numerus habet participium? duo. singularẽ, ut amans. pluralem, ut amantes.

Quot sunt figuræ participiorum? duæ. simplex, ut amans. decomposita, ut deamans.

Interrogationes de participio.

Amans quæ pars orationis est? participiũ. quare? q̃a partem capit nominis, partẽq; uerbi. recipit enim à nomine genera, & casus. à uerbo autem tempora, & significationes. ab utroq; numerum, & figuram.

Amatus cuius generis? masculini. quare? quia est prima uox participij.

Amata? fœminini. quare? q̃a est secũda uox ꝑticipij.

A matũ,neutri. quare, quia est tertia uox participij.

A mans cuius generis, omnis uel cõis trium generum, quare, quia omnia participia ĩ ns. sunt cõia trium generum, ut hic & hæc & hoc amans.

A mantem cuius generis, communis duum gene. quare, quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hunc & hanc.

A mãtem cuius casus, accusatiui. quare, quia in eo casu declinando reperitur.

A mans cuius tẽporis, præsentis, & præteriti imperfecti. quare, quia omne participiũ desinens, in ns, præsentis, & præteriti imperfecti temporis est, ut amans, idest qui amat, uel amabat.

A matus cuius temporis, præteriti perfecti, & plusquãperfecti. quare, quia omne participiũ desinẽs in tus uel in sus, uel in xus, uel in uus, quod unũ est tantũ, ut mortuus, præteriti perfecti, & plusquã perfecti tẽporis est, ut amatus, idest qui amatus est, uel fuit uel qui amatus erat, uel fuerat.

A maturus cuius tẽporis, futuri. quare, quia omne participiũ in rus futuri temporis est, ut amaturus, idest qui amabit.

A mãdus cuius temporis, futuri. quare, quia omne participium in dus futuri temporis est, ut amandus, idest qui amabitur.

A mans cuius significationis, actiuæ. quare, qa ab actiuo uerbo uenit, quod est amo.

A matus cuius significationis, passiuæ. quare, quia à passiuo uerbo uenit, quod est amor.

S eruiẽs cuius significationis, neutralis. quare, qa à uerbo neutro deriuatur, quod est seruio.

L argiens cuius significationis, communis. quare, quia à cõumni uerbo deducitur, quod est lagior.

S equens cuius significationis, deponentis. quare, quia à deponenti uerbo trahitur, qđ est sequor.

Amās cuius numeri/singularis, quare/quia singu- lariter profertur.

Amantes cuius numeri/pluralis, quare/quia plura liter profertur.

Amans cuius figuræ/simplicis, quare/quia simpli- citer profertur.

Deamans cuius figuræ/decompositæ, quare/quia à composito deriuatur, quod est deamo. Omne enim, qđ deriuatur à cōposito, dr̄ decōpositum.

Singulariter Nominatiuo hic & hæc & hoc amās. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amāti. Ac cusatiuo hunc & hanc amantem, & hoc amans. Vocatiuo o amans. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amante uel amāti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amantes, & hæc amantia. Genitiuo hoꝝ & harum & horum amantium. & per concisionē amantum. Datiuo his amātibus. Accusatiuo hos & has amāteis. & hæc amantia. Vocatiuo o amā- tes, & o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.

Nominatiuo amaturus. amatura. amaturum. Geni- uo amaturi. amaturæ. amaturi. Datiuo amaturo. amaturæ. amaturo. Accusatiuo amaturum, ama- turā. amaturū. Vocatiuo o amature. o amatura. o amaturū. Ablatiuo ab amaturo. ab amatura, ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi. amatu- ræ amatura. Genitiuo amaturorū. amaturarum. amaturorum. Datiuo amaturis. Accusatiuo ama turos. amaturas. amatura. Vocatiuo. o amaturi. o amaturæ. o amatura. Ablatiuo ab amaturis.

Singulariter Nominatiuo amatus. amata. amatū. Genitiuo. amati. amatæ. amati. Datiuo amato. amatæ. amato. Accusatiuo amatū. amatam. ama- tū. Vocatiuo o amate. o amata. o amatū. Ablati- uo ab amato. ab amata. ab amato. Pluraliter noīa tiuo amati. amatæ, amata. Genitiuo amatorum.

amatarum.amatorum. Datiuo amatis. Accusatiuo amatos.amatas.amata. Vocatiuo o amati.o amatæ.o amata. Ablatiuo ab amatis.

S ingulariter nominatiuo amandus.amanda.amandum. Genitiuo amandi.amandæ.amādi. Datiuo amando.amandæ.amando. A.amādum.amādā amādū. Vo.o amandæ.o amāda. o amādum. A. ab amando.ab amanda.ab amando. P.nominatiuo amandi.amandæ.amanda. Geniti.amandorū. amandarum.amandorum. Datiuo amandis. Ac. amādos.amandas.amanda. Vocatiuo.o amādi. o amandæ.o amanda. Ablatiuo ab amandis.

DE PRÆPOSITIONE.

Q uid est pꝛpositio? pars orōnis indeclinabilis, q̄ præposita alijs partibus orationis, significationē earū aut mutat, ut ęquus, iniquus, aut cōplet, ut facio. fero. pficio, perfero, aut minuit, ut rideo, surrideo. tristis. subtristis.

Q uare dicitur præpositio? quia præponitur tam per appositionem, ut eo ad philosophos, q̄ per compositionem, ut adeo, aliquando postponitur ornatus gratia, ut tecum, quicum. Romam uersus. Italiam usq;. crurum tenus.

P ræpositioni quot accidunt? unum. qđ nam? casus. quot casus? duo. q? Accusatiuus, & Ablatiuus.

Q uæ sunt præpositiones accusatiuæ, idest quæ seruiunt accusatiuo casui? Ad. apud. ante. aduersus, uel aduersum cis. citra. circum. circa. cōtra. erga. extra. intra. infra. iuxta. ob. pone. per. propè. propter. secundum. post. trās. ultra. præter. supra. circiter. usq;. secus. penes. uersus. procul. pridie. postridie. dicimus enim ad templum. apud ignē. ante focum, si frigus erit. aduersus, uel aduersum ini

micos.cis alpes.citra amnem Rubiconem. circū muros.circa forū.contra Dalmatas.erga necessarios.extra urbē.inter amicos.Intra oppidū.Infra tectū.iuxta fanū.hāc ob rē.pone tribunal.per medios hostes.ꝓpe mortē.ꝓpter timorē, & propter aquæ riuū.secūdū scripturas, & plena secūdū flumina post tergū.trās ripā.ultra Sauromatas.ꝑter officiū.supra tectū.circiter calēdas ianuarias.usq; oceanū.secus te.penes arbitros.Sed secus te sedi non dici, sed secundum te, ait Caper. Aretium uersus.procul urbem, ut inqt Curtius. pridie parilia, & pridie illius diei.postridie calendas. & postridie nonarum Decembrium.

Quæ sunt Ablatiuæ præpositiones, idest quæ seruiūt ablatiuo casui? a.ab.abs.cum.coram.clā.de e.ex.pro.præ.palam.sine.absq;.tenus. dicimus. enim à templo.à mari.ab Andria.abs quouis homine.cum exercitu.coràm testibus. clam custodibus.de foro.e iure.ex theatro, quod est aliud, q̄ à theatro, ut ait Diomedes.pro cliētibus, & pro tribunali. palàm omnibus.sine labore. absq; iniuria.pubetenus. & crurum tenus.

Quæ sunt præpositiones ambiguæ, idest tam ablatiuo, q̄ accusatiuo casui seruientes? in.sub. super. & subter. Dicimus enim sum in templo.eo in templum.iaceo sub antro.curro sub antrū. sedeo sup aquis.cado super aquas.dormio subter lodice.ingredior subter lodicem.

Quando seruiūt accusatiuo? cum motū significāt, ut itur in antiquam syluā.curro sub tegmine fagi.

Quādo seruiūt ablatiuo? qn̄ significant in loco, ut sū in templo.sub porticu.recubo sub tegmen fagi.

Quæ sunt præpositiones, quæ nō inueniunt nisi in cōpositione? hæ.di.dis.re.se.am, con, ut diduco. disijcio.repono.seduco.amplector. congredior.

Interrogationes de præpositione.

a D quæ pars orationis est? ppositio. quare? quia præponitur alijs partibus orationis per appositionē, uel per cōpositionē.

Quando per appositionem? cum regit casum, ut eo ad templum. in hostem.

Quando per compositionem? cum componitur, ut adduco ex ad & duco. Alludo ex ad & ludo. Iniustus ex in, & iustus subtristis, ex sub, & tristis. irrideo ex in & rideo.

Ad cui casui seruit? accusatiuo. quare? quia est accusatiua præpositio.

Ad in hac oratione, Itur ad urbem, quomodo præponitur? p appositionē. quare? quia regit casum.

Ad in hac oratione, adducam tibi tuum Pamphilū, quomodo præponitur? per cōpositionem. quare? quia ex ad, & duco componitur adduco.

A cui casui seruit? ablatiuo, quare? quia, a, est ablatiua præpositio.

In cui casui seruit? utriq;. quare? quia est tam accusatiua, q̄ ablatiua præpositio.

DE CONIVNCTIONE.

q Vid est coniūctio? pars orationis indeclinabilis adnectens, ordinans q; sentētiam. Coniunctioni quot accidūt? tria species. figura. & ordo.

Quot sunt species, siue potestates cōiunctionis? hæ ferè, quæ his uersibus annotantur.

Co. conq3, & subcon. dis. subdis. adiuq;. Causal.
Approbat. aduersa. distri. discreq;. du. diq;.
Abnegat. effecti. collecti. his adijce complet.

Hoc est copulatiua. continuatiua. subcontinuatiua. disiunctiua. subdisiūctiua. adiunctiua. casualis. ap

probatiua. aduersatiua. distributiua. discretiua. dubitatiua. diminutiua. abnegatiua. effectiua. collectiua. completiua.

Quot sunt figuræ cōiunctionis? duæ. simplex ut nā ita. at. cōposita, ut nanq3. itaq3. attamen. etenim.

Quot sunt ordines coniunctionis? tres. præpositiuus. subiunctiuus, & communis.

Quæ sunt cōiunctiones præpositiui ordinis? ac. at. ast. atq3. aut. &. uel. nec. neq3. si. qn. quatenus. sin. seu. siue. ni. nisi. sed. nisi poetice postponitur.

Quæ sunt coniunctiones subiunctiui ordinis? que. ue. ne. quidem. quoq3. autem. uero.

Quæ ex his sunt ἐγκλιτικαί. i. encliticæ, hoc est inclinatiuæ? quæ. ue. ne.

Quare dicūtur ἐγκλιτικαί? quia inclinant accētū præcedentis syllabæ ad se. ut que apud Virgilium.

Alcādrūq;, Haliūq;, Noemonaq;. Prytanimq3. sicut τε apud græcos. quod est quę absq3 diphthongo. Homerus.

Ἄλκανδρόν θ', ἅλιόν τε, νοήμονά τε, πρύτανίν τε. Hesio

Κλειώ τ' εὐτέρπη τε, θάλειά τε, μελπομένη τε,

Τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολύμνιά τ', οὐρανίη τε,

Καλλιόπη θ', ἣ δὲ προφερεστάτ' ἐστὶν ἁπασάων. Hoc est

Clioq;, Euterpeq;, Thaliaq;, Melpomeneq;,

Therpsicoreq;, Eratoq;, Polymniaq;, Vranieq;.

Calliope multo ante alias pręstantior omneis.

Et ue apud Horatium.

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,

Indoctusq; pilæ, disci ue, trochi ue quiescit.

Ne spissæ risum tollant impune coronæ. & ne apud Iuuenalem.

Semper ego auditor tātum? nunquam ne reponā?

in his ubiq3 ante que. ue. ne. est accentus acutus.

Quæ sunt coniunctiones, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt? Cæteræ fere omnes, præ

ter supradictas, ut equidem. igitur. tamen. ergo. quanquam, & huiusmodi.

Interrogationes de coniunctione.

ET quæ pars est? coniunctio. quare? quia coniungit cæteras partes orationis.

Et cuius speciei, siue potestatis? Copulatiuæ. quaræ? quia copulat tã sensum, quàm uerba ut. M. Tullius fuit & disertus, & sapiens.

Da copulatiuas. &. que. atq;. ac. quidem. quoq;. et. item. at. ast. sed. autem. uero. Copulant enim cum confirmatione intellectum.

Si quando εἰ græcam significat, cuius potestatis? Continuatiuæ. quare? quia demonstrat ordinem cum consequentia & continuatione rerum, ut si stertit, dormit, & si ambulat, mouetur.

Da continuatiuas. si. sin. significant enim ordinẽ præcedentis rei ad sequentem, ut si febri uexatur, calet. sed non conuertitur.

Quia cuius potestatis? Subcontinuatiuæ. quare? q̃a causam continuationis ostendit consequentẽ cũ rerum essentia, ut quia ambulat, mouetur, & quando sol est super terram, dies est.

Da subcontinuatiuas. quando. quoniam. quandoquidẽ. quia. quatinus. & quatenus pro quoniam.

Aut cuius potestatis? disiunctiuæ. quare? quia, quãuis uoces cõiungat, sensum tamen disiungit, & alteram quidem rem esse, alterã uero non esse significat, ut aut est dies, aut est nox, uel est sanus, uel est æger. & hoc est bene disiunctum. quia si unum uerũ ẽ, alterũ falsum. nã aliter uitiose q̃d disiũgitur.

Da disiunctiuas. ue. uel. aut. siue. seu.

Vel pro etiam cuius potestatis? subdisiunctiuæ. quare? quia quãuis uoces disiũctiuarũ habeat, utrũq; tamẽ esse significat, uel simul, uel discrete. simul, ut uel rex semper mihi maximas gratias agebat,

ideſt etiam rex. Item Alexander, ſiue Paris rapuit Helenam, ideſt Alexander, qui & Paris dicitur. & Mars, ſiue Mauors. Gradiuus, uel Maſpiter præſul eſt bellorum. Diſcrete, ut tu tota die uel legis, uel ſcribis. ſignificat enim te & legere & ſcribere, ſed non ſimul utrunq; agere, ſed alijs horis legere, alijs ſcribere. ſimiliter Remex, uel impellit remum, uel attrahit. cum ſimul penè utrunq; fieri intelligo, ſed diſtincte, alius eſt enim pellentis, alius attrahentis motus.

D a ſubiunctiuas ue. uel. aut. ſiue. ſeu. quādo utrūq; ſignificant.

C um quando ἵνα græcam ſignificat, cuius ſpeciei? Adiunctiuæ. quare? quia adiungitur uerbis ſubiūctiuis, ut cum eſſem Venetijs, non peperam me facturum exiſtimaui, ſi noſtras lucubrationes grāmaticas imprimendas curarem.

D a adiunctiuas. ſi, ut, cum, dum, quatenus. quādo ἵνα græcā ſignificat, ut ſi dederis operam bonis literis, proficies breui. & ut proſit tibi, facio. Item dum conderet urbem. ideſt ut conderet.

N am cuius ſpeciei? Cauſalis proprie. quare? quia adiuncta indicatiuo uerbo ſignificat cauſam antecedentem, hoc eſt rem ex cauſa antecedente eueniẽtem, ut doctus ſum, nam legi, & mouetur, ambulat enim.

D a cauſales proprie. nam. nanq;. enim.

Q uid intereſt inter adiūctiuas & proprie cauſales? Cauſales cum affirmatione, adiunctiuæ cum dubitatione proferuntur. Sed & continuatiuæ, & ſubcontinuatiuæ, & adiunctiuæ. & effectiuæ iter cauſales ponuntur, quia per has cauſæ oſtenduntur & continuationis, ut ſi ambulat mouetur, & adiūctionis, ut ambulat, ut moueatur, & effectionis, ut mouetur, ambulat enim.

E quidem cuius speciei? approbatiue. quare? quia approbat rem, idest affirmat, ut Equidem merui, nec deprecor. & siquid usquam iustitiæ est. & Si qua est cœlo pietas.

D a approbatiuas. si. equidem. quidem.

T amen cuius speciei? aduersatiuæ. quare? quia aduersum cõuenienti significat, ut etsi te benefacturum dicis, tamen à malitia non discedis.

D a aduersatiuas. tamen. quanquam. quamuis. & si. licet. licebit. saltem. sed saltem etiam diminutiua est.

V ero cuius potestatis? distributiue. quare? quia diuersis diuersa distribuit, ut ego lego, tu uero dormis.

D a distributiuas. at. ast. uero. autem. sed.

Q uàm cuius potestatis? discretiuæ, uel electiuæ. quare? quia de duobus præpositis unum eligere, & alterum refutare ostendit, ut diues uolo esse, quàm pauper. idest diues uolo esse, & nõ pauper. Græci ἢ dicunt. Homerus, βούλομ᾽ ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι. hoc est, Volo ego saluum esse populum, q̃ perire, idest. & non perire.

A n cuius potestatis? dubitatiuæ. quare? quia dubitationem significat, ut Eloquar, an sileam?

D a dubitatiuas. an. ne. correpta. necne. Horatius in poetica.

I ntererit multum Diuus'ne loquatur, an heros,
M aturus'ne senex, an adhuc florente iuuenta,
F eruidus, an matrona potens, an sedula nutrix,
M ercator'ne uagus, cultor'ne uirentis agelli,
C olchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis.

T erentins in seipsum cruciante. Filium unicum adolescentem habeo, an quid dixi habere me. Immo habui Chreme, nũc habeam, necne incertus sum.

S altem cuius potestatis? Diminutiuæ. quare? quia

diminutionem ſignificat, ut ſi non uis donare, ſal tem mutua.

Da diminutiuas ſaltem. at. uel. aut. pro ſaltem, ut ſi non re, at uerbis adiuua. Virgilius in ſexto.

Si te nulla manet tantæ pietatis imago,
At ramum hunc (aperit ramum, qui ueſte latebat)
Agnoſcas at pro ſaltem. Lucanus.
O felix ſi te uel ſic tua Roma uideret. pro ſaltem ſic.
Et ſi non uis referre gratiam, aut agas. aut pro ſaltē.

Aν & κὲν cuius poteſtatis? (neceſſe eſt enim græcis utamur, ubi noſtra deficunt,) Abnegatiuæ. quare? quia uerbis adiunctæ, aliquid poſſe fieri oſtendunt, ſed propter aliquam cauſam, ne fiat, impediri, ut ἐποίησα ἄν, εἰ ἐδυνήθην hoc eſt feciſſem, ſi potuiſſem &c.

Hκὲν γηθήσαι πρίαμος πριάμοιό τε παῖδες.
Aλλοι τε τρῶες, μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
Eἰ σφῶιν τάδε πάντα, πυθοίατο μαρναμένοιιν. Hoc eſt.
Gauderet Priamus certe, & prameia proles,
Troianiq; alij, foret & his ſumma uoluptas,
Omnia ſi uos hæc pugnare, ueniret ad aures.

Da abnegatiuas. non habemus, ſed illarum loco ſubiunctiuis utimur uerbis, ut comeſſem, ſi haberem. feciſſem, ſi potuiſſem. curarem breui imprimēdos optimos quoſque libros, ſi quiſquam rex adiuuaret.

Nam cuius poteſtatis? effectiuæ. quare? quia ſignificat effectum procedentem ex cauſa, ut legi, nam doctus ſum. ſed effectiuam eandem eſſe exiſtimo, quam proprie cauſalem diximus.

Igitur cuius poteſtatis? Collectiuæ, uel Rationalis uel Illatiuæ. quare? quia per Illationem colligit, quod ſupradictum eſt. hoc eſt ratione confirmat, ut. M. Tullius pro Ligario habes igitur quod eſt accuſatori maxime optandum, confitendum reū.

uel infertur aliis præpositis, ut Catilinam solus Cicero domuit, solus igitur Cicero patriā seruauit.

Da collectiuas. Ergo. igitur. itaq3 cum accentu in antepenultima.

Vero in hac Oratione. Eneas uero & pius, & fortis fuit, cuius potestatis? Completiuæ. quare? qa nulla significationis necessitate, sed gratia ornatus ponitur.

Da completiuas, autē. uero. quidē. equidē. quoq3. nam. nanq3, & quæcunq3 coniunctiones ornatus causa, uel metri nulla significationis necessitate ponuntur.

Et cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur.

Etenim cuius figuræ? compositæ. quomodo componitur? ex &, & enim.

Et cuius ordinis? præpositiui. quare? quia semper præponitur in ordine orationis.

Que sine diphthōgo cuius ordinis? subiūctiui. quare? quia semper subiungitur in ordine orationis.

Ergo cuius ordinis? Communis. quare? quia potest præponi & supponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

QVid est interiectio? pars orationis indeclinabilis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus.

Interiectioni quot accidunt? unum. quod? significatio tantum.

Quot sunt significationes interiectionum? hæ fere, quæ hoc uersiculo comprehenduntur.

Gaudentis. risus. mirantis. doloq;. pauorq3.

Hoc est gaudentis. ridentis. mirantis. dolentis. expauescentis.

Interogationis de interiectione.

h Eu quæ pars orationis est? Interiectio. quare? quia interiacet alijs partibus orationis.

Euge cuius significationis? gaudentis. Da gaudentis. euge, euax.

Ha ha ha cuius significationis? ridentis. Da ridentis ha ha ha.

Pape cuius significationis? Admirantis. Da admirantis. papæ. hem. Ter. papæ exuperat ipsam Thaidem. Idē. hem quid est? papæ accepimus à grecis. dicunt enim illi βαβαί.

Heu cuius significationis? doleutis. Da dolentis. heu. hei. a. o. uæ. heu accusatino iungitur, ut heu me miserum. dicimus etiam heu pietas, heu prisca fides. hei uero, & uæ datiuo cōiunguntur. Virgilius. Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Martia. Si sciero. uæ tibi causidice.

Atat cuius significationis? timentis. Da timētis, at at. Terētius in Andria, At at, hoc est illud, hinc illæ lachrumæ.

Sunt'ne aliqua dubia inter aduerbia. seu præpositiones, & interiectiones? maxime, ut o interiectio indignantis. dolentis. admirantis, & aduerbiū uocandi & optandi.

A & præpositio est & interiectio, ut a Corydon. Corydon. pro similiter præpositio est, ut pro tribunali, & interiectio, ut pro Iuppiter. pro dolor.

Quæ aliæ orationis partes solent pro interiectione proferri? Infandum, ut nauibus infandum amissis unius ob iram, & malum, ut apud Terentium. Quid hoc malum infelicitatis est? & est dictū anxij, animi, & turbati nimis.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

Vid est constructio? debita di spositio partium orationis in ipsa oratione.

Constructionum quæ est cõgrua sensu, & uoce? Phyllis amat corylos.

Quæ sensu, & nõ uoce? Turba ruunt. populus currunt. gens armati.

Quæ uoce, & non sensu? Venetiæ in sinu adriatico sitæ, abundat diuitijs. & Iam stabant Thebæ.

Cõstructiõi quot accidũt? duo ꝯcordãtia, & regimẽ.

Quotuplex est concordantia? triplex. Nominatiuus cum uerbo. Adiectiuum cum Substantiuo. Relatiuum cum antecedente.

Nominatiuus cum uerbo in quot debet concordare? In duobus in numero, & in persona. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Adiectiuum cum substantiuo in quot debet concordare? in tribus, in numero, casu, & genere, ut Vlysses astutus, Penelope pudica. arma crudelia.

Relatiuum cum antecedente in quot debet concordare? in duobus, in numero & in genere, ut Ac-

neas qui. Dido quæ. Illium quod.

De concordantia nominatiui cum uerbo.

E Go amo quæ concordantia est? Nominatiuus cum uerbo.

Ostende nominatiuum. Ego. ostende uerbum. amo.

Concordat ne? concordat. ostende. ego est numeri singularis, & amo singularis. Ego est personæ primæ, & amo primæ. ergo cõgrue dicitur ego amo quia concordat nominatiuus cum uerbo in numero, & in persona.

Quare ego est numeri singularis? quia singulariter ꝓfert. quomodo? Singulariter Nominatiuo ego.

Quar amo est numeri singularis? quia singulariter profertur. quomodo? Singulariter ego amo.

Quare ego est personæ primæ? qa omnia nomina, & pronomina sunt tertiæ personæ, exceptis ego, quod est personæ primæ, & tu secundæ, & uocatiuis casibus, qui sunt personæ secundæ.

Quare amo est personæ primæ? quia prima quæq; uox uerbi habẽtis treis personas, est personæ primæ, amo est pria uox uerbi, ergo est ꝑsonę primę.

Quare amo est prima uox uerbi? quia prima est in ordine, ut Singulariter ego amo, tu amas. ille amat. Amo est prima. amas secunda. amat tertia.

Quot modis potest discordare nominatiuus à uerbo? tribus, in numero solum. in persona solum. in numero & in persona simul.

Caue dicas concordatur, & discordatur. Nam concordo neutrum est. non enim dicimus concordo te cum illo, sed tu cõcordas per me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis. Item tu concordas cum illo. Teren. in phor. Si cõcordabis cum illa. Item dicendum discordat nominatiuus à uerbo, & cũ uerbo. Quintilianus confirmanda uox

est, ne ab oratione discordet. Tacitus, cum queis æternum discordant. sicut diffideo, & dissentio. Cicero in Lælio, cum is tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat consul, dissideret. Idem in eodem. ab ijs, qui pecudum ritu ad uoluptatem omnia referunt, longe dissentimus. M. Tullius. iij. de officijs. ego etiam cum Catone meo sæpe dissensi. Valerius maximus. Armis cũ Cinna collega suo diffidens.

Diceretur'ne congrue ego amamus? non. Quare? quia ego est numeri singularis, & amamus pluralis, & sic discordaret noĩatiuꝰ à uerbo in numero.

Quare non etiam in persona? quia ego est personæ primæ, & amamus primæ. Ego igitur amamus discordat in numero, & concordat in persona.

Dic incongrue in persona, & non in numero. Ego amas. Quare sic? quia ego est personæ primæ, & amas secũdæ, & sic discordat nominatiuus à uerbo in persona solum. Quare non discordat etiam in numero? qa ego est numeri singularis, & amas singularis. Ego igitur amas discordat in persona, & concordat in numero.

Dic incongrue in numero & in persona. Ego amatis. Quare sic? quia ego est numeri singularis, & amatis pluralis. ego est personæ primæ, & amatis secundæ, & sic discordat nominatiuus à uerbo in numero, & in persona.

Vlysses astutus quæ concordantia est? Adiectiuum cum substantiuo. Ostende substantiuum Vlysses. Ostende adiectiuum astutus. Cõgruit'ne? Quidni. nam Vlysses est numeri singularis. casus nominatiui, & generis masculini, & astutus est numeri singularis casus nominatiui. & generis masculini. ergo congrue dicitur, Vlysses astutus.

Quot modis potest discordare adiectiuum à substã-

tiuo? Septem. In numero solum. In casu solum. In genere solum. In numero & in casu & non in genere. In numero & in gñe & nõ in casu. In casu & i genere & nõ i nũero. In numero, casu, & genere.

Diceretur'ne congrue Vlysses astuti? nõ. quare? quia Vlysses est numeri singularis, & astuti pluralis, & sic discordaret adiectiuum à substantiuo in numero. Quare non discordaret etiam in casu, & in genere? quia Vlysses est casus nominatiui, & generis masculini. & astuti similiter.

Dic incongrue in casu solum. Vlysses astutũ. Quare discordat? qa Vlysses est casus noiatiui, & astutum accusatiui, & sic discordat adiectiuũ à substãtiuo i casu. Quare non etiã in numero, & in genere? qa Vlysses est numeri singularis, & generis masculini, & astutum est numeri singularis, & generis masculini. Ergo Vlysses astutũ discordat solũ in casu.

Dic incongrue in genere dumtaxat. Vlysses astuta. Quare? sic quia Vlysses est generis masculini, & astuta fœminini & sic discordat adiectiuũ à substantiuo in genere. Quare non discordat etiam in numero & in casu? Quia Vlysses est numeri singularis, & casus nominatiui, & astuta similiter. Ergo Vlysses astuta discordat in genere duntaxat.

Dic incongrue in numero, & in casu, & non in genere. Vlysses astutos. quare discordat? quia Vlysses est numeri singularis, & astutos est numeri pluralis. Vlysses est casus nominatiui, & astutos est casus accusatiui, & sic discordat adiectiuum à substantiuo in numero & in casu, & non in genere. quare non in genere? quia Vlysses est generis masculini, & astutos similiter.

Dic incongrue in numero & in genere & non in casu. Vlysses astutæ. Quare sic? quia Vlysses est numeri singularis, & generis masculini, & astutæ est

numeri pluralis, & generis fœminini. Et sic discordat adiectiuum à substantiuo in numero & in genere, & non in casu. Quare nō in casu? quia Vlysses est casus nominatiui, & astutæ nominatiui.

Dic incongrue in casu & in genere & non in numero. Vlysses astutam. Quare sic? quia Vlysses est casus nominatiui, & generis masculini, & astutā est casus accusatiui & generis fœminini. Ergo Vlysses astutam discordat in casu & in genere, & non in numero. Quare non in numero? quia Vlysses est numeri singularis, & astutam similiter. Ergo non discordat in numero.

Dic incongrue in numero. casu. & genere. Vlysses astutas. Quare sic? quia Vlysses est numeri singularis, casus noīatiui, & generis masculini, & astutas ē nūeri pluralis, casus accusatiui, & generis fœminini. discordat igitur ī numero, casu. & genere.

De concordantia relatiui cum antecedente.

Eneas qui, quæ concordantia est? Relatiuum cum antecedente. Ostende antecedens, Aeneas. ostende relatiuū, qui. Cōgruit'ne? maxime. nam Aeneas est numeri singularis & generis masculini, & qui similiter. ergo cōgrue dicitur Aeneas qui.

Diceretur'ne congrue Aeneas quæ? Non. quare? quia discordaret relatiuū ab antecedente. In quo? in genere. quare? quia Aneas est generis masculini, & quæ fœminini.

Quot modis potest esse discordia inter relatiuum, & antecedens? tribus. In numero tantum. in genere tantum. in numero & in genere simul. Fac discordet Aeneas qui in numero tantum. Aeneas quos: quare? quia Aeneas ē numeri singularis, & quos pluralis. Quare non discordat etiam in genere? quia Aneas est generis masculini, & quos mascu-

lini. Discordat igit. Aeneas quos in numero solũ.
Dic incongrue in genere duntaxat. Aeneas quam. quare sic? qa Aeneas est generis masculini, & quã fœminini. Quare non discordat etiam in numero? quia Aeneas est numeri singularis, & quam similiter. Discordat igitur Aneas quam in genere tantũ. Fac discordet in numero, & in genere. Aeneas quarum. Quare sic? quia Aeneas est numeri singularis, & quarum pluralis. Aeneas est generis masculini, & quarũ fœminini. Ergo Aeneas quarum discordat in numero, & in genere.
Debet'ne relatiuum cum antecedente conuenire in casu? minime. quare? quia cum non regantur ab uno, eodemq; uerbo, & uarie uerba construãtur, non debet conuenire in casu.
Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in persona? quia relatiua sicuti adiectiua omnia deficiunt persona, sed statim cum antecedenti adhæserint, illius sunt personæ, cuius est antecedens. nã cum dico tantum, qui uel quæ, uel quod nullius sunt personæ. cum uero dico, ego qui, tũc quia qui est cõiunctum antecedẽti ego, quod est personæ primæ, ipsum quoq; primæ fit personæ & propterea uerbum quod sequitur, ut studeo, lego, & huiusmodi, debet esse illius personæ, cuius est antecedens relatiui, ut ego, qui studeo. tu, qui studes, magister, q studet. nos, qui studem⁹. uos, qui studetis. magistri, qui student. eodem modo adiectiua sequuntur substantiua, ut ego Virgilius Romanus poeta, fui amicus Cæsaris. Tu Aristoteles egregius philosophus docuisti magnũ Alexandrum. Homerus ille diuinus, & Achillis iram cecinit, & errores Vlyssis.
De constructione partium orationis.
Quæ partes orationis regunt post se? Verbum tam

personale, q̃ impersonale. Nomẽ. Participiũ. Præpositio. Aduerbium. Interiectio.

De constructione uerbi actiui.

Quid est uerbũ actiuũ? quod in o finitum, format passiuũ in or, ut Amo, amor. Doceo, doceor. & potest habere accusatiuũ significantem hominem, ut Pylades amauit Orestem. Dicimus etiam Amaryllis amabat castaneas. ego uidi Elephantum, & Tigridem, qui accusatiui non significant animal rationale, quod non fit in neutris, non enim dicimus aro Socratem, sicut aro terram. Igitur facio cum cõpositis magis est actiuum, q̃ neutrum, ut Deus fecit hominem. Et ignis calefacit Socratem, quorum passiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos, loco quorum utimur fio, & calefio.

Quot sunt gña uerbo℞? duo. Personale, & ĩpsonale.
Quot sunt genera uerborum personaliũ? Quinq́ʒ. actiuum. passiuum. neutrũ. cõmune, & deponens.
Quot sunt species uerborum actiuorum? decem.

De prima specie actiuorum.

Quæ sunt actiua primæ speciei? quæ construuntur dũtaxat cum nominatiuo agẽte & accusatiuo patiente, ut ego amo deum, tu uendis libros. ille scribit literas. Plato docuit Aristotelem, & sic in cæteris. Oĩa enim actiua sunt primæ speciei, si tantum nominatiuum, & accusatiuum habent, ut Socrates docuit Platonem. Quod si ultra principales casus, idest post nominatiuum agentem, & accusatiuum patiẽtem genitiuum admiserint, erunt secundæ, ut ego moneo te huius rei. Si datiuum, erunt tertiæ, ut ego commendo me tibi. Si accusatiuum, erunt quartæ, ut Socrates docuit Platonem philosophiam. Si ablatiuum sine præpositione, erũt quintæ, ut ego spo

ſtaui te ignorãtia. Si ablatiuum cũ præpoſitione, erunt ſextæ, ut ego accepi à te binas literas. Si nominatiuum, & datiuum tantum, erunt ſeptimæ, ut iubeo tibi. Si nominatiuum, & infinitũ, erũt octauæ, ut tu credis eſſe doctus. Si & ante ſe, & poſt ſe nominatiuum habuerint, erũt nonæ, ut lego aſſiduus. adoro pronus. Si abſolute ponantur, erunt decimæ, ut quid facis? lego. ſcribo.

Notandum idem uerbum poſſe eſſe diuerſarum ſpecierũ. nam ego emo libros, eſt primæ ſpeciei. ego emo libros tanti, eſt ſecũdæ. ego emo libros tibi, eſt tertiæ. Ego emo libros arte & ingenio, eſt quintæ. ego emo libros à Tryphone bibliopola eſt ſextæ. Item ego doceo filium, eſt primæ ſpeciei. ego doceo filium tuum non minoris talento, eſt ſecundæ. Ego doceo filium tibi, eſt tertiæ. ego doceo filium bonas literas, & bonos mores, eſt quartæ. Ego doceo filiũ magno ſtudio, & labore eſt quintæ, & ſic alia multa.

Dic aliquot uerba actiua primæ ſpeciei.

Verberat & uideo. facio. faſtidio. honoro.
Fert. occidit. amo. colit, & formido. timetq;.
Polluoq;, & cerno. damnat. docet. audio. narro.
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia primæ.

Verbero	as	aui	atum	per battere.
Video	es	di	ſum	per uedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare.
Faſtidio	dis	iui	itum	per hauere in faſtidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	ſum	per amazzare.
Amo	as	aui	atum	per amare.
Colo	lis	lui	cultum	per amare cum honore.

Formido	das	aui	atum	per hauere paura
Timeo	es	mui	sine supino per temere.	
Polluo	luis	lui	lutum	per imbrattare.
Cerno	nis	creui	etum	per uedere.
Damno	as	aui	atum	per damnare.
Doceo	ces	cui	ctum	per insegnare.
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per dire.

De secunda specie uerborum actiuorum.

Quæ sunt actiua secundæ speciei? quæ post nominatiuum agetem, & accusatiuũ patientem cũ gtõ construũtur, ut græci impleuerũt equum armatorum militũ, dici potest & armatis militibus. sed sic per quintam speciem.

Pretium in quo casu esse debet? In ablatiuo semper, ut emi librum uili, uel aureo. sic & instrumẽtum, quo quid fit, poni in ablatiuo debet, ut scribo libẽtius calamo, quàm penna. & tempus, ut studui uiginti annis. dicimus & uiginti ãnos, idq; plerũq; cum tempus continuum significamus.

Excipiuntur Tanti. Quãti. Pluris, & Minoris, cum suis compositis. Tantidem. Quantilibet. Quãticunq;. Quãtiuis, quæ sine substãtiuo in genitiuo ponuntur, ut Quanti emisti ancillam? cum substãtiuo uero in ablatiuo, ut Quãto pretio emisti Homerum? Item Quãtiuis emi dicimus. Quãtouis pretio emi, seu Quãtauis pecunia. & Quãtilibet, seu Quantolibet pretio emeris, nõ est mihi curæ. Dices tamẽ hæc res non ualet Aureũ, & Aureo, Varro denarij dicti, quod denos æris ualebant, Quinarij, quod quinos Plinius in naturali historia. Ita ut scrupulum ualeret sestertijs uicenis. Sed tanti ualeret res, sicut tanti emi rem, dicendum, ut apud iurisconsultos, Res tanti ualet, quanti uendi potest. Itẽ pluris hæreditas ualeret, & quãto plu-

ris hæreditas ualeret. Et quanto pretio ualet, sicut quãto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicitur quanti est sumito, pro quanto pretio ualet, exponit. Eodẽ modo dicimus multo & minimo, & paruo, & uili, uel emi, uel uẽdidi, ut apud eosdem iurisconsultos, quasi minimo ualeret hæreditas. nec dicas tantum. quantum. multũ. parũ & minimum ualet, nisi intellexeris pro potest, ut scio te multum ualeret, id est posse. Hanc constructionem sequũtur cætera uerba, quibus uti cum pretio possumus, ut doceo. ago. facio. cõsto. & similia. Plinius secundus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento. Iuuenalis. Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti. Idẽ. atque ideo pluris, quàm Cossus agebat. Et quanti una uenefica constat. Inuenies etiam apud Terentium uidetur esse quantiuis pretij, & apud Salustiũ pluris pretij. Plautus. Mortuus pluris pretij est quàm ego. dicimus etiam non æstimo te unius assis, & nõ facio te pili. Itẽ pluris & minoris pretio unius assis. Hora. sermone sexto, unius assis non unquã pretio pluris licuisse, ut sic dicatur pluris, & minoris pretio, ut pluris & minoris numo aureo. talento. centum millibus numum.

Dic aliquot actiua secundæ speciei.

Vendit. emit. redimit. locat, & conduco. reuendo.
Aestimo. uenundo. castigoq; & reprehendo.
Arguit. incusat. condemno, atque impleo. multo.
His uerbis casum post quartum iũge secundum.
Sit tamen in sexto pretium. Quãti, atque Minoris,
Plurisq;, & tanti socio sine, da genitiuo.
Cum substantiuo cures ea tradere sexto.

Vendo	dis	didi	itum	per uẽdere.
Emo	is	emi	emptũ	per cõprare.
Redimo	is	emi	emptũ	per rescotere.

Loco	as	aui	atum	per dare à pesone
Conduco	cis	xi	ctum	per togliere à pe sone.
Reuendo	is	didi	ditum	per reuendere.
Aestimo	as	aui	tum	per estimare.
Venundo	as	dedi	datum	per uendere.
Castigo	as	gaui	gatum	per castigare.
Reprehẽdo	dis	di	sum	per reprendere.
Arguo	is	gui	gutum	idem significat.
Incuso	as	aui	atum	per accusare.
Condẽno	as	aui	atum	per condẽnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	p põire i denari.

De uerbis actiuis tertiæ speciei.

Quæ sunt actiua tertiæ speciei? quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum datiuo construuntur, ut homo pius dat eleemosynas pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ speciei.

Scribo.lego.adscribo.commendo, nuntio.mitto.
Lego, & restituo.do.commodo.mutuo.dono.
Addico.indico.edicoq́;, atq; indico.prodo.
Et dico, & refero.declaro.impendo.uetoq́;.
Suadeoq;, & subigo.promitto.accõmodo.reddo.
Post quartum dandi gaudent hæc omnia casu.

Quæ possunt esse & tertiæ, & quintæ speciei?
Augeo.cõduplico.accumulo, atq; impertio. dono.
Et ternæ & quintæ species fecisse licebit.

Scribo	is	psi	ptum	per scriuere.
Lego	is	legi	lectum	per leggere.
Adscribo	is	psi	ptum	per attribuire. & imputare.
Cõmendo	as	aui	atum	per recõmãdare.
Nuntio	as	aui	atum	per auisare.
Mitto	is	si	ssum	per mandare.

Lêgo	as	aui	atum	per mandare, & lassare in testamento.
Restituo	is	tui	tutum	per restituire.
Do	das	dedi	datum	per dare.
Cõmodo	as	aui	datum	per pstare quod redditur idem.
Mutuo	as	aui	atum	per pstare, quod non redditur idẽ. Sed de mutuo abũde dicemus in exercitamentis grammaticis. Significat enim nõ dare mutuo, sed accipere. Valerius Maxi. lib. vj. capi. ij. ac potius præsidium à libertate, quàm ab innocentia mutuauit. quemadmodum & mutuor. C. Cæsar lib. iij. Commentariorum de bello ciuili. Pompeiano. quam maximas potuerunt pecunias mutuari, perinde ac suis satisfacere, & fraudata restituere uellent.
Dono	nas	naui	natum	per donare.
Addico	cis	xi	ctum	per distinare, ut addictus morti.
Indico	cis	xi	ctum	per fare sapere denuntiando.
Edico	cis	xi	ctum	per comandare. unde edictum.
Indico	cas	caui	catum	per mostrare. unde index.
Prodo	dis	didi	ditum	per tradire.
Dico	cis	xi	ctum	per dire.
Refero	fers	tuli	latum	per referire.
Declaro	ras	raui	ratum	per declarare.
Impendo	dis	di	sum	per spendere. unde impendium, idest impensa.
Veto	tas	tui	titum	per uetare.
Suadeo	des	asi	asum	p exhortar a fare
Persuadeo	des	asi	asum	per indure a fare
Subigo	gis	egi	actum	per sottomettere

Promitto	tis	si	ssum	per promettere.
Accōmodo	das	daui	datum	per acconzare, & adattare.
Reddo	dis	didi	ditum	per rendere.
Augeo	es	xi	ctum	per accrescere.
Accumulo	as	aui	atum	per accumulare
Cōduplico	cas	aui	atum	per redoppiare.
Imperito	tis	tiui	tum	per fare participe

De quarta specie actiuorum uerborum.

Quæ sunt actiua quartæ speciei? quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum altero accusatiuo construuntur, ut ego doceo te grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ speciei.

Flagito.posco.peto.doceo.rogo.calceo.cælo.
Exoro.admoneo.moneo.atq; interrogo. cingo.
Induit, & uestit.cumq; exuo.postulat.oro.
Omnibus his quartos poteris cōiungere binos.

Quæ possunt esse & quartæ, & quintæ speciei?

Exuo & accingo, cum uestio.calceo.cingo.
Induoq;, & quartæ potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito	tas	taui	tatum	
Posco	scis	poposci sine supino.		
Peto	tis	tiui	titum	per domandare.
Doceo	ces	cui	ctum	per insegnare.
Rogo	gas	gaui	gatum	per domandare, & pregare.
Calceo	ceas	ceaui	ceatum	per calzare.
Cælo	las	laui	latum	per celare, & ascondere.
Exoro	ras	raui	ratum	per obtenere, pregando.
Admoneo	nes	nui	nitum	per admonire.
Moneo	nes	nui	nitum	idem significat.
Interrogo	gas	gaui	gatum	per domandare.

Cingo	gis xi	ctum	per cingere.
Induo	duis dui	dutum	
Vestio	stis stiui	stitum	per uestire.
Exuo	xuis xui	xutum	per spogliare.
Postulo	las laui	latum	per domandare.
Oro	ras raui	ratum	per pregare.

Inueniuntur'ne aliqua uerba ex supradictis aliter construi, quàm dictum est? maxime, ut flagito. posco peto, ut postulo hoc abs te. & postulo te furti, & doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item induo tibi, & multa huiusmodi. Sed tu ab ijs, quæ non sunt in usu frequenti, abstineas. Peto tamen, & postulo abs te hanc rem magis utimur. quàm te hanc rem.

De quinta specie actiuorum.

Quæ sunt actiua quintæ speciei? Quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum ablatiuo sine præpositione construuntur, ut straui equum sella, & scribo librum calamo, & peto te hasta. caue dicas cum hasta. nam cum instrumentum significamus tacemus præpositionem, ut uideo te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ speciei.

Inficit, & munit. regit. atq; irrito. leuoq;.
Educat. atq; cibat. uacuoq;. & farcio. lacto.
Pascit. alit. spoliat. sternit. petit. afficit. ornat.
Impleoq;. & satio, saturo. lanio. laceroq;.
Cædo. onero. exonero, uexoq;, & spargo. corono.
Possunt post quartum purum sibi iungere sextum.
Quæ possunt esse & quintæ, & tertiæ speciei?
Spargo. onero. fundo. figoq;, & sterno, leuoq;,
Et si sunt quintæ, ternæ quoq; sæpe uidebis.

Inficio	cis feci	ctum	per tingere.
Munio	nis niui	nitum	per fortificare.
Tego	gis xi	ctum	per coprire.

Irrito	tas	taui	tatum	per irritare.
Leuo	as	uaui	uatum	per alleggerire
Educo	cas	caui	catum	per alleuare.
Cibo	bas	baui	batum	per dare da man giare.
Vacuo	cuas	aui	atum	per uotare, & ua cuare.
Farcio	farcis	farsi	fartum	ꝓprie qđ saturo
Lacto	ctas	ctaui	tatum	per allattare.
Pasco	scis	paui	stum	per pascere.
Alo	lis	lui	altũ uel alitũ	per nutrire.
Spolio	as	aui	atum	per spogliare.
Sterno	nis	straui	stratũ	per destẽdere, & spianare.
Peto	tis	tiui	titum	per ãdare adosso
Afficio	cis	feci	ctum	per indure, & disponere.

Vt sic ego afficio discipulos, ut libenter studeant, & afficior per disponerse. Cicero in Lælio. sic afficior interdum, ut Catonem, non me loqui existimẽ, & sic sine ablatiuo. Cum ablatiuo uero accipit significationẽ ab eo ipso ablatiuo, ut afficio te honore, pudore, dãno dedecore, gaudio, mœrore, uoluptate. i. dispono te ad hæc omnia.

Orno	nas	naui	natum	per ornare.
Impleo	ples	pleui	pletũ	per impire.
Satio	as	aui	tum	per satiare. unde satias pro satietas.
Saturo	as	raui	ratum	per satollare. unde satur.
Lanio	as	aui	atum	per strazzare. unde lanius & lanista.
Lacero	ras	raui	tum	per strazzare. unde lacesso. lacessis iui itum. & lacessitus, ut feci lacessitus iniuria, idest prouocatus.

Cædo dis cecidi cæsum per æ diphthongum. cæ. per occidere. unde homicida, qui hominem. patricida qui patrem. & paricida, qui cognatum, alium'ne occidit. hinc etiam homicidum. patricidium, & paricidium. producit autem penultima cecidi à cedo, à cado uero corripit. Priscianus libro primo & secũdo per duplex. r r. parricidium scribendum censet.

Onero	ras	raui	ratum	per cargare
Exonero	ras	raui	ratum	per descargare
Vexo	xas	xaui	xatum	per dar ipazzo
Spargo	gis	si	sum	per spargere. unde aspergo.
Corono	nas	naui	atum	per coronare.
Fundo	dis	di	sum	per spandere. & reuersare.
Figo	gis	xi	fixum	per ficcar. unde crucifixus.

De sexta specie actiuorum.

Quæ sunt actiua sextæ speciei: quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patiẽtem cum ablatiuo cum à, uel ab, uel e, uel ex, simili præpositione construuntur, ut ego audiui, & didici multa à præceptoribus meis, Romæ à Gaspare Veronensi, grammatico peregregio, Ferrariæ à Baptista Guarini filio, uiro utriusque linguæ quam doctissimo.

Dic aliquot actiua sextæ speciei.

Audit. & edisčit. uellit. mouet. amouet. arcet.
Accipio. retraho. cumq;. exigo. separo. soluo.
Haurit. habet. remouet. capit, atq; intelligit, aufert.
Atq; abigo. extirpo. eripio. & diuello. uetoq;.
Sumoq;, præcipuos post casus sumere sextum.
Debent, propositis tamen à, uel ab, irrita ut olim
Iapetionides accepit ab hospite dona.

Audio

Audio dis diui ditum per audire.
Edisco scis didici sine supino p ipare a mēte
Vello lis uelli, uł uulsi uulsum p scarpire.
Moueo ues ui tum per mouere.
Amoueo ues ui tum per togliere uia.
Arceo ces cui ctum per fare stare disco
sto.
Accipio pis pi ptum per togliere, & in-
tendere.
Retraho his xi ctum p tirare indietro.
Exigo gis egi actum per rescuotere il de
bito.
Separo ras raui ratum per spartire.
Soluo uis solui lutum per sciogliere.
& disligare.
Haurio ris hausi stum per trare fora,
ut uinum è dolio, aquam è puteo. ut Haurit aquā
cribro, qui discere uult sine libro. accipitur etiam
pro audio, ut uocemq; his auribus hausi.
Habeo bes bui bitum per hauer e, & scri-
bitur per aspirationem in principio. nam abeo si-
ne aspiratione facit in secunda persona abis, & est
neutrum, & est, id. quod discedo, ut abi hinc actu-
tum in malam crucem.
Remoueo ues ui tum per remouere.
Capio pis cepi ptum per pigliare.
Intelligo gis xi ctum per intendere.
Aufero fers tuli latum per leuar uia.
Abigo gis egi actum per scacciare.
unde abactor.
Extirpo pas paui patum per extirpare.
Eripio pis pui ptum per togliere, & libe
rare.
Diuello lis uelsi sum per scarpire.
Veto tas tui titum per uetare, & pro-

hibire.

Sumo mis psi ptum per togliere.

De septima specie actiuorum.

Væ sunt uerba actiua septimæ speciei, q quæ construũtur ante se cum nominatiuo agente, & post se cum datiuo patiẽte, ut boni ueri libenter audiunt magistris, & parentibus su.

Dic aliquot actiua septimæ speciei.

Audio, & ausculto, recipit. benedico. timetq;.
Impero. & inuideo. metuo. interdico. iubetq;.
Hæc quandoq; solent solo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum	
Ausculto	tas	taui	tatum	per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptum	per promettere.
Benedico	cis	xi	ctum	per benedire.
Timeo	es	mui	sine supino	per temere ne quid accidat mali.
Impero	as	raui	ratum	per comandare,
Inuideo	des	di	sum	per hauere iuidia.
Metuo	tuis	tui	sine supino	per temere ne quid accidat mali,
Interdico	cis	xi	ctum	per interdire & priuare, & uetare.
Iubeo	bes	ssi	ssum	per comandare.

Sed audeo. ausculto. timeo. metuo. recipio. benedico magis neutra q̃ actiua mihi uidentur, quia passiue his uti non possumus, sed impersonaliter sic, audio tibi. à me auditur tibi. Sic benedicitur tibi. timetur uitæ Pamphili. quod etiam Diomedi placet, & hoc quando tantum cum datiuo construũtur. nam timeo tibi suspendium, uel mortem. iubeo tibi hoc uel illud. inuideo tibi doctrinam, nõ sunt septimæ speciei. & notandum dici timeo, & metuo te, ne scilicet noceas mihi. timeo, & metuo

tibi, & de te, ne tibi quid accidat mali. Virgilius. Carceq; oneri timet. Teren. eius uitæ timeo. M. Tullius ad Trebatium. Quo quidem nũtio ualde me hercule de te timueram. timeo, & metuo à te, ne propter te quid cuiquam accidat mali. Teren. hei metui à Chryside.

De octaua specie actiuorum.

[illegible] actiua octauæ speciei quæ con[illegible] q[illegible] sponte cum nominatiuo agen[illegible] ego uero cum infinito, aut cum obliquo [illegible] ego credo esse [illegible] doctus est, & ego [illegible] esse indoctum [illegible]

Sed no[illegible] quod cum [illegible] non [illegible] ditur ad eum, qui est [illegible] ad [illegible] facit [illegible] ctionē. necesse est uti obliquo [illegible] ego spero liberos meos fore & doctos, & [illegible] uero reciprocus est, hoc est eadem res [illegible] tur, obliquo & uti, & non uti possum [illegible] nostro, ut puto esse bonus, & puto [illegible] tu credis esse doctus, & tu credis [illegible] sar semper optauit euadere rex Ro[illegible] Cæsar semper optauit se euadere rege[illegible] rum. Catullus scripsit ad M. Tullium [illegible] poeta. & Catullus scripsit ad M. Tullium pessimum poetam.

Dic aliquot actiua octauæ speciei.

Spero, & dispero. cupio. scio. nescio. duco.
Autumat, atq; putat. credit. desyderat. optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut absq; requirunt.

Spero	ras	raui	ratum	per sperare.
Despero	ras	raui	ratum	per desperare.
Cupio	pis	piui	pitum	per desiderare.
Scio	scis	sciui	scitum	per sapere.
Nescio	scis	sciui	scitum	per non sapere.
Duco	cis	xi	ctum	

Autumo	mas	maui	matum	
Puto	tas	taui	putatum	per pensare.
Credo	dis	didi	ditum	per credere.
Desydero	ras	raui	ratum	
Opto	tas	taui	tum	per desiderare.

De nona specie uerborum actiuorum.

Quæ sunt actiua nonæ speciei? quæ & ante se & post se cum nominatiuo cōstruuntur, ut doceo sedēs. oro astans. adoro supplex & huiusmodi.

De decima specie actiuorum.

Quæ sunt actiua decimæ speciei? quæ ante se cū nominatiuo construuntur, post se uero absolute ponuntur. ut amo. lego. & huiusmodi, ut Hei mihi, nō suus est, iam scio, quisquis amat. Item si legis, cantas, si cantas, male cantas.

De constructione uerborum passiuorum.

Quid est uerbum passiuum? quod ab actiuo formatur adiectiōe. r. literæ, ut amor ab amo. doceor à doceo.

Quot sunt species uerborum passiuorum? decem, quot & actiuorum.

Omnia uerba passiua quomodo cōstruuntur? à frōte cum nominatiuo patiente, à tergo uero cū ablatiuo agente cum præpositione a, uel ab, uel simili, uel cū datiuo loco ablatiui, ut tu amaris à me, uel tu. amaris mihi, p à me. Virgilius i bucolicis. His tibi Grynæi nemoris dicat origo. tibi p à te.

Quomodo cuius speciei sint passiua cognoscuntur? Si tantum nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpositione agentem admiserint, erunt primæ speciei. Verum si post rem agentem, & patientem, aliquem habuerint casum, illius erūt speciei, cuius actiua, unde formātur. Nam sicut ego amo deum, est primæ speciei actiuorum, ita deus amatur à me, est primæ speciei passiuorū, & sicut ego

non æſtimo te unius aſſis, eſt ſecundæ ſpeciei actiuorum, Ita tu nõ æſtimaris à me unius aſſis, eſt ſecũdæ ſpeciei paſſiuorum. & ſic in ſingulis. Caſus enim qui neq; agẽs eſt, neq; patiẽs in actiuis, nõ mutatur in paſſiuis. Sed tantũ mutantur res agẽs & patiẽs, ut ego ſcripſi literas tibi. Literæ ſcriptæ fuerunt à me tibi. Ego doceo te grãmaticã. tu doceris à me grãmaticã. Ego ſpolio te ueſte. tu ſpoliaris à me ueſte. Ego audio multa abs te. multa audiuntur à me abs te.

Sunt quæ datiuum in nominatiuum conuertũt, ut ego iubeo tibi. tu iuberis à me. Ego inuideo tibi. tu inuideris à me. Inuenies etiam huiuſmodi orationes. Capræ paſcuntur herbas & herbis.

Sed paſſiua cum accuſatiuo, figurate conſtruuntur, ut lædor manum. fractus ſum pedem. Paſcuntur ſyluas, & ſumma Lycæi.

Quæ octauæ ſunt ſpeciei, quomodo conſtruuntur? ſic. ego credo eſſe bon⁹. ego credor à me eſſe bonus. ego puto te eſſe doctiſſimum. tu putaris à me eſſe doctiſſimus. & ſimiliter in cæteris.

Quæ ſunt nonæ, quomodo cõſtruunt? ſic, doceor ſedẽs. uerberor iuit⁹. feror iſignis. ſcribor hæres.

Quæ ſunt Decimæ? ſic, Doceor. uerberor. C. Cæſar cum occideretur, curabat, ut honeſte caderet.

Dic aliquot uerba paſſiua.

Verberor, & uendor. donor, doceor, ſpoliorq;.
Audior, & iubeor. necnon credor. uideorq;.
Mutuor, & debent patientem admittere rectum,
A uel ab & ſextum medijs admittere agentem.
Poſt tamen hos caſus, ſua quos actiua, ſequuntur.

Verberor	aris	atus	ſum	per eſſere battuto.
Vendor	eris	ditus	ſum	per eſſere uẽduto.
Donor	aris	atus	ſum	per eſſere donato.
Doceor	eris	ctus	ſum	per eſſere iſegnato.

Spolior aris atus sum per essere spogliato.
Audior ris itus sum per essere audito.
Credor eris itus sum per essere creduto.
Iubeor eris ssus sum per essere commandato.
Videor eris sus sum per essere ueduto, & per parere.
Mutuor aris atus sum p togliere ĩprestito.
Sed est potius deponens, & mutuo neutrum, de quibus (ut dixi) dicemus in exercitamentis.
Et notandum omnia uerba in or carere præteritis perfectis, & sex ijs, quæ à præteritis perfectis inclinantur, eorumq; loco poni participium præteriti tpis, & substãtiuũ uerbũ, ut amat⁹ sum, uel fui. erã, uel fuerã. essem, uel fuissem, sim, uel fuerim, essem, uel fuissem. ero, uel fuero. amatum esse, uel fuisse.
Quæ sunt, quę dicũtur uocatiua? dicor. Vocor. Nominor. Nuncupor. Appellor. quæ unlunt & à frõte, & à tergo nominatiuum, ut uocor Aldus.
Nũcupor aris atus sum
Appellor aris atus sum
Dicor ceris ctus sum
Vocor aris atus sum
Nominor aris atus sum per chiamarse.

De uerborũ neutrorũ, & deponẽtiũ cõstructione.

Quid eũ uerbum neutrum? quod in o desinit, & passiuum in or proprie habere non potest. Sum igitur cum compositis, similiter Odi. Noui. Cœpi. Memini abusiue neutra esse dicuntur. Item si dixeris aror, erit per prosopopœiam, ubi terra loquatur fictione poetica. Et notandum deponentia in constructione esse ut neutra, hoc est neutra primæ speciei, & deponentia primæ speciei eandem habere constructionẽ. & neutra secundæ speciei, & deponentia secundæ

speciei etiam eandem. & sic in cæteris, atque ideo simul de utrisq; tractabimus.

Quid est uerbum deponens? quod in or naturaliter desinēs, deponit alterā significationē, idest uel actiuā uel passiuam.

Quæ deponentia deponunt significationem passiuam? quæ sunt primæ. secūdæ. tertiæ. quartæ, & septimæ speciei.

Quæ deponunt actiuā? quæ sunt quintæ, & sextæ.

Quot sunt species uerborum neutrorum? septem.

Quot sunt spēs uerbo℞ deponētiū? similiter septē.

De prima specie uerborum neutrorum.

Quæ sunt neutra primæ speciei? quæ & à fronte, & à tergo nominatiuum postulant, ut ego sum indoctus, tu euasisti uir magnus.

Dic aliquot neutra primæ speciei.

Sum. fio. incedo. euadoq́;, & uiuo, uoloq́;.
Primæ sunt species, regitur cum rectus utrinq;.
Quandoq; ipsa dies mater, quandoq; nouerca est.

Sum es est, fui	sine supino			per essere.
Fio	fis	ctus sum uel fui		per essere fatto & diuentare.
Incedo	dis	ssi	ssum	per andare.
Euado	dis	si	sum	per deuentare.
Viuo	uis	xi	ctum	per uiuere.
Volo	las	aui	atum	per uolare.

De prima specie uerborum deponentium.

Quæ sunt deponentia primæ speciei? quæ cum nominatiuo utrinq; construuntur, ut tu luctaris unctus.

Dic aliquot deponētia primæ speciei.

Prælior, & luctor. proficiscor. digladiorq́;.
Etiocor, & gradior. ratiocinor, atq; reuertor.
Primæ sunt species, regitur cum rectus utrinq;.

Craſſor ego armatus ſemper,ſed luctor inermis.
Tigladior nudus.cautus ratiocinor.impar
Troilus infelix puer eſt congreſſus Achilli.

Prælior aris atus ſum per combattere.
Luctor aris atus ſum per giocare alle brazza.
Proficiſcor ſceris ctus ſum per andare.
Digladior aris catus ſum per fare alle ſpadazzate.
Iocor aris catus ſum per giocare, & treppare.
Gradior eris eſſus ſum per andare
Ratiocinor. aris atus ſum per fare conto, e ragione.
Reuertor eris ſus ſum per tornare.
Inuenitur & reuerto.

De uerbis neutris ſecundæ ſpeciei.

q Væ ſunt uerba neutra,ſecūdæ ſpeciei quę cum nominatiuo patiēte,& ablatiuo agēte conſtruunt,ut ego careo pecunia. nec dicas pecuniæ.Egeo tamen & indigeo etiā geniti uo iunguntur.Memini genitiuo,& accuſatiuo & infinito etiam,ut Memini legere.Satago genitiuo tantum.Abſtineo genitiuo,accuſatiuo,& ablatiuo.ſed Abſtineo eſt actiuum,ut ait Priſcianus.

Dic aliquot neutra ſecundæ ſpeciei.

Deficit indigeo.careo.memini.ſatagoq;.
Affluit,atq; egeo.uacat,atq; exubero.abundo.
His ablatiuum tantum coniungito caſum.
Indiget,atq; egeo ſextoq; & da genitiuo.
At Memini & quarto caſu & coniunge ſecundo.
Sed Satago patrium tribuas tantummodo caſum.
Quæ poſſunt eſſe & ſecundæ,& tertiæ ſpeciei
Affluo deficio,nec non his adijce abundo.
Neutrorum ternæ ſpecies ſunt,atq; ſecundæ.

Deficio cis eci ctum per mancare, & nō hauere.
Indigeo ges gui sine supino per bisognare, & hauere bisogno.
Careo res rui ritū uel casſum per mācare, & non hauere.
Memini defectiuum per recordarse, ut memini huius rei, & hanc rem.
Satago gis egi actum p essere diligente
Affluo uis xi xum per abundare.
Egeo ges gui sine supino, idē quod idigeo.
Vaco cas aui atum idem quod careo & deficio.
Exubero ras aui atum
Abundo das aui tum, significāt quod affluo
Abstineo nes nui sine supino per abstenere.

De secunda specie deponentium.

Q Væ sunt deponentia secundę speciei, quæ nominatiuum agentem, & ablatiuum patientem postulant. in quo tantum à neutris secundæ speciei differunt. illa enim nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem, hæc autem nominatiuum agentem & ablatiuum patientem postulant, ut utere uirtute. potior tamen iungitur etiam genitiuo & accusatiuo. obliuiscor uero, & reminiscor, & recordor genitiuo, & accusatiuo. fungor uero & uescor, & utor, & abutor apd ueteres etiam accusatiuo iungebantur. nunc autē tantum ablatiuo. abutor tamē etiam accusatiuo. Misereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia secundæ speciei.

Fungorq́;, & potior. uescor. fruor. utor. abutor.
Nec non defungor casu coniunge latino.
Iunge tribus potior quarto, & sexto, atq; secundo.
Et debet patrium miseretur sumere tantum.

E t patrium, & quartum reminiscitur, obliuiscor.
A ttamen & uescor. utorq;, & fungor. abutor.
Q uarto etiam docti ueteres i unxisse leguntur.
F ungor geris ctus sum per usare officio & dignitate.
P otior tris. uel teris titus sum per ottenere cosa desiderata.
V escor sceris sine præterito & supino per usare cibi, & mangiare.
F ruor eris fretus uel fruitus uel fructus sum per pigliare apiacere & diletto usando. Cicero in Hortensio. Amœnitate summa perfructus. fretus idẽ est quod confisus. Q uintilianus, tua fretus humanitate, id egeram.
V tor eris usus sum per usare, homini autem adiunctum per cõuersare. ut Aulo Trebonio utor ualde familiariter.
A butor eris usus sum est perperam & male uti, & nimis licenter.
D efungor eris ctus sum per usare compitamente, ut defunctus est uita, idest finiuit officium uitæ.
V irg. Pelagi defunctæ periclis.
O bliuiscor sceris litus sum per dimenticarse.
R eminiscor sceris sine ptõ, & supino per recordarse
M isereor sereris misertus sum per hauere misericordia.
R ecordor aris atus sum per recordarse.

De tertia specie uerborum neutrorum.

Q Væ sunt neutra tertiæ speciei? quæ cum nominatiuo agente, & datiuo patiente cõstruuntur, ut scalæ hærent parietibus. & tu seruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ speciei.

S equit. obest. noceo. placet, atq; incumbo, licetq;.
O fficio, caueo. studeoq;. & consulit. hæret.

Obuio, & occurro, atq; obtépero. obedio. paret.
Et faueo. & lateo. atq; ignosco. indulgeo parco.
Intersum. soluo, desumq; & debeo. cedo.
Assentit species cum casu hæc tertia dandi est.

Seruio is uiui uitum per seruire.
Obsum es offui sine supino per nocere.
Noceo ces cui citum per nocere.
Placeo ces cui citum per piacere.
Incũbo bis bui bitum per dare opera, & attendere cum diligentia.
Liceo ces cui citum per essere licito
Officio cis feci ctum per nocere.
Caueo ues caui cautum per guardarse
Studeo des dui sine supino per studiare.
Consulo lis lui tum per dare consiglio.
Hæreo res hæsi sum per accostarse
Obuio as aui atum per scontrare.
Occurro ris ri sum idem quod eo obuiam.
Obtépero ras aui atum per obedire
Obedio dis diui itum idem significat.
Pareo res rui sine supino, idem quod obedio.
Faueo ues faui fatuum per fauorezare.
Lateo tes tui latitum per ascondere.
Ignosco scis gnoui otum per perdonare.
Indulgeo ges si tum per concedere.
Parco cis peperci uel sisum per perdonare.
Intersum es fui sine supine per essere p̃sente.
Soluo uis ui lutum per pagare.
Desum es fui sine supino per mancare.
Debeo bes bui bitum per essere obligato.
Cedo dis ssi ssum per dare loco.
Assentio tis si sum per consentire.
Assentior tamen oẽs fere dicunt, ut Gellius refert.

De tertia specie deponentium.

Quæ sunt deponētia tertiæ speciei? quæ nominatiuum agentem & datiuum patientem postulant, ut ego suffragor tibi, tu uero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ speciei.

Suffragor, dominorq́;, & fœneror, atq; refragor,
Blandior, & medeor, nec non assentor, adulor.
Gratulor. irascor. famulor. minitorq;. minorq́;.
Obsequor. auxiliorq́;. aduersor. polliceorq́;.
Insidior, dandi gaudebunt omnia casu.

Suffragor aris atus sum per dar la uoce o la balotta in fauore.
Dominor aris atus sum p signoreggiare
Fœneror aris atus sum p dare ad usura.
Refragor aris atus sum per dare la noce o la balota contra.
Blandior iris ditus sum per accarezzare, & losengare.
Medeor eris caret ptō & supino per medicare
Assentor aris atus sum per andare a uerso, e compiacere.
Adulor aris atus sum penultima pducta per losengare, & accarezzare.
Gratulor aris atus sum est geudere bono alieno, ut gratulor tibi.
Irascor sceris atus sum per scorrezzarse
Famulor aris atus sum per seruire
Minitor aris atus sum per menacciare fortemente.
Minor aris atus sum per minacciare.
Obsequor eris cutus sum p andare a uerso
Auxilior aris atus sum per aiutare.
Aduersor aris satus sum p essere ꝯtrario.
Polliceor eris citus sum per promettere

ſponte.

Inſidior aris atus ſum per agguaitare, & fare inſidie.

Iniurior autem, & contrarior ego non memini legere apud idoneos, ſed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi. aduerſabor, & refragabor illi.

De quarta ſpecie uerborum neutrorum.

Quæ ſunt uerba neutra quartæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente conſtruuntur. ut ego aro terram. Et habent paſſiuum in tertijs perſonis in utroque numero, ut terra aratur, & terræ arantur.

Quare non habent paſſiuum in primis, & ſecūdis pſonis uerba neutra quartæ ſpeciei? quia ſemp habent accuſatiuum tertiæ perſonæ, quapropter cū ſit conuerſa locutio, accuſatiuus tertiæ perſonæ in nominatiuum tertiæ tranſmutatur. & debet cōcordare cum uerbo, quod erit item tertiæ perſonæ, ut ego aro terrā. terra aratur à me. tu ſeminas agros. agri ſeminant̃ à te. Si liceret dicere ego aro te, uel tu aras me, liceret facere cōuerſam locutionem. tu araris à me. ego aror à te, quod quia non licet, ergo nec per paſſiuum licebit. Qui autem dicit aror. ſeminor, facit, ut dixi, proſopopœiā, qua poetæ utuntur.

Dic aliquot neutra quartæ ſpeciei.

Semino, tundo. & aro. colit. & ſero. conſero. plāto.
Ventiloq;, & pulſo. pinſo. & tituro. pitiſſo.
Condio. uello. meto. texo. ſuo. diſſuo. filo.
Sarcio. meio. puto. uanno. uolo. digero. poto.
Prādet. edit comedit. ſorbet. coquo. ꝯcoquo. cœno
Excerno. ſitio. ſapio. net. ſpumo. merendo.
Decoquit. atq; bibo. euadoq́;. moloq́; uorcq́;.
His hominē quartum nunquam coniunge notātē.

Semino nas aui atum per ſeminare.
Tundo is tutudi tūſum & tuſum per piſtare.
Aro as aui atum per arare.
Colo lis lui cultum per coltiuare.
Sero is is eui ſatum per ſeminare.
Conſero is eui ſitum per ſeminare.
& piantare.
Planto as aui atum per piantare.
Ventilo as aui atum per uentilare.
Pulſo as aui atum per battere molto,
& ſonare.
Pinſo is ſui ſtum per piſtare, & maci
nare.
Trituro as aui atum penultima ꝑducta
per battere allara.
Pitiſſo as aui atum per guſtare tentan
di gratia.
Condio is iui ditum per fare ſaporito.
Vello is li uel ſi ſum per ſcarpire.
Meto is ſſui ſſum per metere.
Texo is xui xtum per texere.
Suo is ſui ſutum per coſire.
Diſſuo is ſui ſutum per diſcoſire.
Filo as aui atum per filare.
Sarcio cis ſi artum per coſire, & repeza
zare.
Meio is ſine præterito & ſupino ꝑ urinare.
Puto as aui atum per potare.
Vanno as aui atum per criuellare.
Volo uis uolui ſine ſupino per uolere.
Digero is ſſi ſtum per padire.
Poto as aui atum per beuere.
Prandeo es di & ſus ſum per penſare, & de
cenare.
Edo es edi ſum per mangiare.

Comedo is edi ſum uel ſtum per mangiare.
Sorbeo es pſi & bui ſorptum & ſorbitum p ſorbire. unde ſorbillo.

Terentius, Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.

Coquo quis xi ctum per cocere.
Cōcoquo quis xi ctum per padire.
Cœno as aui & atus ſū per cenare.
Excerno nis creui cretum per cacare.
Sitio tis iui titum per hauere ſete
Sapio pis pui pitum per ſapere di bono o di reo.
Neo nes neui etum per filare.
Spumo as aui atum per fare ſchiuma.
Merendo as aui atum per merendare, unde merenda poſt meridiem cibus.
Decoquo quis xi ctum per conſumare, & falire. unde decoctor, qui abſumptis bonis nō eſt ſoluendo. dicitur uulgo è fallito. Catullus, decoctoris amica Formiani.
Bibo is bibi itum per beuere.
Euado is ſi ſum per euitare, ut euaſi periculum.
Molo is lui itum per macinare.
Voro as aui atum per deuorare.

De uerbis exceptæ actionis.

Q Væ ſunt uerba exceptæ actionis ſea, in quibus non ponitur nominatiuus, ſed ſubauditur Deus, propterea non inueniunt niſi in tertijs perſonis, & conſtruuntur cum accuſatiuo patiente, ut pluit magnos imbres. iuenies apud hiſtoricos pluiſſe lapidibus & carnib9, & pluunt glandes & ſaxa apud poetas, ſicut ego pluo, fulmino, cum deus loquens introducitur.
Dic uerba exceptæ actionis.

G randinat, atq; pluit. ningit. tonat, atq; coruſcat.
F ulgurat adiungas, & fulminat, atq; ſerenat.
L uceſcit, noteſcit, & aduesp. atq; dieſcit.
H oc eſt & fit lux, & uerſpera, noxq́; diesq́;.
E t quarto, ſextoq́; pluit ſeruire uidebis.
Saxa pluit. carnes. ſaxisq́;, & carnibus olim.
Saxa pluunt, ſed ait, cecinit qui mutua fratrum
Vulnera, qui diro impulſi, cæcoq́; furore.
Oedipodionios fœdarunt ſanguine muros.
At qui Anchiſiaden, nec denſior aere grando,
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

Grandinat auit atum per tempeſtare.
Pluit pluuit & pluit per ſyncopen. utrum per piouere.
Ningit xit ctum per fiocare & neuigare.
Tonat tonuit itum per tronizare.
Coruſcat auit atum per lampezare. & ſplendere.
Fulgurat auit atum idem eſt quod coruſcat
Fulminat auit atum per dare de la ſaetta & il trono.
Serenat auit atum per aſſerenarſe, & fare ſereno.

L uceſcit ſine pterito & ſupino per fare di, dicitur & illuceſcit. illuxit autem cópoſitũ eſt ex in & luxit. quod à luceo eſt præteritum.
N oteſcit ſine ptõ, & ſupino per farſe notte.
A dueſperaſcit ſine præterito & ſupino per farſe ſera
D ieſcit ſine præterito & ſupino per farſe di.

De quarta ſpecie deponentium.

P Væ ſunt deponentia quartæ ſpeciei? q̃ nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiẽtem poſtulant, ut ego ſequor uirtutem.
Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

Arbitror.

Arbitror. ulciſcor. fateor. ſequor. aggrediorq́;.
Solor. conſolor. prædor. percontor. opinor.
Deprecor. & populor. liceor. meditor. miſerorq́;.
Metior, & metor. dignorq́;. precorq́;. loquorq́;.
Aucupor, & uenor. furor. reor. atq; recordor.
Alloquor. aſpernor. ſcrutor. nanciſcitur. atq;
Præſtolor. operior. lucrorq́;, & ſciſcitor, iſtis
Accuſatiuum patientem iungito uerbis.

Arbitror	aris	atus	ſum	per iudicare
Vlciſcor	ſceris	ultus	ſum	per fare uendetta
Fateor	teris	faſſus	ſum	per confeſſare.
Sequor	eris	cutus	ſum	per ſeguitare.
Aggredior	eris	eſſus	ſum	per aſſaltare.
Solor	aris	atus	ſum	per conſolare.
Conſolor	aris	atus	ſum	penultima ꝓducta idem eſt, quod ſolor.
Prædor	aris	atus	ſum	per robare.
Percontor	aris	atus	ſum	per domandare.
Opinor	aris	atus	ſum	ꝑ hauere opinione
Deprecor	aris	atus	ſum	per remouere pregando.
Populor	aris	atus	ſum	per guaſtare
Liceor	eris	& licitor aris		per accreſcere il pretio al incanto.
Meditor	aris	atus	ſum	per penſare. exercitare, cantare.
Miſeror	aris	atus	ſum	ꝑ hauer cõpaſſiõe.

Miſeratur, qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſerum ſubleuat, inquit Feſtus.

Metior	iris	mẽſus	ſum	per meſurare.
Metor	aris	atus	ſum	per diſponere. & locare cum ordine.
Dignor	aris	atus	ſum	per fare degno.
Precor	aris	atus	ſum	per pregare.
Loquor	eris	cutus	ſum	per parlare.

Aucupor aris atus sum per ocellare.
Venor aris atus sum per cacciare.
Furor aris atus sum per robare.
Reor reris atus sum per credere & pen sare.
Recordor aris atus sum per recordarse.
Alloquor eris cutus sum per parlare.
Aspernor aris atus sum per dispreciare.
Scrutor aris atus sum per cercare cum diligentia.
Nanciscor eris actus sum per trouare per uentura.
Præstolor aris atus sum per aspettare.
Ter. Quem præstolare Parmeno hic ante ostiũ?
Operior iris tus sum per aspettare.
Lucror aris atus sum per guadagnare.
Sciscitor aris atus sum per spiare.

De quinta specie uerborum neutrorum.

Quæ sunt neutra quintæ speciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuũ agentem postulant sine præpositione, uel accusatiuum cum ob uel propter, ut ego gaudeo uirtute, uel ob uirtutem, uel propter uirtutem. sed frequentior usus est cum ablatiuo, ut doleo tuo incomodo. Doleo sic quoq; construitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero. Dolent tibi oculi. Ouidius, tu uero tua damna dole.

Dic aliquot neutra quintæ speciei.

Gaudeo cum caleo. rubeo, nigretq;, uiretq;,
Et tepet, & friget. stupet, & cum turgeo floret.
Albeoq; & liqueo cum mereo. splendeo. pollet.
Aegrotat pallet. madeo. tumeo, doleoq;,
Pingueoq; annumeres, & macres, & horret, & ardet.
Aretq;, & sextũ, aut quartũ cum propter habebunt.
Gaudeo es sus sum per allegrarse.

Caleo	es	lui	ſine ſupino per ſcaldarſe.
Rubeo	es	bui	ſine ſupino per arroſciarſe.
Nigreo	es	grui	ſine ſupino per annigrirſe.
Vireo	es	rui	ſine ſupino per inuerdirſe.
Tepeo	es	pui	ſine ſupino per intepidirſe, & eſſere tepido.
Frigeo	es	gui	ſine ſupino per refreddarſe, & hauere freddo.
Stupeo	es	pui	ſine ſupino per ſtupirſe.
Turgeo	es	ſi	ſum per ſgonfiarſe.
Floreo	es	rui	ſine ſupino per fiorire.
Albeo	es	bui	ſine ſupino per imbianchirſe, & eſſere bianco.
Liqueo	es	cui	ſine ſupino ꝑ manifeſtarſe.
Mœreo	es	ſine ptō & ſupino per attriſtarſe.	
Splendeo	es	dui	ſine ſupino ꝑ riſplendere.
Polleo	es	lui	ſine ſupino idem ſignificat.
Aegroto	as	aui	atum per amalarſe.
Palleo	es	lui	ſine ſupino per impallidirſe, & eſſere pallido.
Madeo	es	dui	ſine ſupino per bagnarſe.
Tumeo	es	mui	ſine ſupino per ſgonfiarſe.
Doleo	es	lui	ſine ſupino per dolerſe.
Pingueo	es	gui	ſine ſupino per ingraſſarſe.
Macreo	es	crui	ſine ſupino per ſmagrarſe.
Horreo	es	rui	ſine ſupino per hauere tremore.
Ardeo	es	ſi	arſum per bruſciarſe.
Areo	es	rui	ſine ſupino per ſeccarſe.

De quinta ſpecie deponentium.

q Væ ſunt deponētia quintæ ſpeciei, quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agēte ſine præpoſitione cōſtruūtur, uel cum accuſatiuo cum ob uel propter, ut lætor bonis literis, uel propter bonas literas.

Da aliquot deponentia quintæ speciei.
Lætorq; & stomachor. tristor. bacchorq;. qrorq;.
Atq; uerecundor. delector. glorior, atque
Crapulor. indignor. morior. irascor habebunt
Sextum'ue, aut quartũ. quarto ob, ꝓpter'ue ꝑibunt.

Lætor	aris	atus	sum	per allegrarse.
Stomachor	aris	atus	sum	per scoreciarse.
Tristor	aris	atus	sum	per attristarse.
Bacchor	aris	atus	sum	per īfuriarse, sed est proprie celebrare Bacchanalia.
Queror	eris	stus	sum	per lamentarse.
Verecundor	aris	atus	sum	per uergognarse
Delector	aris	atus	sum	per delettarse.
Glorior	aris	atus	sum	per gloriarse.
Crapulor	aris	atus	sum	per imbriacarse. de cibi.
Indignor	aris	atus	sum	per desdignarse.
Morior	eris & riris	tuus	sũ	per morire.
Irascor	sceris	atus	sum	per adirarse.

De sexta specie neutrorum.

Quæ sunt neutra sextæ speciei? quæ cũ nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cõstruũtur cum præpositione a uel ab, ut factus sum à Deo. Discipulus uapulat à magistro. Quintilianus, testis in reum interrogatus an ab reo fustibus uapulasset, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, sed sic semper exulo Romæ, Venetijs. Virgilius. longæq; ignotis exultat oris. Terẽtius. Domo exulo. Apuleius tamen de deo Socratis. quæ omnes turbellæ tempestatesq; procul à deorum cœlestium tranquillitate exulat. & aliquando magno licebit uirtus. Horati⁹. Sermõe. VI. unius assis nonnũquam precio pluris licuisse. Item paruo hac tempestate ueneũt libri. Valerius.

fecit ne hostilium locus castrorum minoris ueniret. Quinti. lib. xij. respondit à ciue se spoliari malle quã ab hoste uenire. Item nupsit Glycerium Pãphilo. Ouid. Siqua uoles apte nubere, nube pari. Mart. Vxorem quare locupletem ducere nõlim Quæritis, uxori nubere nolo meæ.

De neutra sextæ speciei.

V apulat, & uenit, nec non licet. exulo. nubo.
E t cum compositis fio, & passiuã sequuntur.
A Xerse ut Medo, qui uinxerat Enno sigæum
D iris compedibus, Caurusq́;, & Vapulat Eurus.

Vapulo	as	aui	atum	per essere battuto.
Veneo	nis	niui	uenum	per essere ueduto.
Liceo	ces	cui	citum	per essere appciato
Exulo	as	aui	atum	pessere bãdezato.

Nubo is psi & nuptus sum per essere maritato, sed proprie mulierum est, quæ, quia apud antiquos cũ uiris tradebantur, nubere capita, hoc est, operire, & uelare pudoris gratia solebant, nubere dictæ sunt, hoc ẽ maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus, Flamea sollicitum præuelatura pudorem, uel, ut ait Festus, boni ominis causa, quia flameo assidue uteret uxor flaminis, cui nõ licebat facere diuortium. Abusiue enim dictũ est, Nupsit amicus.

De sexta specie deponentium.

Quæ sunt deponentia sextæ speciei, quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpositione agentem postulant, ut Horatius natus fuit à patre libertino.

Da sextæ speciei deponentia.

N ascitur, atq; oritur, patiorq; adiunge renascor.
E t gaudent sexto, Patre ut sum natus ab Aldo.
A t patior poterit casum quoq; sumere quartum,
A saxo ut pateris non paruam Sisyphe pœnam.

Naſcor	ſceris natus ſum	per naſcere.
Orior	riris uel oreris ortus	ſum idem eſt.
Patior	teris paſſus ſum	per patire.
Renaſcor	ſceris natus ſum	per renaſcere.

De neutris ſeptimæ ſpeciei.

Quæ ſunt neutra ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuũ agentem poſtulant, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, ut eo ad Aream diui Marci. uenio à delubro Virginis. Niſi iungantur nominibus aduerbialiter poſitis, ut eo domum. uenio domo. ſunt etiam quæ abſolute ponuntur, ut dormio. uiuo. Peto tamen accuſatiuo iungitur ſine præpoſitione. Virgilius.

Hinc portum petit.

Idem. ut Italiam læti, latiumq; petamus.

Dic aliquot neutra ſeptimæ ſpeciei.

It. meat. incedit. tendit. petit. ambulo, pergo.
Tranſeoq;, & curro, diſcedo. accedo. remigro,
Sto. iaceo. ſedeo. ſurgo. ruo. ſalto. quieſco.
Dormioq;, & uigilo. uiuo. labo ludit hioq.
Intereo. accumbo. ſudo. pereoq; cadoq;.
Et ualeo. atq; oleo nato. no. ſonat. occido. conſto.
Si admittunt caſum, non ſolum admittere debent.

Eo	is	iui	itum	
Meo	as	aui	atum	
Incedo	is	ſſi	ſſum	
Tendo	is	tetendi	ſum	
Peto	is	tiui	itum	
Ambulo	as	aui	atum	
Pergo	is	perrexi	ctum	p gire, & ãdare
Tranſeo	is	ſiui	ſitum	per paſſare.
Curro	is	cucurri	ſum	per correre.
Diſcedo	is	ſſi	ſſum	per partirſe.
Accedo	is	ſſi	ſſum	p approximarſe
Remigro	as	aui	atum	per retornare.

Sto	ſtas	ſteti	ſtatū	per ſtare in piedi.
Iaceo	ces	cui	ſine ſupino per iacere.	
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum	per ſedere.
Surgo	gis	ſurrexi	ctum	per leuarſe ſuſo.
Ruo	is	rui	rutum	per ruinare.
Salto	as	aui	atum	per ſaltare.
Quieſco	ſcis	eui	etum	per repoſare.
Dormio	mis	iui	itum	per dormire.
Vigilo	as	aui	atum	per uigilare.
Viuo	is	xi	ctum	per uiuere.
Labo	as	aui	atum	per uacillare.
Ludo	is	ſi	ſum	per giocare.
Hio	as	aui	atum	per sbadacchiare & aperire.
Intereo	is	iui	itum	per morire.
Accumbo	is	bui	bitum	per ſedere a mangiare.
Sudo	as	aui	atum	per ſudare.
Pereo	is	iui	itum	per morire.
Cado	is	cecidi	caſum	per caſcare.
Valeo	es	lui	itum	per ſtare ſano ouero amalato.
Oleo	es	lui	litum	uel oletum p olere, & puzzare.
Nato	as	aui	atum	
No	as	aui	atum	per natare.
Sono	as	ſonui	itum	per ſonare.
Occido	is	di	caſum	penultima breui per morire.
Conſto	as	ſtiti	ſtitum	uel ſtatū per conſtare & eſſere manifeſto.

Quæ uerba grammatici appellant neutra paſſiua:

Fit, ſolet, & gaudet, confido, atq; audeo fido. quia in præteritis perfectis, & ijs, quæ à præteritis per

fectis deriuantur, retinent literaturam passiuorũ, in cæteris uero neutrorum.

Fio	is	factus	sum	per essere fatto
Soleo	es	litus	sum	per solere.
Gaudeo	es	gauisus	sum	per allegrarse.
Confido	is	sus	sum	per fidarse.
Audeo	es	sus	sum	per ardire, & hauere animo.
Fido	is	sus	sum	per fidarse.

Quomodo construuntur? Varie, nam fio construitur ut uapulo. Soleo infinito semper iungitur; ut soleo legere. Gaudeo dictum est iungi ablatiuo agenti, ut tu me alegri, gaudeo te. confido & fido datiuum postulant, ut non cõfido tibi. Audeo uel accusatiuo, uel infinito iũgitur. ut adeo magnum nefas. & audeo conuiciari tibi. Virgilius, audetq́; uiris concurrere Virgo. Ouidius.

Ausus es o nimium, nimiumq́; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo.

De septima specie Deponentium.

Quæ sunt deponentia septimæ speciei? quæ nominatiuum agentem postulant & post se non regunt casum sine præpositione, ut nõ nisi doctus reuertar in patriã. Nisi iungantur nominibus aduerbialiter positis tunc enim tacemus prępositionem, ut reuertor Romã. proficiscor domo. Sunt quæ absolute poni possunt. ut iocaris ne, an serio loqueris?

Dic aliquot deponentia septimæ speciei.

Laborq́;, & gradior. uenor. piscorq́;. iocorq́;.
Altercor. luctor. proficiscitur. atq; cachinor.
Prælior, & grassor. lachrymor. scortor simul adde.
Nugor. conuersor. spatiorq́;, & rusticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror. istis
Si dederis casum, non solum iungito uerbis.

Labor	eris	pſus	ſum	per ſtracorrere, & caſcare.
Gradior	eris	eſſus	ſum	per andare.
Venor	aris	atus	ſum	per cacciare.
Piſcor	aris	atus	ſum	per piſcare.
Iocor	aris	atus	ſum	per ſchrizzare, & treppare.
Altercor	aris	atus	ſum	per contendere.
Luctor	aris	atus	ſum	per giocare alle brazze.
Proficiſcor	eris	ctus	ſum	per andare.
Cachinor	aris	atus	ſum	per ridere molto.
Prælior	aris	atus	ſum	per combattere.
Graſſor	aris	atus	ſum	per aſſaltare.
Lachrymor	aris	atus	ſum	dicitur & lachrymo per lachrymare.
Scortor	aris	atus	ſum	per meretricare.
Nugor	aris	atus	ſum	per cianciare.
Conuerſor	aris	atus	ſum	per conuerſare.
Spatior	aris	atus	ſum	p andare a ſpaſſo
Ruſticor	aris	atus	ſum	per ſtar in uilla.
Digredior	eris	ſſus	ſum	per partirſe.
Conor	aris	atus	ſum	per sforzare in uano.
Ratiocinor	aris	atus	ſum	per fare conto. unde ratiocinator dicitur lo Abbachiſta.
Auguror	aris	atus	ſum	per indiuinare.

Et quoniam tam neutra, quàm deponentia ſeptimę ſpeciei, iungũtur tum caſibus cum præpoſitione, tum aduerbijs localibus, tum nominibus poſitis aduerbialiter, ut eo. uenio. tranſeo. gradior. ꝓficiſcor, & huiuſmodi, operæpretium uidetur hic de aduerbijs localibus ſtudioſe conſcribere. nõ poterit enim quiſquam horum uerborum ſeptimæ ſpeciei bene ſcire conſtructionẽ, ipſisq; utine latine lo

ques,si nesciat, quo nã modo iungãtur aduerbijs, ac nominibus, quæ ponuntur aduerbialiter.

De aduerbijs localibus.

Vot sũt aduerbia localia: sex. Vbi. quò. quà. unde quorsum, & quousq;. Vbi significat statum in loco. Quò motũ ad locum. Quà motum per locum. Vnde motũ de loco. Quorsum locum, uersus. Quousq;, usq; ad locum, uel usq; ad tempus.

Dic aduerbia significantia in loco.

Hic. istic. illuc. it⁹. foris. usquã. nusq;. ibi. ibidẽ. ubiq;. alibi. alicubi. sicubi. necubi. ubiuis. ubilibet. ubi ubi. ubicunq;. utrobiq; superius. inferius. & ubi.

Quæ differentia est inter hic. istic. illic: hic significat locum apud primam personã, quæ loquitur. istic locum apud secundnm, quæ audit. illic ab utraq; remotũ. & sic huc. istuc. illuc. hac. istac. illac. hinc. istinc. illinc. eodem modo. hic. hæc. hoc. iste. ista. istud. ille. illa. illud. hic enim refertur ad primam personam. iste ad secundam. ille ad tertiam.

Dic aduerbia significantia ad locum.

Huc. istuc. illuc. intro. foras. usquã. nusquã. Siquò. nequò. aliquò. utroq;. quocũq;. quoquò. quouis quolibet. eò. eodem. supra. infra. & quò.

Dic aduerbia significantia motũ per locum.

Hac. istac. illac. intus. foris. siquà. nequà. aliã. aliquà. utraq;. quacunq; eà. eadem. & quà.

Dic aduerbia significantia motum de loco.

Hinc. istinc. illinc. itus. foris. sicunde. necũde. aliũde. alicũde. undiq;. undecũq;. utriq;. undeuis. undelibet, ĩde. supne. iferne. cœlitus. funditus. & unde.

Dic aduerbia significantia locum uersus.

Horsum, istorsum. illorsum. siquorsum. nequorsum. aliorsum. aliquorsum. sursum. deorsum. dextrorsum. sinistrorsum. uel leuorsum. utroq; uersum. &

quorsum. Dic aduerbia signantia usq; ad locū.

Hacten⁹.hucusq;.istucusq;.illucusq;.eousq;.& quo usq;. De noibus, q̄ ponuntur aduerbialiter.

Nomina urbium.oppidorum.& pagorum in loco, in quo casu ponūtur? in genitiuo si sint primæ uel secūdæ declinationis, ut sum Patauij. fui Romæ. si uero tertiæ, uel tm̄ pluraliter declinata, in ablatiua, ut tu fuisti Carthagine: ego eram Venetijs. Pisis. Senis. Locris. Puteolis. Carris.

De loco & per locum in quo casu ponuntur? similiter in ablatiuo, ut solui Venetijs. transiui Roma, Brundusio, Tu uenis Florentia, Carthagine.

Ad locum in quo casu ponuntur? in accusatiuo, ut eo Romam. Tybur. Venetias. sermonetam. Bassianum. Carpos.

Ad interrogationem per quorsum, in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum uersus. quod postpositum inclinat sibi præposita nomina, ut com appropinquare aduentus tuus putaretur, & Romā uersus ꝓfectū te esse cōstaret, scripsi ad te has literas.

Ad interrogationem per quousq; in quo casu ponūtur? In accusatiuo cum usq;, ut usq; Romam.

Possumus'ne huiusmodi nominibus proprijs addere præpositionem? maxime. ut uado ad Albam. Venio ab Roma, quod & usu approbatorum facile ostēdi potest. Cicero in Verrinis, Ea die Verres ad Messanā uenit. Sallust. in Catilinario, iam tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & a domo. sum in Roma & in domo. Fabius. In domo furtum factum ab eo, q domi fuit. Plurima sibi exempla facile qui uolet, inueniet, sed frequens usus gaudet breuitate, & demit prępositionem.

Quæ appellatiua ponuntur, ut ꝓpria? Domus. Humus. Rus, & Militia. Sed humus ego non nisi in

loco, & de loco memini legere, & militia in loco tantum. ut stratus humi. Surgit humo. fui militiç. Item rus in loco magis in datiuo, q̃ i ablatiuo ponitur. Terentius. ruri se continebat. poetæ tamen propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiã belli in loco aduerbialiter. M. Tul. lib. ij. d̃ officijs præterea quibuscũq; rebus uel domi. uel belli poterunt. Rep. augeant. Imperio, agris, uectigalib'.

A dijciuntur'ne adiectiua huiusmodi nominib', cũ ponũtur aduerbialiter: non. nisi meus. tuus. suus. noster. & uester, & alienus. nam sum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, sum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, sed in domo magna, & in domo pulchra, & regia. Item eo Venetias, ditiores Pataujo, uel Patauium maius Venetijs, ego quia id genus orationis non memini legere, non dicerem, sed ad Venetias ditiores. Ad Patauium maius. Legi tamẽ apud Ouidium in heroidibus.

A tq; aliquis doctas iam nũc eat, inquit, Athenas. sed potest tacuisse præpositionem, ut Virgilius.

I taliam, fato profugus, lauinia uenit, nam Propertius addidit, cum ait. Magnum iter ad doctas ꝓficisci cogor Athenas.

N omina prouinciarum. Regionum. Insularum. mõtium. Appellatiua, & propria hominũ, & belluarum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo casu ponuntur: in ablatiuo cum præpositione in, uel simili, ut sum in templo. sub tecto. super lapide. Ad locum in quo casu ponuntur: in accusatiuo cum præpositione ad, uel simili, ut eo ad tẽplum. in Cyprum. uersus Italiam, qđ melius post ponitur, ut Italiam uersus. Vsq; uero ponitur cum alia præpositione, ut eo usq; ad templum. usq; in Cretam. Ad locum utimur etiam supinis in um

ſine præpoſitione, & gerundijs in dum, cum præpoſitione, ut eo lectum. & ad legendum. De loco in quo caſu ponuntur: in ablatiuo cũ ex, uel e, uel ab. uel ſimili præpoſitione, ut uenio ex agro. Reuertor à templo, uel è foro domum. Per locum in quo caſu ponuntur: in accuſatiuo cum per, ut trã ſeo per forum. per areã diui Marci. p Danubiũ.

De uerborum cõmunium conſtructione.

Quid eſt uerbum commune: quod in or naturaliter deſinens, utranq; retinet ſignificationem. actiuam. ſ. & paſſiuam.

Quomodo conſtruuntur uerba communia, quãdo actiuam habẽt ſignificationem: cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente. ſicut uerba actiua, ut ego criminor te, ſicut ego accuſo te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros.

Quomodo conſtruuntur uerba cõmunia in ſignificatione paſſiua: cum nominatiuo patiẽte, & ablatiuo agẽte cum præpoſitione a, uel ab, uel ſimili, ſicut uerba paſſiua, ut ego criminor abs te, ſicut ego accuſor abs te. libri largiuntur à me tibi, ſicut libri donantur à me tibi.

De uerba communia.

Largior. experior. ueneror. moror. oſculor. hortor.
Criminor. amplector. nec non interpretor, atq;
Hoſpitor. hæc nunc ſunt communia uerba, ſed olim
Multa alia antiquis communia uerba fuerunt.
Vt meditor. ſolor. fruſtor. reor, aggrediorq;.
Fare. obliuiſcor. dignor. ſtipulor. dominorq;.
Metor, & affector, teſtor. deteſtor. abutor.
Quæ actiue quarto, paſſiue iungito ſexto.

Largior iris largit' ſum per donare, e per eſſer donato.

Experior iris ertus ſum per prouare, & eſſer prouato.

Veneror aris atus ſum per honorare, & p eſſer honorato.
Moror aris atus ſum per retardare, & eſſer retardato.
Oſculor aris atus ſum per baſare, & eſſere baſato.
Hortor aris atus ſum per confortare, & eſſere confortato.
Criminor aris atus ſum per incolpare, & eſſere incolpato.
Amplector eris xus ſum per abbrazzare, & eſſere abbrazzato.
Interpretor aris tatus ſum per exponere, & eſſere expoſto.
Hoſpitor aris tatus ſum per albergare, & eſſere albergato.
Meditor aris atus ſum per exercitare pen ſando.
Solor aris atus ſum per conſolare.
Fruſtror aris atus ſum per ingannare.
Reor reris ratus ſum per penſare, & credere.
Aggredior eris ſſus ſum per aſſaltare.
For quod non eſt in uſu, faris fatus ſum per parlare.
Dignor aris atus ſum per dignarſe.
Obliuiſcor ſceris litus ſum per dimenticarſe.
Stipulor aris atus ſum per domandare.
Dominor aris atus ſum per ſignorezare.
Metor aris atus ſum per diſponere, & locare cum ordine.
Affector aris atus ſum per imitare.
Teſtor aris atus ſum per teſtificare, & far teſtamento.
Deteſtor aris atus ſum abhominor, & quaſi precando auerto.

Abutor eris usus sum per male usare.

De constructione impersonalium.

Quid est uerbum impersonale? quod nec numeros distictos, nec personas habet,

Quod sunt genera uerborum impersonalium? duo. actiuae uocis, & passiuae.

Actiuae uocis impersonalia quomodo desinunt? in t, ut pœnitet. placet. interest.

Passiuae uocis impersonalia quomodo desinunt? in tur, ut amatur.

De impersonalibus Passiuae uocis.

Quibus uerbis deriuātur passiuae uocis impersonalia? à uerbis in, o, quae nominatiuum agentem postulant, idest à uerbis actiuis, à neutris tertiae, quartae, & septimae speciei. Ab ijs autem, quae habent nominatiuum patienter, ut egeo. gaudeo. uapulo non deriuantur. nec ab ijs neutris, quae prae se infinitum admittūt, nisi à paucis Virgilius. Sic placitum. Plinius tamē libro. x. cap. xxyii. Indigetur usus est. nunq̄ cōspectis nisi cum praesidio earum indigetur. sed tu eorum, que non sunt in frequenti usu, abstineas.

Quomodo construuntur impersonalia uocis passiuae? cum ablatiuo agente cum prępositione a, uel ab, ut à me studetur, idest ego studeo. à te dormitur, idest tu dormis. Post se uero regunt casum uerborum suorum, si à neutris tertiae & septimae spaecie deducta fuerint, ut seruio tibi. a me seruitur tibi. eo ad templum. a me itur ad templū. Nā quae ab actiuis ueniunt ego nō memini legere cū casu patiente non enim legi unquā apud doctos, quale est amatur Socratē. aratur terram, sed passiue semper. amatur Socrates. aratur terra. quod ne apud grecos quidem fieri deprehēdi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit. illud enim apud

Priscianũ. λέγεται Διογένην τὸν Κυνικόν. hoc est di citur Diogenem Cynicum, si non subaudit. ποιῆσαι, ἢ τύψαι, uel aliud infinitum, græci non approbant. negãt enim dici apud se. στέργεται Σωκράτην. hoc est, amatur Socratem. Docet uero grammaticam, & petitur gratiam ita dicitur, ut donatur tibi. turbatur agris. à me accipitur à te. nõ enim in his pati aliquid significamus. Ponuntur frequentius absolute. ut amatur. statur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, ostendimus in fragmentis nostris.

Ante se an habere possint ablatiuum, possumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epistolis, sed nihil est à me inseruitum tempori. Idem in officijs. Occurrit aũt nobis & quidem à doctis, & eruditis. Cæsar in cõmentarijs. cum ab hostib' constanter, & non timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratũ est à parentibus, ac propinquis nuptaꝝ. Sed hæc omnia sunt à neutris tertiæ, & septimæ speciei. An etiã quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuantur, habere possint ablatiuũ, nullum occurrit exemplum, nisi quod apud Plautum legitur, Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulento datiuus est pro ablatiuo positus. sed dici posse & Donatus, & Diomedes, & Priscianus docet, quibus ego facile accedo.

Quam significationẽ habent hæc uocis passiuæ im personalia? actiuam semper. nam quid aliud est à me amatur, q̃ ego amo? à te curritur, q̃ tu curris? Et notandũ nihil in id genus impersonalibus esse posse, quod patiatur.

Dic aliquot impersonalia passiuæ uocis.

Scribitur, & legitur, ferturq;. auditur. amatur.
Prandetur, bibitur. statur. seruitur. aratur.

Præ se quæ sextum, dandi'ue admittere casum.
Debent, post casus uerborum cuncta suorum.
Itur ut ad generum Cereris sine uulnere paucis.
Regibus, & sicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miseris descenditur orcũ.
Atq; ibi Iunoni stygiæ seruitur ab illis,
Si qua fides. uanis sed tu ne crede poetis.
Non tamen inuenies pulchrum certamẽ Orestis
Cum Pylade à nobis legitur, certamen ut hic sit.
Quartus, nec terras mihi bob' aratur, & agros.
Atq; his consimiles apud egregios authores.
Sed plerunq; solent non ullum admittere casum,
Vt turbatur agris. statur. dormitur. amatur.

Scribitur	scribebatur	scriptũ est, uel fuit, se scriue	
Legitur	legebatur	lectum est uel fuit, se legge.	
Fertur	batur	latum est uel fuit, se porta.	
Auditur	batur	ditum est uel fuit, se alde,	
Amatur	batur	tum est uel fuit, se ama.	
Prandetur	batur	sum est uel fuit, se decena.	
Bibitur	batur	itum est uel fuit, se beue.	
Statur	batur	statum est uel fuit, se sta.	
Seruitur	batur	tum est uel fuit, se serue.	
Aratur	batur	tum est uel fuit, se ara.	

De impersonalibus actiuæ uocis.

Impersonalia actiuæ uocis quot species hñt? sex.

De prima specie impersonalium.

Qvæ sunt impersonalia actiuæ uocis primæ speciei? quæ ablatiuum agentẽ cum præpositione a uel ab, & datiuum postulant, ut io faccio bene alli mei amici, liquali satisfano a mi. per neutrum dicimus, ego benefacio amicis meis, qui satisfaciunt mihi, per impersonale uero, à me benefit amicis meis. à quibus satisfit mihi. hoc est bonum, id est bona res fit à me amicis meis.

Et aduerte huius speciei uerba esse semper imperso-nalia. non enim licet dicere benefio. malefio. satisfio, quoniam in his bene, male, satis uim habere uidetur nominatiui tertiæ psonæ, & datiuus neq; agens esse, neq; patiens.

Dic impersonalia actiuæ uocis primæ speciei.

Cum bene fit uerbo, necnon male iunge, satisq;,
Et bene fit facies, necnon, malefitq́;, satisfit,
Quæ debent sextum, casumq́; admittere dandi.

Benefit bat ctum est uel fuit, el se fa bene.
Malefit bat ctum est uel fuit, el se fa male.
Satisfit bat ctum est uel fuit, el se satisfa.

De secunda specie impersonaliũ actiuæ uocis.

Quæ sunt impersonalia secundæ speciei, quę ante se īfinitũ loco nominatiui postulant, & post se genitiuum, ut legere bonos libros interest scholasticorum. Excipiũtur mea tua. sua. nostra, & uestra. pro mei. tui. sui. nostri, & uestri. ut docere meos scholasticos interest mea. Dicimus etiam, Cuia interest, sicut cuius, ut hæc quoq; intersunt tua, cuia, uel cuius studere maxime interest. Sed quando nominatiuum habent, sunt personalia, ut huc mea primum non parui refert, & tu etiam cogita quid cuiusq; intersit. Et notandum horum uerborum nominatiuum semper neutri generis esse oportere, queadmodum Laurentius Valla præstanti uir ingenio docet, cui ego facile assentior, quia nusquam aliter memini legere quàm cum nominatiuo neutri generis. aliquãdo tamen aliter inueniuntur. Pliny. lib. xviij. cap. xxi. plurimum enim refert cuiusq; soli ratio. Idẽ in proœmio primi libri, multumq́; apparatus interest apud inuitatum hospitem, & oblatum. Sed an uerbum aliquod sit impersonale, ostendimus abunde in fragmentis grammaticis.

Interest quando est personale quot modis construitur? quatuor, & quatuor habet significationes. Iūgitur enim genitiuo, & significat quod uulgo dicimus appertenere, ut questa cosa se appertene à ti solo. hoc tua solius interest, idest ad te solum pertinet. Item iungitur datiuo, & significat essere presente. ut io son stato presente alle tue nozze. ego interfui nuptijs tuis. Quando uero sic dicimus, da Roma à Napoli sono cento miglia. & de qui ouero dalla piazza allo palazzo sono ducento passi, Roma Neapolim intersunt centum millia passuum, idest centum milliara. & hinc uel è foro ad prætorium intersunt ducenti passus, significat distantiam, & quanto è da uno loco ad uno altro, quod fit melius per distat, ut Roma Neapoli distat centum millibus passuum, & hic locus, uel area à prætorio distat ducētis passibus. Idem & p abest. Plancus in epistola ad Ciceronem libro. x. Ventidius bidui abest ab eo. Lepidus ad forum Voconij castra habet, qui locus à foro Iulij quatuor & uiginti millia passuum abest.

Et notandum per interest milliaria & cætera id genus poni in nominatiuo, cætera uero ibi collocare nos oportet, ubi ea, quæ & de loco, & ad locum sunt, collocamus. Per distat uero & abest ponuntur milliaria, uel passus, & huiusmodi tam in accusatiuo, quàm in ablatiuo. Res autem quæ distat, uel abest, idest ea, unde sermo incipit, in nominatiuo collocanda est. Ea uero unde distat uel abest, sic ponitur, ut ea, quæ de loco sunt. Ouidi'.

Sulmo mihi patria est, claris uberrimus undis.
Millia qui nouies distat ab urbe decem.

Valerius Maxi. Euestigioq; Epidauri Romanorū legatos in templum Æsculapij, quod ab eorum urbe quinq; millibus passuū distat, perductos, ut

quicquid inde salubre patriæ laturos se existimassent, pro suo iure sumerent, benignissime inuitarunt. aliquando autem significat differentiam, & construitur sic. Inter hominem, & belluam multũ interest, idest magna differẽtia est, & inter te et me, uel nihil, uel parum ĩterest. idest uel nulla, uel parua differentia est. Item sic, sapiens interest à stulto, & stulto. (utrunq; enim dicimus). Terentius, Homini homo quid præstat? stulto intelligens quid interest? idest quæ differẽtia est? Item sic apud eũdem, hoc pater. hoc dominus interest. Dicimus etiam non refert, & non interest utrum domi sis, an foris. i. non monta, & non importa. Valerius Maximus, Nihil interest an humi, an sublime putrescam. Iuuenalis, Quid refert dictis ignoscat Mutius an nõ? Dicimus etiã cum genitiuo sic magni. parui. tanti. & quanti interest & refert. Cicero. magni enim interesse uidebatur ad eã necessitudinem. Idẽ, permagni interest. quo tpe hæc epistola tibi reddita sit, & cum nonnullis aduerbijs, ut magis. minus. plus. maxime. minime, & similibus.

Praeterea tua discipuli interest libros legere, sunt qui negant dici latine, sed tua, qui es discipulus. sed de his in fragmentis.

Dic impersonalia actiuæ uocis
secundæ speciei.

Intererat. refert speciei uerba secundæ.
Ante infinitum uoluerunt, post genitiuum.
Quinq; tamen sexto, sed erunt pronomina casu.

Interest	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerse.

De tertia specie impersonalium actiuæ uocis.

Quæ sunt impersonalia actiuæ uocis tertiæ speciei? quæ infinitum præ se loco nominatiui postulant, post se uero datiuum ut

ludere placet pueris. Cum nominatiuo uero ſunt perſonalia, ut litere non placent ſtultis.

Et notandum dici poſſe mihi placet eſſe bono, & mihi placet eſſe bonum, ſed cum accuſatiuo ſubaudìtur me, ut ſit, mihi placet me eſſe bonum. Ouidius in heroidibus.

Quo mihi commiſſo nō licet eſſe piam? ideſt me eſſe piam, & in primo μεταμορφώσεων. Sed nocet eſſe deum. i. me eſſe deum nocet mihi. Martialis.

Dicunt Earinos tamen poetæ.
Sed græci, quibus eſt nihil negatum,
Et quos ἄρες ἄρες decet ſonare.
Nobis non licet eſſe tam diſertis,
Qui muſas colimus ſeueriores.

Dic imperſonalia actiuæ uocis tertiæ ſpeciei.
Accidit atq; uacat. præſtatq;. placetq;. libetq;.
Euenit. & reſtat. conducit. ſufficit. atq;
Contingit. conſtat. cum ſuppetit expedit, & cum
Conuenit, atq; licet. nec non liquet. ante requirunt.
Hæc infinitum, ſed poſt uoluere datiuum.

Accidit	bat	accidit	p accadere, & interuenire
Vacat	bat	auit	per hauere ocio, & tēpo.
Præſtat	bat	ſtitit	per eſſere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem ſignificat.
Euenit	bat	euenit	p accadere, & īteruenire.
Reſtat	bat	ſtitit	per reſtare.
Conducit	bat	cōduxit	per eſſere utile.
Sufficit	bat	fecit	per baſtare.
Contingit	bat	cōtigit	p accadere, & īteruenire.
Conſtat	bat	cōſtitit	per eſſere manifeſto.
Suppetit	bat	tiuit	per uenire in mente.
Expedit	bat	diuit	per eſſere utile.
Conuenit	bat	cōuenit	per conuenire.
Licet	bat	licuit & licitum eſt,	p eſſere licito.

Liquet	bat	licuit	per esse manifesto.

De impsonalibus actiuæ uocis quartæ speciei.

Q Væ sunt impsonalia actiuæ uocis quartæ speciei, quæ infinitum præ se loco nominatiui postulant, post se uero accusatiuum patientem, ut incubuisse literis iuuat me, Cum nominatiuo autem sunt actiua, ut literæ iuuant me. at te delectant diuitiæ. Oportet rarissime legitur personale. Terentius.

Quæq; solent, quæq; oportent.

Dic impersonalia actiuæ uocis quartæ speciei.

Dedecet, atq; decet. iuuat, & delectat oportet.
Atq; etiam offendit. lædit quoq; connumerabis.
Hinc infinitum, quartum inde his adijce, sicut
Non dormire diu, populos cui cura regendi.
Consultumq; uirum decet, & cui plurima curæ.
Et quod ait mulier, uarium & mutabile semper,
in uento & rapida scribere oportet aqua.

Decedet	bat	dedecuit	per essere deshonore.
Decet	bat	decuit	p essere honore, & ɔuēire
Iuuat	bat	iuit	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.
Oportet	bat	tuit	per essere necessario.
Offendit	bat	dit	per nocere.
Lædit	bat	læsit	idem quod offendit.

Quare addidisti huic speciei lædit, atq; offendit, qa possunt habere præse infinitum loco nominatiui, post uero accusatiuum, ut iuuat. delectat, & cætera, ut scribere lædit stomachum. & bibere merum sæpe offendit cerebrum. Quare quæcũq; uerba infinitũ ante se loco nominatiui habere possunt, inter impersonalia connumeranda sunt, ut legere fecit me multa scire. scribere plurimos interemit. Item multis obest amittere tempus, & studere profuit mihi, Virgilius.

Sæpe etiam ſterileis incendere profuit agros. Item uirtuti incumbere eſt quam optimum. Horatius.

Scribendi recte ſapere eſt & principium, & fons.

Itẽ te impoſuiſſe mihi nõ latet, nõ fallit me. Virgi.

Nec me adeo fallit ueritam te mœnia noſtra.

Suſpectas habuiſſe domos Carthaginis altæ.

Sic pertinet. attinet. attingit, & ſpectat cum infinitiuo imperſonalia ſunt, & poſt ſe accuſatiuum cum ad præpoſitione requirunt, ut ſtudere pertinet ad me. Hora. epiſtolarum primo.

Res gerere & captos oſtendere ciuibus hoſtes,

Attingit ſolium Iouis, & cœleſtia tentat,

Res gerere eſt loco nominatiui. Inueniũtur etiam uerba in or cum infinitiuo loco nominatiui, ut datur. permittitur. Virgilius.

Si datur Italiam, ſocijsq; & rege recepto

Tendere, ut Italiam læti, Latiumq; petamus.

Valerius Maximus. Si tamen acta excellẽtiſſimorum uirorum humiliter æſtimare ſine inſolentiæ reprehenſione permittitur.

De impſonalibus actiuæ uocis quintæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuę uocis quintæ ſpeciei: quæ genitiuum uel infinitiuũ ante ſe poſtulãt. poſt uero accuſatiuum, ut peccatorum, uel peccaſſe pœnitet me. apud antiquos erant etiam perſonalia. Terentius, hei mihi non te hæc pudent? Lucanus, Quem ſæua pudebũt. atq; ideo dixit quidam bonorum morum doctus magiſter, quem non legere ſolum, ſed ediſcere quoq; pueros uelim.

Quod pudeat ſocios prudens celare memento.

Et notent hic pueri eum quem pudet. tædet. miſeret. pœnitet poni in accuſatiuo, eum uero, cuius pudet. tædet miſeret. pœnitet, in genitiuo, ut me pudet. tædet miſeret tui. pœnitet me peccatorum

meorū, quod dicitur lingua uulgari. Io ho uergogna. recrescimento. misericordia di te. Io me pentisco di miei peccati, & sic uno modo construūtur. cum uero sic dicitur, tu me recresci, tu non hai misericordia di me, uariatur cōstructio. me tædet tui. te non miseret mei. & hoc quia me tædet tui, non est, tu me recresci, sed io ho recrescimento di te. sic me pudet tui, non tu me uergogni, o uero fai uergogna, sed io ho uergogna, di te. tu me recresci. tu me fai uergogna, dicēdum, tu afficis me tædio, tu afficis me dedecore.

De impsonalibus actiuæ uocis quintæ speciei.

Depudet, & tædet miseretq;. pigetq;. pudetq;.
Distædet, necnon & pœnitet. & miserescit.
Hæc infinitum poscunt, casum'ue secundum.
Ante, sed à tergo quartum sibi uerba dederunt.

Depudet bat duit per nō hauere uergogna.
Tædet bat pertæsum est uel tæduit, per hauere recrescimento.
Miseret bat ertum est p hauere misericordia.
Piget bat guit, & pigitū est (ut Gellius tradit) per attristare.
Pudet bat duit per hauere uergogna.
Distædet bat duit, sicut pertædet partæduit per attristarse molto.
Pœnitet bat tuit per pentirse.
Miserescit bat sine ptō per hauere misericordia dicimus & miseresco. Virgilius.
His lachrymis uitam damus, & miserescimus ultro.

De impsonalibus actiuæ uocis sextæ speciei.

Væ sunt impersonalia actiuę uocis sextæ speciei, quæ & ante se, & post se infinitum postulant, ut discere bonas literas debet interesse tua. Discere incipit placere mihi. Scribere solet nocere lipposis. Furari desinet

aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo potest prodesse, modo obesse, à quibus orationibus si remoueantur debet. incipit. solet. definit. potest, infinitum secundum post uerbum positū, trāsit in uerbum finitum sic, Discere bonas literas interest tua. Discere incipit placere mihi. Scribere nocet lipposis. Furari non iuuabit aliquando fures. Quare facile discent pueri latine loqui per hæc uerba incipit. definit. debet. solet. potest, si prius absq; illis componant orationem sic, Peccare displicet bonis. studere iuuat studiosos. amare deū interest omnium, deinde inferāt quod placuerit ex ijs uerbis, & uerbum finitum in infinitū cōuertant sic, Peccare solet displicere bonis. Studere potest iuuare studiosos. Amare deum debet interesse omnium. postulant igitur hæc uerba & ante se, & post se infinitum cum iunguntur infinitis uerborum impersonalium actiuæ uocis secundæ, tertiæ, & quartæ speciei. Cum uero iūguntur infinitis uerborum impersonalium actiuæ uocis primæ & quintæ speciei. Item infinitis impersonaliū uocis passiuæ, præ se admittunt casum infinitiuorum, quibus adhærent, ut A te satis fit mihi. A te potest satis fieri mihi. Lectionis tædet pueros. Lectionis solet tædere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te seruitur mihi. A te solet seruiri mihi. i. Ego incipio legere. Tu soles seruire mihi. habent enim impersonalia uocis passiuæ significationem actiuam Prisciano authore, ut supra est dictum. sed caue dicas, A me uult legi. A te uult seruiri mihi. Me uult tædere tui. quia uult nō est unq̃ impersonale. quare autem non sit, in fragmentis nostris disputauimus. Quamobrem dicēdum sic est, ut etiam Priscianus affirmat. Ego uolo à me legi. tu uis à te curri. i. ego uolo legere. tu uis cur-

rere. Item ego uolo me tædere tui. tu uis te pœnitere peccatorum, pro eo quod est, Ego uolo tui me tædeat. tu uis peccatorum te peniteat. Nã persona uolens semper esse in nominatiuo debet, ut ego uolo à me bene fieri tibi. tu uis à te seruiri mihi, & ita in cæteris generis eiusdem.

Dic impersonalia actiuæ uocis sextæ speciei.
Incipit, atq; potest. & desinit. & solet. & uult.
Et debet, quæ sunt ueluti quibus ipsa cohærent.
Sed uolo nonnunquam tu impersonale uocabis.

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Potest	poterat	tuit	per potere.
Desinit	bat	siuit	per lassare stare, & cessare.
Solet	bat	solitũ ẽ	per solere.
Volo	uis	uolui	per uolere.
Debet	bat	buit	per deuere.

De constructione infinitorum.

INfinita uerborũ personalium quomodo construũtur: præ se cum accusatiuo. post uero cum casu uerborũ suorum, ut quia ego amo uirtutem, placet tibi. Me amare uirtutẽ, placet tibi. Quoniam ego amor abs te, est mihi gratissimum. Me amari abs te, est mihi gratissimum. Et aduerte, ut semper nominatiuum uerbi finiti in accusatiuum ante infinitum conuertas, ut ego amo, me amare, ego amor. me amari. nos amauimus. nos amauisse. nos amati sumus. nos amatũ fuisse, uel nos amatos fuisse, sed sic per participium. Nos amabimus. nos amatũ ire. uel nos amaturum esse, uel per participium, nos amaturos esse. & idem significant, ut ostendimus in fragmẽtis. nos amabimur. nos amatum iri. In quibus omnibus addendum est illud uerbum, ut sit perfectus sensus, nam me amari, uel nos amari abs te, nisi addideris placet mihi, & huiusmodi, imperfe-

ctum est. Et sciendum infinita eorum uerborum, quæ & à fronte, & à tergo similes casus habent, similes pariter utrinq; casus admittere, ut quia tu euasisti doctus, gaudeo, gaudeo te euasisse doctũ. uides euasisses nõ habere casum uerbi f. i euado, idest nominatiuum, sed accusatiuum potius, quoniam & præ se habet similem casum, idest accusatiuum. Item tibi placet, quia euasisti diues. tibi placet euasisse diuiti. si autem dixeris diuitem, subaudies te, ut tibi placet te euasisse diuitem. discipuli interest, ut sit bonus, discipuli interest esse boni, & bonum, & subaudies ipsum.

De infinitis uerborum impersonalium.

Infinita impersonaliũ quomodo cõstruũtur? & ante, & post cum casu uerborum suorum, ut gaudeo equidem plurimum, quòd mihi acciderit studere bonis literis. Mihi accidisse studere bonis literis gaudeo plurimum. Lætor quòd te iuuet uirtuti incumbere. Lætor te iuuare uirtuti incumbere. Volo, q̃ à te scribatur. uolo à te scribi. credo q̃ à te ibitur in Germaniã, & seruietur Maximiliano Cæsari. Credo à te itum iri in Germaniam, & seruitũ iri Maximiliano Cæsari illud tamen notandum minus latine dici credo, quòd ibis, & similia. utimur uero nos huiusmodi interdum orationibus exempli gratia, ut facilius pueri intelligant.

Quid interest inter infinita impersonalium & passiuorum? in infinitis impersonalium pati nihil significamus, ut amari à me uolo, idest ego uolo amare. à te incipit legi, idest tu incipis legere. hic enim nulla est res patiens. In infinitis uero passiuorum aliquid pati ostendimus, ut uolo te amari à me. i. uolo, q̃ tu ameris à me.

Spero tibi hanc rem præsidio futurũ dicitur'ne cõ

grue? maxime est enim futurum indefinitũm, liberum undiq;, & impromiscuum, neq; numeris præ seruiens, neque generibus, quod græci appellant ἀπαρέμφατον. simile est spero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Reguntne infinita ante se suppositum uerborũ suorum? regunt pro imperfecto indicatiui posita, ut ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, ꝑ legebas. nos amare uirtutẽ, ꝑ amabam'. Virgi.

Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto.

Supplice sic merito, tacitiq; incidere funem, idest nos celebrabamus, icidebamus. Terẽtius, Inuidere omnes mihi. mordere clanculum, egó floccipẽdere, pro inuidebant omnes mihi. mordebãt. ego floccipendebam.

Illud non prætermittẽdum duxi, sic finitum uerbũ in infinitum cõuertere, credo quòd tu es, aut eras indoctus, credo te esse indoctum, scio quòd tu iuisti, aut iueras Romam, scio te iuisse Romam. credo ꝙ nemo imponet mihi, credo neminẽ impositurum esse mihi, & eodem modo per passiuũ, sed ut dixi minus, culte & latine dicitur per finitũ uerbum cum coniunctione quod.

DE GERVNDIIS.

a Mandi. amando. amandum quæ pars orationis sunt? libet respondere illud Horatij in poetica de uersibus elegis. Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. aliqui enim neque nomina esse uolunt, quia regunt transitiue, neq; uerba, propter casus, quos habẽt, neq; participia, quia sunt sine tempore, neq; aliq̃ ex octo orationis partibus, sed partem potius per se. aliqui affirmant esse uerba participialia, aliqui

uero nomina participialia, sed & de gerundijs, & de supinis abunde diximus in fragmentis.

Gerundia quot casus habent? treis. genitiuum. accusatiuum. ablatiuum, si modo sunt nomina.

Quam significationem habent? tam actiuam, q̃ passiuam ab actiuis, cõmunibus, & neutris, ut aro. à cæteris uero, quam eorum uerba. Non me latet quid Laurentius, & alij senserint, quod nunc ne confundamus pueros, prætermittimus. in fragmentis enim mihi cũ illis erit hac de re certamen. satis sit nunc unũ exemplum ex Iustino. Athenas quoq; missus erudiendi gratia, idest ut erudiret.

Quomodo construuntur? ante non regũt. sed post uolunt casus uerborum suorum, quę actiuam habent significationem. nam in passiua absolute ponũtur. non enim legi, quale est, urit fœmina uidẽdo à maribus, sicut uruntur equi uidendo fœminas. Nec eo ad uidendum ab amicis, & cognatis, sicut eo ad uidendum amicos, & cognatos, qđ etiam per supinum dicimus, eo uisum amicos. dici potest & ad uidendos amicos, sed quando iunguntur substantiuis, passiuam habent significationem, & non sunt gerundia, sed nomina, quæ participia esse desiuerunt amissione temporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundem est Romam. tibi scribendum est literas. Nobis legendũ est hodie Homerũ. pro ego iturus sum Romam. tu scripturus es literas. nos lecturi sumus hodie Homerum. Virgi. Pacẽq; ab rege petendũ. Lucretius.

Æternas quoniam pœnas in morte timendum.

Columella in epistola ad Siluinum, ut poeticis numeris explerẽ georgici carminis omissas parteis quas, ut ipse Virgilius significauerat, post se memorandum reliquit. Cũ uero sic dicimus, scribendæ sunt mihi literæ, legendus est mihi hodie Ho-

merus. Item eo ad uidendos amicos. uaco scribẽdis literis, non loquimur per gerundium. Habeo ire. habeo legere ad imitationem græcorum dicimus. M. Tul. in epistolis, Tantum tibi habeo polliceri. Gellius, & quid habet super ea redicere, & significat possum, ut etiam apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ ἔχω σπουδάζειν. οὐκ ἔχω περιελθεῖν. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν. non possum dicere. non possum studere. non possum ire. non possum uenire.

Notandum gerundium in i cum genitiuo plurali sine uitio copulari sic. Composui ego hunc librum instituendi puerorum gratia. Gel. lib. xvi. cap. viij. siue magis admonendi, quàm aliorum docendi gratia. Plautus. Nominandi tibi istorum magis, q̃ edundi copia. Cicero, dolebas etiam stoicos nostros Epicureis irridẽdi sui facultatẽ dedisse. Liui⁹. Non enim uereor nequis hoc me uestri adhortandi causa magnifice loqui existimet.

De supinis, & eorum constructione.

Matum amatu quæ pars orationis sunt?

a Quintilianus Supina in u, uerba esse participialia dicit. Diomedes etiã in um. Supina quam significationem habent? In um actiuã semper, in u uero tantũ passiuam ut eo amatum, idest ut amẽ. tu es dignus amatu. i. ut ameris.

Quomodo construuntur? cum casibus uerborum suorum quæ in um dẽsinunt, & semper adiunguntur uerbo significanti, aut clàm indicãti motum, ut eo petitum ius postliminij, & seruitum tibi. Virgilius, Aut graijs seruitum matribus ibo.

In u uero supinum non regit casum, ĩmo ipsum regitur, sed à nominibus adiectiuis nulla ĩterposita præpositione, ut hoc est turpe dictu, idest ut dicatur. miserabile uisu, idest cum uidetur. sic optimũ factu, idest ut fiat. tu es dignus amatu, idest ut ame

ris. Multa à doctis conscripta sunt iucunda cognitu, idest ut cognoscantur. & hæc res est obscœna aspectu, idest cum aspicitur. Inuenitur etiam ultimum supinum regi à uerbo, sed rarissime, quod ego uix semel, atque iterum legi. M. Cato in lib. de re rustica, Primus cubitu surgat. postremus cubitum eat. Statius in. i. Achilleidos.

Quem tunc uenatu rediturum in limine primo.
Opperiens. In fragmentis grammaticis ostẽdam supinum in um, accipi etiam passiue, ut contumelia factum itur. idest datur opera, ut fiat contumelia & in u actiue, ut surgo cubitu. i. à cubatione.

De comparatiuis, & eorum constructione.

Quid est comparatiuum? quod cum intellectu positiui, uel aliquo participe sensu positiui magis aduerbium significat. ut albior, magis albus, sapientius magis, plus sapienter ulterior magis ultra quã ille, qui est ultra & debet exarari comparatiuũ per à sicut uerbũ comparo.

Quot sunt gradus cõparationis? tres. Positiu⁹. Cõparatiuus. Superlatiuus. Dicitur autem positiuus id omne, unde cõparatiua & suplatiua formant̃.

A quot orationis partibus deriuãtur comparatiua & superlatiua? à quatuor. A nomine adiectiuo, quod possit incrementa & diminutiones accipere ut doct⁹ doctior doctissimus. magnus maior maximus ab uno uerbo detero deterior deterrimus. à præpositionibus. ut post posterior postremus. Citra citerior citimus. intra interior intimus. ultra ulterior ultimus. infra. inferior infimus. supra superior suprem⁹. extra exterior extremus. ante anterior sine superlatiuo. propè propior proximus. Ab aduerbijs, ut pridem prior primus, sæpe sæpi⁹ sæpissime. diu diutius diutissime.

A quo casu formantur comparatiua? à primo desi-

nente i i, addita or, ut docti doctior. forti fortior.

Non'ne formantur etiam à participijs, ut amans amantior? non. nam si amantior deriuaretur ab eo quod est amans deum, dici posset sum amantior deum, q̃ tu, quia potest comparatiuũ habere omnem casum positiui sui. quod quia non dicimus, sed potius sum amantior dei, q̃ tu, constat deriuatum ab eo, quod est amans dei. Ouidius.

Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reuerentior ulla deorum.

Quæ non formant in usu frequenti comparatiua? quæ ante us, uel is uocalem habẽt, ut pius. tenuis & hoc aiunt quidam propter duas regulas, quarum altera alteri est cõtraria. regulæ autẽ hæ sunt.

I positum inter duas uocales efficitur consonans, præterq̃ in paucis quibusdam, ut Æneius. Rhodopeius. Troius. Priameius. Peneius.

Item comparatiuum superare debet positiuũ suum una syllaba. Si igitur pijor. egregior, & huiusmodi dices, contra alteram harum necesse est facias. Nam si uoles pijor esse dissyllabam, ubi i sit consonans, erit contra eam regulam, quæ uult positiuũ à comparatiuo superari, quod nõ fiet, si pijor erit dissyllabũ, ut positiuũ pius. Rursus si uoles pijor esse trisyllabum, ubi i inter duas uocales i & o sit uocalis, non seruabitur regula, quæ uult i iter duas uocales esse consonãtem. aliqui nõ erit si pijor trisyllabum fuerit. ob has igitur contrarias regulas, non formare aiunt grammaticos ab huiusmodi nominibus comparatiua, sed assumere magis aduerbium, & complere usum cõparatiui, ut magis pius. magis tenuis. Sed ego id fieri existimo euphoniæ, id est boni soni gratia. nã inueniunt̃ aliquãdo apud authores ab huiuscemodi adiectiuis cõparatiua. M. Tullius rhetoricoꝝ lib. ij. sed illæ

tenuius,

tenuius,& acutius & subtilius tractantur. Plinius ii. Vinũ omne dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis, Egregius cœnat, meliusq́; miserri mus horũ, egregius pro magis egregie. detracta i ut sit tetrasyllabum propter metrum.

Quæ sunt anomala? bonus melior optimus. malus peior pessimus. magnus maior maximus. paruus minor minimus. multum plus plurimum. nequã nequior neqssimus. sinister sinisterior sinistimus. dexter dexterior dextimus & quæ à facio. dico. Io quot componũtur, ut magnificus magnificentior magnificentissimus. maledicus maledicentior ma ledicẽtissimus. magniloquus magniloquẽtior ma gniloquẽtissimus. q̃ tñ magis à magnificẽs. ma ledicens. magniloquẽs deriuari uidentur. ocyor non habet positiuum latinũ, sed græcum ὠκύς.

Quomodo construuntur comparatiua? cum ablati uo utriusq; numeri, ut cãdidior cygnis, edera for mosior alba. Potest etiam aliũ habere ablatiuum si gnificantem excessum, ut Polyphemus erat ma ior Vlysse centum ulnis. nec nõ omnem casum po sitiui sui, ut Ptolemæi Philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorum aliis illius ætati bibliothe cis. quia plena fuit librorũ dicimus. Virgilius. Io uis omnia plena. Terenti⁹, plenus rimarum sum Iuuenalis, Plus aleos, q̃ mellis habet, quia multũ aloes dicimus. Ouidius. Reuerẽtior ulla deorũ, quia reuerens deorũ dicimus. Cicero, Propius ur bem mouetur, quia propẽ urbem dicimus. Simili tersum ulterior põtem quàm tu, & citerior alpeis quia ultra pontem, & citra alpeis dicimus.

Comparatiuum regit'ne etiam nominatiuũ cum q̃? minime. nam cũ dicimus, sum doctior. quàm tu subauditur sis. Sic etiam in alijs casibus subintelli gitur uerbum, quod præcedit, ut apud Ouidium.

Mitius inueni, q̃ te genus omne ferarum, subaudi tur inuenerim. Et apud M. Tulliũm ad Luceium: itaq; etiam hoc fortiorẽ me puto. q̃ te ipsum præ ceptorem fortitudinis, subintelligitur putem. Simi liter iudico te doctiorem, quàm illum seruio tibi li bẽtius q̃ illi. indigeo tui, magisquã illius, subaudi tur iudicem. seruiam. indigeam. illud autem Virgi lij, aut grauiora timet, q̃ morte Sichei, acisum est, idest, q̃ ea, quæ in morte Sichei acciderũt, uel quã abundat, ut ait Seruius. quis enim diceret amo Catonem meliorem, quàm Cæsare.

Ad bonam comparationẽ in quot requirũtur? quin que. res cõparata, ut Homerus. res cui compare tur, ut Hesiodo. accidẽs ut doctior. & quod uterq; terminus sit accidentis particeps quare mala cõ paratio est cygnus est albior coruo. Item quod al tera altero sit magis participes accidẽtis. quia om nis cõparatio id agit, ut alterum præferat, quæ æ quat similitudo est potius, quàm comparatio. au thores Seruius, & Diomedes.

Quot modis fit Abusio in comparatiuis? tribus con structione quando partitiue ponũtur, nec cõstruũ tur more comparatiuorum, ut maior horũ est cha ritas. formatione, cum substantiua, & pronomina comparantur, ut neronior. senior. iunior. ipsior, unde etiam ipsissimus iuenitur apud antiquos ad imitationem græcorũ. Aristophanes. ἐκεῖνος ὄντως εἰσί, ναί. ἐκεῖν' ἐστιν τόδ' αὐτότατος.

Significatione. cum tãtum significãt, quantum po sitiuum suum, ut senior pro senex. uel minus, ut tri stior, parum tristis, uel contrarium, ut dulcior. i. mi nus amarus, ut mare ponticum dulcius est, quã cætera maria, idest minus amarum.

Quando non solet comparatiuũ iungi ablatiuo? cũ fit comparatio inter duo. quia tũc iungitur geniti

uo,ut Aiacũ fortior Telamonius. Horatius ĩ poetica o maior iuuenum dixit ad duos scribens.

Quando post comparatiuũ nõ solet sequi nominatiuus cum quam? cũ inter duo fit comparatio, ut manuum aptior dextra, & non q̃ manus. Item cũ qui quæ quod uel negatiua dictio regit à comparatiuo, ut Pompeius, quo Cæsar fuit felicior uicit multos reges, & nõ q̃ qui, & nullo homine sis peior, & nõ quã nullus. Nisi cum sic dicimus, Lõge eqdem maiora sunt animalia, quæ in aquis degũt, q̃ quæ in terris. & hoc quia ante quæ subauditur ea uel illa. M. Tulius in epistolis. Sed cum leuiora non multo essent quæ audirentur, quam quæ uiderentur. i. quàm ea, quæ uiderentur.

De superlatiuis, & eorum constructione.

Quid est superlatiuum? quod ad plures sui generis comparatum, superponitur omnibus, ut M. Varro doctissimus Romanoꝝ. i. doctus p̃ter Romanos omneis. A quo casu formantur? a primo desinente in i addita s, & simus, ut docti doctissimus. forti forrissimus. à pulcher. matur, & similibus in er desinentibus formãtur à noĩatiuo addita rimus, ut pulcher pulcherrimus. matur maturrimus. Vetus itẽ ueterrim9 facit.

Quæ sunt Anomala? bonus melior optimus, & cætera, quæ diximus in cõparatiuis. Senex. iuuenis. adolescens licet habeãt comparatiuum, non tamẽ etiam superlatiuum habent. Item quæ à nominatiuo in bris ueniũt, ut celebris celeberrimus, & pauca, quæ in limus desinunt cũ cõpositis facillimus. agillimus. gracillim9. humillimus. simillim9, quoꝝ positiua designant literæ, quæ sunt in noĩe fagus. sunt q agilissimus, & gracilissimus dici tm uelint.

Quot sunt terminationes superlatiuorum? octo. simus, rimus, quæ sunt frequentissimæ. Limus. xi

mus.timus.remus.ſimus.nimus.

Quomodo conſtruitur ſuperlatiuum? cũ genitiuo plurali, uel ſingulari nominis collectiui, ut maxime graiugenum, & o danaũ fortiſſime gẽtis Tytide. & cum caſu poſitiui ſui, ut tu es moribus omniũ ornatiſſimus, & proxime Hiſpaniam Mauri ſunt.

Eſt ne bona comparatio Socrates eſt fortiſſimus aſinorum, & tigris eſt luporum uelociſſima? non. quia cum ſuperlatiuum redoleat naturã partitionis, in qua ſemper pars trahitur à toto, quod eſſe debet cum parte eiuſdem generis, uel ſpeciei, ſequeretur Socratem eſſe eiuſdem ſpeciei cũ aſino, & per conſequens, aſinum & Tigrim lupũ, quod eſt falſum.

Perdoctus quomodo facit comparatiuum? longe uel multo doctior, quàm doctiſſimus.

Quare nõ dicimus perdoctus perdoctior pdoctiſſimus? quia per neq; iungitur cõparatiuo, neq; ſuperlatiuo, ſicut q̃ pro ualde nunquã poſitiuo iungitur, niſi poſt per, ut perq̃ doctus. poſt oppido. ſane. admodum. ualde. nimis. ut oppido q̃ eruditus ſane quàm pulcher, admodum q̃ elegans ſcortũ. Item habeo ualde q̃ paucos numos.

Quando utẽdum eſt comparatiuo? cum aliquẽ uel ſuo, uel alieno generi comparamus, & ad unũ & ad plures tã ſui generis q̃ alieni, ut fortior homo homine, & fortior homo hominibus, & uelocior homine leo, & idem tigribus eſt nõ immanior, ut docent Donatus. Seruius. Priſcianus, & uſus etiã authorum comprobat. Martialis.

Hic totus uolo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis.

Plinius de marmoribus, precioſiſſimi quidem generis lacedæmonium uiride, cunctis q; hilarius. Ouidius in ſecundo μεταμορφώσεων.

Tanto uirginibus prestãtior omnibus Herse. quę & ipsa erat Virgo.

Virgilius primo æneidos.

Pygmalion scelere ante alios īmanior omneis. ad sceleratos omneis conferens Pygmalionem, comparatiuo est usus. Statius in octauo. Et melior sis quæso deis, Amphiaraus dicit ad Plutonem. Non placet deis esse datiuũ, sibi enim orabat Amphiaraus, ut pàrceret Pluto, & esset melior, quàm cæteri dei, qui se absorbi à terra passi fuerãt. nam quæ cura illi de deis? sibi enim timebat non dijs, quod sequentia indicant. Siquando nefanda huc aderit coniunx, illi funesta reserua supplicia, illa tua rector bone dignior ira. Sis igiť melior mihi, quàm cæteri dij, & sume supplicia de Heriphyle uxore scelerata. Lactantius. Omnes sibyllæ unum deũ prædicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, & nobilior inter cæteras habetur. Vallæ tamen ad plura sui generis comparatiuum referri nõ placet, cum nec apud græcos id fiat. Illi enim sic dicunt. ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τοῦ αἴαντος. καὶ ὁ αὐτὸς ἰσχυρότερος τῶν τρώων, ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος. non dicerent græci Achilles fuit fortior græcis, sed græcorum fortissimus, sicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν. non enim σοφώτερος. Sed ego in hoc refragor ingeniosissimo Vallæ. tum quia Romani inueniũtur ad plura eiusdem generis usi cõparatiuis, tum quia solent in multis, initium capiẽtes à græcis, ab angusto in effusum dilatare, sicut fecerunt etiã in sexto casu secundum uetustissimos græcorũ grãmaticos. Sextũ enim casum illi. ἐμέθεν. σέθεν. ἕθεν. i. a me. à te. à se dicebãt, quem latini in omnibus ferè casualibus seruauere. Similiter ĩpersonalia in paucis græcis accepta, apud nos frequentissima sunt. illi spõdeum, uel dactylum in se

cūdo, uel quarto loco iambici uersus raro posuerūt latini uero sæpissime. S. quoq; apud græcos rarissime uim consonantis amittit carminis necessitate. nostri uero, sed uetustissimi subtrahebāt eam frequētissime, ut opust pro opus est apud Plautū. quāq̄ nunc exoleuit. hoc idem fecisse eos arbitror in cōparatiuis, ut cum græci ad plura sui generis non nisi superlatiuo usi inueniātur, nostri & comparatiuo, & superlatiuo utantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro ualde, & facile, pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur: tam comparatiuo q̄ suplatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras summissius. Catullus ad M. Tullium Ciceronem.

Disertissime Romuli nepotum.
Quot sunt, quotq́; fuere Marce Tulli.
Quotq́; post alijs erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit pessimus omnium poeta,
Tanto pessimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamandi rō ut est ex omnibus nouissime inuēta, ita molto ē utilissima. M. Tullius, sed ego neq; eis assentiebar, neq; disputationū inuentori. & principi longe omnium in dicēdo grauissimo, & eloquentissimo Platoni. Item totius Græciæ facile doctissimum Platonem. Amant etiā iungi cum alius aliter. secus. ante. post. & cæteris, quæ superlationem quandam significant, quæq; diuersitatē, ut præcipuus dissimilis, alienus, ut docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratē qui temperat anteit remigis officium. Quintilianus. Quāto alius fuit ille infelicissimi iuuenis affectus. Teren. Vèrum multo aliter euenire itelligit. Sallustius, multo præstat beneficij, q̄ maleficij inuen-

torem esse. Inuenitur etiam tantum post quanto, & tanto post quantum. Ouidius. Quãto dux milite maior, tantum ego te supero. Virgilius.

O præstans animi iuuenis quantum ipse feroci
Virtute exuperas, tanto me impensius æquum est
Cõsulere. quod fit, quia alterum positiuo, seu uerbo, comparatiuo alterũ debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quanto inueniuntur frequentissime posita. Fabius. Quo quisq; ingenio minus ualet, hoc se magis attollere, ac dilatare conatur. Idem, Erit eo obscurior, quo quisq; deterior.

De relatiuis.

Quod est relatiuum? quod rem antedictam dicit iterum. In quot partes diuiditur relatiuum? in duas. in relatiuum substantiæ, & accidentis.

Quod est relatiuum substantiæ? quod refert antecedens substantiuum.

Quod est relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuum.

Quotuplex est relatiuum substantiæ? duplex. substãtiæ similitudinis, & diuersitatis.

Quod est relatiuum substantiæ similitudinis? quod idem cum suo refert antecedente.

Quæ sunt relatiua substãtiæ similitudinis? qui, quæ, quod. is. suus. ipse. sui. ille idem. ut Plato, qui fuit doctissimus suæ ipsius ætatis philosophorum, docuit Aristotelem, & is idẽ Socratis discipulus fuit.

Quod est relatiuum diuersitatis? quod refert antecedens diuersum à consequente cũ quo ꝯcordat, sed sub eodem gñe uel specie. Quãuis. n. discordat ab antecedente, tñ eiusdẽ esse uel gñis, uel speciei cum consequente refert. Nam si dico amo laurum & cæteras arbores, significo quidem laurum esse arborẽ, sed diuersam a cæteris arboribus nõ enim

idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenser, & alij pisces, ostendo quidem accipenserē esse piscem, sed differre à cæteris specie. Nec dicas igitur iudęi crucifixerunt Christum inter duos alios latrones, quia sic loquens diceres Christum fuisse latronem. Caue igitur, ne decipiaris in huiusmodi relatiuis substantiæ diuersitatis, nec unquam eis utaris, nisi antecedēs eiusdē esse uel generis, uel speciei cū eo, quod consequitur, uelis ostendere.

Quæ sunt relatiua substātiæ diuersitatis? alius. alter. reliquus. & cætera cæterum. nam cæter uel cæterus non legi.

Relatiuum substantiæ, & accidētis in quot debet cū antecedente congruere? In nullo si accidentis fuerit. illud enim cum consequente concordat in numero. casu. & genere, ut Polyphemus erat altus, quanta est turris diui Marci, Si uero fuerit substantiæ, in duobus, in numero & in genere. p̄ter suus & relatiua substantiæ diuersitatis, quæ cum consequente concordant, quemadmodum ea, quę sunt accidentis, ut cliens rogat patronum, ut defendat causam suam. antecedens huius relatiui suam, est cliens, & tamen congruit cum substantiuo sequēte, quod est causam, in numero. casu, & genere. Salustius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, est leones, & cōgruit cū feras. ex quo infertur leonem esse feram. sic apud Virgilium.

Tum casia, atq; alijs intexens suauibus herbis. Infertur casiam esse herbam.

Qui. quæ. quod cōcordat'ne semper cum antecedēte? non. quoties enim inter duo substantiua ponitur, quorum sequens sit proprium nomen, sequēti (ut Seruius docet) accommodatur, ut apud Salustiū. Est locus in carcere, quod Tullianū appel-

latur. & in sacra pagina, Semini tuo, qui est Christus. Si uero sequens fuerit appellatiuum nomen, potest tam cum consequente, q̃ cum antecedente congruere, ut rosa, quæ uel qui est flos candidissimus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim sunt hac lege generati, qui tuerentur illum globū, quem in hoc templo mediū uides, quæ terra dicit, ijsq; animus datus est ex illis sempiternis ignib⁹, quæ sydera, & stellas uocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti respondere relatiuū, quando sequens substantiuum sit propriū nomē. Valerius Maximus. Antea senatus assiduam stationē eo loci pagebat, q hodie Senaculū appellat.

De relatiuis accidentis.

Relatiua accidētis quæ sunt? Qualis. quātus. quot. quotus. quotennis. quotenus. quotuplus, quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex nō memini legere apud authores. quotuplex tamen ego utor interdum, qa legi aliquando apud grāmaticos.

Qualis quæ habet antecedentia? bonus. malus. sapiēs. demens. stultus. intelligens. doctus. indoct⁹. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera significātia qualitatem, ut uirtutem. uitium. colorem, & similia, ut tui crines sunt nigri, qualia æthiopū corpora, & facies æthiopum est nigra, quales sunt pennæ coruorum. eius redditiuum est talis.

Quantus quę habet antecedētia? magnus. paruus. lōgus. breuis. latus. angustus, altus. profundus, & id genus cætera, ut formica est parua, quantus est culex. eius redditiuum est tantus.

Quæ sunt antecedētia hui⁹ relatiui quot? un⁹. duo. tres. quatuor. quinq;. sex. septem. octo. nouē. decem. uiginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum est tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. secūdus. tertius. quartus, qntus. dicimus, quinquagesim⁹. centesimus, millesimus. ut tu es primus in hac urbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot estis. sed proprie ordinē refert quod indicant nomina ordinem significātia, per quæ respondemus interrogāti, ut quota hora est? prima, aut secunda, aut tertia. Sic igitur respondeamus, necesse est. quare sic hæc nomina præcesserint, non licet ea referre per quotus? ut eo cubitū hora tertia, quota, uel ut tu. hoc & si nusquam me mini legere apud doctos, tamē quemadmodum ei, qui dixerit, quotum annū ætatis agebat Cato, quando græcas discebat literas? licet respondere sexagesimū, & per huiusmodi nomina, sic etiam licere arbitror ex cōtrario hæc eadem nomina per quotus referre sic. incipio hyeme lucubrare ab hora octaua. quota Plynius secundus. cum tardissime surgeret cubitu, incipiebat. non tamen etiam sexta, quota ille sæpe. Incipiebat autem lucubrare à uulcanalibus.

Quotennis de quo meminit Priscianus (nam apud authores nō legi, sed sic ubiq;, quot annos natus es? quotum annum ætatis agis? quot annoꝝ es?) quæ habere antecedentia potest? anniculus. biennis, uel bimus. triēnis, uel trimus. quadriēnis, uel quadrimus. quinquennis. decēnis, ulterius nō legi, ut hoc uinū est bimū, aut decēne, quotēnis ē filius tuus, uel meli⁹, quot annos nat⁹ est filius tu⁹.

Quotenus, quo usus est. M. Tul. Ad Atticū dicens, in ripa nescio quotenorum iugerum, quæ habere antecedētia debet? singuli. bini. terni. uel trini. quaterni, uel quatrini. quini. seni. septeni. octoni. noueni. deni. uiceni. quinquageni. centeni. mille-

ni. est autem quotenus relatiuum diuisiuum in pares numeros, ut boues bini, & q̄terni trahũt aratrũ, quoteni equi carrucã. Vtimur ēt his nominibus sic, Iulius Cæsar legauit uiritim trecentos Sestertios ait Tranquillus, hoc est trecẽtos uiris singulis. Augustus uero cohortibus urbanis qngenos, legionarijs trecenos numos, hoc est singulis quingentos & trecentos. nã si dixisset, legauit populo trecentos Sestertios, tm̃ trecẽtos toti populo esse legatos intelligeremus, sed quia trecenos dixit, singulis trecẽtos significauit legatos. Sic dato discipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc est duos singulis. Item uiri sobrij, ac modesti cum discumbunt, bibũt ad summum trinos cyathos uini, hoc est treis singuli. Præterea nomina, quæ tantum in numero multitudinis infleċtuntur, his nominibus coniungũtur, ut dedi ad te binas aut ternas, aut quaternas literas, cum tu unas tantũ miseris, pro duas aut treis, aut quatuor epistolas cũ tu unam epistolã miseris. nec dicas duas literas, aut binas epistolas. Sic binas ędes. ternas nuptias pro duas domos, tria connubia dicendum.

Quotuplus q̄ habet antecedentia: simplus, duplus, triplus, quadruplus, centuplus, ut si didisti obolũ mendico propter Deum accipies centuplũ, quotuplum non accipies, si pro te impendisti. sed hunc postremũ loquendi modũ ego non memini legere, nec puto inueniri apud illustreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedẽtia: duplex, triplex, quadruplex, ut habeo triplicem uestem, idest triũ generum, quotuplex non est tibi, sed neq; hoc legi apud illustreis.

Cuius cuia cuiũ quæ habet antecedentia: noĩa, uel pronomina possessiua, uel genitiuos substãtiuorũ ut dic mihi Damœta cuium pecus: æneium, uel

meum, uel ægonis. Cuia est hæc domus? tua, uel Reip. uel herculea. Cuiũ fuisse putas hunc ensem? hectoreũ, uel Hectoris, uel tuũ. sed sic nõ sunt relatiua, sed interrogatiua. essent aũt relatiua, si sic diceres, hic ager ẽ meus, uel Cæsaris cuia ẽ ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedẽtia? noĩa patriæ, ut Romanus. Cassianus, uel gentis, ut Italus. latinus. ut sum Roman⁹. cuiates erãt Catones, & latinus cuias fuit. M. Tullius.

Quæ sũt relatiua accñtis similitudinis, oĩa pdicta, ut sum bonus, qualis tu, similitudo est & æqualitas.

Quæ sunt relatiua accidẽtis diuersitatis? aliusmodi, & alteriusmodi. ut sum albus, & coruus est aliusmodi. dissimilitudo est.

Quot modis ponũtur supradicta noĩa in oratione? multis, sed frequenter tribus. iterrogatiue. ut Sed uos qui tãdem? quibus aut uenistis ab oris? & qđ gen⁹ hoc hoĩum? Relatiue, ut Sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste penateis Classe ueho mecum fama super æthera notus. infinite, ut Qui sint ueri amici, planè ignoro. & sic Qualis, & cætera relatiua accidentis.

Animal quid, & Virgilius quis quare nõ dicimus? quia quis & quid nunquã relatiue, sed uel infinite, uel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

QVod est interrogatiuum nomẽ? quod rei dubiæ, uel tanq̃ dubiæ postulatiuum est.

In quot partes diuiditur? in duas. in iterrogatiuum substantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ sunt interrogatiua substantiæ? qui quæ quod, & quid, & uter.

Quæ sunt interrogatiua accidẽtis? qualis. quãtus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid interest iter quis, & uter? si duo fuerint, dices

quis, & uter tuo arbitratu, ut quis uel uter oculorũ tuorũ melius uidet? Si uero plures, quis tm̃, ut quis ex tuis digitis est longior? non etiam uter.

Debemus'ne semper respõdere per eundem casum, per quẽ iterrogatio facta fuerit? maxime, ut Quã puellam amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi uideor? æque miser, atq; ego sum. Cui inuidebat Thraso miles? Phedriæ riuali. à quo amata fuit Galathea? ab Aci, & Cyclope. Quarum rerum nõ est unquam satietas? diuitiarum. Interdum tamen non licet respõdere ꝑ eundem casum, ut si rogeris, quotẽnis es? respõdeas potius centum annorũ, quàm centenis, qđ nusquam legitur. Item quãti emptæ? Paruo. & Cuiũ pecus? ægonis, aut Philõdæ. & ꝗd agitur? statur. cuius dicis esse hos libros? meos.

De distributiuis.

Quod est nomen distributiuum? quod est distributionis nota, seu signum.

In quot diuidit̃ ꝑtes distributiuũ nomen? in duas. in affirmatiuũ, & negatiuum, & sunt hæc.
Quisq; ambo affirmãt. quicũq;, atq; omnis uterq;.
Nullus. nemo negant. etiam coniungito neuter.

Quem casũ uolunt? genitiuum pluralem, uel ablatiuum, accusatiuum'ue cum ꝑpositione, ut nullus discipulorũ uel ex discipulis, uel inter discipulos legit. dicimus etiam nullꝰ discipulus. sic uterq; parentũ, & uterq; parens.

De partitiuis.

Quid est nomeo partitiuum? quod partem trahit à toto, cum quo partit̃, & cum eo debet in genere concordare. ut hominũ. aliq̃s alieni appetẽs, aliq̃s sui ꝓfusus, & sunt hæc
Quilibet, & quidã atq; aliquis. qcũq;. alius. quis
Alter. uter simul alteruter numeralia, ut unus.

Sed distributiuum.partitiuum.diuiduum synonyma esse existimo.

Quot in partitione esse debent? tria.pars.totum. & quod pars regat totũ, ut literarum tuarum unæ sunt eloquentiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ.fit etiam partitio per ,plepsin, de qua dicemus cum de figuris tractabimus.

Quilibet non'ne significat id, quod omnis.seu cunctus? non sed unũ quéuis de multis ut accipe quélibet horũ libroꝝ.i.unum quemuis, & non quéq; seu omne.Poetæ tñ pro omnis ponere uidentur. Ouidius.Pollicitis diues qulibet esse potest. quilibet, idest unusquisq;, sed proprie particularis est dictio. Quilibet igitur & nullus nõ sunt cõtraria, ut putãt dialectici ætatis nr̃æ, sed ois, & nullus.

De ꝯstructions noĩatiui, & cæterorũ casuum.

Nominatiuus, & cæteri casus iungũtur genitiuo possessiue, ut M. Tul. Romanæ eloquentiæ princeps, atq; is idem patriæ uerus pater. & T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem patauinitatem quandam redolere dixit Asinius Pollio. Item adiectiua non nulla genitiuum admittũt, ut plenus rimarum. diues opum. diues pictai uestis & auri. Peritus. doctus iuris. Ignarus. inscius. imperitus reꝝ. Cupidus honoris appetẽs alieni. sui profusus. Non est aduersus. impudẽteis, & improbos uelitandũ, q̃a tãtisper filis. & compar eoꝝ fies, dũ paria & consimilia dicas.

Datiuo Adiectiua sic. facilis, utilis amicis. grauis, dãnosus hostibus. carus, gratus, amicus omnibus. Inimicus nemini, & multa huiusmodi.

Accusatiuo iunguntur adiectiua sic. populabũdus agros. osus. perosus inimicos. expectẽ, qui me nũquã uisurus abisti. & cętera ĩ rus, cũ participia esse desinunt amissione tpis, & accusatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur substantiua sic, doctrina homo seria. floreti uir facūdia. egregia indole puer. praestāti corpore nymphæ, uirgo egregia forma, atque ætate integra. Hercules magna ui heros, atque cōsilio. nihil istac opus est arte. dicimus ēt dux nobis opus est. Adiectiua sic plenus fide. clarus. īsignis fama. Ennius ingenio nobilis, arte rudis. secūdus ab rege, & nulli pietate secundus. alienus à uitijs. dignus honore. indignus laude. magnus doctrina. lassus labore assiduo. & lassus cura, & confectus & id genus abunde multa.

De participijs.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, partem nominis capiēs, partemq; uerbi.

Quare inuentum est participium, ut loco uerbi obliquis casibus intransitiue adiungatur. quia cū nō possint obliqui casus adiungi uerbis intrāsitiue, loco uerbi subit participium, ut Priscianus ait. ut bonus homo loquebatur. boni hois loquentis orationem audiui. bono homini loquenti dedi. bonū hominem loquentem audiui. à bono homine loquente accepi. quia nō licet dicere boni hominis loquebatur loco uerbi loquebatur, subit loquētis participiū. Item ut oratio breuior sit, & dilucidior omissis relatiuis. aduerbijs. coniūctionibus. ut homo pauca loquens inter sapiētes cōnumeratur. i. homo, qui pauca loquitur. Item cœnatus eo cubitum. i. postquā cœnatus sum. & legens disce, pro lege & disce. Item ueniens uidi, idest cum uenirē.

Quod autem in hac oratione, mulieres ornant se, ne uidentes homines eas derideant, necessario participio sit utendū, ut Valla docet, & Sypontinus, q à Valla accepit, mihi nō uidetur. non enim sic ea resoluenda est oratio, Mulieres ornant se, ne ho-

mines eas uideāt, & derideāt, quia sic necesse esset uti participio, qm̄ uidēt eas oino hoīes sed sic mulieres ornāt se, ne q uident hoīes, uel ne cū uidēt hoīes, eas derideant, uel per passiuū, ne à quibus uidētur hominibus derideātur, uel ne cū ab hominibus uidētur, sint illis ludibrio. nam ne homines uidentes, non est ne homines uideant, sed ne qui uident homines, uel ne cū uident hoīes.

Quot sunt terminationes participiorum? septē. ns ut amās. legēs. rus, ut amatur'. tus. sus. xus. uus. & dus, ut amatus. uisus. īpexus. mortuus. amādus.

In ns participia unde formant? à prima persona p̄teriti imperfecti indicatiui modi, mutando bam, uel bar in ns. ut amabam amans. legebā legens. osculabar osculans. sequebar sequens. eo is cum cōpositis, mutat bam ī ens, ut ıbam iens. quibā. quiēs.

In rus unde formantur? ab ultimo supino addendo rus, ut amatu amaturus. uisu uisurus. pexu pexurus orior tamen & si habet supinum ortum, unde ortus, participium tamen facit oriturus. Horatius in epistolis.

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

In tus. sus. xus. unde formatur? ab extremo supino addēdo s. ut amatu amatus. uisu uisus. īpexu. impexus, à morior tamē debuit esse moritus, qd̄ proportio magis exigebat Prisciano teste, quia supinum est moritum, quod etiā indicat Moriturus, sed facit mortuus geminato. u. quod in nullo alio participio inuenitur.

In dus unde formatur? à genitiuo sui præsentis participij mutādo tis in dus, ut amans amātis. legens legētis. osculans osculātis. tis in dus fit amandus. legendus. osculandus.

A uerbo actiuo quot participia deriuatur? duo. alterum præsentis & præteriti imperfecti temporis

in ns

rerum præsentis & præteriti imperfecti temporis in ns ut amans.i.qui amat uel amabat. alterum futuri in rus ut amaturus.i.qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt supinis, & sunt hæc.

Compesco.cerno.renuoq;.& respuo.lingo.
Sugo.refello.timet.lambo.urgeo.& ambigo. caluo
Visoq; cum metuo.posco.linquo.arceo.disco.
Et cum compositis sunt hæc sine cuncta supinis.

Compesco	scis	scui	p refrenare, & cõstrégere
Dispesco	per spartire.		Plinius. Africam ab Æthiopia dispescens.
Renuo	is	nui	per renunciare.
Respuo	is	spui	per refutare.
Lingo	is	xi	per leccare.
Sugo	is	xi	per sugare.
Refello	is	elli p negare, & reprēdeř il falso.	
Linquo	is	qui spinũ esset secundũ analogiã lictum, unde derelictum per abbãdonare, de quo Priscia. Eandem seruant etiam regulam liqui lictũ & ex eo composita reliqui relictum.	
Lambo	is	bi	per leccare.
Vrgeo	ges	ursi	per constrengere.
Ambigo	gis	sine pterito & supino p dubitař.	
Caluo	uis	ui	per ingannare.
Viso	sis	si	per andare à uedere.

Terētius.uisam, si domi est. Cętera dicta sũt i actiuis.

A uerbo passiuo quot participia descendunt? duo. alterum præteriti perfecti & plusquamperfecti temporis in tus uľ sus uel xus, ut amatus uisus pexus idest qui amarus uisus pexus fuit uel fuerat, uel p actiuum, quem amaui uel amaueram, uidi uel uideram, pexui uel pexuerã. Alterum futuri in dus, ut amandus.i.qui amabitur, uel quem amabo.

Quæ habent unum tantum participium, idest futuri

in dus? quæ deficiunt supinis. quare? quia cũ participium præteriti temporis inclinetur à supino, & supinum non fuerit, nec participia erunt, quæ à supino nascuntur. & sunt ea, quæ pauloante carminibus complexi sumus.

A uerbo neutro quot participia descendunt? duo. unum pręsentis & pręteriti imperfecti temporis in ns, ut seruiens, idest qui seruit, uel seruiebat, alterum futuri in rus. ut seruiturus, idest qui seruiet, uel à quo seruietur.

Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habent passiuum in tertijs personis, ut semino, tũdo, & aro, & cętera, ut seminãs, & seminatur' i actiua significatiõe, & seminat', & seminãdus, in passiua.

Quæ neutra habent tria participia? hæc.
Prandeo. cœno. meret. nuboq;, & iuro. quiesco.
Et placeo, & pateo, tituboq;, & gaudeo, fido. (ge.
Fio quoq;, & soleo, atq; assuesco, atq; audeo iũ

Habent enim participium præsentis, præteriti, & futuri in rus, ut prandeo prandens pransus, & pransurus. cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus. & sic reliqua. sed prandeo. cœno. iuro etiam in dus participium habent.

Fio tamen uel nullum habet proprium participium, uel unum tantum fiens, quod non inueniri inquit Laurentius ualla, & si Priscianus ponit, & Diomedes rarissimum dicit. Factus est enim à supino factu, quod à facio est, cui' passiuũ fuit, facior apud ueteres futurus à sum est potius. ut ait Diomedes, quamuis à suo antiquo uerbo esse uideatur. Q̃d uero non sit futurus à fio, profuturus ostendit à prosum, & defuturus à desum. fiendus uero barbare dicitur. pro eo docti faciendus utuntur.

A sum etiam ens, quo usus est Cæsar, & græci ὤν dicunt, non est in usu frequenti, nisi apud dialecti

cos,& philosophos ætatis nostræ. A sum uero cõposita carent participijs, præter absum absens. præsum præsens. possum potens, quod tamen nomen esse uult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̃ passionem significãt? pransus. cœnatus. potus. iuratus. dicimus enim ego prandi, & cœnaui, & prãsus, & cœnatus sum ficos. & fici pransæ, & cœnatæ sunt à me. potaui. & potus sum aquam, & aqua pota est à me. ego iuraui & iuratus sum numina. & numina iurata fuerunt à me.

Mereo es rui & meritus sum per maritare, & militare.

Iuro as aui & iuratus sum per iurare.

Pateo es tui & passus sum per essere manifesto sed passus à patior etiam, & à pandor est participium.

Titubo bas baui & batus sum per uacillare.

Quæ neutra non nisi unum habent participiũ? quæ carent supinis. & sunt hæc.

Strideo. sterto. rudo. stridit. micat. æstuo. glisco.
Et conquinisco, & quando dat parco peperci.
Scãdoq; cum scalpo. scabit. & pauet. horreo. mãdo.
Psallo. luo, atque tremo. satagoq;. & obedio. dego.
Micturio. horrescoq́;, & cætera talia, præter.
Parturio. esurio. & per ui quæcunq; secundæ.
Vt caleo, fuerint. sed habent tamen ista supinum.
Cum placeo. noceo. libeo. careo. pateoq́;.
Torret. olet ualeo. paretq́;. doletq́;. latetq́;.

A Luo etiam esset lutum per analogiam, unde dilutum uinum à diluo in quo mista est aqua. & à scalpo scalptum. Prisciano teste, nec dicas sculpo per u. non enim dicimus sculptum. & sculpellum per u, sed per a scalprum, & scalpellum, quare scalpta marmora dicendum non sculpta.

Osus ab odi esse uidetur. Sed osus. exosus. perosus. nomina sunt secundum Seruium. & accusatiuo figurate cōiunguntur. Plautus in Amphitryone, Osum inimicos meos. Virgilius, lucemq́; perosi. Ouidius, Tedas exosa iugales. Valerius Maxim' de Scæuola. Perosus enim credo dexteram suā, quod eius ministerio in cæde regis uti nequiuisset, iniectam foculo exuri passus est.

Vsurpantur à neutris qnq; in dus participia. Ouid. Quæ uenit indigne pœna dolenda uenit. Idem. Virq́; mihi dempto fine carendus abest.

Strideo es di per cigare, & cridare.

Sterto is tui per ronfare o roccare. Sternui uero est à sternuo, & significat quod uulgo dicim' sternutare. Propertius, sternuit omen Amor. Columella. Donec sternuat ouis.

Rudo is di per gragliare. sed rudunt etiā funes. unde rudentes dicti, ut stridorq́; rudentum.

Strido is di idem quod strideo.

Mico cas cui per giocare alla mora, idest ad digitos, ut baiuli solent. Marcus Tullius officiorum tertio. Dignum esse dicunt, qui cum in tenebris mices.

Aestuo as aui atum per hauere gran caldo.

Psallo lis li per cantare.

Cōnisco scis cōquessi per ichinare, & sq̄ssar il capo

Scando dis di per montare, & ascendere.

Dego is gi per uiuere.

Mando dis di per schizzare cum li denti.

Scabo bis bi per grattare.

Scalpo pis psi idē est qđ scabo, & p scu'pire.

Paueo es paui per hauere paura.

Luo is lui per patire la pena, & purgare la colpa.

Glisco scis sine præterito & supino per crescere.

Lucilius apud Gellium. Luna alit ostrea. implet & echinos. muribus fibras, & pecu addit. eadem autem ipsa, quæ crescente luna gliscunt, deficiente luna contra deficiunt.

Tremo	is	mui	per tremare.
Furo	is	insaniui per diuentare matto.	
Luceo	ces	luxi	per lucere.
Pelluceo	ces	pelluxi per lucere molto.	
Torreo	res	rui tostum per arrostire.	

A uerbo communi quot participia deriuantur? duo in actiua significatione tantũ in ns, & in rus, ut largiens qui donat, uel q donabat, & largiturus, qui donabit. Vnum præteriti perfecti tam in actiua q̃ in passiua, ut largitus, qui donauit, & q donatus est. Vnum in passiua tantum in dus, ut largiẽdus, qui donabitur.

A uerbo deponenti quot participia deriuatur? tria. præsentis, præteriti perfecti & futuri in rus ut sequens. secutus, & secuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ communia olim fuerunt, significantq́; actionem, ut loquendus. sequendus. utendus. Ouidius. Multa rogant utenda dari. Valerius Maximus. etiã tribunus militum adulandus erat. Et sciendum in ueniri aliquãdo participia præteriti temporis à deponentibus uerbis actionem significantibus passiuam habere significationem. Virgil. Vno graditur comitatus Achate. Idem. Nunc oblita mihi tot carmina. Terentius, Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.

A b impersonalibus sunt'ne participia? minime, nisi à tedet pertæsus. Suetonius, Quasi pertæsus ignauiam suam. leges etiam pœnitens & pœnitendus pudens & pudendus. pigẽdus. libens. decẽs, quæ tamen magis nomina. Quin & pertæsus ignauiã

suam, ausim dicere nomen cum accusatiuo figurate, ut lucemq; perosi, quia nõ habet pertæsus casum uerbi tædet, cum dicitur, pertæsus ignauiam suam, non enim dicimus, ille tædet ignauiam suã, si tædet inuenitur unquam cum nominatiuo, sed potius illum tædet ignauiæ suæ, uel, si licet cum nominatiuo (ego enim non memini legere) ignauia tædet illum, ut ne plus, minus'ue faxit, qđ postea nos pigeat apud Terentium. & hei mihi non te hæc pudent? & quem neq; pudet quicquã. & an non pœnitebat te authorem flagitij, quod fecisset adolescens? apud eundem. & quẽ sæua pudebunt apud Lucanum. quare cum accusatiuus ignauiã non regatur à pertæsus ratione uerbi tædet, quoniam nec per impersonale licet dicere illum tædet ignauiam, nec per personale, ille tædet ignauiam, quia potius esset dicendum ignauia tædet illum, sicut, quod postea nos pigeat, & nõ quod nos pigeamus, & sic in cæteris, ut ostendimus, pertæsus non est participium, sed nomen potius accusatiuo figurate adiunctum, ut osus exosus. perosus.

Quot modis participia transeunt in uim nominis? tribus constructione, quando non habent casum sui uerbi, ut abundans lactis, nomen est. abũdans lacte, participium. acceptus illi, nomen est. acceptus ab illo, participium. Virgi.

Quam diues pecoris niuei, q̃ lactis abundans.

Patiens inediæ nomen est. patiens inediam, participium. doctus grammaticæ, nomẽ est. doctus grãmaticam, participium. præfectus urbis, nomẽ est. præfectus urbi, participium. quare & comparationem asciscũt, ut abundantior, acceptior. Compositione, quando componuntur cum dictionibus, cũ quibus eorum uerbum componi nõ potest ut indoctus. innocens. non enim dicimus indoceo. in

neo. Temporis uel amiſſione, cum non ſignifi-cant tempus, ut amādus eſt optimus quiſq;, ideſt amari dignus, uel mutatione, ut in participijs i rus cum ſoluntur per præteritum imperfectum ſub-iunctiui. Ouidius. Expectem qui me nunquam ui-ſurus abiſti: ideſt q eo animo diſceſſiſti, ut me non amplius uideres. Valerius Maximus. Experiri enī uolui, ſi tibi propoſitū ex ſentētia parum ceſſiſſet, q̄ æquo animo me ferro eſſem interemptura. ideſt q̄ æquo animo me ferro interimere auderem. Se-neca de naturalibus quęſtionibus, Nullam autem mentionem fecit cometarum, nō prætermiſſurus, ſiquid explorati apud illos comperiſſet. nō præter miſſurus.i.ita affectus, ut non prætermitteret.

P articipium quem caſum poſtulat ante ſe: nullum, quoniam nulla orationis pars regit ante ſe, præter uerbum. Poſt ſe quomodo conſtruuntur: cum ca ſu uerbi ſui, ut tu, qui euadis doctus, gaudebis. tu euadens doctus, gaudebis. ego, q indigeo doctri næ, incumbo literis. Indigēs ego doctrinæ incum bo literis. adamo te, qui mihi inſeruis. adamo te inſeruientem mihi. Nō uidi quēquam, q ſit ſtudio nihil conſecutus. Neminem uidi ſtudio nihil cōſe-cutum. O puer, qui præſtas condiſcipulos omneis ingenio, tene memoria illud Iſocratis. ἐὰν ἦς φιλο-μαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. O puer præſtans ingenio cō diſcipulos omneis, &c. Nobis qui gaudemus uir-tute, multi inuident. Nobis uirtute gaudentibus multi inuident. Seruire deo præter cætera, intereſt omnium, qui uiuunt. Viuentium omnium intereſt præter cætera ſeruire deo.

I n quid reſoluitur participium: in relatiuum, & uer bum, ut amans, ideſt qui amat, uel amabat. nōnū quam reſoluitur in uerbum, & dum. uel poſtquā. uel &. uel quoniam. uel cum. & ſimilia, ut præce-

ptore legente, discipuli discunt, idest dum præceptor legit. & hoc dicto, interijt, idest postquā hoc dixit, uel cum hoc dixisset, excessit è uita. Item legens disco, idest lego, & disco, & ueniēs uidi, idest cum uenirem.

Quando participio uti non licet? cum in nominatiuo esse relatiuum non potest. ut io allegrante te, son piu pouero di Codro. ego, quo tu gaudes, sū pauperior Codro. & la grammatica insegnata da me ad te, te fara honore & utile. grammatice, quā doctus fuisti à me, erit tibi honori, & commodo. Item la camisa spoliata ad te dal tuo famiglio, andara ad lauare al fiume di Po lā tua nutrice. indusium, quo tu spoliatus fuisti à tuo ministro, ibit lotum ad flumen Eridanum nutrix tua. Et li libri mei da essere cargati in dui muli dal tuo mulatiero, mādaro alla cittate di Venetia, o à Roma al piu presto. Libros meos, quibus duo muli onerabuntur à mulione tuo, mittam breui uel ad urbem Venetias, uel Romam.

Dic per oneror quando est tertiæ speciei, ut scribor. dicor. libros, qui onerabūtur à mulione tuo duobus mulis, mittam breui ad urbem Venetias, aut Romam, & sic licet dicere per participium, Libros meos onerandos multis mulis à mulione tuo mittam in Germaniam. Præterea non licet uti participio, quando non est, ut io ho hauuto molte uolte compassione ad Ouidio bandezato in Ponto. Sæpe sum miseratus Ouidium, qui exulauit in Ponto. Item tu impari certamente uolētera la grammatica studiata da me, ma non fai frutto. discis tu quidem nō inuitus grammaticam, cui ego studui, sed non proficis. In his nō usi sumus participijs, quia nec exulo habet exulatus, nec studio studitus, atq; ideo diximus per relatiuum & uerbum.

Dic uulgaria participiorum omnium. Amans, amã te. chi ama o chi amaua. Amaturus, de amare. chi amara, & per deuere amare. essendo per amare, & hauendo ad amare. Amatus, amato, chi è stato, o chi era stato amato. essendo stato amato. Amandus, da essere amato chi sera amato. & per essere amato. hauendose ad amare. o hauendo ad essere amato. essendo per essere amato, & sic in cæteris.

Participium absolute in quo casu ponitur? in septimo, si reperitur, ut studiãdo io greco & hebraico tu andaui à solazzo. Studente me græcis, ac iudaicis literis, tu deambulabas. i. dũ, uel donec ego studebam. Si uero non reperitur, dicimus per uerbũ & dum, uel donec, uel postquã, ut uenuta la estate, molti se amalano. postquã uenit æstas, plurimi ægrotãt. & partita la iuernata, uien la prima uera. Vbi discessit hyems, uer aduenit. hic non licet dicere per septimum casum, qua uenio, & discedo non habent participia præteriti tẽporis. quanquã apud uetustissimos inuenitur discessus, & alia, quę nunc penitus exoleuerunt, ut interitus. obitus.

Quare etiam hic septimus casus appellatus est à nõ nullis ablatiuus in consequentia? quia necessario huiusmodi ablatiuos cõsequi aliquid debet, ut sole oriente, fit dies. i. solis ortum sequitur dies, & græcis ilion obsidentibus, uicti sunt Ilienses, idest propter obsidionem græcorum secuta est uictoria de Iliensibus. quando autem sic dicimus, te sedente, ego sto, non est necesse me stare, dũ tu sedes, nõ erit igitur ablatiuus in consequentia. nisi in consequentia dicitur, quia consequi omnino aliquid debet, ex quo pficiatur orõ. Sed dicas tu potius uel septimũ casum, uel ablatiuũ absolute positũ.

Quæ participia poni possunt absolute in ablatiuo? præsentis, & præteriti imperfecti, idest in ns. præ

teriti pfecti & plusquam perfecti, ideſt in tus, ſus, xus. quæ frequentiſſime inueniuntur in ſeptimo caſu. exempla ultro ſe offerunt, ſiquis inquirat, ut Te ueniente die, te decedente canebat. & Sublata beneuolentia, amicitiæ nomen tollitur, & huiuſmodi infinita. Item futuri in rus, ut facturo me copiā bonoꝝ librorum ſtudioſis omnibus, cœperūt omnes gaudere mirum in modum. ideſt cū eſſem facturus copiam. Lucanus in primo. Facile uenturo Cæſare prædam Ignauæ liquere manus .i. cum eſſet uenturus Cæſar. Valerius Maximus lib. primo. Id luce proxima conſulibus ſacrificio uel expiaturis, ſi poſſet auerti, uel ſi certum deorū etiam monitu uiſum foret, executuris, hoſtiarū exta ſomnio cōgruerūt. In dus quoq; ſic, uoluendis aſſidue bonis libris, quā plurima memoratu digna diſcuntur, ideſt uoluendo libros, uel dum uoluūtur. M. Tullius in proœmio primi libri officioꝝ. Orationem autem latinam efficies legēdis noſtris pleniorem, ideſt legendo noſtra, uel cū legentur noſtra. ſed hæc cū amittūt tēpus, non ſunt participia.

De patronymicis.

Quid eſt patronymicū? quod ꝓprie à patre deriuatum ſecundum formā græcā, ſignificat filium, uel nepotem, filiam uel neptē primitiui ſui, ut hic priamides, Priami uel filius, uel nepos. Hæc priamis, filia, neptis'ue priami.

Quare dicendum potius patronymicum per ypſilon, q̄ patronymicum per o μικρὸν? quia quæ componuntur ab ὄνομα, mutāt primum o μικρὸν, in ὦμεγα ſecundum uero in ψιλόν. ſic ab ἱερὸς & ὄνομα, Hieronymus, quod ſacrum nomen interpretatur. à σὺν & ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab alijs, q̄ à patribus patronymica deriuātur? quid ni, ſed raro, & abuſiue, ut à matrib⁹,

ficuti est iliades, Iliæ filius Romulus. Latoides λατοός, idest Latonæ filius Apollo. Ab auis maternis, ut Atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A fratribus, ut Phaëthontiades sorores Phaethontis, à regibus siue conditoribus, ut æneadæ. romulidæ, idest Romani. Thesidæ Cecropide.i. Athenienses. & sciendũ multa inueniri huius formæ gentilia, ut Hemonis. Thessalis Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troas. multa itẽ propria. ut Euripides. Thucydides. Bacchis. Doris. Pythyas.

P ossunt'ne deriuari patronymica à proprijs patrum latinis, ut Saturn'. Iuppiter. Mars. Mercuri'. Sol? minime, nam in his, & similibus dicẽdũ est filius, uel nepos Saturni. Iouis. Martis, uel p possessiuũ. Saturnius. Iouius. Martius. nam pro patronymicis possessiua inueniuntur apud latinos usurpata, ut æmilianus Scipio.i. Æmilij filius. Octauianus Cæsar.i. Augustus Octauij filius. dicitur & Octauius, Virg. Lusimus Octaui. A noibus tñ patrũ latinis romanum poetam posse existimo, si contigerit, patronymica inclinare, si græcã habere potuerint inflexionem (quia græce patronymica formari debent) nec aliter apud græcos, q̃ apud latinos nos nomina illa appellẽtur. nam à Saturnus. Iuppiter. Mars Mercurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare non licet, quia non sic, sed κρόνος. ζεῦς. ἄρης. ἑρμῆς. ἥλιος. ποσειδῶν græce dicũtur. A Petrus igitur Petrides esse pñtest patronymicũ, quia ὁ πέτρος τοῦ πέτρου græce põt declinari, atq; inde πετρίδης deriuari patronymicum. sic ab Antoni' Antoniades, à Cicero Ciceronides esse possunt patronymica, quia ὁ ἀντώνιος τοῦ ἀντωνίου, ὁ κικέρων τοῦ κικέρωνος græce licet inflectere, indeq; ἀντωνιάδης. κικερωνίδης deducere patronymica.

V tendum'ne est patronymicis in prosa oratione? ne

quáquam. sed in carmine duntaxat. inueniũtur tamẽ usi patronymicis etiam historiographi, quod ipsis quoq; licentia uti concessum sit. quare Herodotus apud græcos fabulas etiam commiscet historijs. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenanis. Et quicq̃d Græcia mendax audet in historia.

Quot sunt terminationes patronymicorum masculini generis? tres. ιδης, ut πηλείδης. ων ut πηλείων. αδιος, ut ὑῤῥάδιος. quarum prima, qua sola poetæ latini utuntur, communis est. Altera ionica. æolica tertia. habent enim græci quinq; linguas. Communem. Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicam.

Quomodo formantur græce? sic. si genitiuus græcus desinit in ως, uel in ος, uel in ους. uel in ου, si nec ante ου est iota, nec quæ in ου genitiuum faciunt, primæ sunt declinationis, in ιδης cõiter formatur patronymicũ, ut ὁ πηλεύς. τοῦ πηλέως, ως ἰ ιδης, πηλείδης, & per synæresin. πηλεΐδης. Item ὁ πηλεύς, τοῦ πηλῆος, ος in ιδης πηληΐδης à genitiuo ionico.

Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. πηληϊάδεω pro πηληΐδου ἀπὸ τοῦ πηλῆος. genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης. τοῦ δημοσθένους. ους in ιδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων. τοῦ ἀγαμέμνονος, ος in ιδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος. τοῦ πριάμου. ου in ιδης, πριαμίδης. ὁ πάνθοος. τοῦ πάνθοου, ου in ιδης, πανθοΐδης, & per synæresin. πανθοίδης.

Sin autem ante ου est iota, uel io ου mittentia genitiuum primæ sunt declinationis, commutant ου in αδης, ut ὁ μενοίτιος τοῦ μενοιτίου. ου in αδης μενοιτιάδης. ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου, ου in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης. τοῦ ἀγχίσου. ου ἰ αδης ἀγχισάδης. & πλεονασμῷ τοῦ ι. ἀγχισιάδης. ὁ ἱππότης. τοῦ ἱππότου, ου ἰ αδης ἱπποτάδης.

Cuius declinationis sunt patronymica masculina in δης? primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, ut ὁ πηλείδης τοῦ πη-

λαΐδου. ὁ πριαμίδης τοῦ πριαμίδου.

Patronymica fœminina quot terminationes habẽt? treis ·ας. ις. νη. quibus omnibus noſtri poetæ utuntur, ut ilias. tyndaris. nerine.

Quomodo formantur patronymica fœminina? in ας. & in. ις. formãtur à ſuis maſculinis remota. δη. ut ἡλιάδης, ἡλιάς. πριαμίδης, πριαμίς, πηλεΐδης ſine ſinæreſi πηλεΐς. uel ionice πηληΐς ἀπὸ τοῦ πηληΐδου.

In νη pauca admodum ſunt, ut νηρίνη. ἀδραστίνη. ἀκρισιώνη. αἰητίνη. ὠκεανίνη ἀπὸ τοῦ νηρέως. ἀδράστου. ἀκρισίωνος. αἰήτου. ὠκεανοῦ.

Cuius declinationis ſunt patronymica fœminina? in ας. & in. ις. quintę, ut ἡ πηλιάς, τῆς πηλιάδος. filia peliæ, uel neptis. ἡ πριαμίς, τῆς πριαμίδος., in νη uero ſunt ſecũdę τῶν ἰσοσυλλάβων, ut νηρίνη τῆς νηρίνης.

Qui neſcit græcas literas non'ne à nomiuibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non profecto, quanquã poſſe docẽt omnes ferè grammatici ætatis noſtræ. nã quomodo theſeis, Æneis, penultima longa, & huiuſmodi patronymica, à maſculinis theſeides. æneides deriuabunt græcarum literarum rudes? quod ſi à theſeides, æneides facta diæreſi, theſeis, æneis deducent penultima corripietur, quia eſt ἐψιλὸν uocalis ſemper breuis apud græcos. Quare ſciat neceſſe eſt à maſculinis θησηΐδης. αἰνηΐδης, quæ à genitiuo ionico θησῆος. αἰνῆος (ut ſupra eſt dictum) formantur deriuari θησηΐς. αἰνηΐς, δη abiectiõe, unde nos theſeis, æneis accepimus penultima longa. Nec me præterit αἰνείδης melius ab αἰνειάδης eſſe ἀποβολῇ τοῦ α quod à genitiuo αἰνείου formatur, q̃ ab αἰνῆος genitiuo ionico. nuſquam enim legitur, ut doctiſſimi quoq; dicunt, αἰνεῦς. Vnde apud Virgilium, Æneadas q; meo nomẽ de nomine fingo. Et quis genus æneadum? ab αἰνειάδης eſt, à diphthongo

ω ι exclusa, ut dores faciunt. Quare loco æneis aliud pro exéplo ponatur patronymicũ, ut Achilleis, Orpheis, & similia à græcis ι δὺς, q̃ si qs fuerit penitus expers literarũ græcarũ, nesciret formare. Adde quod Achillides à datiuo Achilli latine formaret græcarum literarum rudis penultima correpta, sicut Antenorides. Atlantides, à datiuis Antenori. Atlanti, cum tetrasyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à latona latonades faceret patronymicum, qui nesciret Latonam græce, ἡ λητώ. τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde latoides patronymicum formari ait Priscianus. Statius primo Thebaidos.

Dum morior, depelle globũ. fors ęqua merenteis
Respicit, ardentem tenuit reuerentia cædis.
Latoiden. Ouid. Præteritas cessasse ferunt latoidos aras.

Αρχίον εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. in epigrãmatis.
Ζηνός, λητοίδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόροιο, λητοίδαο pro λητοίδου latoidæ. Eodem modo, si à Dido, Manto, Sappho, Calypso, & similib9 patronymica formarit, decipietur. Nam Didonides, Mantonides, Sapphonides, Calypsonydes dicet, cũ sit dicendũ Didoides, Mantoides, Sapphoides, Calypsoides, à græcis διδοΐδης. μαντοΐδης. σαπφοΐδης. καλυψοΐδης. quæ à genitiuis διδόος, μαντόος, σαπφόος, καλυψόος formantur mutatione του ος in ιδης.

Præterea huiusmodi nomina uix ausim ego declinare, ut Iuno, sed græce. Neq; enim, ait Quintilianus, Iam Calypsonẽ dixerim, ut Iunonem. Quãquam secutus antiquos. C. Cæsar utitur hac ratione declinandi. Quamobrem discendæ sunt à pueris nostris necessario græce declinationes.

Qui latine hęc patronymica declinare, ipsisq; uti uoluerit, quomodo poterit? Vertẽdæ sũt græce literæ

in latinas, necnõ diphthõgi uel ĩ nostras diphthõgos, uel in uocales longas, & quod græci πριαμίδης. αἰνειάδης. ἡλιάδης. μενοιτιάδης πηλεΐδης θησεΐδης. Itẽ πριαμίς. νηρίνη. ἡλιάς. μενοιτιάς. πηληΐς. θησηΐς dicũt, Nos priamidrs. æneades. heliades. menœtiades. pelides. thesides. priamis. Nerine. Helias. menœtias. peleis. theseis dicam'. Sed duo nouissima, & cætera id genus penultimam modo producunt, modo corripiũt, Nam si à πηλεΐδης. θησεΐδης, facta diæresi, πηλεΐς. θησεΐς deducuntur, quæ nos in latinum uertentes peleides, theseides sine synæresi, & peleis, theseis dicimus, corripiunt, sin uero à πηληΐδης. θησηΐσης, quæ à genitiuis πηλῆος. θησῆος, ionice formantur, ut supra est dictũ, πηληΐς. θησηΐς deriuantur, producunt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiusmodi patronymica, penultima uero longa sæpissime. Statius.

Viue precor, nec tu diuinam æneida tenta. Ouidi.

Et tamen ille tuæ felix æneidos author
Transtulit in tyrios arma, uirumq; toros. Idem.

Sum pstrit æneidem, genitrix ibi prima requiret,
Æneadum genitrix unde sit alma Venus. Idem.

Res quoq; tanta fuit, quantæ subsistere summo
Æneidos Vati grande fuisset onus. Idem.

Vtq; celer uenias, uirideis nereidas oro. Idem.

Nerei te uereor, tua fulmine sæuior ira est. Mart.

Lusit Nereidũ facilis chorus æquore toto. Statius.
– Tum uisa procul de littore mater Nereis. –

In is æneis. nereis penultima & producta, & correpta deprehenduntur. Sed de æneis (ut supra dixi) alia ratio est. nam cum corripitur, est quia ει diphthongus diuiditur per diæresin ab αἰνεΐδης, quod est ab αἰνειάδης remota. α. cum uero producitur, fit, quia. ε. in. η. conuertitur. ἰωνικῶς sic αἰνεΐς, αἰνηΐς, unde nos æneis penultima longa, Plerũq; tamen

legi penultima producta. Iuuenalis.
Semper ego auditor tm̃ nunq̃ ne reponam.
Vexatus toties rauci Theseide Codri? Mar.
Briseis uultũ q̃uis auersa iaceret. & sic ferè ubiq;.
Præterea quæ apud illos primæ sunt declinationis apud nos itidem primæ sint, ut ὁ θησείδης τοῦ θησείδου, hic Thesides hui' Thesidæ. Quæ itẽ apud illos secundæ declinationis sunt, apud nos græce declinent̃ cõmutatis tm̃ literis græcis in nostras, ut ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης, hæc nerine huius nerines. Quãquã. ἦτα duplex ἒ ψιλόν, sicut ὠμέγα duplex ὀμικρὸν esse existimo, & non i, sed e sonare debere. Quare dictiones græcas, in quibus est η litera, p̃peram nunc pronunciari ostendemus in fragmentis grãmaticis. Itẽ quæ apud græcos quintæ sunt declinationis nos in nostram tertiam trãsferam'. ut ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prætis huius prœtidis. Quare hinc etiã colligimus necessariã esse literarũ græcarum cognitionẽ hominibus nostris.
Inueniuntur ne poetæ & addere, & detrahere syllabas patronymicis? maxime. Virgilius.
Tum phæthontiades musco circundat amàræ.
Corticis, pro phæthontiadas. Ouidius. Sedit atlã tiades pro atlantides.
Virgilius Scipiadas duros bello, p̃ scipionidas. Idẽ.
Sit satis ænide telis impune Numanum
Oppetijsse tuis, pro æneade. nam æneus, à quo deriuari uidetur, non inuenitur.
Quare poetæ modo detrahunt, modo addũt patronymicis syllabas? propter metrũ, & maxime quando breuis syllaba inter duas lõgas cõperitur, quæ esse in heroico uersu non potest, ut in atlantides. phætontiades, quod & græci faciunt. Homerus μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος pro πηληΐδου. Si quisquã est, qui ubi nõ nisi latine instituimus pueros, græce

ros, græce formasse patronymica nos accuset, ne sit nescius id nobis necessario factum esse, quia latine formari nõ possunt, ut supra est dictum. tum quia uolumus, & græce, & latine simul istitui adolescentulos, ita tamen, ut à sermone latino ætate nostra incipiãt, nec multo post, una & romanis literis & græcis incumbant, sed tunc positiuũ, ubi eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare latine didicerint. quod si asseruarint diligẽter, cũ ad patronymica nostra uentum fuerit, quæcunq; ibi à nobis cõscripta sunt, facile intelligẽt. Vtrum autem sic institui pueros sit necessarium nec'ne, uiderint docti. Nos certe pernecessarium nõ arbitramur solum, sed etiam contendimus.

DE FIGVRIS.

Acturus etiã operępretiũ mihi uideor, si de figuris hoc loco, quę à græcis σχήματα appellantur, breuiter scripsero, atq; id tãtum attigero, quod ad puerorum institutionem facere uideatur.

Quid est figura? Quintilianus inqt, figura est, sicut nomine ipso patet, conformatio quædam orationis remota à communi. Idem. Sit ergo figura aliqua arte nouata forma dicẽdi. Possumus etiam sic diffinire. Figura est uitium cum ratione necessitatis, ornatus'ue gratia permissum.

In quot parteis diuidũtur figuræ? in duas. nam aut τοῦ λόγου sunt. i. uerborum, uel dictiõis, uel elocutionis, uel sermonis, uel oratiõis, aut τῆς διανοίας idest cogitationis & sensus. Τῆς διανοίας figuras quorum esse aiunt? Oratorum tantum. τοῦ λόγου? grãmaticorum, & diuiduntur τοῦ λόγου in treis parteis, in figuras dictiõis elocutionis.

eius incolæ Athenienſibus uitioſe loqui uiſi ſunt. & σολοικί'ζειν qui ita loquerentur, dicti.

Quomodo ruſtice & barbare quis loquetur? ſi barbaris uocabulis uſus fuerit. Vt ſi dixerit treguam. & guerram pro induciis & bello. Item ſi dictiones inuertat, ut ſi pro diſciplina, diſciplinã dixerit, & ſtexæ fillæ, pro ſtellæ fixæ, & aliquibus penultima longa, cum debeat corripi & annõna, & idõlum penultima breui cum ſit producenda.

Vitia oris & linguæ in quibus eſſe literis poſſunt? in ſingulis. nam ſi craſſe iota pronunciauerit quis. Iotaſcimum faciet. Si uero. L. lambdaciſmum. Item ſi m plus æquo pronunciarit, facit metaciſmum. præterea à uocis gracilitate Iſchnoteſia ē. à nimio uero hiatu uocis. Platiaſmōs..

Chiloſtomia aũt fit cũ in ſummis labijs uox ſcindit. Oĩa igitur, q̃ plus æque, minus'ue ſonãtia ab eruditis auribus reſpuuntur. euitanda ſunt.

Quomodo Solœcum, aut, ut nunc dicimus, ſolœciſmum quis faciet? Si loquetur incongrue, ut ſi dixerit, quale eſt pater mea, mater meus. Virgilius ſcripſerunt. ego doceo tibi grãmaticã.

In quo à ſolœciſmo differt barbariſmus? hic in dictionē tantum fit, ille uero in oratione.

De figuris dictionis.

Syncopa de medio tollit, quod epentheſis auget.
Extinti ut te, meq; ſoror magna induperatrix,
Troiugenumq; dolus noſti Mauortis in antro.

Apocope eum tollit finem, quem dat Paragoge,
Vt ſat erit magicas me in uitam accingier arteis.
Troius heu do meæ miſerã me occiderit hoſpes!

Apponit protheſis caput id, qđ Aphœreſis aufert.
Gnate renarro tuã mittas heu linquere matrem.
Diſcite iuſtitiã moniti, & non temnere Diuos.

Corripit ut ſteterunt ducendam Syſtolla uocem.

Ectasis Italiam producit corripiendam,
Dicit & insanis uitam dederitis in undis
Romane at dices & dederitis, & dederitis.
A ulai in medio libare Diæresis, atq;
Virgilium cecinit rus syluasq́;. duces.
E t qui magna fuit pelignæ gloria gentis,
Nunc quoq; te saluo persoluenda mihi.
E stq́; Synæreseos deiectus fulmine Phæthon.
Fixerit æripedem ceruam Tyrinthius heros.
G ramma tibi Antithesis pro grãmate ponit. ut olli
Inquit subridens hominum sator. atq; deorum.
M. necat Ecthilpsis, uocalem sed Synalœphe.
Littora, multum ille & terris iactatus & alto.
Atq; ea diuersa penitus dum parte geruntur.
M etathesis est ordo mutatus litterularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abstulit ensis.

De figuris constructionis.

P rolepsis, quæ latine dicitur præsumptio, est pronũciatio rerum ordine secutarum, uel est, cũ ante numerus redditur, q̃ personæ definiantur ut.
Continuo reges, ingenti mole latinus.
Q uadrijugo inuehitur curru, cui tempora circũ
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt,
Solis aui specimen, bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro,
Hinc pater Aeneas, Romanæ stirpis origo,
Sidereo flagrans clypeo, & cœlestibus armis,
Et iuxta Ascanius, magne spes altera Romę,
P rocedunt Castris. Per hanc autem figuram, si plurale uerbum peæponitur ante utrũq; quod sequitur nominatiuũ præcedere in cõgregatiõe oportet. ut, duæ aquilæ deuolauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidente. uel, Altera ab ortu solis, altera ab occasu. Sin ad ea, quæ diuidũtur, singulare uerbum sequitur, genitiuum singulare diuidẽdo prę

cedere oportebit. ut, Duarum aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidente. Præterea singulare modo in singularia, modo in pluralia licet diuidere, ut humanum genus aliquod bonum aliquod malum est. humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rursus plurale nunc in pluralia, nũc in singularia. Hominũ, aliqui boni, aliqui mali. Duarũ auium, altera uolatilis, altera non. Si nominatiuus igitur præcedit uerbum in congregatiõe ponitur, sin autem genitiuus, in iis, q̃ diuiduntur. Quod si & congregationẽ, & eius parteis oblique proferre uolemus, necesse est loco uerbi uti participio obliqui casus, & ad aliam personam facere transitionem, ut aquilarum uolantium, alterius ab oriente, alterius ab occidente similis est celeritas. Et per datiuum, aquilis uolantibus, huic oriens, illi relinqtur occidẽs. Et per accusatiuum, aquilas uolanteis, hãc oriens. illã misit occidens. Veteres tñ interdum pro genitiuo plurali ntũm legimus p̃posuisse. Homerus. ὀδυσσείας μ΄, οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺς ἱκάνει, τὸν δ᾽ ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει ὀδυσσεῦ hoc ẽ, Duo scopuli, alter ad cœlum usq; latum peruenit alterũ uero scopulum humiliorẽ uidebis Vlysse, ubi secundũ artem genitiuo utendum fuisset τῶν δὲ δύω σκοπέλων. σολοικοφανὲς igitur fecit.. Quemadmodũ ἰλιάδος γ. ἄμφω δ᾽ ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc est ambo uero sedẽtes, honoratior erat Vlysses. ἀντὶ τοῦ ἀμφοῖν δ᾽ ἑζομένοιν. amboq; ãt sedẽtiũ. honoratior Vlysses erat quale ẽ apud Horatiũ i poetica, o maior iuuenũ, ad duos. n. Pisones scribebat. de hoc uero abũde in cõpatiuis. Itẽ ἰλιάδος π΄, Νεστορίδαι δ᾽, ὁ μὲν ὄντασ᾽ ἀτύμνιον ὀξέϊ δουρί. Ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγχος Ἤριπε δὲ προπάροιθε. μάρις δ᾽ αὐτοσχεδὰ δουρί. Αντι

λόχῳ ἐπόρουσε κασιγνήτοιο χολωθείς. Στὰς πρόσθε νέκυος, τοῦ δ' ἀντίθεος Θρασυμήδης, Ἔφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσαι.

Nestoridæ autem, Antilochus acuto telo percussit Atimnium, ferro adacto ĩ ilia. cecidit uero ille corã. sed Maris propinquus lancea inuasit Antilochum, ira germani causa percitus, astans ãte mortuum, hunc autem Deo similis Thrasymedes celeriter pcussit ante, q̃ ille feriret. ϸ τῶν νεστορίδων, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ' ἀτύμνιον, μάριν δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης. Nestoridarum Antilochus percussit Atymniũ, Deo uero similis Trasymedes, Maridẽ. Similiter siquis dicat, Duo fratres, alter facilis, alter durus est, uitium facit, cum sit dicendũ, Duorum fratrum, aut è duobus fratrib' alter facilis, alter durus. Tale est ẽt illud Liuii, ut Priscian' refert. Periti religionum, iurisq; publici, quando duo ordinarij cõsules eius anni, alter morbo, alter ferro periisset, suffectum cõsulem negabant recte comitia habere posse cum ars sic exigeret. Quãdo duorum ordinarium consulum, aut ex duobus ordinarijs cõsulib' alter morbo, alter ferro periisset, aut sic. Qñ duo ordinarij ꝯsules eius anni perissent alter morbo, alter ferro. quæ est p̃sumptio frequentissima, ut illa ὁ δυσσάμενος ἀ. ἀλλ' ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. Sed ille æthiopas petiit, qui pcul sunt, æthiopas, qui diuisi sunt in duas parteis ultimi hominũ, alteri in occidẽte, alteri in oriente. & illa in Iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ' αἴαντε συνέδρω, τὸν τ' οἰλέως, τελαμῶνος τε γόνον, τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi duos aiaces confidenteis, alterum Oilei, alterum Telamonis filiũ Salaminæ decus. Apollonius in primo περὶ συντάξεως illud Homeri, οἱ δὲ δύω σκό

πτλοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, sic mutat, οἱ δὲ δύο σκόπελοι ἱκάνουσιν. ὁ μὲν ἄχει τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχει τοῦ ὀλύμπου. duo perueniunt scopuli, alter usq; ad cœlum, alter usq; ad olympũ, quod poeta noster dimissa presumptione sic mutauit in primo æneidos, Geminiq; minantur in cœlum scopuli. In huiusmodi igitur constructione tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν, græci articulis subiunctiuis utũtur, ut ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν, ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων. οἱ μὲν ἀγαθοί, οἱ δὲ πονηροί. καὶ τῶν δυοῖν αἰάντοιν ὁ μὲν τελαμῶνος, ὁ δὲ ὀιλέως ἐγένετο, Nos uero aut pnoib⁹, aut noibus. ut duæ Aq̃læ deuolauerũt, hæc ab ortu solis, illa ab occasu, uel altera ab ortu solis, altera ab occasu & hoĩum hi bõi, illi mali sunt, uel aliq bõi, aliq mali sunt. & duoꝝ Aiacũ hic Telamonius, ille oilei fili⁹ fuit, uel alter Telamõi⁹, alter oilei fili⁹ fuit.

In prolepsi quinq; esse plerunq; oportet Congregationem ut Reges, parteis, ut Latinus Turnus Æneas Ascanius Verbum, ut procedunt Partium determinatiões, ut Latinus Turnus ab una parte Æneas, & Ascanius ab altera. ordo ut præcedat, congregatio ut reges sequãtur. partes, ut Latin⁹ Turnus. Et Æneas, Ascanius.

Est autem prolepsis duplex. Explicita, in qua omnia inueniuntur, quæ in prolepsi esse oportet, ut equi concurrunt, hic à dextra, ille à sinistra parte hippodromi. Implicita est, in qua tacetur aliquid, ut homines inuident alter alteri, deest, & alter alteri. Item alter; alterius onera portate, deest, & alter alterius, ut portare onera alter alterius & alter alterius. hoc est, tu face onus portes illius, ille tuum. & apud Ouidium, Alter in alterius iactantes lumina uultus, Quærebãt taciti noster ubi esset amor. deest & alter in alterius.

Aliam esse prolepsin dicit Diomedes, cum id, quod posterius accedit, ante tempus adscribitur, ut lauinia uenit littora. Lauinium enim nondum erat, cũ in Italiam uenit Æneas. Et apud Sallustium, Mõtem sacrum, atq; Auentinum insedit, qui mons ob hoc, q̃d illũ plebs ĩsederat, postea sacer dictus est.

De Syllepsi.

Syllepsis, quæ latine conceptio, & comprehensio dici potest, ex diuersarum clausularum uel per unum uerbũ, uel per adiectiuũ pluralis numeri conglutinata cõclusio. ut sunt nobis mitia poma castaneæ molles, & pressi copia lactis. idest poma mitia. castaneæ molles, & copia lactis pressi sunt nobis, ut pluralis numerus concipiat singularem, ita tamen ut pluralis præcedat. nam aliter esset Zeugma. ut, Amaryllidi & lac & castaneæ placuerũt. & nihil ne te nocturnum præsidium Palatij, nihil horũ ora, uultusq; mouerunt: quod exemplũ in Zeugmate ponit Diomedes, & hypozeugma appellat. Dices etiam per Syllepsin Ferdinãdus Rex & Elisabet Regina Hispaniæ homines quam iustissimi Bethycam, quæ Gramata nũc dicitur, urbem, & maximã, & munitissimam, & bellicosissimã, opulentissimamq; decẽ ab ipsis annos obsessam, & nunquã ante à christianis debellatam, atq; idem summis laudibus, summoq; honore dignissimi Anno à natiuitate. IESV CHRISTI DEI Opt. Max. millesimo quadringẽtesimo nonagesimo secũdo, q̃rto nonas ianuarias expugnauerũt.

In syllepsi quinq; esse oportet. Dictionem concipientem. dictionẽ conceptam. coniunctionẽ. uerbũ uel adiectiuũ pluralis numeri, & quod respondeatur dictioni concipienti. ut Rex & Regina Hispaniæ principes optimi. Dictio cõcipiens Rex, concepta Regina, adiectiuum pluralis numeri

optimi. coniunctio & responsio adiectiui ad regē.

Quot sunt species Syllepseos? septem. Est enim prima syllepsis in genere, quæ fit cum masculinū genus concipit fœmininum & neutrū, ut Rex & Regina iustissimi. Dominus & mancipia pugnaces. Aut cum fœmininum concipit neutrum, ut hinc leges & plebiscita coactæ.

Secunda syllepsis est in numero cum pluralis numerus concipit singularem, ut milites & Imperator fortissime impugnauerunt.

Tertiæ syllepsis est in persona, nam prima & secunda persona possunt cōcipere tertiam. neutram uero harum tertia. Ego enim & ille deambulamus & tu & ille deambulatis, dicimus. Ille autē & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus. & quemadmodum prima & secūda possunt concipere tertiam ita prima secundam. sed nō cōtra. nam ego & tu deambulans dicimus, nō etiam deambulatis.

Quarta syllepsis est in casu, quę fit, cū nominatiuus comprehendit ablatiuum cum prepositione cum, ut Remo cum fratre. Quirinus iura dabunt, idest Quirinus, & frater Remus.

Quinta syllepsis est indirecta, quæ fit, quando uerbum concordat cum ablatiuo cum præpositione cum, & ablatiuus concipit nominatiuū, ut Hanc tecum Genitor cunctis celebrabitis annis, & Iphitus & Pelias mecum diuellimur inde.

Sexta syllepsis est implicita, quæ fit, quando demōstratis mare & fœmina p distributiuū & partitiuū nomen masculini generis, cōprehenditur etiam fœmina, ut uterq; horum est iustus, & apud Virgiliū. Est mihi nāq; domi pater, est iniusta nouerca. Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hœdos. alter, idest nouerca. eodem modo nullus, ho

mo currit est syllepsis implicita, ubi nullus cōprehendit etiam fœminam. quare qui dicunt omnis homo currit, & nullus homo currit non esse contraria, errāt, quoniam nullus complectitur etiam fœminā in hac oratione, nullus homo currit, quē admodū oīs, in ea, quæ dicit oīs homo currit.

S eptima syllepsis est in male cohærentibus, seu in improprie comprehensis: quæ fit quando plura concipit uerbum, ita tamen, ut uni tantum conueniat, cætera uero improprie cōplectatur, ut apud Virgilium. Sacra manu, uictosq; deos, paruūq; nepotem, Ipse trahit. trahit licet nepotis tantum sit, tamen, & superiora cōcludit, sed καταχρηστικῶς. Eadem est figura, apud Homerum ἰλιάδ. ι. ὡς δ᾽ ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα, βορέης, καὶ ζέφυρος, τώ τε θρήκηθεν ἄητον. ut duo uenti piscosum mare cōcitant Boreas, ac Zephyrus, qui spirant a Thracia. ubi qđ Boreæ tātū est, Zephyro quoq; ambuit, qui flat ab occasu. Item. ἰλιάδος τ. τὼ δὲ δύο σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε, τυδείδης τε μενεπτόλεμος, καὶ δῖος ὀδυσσεύς, ἔγχει ἐρειδομένω, ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά. Duo autē claudicātes ibāt ministri martis Tydidesq; bellicosus, & diuus Vlysses. hasta firmantes gressum. adhuc enim molesta erant illis ulcera. Quod erat igit̃ Diomedis, Vlissi, quoq; attribuit. solus enim Diomedes claudicabat. pedis plantam uulneratus. Vlysses autē in latere uulnus acceperat. Sunt fortasse & aliæ sylleпseos species, sed ego non plures septem inueni, & ne has q̃dē quæsiuissem, nisi legissem apud Seruium Sacra manu, uictosq; deos. paruūq; nepotem Ipse trahit, septimam esse syllepsin. & apud Fabium multas præsumptiones. Primam item, secundam & tertiam reticentiam apud Donatum & usq; ad sextum Parelcō apud eundem. An autem

aliter, atq; ego scripsi, accipiantur Syllepseos species, nescio, sic equidem tādiu sentiam, donec aut ipse melius inuenero, aut ab alio didicero,

De zeugmate.

Zegma est unius uerbi uel adiectiui uicinior tā singularis. quàm pluralis numeri respondentis conclusio, ita coniuncta diuersis, ut necesse sit per supplementum singulis respondeatur, ut cœli & terra mouenda est uel cœli mouendi sunt & terra. i. cœli mouendi sunt, & terrra mouēda est. Item hebræi sunt, & ego. idest ipsi hebræi sunt, & ego sum hebræus. Item erraui ego & uos, idest & ego errauι, & uos errastis. Et nihil'ne te nocturno præsidium palatii. nihil urbis uigiliæ. nihil timor populi nihil concursus bonorum omnium. nihil hic munitissimus senatus habendi locus. nihil horum ora, uultusq́; mouerūt, idest præsidium mouit. uigiliæ mouerunt timor populi mouit. bonorum concursus mouit. munitissimus habēdi senatus locus mouit. ora & uultus mouerunt. Fabius συνεζευγμένον appellat quod fieri dicit, cum unum ad uerbum plures sententię referuntur, quarum unaquæq; desyderaret illud, si sola poneretur. Volūt etiam esse zeugma, cū remotiori uerbum adiectiuum'ue respondet, si sit id, quod remotum est, numeri tantum singularis, ut ego & tu & præceptor erraui. i. ego erraui, & tu errasti, & præceptor errauit. quē loquendi modum apud approbatos non memini legere.

Tribus autem modis fit zeugma, in persona, ut non ego solum, sed etiam tu errasti præceptor. in Genere, ut cœli & terra mouenda est. in numero, ut nihil'ne te hic munitissimus senat' habendi locus, nihil orum ora, uultusq́; mouerunt.

Quinq́; esse opportet in zeugmate, diuersa substanti

ua, ut cœli, & terra. coniunctionem, ut & uerbũ. adiectiuum'ue tam singularis, q̃ pluralis numeri, ut mouenda est, & quod uerbum, uel adiectiuum uiciniori respondeat, ut cœli, & terra mouenda est uel cœli mouendi sunt & terra.

I n quo differt zeugma à syllepsi? In zeugmate uerbum uel adiectiuũ ita uiciniori respõdet, ut singulis postea reddendum sit, & tam singularis, quam pluralis numeri esse potest. Per syllepsin uero cõtra, nam nec uiciniori respondet, nec numeri esse singularis potest, nec ut singulis, ut in zeugmate reddatur oportet, sed omnia ab uno uerbo uel adiectiuo concipiuntur, atq; ideo σύλληψις a grecis, à nostris Conceptio appellatur. Dices enim per zaugma. Sociisq́;, & rege recepto. & rege recepto & socijs, & recepto rege & sociis, & rege, socijsq́; receptis, idest rege recepto, & sic socijs receptis. Item hic illius arma, hic currus fuit, & hic currus fuit, & arma, & hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerũt. idest hic currus fuit, & arma fuerunt.

P er syllepsin uero, socijsq́; & rege receptis, & hic illius arma, hic currus fuerunt. Illud autem Valerii libro primo. capite ultio, de muto, & uoce Deoꝝ immortaliũ humanis oculis, auribusq; percepto legendum est, ut etiam antiqui habẽt codices. De uoce, & motu percepto. est enim zeugma.

Q uot sunt species zeugmatis? tres hyperzeugma, cum uerbum præponitur, ut si erraui ego, & tu Messozeugma, cum interponitur, ut si ego erraui & tu. Hypozeugma, cũ postponitur, ut si ego, tu quoq; errasti.

S ynthesis fit in uitio uocali, cũ uerbũ uel adiectiuũ discordat in uoce ab eo, cui redditur, & cõcordat in significato, ut pars i frustra secant, & gẽs arma

si. Tria esse oportet in synthesi, unū subiectū. uerbū, uel adiectiuū, & quod idipsum uerbū uel adiectiuū ita respondeat subiecto, ut ab eo discordet in uoce, & cōcordet in significato, ut Anser fœta.

Fit autem synthesis in genere tātum, in numero tantum, in genere, & in numero simul. in genere tantum ut Præneste sub ipsa in eunuchum suam. Centauro uehitur magna. in uumero tātum, ut turba ruunt. pars in frustra secant. in numero & in genere simul, ut gens armati. turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi.

Antiptosis fit cum casus pro casu ponitur, ut sermonem quem audiuistis non est meus sermonē pro sermo. Item populo ut placerent, quas fecisset fabulas. fabulas pro fabulæ. Et urbem quam statuo uestra est. Vrbem pro urbs.

In Antiptosi autem, tria esse oportet unum subiectum. ut urbē, unum uerbū. ut est. & ꝙ casus pro casu ponatur. ut urbem pro urbs. & nota produci pto in antiptosi, sic. n. scribitur græce ἀντίπτωσις. eodem modo in monoptōtum. diptotum. triptotum & huiusmodi penultima producitur.

Euocatio fit cum prima persona uel secūda euocat ad se tertiam, ut ego Virgi. scribo tu Cicero oras. Nos hoīes erramꝰ, uos pueri non legitis. Et troes te miseri uentis maria omnia uecti oramus. i. nos troes oramꝰ. In euocatione quatuor esse oportet. dictionem euocantem primæ uel secundæ personæ. dictionem tertiæ personæ. uerbū primæ uel secundæ personæ, & absentiam coniunctionis.

Appositio est immediata coniunctio substātiuorū cum alterum ponitur ad declarationem alterius, ut ignauum fucos pecus à presepibus arcent.

Tribus modis fit appositio restringendæ generalitatis gratia, ut animal equus currit, ad remouēdam

æquiuocationem, ut comedi canem piscem. ad proprietatem attribuendam, ut Cæsar Vir magno ingenio.

Fuit Synecdoche, cum ponitur pars pro toto. ut æthiops albus denteis. mulier trunca manum. fit etiam per uerba, ut expleri mētem nequit Dido. Item doleo caput, cum uero ex uno pluris intelligimus, ex parte totum. ex specie genus. ex præcedentibus sequentia uel cōtra, est alia Synecdoche. q̃ est significatio pleni intellectus capax cum plus, minus'ue ꝓnūciat. aut. n. pars tota, parua de parte cognoscit, ut puppesq; tuæ, pubesq; tuorum, à puppibus. n. naueis significant, à pube uero iuuentutē omnem. aut pars de toto, ut ingens à uertice pōtus in puppim ferit. non. n. totū pelagus, sed ps pelagi ferit in puppim. Itē fontēq;, ignēq; ferebant. In hac figura plurimū ualet numero℞ illa libertas ut ait Fabius. nā & Liuius sæpe sic dicit, Roman⁹ prælio uictor, & Virg. hostis habet muros. Idē, & armato milite cōplent. pro Romani uictores hostis pro hostes. milite pro militibus. Et cōtra, Cicero ad Brutū populo inquit imposuimus. & oratores uisi sumus, cum de se tantum loqueretur.

Tria esse oportet in synecdoche, cum est figura constructionis, totum, ut æthiops, partem, quæ semper sit casus accusatiui, ut denteis. adiectiuum, ut albus. inuenitur etiam pars in ablatiuo, ut Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine læsus.

Et notandū ꝙ cum dicimus oculos suffusa nitenteis, & id genus per participium, non est synecdoche, sed græca constructio.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

[I]N tenui re esse laborem hunc nostrum, & uilis pompæ futuram gloriam, ut de se Terentianus ait, cum de literis & syllabis, ac metris scripturus esset, certo scio, sed mihi tantummodo curæ est, quocunque possim modo, prodesse studiosis bonarum literarum. Quod si nulla, aut perparua inde gloria. οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quàobrem hoc libro quædam nõ inutilia de metricis pedibus primum perbreuiter, deinde de syllabarum quãtitatẽ, inde denuo de pedibus copiosius, postea de quibusdã metrorum generibus scripturi sumus, quibus absolutis nonnihil de accẽtibus, ad distinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO.

Pes est sublatio, ac positio duarum, aut trium, amplius'ue syllabarum spatio comprehensa dicitur autem pes in metro, quia pedis officio fungitur. sicut enim corpora pedibus mouentur, ita metra ipsa cum scandũtur, quibusdam quasi pedibus incedere uidẽtur. hinc etiam scandi dicuntur metra, quia tractando singulos metri cuiusque pedes uelu ti scalarũ gradus uidemur ascendere, ac gradatim uicissim incedere mouẽdis pedibus. Scansionem præterea definiunt esse legitimam metri in singulos pedes distinctionem, & dimensionem. Ex pe-

modo uo- dibus, alij legitimi, alij nothi. legitimi sunt, ex quibus maxime unũquodq; metrũ constat, suntq; metri cuiusq; proprij, & peculiares, ut spõdeus & dactylus in heroico. Nothi uero qui rarissime metrũ ingrediũtur, ut anapæstus, & proceleusmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poeticos duodetriginta numero eẽ cõstat, ex qbus disyllabi quatuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim. Quoniam autem duobus signis, quæ græce μακρὰ & βραχεῖα dicuntur quantitas syllabæ ostenditur, sciendum breuem syllabã hoc signo ostendi ◡ longam uero hoc – quibus ẽt singuli pedes notantur in hunc modum.

DE PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius cõstat ex duab⁹ breuibus	◡◡	Dĕă.
Spondeus ex duabus longis	– –	Mūsǣ.
Iambus ex breui, & longa	◡ –	Dĭēs.
Trochæus ex longa, & breui	◡ –	āldŭs.

DE TRISYPLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus
◡◡◡ Dŏmĭnŭs.

Trimacrus ex tribus longis
– – – Vīrtūtī.

Bacchius ex breui, & duabus longis
◡ – – Quĭrīnō.

Palimbacchius ex duabus longis, & breui
– – ◡ Aūgūstŭs.

Dactylus ex longa, & duabus breuibus.
– ◡◡ Cārmĭnă.

Anapæstus ex duabus breuibus, & longa.
◡◡ – Vĕnĕrī.

Amphibrachus ex extremis breuibus
◡ – ◡ ĕrāmŭs.

Amphimacrus

Amphimacrus uel creticus ex extremis longis
–u– Dēmŏpōn.

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleusmaticus ex quatuor breuibus.
uuuu ărĭĕtĕ.

Dispondeus ex quatuor longis.
–––– Fōrtūnātī.

Epitritus primus ex iambo, & spondeo.
u––– ărīstārchō.

Epitritus secundus ex trochæo, & spondeo.
–u–– ārchĭmēdēs.

Epitritus tertius ex spondeo, & iambo.
––u– Dēmŏsthĕnēs.

Epitritus quartus ex spondeo, & trochæo.
u––u Mătūtīnŭs.

Pæon primus ex trochæo, & pyrrhichio.
–uuu Lætĭtĭă.

Pæon secundus ex iambo, & pyrrhichio
u–uu Hŏrātĭŭs.

Pæon tertius ex pyrrhichio, & trochæo.
uu–u. ăleāndĕr.

Pæon quartus ex pyrrhichio, & iambo.
uuu– Cĕlĕrĭtās.

Antipastus ex iambo, & trochæo.
u––u ălēxandĕr.

Choriambus ex trochæo, & iambo.
–uu– æthĕrĕō.

Ionicus à minore ex pyrrhichio, & spondeo.
uu–– Dĭŏmēdēs.

Ionicus à maiore, ex spondeo, & pyrrhichio.
––uu Pērtērrĭtŭs.

Dijambus ex duobus iambis.
u–u– Plătōnĭcī.

Ditrochæus ex duobus trochæis.
–u–u Dūlcĭōră.

t

Παίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς.
— ∪∪∪ στησίχορος.
Παίων β' ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς.
∪ — ∪∪ φιλοσέρατος.
Παίων γ' ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς.
∪∪ — ∪ κλεόβουλος.
Παίων δ' ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς.
∪∪∪ — δορυμέδων.
Αντίσπαστος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν. καὶ βραχείας.
∪ — — ∪ ἀλέξανδρος.
Χορίαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς.
— ∪∪ — δυσφορίων.
Ιωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν.
∪∪ — — διομήδης.
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχείας.
— — ∪∪ δημήτριος.
Δiίαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς καὶ βραχείας. μακρᾶς.
∪ — ∪ — κορίνθιους.
Διτρόχαιος ἐκ μακρᾶς, βραχείας, καὶ μακρᾶς, βραχείας.
— ∪ — ∪ δημοφῶντα.

Ante, quàm de syllabarum quantitate scribere incipiam, amonere uoluimus discipulos, ut literarum diuisiones, ac diphthongos, & quicquid de literis & syllabis in primo harum institutionum libro à nobis scriptum est, & saepe, & accurate legant. Nam quantum inde emolumenti sit futurum, ex his Quintiliani uerbis licet cognoscere.

Ne quis igitur tanquam parua fastidiat grammatices elementa de literis, non quia magnae sit operae consonanteis à uocalibus discernere, ipsasque; eas in semiuocalium numerum, mutarumque; partiri, sed quia interiora uelut sacri huius adeuntibus apparebit multa rerum subtilitas, quae non modo acuere ingenia puerilia, sed exercere altissimam quoque; eruditionem, & scientiam possit. Haec ille & uere, &

si desinit in consonantem, & excipiatur ab i uel u non uocalibus, ut, āt uēnūs obsecro gradienteis āëre sepsit. āt uēnūs, dactylus. Et, āb iōuē princi- pium Musæ. āb iōuē, dactylus. Sexto cū corre- pta uocalis desinit in consonantem, & sequens itē à consonante incipit tam in eadem dictione, q̄ in diuersa. In eadem, ut ārmă, uĭrumq; cano. ārmă uĭ, dactylus. In diuersa, ut āt Rēgina graui iādudū saucia cura āt rē, Spondeus. Septimo, si iter du- as uocalis i fuerit uim habens duplicis consonan tis, ut Troiăquē nunc stares. Idem etiam facit u in præteritis pfectis, ut amāui, replēui, petīui, audī- ui, & in deductis ab eis, ut amāueram, replēuerā, petīueram, audīuerā, & sic in id genus cæteris. no tanď bĭiugus & quadrĭiugus. & huiusmodi in q- bus i ꝑsonās iter duas uocales nō facit positionē,

Notādum liquidas mutis subditas, nec nō. x. dupli- cem, & s semiuocalem c p t mutis præpositam, in eadem posse dictione positionem facere. ut āgri- cola, rēpleo, cāpreolus, āxis, rēstiti, rēscij, rēspui. In diuersa uero non posse ex trochæo spondeum facere, ut docet Terentianus præter s mutis præ- positam sequente uocali uel natura, uel positione longa, ut, ūndē scire potes, percussā spumat are- na. Sed de his plura dicemus, ubi de communium syllabarum modis tractabimus. Quē tamen cōiū ctio sæpe inuenitur producta apud Virgilium in principio secundi pedis, quod uidetur factum po- sitione mutæ, & liquidæ, quæ sequuntur statim in altera dictione, ut, Lappǽquē trĭbūliq;, & Tribu- láquē trăhēq;. Et, fonteisquē, flūuĭosq; uoco, & Terrásquē trāctus q; maris. Et, Dyrmóquē, xān- thoq;, Ligeaq;, Phyllodoceq;. quē trĭbū, quē trā hē. quē flūuĭ, tres dactyli, quē trā quē xān, duo spondei, idq; ad imitationē græcorum. Hesiodus

coronatis

i interdu[m] les consonā[n]tes [?] / v[e]l vocales

nam in his est breuis i[ ]ugus, etc.

φωτᾶτε, πρωτᾶτε, φέρουσᾶτε, δυνάμενη τε. τε πρῶ spōdeus. Homerus. οὐδ᾽ ἄρε᾽ τ᾽ αὐτὸς ἔην ἐαν ἑ δὲ ξανθὸς μελέαγρος, δὲ ξαν, spondeus. Idem ἄργος πιάρτητε καὶ εὐ ξυνήγχε μυκηνη. τέσσαρ spōde⁹. Idē ἔστατο δὲ φθογγὴν ἢ πριαμοπολίτη δὲ φεογ, spondeus. Seruius autem super eo uersu, æneidos tertio. Limināque laurusq; dei, sic ait, Que breuis ē pro longa posita, quod hac ratiōe defenditur, aut quia oia monosyllaba ad artem nō ptinent, & his licēter uti possumus, aut certe, quia omne μόριον, idest particula, quæ sui substantiā non habet, membrum putatur superioris orationis. quod si est, Liminaq; quasi una pars orationis est. Potest etiam que finalitatis ratione uel produci, uel corripi. Hæc Serui⁹. Sed & id potuit fecisse. Virgilius græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur producere antecedētem breuem Homerus, πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν ἡρώων αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, τοὺς δέ, spōdeus. Idē ἱμερόεν κιθάριζε θεὸς δ᾽ ὑπὸ μέλος ἄειδε, μέλος ἄ, dactylus. ē pducta ratiōe λ liqdæ. Theocrit⁹. ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἀ βῶς, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ σύριγξ, χ᾽ ὡ βωκόλος, ἁδὺ δὲ κἠγών. ὁ μό. spondeus producta prima, sequente μ liquida. nec placet, ut legatur ἁ μόσχος fœminine, tum quia ὁ μόσχος masculine, quoscunq; uidimus, codices habēt, tū etiam, quia in præcedenti Ecloga masculine legitur. ἁδὺ δὲ χ᾽ ὡ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἀ βῶς. Id Persius quoq; uidetur imitatus i illo Choliambo Cantare credas pegaseium melos, ubi melos producit primam ratione liquidæ. Quanquam Politianus in Miscellaneis, Nectar non melos legendū censet, tum quia sic in antiquissimo codice scriptum legerit, tum etiam, quia nō meminerit unq̄ legere apud græcos μέλος prima pducta, cui etiā

accedit Iocundus Veronēſis homo accuratus, ac doctus, & qui non urbes ſolum, ſed & prouincias peragrauit inueniendi, cōferendiq́; librorum gratia, eſt enim ſtudioſiſſimus bonarum literarum, & amantiſſimus antiquitatis, & propterea multa tulit, fecitq́; ſenex, ſudauit, & alſit, multa etiam legit multos libros, eoſdéq́; caſtigatos nuper reportauit è Gallia, quos mihi, quæ hominis eſt erga ſtudioſos beneuolētia, imprimendos dedit, is in quibuſdam Perſij antiquis codicibus nectar legiſſe dicit, ad meq́; unum attulit in membrana miræ antiquitatis, ubi ſcriptum eſt pegaſeium nectar, & ſuprascriptū minutioribus literis, uel melos, Sed ſi ut plurimi habent codices, mĕlos legatur, non repugnat ſyllaba,

TERENTIANVS DE POSITIONE.

S yllaba prima breuis, quæcunq; pedem generabit,
L onga fit à geminis, quibus indita conſona uis eſt,
S eu pariter iunctæ, ſuberunt'ue in parte ſequenti,
S eu ſunt diuiſæ, finemq́;, caputq́, tenentes.
Exemplis manifeſta magis reddenda uidentur.
P ōs T quā res, prior eſt iunctis adiuta duabus.
S ubiectis æque fiet, cum dicimus ā G R O S.
ā T Tu ſume pedum, diuiſas cernis utraſq;.
D actylon hæc eadem poterit toties dare forma.
Q uando breuem mediā, breuis æque tertia claudet
N ūNC ăgĕ, nĕſcĭŏ quis, necnon & BĕLGĭCă collo
V da etiam quocunq; loco ſeu ſubdita detur,
L ibera ſeu, uerbo quaſi conſona curret in uno,
ā RMă, uĭRūmq́; căNō, dūRis āgreſtibus āRMă
Si ſit longa prior, mox hanc correpta ſequatur
V ocalis uerbi pariter cum fine reſiſtens,
S yllabaq́; adiaceat geminis exorta ſonoris,
N on ſemper uideas ſpondeon poſſe creari,
Q uia mutas ita coniungi natura recuſat,

V t pariter poni possint in parte sequenti,
V das nec possit unquam præponere mutis,
N ec tempus præstant V dæ cum subijciuntur
N ominis in capite, aut uerbi. Superest igitur quid?
V t sint diuisæ, subduntur quando Trochæo,
V nam detineat, sequitur qua syllaba primam,
A tq; ita uocalis superet non sola trochæo,
A ltera succedat, qua proximus exoritur pes,
ē t quīs cuiq; dolor uicto, quæ gloria palmæ.
P ōstquām Res asiæ. geminū hoc exēplar habebis.
E rgo ut uocaleis remanens in fine trochæi,
E t uerbi finem faciat, spondeon, & edat.
V nicus efficiet casus, si, qui sequitur pes,
N ascatur certis, quas debet habere, sonoris,
D um caput obtineat fortissima littera uerbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

Vocalis ante alteram uocalē in latinis dictionibus semp ferè corripitur. Virgil. Māgnă lŭes cōmissa tibi. Idem Sūm pĭŭs æneās, Idem, fŭĭmūs troēs. fūtilium. In græcis uero nominibus sæpe inueniūtur producta. Virg. Pīĕrĭdes uos hæc facietis maxima Gallo, Dicite pĭĕrĭdes. Dīă Cămilla, Aegle Naĭădū pulcherrima. Hesiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πιέξι, dactylus. Homer', δῖος ὀδυσσεύς. δῖος ἀχιλλεύς. δῖος ὀρέστης. εἰς ἅλα δῖαν. δῖος ὁ. δῖος ἀ, δῖος ὁ, tres dactyli, δῖαν, trochæus Theocritus, καὶ νύμφαν ἄγεν ἔσθλαν ἔνε τι ναΐδα γάμες. ναΐδα dactylus. sic āer, īapetus, īapetionides, Lāodamia, īo, Laērtes, Thȳas, pīerus, & alia id genus multa producūt primam, quia græca sunt. ἀὴρ, ἰάπετος. ἰαπετιονίδης. λαοδάμεια. ἰώ. λαέρτης. θυάς πίερος. Notandum fi in fio produci. Martialis,

E sse uides lignum, serues nisi lumina fiēt.
De candelabro magna lucerna tibi. Iuue. Sic fiūnt

octo mariti. Nisi cum post e sequtur r, tūc enim corripitur si. Iuue. Quid fieri non posse putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatiui tāta est syllaba, quāta & primitiui, amor corripit primā, quia deriuatur ab amo, cuius prima corripit'. Virgilius. Nymphæ nōstĕr ămor Libethrides. Idē. Et me phœbūs ămat. Sec hic modus habet exceptiones duas. Prima est, A breuibus deducta primam ꝓducunt, uox uōcis, à uŏco. Lex lēgis, à lĕgo sēdes, à sĕdeo rēgula, & rex rēgis, à rĕgo tēgula, à tĕgo lāterna, à lăteo. sēculum, à sĕquor, uel ut alij, à sĕne. uōmer, à uŏmo. Iūmentum, à iŭno. Vēna, à uĕnio. Pētus, à pĕto. Fōmes & fōmentum, à fŏueo. Rēmus, Rēmex, Rēmigo, rēmigiū, à rĕmeo. Rāpum. à răpio. Vīres, à Vĭreo. Mōbilis, à mŏueo. Iūnior, à iŭuenis Vītupero, à uĭtium, qđ à uĭto. hūmanus, hūmor, ab hŭmus. Iōcundus, à iŏcus, uel, si per u placet scribere, à iŭuo, Bīnus, à bĭs. Nōnus, à nŏuē. Dēnus, à dĕcem. Vīginti, à bĭs decem. Brāchium, à βραχὺς. cēpa, uel à κεφαλή, uel à caput. Tōtus, à tŏt Trīnus, à trĭbus. Italia, à δι ταλός. Mācero, à măcer. Nēquā, à nĕqueo. Sēcius. à sĕcus. Cērit', à Cĕres. Pēdor, à pĕde. Fērālis, à fĕro fers. iūgerū, à iŭgo. Grādiuus cum producit primam, à grădu. rēte, à rĕtineo.

Secunda est, à Alōgis deducta primam corripiunt, Dux dŭcis, à dūco. Dĭcax, maledĭcus. caufidĭcus, à dīco. ărena, & ărista ab āreo. Lŭcerna, à lūceo. fĭdes, à fīo, & dicitur, ut fiat, quod dictū est, perfĭdus, à fīdo. Stăbulum, & stăbilis, à Stō. Tĭtulus, à tūtando, nam tutulus antiqui dicebant. Mănus, à māno. Sŏpor, à sōpio Dĭsertus, à dīssero, Frăgor, & frăgilis, à frāngo. Vădum, à uādo. Nŏ

to, ā nōtu. Nāto, à nātu. Vĭr uĭri, à uīs. Mămilla, à mămma. Sĭquidem, à sī & quidem. būbulcus à būus. Sĭgillū, à sīgnum. Pŏsui à pōno. Gĕnui, à gīgno. Tĭgillus, à tīgnū. Strĭgilis, à strīngo. Fărina, à farre, ŏtella, ab ōffa. Săgax, à sāga. ăcerbus ab ăcer adiectiuo. Lŏtium, à lōtu. Fătuus, à fātu. Cŭrulis, à cūrru. Lĭgula, à līngua. Martialis. Quamuis mē līgŭlam dicāt equitesq́; patresq́;. Dicor ab indoctis lingula grammaticis. uĭtium, à uīto. ŏdium ab ōdi.

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Compositio syllabarum quantitatem demōstrat accentu. nam si nescias in pŏtens & pĭus quanta sit prima, cognosces ex compositis ĭmpŏtens, atque ĭmpĭus esse breuem, quod ostendit accētus in antepenultima, quia in polisyllabis dictiōibus apud latinos, si penultima breuis fuerit, accētus in ante penultima esse debet, qui locus est acuti duntaxat in ămo igitur, & lĕgo lĕgis cognosces primam eē breuē, ex ádămo, déămo, pérămo, rédămo, pérlĕgo, rélĕgo, quoniam acuunt antepenultimam. Contra Sōlor, Clāmo, lēgo lēgas si componātur penūltima longa pronuncianda sunt, ut cōsōlor, exclāmo, relēgo, allēgo, quod ostendit accentus in penultima, quia si penultima lōga fuerit uel positu, uel natura, in ea esse accentus debet aut acutus, aut circūflexus, exceptis quibusdā perpaucis dictionibus, quæ in ultima accentum habēt, ut dicemus in hoc eodem libro, cum de accētibus tractabimus. Nam quanta est simplicis syllaba, tanta & compositi esse debet, præter ínŭba, prónŭba, deiĕro, péiĕro cógnĭtus, ágnĭtus, ínfĭo, súffĭo, malédĭcus, causidĭcus penultia correpta, à nūbo, iūro nōtū, fīo, dīco, q̄ primā producunt. Notatur semi sōpitus antepenultima breui, quæ in sōpitus lon-

ga est. Ouidius. Thesea præsumit sēmisōpita manus. Virgilius. Húc ego sōpītum somno. Ambītus præterea participium penultimā producit. Ouidi. Iussit & ambītæ circūdare littora terræ ad differētiam nominis āmbĭtūs. Lucanus, Letalis q; āmbĭtūs urbis. sic comītium antepenultimā producitex con & ĭtum compositum & Conuītium, ex con & uĭtium. quanquam alij à uocibus, quasi cōuocium, alij à uicis, i quibus primo habitū est, dictū cōuiciū tradūt, q̄d si est, per c scribendū est.

DE PRIMIS SYLLABIS PRÆPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Præpositione cognoscitur syllaba modis sex. Primo Præpositio, quanta est in appositione, tanta etiam in compositione esse debet. ut ĭn hostem, inermis sŭb ilio alto, sŭbigit. Secūdo ab, ad, ob, sub, in, re, con cum iacio composita producūtur, ut ābijcio, ādijcio, ōbijcio, sūbijcio, rēijcio, cōnijcio a i i mutata, sicuti fit in uerbis insilio, incipio. Virgilius Reĭcē, ne maculis infuscet uellera pullis. Idem, Quantū uere nouo uiridis se sūbĭcĭt alnus. Idē, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terrā īnĭcē. Illud autem eiusdē, Tityre pascenteis à flumine rĕĭce cāpellas, rĕ correpta in rĕĭce, factum est abiectione alterius i, ut fiat proceleusmaticus rĕĭcĕ că. Quotiescunq; igitur huiusmodi præpositiones cum uerbo iacio compositæ corripiuntur, fit abiectione alterius i, ut apud Lucanum Cur ŏbĭcis Magno tumulum. Statius, Tela manū rĕĭcitq; canes. Silius, Arietat in primōs, & ŏbĭcitq; immania membra. Quod autem non componātur ab icio seu ico, (utrūq; enim uerbū legitur apud grāmaticos) sed ab iacio, ostendit præteritū in eci, ut rēieci, īnieci, sūbieci. Nā ab icio, seu ico cōposita rēici, ĭnici, sŭbici faceret, quod nusquam legitur.

Virgilius Strepitusq́; Acherōtis auari sūbiecit pedibus. Terentius, Inieci scrupulum. Præterea non liceret eas unquam producere, cum ferè semper producantur positione. Obijces etiam, & subijces gemino ij debere scribi ait Gellius super eo Virgilij uersu, Qua ui maria alta tumescāt obijcibus ruptis. Tertio, E, de, præ, se in compositione producuntur, ut ēdisco, dēdoceo, prǣfero, sēduco, nisi interdum sequente uocali, ut apud Virgilium ūndă dĕhiscens. & sudibūs uĕ præustis. & Dōnă dē hinc auro grauia. Notandum prĕmo, prĕcor, deprĕcor, prĕces interprĕs, interprĕtor, prĕtiū, prĕhendo, comprĕhendo, unde per synæresin prendo, comprendo, non esse à præ præpositione, & propterea corripi. Quarto, Dī, ubiq; producitur, ut dīduco, præterquā in dĭrimo, & dĭsertus, Virgil. Dixitq́;, & prælia uōcē dĭremit. Horat. fœcundi calices quem non fecērē dĭsertū? Quinto, Pro semper producitur, ut prō dulci Ascanio ueniat, Et super Garamantas, & indos prōfērēt imperiū. Excipiuntur, Prŏcella, prŏfugus, prŏteruus, prŏnepos, prŏficiscor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto, prŏfundo, prŏfanus, prŏfundum, prŏfiteor, prŏfessus, prŏpago, prŏfus, prŏpino, prŏfugio. Vir. Crebērq́; prŏcellis Africus. Idem.

Italiam fatō prŏfugus, lauinia uenit. Idem,
Imperium Dido tyria regit ūrbē prŏfecta. Oui.
Risit, & his inquit facito mea tēlă prŏcures. Idē,
Solaq́; formosam cūlpă prŏfessă facit.

Itē si cōponant̄ cū dictiōe īcipiēte à uocali. Virg.
Oramūs, prŏhĭbe infandos à nauibus igneis.

Prŏpheta corripitur, quia græcum est, προφήτης. Sexto Rĕ ubiq; corripit̄, ut Fertq́;, refertq́;, soror. Excipitur rēfert cum distare, aut interesse significat. Iuuenalis. Quid rēfert, dictis ignoscat Muti'.

an non?nec mirum tunc produci, non enim à re præpositione, sed nomine componitur. Repperi. reppuli, rettuli, relligo, relliquiæ in metro gemina scribenda sunt consonante, ut re breuis præpositio positu intendatur, In prosa uero oratione non itidem. inueniuntur etiam redduco, & rellatus re positione producere. Horatius.

Dij tibi dent capta clasſem redducere Troia. Luc. Reducit Venus, et, redductam dædala tellus. Terentius in Phormione, Quod ab illo allatum est, sibi esse id rellatum putet. ubi Donatus ait, & geminauit ll, ut relliquias Danaum. est enim senarius iambicus. Lucretius. Id rursum cœli rellatum membra receptant. Sic puto littera, littus, quattuor, terra in metro geminant consonanteis, ut producant primam positione, quæ naturaliter breuis est. nam in litera, uel à lino liui litum, uel quasi legitera dicta sit, quia legenti iter præbeat, li breuis est. Litus a litando dicitur, quod corripit primam. Quatuor simplici t debere scribi, ostendit quater ab eo aduerbium. Vir. o terque, quaterque beati. Tera a terendo dicta est, prima correpta. Quamobrem in prosa oratione, semplici, meo iudicio, consonante scribenda sunt quatuor hæc, litera, litus, tera, quatuor, ut præ se ferant à breuibus deducta esse, & si omnes ferè aliter sentiant. qui error hinc ortus est, quia cum in carmine geminent consonantem, idem et in prosa faciendum existimant. Adde quod in augurum libris tera simplici r scribi solebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo syllaba longa est semper, Virgi. Phœbe graueis Troiæ semper miserate labores. Idem, Siquis mihi paruulus aulā luderet æneas. Idem,

gemina ... enem ... Hoc est cum ... habeant

audiit eurotas, iussitq; ediscere lauros. Interdum uero sequente uocali corripitur, ut præuro. præeo Qua de re multa dicturi sumus in communium syllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognosci possunt primæ syllabæ modis septem. Primo. omne præteritum disyllabum producit primam. ut emi legi laui foui. præter bibi, à bibo, Dedi, a do. Fidi, a findo. Scidi a scindo. Steti, a sto. Tuli, a tollo, cum suis compositis. Quæ duobus his tribrachis comprehenduntur, ut facilius memoria teneri possint, Bi De. Fi Sci. Ste Tu. Fui autem, & Rui & similia, quia uocalem ante uocalem habent, corripiũt primam, ut supra dixim'. Illud hoc loco nolui præterire, dissyllaba præterita ideo producere primam. ne minorum temporũ sit præteritum, quàm præsens, quod rarissime inuenitur Prisciano authore. Debet enim præteritũ uel pluriũ tẽporũ esse, quã pñs, ut lego, legi, uel totidem ut uenio, ueni. Paucior ũ autẽ rarissime inuenitur, ut findo, fidi, scindo, scidi. Virgilius. Diffidit, & multa porrectũ ostendit arena. Lucan. Qua mare tellurem subitis aut obruit undis, aut scidit. Martialis. unguntum fateor bonum dedisti Conuiuis here. Sed nihil scidisti. Antiqui etiam sciscidi protulerũt. Ennius in Menalippa, ut Priscianus citat, Cum saxum sciciderit. Langueo, & liqueo langui, & licui pares habent in præsenti, & in præterito syllabas. Corripiũt enim penultimã præteriti, idq; usus comprobat. Ouidius.
Imposito fratri moribũda relanguit ore. Idem.
Nectare corpus delicuit. Idem.
Delicuit, stagnumq; suo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primã corripiunt,

ut cĕcīdi à cădo, cecīdi à cædo. pĕpendi. tĕtendi. tŏtondi. mŏmordi, pĕpĕri. fefelli. tŭtudi. tĕtigi. pŭpŭgi. dĭdici & similia, a pēdeo, tendo, tōdeo, mordeo, pario, fallo, tundo, tango, pungo, disco. Et notandum, composita seruare simplicium tempora, ut cădo cĕcĭdi, concĭdo, concĭdi, occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo. cecīdi. concīdo. concīdi. occīdo. occīdi, penultima producta. Antiquissimi, tamen à tundo compositum præteritum etiā producebant, ne à præsenti temporibus uinceretur. Ennius, ut Priscian. citat. Virosq; ualenteis, Cōntūdit crudelis hyems. Nam hic corripuit, inquit, & o ciues, quæ me fortuna fero sic. Cōntūdĭt, indigno bello confecit acerbo. Sed huiusmodi à tundo præteritum non memini legere, nisi correpta tū syllaba. Virgi. & lapsa ancilia cœlo ēxtūdĕrat. Hor. Q̄ regū tumidas cōntŭdĕrit minas. Idē Non auspicatos cōntŭdĭt ĭpetus. cōntŭdĕrīt choriambus. cōntŭdĭt dactylus.

Terrio, omne supinum disyllabum producit primā ut mōtum, crētum, lātum. præter a queo qui quĭtum. Teren. Nām cūm cūmpressā'st nātă, fōrma īn tĕnĕbrīs noscī nōn quĭtă'st. Q uĭtāst iambus, est. n. quaternarius iambicus. A sino siui sĭtŭ. Vir. Sed te uĭctă sĭtu. A cieo cies ciui, cĭtum, Statius. ēxcĭtŭs, & longam pridem indignantia pacē Corda tumor. Nam à cio cis quartæ producit ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A sero seui sătum. Oui. Sōlĕ sătus Phæthon. A lino liui lĭtum. Virgili. & paribūs lĭtă corpora guttis. A b eo iui ĭtum. Idē. Mōrte ōbĭta. A Do dedi dătum. Idem. Hoc mihi fōrtĕ dătum. A Reor, rătum. Idem. Nos abūsĕ ră ti. A Ruo rui rutūm. Ouidi. Dīrŭtă marte tuo. Q uæ ut facilius teneri memoria possint, comprehendi quatuor pyrrhichijs, & syllaba sic, Q ui Si,

Ci Sa, Lui, Da Ra, Ru. Suntq addũt, A Sto steti sta tum. Quod tamen producitur secundum Priscianum. Sic enim præcipit, Stĕti uero Sātum supinũ penultima producta debet facere. Vnde Lucanus in secundo, Cōnstātura fides superum. Deinde addit, Est tamen in hoc quoq; notandum, Quod nomina ab eo deriuata, à penultimam corripiũt, & antepenultimam, ut Stătus, stăta, stătum. Stabilis. Lucan. in decimo, Quorum stătā tempora status. Idem in qnto. Quam non ē stăbĭli. Hæc ille. Notādum præterea à Statum composita i penultimam corripere, astĭtum præstĭtum, constĭtum, A uero ꝓducere, A stātum, præstātum, constātũ, tāquam illa à Stĕti, stĭtum, hæc à Stātui stātum ueniāt, Quemadmodum à Sonŭi Sonĭtum à Sōnaui Sōnatum. licet Staui præterito, & Stītum supino nō utamur. Quarto, Quāta est præsentis prima syllaba, Quanta item præteriti perfecti. ac Supini tanta etiā eorum est, quæ ab illis nascuntur. Sed notandum Quinq; hæc producere Dē a Do das, Dēmus, dētis, Dētur, dēmur, dēmini, Da uero tā penultimā, quā n antepenultimā ubiq; corripere, Dămus, dătis. dăris. dăre. dătur. Dămur. Dăbam. Dăbar. Dăbo. Dăbor. Dăte. Dăto. Dărem. Dărer. Dătos. Dăturus. Dător, id quod manifestius accentu, qui in antepenultima est, composita ostēdũt. circũndămus, circũdăbam, circũndăbo, circũndăte, circũndăre, circũndătus, sic pessũndămus, pessũndăbam, pessũndăbo pessũndăre. Genui, genitum, & posui, positum cum deductis primam corripiunt, & si gigno & pono producũt. Quinto propriorum nominum primæ, & mediæ syllabæ ponuntur indifferenter, ubi non fuerit certa regula, aut si non aliter eis potæ approbati usi fuerint. Sexto, bĭ, & trĭ in compositione corripiũtur.

ne corripiuntur. Biuiũ, Bimater, Bidens, Biceps, Triuium, Tricorpor, Tridens, Tricuſpis. Septimus, Dictiones per ſynæreſin, aut craſin producuntur, ut Nīl à nihil, Mī à mihi Cōgo à Coago. Phætōn à Phaëthon. Nam detrimẽtum literæ ſyllabæ'ue, productione compenſatur.

DE PRIMIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſcuntur primæ ſyllabæ, ſi deficiente regula ad approbatos poetas confugiamus. ut ſi neſcias in pecus atq; Apis, quãta ſit prima ſcies eſſe breuem ex approbato aliquo, ut ex illo Virg.
— Quis cultus habendo.
Sit pĕcŏri, atq; ăpĭbus quanta experiẽtia parcis,
Eodẽ modo, Si neſcias quanta ſit iu in iuniperus, et fru in fruges, cognoſces eſſe lõgã ex illo Virgilij, Iūnĭperi grauis umbra, nocẽt & frūgĭbus umbræ. Tenendi ſunt igit' memoria quãplurimi optimorũ poetarum uerſus, ut Virgilij, Horatij, Ouidij & aliorum illuſtrium, ad quos recurramus, ut queadmodum illi uſi fuerint ſyllabis, & nos utamur. Et quoniam infinitum propè eſſet, quas ſemper aut corripuerint, aut produxerint poetæ, colligere, eas tantum, quibus indifferenter uſi inueniũtur, quot quot potuimus, hic ſubiũximus. hæ uero, ſunt, Britãnus, Bithinus, Cacus, Coſyra, Crathis, Criticus, Curetes, Diana, fidenæ, Gradiuus, Hinulus, Hymẽ, Italus. Lycas, liquor, liqd', oriõ. obicio obijcio. Pachynus, Palatia, Propago. Pyrene, Procuro, Profundo, propino, Rubigo, Rutilius, Rudo, reduco, redduco, relatus, rellatus, reperi, repperi, retuli, rettuli, repuli, reppuli, reicio, reijcio, Scychęus, Sicani. ſed hæc primam ſyllabã

Indifferentem habere inueniuntur, mediam uero hæc, ægeon, Bebryces, Bathaui, Cybele, Cyane, Conubium, Contudi, Ficedula, Lecythus, Malea, orionis, Porsena, Porsenna, Pharsalia, Syphacē, Id ita esse ostendatur approbatorum exemplis.

PRIMARVM SYLLABARVM COMMVNIVM Authoritates.

Et penitus toto diuisos orbe brĭtānos. Virg.
Nam quid Brĭtānis cœlū differre putamus. Lucr.
Quāq; & cappadoces faciant eqtesq; Bĭthyni. Iuue.
Bithȳno, phrygio'ue fatū, sed quē sua noto. Va. Flac.
Hīs Cācūs horrēdū tyberino gurgite mōstrū. Oui.
Cācūs auintinæ timor, atq; infamia syluæ. Idem.
Fertilis est Melite sterili uicinā Cŏsyre. Idem.
Et bellare Tabas docilīs, Cōsyraq; parua. Sil.
Huc licus, huc sagaris, Peneusq;, Hipanīsq;, Crăthisq;. Ouidi.
Crăthīs, ēt hinc Sybaris uestris ɔtermin⁹ oris. Idē.
Ŭt crĭtĭci dicunt, leuiter curare uidetur. Hora.
Æqlis liber est Crĭtĭcē q malus ē, alij tū cretice. Mar.
Illic bellaci confisus gentē Cūretum. Lucan.
Celme Ioui, largoq; satōs cūretas ab imbri. Ouid.
Tergeminăq; Hecatē, tria uirginis ōră Dĭanæ. Vir.
Exercēt Dīana cohors, quā mille secutæ. Idem.
Hi tibi Nomentū, & Gabios, urbēmq; Fīdenă. Idē.
Viuat Fīdēnis, & agello cedo paterno. Iuue.
Et genus à magno ducentē fortē Grădiuo. Ouid.
Gradīuumq; patrem, geticis qui p̄sidet aruis. Virg.
ătq; Hĭnŭli pellis totos operibat amanteis. Proper.
Vitas Hīnŭlĕō me similis Cloe. Hor.
Hȳmēn o Hȳmenæē hȳmē, ades o Hymenæe. Ca.
Hinc Augustus agēns ītălos in prœlia Cæsar. Virgi.
Coniecta sternit iaculo, uolat ītălă Cornus. Idem.
Fiet uti cibus omnis & aridus ēt lĭquŏr ipse. Lucr.

Pondus uti saxis calor ignis, liquōr ăquarū. Idem.
Crassaq; côueniūnt lĭquĭdis, & liquĭda crassis. Idē.
Īndē Lўcam ferit exectū iam matre perempta. Virg.
Protinus Antæū, et Lўcā prima agmina Turni. Idē.
Cum subito assurgens fluctu nimbōsŭs ŏrion. Idē.
Ensifer ōrīon æquore mersus erit. Ouid.
Cūr ŏbĭcis Magno tumulū, maneisq; uagáteis. Lu.
ōblĭcĭunt portas tn̄, & præcepta facessunt. Virg.
Præstat tri nacrij metas lustrārē păchini. Virgi.
E' qbus ibriferos uersūs păchynus ad austros. Oui.
Haud metuā magni dixīssĕ pălatia cœli. Idem.
Quam tanti fuerit cadere, ŭt pălatia cernas. Sil.
Syluarumq; aliæ flexos prōpāginis arcus. Geor. ij
Esse sinent, nimiū uobis romanā prōpago. Virg. vi.
Nō sine me est tibi part° honos tua bēllă pўrene. Tib.
Nubiferæ colleis, atq; aĕriām pўrenem. Luc.
Risit, & his inquij facito mea tēlă prŏcures. Ouid.
Prōcūrate uiri, & pugnam sperate parati. Virgil.
Impia dementis uulgi, & uix tōtă prōfudit. Sil.
Has post quā mœstō prŏfudit pectore uoces. Cat.
Hiscere, tāq habeas tria noīa, quāndŏ prŏpinat. Iu.
Cœnat, prōpīnat, poscit, negat, īnuit, una est. Mart.
Vteris ore aliter, nimiāq; rŭbigine captus. Idem.
Exesa inuenies scabrā rūbigine pila. Virg.
Scolaq; culminibūs fērali carmine Bubo. Virg.
Hanc quia iusta ferunt, dixērē fĕralia lucem. Ouid.
Et graue magnanimi robur mirārē Rŭtĭlī. Ouid.
Famæ Rūtĭlĭum suæ relinquas. Mart.
Vincla recusantū, & sera sub nōctē rŭdentū. Virg.
Findor, ut Arcadiæ pecuaria rūdērē dicas. Pers.
Eiectam classem, socios à mōrtē rĕduxi. Virg.
Rēdūcit uenus, & rēdductū dædala tellus. Lucre.
Esse fidem, digitis ad fontem sæpe rĕlatis. Ouid.
Id rursum cœli rēllatum membra receptaut. Lucr.
Quod ab ĭpso allatu'st, sibi esse īd rēllatū putet. Ter.

Ad q ꝯdiderat, postq̄ nō rĕppĕrĭt aurum. Auson.
A ptauit collo quē rĕpĕrit, laqueum.
Quæq; feros rĕpŭli doctis medicatibꝰ igneis. Oui.
Rĕppŭlĭt à libycis imensum syrtibus æquor. Luc.
Tityre pascenteis à flumine rĕĭcĕ căpellas. Virgi.
Rĕĭĭcĕ ne maculis infuscet uellera pullis. Idem.
Anna (fatebor enim) miseri post fātă Sȳchæi Idem.
Huic coniūx sȳchæus erat ditissimus agri Idem.
Fida reor fraterna Erycis, portūs q; sīcanos. Idem.
Sīcāno prætenta sinu iacet insula contra. Idem.

MEDIARVM SYLLABARVM
Communium authoritates.

Hæc centūgemini strictos ægæōnĭs enseis Claud.
Agæōnă sŭis immania terga lacertis. Ouidi.
Bēbrȳcĭs & scythici ꝓcul inclementia sacri Val. Fla.
Possessus Bacco sæua bebrȳcĭs ĭn aula. Sil.
Vagionēs. Băthăuiq; truces, quos ęre recuruo. Lu.
Hic petit Enphratē Iuuenis Domitiq́; Bathāuī. Iuue.
Hinc uiduæ Cȳbĕles. il inc sacraria Vestę. Mart.
Vel tu quę tardam mouisti fune Cȳbĕllēn. Proper.
Cōnŭbĭo iungam stabili propriăq́; dicabo. Vir.
Cuiq; loci leges dedimus, cōnūbĭă nostra. Idem.
Speratum meritis diram qui cōntŭdĭt Hydrā. Hor.
Virosq́; ualenteis Cōntūdit crudelis hyems. Enniꝰ.
Mergere ficēdŭlas didicit nebulone parente. Iuuen.
Cerea quę patulo lucet ficēdula lumbo. Marti.
Ionioq; mari, mălĕæq; sĕquacibus undis. Virgi.
Destinet & raucę circunsonat ira Melēæ. Stat.
Aut Heliceniubeo, nitidumq́; Orĭōnis ensem. Oui.
Ensiferi nimium fulget latus Orīōnĭs. Lucan.
Hanc spectare manum Pŏrsĕnă non potuit. Mart.
Necnon Tarquinū eiectum Porsēnnă iŭbebat. Vir.
Phārsălĭam coeūt, pharsālĭă tecta frequentāt. Cat.
Cōpulimꝰ dirūm Sŭphăcĕ, fractūq́; Metello. Clau.
Tolle tuū ꝑcor Annibalĕ, uictăq́; Syphācēm. Iuue.

Sidoniasq; ostentat opes, urbéq; paratam. Virg.
Obstupuit primo aspectu Sidonia Dido. Idem.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Syllaba, quæ in medio loco posita est, septem modis cognosci potest. Positione. Vocali ante alterã uocalem. Deriuatione. Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

Positione producit media syllaba ut prima, ut Capillus, fortissimus, pulcherrimus. Vbiq; enim positio producit syllabam. Quo nam modo autẽ id fiat, in primis syllabis diximus.

Vocalis ante alteram uocalem. & in media dictione semper corripit. Virgi. Mollia Luteola pingit uaccinia caltha. Idem. Addam cerea pruna. Idẽ, Castaneasq; nuces. Ouidius, Filius ante diem patrios inquirit in annos. Priscianus tamen refert antiquissimos produxisse etiã penultimam præteritorum in ui syllabas, quæ à præsenti in uo syllabas desinẽte proficiscuntur, ut eruo, erui. arguo, argui annuo, annui. Ennius, annuit sese mecũ decernere ferro. Virgilius cõtra corripuit annuit, & totũ nutu tremefecit olympũ. Id quod & nobis semper faciendum. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima est, Genitiui, & datiui quintæ declinationis e uocalẽ puram producunt. Hor. Quarta iam parte diei præterita. Secunda, Genitiui in ius cõmunem habent penultimam in metro. Virgilius. Hic illius arma. Idem, Quàm nostro illius labatur pectore uultus. Idẽ, unius ob noxam, & furias aiacis Oilei. Idem. Nauibus infandum, amissis unius ob irã. Sic ipsius, solius, totius, & huiusmodi, præter alius genitiuũ semper longum, & alterius correptum. Terentianus tamen alterius penultima longa protulit, Sescuplo uel una uincet alterius singulum. Idẽ, sub

alterius cõsonat uocabulo. Idem. Nec alterius indigens opis ueni. Sunt enim duo extremi senarij Iambici, in quibus esse debet in secundo loco iambus uel tribrachus. primus uero est trochaicus, in quo rius in sexta sede iambus esse non potest, qm̃ trochaicum metrum non recipit iambum. præterea producere hic alterius penultimam, sic fit manifestius, si ex eo ipso uersu amoueas creticum. i. sescuplo, & facias iambicum, ut Terentianus præcipit. remanebit enim uel una uincet alterius singulum, ubi si alterius correpta penultima dixeris teri, esset Pyrrhichius. Sed de his infra dicemus suo louo. In prosa uero oratione penultima producta semper pronunciari debent, præter alterius ubiq; correptum. Tertia, possessiua in IVS, IA, IVM, producunt antepenultimam. Virgilius. Implerũt mõteis, flerũt rhodopeiæ arces. Idem, Ecce trahebat passis Priameia Virgo crinibus. Idẽ. Tu quoq; littoribus nostris æneia nutrix. Martialis. Venit ab orpheo cultor rhodopeius hæmo.

DE MEDIIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatione media cognoscitur syllaba, si quanta sit in primitiuo cõsyderaueris. Nam si nescias cto in Victorinus quanta sit, Item sti in iustinianus, cognosces ex uictoris & iustinus primitiuis, in qbus cto, & sti producuntur. Eodem modo, si nescias. uenereus, & Hectoreus quãtam habeant antepenultimam, cognosces ex ueneris, & hectoris primitiuis in quibus ne & cto corripiuntur, quod accentus facile ostendit. Sed quomodo penultimæ & antepenultimæ in deriuatiuis dignosci possint, infra, ubi de regula tractabitur, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS DIPH-
THONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo media semp producitur syllaba, queād modum & prima. Hora. Interdum tamē & uocem Comœdia tollit. Idem. Effutire leueis indigna tragœdia uersus. Virgili. O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit. Idem, Damonis, Musam dicemus, & Alphesibœi. Idem, Prouehimur pelago uicina ceraunia iuxta. Idem. Quas dira Celæno, harpyæq; colunt aliæ. Sed yi diphthongo impropria apud græcos. utimur dūtaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera uirgati custodeibant, calathisci, custodeibant, pro custodiebant per ei diphthongum melius scribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGV-
LA COGNOSCENDIS.

Regula cognosci possunt mediæ syllabæ tribus modis. Primo, in casib. crescentibus. A E O producūtur, ut musārum, deābus, quārum, dierū, diēbus, rērum, rēbus, dominōrum, quōrum, maiōrū, doctiōrum, ambōbus, duōbus, I uero & V corripiūtur, ut trĭbus, manĭbus, uerŭbus, tribŭbus. Excipiuntur Samnīs, samnītis. delphin, delphīnis. tellūs, tellūris. salūs, salūtis, & huiusmodi, in quorū obliquis. I, & V producuntur secundum ultimam noīatiui sui. Secundo in uerbis crescētibus, A. E. producūtur, Amāmus, amābam, amābo, amārē, amāre, amāmur, amābar, amābor, amārer, amāri. Doceāmus, uideāmus, & alia id genus, Præter, Dămus, dătis, dăbam, dăbo, & reliqua à do das, & compositis, in quibus. A corripitur, ut supra diximus in quarto modo de primis syllabis, quæ regula cognoscūtur. Item Amēmus, Dēmus, dētur docēmus, docētis, docēbā, docēbo, legēbam, audiēbam, amēris uel amēre, docēris uel docēre, do

cērer, docerēmur, audiēris, audirēmur. Legerētis legerētur, legerēmur, legēremini, amauērunt, uel amauēre, docuērunt, uel docuēre, legērunt, uel legēre. audiuērūt, uel audiuēre. Sed cum sequtur R post E in deriuatiuis à præterito perfecto indicatiui, corripitur E, amáuĕram, amáuĕrim, amáuĕro. Docúĕram, docúĕrim, docúĕro, légĕram, audíuĕram. Et in futuris in bor, amábĕris, docébĕris. Et in optatiuo actiuo tertiæ cōiugationis in toto singulari, & in tertia plurali, légĕrē, légĕres, légĕret, légĕrēt. & in prima dúntaxat persona passiui eiusdem. optatiui, légĕret, & in infinitiuo légĕre. I uero & V corripiūtur, légĭmus, cúpĭmus, quærĭm'. uólŭmus, pósŏmus, præterquam in quarta coniugatiōe, audīmus, audītis, audīris, audīrer, audīre, & in uolo, & sum cum compositis, uelīmus, sīmus, possīmus, in quibus I producitur. Prima tū persona pluralis præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam audiuĭmus. Item in omni coniugatione primæ & secundæ personæ plurales præteriti perfecti subiunctiui in rimus & ritis corripiunt I penultimam, amauérĭmus. amauérĭtis. docuérĭmus, docuérĭtis. Legérĭmus, legérĭtis. Audiuérĭmus, audiuéritis. Eæ ipsæ uero futuri eiusdem modi producūt, Amauerīmus, amauerītis, Docuerīmus, docuerītis. Legerīmus, legerītis. Audiuerīmus, audiuerītis. quod fit, ut ait Diomedes grammaticus, ut accentu præteritum à futuro distinguatur. hinc illud apud Ouidium, Haustus aquæ mihi nectar erit, uitamq; fatebor Accepisse, simul uitā dederītĭs ĭn undis, & in obscœno carmine, Vtilis hæc, arā si dederītĭs, ĕrit. Ennius, Non mi aurum posco, non mi pretiū dederītĭs, Ouidius, Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmum, Et maris Ionij transierītĭs

aquas. Idem. Copia nec uobis ullo prohibēte uidendi, Consulis, ut limen contigerītis, ērit. Sed an liceat etiam eam ipsam penultimam R I in rimus, & ritis corripere, differemus in ultimis syllabis in is desinentibus. Præterea cum post i subit u digāma, in præteritis perfectis indicatiui, & ab eis deductis, producitur I, cupīui, cupīueram. Audīui, audīueram. Idem ēt corripitur abiecto u per syncopam, Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭeram. Tertio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui, & iui producant penultimam, amāui, amātum. Vocāui, uocātum. Cupīui, cupītum. Petīui, petītum, audīui, audītum. sepelīui, sepelītum.
Quarto, I in compositione medium corripitur, Agrĭcola, Ensĭfer, Cētĭmanus, omnipotēs, Malĭtiuola est mulier, Magnĭficus, Causĭdicus, identĭdem & similia. Cat. Nullum amās uere, sed identĭdem omnium, Ilia rumpens. Quanticūq;, & qualicūq; I producunt, ratione genitiui, aut datiui in I. non enim seruatur I in cæteris casibus, ut in omnipotens, & alijs supradictis, sed i genitiuo tātum quantīcunq;, & in datiuo uel ablatiuo qualicūq; dicimus, ut in quātus, & qualis. nā sicut quātus quantī quanto quantus, & qualis in nominatiuo & genitiuo, quali, qualē, sic quātuscūq;, quātīcūq;, quantocūq;, quantūcūq;, & qualiscunq; in nominatiuo & genitiuo, qualīcunq; qualēcunq; dicimus. Iuue. Quāntīcūq; domus cōstet. M. Manlius, Omne quidem signum sub quālīcunq; figura Vbīq; quoq;, & plerīq; producunt I. Vndĭq; uero corripit. Quinto, Media syllaba cum penultima est, accentu, quāta sit, cognosci potest. nā si in ea fuerit accentus producitur, Romānus, Diuīnus, Idōlū, Theodōrus, annōna, poēta, Sin aūt in antepenultima, corripitur, Dómĭnus, prófŭgus

littŏra, litŏrĭbus contrārĭa. flūctĭbus undas. Piĕtas. Ergo, in disyllabis dictionibus si nescias quā ta sit prima, accentu componendo cognosces. lĕgo, pérlĕgo, amo, rédămo, pérămo, lĭgo, rélĭgo. Fĕro, ădfĕro, rĕfĕro. Plĭco, multiplĭco. Pŏtens omnipotens, Clāmo, exclāmo, proclāmo, Conclāmo. Prīmus, aprīme, Dōno, Cōdōno, Scrībo, Descrībo. lēgo lēgas, relēgo relēgas.

S exto, Penultima syllaba in deriuatiuis, ante T A S corripit bonĭtas Piĕtas. D V S, Florĭdus, Candĭdus. L V S, la lum in diminutiuis, urcĕolus, unicŏla, aureŏlū. LIS in uerbalibus, ŭtilis, stĕrĭlis à græco στέρεσθαι, amābĭlis. fūtĭlis. M E N à secunda & tertia coniugatione, mónĭmē unde monĭmentū, régĭmen, nam à prima & quarta producūtur, obslectāmen munīmē. Item ante C E N Tûbĭcen, lyrĭcen, fidĭcen præter tibĭcen pro tibĭĭcen. Ante A L seruat penultima primitiui, & ante T V S penultima participiorum, ceruīcal á ceruicis, tribūnal, à tribūs genitiuo. Anĭmal, ab anĭmus. hic ornātus, posĭtus, sĭtus, terrĭtus. Vectīgal etiā producit penultimam à uehendo dictum.

S eptimo, Penultima in deriuatiuis ante G O pducitur, Carthāgo, Virāgo, Calīgo, Lanūgo, Aerūgo. præter lĭgo Ante Do dulcēdo, libīdo, fortitūdo. Ante A R, Lacunār, Puluīnar, Lupanār. Ante N A S, arpīnas. capēnas. Ante RIS, uel RE, militāris, milităre. Ante TIS, samnītis, uestrātis. præter cérĭtis. Ante N V S, Romānus, terēnus, Iustīnus, parietībus, arietīn⁹, clādestīn⁹, mediastīnus. Silius Ceu clāndēstīno traheretur fœdere bellū. M. Manlius. Et clādēstīnis surgētia fraudibus arma. Hor. Tu mediāstīnus tacita prece rura petebas. Præter. Ianthĭnus. hyacinthĭnus, myrrhĭnus, crystallĭnus, adamātĭnus, bombycĭnus, Sādycĭnus, ame-

thiſtỹnus,& huiuſcemodi græca in ινος. Itē Diutĭnus. Priſtĭnus. Craſtĭnus. ornotĭnus. Serotĭnus. oleagĭnus. fagĭnus. Mart.

Coccina famoſæ donas & iānthĭnā mœchæ. Perſius. Hic aliquis, cui circa humeros hyacīnthĭnā læna eſt. Iuuenalis.

Grādia tollūt cryſtallĭnă, maxĭa rurs' Mỹrrhĭnă. Propter. Colchis flagranteis adamantĭnă ſub iuga tauros. Iuuenalis.

Cauſidicum, uendunt amethỹſtĭnă. nec ſcribas ſine t, eſt. n. uerbale, a p̄terito paſſiuo μεμέθυσαι, μεμέθυσαι, μεμέθυσαι, unde μεθυσὸς, & cum a primitiua ἀμέθυσος, à quo ἀμέθυστινος.

O ctauo, Ante B I L I S, quacunq; p̄cedente uocali ſi à ſupino formētur, ſequuntur illius penultimam, amātum. amābilis. delectatum. delectābilis. fletū flēbilis. delētum. delēbilis. ſcitū. ſcībilis. auditum. audībilis. petītum. petībilis. cupitum. cupībilis. uenditum. uendĭbilis. mōtum. mōbilis. nōtum. nōbilis. uolūtum. uolūbilis. ſolūtū, ſolūbilis. excipitur à ſtătum. ſtăbilis. hăbilis ſequitur uerbum habeo, ut dŏcilis. dŏceo. dĕbilis. dĕbeo. făcilis. făcio. A genitiuo uero participij corripiūt antepenultimā, uiſi. uiſĭbilis. ſenſi. ſenſĭbilis. intellecti. intellectĭbilis, ac ſi medium I haberēt compoſita, ut magnĭficus. centĭmanus. omnĭpotens. ignĭuomus. Eodem modo ſi à ſecunda & tertia cōiugatione aliūde q̄ à ſupino deducta fuerint, corripiunt antepenultimā. horrĭbilis. terrĭbilis. legĭbilis. dicĭbilis. conducĭbilis. concupiſcĭbilis.

A nte BVNDVS, item à ſupino deducta, ſequuntur illius penultimam errātum, errābūdus. uagātum, uagābundus. populātum, populābundus. cogitātum, cogitābundus. ſitītum, ſitībūdus. morĭtum, morĭbundus. A ſecunda uero & tertia cōiugatio-

ne aliunde q̃ à supino deducta, corripiunt antepe-nultimam, Rideo rides, ridibundus. gaudeo. gaudes, gaudibundus. ludo, ludis, ludibũdus. furio, furis, furibundus. In uniuersum, si quis uoluerit subtilius idagare, inueniet omnia secuta supinorũ penultimam analogice tanq̃ à legitum, legibilis. horritum. horribilis. docitum. docibilis. furitũ. furibundus. riditum. ridibundus. rubitũ. rudibũdus, pro quo rubicundus b in c conuersa uocalitatis gratia, gauditum, gaudibundus, & id genus alia, licet non utamur.

Praeterea, producitur a ante B V L V M, cõciliabulum, praeter stabulum. Ante C V N D V S, Iracundus. & haec quoq; sequuntur supinũ, sic iucundus à iutũ experimẽtũ ab experitũ rudimentũ à ruditũ ornamẽtum ab ornatum. miraculum à miratum. uerecundus autem ꝑducit e antepenultimã aliunde q̃ à supino deductum. Item A ante C E V S, uel C I V S, producitur, ordeaceus, gallinacius, C V L V M, miraculum, RIV S, ria, rium, sagittarius, librarius, stataria, armarium. Denarius & caetera à numerorum nominibus cõem habere inueniunt. Martialis. Denariis tñ hanc non emo Basse tribus. & illud. Dilige Denarium. Martia. Hanc uolo, quam redimit totam denarius alter. Itẽ E Ante CVLA, in diminutiuis Diecula, uulpecula. Ante MENtum, incremẽtum. Ante FACIO uero cõis est calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. Alta tepefaciet commista sanguine caede. Ouid.

Thura liquefaciunt, indutaq; cornibus aurum
Victima uota facit. Claudianus.
Sanguine q̃ largo graecõs calefecerit amneis. Idẽ,
Interior glacies quõ liquefacta noto. Itẽ O ante R I V S ria riũ ꝑducit. Vxoris uxoria, Praetorium.

Non o Ante C V L V M, corripitur antepenultima

uerrĭculū. CIES, canĭcies, TIVS. tia. tium. tribunĭtius. iustĭtia. sodalĭtium. CVLVS. cula, culū in diminutiuis. ignĭculus. anĭcula. retĭculum. Notātur. Multĭtius. Nouĭtius. Redimĭculū. Cutīcula. Canīcula. Tegetīcula. Cratīcula. Suppositīti⁹ antepenultima producta. Iuuenalis.

Quid facient alij, cum tu multītiă sumas? Idem.
Iā sedet in ripa, tetrumq́; Nouītĭūs horret. Idem,
Accipiet te Paulatim qui longa domi redimīcula sumunt. Idem.
Semper & assiduo curata cutīcŭlă sole. Persius.
Scire erat in uoto, damnosa canīcŭla quātum Raderet.— Martialis.
Dat tibi securos uilis tegetīcŭlă somnos. Idem,
Parua tibi incurua cratīcŭla sudet ofella. Idem.
Hermes suppositītĭus sibijpsi. Quotidian⁹ quoq; ti producit in hendecasyllabo illo apud Martialē, Cūltūs sīndōnĕ nōn quōtīdĭānā. Dilŭuiū quoq; plŭuies, Illŭuies, & cætera à luo, corripiūt LV. Præterea Strymŏnius. Pallădium. Adăgiū, hæc Adăgio fœmininum. Præsĭdium, offĭcium, iudĭcium. consĭlium. Exĭlium. Remĭgium. Augŭriū. Municĭpium. Monĭmentum. Munĭmentum. Contāgium. psāgium. Perĭculum. Solātium. suāuiū. uestĭgium. fastĭdium. Conuĭuium. Iunonĭus, & id genus multa in ius ia ium, sequūtur sua primitiua Strimōnis, Pallădis, ăgo, adĭgo, nā Adăgiū quasi ambăgium, & circumăgium dicitur, q̀ p ora hominum circumagatur, ut illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον, ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς. Non omnium est Corinthon re nauibus. Præsĭdis, effĭcis, Iudĭcis, Consŭlis, iExŭlis, Remĭgis, Augŭris, Municĭpis, Monĭmē, Munĭmen, contingis, præsāgis, Petiris, Solātis, Suāuis. Vestĭs. Festĭdis. Conuīua. Iunōnis. Notātur Sidonius, sidonia sidonium, & cōnubiū, quo-

alterum contra primitiui sui penultimã, nu, cõem habet, ut diximus in exemplis mediarum communium. Nam nubo primam semper producit. alter uero græcum est σιδόνες, Homerus ὀδυσσείας β. κἀθ' ὅπως δ' ἱμόμην. καὶ σιδονίους καὶ ἐρεμβούς. quod est per ω magnum scribitur, ut βισώνες Eurip. in helena σιδωνί' ἀνδρὸς, καὶ ξετμῶν ἱπισάτας. de quo Stephanus σιδώνες διὰ τοῦ ὦ μεγάλου, καὶ διὰ τοῦ ὀμικροῦ. Idem ἐκτείνεται δὲ, καὶ λέγεται, βισωνὶς, διὰ τοῦ ω, καὶ βισώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatione mediæ syllabæ cognosci possunt, si antepenultima syllaba declinando fiat penultima. nã si nescias, quanta sit antepenultima in Amauĕrimus, legĕremus, Carmĭnibus, tempŏribus, genĭtore, altitŏnante, domĭnorum, Calendestīnorum. perlēgerunt, confōdistis, flectendo cognosces, si ex antepenultima penultimam feceris. hoc modo amáuĕrim légĕrē cármina. Tépŏra, génĭtor. Altitōnas. Domĭnus. Clādestīnus. Perlēgi. Cōfōdi.

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognosces medias syllabas, quemadmodum & primas. Nam si neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quanta sit media syllaba cognosci potest, ad alicuius approbati poetæ authoritatem recurrẽdum est. Medias uero modo breueis, modo longas authoritate, supra ut quæq; ad manus erant, connumerauimus. Sed iam de ultimis syllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Syllabæ quæ in ultimo loco positæ sunt, iisdem ferè modis cognosci possunt, qbꝰ & primæ & mediæ. Positione, amãt, legũt, at tũ sume pedum. un-

dē ſciſſa coma. Diphthongo, poetǣ, hǣc, heū. Declinatione, ſi declinaueris, nam ſi neſcias in nominatiuo quanta ſit ultima, cognoſces pleruq; accentu in genitiuo creſcente. nam in latinis dictionibus, ſi in penultima genitiui creſcētis fuerit accētus, longa erit ultima nominatiui. Tellūs, ſalūs, Virtūs. Delphīn. Sānīs, & huiuſmodi producunt ultimam, quia penultima genitiui creſcentis pducitur. Tellūris. ſalūtis. Virtūtis. Delphīnis. Samnītis. Aduerſatur huic regulę palŭs, quod licet in genitiuo palūdis penultimam producat, tñ ultimam nominatiui corripit, quod obſeruauit etiam Seruius in libello de ſyllabis, citans illud Horatij, Regis opus ſterilisq;, diū pălus, aptaq; remis. aliqui tamen ſyſtolen feciſſe Horatium dicunt, quod ſi eſſet, non prgterijſſent Acron, & Porphyrius diligētiſſimi interpretes. Item in Carmen, miles, ſanguis Corpus, ſi neſcias quanta ſit ultima, cognoſces in genitiuo carmĭnis. milĭtis, ſánguinis córporis, eē breuem accentu in antepenultima. Excipiunť maſculina & fœminina in or. Doctŏr. doctōris. Sorŏr. ſorōris. decŏr. decōris. honŏr. honōris. Item neutra in AL, ut Animăl. animālis. ceruicăl, ceruicālis. & in AR, ut Puluinăr puluināris. lupănar. lupanāris, & ſimilia, quorū ultima nominatiui corripitur, licet penultima genitiui creſcentis producatur accentu. Contra pār. păris. lār. lăris. uās. uădis. pēs. pĕdis. cerēs. cerĕris. compōs. compŏtis. impōs. impŏtis. Bōs. bŏuis. sūs, sŭis. grūs. grŭis producūt ultimam nominatiui, licet penultima genitiui creſcentis corripiatur. In græcis autem dictionibus plerunq; in genitiuo creſcente accentus eſt in penultima, & tamen ultima nominatiui, & penultima genitiui eſt breuis. Amaryllì s amaryllídos, æneìs, æneídos. Pallàs palládos.

DE VLTIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſcuntur ultimæ ſyllabæ modis undecim. Primo. A finita producuntur amā contrā, ꝑterea, à poetā, à musā. Sed hic modus habet exceptiones treis, Prima eſt. Nominatiui, Accuſatiui, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, Priameiă Virgo, hic & o prophetă, Poetă. præter uocatiuos à nominatiuis græcis in as, hic æneās o æneā & Græca in a productum, Neméā, tegéā in quibus ā ꝓducitur, Virgilius. Vigilias'ne deûm gens ænea ſuĭgĭla. Statius.

Te Nemeā. tĭbĭ lerna comas, lariſſaq́; ſupplex Poneret. Idem.

Non Tegeā nōn ipſe Deo uocat alite félix Cyllene. Secunda.

Numeralia in gīnta, finalē hñt ĭdifferentē. Mart.
Sexagĭntă tĕras cū limina mane Senator. Virgi.
Trigintā māgnos uoluendis menſibus orbeis.
Tertia, Pută, ită, quiă corripiuntur.

Secundo, B. D. M. T. finita corripiuntur ut ăb, ăd, Militum, Caput niſi aut poſitio, aut diphthongus aut ſyncopa ꝓhibeat, ut amānt, legūnt, āut, hāud fumāt, obīt pro fumauit, obiuit. Iuuenalis.
Magnus ciuis obīt, ēt formidatus Othoni.

Tertio, C finita producuntur, fác, dīc, Dūc, Hālec, Præter Nĕc, Donĕc, Lăc breuia. Ouidius.
Pāruĕ (nĕc ĭuideo) ſine me liber ibis ĭ urbē. Idē.
Dōnĕc ĕrunt fontes, ſydera dōnĕc ĕrunt. Hic pronomen commune eſt, ſed de hic & hoc differemus in ſexto modo communium ſyllabarum.

Quarto, E finita corripiuntur, Millĕ Omnĕ, ſcribĕ, penĕ, ritĕ, ponĕ, Impunĕ, & huiuſmodi aduerbia Ouidi. Pēnĕ pŭer cæſis abducta armenta recepi. Virgi. Rītĕ sĕcundarent uiſus. ſed hic modus habet

bet quinq; exceptiones. Quarum prima, In E græcis in η producuntur. πυνελόπη, Penelope, Γασιφάη Pasiphae. ὦ ἀγχίση, ὦ ἀχιλλῆ, ὀρφῆ, ὀδύσση O Achille. Orphe. Vlysse. O Anchise.

Scda, Gēitiui, Datiui, Ablatiui qntæ declinationis ī E pducūt, ut hui', huic & a Die, fide. Ouid. Prima fide uocis q; ratæ tentamina sumpsit. Item ab hac fame.

Tertia, Imperatiua singularia secundæ coniugationis producuntur Mone, Doce, Mane. Vale uero, & caue, cum corripiuntur, sunt à uolo, & cauo tertiæ coniugationis. Ouidius.

Idq; quod ignoti faciūt, uale dicere saltem. Idē. Tu caue defendas, quis mordebere dictis. Quarta monosyllaba in e pducuntur, te me, se, præter que ue, ne pro an, nam quæ relatiuū, & uæ interiectio diphthongo pducuntur. nota in tute, & tutemet corripi te, Lucretius. Accipe præterea quæ corpora tute necesse est. Idem,

Tutemet à nostris iam quouis tpe uatū. Ennius, O Tite, tute Tati tibi tanta Tyranne tulisti. Alphius Auitus, ut citat Priscianus, Seu tute malis hospites, seu tute captiuos habes, sunt enim dimetri iambici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producuntur, docte pulchre ualde, pro ualide fere, à docto, pulchro, ualido, fero præter bene & male correpta. Ouidius.

Læta fere lætus cecini tibi tristitia tristis. Ferme ēt pducitur, eiusdē cuius & fere significatiōis. Iuue. Mobilis, & uaria est ferme natura malorum.

Quinto, I infinita producūtur, Dei, Amari, dixi. Sed hic modus habet duas exceptiōes. Quarum prima, Datiui & uocatiui in I, quorum genitiuus singularis in os correptam apud græcos desinit, corripiunt, huic Palladi, Minoidi, o Phylli, Amaryl

ri, Pari, Alexi. Stat. Pāllādī littoreæ celebrabat Scyros honorē. Cat. Morte ferox Theseus qualē Minōidī luctum. Ouidius.
Phyllī face expectes Demophoōta tuū. Virgi. Mirabar qd mœsta deos Amarȳllī uocares. Oui. Bella gerat alij, tu Pārī semper ama. Virgilius. Te corydō o Alēxī trahit sua queq; uoluptas. Idē Dāphnī, tuum pœnos etiam ingemuisse leones Interitum.— Quos casus à græcis mutuati semper corripimus. Theocritus, δάφνι δὶ τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι μᾶλα νέμων, ὡς φαντί, καθ' ὤρεα μακρὰ μενάλκας. Idem κἤφα, δάφνι τάλαν. τί τὺ τάκεαι, ἁδέ τε κώρα πᾶσαν ἀν κρήναν πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem κύπρι νεμεσσατά, κύπρι ἐνατοῖσιν ἐπεχθής. Homerus. αὐτὰρ ὃ αὖτε πέλοψ δῶκ' ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν, Ατρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολυαρνέϊ θυέστῃ, αὐτὰρ ὃ αὖτε θυέστ' ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ' ἴθι ἶρι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quibus δάφνῐ δῐ, ἀτρέῐ ποιμένῐ, ἀρνῐ θῠ, μεμνόνῐ datiui in I breuem desinunt. est enim tertia dactyli. Item δάφνῐ ταῖ ρῐ τᾰ.κῠ πρῐνε. Vocatiui sunt, in I breuem desinentes. est enim secunda dactyli. Cum igitur apud latinos Daphnidi, Tyndaridi & huiuscemodi datiui producunt I, fit per cōmunē modum, cum dictio in breuē desinit, & est pedis principium, quod est frequentissimum apud Homerum. Sed de hoc differemus, ubi de cōmuniū syllabarum modis tractabimus. Secūda exceptio est, mihi, tibi, sibi, ubi, ibi modō pyrrhichij sunt, modo iābi. prima enim semper breuis est, ultima uero indifferēs. in nisi & quasi utraq; corripitur sunt enim duo pyrrhichij.

Sexto L finita corripiūtur, animāl, Annibāl, uigīl, mel, Cōsūl. Præter Sōl, Pōl, nīl à nihil per synæresin, ut mi à mihi, & barbara in el syllabā, ut Da-

niel, quæ producuntur.

Septimo. N finita producũtur. Pæan, Hymēn, ēn, quīn, Xenophōn, delphīn. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima est, forsăn, forsităn, tamĕn, attamĕn, ĭn, uidĕn, ăn corripiũt. Vir. Fōrsăn ĕt hæc olim meminisse iuuabit. Idem. Errabũda bouis uestigia, Fōrsĭtăn illã. Martialis. Quid ergo Casta facit? Non pat. Nōn tămĕn illa negat. Ouidius.

Nil mihi rescribas, āttămĕn ipse ueni. Virgilius. Quò te Mœri, pedes, an quò uia dūcīt īn urbē? Catul.

Sic certē uĭdĕn, ut pertinaciter exiluere. Horati⁹. Cōlchŭs ăn Assyrius, Thebis nutrītŭs ăn Argis. Secũda est, Neutra in EN ut nomĕn Carmĕn corripiuntur, quod ostendit accentus in antepenultima in genitiuo crescente, nōmĭnis, cármĭnis. Tertia, Nominatiui, accusatiui græci in on per o paruum, ut pelĭŏn, pylŏn, caucasŏn corripiũt. Oui. Et q̄s ossa tulit, quasq; altus Pēlĭŏn herbas. Idē. Nōs Pўlŏn, Antiqui Neleia Nestoris arua Misimus. Idem.

Căucăsŏn appellāt. Item accusatiui in IN ut Alexĭ n. Mar. Tu licet & nostrum dixit Alēxĭnāmes & in AN à græcis in A ut Iphigeniăn, æginăn. Ouidius. Nescio quam dicunt Iphigeniăn īter. Stat. Nanq; ferunt raptā patrijs æginăn ăb undis Nā à nominatiuo in as producit, ut hunc æneān. Virg. A Eneān, ălăcris palmas utrasq; tetendit.

Octauo, O finita & corripi & produci possunt, ut Amo, scribo, amando, Virgo, Cato. Sed hic modus quinq; habet exceptiones, Quarũ prima est, Datiui, & ablatiui in o producuutur, ut huic & ab hoc Dominō, Temolō. Secunda, Monosyllaba in o ptoducũtur, Stō, Dō. Tertia græca in ω ma-

gnum producũtur, Didō. Mantō. Iō. Echō, præter Egō à græco ἐγώ, quod nusquã memini legere productum apud approbatos, sed ubiq; aut correptum, ut ille ĕgŏ qui quōdam, aut per synalœpha, ut Stultus ego huic nostræ similem. Nã Ouidij illud in epistolis legẽdum sic est. Sed quid ego hæc reuoco, dictis his omẽ abesto. Itẽ apud Propertium illud, Thuscus ego, à Thuscis orior, Et apud eundẽ, Cum tibi nec frater, nec sit tibi filius ullus, Frater ego, & tibi sim filius un⁹ ego. Sic itẽ & illud, Sed quid ego hæc, fessosq; optatis demororundis. Quod si in ijs ipsis exemplis non fiat collisio, defendit̃ magis uno ex modis cõmuniũ syllabarũ, quàm quod producat̃ o, licet Probus produci posse dicat secũdum naturam o literæ uocalis, quæ in ultimo frequentius producitur, quã corripitur. Quarta, Duŏ & sciŏ cum compositis corripiunt̃. Virgi. Præterea dŭŏ nec tuta mihi ualle reperti Capreoli. Idem. Sī dŭŏ præterea talleis Idea tulisset. terra uiros. Idẽ, Nūnc scĭŏ quid sit amor. Idem, Nēscĭŏ quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Quĩta, illicŏ, modŏ, citŏ corripiũtur. Sero autem quando, ergo, profecto indifferẽter poni inueniuntur. Stat. Sērŏ memor thalami. Mart. Dic mihi cras istud Posthume quāndŏ uĕnit. Idẽ, Dic bñ, dic neutrũ, Dic aliquāndŏ măle.

Nono, R finita corripiunt̃, Cæsăr, torculăr, pĕr, uĭr, amŏr, turtŭr, Sed hic mod⁹ duas habet exceptiones. Quarum Prima est, fār, lār, nār, uēr, fūr, cūr, pār cum compositis dispār, cõpār producuntur, cor uero commune est. Secunda in er à græcis in ηρ producunt̃, ut aēr, cratēr. æthēr, charactēr. græce. n. ἀὴρ, κρατὴρ, αἰθὴρ, χαρακτὴρ dicũtur. Præter patĕr & matĕr, quæ semper corripiuntur, licet à græcis ueniant πατὴρ, μήτηρ.

D ecio, S finita ĩ gnq; diuidunt̃ pteis. as. es. is. os. us.
A s finita producuntur, maiestās, puellās, amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones, Quarũ prima est. Nominatiui in as as quorũ genitiuus i dos desinit, corripiuntur, ut Păllăs & inflexo quæ terret mænala cornu. Et, Quattuor autũnos plēiăs orta facit. Secunda, Accusatiui græci in as eorũ nominum, quæ per os mittunt genitiuum, corripiunt̃, ut aŏnăs in monteis ut duxerit una sororũ, Et, Permistos, herōăs, ĕt ipse uidebitur illis. Et, Super Garamāntăs, ĕt Indōs Proferet imperium.
E s finita producũtur, ut pariēs, patrēs, docēs. Hæc regula habet exceptiones treis. Quarũ prima est, Corripientia penultimam genitiui crescentis, corripiuntur, ut diuĕs. milĕs, segĕs. Virgilius. Dīuĕs ĭnaccessos ubi solis filia lucos. Idem, Impius hæc tā culta noualia milĕs hăbebit? Ouidius. Iām sĕgĕs est ubi Troia fuit. præter, Ariēs, abiēs, cerēs, fidēs, rēs, pēs, pariēs, spēs, terēs, quę producuntur. Secunda est. Nominatiui græci plurales in es corripiuntur. Virgilius.
Năĭdĕs, indigno cũ Gallus amōre periret. Idē. ārcădĕs o mihi tũ quā molliter ossa qescent. Idē. Infandi Cyclōpĕs, ĕt altis montibus errant. Idē, Thrācĕs ărant— Tertia, ĕs à sum cum compositis potĕs, adĕs modi tam indicandi, q̃ imperādi, & penĕs, & inquiĕs corripiunt̃. Pers. fūr ĕs ait Pedio. Iuue. Si pŏtĕs illa pati. Virg. Hūc ădĕs o Melibœe. Hora. Quēm pēnĕs arbitrium est & uis, & norma loquendi. nam ab edo ēs producit̃ differentiæ causa. Is finita corripiunt̃, ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones septem. Quarũ prima est, Datiui. & ablatiui, & accusatiui in is producũtur, his & ab his Dominīs, quis, pro quibus, hos foris, manīs, has partīs, hos & has omnīs, leuīs.

ſed quīs & accuſatiui i is, tum ut differant ā nomi natiuo ſingulari, tum etiā, ut diphthongo lungos eſſe ſignificetur, per ei melius ſcribuntur, quod & antiquos feciſſe legimus. Illud igitur ſic, Tu calamos īflare leueīs, ĕgŏ dicere uerſus, Item Queīs āte ora patrum. Item Treīs nŏtŭs arreptas in ſaxa latentia torquet. Secūda producentia penultimam creſcentis genitiui producūtur, Delphīs, delphīnis. Samnis, ſamnītis. Tertia in is à græcis in eis per ēi diphthōgum producuntur, ut Pyróeīs, Simóeīs. Ouid. Interea uolucres Pyroēis, ē ous, & æthō. Idem, Hac ibat Sĭmŏēis, hic eſt ſigeia tellus. quæ licet penultimā corripiant, tamen in ea accentus eſt acutus, quia integræ ad nos ueniunt. ſed de his dicimus, ubi de accētibus tractabimus. Quarta monoſyllaba in is producūtur, ut uīs, sīs, pter, ȳs, quīs nominatiuos, mĭs tĭs bĭs, q̄ corripiuntur. Iuue. ſatyra quinta, corripuit poſſis in eo uerſu. Tam ieiuna fames: cum pŏſsĭs hŏnestius illic, melius tamen defenditur extremis, abiectione, ut corripiatur i per cōmunē modū. Quinta, Secundæ perſonæ ſingulares in IS quartæ coniugationis producūtur, ut audīs, neſcīs, Mar. Neſcis heu neſcis dominæ faſtidia Romæ. q̄d oſtendit circunflexo accentu penultima primæ & ſecūdæ pſonæ pluralis neſcīmus neſcītis. Audīmus, audītis. Quod ſi apud poetas aliquādo IS correptam inuenias (quod ipſe non memini legere, nā illud apud Ouidium ſic legendum eſt, Neſcio, an exciderint mecū loca) non propterea dixeris, cōmunem eam eſſe ſyllabam. Nec, quia Virgilius dixit, obſtupuit, ſtĕtĕrūtq; comæ, propterea dicendum fuerit in ſtetērunt penultimam eſſe communem. Sexta, Velīs cum cōpoſitis malīs, nolīs, producuntur, quare in plurali penultima in prima, &

secunda persona producitur, uelimus, malimus, nolimus, uelitis, malitis, nolitis. Septima, Secundæ personæ singulares futuri subiunctiui producũtur. ut dedero dederis, audiero audieris. Oui. Da mihi te facile dederis in carmine uireis. Hor. Audieris hæres ergo nũc Dãna sodalis. Idem. Miscueris elixa, simul ꝯchylia turdis, dulcia se in bilem uertet. unde in plurali, ut supra diximus in tractatu de medijs syllabis, producunt penultimã primæ, & secundæ personæ, dederimus, dederitis. audierimus, audieritis, præteriti uero perfecti eædem singulares corripiuntur, ut dederim dederis, audierim audieris, unde in plurali prima & secunda corripiũt penultimam, ut dederimus, audiuerimus, id quod ex Diomede grammatico licet cognoscere, sic enim inquit. Et in hac subiunctiua numero plurali uniformem declinationem præteriti, & futuri temporis, accentus distinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur, futurum circumflectitur, sic, Præterito cum dixerimus. Futuro cum dixerimus. Sed notandum inueniri apud autores I S, futuri ultimã in singulari, & RI penultimam in plurali etiam correptas. Virgil. in sexto. Cum tu supplex in rebus egenis, Quas gẽteis italum, aut quas nõ orãueris urbeis. Iuuenalis, Græculus esuriens in cœlum iusseris ibit. Idem. Si dixeris, æstuo, sudat. oraueris, iusseris, dixeris futuri sunt tpis, & RIS corripit. Hora. In arte poetica. In uerbis ẽt tenuis, cautusq; serendis, Dixeris egregie. hic dixeris futuri est tpis, ꝓ dices, aut dicere poteris, & tamen corripitur RIS. Idem in sermonibus. Nam frustra uitiũ uitaueris illud, Si te alio prauum detorseris. Vitaueris, & Detorseris, futuri sunt temporis, & Ris in utroq; corripit. Est enĩ sensus, frustra laboraueris uitando aliquod

uitiū,si prauus in aliud deflectes. ut si dixeris, frustra uitaueris Charybdim, si in Scyllam incideris, idest frustra poteris uitasse Charybdim, si in Scyllam incides. Quod in prima persona fiet manifestius, frustra uitauero Charybdim, si in Scyllā incidero. Siquis autem diceret sub persona. C. Cæsaris, Frustra subegerim Gallias, nisi & Pōpeium uicero, alia est figura loquendi, quod quia nō facit ad rem, præterimus. Satis fuerit ostendisse secundam personam futuri subiūctiui ultima correpta etiam inueniri apud authores. Vnde Lucretius in primo, penultimam primæ personæ futuri in numero multitudinis corripuit, Quas ob res ubi uīdĕrĭmus nil posse creari De nihilo tum quod sequmur, iam rectius inde perspiciemus. Illud autem Virgilij in sexto, Nanq; ut supremā falsa inter gaudia noctem ēgĕrĭmus, nosti, rĭ in ēgĕrĭmus bene correpta est, quia non futuri est, sed præteriti temporis. Concludimus igitur, in præterito I S & R I corripi semper, in futuro uero & corripi, & produci posse. exempla cum R I producitur in futuro, adduxim⁹ supra, ubi de medijs syllabis regula cognoscendis, disseruimus. Veruntamen in prosa oratione illas ipsas I S & RI in præterito corripiendas, in futuro producendas censeo, ut sicut lego legĭs ultima correpta, legĭmus legĭtis penultima pronunciamus, ita legerim legerĭs ultima, legerĭmus legerĭtis penultima breui pronunciemus, eodem modo quia in amauerim amauerĭs. docuerim docuerĭs, audiuerim audiuerĭs, I S ultīa corripitur, in amauerĭmus amauerĭtis, docuerĭmus docuerĭtis, audiuerĭmus audiuerĭtis, R I penultima corripietur. Præterea sicut amo amās ultima, amāmus amātis penultima, docĕo docēs ultima, docēmus docētis pēultima, audio audĭs ultima,

produci.

audīmus, audītis penultima longa dicim', ita cōtigero contigerīs ultima, contigerīmus cōtigerītis penultima, dedero dederīs ultima, dederīmus dederītis penultima, docuero docuerīs, ultima docuerīmus, docuerītis penultima. Trāsiero. trāsierīs ultima, transierīmus, transierītis penultima producta dicamus. Quidam tamen RIS tūc produci aiunt à poetis, cum est principium pedis, nec aliter, & defendi uno ex modis syllabarum communium RI autem in plurali ꝓduci regula, quia cum īueniūtur simul quatuor breues, licet unam producere propter metrū. Sed, ut uidimus, Diomedes aliter sentit, uult enim omnino ꝓduci eas in futuro, corripi in præterito.

O s finita producunt' ut dōs, honōs, dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiōes. Quarum prima est, ŏs ossis corripitur. Secunda græca in os ꝑ o paruum, ut Delŏs. Iliŏs, Chaŏs. huius æneidos, Tereŏs corripiūtur. Ouid. in chăŏs antiqui confūndimur. Idem.

Attamen ille tuæ felix æneĭdŏs author. Martial.
Flet Philomena nefas incesti Terĕŏs, & quæ
Muta puella fuit, Garula fertur auis. nam in os per ω magnum semper producuntur ut herōs, Minōs, Androgeōs.

V s finita corripiuntur. Deŭs. Sed hæc regula habet exceptiones quatuor. Quarum prima est. Genitiui singulares, & nominatiui, & accusatiui & uocatiui plurales producuntur, ut huius, hæ, has, & o manus. Secunda, Producentia penultimam genitiui crescentis, producuntur, tellūs tellūris. uirtūs uirtūtis. salūs salūtis. Notat', ut supra dixi, palŭs palūdis in poetica. Regis opus, sterilisq́; diū pālŭs, aptaq́; remis, quod defendi potest exclusione s literæ correpta u, quemadmodum insulæ io-

sιο in magno. Tertia, Monosyllaba in us pro-ducuntur plūs, thūs. mūs autem & sūs nō solum quia monosyllaba, sed etiam q̄a græce μῦς σῦς dicuntur, & ὑψιλὸν longa est, id quod etiam accētu circunflexo ostenditur. Quarta, græca in ūs, ut panthūs, melampūs, Sappūs, amatūs producuntur. Apus tamen composita etiam corripiuntur. Horatius in epodis. Pōlypūs, an grauis hirsutis cubet hircus in alis. Idem, in sermonibus. Delectant, ueluti Balbinum Pōlypūs Agnæ. Sed tunc à græcis in os ad nos ueniunt. nam græce & πολύπους & πόλυπος, & οἰδίπους & οἴδιπος, & τρίπους & τρίπος dicitur. nam attici πολύπους, æolici πόλυπος dicunt, ut alterum sit per synæresin πολύποος πολύπους, ut νόος νοῦς, alterum abiectione, πολύποος πόλυπος componitur enim à πούς, & πούς à ποός ὀξυτόνως, unde ποός πούς cum acuto accentu. uide de Etymologicon in dictione, πούς. Multa de Polypo apud Athenæum habentur, in quibus, & hæc, τὴν δὲ αἰτιατικὴν πολύπουν φασίν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰδίπουν, καὶ τρίπουν. δὲ λέβητα αὐτὸν χύλον εἰρηκέναι ἐν ἀνδράμαχτι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ πούς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πόλυπον λέγειν, αἰολικόν, ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν Ἀριστοφάνης δαιδάλῳ, ταὐτὸ ἔχοντα πολύπους, καὶ σηπίας, καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔθηκε καὶ πάλιν πηγάζοντα πολύπου πλουμένου. ἀλκαῖος, ἀδελφὰς μοιχευομένας, ἤλιθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος ἔχειν. ἀμειψίας κατεσθίοντι, δὴ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πολυπόδων. πλάτων παιδὶ, ὥσπερ τοὺς πολύποδας πρώτιστα σέ. ἀλκαῖος, ἔδω δ' ἐμαυτόν, ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα προφέροντα ἀνάλογον τῷ πούς ποδὸς ποδὶ πόδα. paulo post subiungit, ἐπίχαρμος δ' ἐνήβας γάμῳ, πώλυπες τέ, σηπίαι τε, καὶ ποτ' αὐναὶ τευθίδες χαλυσάδες βολβίτις γραῖαί τ' ἐριθακώδες. ἀρχέστρατος δέ φησι, πώλυ

λυποι ἔν τε θαλάσσῃ, καὶ καρίαι εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κῆρυξ τρέφει πολλούς, μεγάλους τε, τὸ πλῆθος. δωριεῖς δ' αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πωλύπουν, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ' ἔφη, πώλυπον διζήμενος, ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Itidē ēt legit in epigrāmatis. ANTIΓΑΤΡΥ, πώλυπος εἰναλίη ποτ' ἀπὸ προβλῆτι τανυσθεὶς ἠέλιε ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα. ΙΣΙΔΩΡΟΥ. πώλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γύννιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δήσας θηρὸς ἱμαντοπέδην. Homerus quoq; in ος usus est nominatiuo in dictione ἀρτίπος ait enim ἰλιάδος Ι, ἡ δ' ἄτη, σθεναρήτε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. ubi notandum in illo Horatij, Polypus an grauis, & in illo eiusdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci posse dorice, ἀπὸ πώλυπος p ω magnum, eadem ratione etiā Polydamas apud Persium. Quāquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legunt, P V, quoniam & πουλυδάμας & πούλυπος per ου diphthōgum apud græcos cum πο producturi sunt, inuenitur.

V finita producuntur omnia fluctū, manū, tū, diū, cornū, genū, amatū. Sed notandum neutra in u in nominatiuo, accusatiuo, & uocatiuo corripi, in reliquis uero produci, id quod Max. Victorinus de nominatiuo scribens, sic testatur. V terminatus corripit, ut cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quāquā Priscianus refragatur his uerbis. In u neutrorum quæ ideclinabilia sunt i singulari numero, ur hoc genu, huius genu. hoc cornu, huius cornu, In q bus quāuis quibusdam artium scriptorib' uideatur temporum esse differētia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accusatiuum, & uocatiuū corripi, reliquos uero produci. Ego in usu pariter in omnibus produci inueni casib' hæc nomina, nec irratiōabiliter. Omnis enim in quacūq; parte terminatio in u desinens, producitur, ut fluctū, pani

thū,tū,diū. Ouidi. in octauo Met. Dextraq́; à poplite læuum pressa genū, digitis iter se pectine iunctis. Ecce enim hic accusatiuus est sine dubio, & producit̄. Apud Virgilium quoq; in primo æneidos. Nuda genū, nōdoq́; sinus collecta fluenteis, quomodo enim sinus collecta accusatiuum iunxit nominatiuo, sic etiā nuda genu. hæc Priscianus. Cui ego non accedo, primum quia eam regulam, qđ omnis in quacūq; parte terminatio in V desines producatur, ipse sibi uidetur finxisse. Nam, qui ante eum fuerunt, grammatici, ut Max. Victorinus, Marius. Seruius aliter sentiūt, ut & ipse Priscianus testatur. Deinde quia pressa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgilium potest produci ratione communis syllabæ per eam regulam quæ dicit. In heroico uersu cuiuscūq; pedis syllaba prior, cum à superiore uerbo remanserit, promiscue longa erit, aut breuis, ut poeta uoluerit, quoniam in ea pars orationis impletur, ut Virgilij illud in Georgicon tertio, Inualidūs, ètiamq́; tremens, ēt inscius æui. Ecce dominus natura breuis, producitur, quia est in fine dictionis, & pedis prima sylla ba. Præterea præter Grammaticorum Victorini, & Seruij authoritatem, potest etiam V in nominatiuo corripi ad imitationē græcorum, qui, ὕψιλὸν in huiusmodi nominibus corripiunt, ut γόνυ apud Theocritū in eo uersu, ἀλλὰ ὅϑ' ὗς μυϑῖται, ἀπωτέρω γόνυ κνήμας, ἢ γόνῠ, dactylus. sic πρόχνυ, apud Homerum ἰλιάδος I, πρόχνυ καϑεζομένη. δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλποι, πρόχνυ, pro πρὸ γόνυ pro ἀντὶ γόνυ, & abiectione ο πρόγνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νῠ, πρόχνῠκᾰ dactylus ὑψιλὸν enim apud nos sæpe in V mutat̄, ut τὺ tu. μῦς mus. κῦμαι Cumæ, δύο duo. γόνυ genū. Adde qđ ibi Nūdā̆ gĕnū̆. potest genu esse septimus casus. Nam, etsi uni dictioni non li-

cet diuersos casus coniungere, duabus tamen & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier nō licet dicere. Alba autem crinibus, & nigra facie, licet. Sic in uerbis, etsi me amas, tamē mihi semper noces. Item. Sed uos qui tandem, quibus aut uenistis ab oris? Quóue tenetis iter? nō igit necesse est genu casus esse accusatiui, quia sequit sinus collecta fluenteis, potest enim simul per nomen esse Synecdoche cum casu septimo, per participium uero. Græca figura cum accusatiuo, ac si dixisset. Rubra genis, nodoq; sinus collecta fluenteis. Esse præterea septimū casum nuda genu colligitur etiā ex Probo, ubi ait. Nominatiuū singularē aptōti nominis, neutri generis V litera terminatum in poemate aliquo, non facilius inuenies, ut si facias hoc cornu, hoc genu, uel hoc gelu. Nam hæc noia apud Virg. in septio casu inueniunt.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura longæ quinq; modis esse possunt. primus est cum uocalis sola est, & producitur, ut, ō ănĭmam, & mores, cum qua dij nocte loquunt & Spem gregis āh sĭlĭce in nuda cōuixa reliquit, & dicitur is modus cōstat natura. Secūdus est, cū diphthongus fuerit, de qua dicit, cōstat diphthongo, ut. æ. œ. au. eu. ei. Tertius est, cum præponitur cōsonanti, ut ēn ĕgŏ uicta situ. de qua dicimus incipit. Quartus est, cum postponitur ut, Nē pĕtĕ cōnubijs natā sociare latinis, de qua dicimus, sic terminatur. Quintus est, cū īter duas, pluresue ponitur consonanteis, ut, Sōl, qui terrarum.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

Communium syllabarum modi sunt septē. Primus est, cum correpta uocalis excipitur à duabus consonātibus, quarum prior sit muta, sequens uero li

quida, ut cy in cyclops. Est enim hic breuis apud Virgilium. Vastosq; ab rupĕ cy̆clopas. lōga uero hic apud eūdem. At genus è syluis cyclopum, & mōtibus altis & Pa in patres, est enim hic breuis. Albanīquĕ pătres, atq; altæ mœnia Romæ, hic longa, Perpetui solitī pātres consīdere mensis. ut a itē in Atlas, est enim hic breuis, Viribus inferior (quis enim par ēssĕt ătlantis uiribus?) hic longa. Cōstitit hesperio regnīs ātlantis in orbē. Idq; tantum in eadē dictione, ut in superioribus exēplis. In diuersis autē dictionibus muta cum liquida nō potest producere antecedentem breuem, sed breuis, ut erat, remanet. ut Sūma pete, aut sūmas defringe ex ărbŏrĕ plantas. Item. Et coniuratos cœlum rescīndĕrĕ fratres. Et tum multa in tectis crepitans salit hŏrrĭdă grādo. Et. Quam circum extremæ dextra, læuā quĕ trăhuntur, id quod Terētianus sic præcipit.

S i mediam uocalis habet, quam consona, & uda
E xcipiunt, nequeunt geminæ uexare priorem.
ū ndĕ trĕmor terris. aut hoc percussă trĭdenti,
D actylus efficitur. nam longa est reddita prima,
E t mediam nil uda iuuat, quæ subdita currit,
S ic manet ūndĕ brĕuis, sic & percūssă tridenti.
S yllaba si contra fortisq;, & uiuida detur,
ū ndē scire potes percūssā spumat arena,
R eddet spondeos iusta ratione locatos.
N ec modo quia uerbo finem facit ūndĕ. pŭtato,
S ic cecidisse, magis sermone notabis in uno
C ongruere, ut cassæ pariter sint consona, & uda.
E t solē geminū, ĕt dūplĭces se ostendere Thebas.
ē t duplīces mediam non possint reddere longa.
R espicis udarum, quàm uis modo fiat inanis,
S ubiectæ quoties, & iuri sunt alieni. Non posse ait mutam cum liquida producere antecedentis di-

ctionis breuem, s uero literam posse. C.P.T. scilicet mutis præpositam, quod ostendit eo uersu, unde scire potes, percussa Spumat arena. ubi unde, cussa spondei sunt. Idem etiam colligitur ex his eiusdem uersibus, in quibus docet præcedentis dictionis trochæum nūquam exire in spondeum adiumento consonantium, quæ sequuntur, sed in dactylum semper.

Quippe ubi sola manet uerbi uocalis in imo,
Et breuis hæc abscissa, aliam, comiteq;, requires.
Nullaq; consona iuncta parat dare tēpore auctum,
Nil iam spondeo uideas superesse relictum.
Vel tu ruricolæ primum decurre Maronis.
Liber, & alma ceres. & ferre simul Dryadesq;.
Munera uestra cano. & studiū cui prima trementem
Fudit equum magno tellus percussa tridenti.
Ipse nemus. Tegææ fauens, oleæq; Minerua.
Diq; Deæq; omnes, studium quibus arua tueri.
Quiq; nouas, & quiq; satis, & quæq; sibi mox.
Nec tibi regnandi ueniat tam dira cupido.
ā n ne nouum tunc ipse tibi plus parte relinquit.
Vere nouo gelidus canis cum montibus humor.
Linquitur, & Zephyro putris se gleba resoluit.
Et quid quæq; ferat regio, & quid quæq; recuset.
Bis decies, unumq; supra, nisi fallimur, ecce
Dactylon efficiet talis, quem dico, trochæus,
Spondeum & nullum potuit dare uersibus iisdem.

Non nisi in eadē dictione inueniri liquidam post mutam producere antecedentem breuem, sic idem Terentianus.

Vda igitur nunquam præbebit subdita tempus,
Præbebit uerbo deprensa, aut nomine eodem.
Replet cum dico, subiecta est uuida mutæ.
ā tlas ut græca, sic profero uoce latina.
Vda secunda utinam nostra sic uoce sederet.

E xemplo ſat erit, qui dixit membra pyrăcmōn
T ertia tūm cy̆cnus, & quarta frequentior his eſt,
N am mutis docui ſubiectam hanc omnibus eſſe.
F ābrĭcjūm dixit, săcrum, qui limite quădrĕt.
a grĭcŏla, ĕt uĕpreis dixit ſaluere per ūtrĕis
T empora ſic præbent udæ, cum ſubijciuntur.
M tñ. & N liquidas poſt mutas in græcis tantũ diſ-
ctionibus iuenimus, ut ſic dixerim, liqueſcere, & caſſas fieri, quanq̃ M ne in dictione quidẽ græca apud noſtros memini legere, ſed N dũtaxat. Oui.
P iſcoſămq; Gnĭdon, grauidamq; Amathunta me
tallis. Martia.
D electat Mariũ ſi pernicioſŭs ĭchneumon. Idẽ,
Q uæ capta eſt alio nupta Lacæ̆nă cy̆cno?
Seneca in hercule furente. Mundus puellæ ſerta cnoſiacę gerit. In quibus uerſibus săm, quĕ, Gnĭ. ō. sŭs ĭ. cæ. nă. cy̆. treis eſſe dactylos uidemus, & tă cnō iambum ĩ quarto loco. atq; N udam nihil iuuare antecedentẽ breuem. Quod factum eſt ad imitationem græcorum, apud quos μ & ν frequẽter poſt mutas effluunt. Euripides in phœniſſis, Ἰσότης ἔταξε, καρθμὸν διώρισεν. Idem in iiſdem, κλεινάς τεκνύβας. τοῖνδ' ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον ἢ γὰρ παῖδ' ἐκσῶσον, ἢ πόλιν., In iiſdem τὰ μὲν παρ' ἡμῶν πάντ' ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον Γερὸς οἶκον, ὅς τις δ' ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ. In iiſdem, ἀπωλόμεσθα δύο κασ- κὼ σευ δεις πέκνον. Idem in Hecuba, ἔπλευσ', ὅπως δ' ἔπλευσα θεομανεῖ πότμῳ. In eadẽ. καὶ πεῖθ', ἔχεις δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα. Callimachus, Νύμφης, ὡς μεγαρέων οὐ λόγος οὐδ' ἀριθμός. Theocritus, ἄμμες δ' οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ' ἀριθμητοί. Cratinus in cleobulinis, ut citat Hepheſtion, ἔστιν ἀκμῶν, καὶ σφυρὰ νεάνια δ' ἔτριχι πώλῳ. Idem in Panoptis, κράνια δισσὰ φορεῖν, ὀφθαλμοὶ δ' οὐκ ἀριθμητοί. In horis, οὐδὲ πρὸς ἄδες, ἀρήνου δὲν πρόσιδόν τι τεκμαρτόν. In

quibus

quibus, σιέμον in quarta sede senarij uersus. Iambici, & πότμοιν & bis τέκνοιν, & τέκνη, & πότμῳ i sexta sex sunt iambi. Item ἔστι νὰ, dactylus in prima sede heroici uersus. item δ' σύνκαξι. σύ δάξι. ούταξι. δ' όντι τέ, bis duo dactyli.

N etiam post M inuenitur apud græcos syllabam facere indifferentē. Cratinus, ἀλλοτριογνώμοις ἐπλήσμμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus. Epicharmus in Megaride, σύ ὑμνος, καὶ μουσικὰν ἔχοισα πᾶσαν φιλάλυρος ἥκη. σύ trochæus. Est enim metrum trochaicū, quod in locis imparibus non nisi trocheū uel tribachyn suscipit. In σύ ὑμνος, Υ, sequentibus μν, cōmunis est. Callimachus, ut citat Hephestion, τὰς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφη ξένος. τῶς μὲν ὁ dactylus. ubi μν in μνημονικοῖσι, & in σύ ὑμνος, & μνησάρχειος nō producunt antecedenteis breueis ι. υ. ο. Quos imitatus Horatius in prima ode, dixit, Euterpe prohibet, nec Pōlȳmnēia, ubi. LY. in Polymneia corripuit licet sequātur m & n, quæ poterant positione producere, ut in illo Hesiodi. Τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολύμνια τ' οὐρανίη τε, λύμνια dactylus est enim. Euterpe cohibet, nec polymneia, metrum choriambicum Asclepiadeum tetrametrum constans spōdeo, duobus choriābis, & pyrrhichio, sic, Eūtēr, spōdeus pē cōhībēt, choriambus. nēc pōlȳmnē, iterum choriambus. iă, pyrrhichius. Idem quoq; sensisse uidetur Ouidius quinto fastorum, ubi ait. Dissensere Deæ, quarūm Pōlȳmneia cœpit, rūm pōlȳ, dactylus. quāquam hic & pulymnia legi potest, ut sit spondeus rūm pū. ut illud apud Persium Nec mihi Pūlȳdāmas, nec troiades labeonē, pro polydamas, quod ab Homero accepit, q Iliados χ, ita Hectorem inducit lpquentem ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας, καὶ τείχεα δύω, πουλιδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, πουλιδάμας pro πολυδάμας pro

pter metrum, ut illud Virgilij.
Venit & ūpilio, tardi uenere bubulci, upilio pro
opilio, eodem modo fortasse apud Ouidium Pu-
lymnia tetrasyllabum pro polymnia. Quāquam
πωλύμνια, πωλυδάμας & huiusmodi per ω magnum
scribunt dores, ut πωλύπους Athenæo teste, ut su-
pra diximus in ultimis syllabis, quæ in us desinūt,
unde Polymnia, Polydámas primam possunt pro
ducere secūdū dores, sed magis placet, ut sit penta-
syllabum polymneia, ad imitationē Horatij, cuius
fuerat familiarissimus, de quo sic scripsit in Tristi-
bus, Detinuit nostras numerosus Horatiꝰ aureis,
Dum fuerit ausonia carmina culta lyra, Aliqui tñ
utrobiq; legūt polyhymnia, quod non placet. nō
enim componitur ex πολὺ καὶ ὕμνος, sed ὲx πολύ,
καὶ μνεία, ut à memoria dicatur, cuius filias eē mu
sas testat Hesiodos, μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι διὸς
αἰγιόχοιο, τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνη
μοσύνη. & licet græci per unum ψιλὸν, & per iota
μνι & carmine, & prosa oratione scribant, sic πολύ
μνια προπαροξυτόνως, sicut & Hesiodus eo uersu
protulit, πολύμνια τ' οὐρανίη τε, & Gaza in tertio,
ubi dicit, ἐξαιρεῖσθαι τὰ ς εἰς μνια, καὶ τρία πολύμνια,
ψάλτρια, τῷ ι γάρ, tamen puto factū magis ἐξαιρέσει
τοῦ ε ex ει diphthongo, q̄ uel gemini υυ in unum
υ συναιρέσει, nam nusquā legitur geminum υυ in
unum υ cōtrahi, uel alterius υ abiectione, quoniā
quæ componūtur ex πολύ, seruant υ ut πολυειδής,
πολύαινος, πολυυδρία, πολυίστωρ, ex ει uero modo ι
modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν τινα legitur. nam
Iones ἀσθενία pro ἀσθένεια, & εὐγενία, pro εὐγένεια
ἐξαιρέσει τοῦ ε dicunt, ut in eodē libro de orthogra
phia Gaza refert iones etiam, ἱρεῦς pro ἱερεῦς pro-
ferunt. Idem igitur in Polymnia factum dixerim,
ut ἐξαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, receptumq;

at per I ab omnibus ſcribatur. Quod autem μνεία per ει diphthōgū ſcribatur, teſtis eſt Theodorus ī eo ipſo de orthographia libro, ubi ait ἡ μνῶ προφέρου-νίεντες μὲν μνίον τῷ ι, μνεία τῇ ει, & etymologicon ubi legitur, μνεία, μένω, μενία, καὶ καθ᾽ ὑπερβιβασμὸν, μνεία, καὶ συναιρέσει, μνεῖα, Ex πολὺ igitur, & μνεῖα πολύμνεια, & diſſoluta ει diphthongo, polymneia πεντασυλλάβως protulit Horatius propter metrum quemadmodum in elegia factum legimus, quod quia per ει ſcribitur in penultima apud græcos ſic ἐλέγεια, noſtri interdum diſſoluta ει diphthongo, elegeia πεντασυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius.

Flebilis indignos. Elegēīă ſolue capillos. Idem,
Blanda pharetratos Elegēīă cantet amores. Sed

plerunq; elegia τετρασυλλάβως dicitur. Mart.

Detineat cultis aut elegīă cōmis. Statius.
Quas inter uultu petulans elegīă prōpinquat, à

quo elegidium diminutiuū. Perſius, Sed ſiqua ele gīdĭă crudi dictarunt proceres. & ubiq; E & LE primæ ſyllabæ corripiuntur, & I à diphthongo ει producitur, ſic elegus ſemper corripit primas ſylla bas. ĕlĕgi igitur in eo uerſu, flendus amor meus eſt, ĕlĕgi flebile carmen, non nomen eſt, ſed uerbū Sunt præterea qui uolunt legendum apud Horatium, Neq; polymnia, licet repugnet ſyllaba, præſertim cum præcedat, ſi neq; tibias, quaſi nō liceat nec poſt neq; ſubiungere, quod facile īuenit. Vir.

Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſſima terra,
Nec pulcher Canges, ſed non recte iudicant, pri-

mum quia nō eſt quiſquam obſeruantiōr ſyllabarum Horatio. Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentiſſimus, non eſt credendum fuiſſe hic tam negligētem, ut abuſus fuerit ſyllabā. Silius quoq; corripuit R A in theramneo, cum dixit, Ecce inter

primōs thĕrāmneo à sanguine clausi, mōs thĕrā, dactylus. Phornutus, inquit de natura deorū scripsit, de Polymnia hæc inquit. πολύμνια δ' ἐστὶ πολυυμνητος ἀρετή, ἢ μᾶλλον ἡ πολλοὺς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεστέρων ὑμνεῖται παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἐκ τε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη, uult igitnr Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ καὶ ὕμνος componi Polymnia. utcunq; igitur scripseris aut Polymneia aut Polymnia apud Hora. nam esse alterum necesse est, recte scripseris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuem, ut M & N liquidæ. Mart. Sardonicās smărăgdos, adamantas, iaspidas uno portat in articulo Stella Seuere meus. cās smără, dactylus, ali qui tamen putant legendū smarados abiecto g propter metrum, quod non placet, sic Homerus ὁ δυσσεὺς δ', ὅς, ἐν αἰνῇ ἐνὶ θήβης αἰγυπτίης, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται θμοῖς ἐνί, dactylus, nec obstant κτ in dictione κτήματα. Idem αἰγυπτίη τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα φάρμακα, αἰγυπτί utrobiq; dactylus, licet id p συνεκφώνησιν seu συνίζησιν esse posset, quæ fit modis quatuor e quorum unus est, cum syllaba breuis & longa pro una longa accipiūt, ut τῇ ἠ τῇ, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μὲ νῖν νοῖ. spondeus & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος. δεῶ ἀχῖ, dactylus. Theocritus. Θωρηχθεὶς ὦδη βουσὶν ἀνάρσιος αἰγυπτίῃσιν, αἰγυπτί, dactylus. Aeschylus in supplicibus ἤγει δὲ βωμοὺς ἀσὶ κτους θεῶν ἕδρας. στί κτους iambus in quarta sede senarij iambici. Herodianus etiam μέμνηκα πέπτωκα κέκτηκα, ideo inqt duplicare principium præteriti perfecti per consonantē præsentis, & ε. quia μν. πτ. κτ. inueniūtur in metris sæpe efficere communem syllabam, ut facit muta cum liquida.

Illud obseruandum, quod quotiescunque in carmine inuenitur muta cum liquida indifferentem facere antecedentem syllabam, esse eam syllabam natura breuē, & ꝓpterea in prosa orone semper esse corripiēdā ut lúgŭbris, fúnĕbris muliĕbris à mŭlĭĕrĭs penultima correpta. Ter. Neq; satis digna, cui cōmittas primo partū mŭlĭĕrĕm. ĕrĕm pyrrhichius. Item, impĭgre, pŏdăgra, chiră gra, tenĕbræ, latĕbræ, uolŭcris, pharĕtra, & huiusmodi. Præterea notandum uocaleis natura longas non posse unq̄ corripi sequēte muta cum liquida, sed ꝓduci semper & prosa & carmine, ut salūbris, lauācrum, arātrum, simulāchrum, ambulācrum, candelābrū, uolutābrū, delūbrum, mātres. & huiusmodi, q̄a apud poetas nunq̄ legūtur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia græce τὸ ἄροτρον ὀ μικρῷ scribitur, ego tamen semper legi penultima longa tanquam à supino deductum, ut lauācrum, delūbrum, simulāchrum, & cætera, quæ supra diximus. Quod aūt salūber producat penultimā, probat͛ hoc uersu Ouidij Phœbe salūbĕr ădes, quem etiam Priscianus citat.

Secundus modus est, cum syllaba uocali longa, uel diphthongo finita in fine dictionis, uocalis sequit͛ nulla interposita consonante. Est.n. hic breuis,

Te Corydōn ŏ ălexi, trahit sua quenq; uoluptas,
& hic,
Credimus, ān quĭ ămant ipsi sibi somnia fingunt,
& hic,
Insŭlæ Ionio in magno, quas dira Celæno,
Harpyiæq; colunt aliæ, — & hic,
Victor apud rapidum simoenta sub Ilĭŏ alto.
hic autem longa,
Stant & Iuniperī, ĕt castaneæ hirsutæ, & hic,
Et succus pecorī, ĕt lac subducitur agnis. Itē hic.

Tu'ne ille æneas, quē dardanio ānchisę. & hic ō ĕgŏ quantum egi, quàm uasta potētia nostra est.

Quod ad gręcorum facimus imitationem, qui & uocaleis longas, & diphthongos in fine dictonis sequente uocali, modo corripiunt, modo longas seruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον. ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε. hic enim & οἱ in ἄνδρα μοι corripitur sequente ε in dictione ἔννεπε & η in πλάγχθη sequēte ε in ἐπεὶ, sunt eni duo dactyli, sic ἄν δρᾰ μοῐ. πλαγχθῆε. Idē. Et τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκον δὲ νέεσθαι εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόντων hic enim necꝫ οἱ in θεοὶ corripitur sequente uocali υ in ὕπατε, necꝫ η in κρονίδη, q̄uis sequatur οι in οἶκον δέ. sunt enim duo spondei. Idem ἡμετέρῳ ἐν οἴκῳ ἐν ἄργει τήλοθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ω longa remanet, in οἴκῳ autem corripitur. scāditur enim sic, ἡμε̆τε̆, dactylus, ρῳ ἐνῐ, dactylus. οἴκῳ ἐν, dactylus ἄργει, spōdeus, τήλοθι dactylus. πάτρης, spōdeus. Sed græci in media quoꝗ dictiōe tam simplici, q̄ cōposita idem facere inueniūtur, sed raro, οι enim in hoc uersu apud Æschylum in Niobe, corripitur, οἶστρος τοῖ αὐτὰς παρθένους λοχεύεται, est.n. uersus trimeter iambicus, & scanditur sic, ἴστρος spondeus, τοῖ αῠ, Iambum, τὰς παρ, spōdeus, θένοὺς iābus, λοχεῠ iambus, ἔται iābus. suscipit enim in locis paribus Iambus, tribrachyn, anapæstum. Citant autem hunc uersum Hephestion, & Priscia. Item in hoc apud Theocritum, ὑψηχὰς ἐς πόντον ὁρῶν, ἄει δὲ τοῖ αὐτα, & in hoc apud eūdem νύμφαι καὶ προγένειος ἀπάγξασθαί με ποῖ κσεῖς. Et οὔτε τις ἔν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοῖ αὖτα. Itē apud Homerum, οἵδ' ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τί σε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι, in quibus uersibus, ει δὲ τοῖ, σθαι μὲ ποῖ, ἔργα τοῖ, ἐην τοῖος, dactyli omnes. Hic autem lōga rema-

net α apud Homerum, παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. μοι οἱ spondeus in quarta sede. Itẽ αι hic apud Homerum corripitur σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι, itẽ hic ἔδμεναι οἷα σύες χαμαιευνάδες αἰὲν ἔδουσιν, δες χαμαι, dactylus, ες χαμαι etiam dactylus. hic uero lõga remãet apud eundem, λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας μείων, οὔ τι τόσος γε, ὅσος Τελαμώνιος Αἴας. αιας in utroq; spondeus. Υι etiam corripitur hic apud Homerũ Ἕκτωρ υἱὲ Πριάμοιο, τί ἢ δὲ σὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων. ἕκτορ υἱ dactylus. hic uero longa apud eundem, τῶν ἦρχον Ἀσκάλαφος, καὶ Ἰάλμενος, υἷες Ἄρηος, υἷες ἀ dactylus. Sed, ut dixi, rarissime inueniuntur in media dictione correptæ syllabæ longæ, præsertim in Heroico hexametro.

Tertius modus est, cum correptam uocalem in fine dictionis duæ sequuntur consonãtes, quarũ prior est s litera mutis c.p.t. pręposita. est.n. hic breuis apud Virg. Pōnĭtĕ spes sibi quisq; suas. & hic apud Hora. Linquimus insani ridentes prǣmĭă scribæ. Item hic apud Catullum, Testis erit magnis uirtutibus ūndă Scămādri. pōnĭtĕ. prǣmĭă ūndă scă. tres dactyli. Eodem modo etiam apud græcos, Homer' ἀκλεέες αἴ δ' ἠλεε ὑπαὶ νεφέεσσι σκέδασθη. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰρροον ἀμφὶ Σκάμανδρον. Idem, ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον. in quibus S & P in dictione spes, & S & C & R in dictione scribę, non obstant, quin antecedẽtes pedes pōnĭtĕ, & prǣmĭă sint dactyli. Item S, & C, in dictione scamandri, & σ & κ σκέδασθη, & σκάμανδρον in utroq; uersu, non obstant trochęis, qui pręcedunt ūndă & ἔσσι & ἀμφι, & δρες δε, quin adiunctis sca, & σκε, & σκα syllabis fiant dactyli, ūndă scă, ἔσσι σκε, ἀμφι σκα, δρες δε σκα. hic autem, Quisque scire cupit, aut

quisquē ſcribere curat, Et hic, āntē S Teſichorū uatem natura creauit, Et hic, ūndē ſciſſa coma eſt, aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianum, nam apud alios non memini legere, longa eſt, Quinq; enim trochæi quiſquē, & quiſquē, & āntē & ūndē, & undē, adepti, quod deerat, tempus poſitione S ſemiuocalis, & c, & t, & p mutarum, ſequente uocali longa, tranſire in ſpondeos. Interdū igitur S litera cōiuncta mutis. C. P. T. ut diximus, iuuat præcedentē breuem, interdum nō iuuat. Sed cum non iuuat, fit, quia S litera uim ſuam frequenter amittere inuenitur apud uetuſtiſſimos tam ſequente uocali, q̃ conſonante, ut apud Lucilium, quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſuccuſſor nullus ſequetur, nūllūs sē, pro nūllū sē dactylus. Item apud Ennium, quem idem citat Gellius, Doctus, fidelis, ſuauis homo, facūdus, ſuosq; cōtentus, atq; beatus, ſcitus, ſecunda loquens, in Tempore Cōmodus. & uerborum uir paucorum. Dōctūſſi. cūn dūs sū. t' ātquē bē. ſcītū sē, quatuor dactyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. ſān tī bū, dactylus. Item in illo Alcinoi epigrammate. Longe erit à primo quisquīs sēcūdus erit. Quiſquī sē, dactylus. Nā quiſquis ſecūdus erit, legi in antiquis codicibus. Et apud Catullū. Affixus noſtris tū dābīs ſupplicium. tū dābī, dactylus. In illo etiam Virgilij abijcitur S cum ſua uocali, Aut ouiū fœtus, aut urenteis culta capellas. ta' ūt ū, ſpōdeus, & in illo eiuſdem, Inter ſe coiiſſe uiros, & decernere ferro, r' ēt dē, ſpondeos, quemadmodum etiam citat Priſcianus. aliqui tamen legūt & cernere ferro, in qbus. & Anneus Seneca. Nec mirum, S interdū ſic uim ſuam amittere, cum aſpirationem etiā loco ipſius in quibuſdā dictionibus Bœotes poſuerint, muha

pro musa dicentes, ut Priscianus refert, quemadmodum cõtra, ipsa pro aspiratione sæpe inuenitur posita, ut semis, sex, & septem, se, si, sal, à græcis ἥμις, ἕξ, ἑπτά, ἑ, ἱ, ἅλς. Idem quoque patitur S M udæ præposita in principio dictionis, nihil enim iuuat antecedentem breuem, ut apud Ouidium, Velatus ueste sedebat in solio Phœbus claris lucentë smăragdis, cëntësmă, dactylus. Lucan⁹. Et suffixa manu foribus testudinis indæ Terga sedĕt crebro maculis distīnctă smăragdo, stīnctă smă. dactylus. Statius, Sudor ibi arcano florĕteis īgnē smăragdos, īgnē smă, dactylus. Terentianus tamen S semiuocalem mutæ præpositam non iuuare inquit antecedentem breuem, cum uocalis, cui unà cum muta adiungitur, breuis fuerit, cõtra, cũ longa uel natura, uel positu fuerit, iuuare, unde si trochæus præcedat, spondeum fieri dicit, tertia uocali, quæ sequitur, producta, non fieri uero, si breuis illa fuerit, sed transire in dactylum. Siquis igitur dixerit, smȳrnā, Strĕpăs, spădā, scōlus, Struthĕă, Scŏtussa, smȳrnā erit spondeus, nam producitur nā, quia tertia, quæ sequitur uocalis, longa est. strĕpsă spă, dactylus, spă enim correpta remanet, quia tertia, quæ sequitur, uocalis, corripitur. dā scō spondeus, dā enim producitur, quia scō in scōlus longa est. thĕăscŏ, dactylus, nam ă corripitur, quia scŏ in scŏtussa breuis est. hæc græce sic scribuntur (sunt enim urbium, locorum'ue noĩa apud Stephanũ.) ἡ σμύρνα, στρέψα, τὰ σπάδα ἡ σκῶλος, στρουθεία, σκότουσσα.

S ed libet hic Terĕtiani ea de re uersus subiungere.
H æreat ergo animo sexta hæc tibi uiuida, pars q;
L ittera de numero, quam dixi, semisonantum,
Q uæ tibi treis tantum poterit subiungere mutas,
Si quando scūtum, spūmas, uel stāmina dico,

Hæc sola efficiet, nudo ut remanente trochæo.
Spondeum geminæ possint firmare sonoræ.
Exemplis an praua sequar, uel recta, probabo.
Quisquē scīrē cūpit, uel quisquē scrībĕrē curat.
āntē stārē dĕcet, cum dico, & separo uerbum.
āntē stēs ĭchŏrum uatem natura creauit.
Vltima uocalis remanens, finisq́; trochæi,
Excipitur geminis, queis proximus exoritur pes
Quæ quāquam capite alterius uerbi teneantur
Sufficiant retro uires, & tempus oportet
Consona quod debet geminata referre priori.
Nam cur spondeo credas non reddere tempus
Quæ tali positu, cum dactylus incidit, obstant?
Incipe si dicas, & scire, & scribere iungas
Creticus efficitur. Queis uiribus ergo nocebit,
Subdita præteritæ cur ijsdem uiribus æque
Tempora non præstet, cum sit subiecta priori?
Quin mirum magis inuenias, ut tempore duplo
Semisonans istæc pariterq́;, & muta cohærens,
Correptam retro nequeant augere Trochæi.
Nam nisi uocalis producta sequatur utrasq;,
Tertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus.
Scire etenim cum dico, & stārē spūmĕūs amnis,
Tertia uocalis producta adiungitur illis,
Atq; inde accipiunt uires, prosuntq́; priori,
Si fuerit correpta, nihil præstare ualebunt,
Cum scăpulam, spătium, stĭmulūq́ subiungo trochæo.

Siquis igitur dicat, īncĭpē SCĭte puer iamq́; īncĭpē SCRībere uersus, Incipe in prima, & quarta sede nō dactylum, sed creticum.i. amphimacrum faciet secundum Terentianum, propter ī longum in scire, & scribere post s, & c. idq́; ille in heroico hexametro uitium dicit, non quod id non fiat aliquando, sed quod raro, De arte enim ille scribit, non de licentia, nam fecisse id antiquos, cos

demq; approbatos constat, Virgilius, pōnītē spēs sibi quisq; suas. nā pōnītē, ut ille ait, est creticus. quia sequitur s cum p muta & uocali longa, in dictione spēs. Horatius, sīqmus insani ridētes præmīā scrībæ, præmīā hic quoq; creticus, quia sequitur scri syllaba longa. Ouidius, spes bona dat uireis, animūm quŏquē spēs bōa firmat uīuĕrĕ spē uidi, qui moriturus erat. in utroque uersu est creticus, quoniam sequuntur s & p, cum uocali producta. Idem uitiari temporibus dactylum, & creticū fieri, his etiam uersibus ostendit manifestius.

Consona si gemina est, qua ꝓximus incipiet pes,
Cuius principium sexta hæc, quam dico, tenebit,
Dactylus ille prior, quamuis sermone peracto,
Discretur, liberq; pedis compage secundi,
Sentiet accessum momenti, & temporis auctum,
Exemplo uersus unius utrunq; probabis,
Ante supinatas Aquiloni ostēndĕrĕ glebas,
Tēndĕrĕ cum uerbi finem simul & pedis explet,
Nil obstant pedis alterius modo cōsona, & uda.
Syllaba si contra ueniat, qualem modo dixi,
Temporibus uitīatus erit pes, integer ante,
Ante supinatas Aquiloni ostēndĕrē strāges.
Tertia si longa efficitur, pes creticus exit.

Idem uitiari metrū heroicum ab Anapæsto refert, & tū inuenitur interdum in heroico Anapæstus. Virgi. flūuīōrum rex Eridanus. flūuīō, Anapæstus. Vitādū ergo est, quod uitiū fuerit, quodq; ipsi quoq; poetarum principes rarissimè licere sibi uoluerunt.

Illud præterea operæpreciū subiungere uisum est, s literam ἀκτικὸν ϛοιχεῖον appellari à græcis, quod omnibus ferè mutis, atq; etiam M liquidæ præponatur, ut σβεννύω, σπάρθη, σκῆπτρον, ϛέμμα, σθένος, σκίγξ, σχῆμο, σμάραγδος, ab aliquibus uero ἄση

μον, & μοναδικὸν, quod suæ cuiusdam sit potestatis. ἄσημον enim obscurum significat, & sine nota, seu signo, μοναδικὸν autem solitarium. Nam cum cæteræ semiuocales in quatuor liquidas L M N R, duasq́; duplices diuidãtur, ipsa sola quasi innominata & solitaria semiuocalis remanet. Sed quare à Terentiano modo uegeta, modo uiqida, modo fortissima litera dicitur? An quia præter cæteras cõsonanteis, & præponi potest alijs consonantibus in principio dictionis, ut scutum, spatium, stamen, scribo, strues, stlembus, splẽdidus, & supponi in fine, ut scrobs, frons, hyems, ars, puls, stirps, laus, theseus? An quia in heroico hexametro potest ex trochæo spondeum facere, ut supra est dictum, cũ id mutæ liquidis adiunctæ non queant? An quia apud græcos tantæ est potestatis, ut cũ mutis præponitur, non possit fieri reduplicatio in præteritis perfectis per consonantem præsentis, queadmodum fit, cum incipit uerbum à muta cum liquida, ut à γράφω γέγραφα, à πλύνω, πέπλυκα, à τρέφω τέτρεφα, uel etiam à πτ. κτ. mutis, atq; μν liquidis, quod tamen in his tantum præteritis fieri memini legere, κέκτημαι κτάμαι, πέπταμαι à πτάομαι. πέπτωκα à πτόω, μέμνημαι, à μνάομαι, sed tm̃ ἐψιλὸν præteriti imperfecti augumentum, adsumãt, quod à σῖγμα & muta statim sequẽtibus sic producitur, ut nõ liceat unq̃ eẽ breue, ut σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα. eodem modo in ijs, quæ à ζ ξ ψ incipiũt, ꝑter σῖγμα, q̃ illis inest, ut ζάω ἔζαον ἔζηκα, ξέω ἔξεον ἔξεκα, ψάλλον ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus est, cum correpta uocalis partẽ terminat orationis, quæ in unam desinit consonantem, & est principium pedis, ut hic apud Virgi. Inualidũs ẽtĩamq́; tremens, etiam inscius æui, & hic apud Lucanum,

Dum sanguis inerat, dum uis materna, & hic apud Virgilium.

Pleiadas, hyadas, claramq; Lycaonis arcton. licet ab Homero acceperit πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τό τε σθένος ὠρίωνος. Item hic apud eundem. Pectoribus inhians spirātia consulit exta. dus ē ti, guis in e, das hya, bus in hi, quatuor dactyli. Quod si post duos pedes, & semis, aut treis, & semis fiat, penthemimeri, atque hephthemimeri datur, ut hic apud Virg. Omnia uincit Amor, et nos cedamus amori, & hic apud eundem.

Ostentans artem pariter, arcumq; sonantem. Sed de penthemimeri, & hephthemimeri dicem⁹, cum de heroico metro tractabimus. Quod autē correpta uocalis in nullam desinens consonantē, partem orationis terminet, & producatur, nullum occurrit exemplum, nec puto inueniri, præsertim, quia neminem legi, ex ijs, qui de arte scripserunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græci id faciunt, Homerus, οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, φόβος τε. Et, ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γαῖα, τοῖα. τὰ καὶ ἄ, tres dactyli. Illud uero. Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ε & ν desinit consonantem, ut illud, καὶ μὲν οἱ λύκιοι τέμενος τάμον ἔξοχα πάντων. θενία, dactylus, & καὶ μέν, spondeus, licet μὲν & pedis, & dictionis sit finis contra regulam, nisi quis legat, καὶ μὴν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priscianum in primo libro, ubi dicit, Apud græcos tamen o quoq; I sequente producere licet antecedētem breuem, pro Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, reponē dum esse carmen illud, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχή τε, φόβος τε, ut ἰῶτα sequatur o breuem, eamq; producat, sic τοῖα, ut Priscianus ait, nam in θενία,

& sic θὲν producitur sequente i per communem regulam, quæ talis est apud grammaticos græcos, de communi syllaba, ὅταν βραχεῖα οὖσα κατα περαιοῖ εἰς μέρος λόγου. καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, tamen non respondet uerbis Prisciani, qui de o loquitur. ubi notandum non quacunque sequente uocali produci dictionis antecedentis extremam syllabam, sed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων πρῶτος οὗτος τρόπος, ὅταν βραχεῖα οὖσα κατὰ περαιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἄρχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φωνήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod est, Ex modis, quibus breuis syllaba in longam uertitur, primus hic est, cum breuis syllaba partem terminat orationis, & quæ sequitur dictio, à uocali incipit, non quacunque uocali, sed iota.

Quintus modus est. cum correptam uocalem suscipit Z, quæ cum possit præcedentem uocalem breuem producere, interdum pro simplici accipitur consonante, ut apud Virg. nemorōsă Zăcynthos rōsă Ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezentī ducis exuuias. Quod ad grecorum imitationē factum est. nam hic pro simplici accipitur consonante apud Homerum, οἳ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic uero pro duplici apud eundem, ἥ σάν τε ζαθέην, οἳ δὲ ζᾰ, τε ζαθὲ, duo dactyli, sed in primo dactylo δὲ breuis remanet, licet sequatur Z, in secundo uero τὲ, quæ natura breuis est producitur sequente ζ. Theocritus autem primā in ζάκυνθος produxit, & pro duplici posuit, αἰνέωτάν τεκρότων α, καλὰ πόλις ἁ ζάκυνθος. ἁ ζα spondeus. X. quoque inuenitur pro simplici consonāte positum. Lucanus. Talis fama canit tumidum super æquorā Xerxem. Terētianus. Nanque etiam duplex, quæ nobis una relicta est.

Principium uerbi quoniam proferre latini
Non ualet, & tantum uocalis subdita currit,
Cum græcum inciderit nomē, quo possumus uti,
Si post dactylon accedat, nil tempora duplo
Officiet, gemini poterunt ostendere uersus.
Pontibus instratis coniunxit līttŏră Xerxes.
Sanguine turbatus miscebat līttŏră xanthus.
Līttŏră pes longa constat, breuibusq; duabus.
Tempora nec lædit duplex, quin dactylos extet.
Pro duplici contra gemina est si consona lædit.
Pontibus instratis coniunxit līttŏră S C Iron.

Sextus modus est, cum pronomen hic C litera terminatum uocalis statim sequitur, Est enim breuis in hoc apud Virgilium, Sōlŭs hĭc inflexit sensus, & in hoc apud eundem, Hīc uĭr hĭc est, tibi quem promitti sæpius audis, Sōlŭs hĭc, dactylus. hīc uĭr hĭc, dactylus. Longa in hoc apud Martialem, Hīc ēst pampineis uiridis modo Vestius umbris. Terentianus tamen sōlŭs hīc, Creticum esse dicit, & per cc geminum, & e scribendum, excludiq; E non etiam c, Quoniam nulla consonans excluditur, præter M cum inter duas ponitur uocaleis, quā per circuitum duodecimū Alphabeti locum tenere inqt. Idem quoq; de neutro hoc sentit. hocce eni scribēdū cēset. Verba eius hæc sunt.

Creticus in nostris, si leuia carmina pangas,
 Raro inuenitur, qualis hic Maronis est.
īnsŭlǣ ionio in magno, quas dira Celænō.
Creticus offendit pes primus, & asperat aureis.
 Dabo & latentem, sed notandum creticum.
Sōlŭs hīc inflexit sensum, nam primus & istic
 Pes longiorem tertiam dat syllabam.
C C geminum quoniam sermonis regula poscit,
 Vt fiat hicce plena uox, excluditur
Vocalis, dabitur. nec consona pellitur ulla,

Nisi quæ duabus obstat una uocibus.
Cum uenit in mediū, uocesq; oblimat adhærens.
Bissenus istam litteram monstrat locus.
At geminum in tali pronomine si fugimus C C.
Spondeus ille non erit qui talis est.
Hōc illud germana fuit, sed &, Hōc ĕrāt alma.
Iambus ille fiet, iste Tribrachys.
Cui sentētiæ accedit Priscianus, q in decimo tertio de casibus pronominum, sic ait, Quamuis reliqs quoq; casibus uetustissimi addebant eandem CE syllabam, hicce hūcce hocce. Vnde uocali quoq; sequente per synalœpham manentibus duobus C C, solebant producere hoc, ut Virgilius in secūdo ænidos. Hocc'erat alma parens, quod me per tela, per hosteis Eripidis, Sed scriptorum negligētia prætermisit unū C. Hæc ille. Quod si quis uoluerit hic & hoc ab hicce & hocce fieri per apocopen, & cum corripiuntur sequēte uocāli, ut Sōlŭs hĭc inflexit sensum, & cum præcedunt dictionem à consonante incipientem, ut Hic pietatis honos: & hoc Riphæus, hoc ipse Dymas, esto. nam hoc idem & Terētianus sentire uidetur. Sed cum præponuntur dictioni, quæ à uocali incipit, & producuntur, per C C geminum scribenda sunt, exclusa E per synalœpham, ut apud Ouidium, En ait, en hicc'est nostri contēptor. & apud Virgiliū, Hocc' opus, hic labor est. nam si essent per apocopam, corriperentur, & Hĭc ēst, non spondeus esset, sed iambus, Et Hōc ŏpŭs, non dactylus, foret, sed Tribrachys, quos pedes non recipit metrum Heroicum. Recte igitur Terentianus pro metri ratione uel duplicem haberi, uel simplicem dicit. nā si corripitur, uel præcedit dictionem ab uocali incipientem, fit per apocopem, cum uero producitur sequente uocali fit tantum synalœpha, quanquam

Seruius,

Seruius, primo æneidos aliter sentit.

Septimus modus est, cum correpta uocalis in unã desinit consonantem sequente aspiratione, quæ tanquam litera positionem facère posse nõnullis uidetur, ut i illo Virgilij, Terga fatigamus hasta, ut mũs hã, sit spõdeus, & mũs producat propter aspirationem, quæ sequitur, cum potius id cæsuræ semiquinariæ dandum sit. Item apud eundem Graius homo infectos linquens profugũs Hymẽnæos, &, Ille latus niueũ molli fultũs hyăcintho, ut gũs & thũs producãtur sequente aspiratione in hymenæo, & hyacintho, cũ potius ꝓducant, qm̃ u uocalis definit in consonantem in fine dictionis & est principium pedis in utroq; dactylo, gũs hy̆mẽ, & tũs hyă per quartũ modum. Quare facile accedo ijs, qui septimũ modum superfluũ dicunt.

Hæc de syllbarum quantitate occupatissimi scripsimus, & propterea multa consulto prætermisimus, quæ ad rem facere uidebantur. Quãquam siqui hæc quoq; accurate legerint, adeo se ꝑfecisse sentient, ut quod didicerint, nunquã pœniteat. Nunc autem de pedibus iterum plura quædã dicamus non inutilia studiosis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTIBVS VNICVIQVE PEDI.

PEs in metro est compositio syllabarum cum certa obseruatione, temporũ sublationem, & positionem recipiens, quæ ἄρσις, ac θέσις græce dicuntur. fit autem pes è duabus pluribus'ue syllabis. Nam ex una syllaba etiã si lõga fuerit, pes fieri nõ potest, quia duobus ictibus fit, nõ gemino tempore. nam bis ferire oportet etiam duas breueis, quod pulchre sic Terẽtia.

Vna longa non ualebit ederere ex sese pedem.
Ictibus quia fit duobus, non gemello tempore.

Breuis utrinq; sit licebit, bis feriri conuenit. Parte nā attollit sonorem, parte reliqua deprimit ἄρσιν hanc græci uocarunt, alteram contra θέσιν. Pedi accidunt septem, Sublatio. Positio. Proportio. Numerus syllabarum. Tempus. Resolutio. Figura. ἄρσις. & θέσις, quæ latine sublatio, & positio dicuntur, accidunt pedi, quoniam sustollere primā partem pedis, deprimere secundam oportet.

Proportio in pede, aut est æqua, aut dupla, aut sesquipla, quam & sesquialteram nunc dicunt, sed non recte, aut tripla, aut epitrite, aut superbipartiens tertias, aut epitetrarte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa est in ijs pedibus, qui soluti, tot tempora habent in sublatione, quot & in positiōe, ut sunt pyrrhichius, spondeus, dactylus, Anapæstus. Pyrrhichij enim ἄρσις unum tempus habet, & θέσις unū, ut dĕŭs, spondei autē, & dactyli, & Anapæsti sublatio duo habet tempora, & positio totidem, ut hērōs, tĭtyrŭs, flŭuĭōs.

Dupla proportio est, quoties altera pars alterā duplo uincit, unde & nomen accepit, ut in iambo, & trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim sublatio unum tēpus habet, positio duo. Trochæi uero contra, sublatio duo habet tempora, positio unū. Ionici item minoris sublatio duo tempora habet, positio quatuor. Ionici autem maioris contra, sublatio quatuor habet tempora. Positio duo, ut dĭēs mātĕr. Dīŏmēdēs. Prōsērpĭnă.

Sesquipla proportio est, quoties altera pars alterā cōtinet & eius dimidium, id est totum & semis, ut in pæanibus, qui habent quinq; tempora, quorū altera pars sunt duo, tria altera. tria igitur & duo ī se continent, & alteram duorum partem. ut Cæcĭlĭŭs. Horātĭŭs. Mĕnĕlāŭs. Prĭāmĭdēs. hæc à græ-

cis ἡμιόλιος dicitur, de qua Aristoteles in rhetoricis sic ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ᾽ ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν ἐνδέχεται δὲ καὶ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomē latinos noluisse inquit Gellius decimo septimo libro, quoniam id absurde futurū erat, ait enim. Quale fieri nomen hemiolio posset? Est autem hemiolios, qui numerum aliquem totum i se habet, dimidiumq́; eius, ut treis ad duo, undeci ad decē, triginta ad uigīti.

Tripla proportio est, quoties una pars ter alterā cōtinet, ut in Amphibracho, cuius sublatio unū tempus habet, Positio tria, ut lătīnŭs. Epitrite proportio est quoties una pars continet alteram, & tertiā partem eius, ut in epitritis, quorum una pars quatuor hēt tēpora, altera tria, ut ărīstīdēs ∪ – – – ărchĭmēdēs – ∪ – –. Dēmŏsthĕnēs – – ∪ –. Cōnstāntīnŭs. – – – ∪. Gellius autē sic de hac proportione dicit. Epitritos autem est, qui habet totum aliquē numerū, & eius partem tertiā, ut quatuor ad treis, duodecim ad nouē, quadraginta ad triginta.

Superbipatiens tertia proportio est, cum una pars continet alteram, & duas tertias eius, ut in anticyprio pede syllabarum quinq; & octo temporum, cuius sublatio tria tēpora habet, positio quinq;, ut uērbĕrātūrŭs – ∪ – – ∪.

Epitetarte proportio est, cum una pars continet alteram, & quartam partem eius, ut in mesobrachy syllabarum quinq;, & temporum nouē, cuius sublatio quatuor habet tempora, positio quinq;, ut cōnuērbĕrātōs – – ∪ – –.

Epipempte proportio est, cum una pars continet alteram, & quintam partem eius, ut in caniocretico syllabarum quinq;, temporum undecim, cuius θέσις sex tempora habet, ἄρσις quinque, ut ārmā-

mentāriis – – – –∪–.

Dupla supertertia proportio est, cū maior pars continet minorem bis, & alteram eius partem, ut in Musico è syllabis quinq;, penultima & antepenultima lōgis, cęteris breuibus, temporum septem, cuius sublatio duo tempora habet, positio quinque, ut pŏpūlābūndūs. ∪∪– –∪.

Hæc nos de proportionibus, quæ pedibus accidūt. Sed M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tātum esse pedum proportiones dicit his uerbis. Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria, ut necesse sit partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui maiorem. Ita fit æqualis dactylus, duplex iābus, sesqui pæan, Et paulo īferius. Sed ita factos eos pedes esse, ut in eis singulis modus insit, aut sesquiplex, aut duplex aut par. Idē quoq; Fabius Quintilianus ait, his uerbis Rhythmus aut pars ē, ut dactylus, aut sesquiplex, ut pæan, cuius uis est è longa & tribus breuibus, quiq; ei cōtrarius, è tribus breuib' & longa, uel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata, sesquiplum faciunt, aut duplex, ut iambus. Nam est è breui & longa, quiq; est ei contrarius. Sergius etiā inquit, omneis pedes treis diuisionum habere formas, quæ pertineāt ad grāmaticos, æquam, duplam, sesquiplam. nam amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non sunt maiores quatuor syllabis. hoc est duarum syllabarū, quatuor pedes, trium, octo, quatuor, sedecim. Idem uidetur sentire Terentianus, cum ait.

Vna porro bis feriri quando poterit syllaba,
Temporum momenta sanè lege certa diuidunt,
Aut enim quantum est in ἄρσει, tm̄ erit tēpus θέσει.
Altera aut simplo uicissim tēporis duplum dabit.

Sesquiplo uel una uincet alterius singulum. Vbi obiter notandum accepisse syllabam in eo uersu, Vna porro bis feriri quando poterit syllaba, pro complexione nō literarum, sed syllabarum, idest pro pede. In cōmentarijs Hephestionis, treis easdem ꝓportiones pedes habere scribitur, his uerbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν κινῶν εἰσι, πᾶν ἐχόντων ἢ ἴσο τόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ του μὲν ἴσου εἴη ἂν δάκτυλος — ∪ ∪. μία γὰρ μακρά, δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος — ∪, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος ∪ — —, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος sesquipla, siue ut Capella inquit, super dimidia dici potest. Harum autem prima proportio dactylica, secunda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non præterierim, Sesqui non significare unquam totum, seu integrum neque per se, neque compositum, sed dimidium tātum. cum igitur cōponitur, cum eo, cui adiungitur, significat etiā semis, ut sesquipes, sesquilibra, sesquimensis. Varro libro primo de re rustica. Annus est diuisus in quatuor parteis totus, & idem subtilius sesquimenses in octo. idem in eodem. ut nuces integras uno modio comprendere possis, quod putamina suo quæque habeant loco natura composita, cum easdem si fregeris, uix sesquimodio comprehendas. Caue igitur dicas sesquialtera, sesquitertia, sesquiquarta, & huiusmodi, sed uel græcis utere nominibus, ut Gellius dicit & Macrobius facit, uel sup dimidium, supertertium superquartū & deinceps, ut traducit Martianus Capella. Nō me latet, quid Hermolaus, quid Politianus super ea re senserint. Illud Ciceronis me magix mouet, cum dicit, ut su-

pra recitaui, partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui maiorem, sesqui, idest dimidio. Apud Vitruuium igitur & sesquialterum, & ternarium, & quintarium, & huiusmodi latina, puto perperam legi, nec esse Vitruuij. Boetius etiã meo iudicio in his dictionibus lapsus est.

Numerus syllabarum accidit pedi, quia aut duarum syllabarum pes est, ut dĕūs, aut trium, ut dŏmĭnūs aut quatuor, ut ĭmpĕrātŏr, aut quinq;, ut ālphēs ĭ bœ̄ūs. aut sex, ut Măxĭmĭlĭānūs.

Tempora pedi accidunt ad minimum duo, ad summum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, ∪ ∪. Tria iambus, ∪ ∪ ∪. Quatuor spõdeus, ∪∪∪∪. Quinq; pæane ∪∪∪∪∪. Sex Ionici ∪∪∪∪∪∪. Septẽ Dasius ∪∪∪∪∪∪∪. Octo ameboeus ∪∪∪∪∪∪∪∪. Nouẽ Probrachys ∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Decem molossospõdeus ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Vndecim creticomolossus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Duodecimdimolortus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪.

Solutio accidit pedi, cum longa syllaba soluitur in duas breueis. unde spondeus — — recipere potest treis solutiones, nam si soluas primam, facies anapæstum ∪∪ —, si secundam, dactylũ — ∪∪. si utrãq; proceleusmaticum ∪∪∪∪. Dactylus uero unã tantũ, soluendo enim primã, facies proceleusmaticũ.

Figura accidit pedi, quia pedes aut simplices, aut duplices, aut heteroplici sunt, simplices sunt quatuor disyllabi, octo trisyllabi, qui nullam alterius pedis adiectionem habent. Duplices uero sunt sedecim, quæ syllabarum pedum geminatione constant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteroplici autem è disyllabis cum trisyllabis compositi, sunt duo, & triginta, è trisyllabis autem cũ trisyllabis quatuor & sexaginta habentur numero de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISSYLLABIS.

Pyrrhichius, [illegible] brachys, & bibreuis, & tripudias, & Ci[illegible] pariambus, & hegemō, & ductor dicitur, [illegible] duabus breuibus temporum duum, [illegible] proportionem æquā unius [illegible] nē; quia syllaba breuis r[illegible] est autem pyrrhichius [illegible] nis genere, uel ἀπὸ τοῦ πυ[illegible] meminit Pausanias in libr[illegible] quia tripudijs aptus, un[illegible] natus est, ga uelox est πα[illegible] dicitur. Pariambus [illegible] frequenter enim [illegible] uenitur ἀπὸ τοῦ πα[illegible] mō autem, quia om[illegible] ductor, pro quo [illegible] Et notandum ideo [illegible] pere, qui de arte m[illegible] breue est factum, q̄ lo[illegible] s ante, q̄ duo inuētus est, [illegible] cius dicitur pyrrhichio [illegible] longis temporum quattuor, [illegible] proportionem æquam duo[illegible] tiones treis. Soluitur enim in ana[illegible] in dactylum – ∪ ∪. in proceleusmatic[illegible] παρὰ τὴν σπουδὴν, idest à liberatione [illegible] spondaicis carminibus utebantur, n[illegible] num abominosæ uocis audirent.

Iambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, constat e breui, & lōga temporum trium, ut dies ∪ –. Recipit proportionem duplam unius ad duo, & solutionem unm in tribrachyn ∪ ∪∪. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod est contumeliosum

esse ꝙ Iambe puella Cererem de filia solicitam male tractarit. est autem uersui maledico habilis. alij παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant. i. ab emittenda sagitta, quoniam ij, qui iaculantur, è breui accessu, in extensum passum. proferuntur, ut fortiore nixu teli ictum confirment, ideoq; iambū è breui & longa esse compositum.

Trochæus q & Chorius, & Cordax, & Rutilus dicitur constat è longa, & breui temporum trium, ut mātĕr – ∪. Recipit proportionē duplam duorum ad unum, & solutionem unam in tribrachyn ∪ ∪ ∪. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, qd est currere, quia metra trochaica uolubiliter incedūt, ac in orbem, ut trochus. simili ratione rutilus dictus est. Chorius autem χορεῖος græce dicitur, qđ choreis, Cordax, quod lasciuæ saltationi aptus sit.

Sed notandum Choreum eundem esse & cum trochæo, & cū tribracho apud antiquos. Cicero. n. de perfecto oratore. Dichoreus inquit, uocat' cū duo extremi chorei sunt, id est è singulis lōgis, & breuib⁹. cōtra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem, qui est è breui, & longa, aut par choreo, qui habet treis breueis, sed spatio par, nō syllabis Quintilianus in Nono de compositione inquit. Treis breueis Choreum, quē tribr[illegible] uolunt, qui choreo throchæi n[illegible] llo etiam argumento appa[illegible] o quoq; inditū, quo[illegible] bo compo[illegible] & ulti[illegible]

[illegible] ros [illegible] chys,

eſt enim metrum trochaicum, quod in prima ſede admittit uel trochæum, uel trybrachyn, in ſecũdo autem, eſt anapæſtus, eſt enim, metrum ſotadicũ, qđ in ſecunda ſede nõ niſi anapæſtũ ſuſcipit. Idẽ quoqꝫ facit in hoc exametro heroico. Præmonui chorion dici, quem ſæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus, quem & πολιτικὸν græci appellant, cõſtat è prima longa, & duabus breuibus, temporũ quatuor, ut Rōmŭlŭs. –∪∪. Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo, & ſolutionem unum in proceleuſmaticũ. ∪∪∪∪. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς, hoc eſt à manus digitis, quia quẽadmodum digitis treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros, ita dactylus treis habet ſyllabas longiorem primam, breuiores cæteras.

Anapæſtus, qui & antidactilus dicitur, ꝙ ſit dactylo cõtrarius, cõſtat è duabus breuibus, & longa, temporum quatuor, ut nĕbŭlǣ ∪∪–. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & unam ſolutionem in proceleuſmaticum. ∪∪∪∪. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίειν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, ſono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys, qui & brachyſyllabus, & choreus dicitur, conſtat è tribus breuibus temporum triũ, ut dŏmĭnŭs ∪∪∪. Recipit ꝓportionẽ ſubduplã unius ad [illegible]s ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς. [illegible]mius, & hippeus, & uertũnus, & [illegible]acrus dicitur, tribracho contra[illegible]ibus longis tẽporum ſex, ut ǣnē[illegible] proportionem ſubduplam, duo [illegible] ſolutiones ſeptem in ionicum [illegible]onicum à maiori. ––∪∪. in cho[illegible]meſomachrũ. ∪∪–∪∪. in para

pæona –∪∪∪∪.in pyrrhichanapæstũ ∪∪∪∪–. In dichoreũ.∪∪∪∪∪∪.dictus molossus, quia molossi idest thessali ad bellum procedentes, huius modulata compositione utebantur. hippius uero ἀπὸ τῶν ἵππων, equestri enim pugnæ conueniens modulabatur, & ꝓducit penultimam, quia græce sic scribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει, τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

Amphibrachys qui & scolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, cõstat ex extremis breuibus, & media longa tẽporum quatuor, ut lĭbēllŭs ∪–∪. Recipit proportionẽ subtriplam unius ad tria, & solutionem unam in proceleusmaticum ∪∪∪∪. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media enim lõga utrinq; breui concluditur syllaba. Scolius autẽ quia habiliter componitur scolio, quæ est species cytharæ, uel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Sudam.

Amphimacrus qui & mensalis, & fescennius, & creticus dicitur, constat ex extremis lõgis, media breui temporũ quinq;, ut hērcŭlēs –∪–. Recipit proportionem subsesquiplã duorum ad tria, & ad solutiones treis i pæana primũ –∪∪∪.in pæana quartum ∪∪∪–.in orthium ∪∪∪∪∪ dictus amphimacr⁹. ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν. idest à duabus utrinq; longis breuem mediam amplectentibus. Creticus uero, quia Cretẽses saltando, eius rhythmica compositione utebantur.

Bacchius, qui œnotritus dicitur, constat ẽ breui, & duabus lõgis, temporũ quinq; ut ăthēnǣ. ∪––. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo uel contra, & solutiones treis. in pæana secundum ∪–∪∪, in pæana quartũ ∪∪∪–, i orthiũ ∪∪∪∪∪. dictus. ἀπὸ τῆς βάκχης aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium cõtra,

duabus longis, & ultima breui constare dicūt, ut infra post Terentiani carmina de pedibus, ostendemur. hic autem sequimur communem scriptorum opinionem tam græcorum, q̃ latinorum.

Palimbacchius qui & Latius & Antibacchius dicit constat è duabus longis, & breui, tempo⁊ quinq; ut Rōmānŭs – – ∪. Recipit proportionem sublesquiplam, duorum ad tria, uel cōtra, & solutiones treis in pæana primum – ∪∪∪. in pæana tertium. ∪∪ – ∪, in orthiū ∪∪∪∪∪. dictus palimbacchius, quia contrarius est bacchio. πάλιν enim hoc loco contra significat, ut παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἢ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς πρότερον. à nobis recantatio dici potest, cū quæ diximus, retractamus. & παλίντονα τόξα arcus, qui cum tenduntur in cōtrariam partem uertunt cornua. significat etiam rursus, & retro, unde Palinurus. Mart. Minxisti currente semel Pauline carina, Meiere uis iterum, iam palinurus eris. & παλινάγγελος, ὀπίσω ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleusmaticus constat è duobus pyrrhichijs. i. è quatuor syllabis breuibus, temporum quatuor, ut phĭlŏsŏphŭs. ∪∪∪∪. Recipit ꝓportionē ęquā duorum ad duo, & nullam solutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, idest à cohortatiōe, & iussu nautico, cui ob celeritatem est aptissimus.

Dispondeus constāt è duobus spōdeis, idest è quatuor longis temporum octo, ut ōrātōrēs – – – –. Recipit proportionem ęquam, quatuor ad quatuor, & solutiones decem, in spondeo dactylum – – – ∪∪. in amebœ4. – – ∪∪ –. i choriobachiū – ∪∪ – –. In diphyé, ∪∪ – – –. in latiochoreū – –

⏑⏑⏑⏑.in politicanapæstum –⏑⏑⏑⏑–. in choreobacchiũ ⏑⏑⏑⏑–.in didactylum –⏑⏑–⏑⏑.in diãtidactylũ ⏑⏑–⏑⏑–.i anapæstodactylũ,⏑⏑––⏑⏑–. Si soluas igitur singulas longas dispondei, fient pedes quatuor è quinque syllabis, si binas, fient sex, è sex syllabis. plureis autem duabus non licet soluere, ne fiat pes plurium, quàm sex syllabarum, & transeat in solutam orationem. unde molosso spõdeus non nisi quinq; admittit solutiones. hac eadem quoque ratione, hexasyllabi dedes non soluũtur, quia cum sint sex syllabarum omnes, si soluas, creabitur pes maior sex syllabis, quod, ut supra dixi, non licet.

Dijambus constat è duobus iambis, idest è quatuor syllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum sex, ut prŏpīnquĭtās ⏑–⏑–. Recipit proportionem æquam triũ ad tria, & solutiones treis in periambum ⏑–⏑⏑⏑. in pyrrhichanapæstum ⏑⏑⏑⏑–. in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑.

Ditrochæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cõstat è duobus trochæis, idest è quatuor syllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporum sex, ut cāntĭlēnă – ⏑ – ⏑. Recipit proportionẽ æquam trium ad tria, & solutiones treis, in Parapæona –⏑⏑⏑⏑. in Hegemoscolium ⏑⏑⏑–⏑. in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑⏑.

Antispastus cõstat ex iambo, & trochæo, idest è quatuor syllabis, prima & ultima breuibus, & medijs longis, tẽporum sex, ut ălēxāndĕr ⏑––⏑. Recipit proportionẽ æquam trium ad tria & solutiones treis, in periambnm ⏑–⏑⏑⏑. in Hegemoscolium ⏑⏑⏑–⏑. in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑⏑. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν, quod est distrahere, qa iambus, & trochæus, ex qbus cõponit, inter se contrarij sunt.

Choriambus constat è chorio, idest trochæo, & iã

bo,hoc est è quatuor syllabis, prima & ultima lon gis, & medijs breuibus temporum sex, ut nōbĭlĭtās –⏑⏑–. Recipit proportionem æquã trium ad tria, & solutiões treis.i parapæona –⏑⏑⏑⏑. in pyrrhicanapęstum ⏑⏑⏑⏑–. in dichoreum⏑⏑⏑⏑⏑⏑. dictus, quod ex chorio, & iambo constet.

Ionicus à minore constat ex pyrrhichio, & spondeo, id est ex quatuor syllabis, duabus primis breuibus, cæteris longis, temporum sex, ut Dĭŏmēdēs ⏑⏑––. Recipit proportiouem subduplã duorum ad quatuor, aut contra, & solutiones treis in mesomacrũ ⏑⏑–⏑⏑. in pyrrhicanapæstũ⏑⏑⏑⏑–. in dichoreum. ⏑⏑⏑⏑⏑⏑.

Iouicus à maiore cõstat è spõdeo, & pyrrhicchio, id est è quatuor syllabis, primis duabus longis, cæteris breuibus, tẽporũ sex, ut Dēmētrĭŭs ––⏑⏑. recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & solutiones treis, in parapæona –⏑⏑⏑⏑. in messo macrũ ⏑⏑–⏑⏑ in dichoreum ⏑⏑⏑⏑⏑⏑.

Pæan primus cõstat è trochæo, & pyrrhichio, id est è quatuor syllabis, prima longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, ut āmbrŏsĭŭs –⏑⏑⏑. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, uel contra. & solutionem unam, in orthium ⏑⏑⏑⏑. dictus pæn, ꝙ eo laudes Apollinis canerent, quem pæana nuncupabant, uel ab inuẽtoris noĩe. dicit' & pæon per o. Sed apud Aristotelem & Ciceronem, & Quintilianũ, & Pollucẽ pæan per a legit'.

Pæan secundus constat ex iambo, & pyrrhichio.i. è quatuor syllabis secũda longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, ut pŏtēntĭ ă ⏑–⏑⏑. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, uel contra, & solutionem unam, in orthium. ⏑⏑⏑⏑⏑.

Pæan tertius cõstat è pyrrhichio, & trochæo, hoc est è quatuor syllabis, tertia longa, & cæteris bre-

uibus, temporum quinq;, ut ălĕāndĕrŭŭ–ŭ. Recipit proportionem sesquiplam, duorum ad tria, uel contra, & una solutionem in orthium ŭŭŭŭŭ.

Pæan quartus constat è pyrrhichio, & iambo, hoc est è quatuor syllabis, ultima longa, & cęteris breuibus, temporum quinq;, ut Dŏmĭnĭcī ŭŭŭ–. Recipit proportionem sesquiplam duorum ad tria, uel contra, & solutionem unam, in orthium. ŭŭŭŭŭ.

Epitritus primus constat ex iambo, & spondeo, idest è quatuor syllabis, prima breui, & cæteris lõgis, temporum septem, ut pŭēllā rēs ŭ– – –. Recipit proportionẽ hypepitriten trium ad quatuor, uel cõtra, & solutiões sex, in iambo dactylũ. ŭ– –ŭŭ. in cyprum ŭ–ŭŭ – in dasium ŭŭŭ – –. in scoliochoreum ŭ–ŭŭŭŭ. in choreodactylum ŭŭŭ–ŭŭ in coreantidactylum ŭŭŭŭŭ–. dictus, quoniã ex iambo & spondeo constat, idest è quatuor, & tribus, iter quæ est proportio supertertia, quæ græce ἐπιτρίτη dicitur.

Epitritus secundus constat è trochæo, & spondeo, idest è quatuor syllabis, secunda breui, & cæteris longis temporum septem, ut cōndĭtōrēs. –ŭ– –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertiam trium ad quatuor, & solutiones sex, in choriodactylum –ŭ–ŭŭ. in strophum –ŭŭŭ–, in dasium ŭŭŭ– –. in dactylochoreũ –ŭŭŭŭ. in choreodactylũ ŭŭŭ–ŭŭ, in choreãtidactylum. ŭŭŭŭŭ–.

Epitritus tertius constat è spondeo & iambo, idest è quatuor syllabis, tertia breui, & cæteris longis temporum septem, ut cōncōrdĭæ – –ŭ–. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertia, quatuor ad tria, & solutiones sex, in symplectum. –ŭŭŭ. in strophum. –ŭŭŭ–. in Dochimum ŭŭ–, in dactylochoreum. – ŭŭŭŭŭ. in choreantidactylum, ŭ–ŭŭ– –, in anapæstochoreum. ŭŭ–ŭŭŭ.

Epitritus quartus constat è spondeo, & trochæo, idest è quatuor syllabis, ultima breui, & cæteris lōgis, temporũ septem, ut cōnstāntīnūs – – – ∪. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertiam quatuor ad tria, & solutiões sex, in symplectũ – ∪∪∪. in doriscũ – ∪∪ – ∪. in musicum ∪∪ – – ∪. in dactylochoreũ – ∪∪∪∪ ∪. in choreoscolium ∪∪∪∪ – ∪.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cōstat è pyrrhichio, & choreo, idest è quinq; syllabis breuibus, ut phĭlŏsŏphĭăm ∪∪∪∪∪. Recipit proportionem subsesquiplam duorũ ad tria & nullam solutionem.

Molosso spondeus constat è spondeo, & molosso, idest è quinq; syllabis longis, temporum decem, ut fāstīdīuīstī – – – – –. Recipit porpotionē subsesquiplam quatuor ad sex, & solutiones quinq;, in caniodactylum – – – – ∪∪. in caniantidactylum – – – ∪∪ –. in latiobacchiũ – – ∪∪ – –. in dactylocaniũ – ∪∪ – – –. in antidactylocaniũ ∪∪ – – – –. plureis quinq; non recipit solutiones, quia siquis soluat duas longas, excedet pes sex syllabas, qđ, ut supradiximus, non licet.

Probrachys constat ex iambo, & molosso. i. è quinq; syllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, ut hŏnōrāuīstī, ∪ – – – –. Recipit proportionem subduplam trium ad sex, & solutiones nō plureis quatuor, in bacchiodactylum ∪ – – – ∪∪. in bacchiantidactylum ∪ – – ∪∪ –. in scholiobacchium ∪ – ∪∪∪ – –. in choreocanium ∪∪∪ – – –.

Hyperbrachys constat è trochæo, & molosso – ∪ – – –. idest è quinq; syllabis, secunda breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut uērbĕrāuīstī – ∪ – – –. Recipit proportionem subduplā trium ad sex, & solutiones quatuor in creticodactylum

Breuis utrinq; fit licebit, bis feriri conuenit. Parte nã attollit sonorem, parte reliqua deprimit ἄρσιν hanc græci uocarunt, alteram contra θέσιν. Pedi accidunt septem, Sublatio. Positio. Proportio. Numerus syllabarum. Tempus. Resolutio. Figura. ἄρσις. & θέσις, quæ latine sublatio, & positio dicuntur, accidunt pedi, quoniam sustollere primã partem pedis, deprimere secundam oportet.

Proportio in pede, aut est æqua, aut dupla, aut sesquipla, quam & sesquialteram nunc dicunt, sed non recte, aut tripla, aut epitrite, aut superbipartiens tertias, aut epitetrarte, aut epipempte, aut dupla epitrite.

Aequa est in ijs pedibus, qui soluti, tot tempora habent in sublatione, quot & in positiõe, ut sunt pyrrhichius, spondeus, dactylus, Anapæstus. Pyrrhichij enim ἄρσις unum tempus habet, & θέσις unũ, ut dĕŭs, spondei autẽ, & dactyli, & Anapæsti sublatio duo habet tempora, & positio totidem, ut hērōs, tĭtyrūs, flŭuĭōs.

Dupla proportio est, quoties altera pars alterã duplo uincit, unde & nomen accepit, ut in iambo, & trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim sublatio unum tẽpus habet, positio duo. Trochæi uero contra, sublatio duo habet tempora, positio unũ. Ionici item minoris sublatio duo tempora habet, positio quatuor. Ionici autem maioris contra, sublatio quatuor habet tempora. Positio duo, ut dīēs mātĕr. Dĭŏmēdēs. Prōsĕrpĭnă.

Sesquipla proportio est, quoties altera pars alterã cõtinet & eius dimidium, idest totum & semis, ut in pæanibus, qui habent quinq; tempora, quorũ altera pars sunt duo, tria altera. tria igitur & duo ĩ se continent, & alteram duorum partem. ut Cæcĭlĭūs. Horātĭŭs. Mĕnĕlāŭs. Prĭămĭdēs. hæc à græ-

cis ἡμιόλιος dicitur, de qua Aristoteles in rhetoricis sic ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων, τρία δὲ πρὸς δύ' ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἓν ἐνδέχεται δὲ καὶ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomē latinos noluisse inquit Gellius decimo septimo libro, quoniam id absurde futurū erat, ait enim. Quale fieri nomen hemiolio posset? Est autem hemiolios, qui numerum aliquem totum i se habet, dimidium q́; eius, ut treis ad duo, undeci ad decē, triginta ad uigiti.

Tripla proportio est, quoties una pars ter alterā cōtinet, ut in Amphibracho, cuius sublatio unū tempus habet, Positio tria, ut lătīnŭs. Epitrite proportio est quoties una pars continet alteram, & tertiā partem eius, ut in epitritis, quorum una pars quatuor hēt tēpora, altera tria, ut ărīstīdēs ∪ – – –. ārchĭmēdēs – ∪ – –. Dēmŏsthēnēs – – ∪ –. Cōnstāntīnŭs. – – – ∪. Gellius autē sic de hac proportione dicit. Epitritos autem est, qui habet totum aliquē numerū, & eius partem tertiā, ut quatuor ad treis, duodecim ad nouē, quadraginta ad triginta.

Superbipatiens tertia proportio est, cum una pars continet alteram, & duas tertias eius, ut in anticyprio pede syllabarum quinq; & octo temporum, cuius sublatio tria tēpora habet, positio quinq;, ut uĕrbĕrātūrŭs – ∪ – – ∪.

Epitetarte proportio est, cum una pars continet alteram, & quartam partem eius, ut in mesobrachy syllabarum quinq;, & temporum nouē, cuius sublatio quatuor habet tempora, positio quinq;, ut cōnuĕrbĕrātōs – – ∪ – –.

Epipempte proportio est, cum una pars continet alteram, & quintam partem eius, ut in caniocretico syllabarum quinq;, temporum undecim, cuius θέσις sex tempora habet, ἄρσις quinque, ut ārmā-

mentariis – – – – ∪ –.

Dupla supertertia proportio est, cũ maior pars continet minorem bis, & alteram eius partem, ut in Musico è syllabis quinq; penultima & antepenultima lõgis, cęteris breuibus, temporum septem, cuius sublatio duo tempora habet, positio quinque, ut pŏpŭlābūndŭs. ∪∪ – – ∪.

Hæc nos de proportionibus, quæ pedibus accidũt. Sed M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tãtum esse pedum proportiones dicit his uerbis. Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria, ut necesse sit partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui maiorem. Ita fit æqualis dactylus, duplex iãbus, sesqui pæan, Et paulo ĩferius. Sed ita factos eos pedes esse, ut in eis singulis modus insit, aut sesquiplex, aut duplex aut par. Idẽ quoq; Fabius Quintilianus ait, his uerbis Rhythmus aut pars ẽ, ut dactylus, aut sesquiplex, ut pæan, cuius uis est è longa & tribus breuibus, quiq; ei cõtrarius, è tribus breuib⁹ & longa, uel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata, sesquiplum faciunt, aut duplex, ut iambus. Nam est è breui & longa, quiq; est ei contrarius. Sergius etiã inquit, omneis pedes treis diuisionum habere formas, quæ pertineãt ad grãmaticos, æquam, duplam, sesquiplam. nam amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non sunt maiores quatuor syllabis. hoc est duarum syllabarũ, quatuor pedes, trium, octo, quatuor, sedecim. Idem uidetur sentire Terentianus, cum ait.

Vna porro bis feriri quando poterit syllaba,
Temporum momenta sanè lege certa diuidunt,
Aut enim quantum est in ἄρσει, tm̃ erit tẽpus θέσει.
Altera aut simplo uicissim tẽporis duplum dabit.

Sesquiplo uel una uincet alterius singulum. Vbi obiter notandum accepisse syllabam in eo uersu, Vna porro bis feriri quando poterit syllaba, pro complexione nõ literarum, sed syllabarum, idest pro pede. In cõmentarijs Hephestionis, treis easdem ꝓportiones pedes habere scribitur, his uerbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν κνῶν εἰσι, πᾶν ἐχόντων ἢ ἴσο τόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσου εἴη ἂν ὁ δάκτυλος — ∪ ∪. μία γὰρ μακρά, δύο βραχεῖαι τὸν αὐτόν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος — ∪, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος ∪ — —, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος sesquipla, siue ut Capella inquit, super dimidia dici potest. Harum autem prima proportio dactylica, secunda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non prætererim, Sesqui non significare unquam totum, seu integrum neque per se, neque compositum, sed dimidium tãtum. cum igitur cõponitur, cum eo, cui adiungitur, significat etiã semis, ut sesquipes, sesquilibra, sesquimensis. Varro libro primo de re rustica. Annus est diuisus in quatuor parteis totus, & idem subtilius sesquimenses in octo. idem in eodem. ut nuces itegras uno modio comprehendere possis, quod putamina suo quæque habeant loco natura composita, cum easdem si fregeris, uix sesquimodio comprehendas. Caue igitur dicas sesquialtera, sesquitertia, sesquiquarta, & huiusmodi, sed uel græcis utere nominibus, ut Gellius dicit & Macrobius facit, uel supdimidium, supertertium superquartũ & deinceps, ut traducit Martianus Capella. Nõ me latet, quid Hermolaus, quid Politianus super ea re senserint. Illud Ciceronis me magix mouet, cum dicit, ut su-

pra recitaui, partem pedis aut æqualem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui maiorem, sesqui, idest dimidio. Apud Vitruuium igitur & sesquialterum, & ternarium, & quintarium, & huiusmodi latina, puto perperam legi, nec esse Vitruuij. Boetius etiã meo iudicio in his dictionibus lapsus est.

Numerus syllabarum accidit pedi, quia aut duarum syllabarum pes est, ut dĕŭs, aut trium, ut dŏmĭnŭs aut quatuor, ut ĭmpĕrātŏr, aut quinq;, ut ālphĕsĭbœŭs. aut sex, ut Māxĭmĭlĭānŭs.

Tempora pedi accidunt ad minimum duo, ad summum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, ∪ ∪. Tria iambus, ∪∪ ∪. Quatuor spõdeus, ∪∪∪∪. Quinq; pæan ∪∪∪∪∪. Sex ionici ∪∪∪∪∪∪. Septẽ Dasius ∪∪∪∪∪∪∪. Octo ameboeus ∪∪∪∪∪∪∪∪. Nouẽ Probrachys ∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Decem molossospõdeus ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Vndecim creticomolossus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪. Duodecimdimolortus. ∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪∪.

Solutio accidit pedi, cum longa syllaba soluitur in duas breueis. unde spondeus — — recipere potest treis solutiones, nam si soluas primam, facies anapæstum ∪∪ —. si secundam, dactylũ — ∪∪. si utrãq; proceleusmaticum ∪∪∪∪. Dactylus uero unã tantũ, soluendo enim primã, facies proceleusmaticũ.

Figura accidit pedi, quia pedes aut simplices, aut duplices, aut heteroplici sunt, simplices sunt quatuor disyllabi, octo trisyllabi, qui nullam alterius pedis adiectionem habent. Duplices uero sunt sedecim, quæ syllabarum pedum geminatione constant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteroplici autem è disyllabis cum trisyllabis compositi, sunt duo, & triginta, è trisyllabis autem cũ trisyllabis quatuor & sexaginta habentur numero de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DI- [illegible] SYLLABIS.

Pyrrhichius, [illegible] dibrachys, & bibreuis, & tripudias, & Ciuc[illegible] pariambus, & hegemō, & ductor dicitur, [illegible] duabus breuibus temporum duum, ut [illegible] proportionem æquā unius [illegible] solutionē; quia syllaba breuis r[illegible] est autem pyrrhichius [illegible] genere, uel ἀπὸ τοῦ πυ[illegible] meminit Pausanias in lib[illegible] quia tripudijs aptus, un[illegible] est, ga uelox est παρὰ [illegible] dicitur. Pariambus [illegible] frequenter enim [illegible] uenitur ἀπὸ τοῦ π[illegible] mō autem, quia om[illegible] ductor, pro quo [illegible] Et notandum ideo [illegible] pere, qui de arte me[illegible] breue est factum, ꝙ lo[illegible] ante, ꝙ duo inuentus est, [illegible] cius dicitur pyrrhichio [illegible] longis temporum quattuor, [illegible] proportionem æquam duorum [illegible] tiones treis. Soluitur enim in ana[illegible] In dactylum – ∪ ∪. in proceleusmaticum [illegible] παρὰ τὴν σπονδὴν, id est à liberatione [illegible] spondaicis carminibus utebantur, ne [illegible] num abominosæ uocis audirent.

Iambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, constat e breui, & lōga temporum trium, ut dies ∪ –. Recipit proportionem duplam unius ad duo, & solutionem unm in tribrachyn ∪ ∪∪. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod est contumeliosum

esse ꝙ Iambe puella Cererem de filia solicitam ma le tractarit. est autem uersui maledico habilis. alij παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant. i. ab emittenda sagitta, quoniam ij, qui iaculantur, è breui accessu, in extensum passum proferuntur, ut fortiore nixu teli ictum confirment, ideoq; iambū è breui & longa esse compositum.

Trochæus q & Chorius, & Cordax, & Rutilus dicitur constat è longa, & breui temporum trium, ut māter – ∪. Recipit proportionē duplam duorum ad unum, & solutionem unam in tribrachyn ∪ ∪ ∪. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, qd est currere, quia metra trochaica uolubiliter incedūt, ac in orbem, ut trochus. simili ratione rutilus dictus est. Chorius autem χορεῖος græce dicitur, qđ choreis, Cordax, quod lasciuæ saltationi aptus sit.

Sed notandum Choreum eundem esse & cum trochæo, & cū tribracho apud antiquos. Cicero.n. de perfecto oratore. Dichoreus inquit, uocat cū duo extremi chorei sunt, id est è singulis lōgis, & breuib⁹. cōtra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem, qui est è breui, & longa, aut par choreo, qui habet treis breueis, sed spatio par, nō syllabis Quintilianus in Nono de compositione inquit. Treis breueis Choreum, quē tribrachyn dici uolunt, qui choreo throchæi nomen imponūt. Illo etiam argumento apparet nomen chorei trochæo quoq; inditū, quod choriambus è chorio, & iābo compositus, è quatuor syllabis cōstat, prima, & ultima lōgis, cæteris breuibus. Quapropter cū ꝑ trochæo ponitur, uidetur differentiæ causa, scribendum per I excluso E, quod & Terentianus fecit in eo uersu χορῖος idem nūcupatur à magistris plurimis, Itē in eo, Nam qui χορῖος dicitur, & τροχαῖος idē est. χόρειος in primo uersu est trybrachys,

est enim metrum trochaicum, quod in prima sede admittit uel trochæum, uel trybrachyn, in secũdo autem, est anapæstus, est enim, metrum sotadicũ, qđ in secunda sede nõ nisi anapæstũ suscipit. Idẽ quoq; facit in hoc exametro heroico. Præmonui chorĩon dici, quem sæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus, quem & πολιτικὸν græci appellant, cõstat è prima longa, & duabus breuibus, temporũ quatuor, ut Rŏmŭlŭs. –∪∪. Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo, & solutionem unum in proceleusmaticũ. ∪∪∪∪. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς, hoc est à manus digitis, quia quẽadmodum digitis treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros, ita dactylus treis habet syllabas longiorem primam, breuiores cæteras.

Anapæstus, qui & antidactilus dicitur, ꝙ sit dactylo cõtrarius, cõstat è duabus breuibus, & longa, temporum quatuor, ut nĕbŭlǣ ∪∪–. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & unam solutionem in proceleusmaticum. ∪∪∪∪. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίειν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, sono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys, qui & brachysyllabus, & choreus dicitur, constat è tribus breuibus temporum triũ, ut dŏmĭnŭs ∪∪∪. Recipit ꝓportionẽ subduplã unius ad duo. Dictus ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

Molossus qui & canius, & hippeus, & uertũnus, & extensipes & trimacrus dicitur, tribracho contrarius, constat ex tribus longis tẽporum sex, ut ǣnē ās, –––. Recipit proportionem subduplam, duorum ad quatuor, solutiones septem in ionicum à minore ∪∪––. ionicum à maiori. ––∪∪. in choriambum –∪∪–. in mesomachrũ. ∪∪–∪∪. in para-

pæona –∪∪∪∪.in pyrrhichanapæstũ ∪∪∪∪–. In dichoreũ.∪∪∪∪∪∪.dictus molossus, quia molossi idest thessali ad bellum procedentes, huius modulata compositione utebantur. hippius uero ἀπὸ τῶν ἵππων, equestri enim pugnæ conueniens modulabatur, & pducit penultimam, quia græce sic scribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει, τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

Amphibrachys qui & scolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, cõstat ex extremis breuibus, & media longa tẽporum quatuor, ut lĭbēllŭs ∪–∪. Recipit proportionẽ subtriplam unius ad tria, & solutionem unam in proceleusmaticum ∪∪∪∪. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media enim lõga utrinq; breui concluditur syllaba. Scolius autẽ quia habiliter componitur scolio, quæ est species cytharæ, uel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Sudam.

Amphimacrus qui & mensalis, & fescennius, & creticus dicitur, constat ex extremis lõgis, media breui temporũ quinq;, ut hērcŭlēs –∪–. Recipit proportionem subsesquiplã duorum ad tria, & ad solutiones treis i pæana primũ –∪∪∪. in pæana quartum ∪∪∪–. in orthium ∪∪∪∪∪ dictus amphimacr⁹. ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν. idest à duabus utrinq; longis breuem mediam amplectentibus. Creticus uero, quia Cretẽses saltando, eius rhythmica compositione utebantur.

Bacchius, qui œnotritus dicitur, constat è breui, & duabus lõgis, temporũ quinq; ut ăthēnǣ. ∪––. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo uel contra, & solutiones treis. in pæana secundum ∪–∪∪, in pæana quartũ ∪∪∪–, ĩ orthiũ ∪∪∪∪∪. dictus. ἀπὸ τῆς βάκχης aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium cõtra,

duabus longis, & ultima breui constare dicūt, ut infra post Terentiani carmina de pedibus, ostendemur. hic autem sequimur communem scriptorum opinionem tam græcorum, q̄ latinorum.

Palimbacchius qui & Latius & Antibacchius dicit constat è duabus longis, & breui, temporum quinque ut Rōmānŭs – – ∪. Recipit proportionem subsesquiplam, duorum ad tria, uel cōtra, & solutiones treis in pæana primum – ∪∪∪. in pæana tertium. ∪∪ – ∪, in orthiū ∪∪∪∪∪. dictus palimbacchius, quia contrarius est bacchio. πάλιν enim hoc loco contra significat, ut παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἤ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς πρότεροις. à nobis recantatio dici potest, cū quæ diximus, retractamus. & παλίντονα τόξα arcus, qui cum tenduntur in cōtrariam partem uertunt cornua. significat etiam rursus, & retro, unde Palinurus. Mart. Minxisti currente semel Pauline carina, Meiere uis iterum, iam palinurus eris. & παλινάγγελος, ὁ πάλιν ἐπανελθὼν ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleusmaticus constat è duobus pyrrhichijs. i. è quatuor syllabis breuibus, temporum quatuor, ut phĭlŏsŏphŭs. ∪∪∪∪. Recipit ꝓportionē æquā duorum ad duo, & nullam solutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, id est à cohortatiōe, & iussu nautico, cui ob celeritatem est aptissimus.

Dispondeus constat è duobus spōdeis, idest è quatuor longis temporum octo, ut ōrātōrēs – – – –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones decem, in spondeo dactylum – – – ∪∪. in amebœū. – – ∪∪ –. i chοriobachiū – ∪∪ – –. In diphyē, ∪∪ – – –. in latiochoreū – –

uuuu.in politicanapæstum -uuuu-. in choreo-bacchiũ uuuu-.in didactylum -uu-uu.in diãti dactylũ uu-uu-.ĩ anapæstodactylũ,uu--uu-. Si soluas igitur singulas longas dispondei, fient pedes quatuor è quinque syllabis, si binas, fient sex, è sex syllabis. plureis autem duabus non licet soluere, ne fiat pes plurium, quàm sex syllabarum, & transeat in solutam orationem. unde molosso spõdeus non nisi quinq; admittit solutiones. hac eadem quoque ratione, hexasyllabi dedes non soluũtur, quia cum sint sex syllabarum omnes, si soluas, creabitur pes maior sex syllabis, quod, ut supra dixi, non licet.

Dijambus constat è duobus iambis, idest è quatuor syllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum sex, ut prŏpīnquĭtās u-u-. Recipit proportionem æquam triũ ad tria, & solutiones treis in periambum u-u u u. in pyrrhichanapæstum uuuu-. in dichoreum u uuuu.

Ditrochæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cõstat è duobus trochæis, idest è quatuor syllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporum sex, ut cāntĭlēnă- u - u. Recipit proportionẽ æquam trium ad tria, & solutiones treis, in Parapæona -uuuu. in Hegemoscolium uuu-u. in dichoreum uuuuuu.

Antispastus cõstat ex iambo, & trochæo, idest è quatuor syllabis, prima & ultima breuibus, & medijs longis, tẽporum sex, ut ălēxāndĕr u--u. Recipit proportionẽ æquam trium ad tria & solutiones treis, in periambnm u-uuu. in Hegemoscolium uuu-u. in dichoreum uuuuuu. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν, quod est distrahere, qa iambus, & trochæus, ex qbus cõponit̃, inter se contrarij sunt.

Choriambus constat è chorio, idest trochæo, & iã

bo, hoc est è quatuor syllabis, prima & ultima longis, & medijs breuibus temporum sex, ut nōbĭlĭtās –υυ–. Recipit proportionem æquā trium ad tria, & solutiões treis. i. parapæona –υυυυ. in pyrrhicanapęstum υυυυ–. in dichoreum υυυυυυ. dictus, quod ex chorio, & iambo constet.

Ionicus à minore constat ex pyrrhichio, & spondeo, idest ex quatuor syllabis, duabus primis breuibus, cæteris longis, temporum sex, ut Dĭŏmēdēs υυ––. Recipit proportiouem subduplā duorum ad quatuor, aut contra, & solutiones treis in mesomacrū υυ–υυ. in pyrrhicanapæstūυυυυ–. in dichoreum. υυυυυυ.

Ionicus à maiore cōstat è spōdeo, & pyrrhicchio, idest è quatuor syllabis, primis duabus longis, cæteris breuibus, tēporū sex, ut Dēmētrĭŭs ––υυ. recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & solutiones treis, in parapæona –υυυυ. in messomacrū υυ–υυ in dichoreum υυυυυυ.

Pæan primus cōstat è trochæo, & pyrrhichio, idest è quatuor syllabis, prima longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, ut āmbrŏsĭŭs –υυυ. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, uel contra. & solutionem unam, in orthium υυυυ. di dus pæn, q eo laudes Apollinis canerent, quem pæana nuncupabant, uel ab inuētoris noīe. dicit & pæon per o. Sed apud Aristotelem & Ciceronem, & Quintilianū, & Pollucē pæan per a legit.

Pæan secundus constat ex iambo, & pyrrhichio. i. è quatuor syllabis secūda longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, ut pŏtēntĭă υ–υυ. Recipit proportionem sesquiplam trium ad duo, uel contra, & solutionem unam, in orthium. υυυυυ.

Pæan tertius cōstat è pyrrhichio, & trochæo, hoc est è quatuor syllabis, tertia longa, & cæteris bre-

uibus, temporum quinq;, ut ălĕāndĕrυυ–υ. Recipit proportionem sesquiplam, duorum ad tria, uel contra, & una solutionem in orthium υυυυυ.

Pæan quartus constat è pyrrhichio, & iambo, hoc est è quatuor syllabis, ultima longa, & cęteris breuibus, temporum quinq;, ut Dominiciυυυ–. Recipit proportionem sesquiplam duorũ ad tria, uel contra, & solutionem unam, in orthium. υυυυυ.

Epitritus primus constat ex iambo, & spōdeo, idest è quatuor syllabis, prima breui, & cæteris lōgis, temporum septem, ut pŭēllā rēs υ– – –. Recipit proportionē hypepitriten trium ad quatuor, uel cōtra, & solutiōes sex, in iambo dactylũ. υ– –υυ. in cyprum υ–υυ – in dasium υυυ – –. in scoliochoreum υ–υυυυ. in choreodactylum υυυ–υυ in coreantidactylum υυυυυ–. dictus, quoniã ex iambo & spondeo constat, idest è quatuor, & tribus, iter quæ est proportio supertertia, quæ græce ἐπιτρίτη dicitur.

Epitritus secundus constat è trochæo, & spondeo, idest è quatuor syllabis, secunda breui, & cæteris longis temporum septem, ut cōndĭtōrēs. –υ– –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertiam trium ad quatuor, & solutiones sex, in choriodactylum–υ–υυ. in strophum –υυυ– . in dasium υυυ– –. in dactylochoreũ–υυυυυ. in choreodactylũ υυυ–υυ, in choreātidactylum. υυυυυ–.

Epitritus tertius constat è spondeo & iambo, idest è quatuor syllabis, tertia breui, & cæteris longis temporum septem, ut cōncōrdĭæ – –υ–. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertia, quatuor ad tria, & solutiones sex, in symplectum. – –υυυ. in strophum. –υυυ–. in Dochimum υυ–, in dactylochoreum. – υυυυυ. in choreantidactylum, υ–υυ– –, in anapæstochoreum. υυ–υυυ.

Epitritus quartus constat è spondeo, & trochæo, idest è quatuor syllabis, ultima breui, & cæteris lõgis, temporũ septem, ut cōnstāntīnūs – – – υ. Recipit proportionem ἐπιτρίτην seu supertertiam quatuor ad tria, & solutiões sex, in symplectũ – – υυυ. in doriscũ – υυ – υ. in musicum υυ – – υ. in dactylochoreũ – υυυυ υ. in choreoscolium υυυυ – υ.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cõstat è pyrrhichio, & choreo, idest è quinque syllabis breuibus, ut phĭlŏsŏphĭăm υυυυυ. Recipit proportionem subsesquiplam duorũ ad tria & nullam solutionem.

Molosso spondeus constat è spondeo, & molosso, idest è quinque syllabis longis, temporum decem, ut fāstīdīuīstī – – – – –. Recipit porpotionẽ subsesquiplam quatuor ad sex, & solutiones quinque, in caniodactylum – – – – υυ. in caniantidactylum – – – υυ –. in latiobacchiũ – – υυ – –. in dactylocaniũ – υυ – – –. in antidactylocaniũ υυ – – – –. plureis quinque non recipit solutiones, quia siquis solnat duas longas, excedet pes sex syllabas, quod, ut supradiximus, non licet.

Probrachys constat ex iambo, & molosso. i. è quinque syllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, ut hŏnōrāuīstī, υ – – – –. Recipit proportionem subduplam trium ad sex, & solutiones nõ plureis quatuor, in bacchiodactylum υ – – – υυ. in bacchintidactylum υ – – υυ –. in scholiobacchium υ – υυυ – –. in choreocanium υυυ – – –.

Hyperbrachys constat è trochæo, & molosso – υ – – –. idest è quinque syllabis, secunda breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut uērbĕrāuīstī – υ – – –. Recipit proportionem subduplã trium ad sex, & solutiones quatuor in creticodactylum

–∪–∪∪. i creticanti dactylũ –∪–∪∪∪.in dactylobacchiũ–∪∪∪– –.in choreocaniũ ∪∪∪– – –.

Mesobrachys constat è spondeo,& bacchio,idest è quinq; syllabis,media breui,& cæteris longis tẽporum nouem, ut dīuĕrbĕrāstī– –∪– –.Recipit proportionem hypepitetartẽ, siue subsuperquartam,quatuor ad quinq;,& solutiones quatuor,in latiodactylũ– –∪–∪∪.in latiātidactylũ– –∪∪∪–. In dactylobacchium –∪∪∪– –.in anapæstobacchium ∪∪–∪– –.

Spondeo creticus cõstat è spondeo,& cretico, hoc est è quinq; syllabis quarta breui,& cæteris lõgis temporum nouem,ut cōnclāmāuĕrānt– – –∪–. Recipit proportionẽ hypepiretarten quatuor ad quinq;,& solutiones quatuor, in caniochoreum – – –∪∪∪.in latiantidactylũ – –∪∪∪–in dactylo creticum.–∪∪–∪–.in anapæstocreticũ∪∪– –∪–

Caloribus constat è spondeo,& palimbacchio, hoc est ex ultima breui, & cæteris longis, temporum nouem, ut cōnclāmāuērĕ.– – – –∪.Recipit proportionẽ subsuperquartam, quatuor ad quinq;, & solutiões quatuor,in caniochoreũ – – –∪∪∪ i latioscolium – –∪∪– –.in dactylolatiũ –∪∪– –∪ in anapæstolatiũ ∪∪– – –∪. Sed hic pes,forte melius calotypos,quod sit oblongus in speciem funis. κάλως enim funis & τύπος & λω per ω magnũ scribendum καλώτυπος.

Parapæon constat è trocheo,& choreo.i. è quinq; syllabis prima longa,& cæteris breuibus, temporum sex, ut mūltĭlŏquĭŭm–∪∪∪∪.Recipit proportionem æquam trium ad tria, & unam solutionem in dichoreũ∪∪∪∪∪∪.Et dicitur παρὰ pæon. quod sit plusquam pæon, qui constat quatuor syllabis prima lõga,cæteris breuibus.Parapæon uero quinq; prima lõga, cæteris breuibus. παρὰ.n.

hoc

hoc loco significat præter, quod sit præter pæonē idest supra pæonem, & plusquam pæon unde παραφρονεῖν & desipere est, & plusquam sapere παραβαίνειν præterire. sic apud nos præter. Terē. Quæ mihi tum lamentari præter cęteras uisa est, & quia erat forma præter cæteras honesta, & liberali, idest supra cæteras.

P ariambus cōstat ex iambo, & choreo, idest ē qnqȝ syllabis, secunda longa, & cæteris breuibus, temporum sex ut ărĭstŏtĕlĭs ∪ – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & unā solutionem, in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Mesomacrus constat ē pyrrhichio, & dactylo, idest ē quinqȝ syllabis antepenultima longa, & cæteris breuibus, temporū sex, ut Hĭĕrōnŭmŭs. ∪∪–∪∪. Recipit proportionem subduplam, duorum ad quatuor, & solutionē unā, in dichoreū ∪∪∪∪∪∪.

H egemoscolius constat ē Pyrrhichio, & amphibraco, idest ē quinqȝ syllabis, penultima longa, & cæteris breuibus, tēporū sex ut fămĭlĭārĭs ∪∪∪–∪. Recipit ꝓportionē subduplā, duorū ad quatuor, uel cōtra, & solutionē unā, ī dichoreū. ∪ ∪ ∪ ∪ ∪∪.

P yrrhichanapæstus constat ē pyrrhichio & anapæsto, idest ē quinqȝ syllabis, ultima lōga, & cæteris breuibus, temporū sex, ut phĭlŏsŏphĭæ ∪∪∪∪–. Recipit proportionem subtriplam duorū ad quatuor, & solutionē unam, in dichoreum. ∪ ∪ ∪ ∪∪.

D iphyes constat ē pyrrhichio, & molosso, idest ē quinqȝ syllabis, prima, & secunda breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut pĕrămāuīstī ∪ ∪ –––. Recipit proportiones subduplam duorum ad sex, uel cōtra, & solutionem treis, in anapæsto dactylum ∪∪––∪∪. in diantidactylum∪∪–∪∪–. in choreobacchium. ∪∪∪∪––.

C horiobacchius constat ē trochæo, & bacchio. i. ē

&

quinq; syllabis, secunda, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut bĕllĭgĕrāntēs –∪∪––. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in didactylũ –∪∪–∪∪. in polyticanapæstũ –∪∪∪∪– in choriobacchium ∪∪∪∪––.

Amebœus cõstat è spondeo, & anapæsto, idest qnq; syllabis, penultima, & antepenultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut cœnātŭrĭūnt. ––∪∪–. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & solutiones treis in latiochoreũ, ––∪∪∪∪. in politicanapæstum –∪∪∪∪–. in diantidactylnm ∪∪–∪∪–.

Spondeodactylus constat è spondeo, & dactylo. i. è quinq; syllabis, ultima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut cōnclāmān tĭbŭs –––∪∪. Recipit proportionem æquã, quatuor ad quatuor, & solutiones treis, in latiochoreum ––∪∪∪∪. in didactylum –∪∪–∪∪. in anapæstodactylum ∪∪––∪∪.

Symplectus constat è spondeo, & choreo. i. è qnq; syllabis prima, & secunda longis, & cæteris breuibus, temporum septem. ut hǣrēdĭpĕtă ––∪∪∪. Recipit proportionem epitritem, quatuor ad tria & solutiones duas, in dactylochoreum –∪∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪–∪∪.

Iambodactylus constat ex iambo, & dactylo, idest è quinq; syllabis, secunda, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut hŏnōrārĭŭs ∪––∪∪. Recipit proportionem hypepitritẽ trium ad quatuor, & solutiones duas, in scoliochoreũ ∪–∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪–∪∪.

Musicus constat è pyrrhichio, & palimbacchio. i. è quinq; syllabis, penultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut pō

pūlābūndūs ∪ ∪ – – ∪. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinque & ſolutiones duas, in anapæſtochoreũ ∪ ∪ – ∪∪∪ in choreoſcolium ∪∪∪∪ – ∪.

D aſius cõſtat è pyrrhichio, & bacchio, ideſt è quinq; ſyllabis, ultima & penultima lõgis, & cæteris breuibus, temporũ ſeptem, ut ŏpĭtūlāntēs ∪∪ ∪ – – –. Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui maiorem duorum ad quinque, & ſolutiones duas, in choreodactylum ∪ ∪ ∪ – ∪∪. in choreantidactylum ∪∪∪∪∪ –.

D ochimus conſtat è pyrrhichio, & cretico, ideſt è quinq; ſyllabis, ultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut hȳăcīnthĭnās – ∪ – ∪ –. Recipit proportionem altero tãto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinq;, & ſolutiones duas, in anapæſtochoreũ ∪∪ – ∪∪∪. in choreantidactylum ∪∪∪∪∪ –.

C horiodactylus conſtat è trochæo, & dactylo, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia longis, & cęteris breuibus, temporum ſeptem, ut uerbĕrāntĭbūs – ∪ – ∪∪. Recipit proportionem hypepepitriten trium ad quatuor, & ſolutiões duas, in dactylochoreum – ∪∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪ – ∪∪.

S pondeoſcolius conſtat è ſpondeo, & amphibracho, ideſt è quinq; ſyllabis, ultima, & antepenultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut dīuērbĕrāntūr – – ∪ – ∪. Recipit proportionē æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis, in latiochoreum – – ∪∪∪∪. in dactyloſcoliũ – ∪ ∪∪ – ∪. in anapæſtoſcolium ∪ ∪ – ∪ – ∪.

P eriambodes conſtat ex iambo, & bacchio, ideſt è quinq; ſyllabis, prima, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporũ octo. ut īmāgĭnāntēs ∪ – ∪ – – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem ter

tias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in scolio dactylum –υ–υυ in scoliantidactylum υ–υυυ– in choreobacchium υυυυ––.

Cyprius constat ex iambo, & anapæsto, idest è qnq; syllabis, secunda, & ultima lõgis, & cæteris breuibus, temporũ semptem, ut ărĭstŏtēlēs υ–υυ–. Recipit proportionem hypepitritem trium ad quatuor, & solutiones duas, in scholiochoreũ υ–υυ υυ in choreantidactylum υυυυυ–.

Anticyprius constat è trochæo, & palimbacchio .i. quinq; è syllabis, secũda, & ultima breuibus, & cęteris lõgis, temporum octo, ut uērbĕrābāmūr–υ––υ. Recipit proportionem superbipartientem tertias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in ereticochoreum–––υυυ. in dactylobachũ –υυ––. in choreocanicum. υυυ–––.

Iambocreticus cõstat ex iambo. & cretico .i. è qnq; syllabis, prima, & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut ĭmāgūncŭlīs υυ–υ– Recipit proportionem superbipartientem tertias trium ad quinq;, & solutiões treis, in bacchiochoreum υ––υυυ. in scolianapæstũ υ–υυυ–. in choreocreticum. υυυ–υ–.

Doriscus constat è trochæo, & amphibracho, idest è quinq; syllabis prima, & penultima lõgis, & cæteris breuibus, temporum septẽ, ut pīgmălĭōnĭs –υυ–. Recipit proportionem hyperpitritem triũ ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreum –υυυυ. in choreoscolium υυυ–υυ.

Periodicus cõstat ex iambo, & amphibracho, idest è quinq; syllabis, secunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut ĭmăgĭnāmūr υ–υ–υ. Recipit proportionem hyperpitritẽ trium ad quatuor, & solutiões duas, in scoliochoreum υ–υυυυ. in choreoscolium υυυυ–υ.

Antiperiodicus constat è trochæo, & cretico, idest è quinquesyllabis secūda & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, ut lībĕrālĭtās – ᴗ – ᴗ –. Recipit proportionem superbipatientē tertias trium ad quinq;, uel contra, & solutiones treis in creticochorū – ᴗ – ᴗ ᴗ ᴗ. in polyticanapæstum – ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ –. in choreocreticum ᴗ ᴗ ᴗ – ᴗ –.

Strophus constat è trochæo, & anapæsto, idest è quinquæ syllabis, prima, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum septem, ut mūltĭlŏquī – ᴗ ᴗ ᴗ –. Recipit proportionē hypepitritē, triū ad ad quatuor, & solutiones duas, in dactylochoreū – ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. in choreantidactylum ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ –.

Antistrophus constat ex iambo, & palimbacchio. i. è quinq; syllabis, prima, & ultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo; ut ămāuīssēmŭs ᴗ – – – ᴗ. Recipit proportionem supbipatientem tertias, trium ad quinq;, & solutiones treis, in bacchiochoreū ᴗ – – ᴗ ᴗ ᴗ. in discolum ᴗ – ᴗ ᴗ – ᴗ inchoreolatium ᴗ ᴗ ᴗ – – ᴗ.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXA SYLLABIS.

Pedes hexasyllabi, qui heteroplici dicuntur, nascuntur è trisyllabis geminatis. sunt autē numero quatuor, & sexaginta, horum nullus resoluitur, quoniam pedes non amplius q̄ sexsyllabas habent.

Dichoreus constat è duobus choreis, idest è sex syllabis breuibus, temporum sex, ut rĕs ĕcŭĕrĭtĭs ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. Recipit ꝓportionē æquā, triū ad tria.

Dicanius constat è duobus molossis, idest è sex syllabis longis temporum duodecim, ut cīrcūmuāllāuērūnt – – – – – –. Recipit proportionē æquam sex ad sex.

Diantidactylus constat è duobus anapæstis, idest è sex syllabis, tertia, & ultima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, ut agămĕmnŏnĭās ∪∪ – ∪∪ –. Recipit ꝓportionē æquā, q̄tuor ad q̄tuor.

Didactylus constat à duob⁹ dactylis, idest, è sex syllabis, prima, & quarta L. & cæteris B. temporum octo, ut bēllĭgĕrāntĭbŭs – ∪∪ – ∪∪. Recipit proportionem æquam, quatuor contra quatuor.

Discolius constat è duobus amphibrachys, idest è sex syllabis, secunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporū octo, ut cătātŭrĭēbăm ∪ – ∪∪ – ∪. Recipit proportionem æquam, quatuor aduersus quatuor.

Dicreticus cōstat è duobus amphimacris, idest è sex syllabis, secunda, & penultima breuibus, cæteris longis temporum decem, ut ōccŭpātĭssĭmō – ∪ – – ∪ –. Recipit ꝓportionē æquā, qnqꝫ ad quinqꝫ.

Dibacchius cōstat è duobus bacchijs, idest è sex syllabis, prima & antepenultima breuib⁹, cæteris lōgis, temporū decē, ut rĕdārgūtĭōnēs ∪ – – ∪ – –. Recipit proportionē æquā, qnqꝫ aduersus qnqꝫ.

Dilatius cōstat è duobus palimbacchijs, idest, è sex syllabis, tertia, & ultima breuib⁹, cæteris L. ut prōnūntĭābāmŭs – – ∪ – – ∪. Recipit proportionem æquam, quinqꝫ ad quinqꝫ.

Choreocanius cōstat è tribracho, & trimacro, idest è sex syllabis, tribus B. totidem L. tempoꝝ nouem ut sŭbŏnĕrāuērūt. ∪∪∪ – – –. Recipit proportionem subduplam trium contra sex.

Caniochoreus constat è trilongo, & tribreui, idest è sex syllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouē, at cōnsēruāuerĭmŭs – – – ∪∪∪. Recipit ꝓportionē duplo maiorē, sex aduersus tria.

Choreantidactylus constat è tribreui, & anapæsto, idest, è sex syllabis ultima lōga, cæteris B. tempo-

rum ſeptem, ut ărĭĕtĕ lăbānt, ∪∪∪∪∪–. Recipit portionem ſupertertiam, trium ad quatuor.

Anapæſtochoreus conſtat ex anapæſto, & tribreui, ideſt, è quinq; ſyllabis, tertia longa & cæteris B. tēporum ſeptem, ut uălĭtūdĭnĭbŭs ∪∪–∪∪∪. Recipit proportionem ſupertertiam, qnatuor ad tria.

Choreodactylus conſtat è tribreui, & dactylo, ideſt è ſex ſyllabis quarta longa. cæteris breuibus tēporum ſeptem, ut uărĭĕtātĭbŭs ∪∪∪–∪∪. Recipit ꝓportionem ſupertiam, triū ad quatuor, uel cōtra.

Dactylochoreus conſtat è dactylo, & tribreui, ideſt è ſex ſyllabis prima longa, cæteris breuibus, temporū ſeptem, ut dīſsĕcŭĕrĭtĭs –∪∪∪∪∪. Recipit proportionē ſup tertiā, quatuor ad tria, uel cōtra.

Choreoſcolius conſtat è tribreui, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis, penultima longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut rĕsĕcŭĕrāmŭs ∪∪∪∪–∪. Recipit proportionem ſupertertiam, trium ad quatuor uel contra.

Scoliochoreus conſtat ex amphibracho, & tribreui, ideſt, è ſex ſyllabis ſecunda longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, ut ămārĕ pătrĭăm ∪–∪∪∪∪. Recipit proportionē ſupertertiam, quatuor ad tria, uel contra.

Choreocreticus conſtat è tribreui, & amphimecro, ideſt è ſex ſyllabis, antepenultima, & ultima longis, cæteris B. temporum octo, ut sĕcŭĭt ārbŏrēs ∪∪∪–∪–. Recipit proportionem ſupertertiam trium ad quatuor, ael contra.

Cretiochoreus conſtat ex amphimacro, & tribreui, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, & tertia L. cæteris B. temporū octo, ut īnsŭlǣſpŏrădēs –∪–∪∪∪. Recipit proportionem ſuperbipartientē tertias, qnq; ad tria, uel contra. maior enim continet minorē, & duas parteis eius.

Choreobacchius cõſtat è tribreui, & Bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, uitima & penultima longis, cæteris B. temporũ octo. ut lĕgĭtĕ, lĭbēllōs ∪ ∪ ∪ ∪ – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinqꝫ uel contra.

Bacchiochoreus conſtat è bacchio, & tribreui, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & tertia longis, cæteris B. temporũ octo, ut ăchīllēs uălĭdŭs ∪ – – ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem ſuperbipartiētem tertias, quinque ad tria, uel contra.

Choreolatius ꝯſtat è tribreui, & palimbacchio, ideſt è ſex ſyllabis, penultima, & antepenultima longis, cæteris B. temporum octo, ut mŭlĭĕr ōrnātă ∪ ∪ ∪ – – ∪. Recipit proportionem ſuperbipartiētem tertias, trium ad quinqꝫ, uel contra.

Latiochoreus conſtat è palimbacchio, & tribreui, ideſt è prima, & ſecunda longis, cæteris B. temporum octo, ut fōrmōsă mŭlĭĕr – – ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias quatuor ad tria, uel contra.

Caniantidactylus conſtat è trilongo, & anapæſto. i. è ſex ſyllabis, penultima, & antepenultima B. cæteris L. temporũ decem, ut Rōmānōs dŏmĭnōs – – – ∪ ∪ –. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad quatuor, uel contra.

Antidactylocanius conſtat ex anapæſto trilongo. i. è ſex ſyllabis, prima, & ſecunda breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut cŏrўdōn īnfēlīx, ∪ ∪ – – – –. Recipit proportionem ſeſquiplã, quatuor ad ſex, uel contra.

Caniodactylus conſtat è trilongo, & dactylo, ideſt è ſex ſyllabis, ultima, penultima breuibus, cæteris longis temporũ decem, ut rōmānī cæsărĭs – – – – ∪ ∪. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad quatuor, uel contra.

Dactylocanius constat è dactylo, & trilongo, ideſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & tertia breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut cāndĭdā lībērtās –υ υ–––. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſiue ſuperdimidiā, ſiue ἡμιόλιον quatuor ad ſex, uel cōtra.

Canioſcolius conſtat è trilongo, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis ultima, & antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum decem, ut maiēſtās Cătōnĭs –––υ–υ. Recipit proportionem ſeſquiplam ſex ad quattuor, uel contra.

Scoliocanius cōſtat ex amphibracho, & moloſſo, ideſt è trimacro ſeu trilongo. ſeu hippio, ideſt, è ſex ſyllabis, prima & tertia B. cæteris longis, temporum decē, ut Mărōnĭs æ̅nēās υ–υ–––. Recipit proportionē ſeſqplā, quatuor ad tria, uel contra.

Caniocreticus conſtat è moloſſo, & cretico, hoc eſt è ſex ſyllabis, penultima breui, cæteris longis, temporū undecim, ut cōncōrdēs prīncĭpēs –––υ–. Recipit proportionem epipēpten ſeu ſuper quintam, ſex ad quinq;, uel contra. maior enim cōtinet minorem. & quintam eius partem.

Creticocanius conſtat ex amphimacro, & trimacro ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda breui, cæteris longis, temporum undecim, ut prīncĭpēs cōncōrdēs –υ––––. Recipit proportionem ſuper quintā, qnq; ad ſex, uel contra.

Caniobacchius conſtat è moloſſo, & bacchio, ideſt è ſex ſyllabis, antepenultima breui, cæteris lōgis, tēporum undecim, ut cōnſtāntēs cătōnēs ––– υ––. Recipit proportionem ſuperquintā, ſed ad quinque, uel contra.

Bacchiocanius conſtat è bacchio, & moloſſo, ideſt è ſex ſyllabis, prima breui, cæteris longis, temporū undecim, ut ăthēnīs uirtūtēs υ–––––. Recipit ꝓportionē ſuꝑ quintā, qnq; ad ſex, uel contra.

Caniolarius constat è molosso, & palimbacchio.i. ex ultima breui, longis cæteris, temporum undecim, ut māiēstās rēgālīs — — — — — ◡. Recipit ꝓportionem super quintam, sex ad quinq;, uel contra.

Latiocanius constat è palimbacchio, & molosso.i. è sex syllabis, tertia breui, longis cæteris, temporum undecim, ut rōmānā māiēstās — — ◡ — — —. Recipit ꝓportionē subsupquintā, qnq; ad sex, uel contra.

Anapæstodactylus constat ex anapæsto, & dactylo idest, è sex syllabis tertia, & quarta longis, cæteris breuib⁹. tēpoꝝ octo, ut flūuiōs trāiicit ◡◡ — — ◡◡.

Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Politicanapæstus constat è dactylo, & anapæsto.i. è sex syllabis, prima, & ultima longis, cæteris breuibus, tempoꝝ octo, ut nōbilīs ătauīs — ◡◡◡◡ —. Recipit ꝓportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Anapæstoscolius constat ex anapæsto, & amphibracho, idest è sex syllabis, tertia, & penultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, ut pŏpŭlōs rĕgēbăt ◡◡ — ◡ — ◡. Recipit ꝓportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Scoliantidactylus constat ex amphibracho, & anapæsto idest è sex syllabis, secunda, & ultima longis cæteris breuibus, temorum octo, ut Cătōnīs ănĭmōs ◡ — ◡◡◡ —. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Anapæstocreticus constat ex anapæsto, & amphimacro, idest è sex syllabis, prima, secunda, penultima breuibus cæteris lōgis, temporum nouem, ut Vĕnĕtī prīncĭpēs ◡◡ — — ◡ —. Recipit proportionem subsuperquartam, siue, ut græce dicam, ὑπεπιτέταρτην, quatuor ad qnq;, uel cōtra. maior.n. pars continet minorem, & quartam eius partem.

Creticantidactylus constat ex amphimacro, & anapæsto, idest è sex syllabis, secunda, penultima, an

tepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, ut prīncĭpēs Vĕnĕtī – ∪ – ∪ ∪ –. Recipit ꝓportionē ſup quartā, qnq; ad quatuor, uel cōtra.

Anapæſtobacchius cōſtat ex anapæſto, & bacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecūda, antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum nouem, ut Vĕnĕtōs pŏtēntēs ∪ ∪ – ∪ – –. Recipit proportionē ſuper quartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

Bacchiantidactylus conſtat è bacchio, & anapæſto ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, ultima longis, cæteris breuibus, temporū nouem, ut mĕnālcās rĕcŭbāns ∪ – – ∪ ∪ –. Recipit proportionè ſuper quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Anapæſtolatius cōſtat ex anapæſto, & palībacchio, ideſt, è ſex ſyllabis, tertia, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, tēporum nouem, ut fĭŭuĭī trānāntŭr ∪ ∪ – – – ∪. Recipit proportionē ſuper quartā, quatuor ad quinq;, uel contra.

Latiodactylus cōſtat è palimbacchio, & anapæſto, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, ultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut rīdēntŭr ĭnŏpēs – – ∪ ∪ ∪ –. Recipit proportionem ſuper quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Dactyloſcolius conſtat è dactylo, & amphibracho, ideſt è ſex ſyllabis, prima, & penultima longis. cæteris breuibus, temporum octo, ut prǣmĭă pĕtēn dŭm – ∪ ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus cōſtat ex amphibracho, & dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum octo ut Plătōnē dōctŏr ∪ – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Daylocreticus conſtat è dactylo, & amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ultima, antepenultima

longis, cæteris breuibus, temporum nouē, ut Mā xĭmŭs Hērcŭlēs – ∪ ∪ – ∪ –. Recipit cōditionem ſuper quartam, quatuor ad quinq;.

Creticodactylus conſtat ex amphimacro, & dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, prima tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut Hērcŭlēs īnclȳtŭs – ∪ – – ∪ ∪. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Dactylobacchius conſtat è dactylo & bacchio. i. è ſex ſyllabis, prima, penultima, ultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut cāllĭdŭs ŭlȳſſēs – ∪ ∪ ∪ – –. Recipit proportionem ſuper quartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

Bacchiodactylus conſtat è bacchio, & dactylo. i. è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut ŭlȳſſēs cāllĭdŭs ∪ – – – ∪ ∪. Recipit proportionem ſuper quartā, quinq; ad quatuor, uel contra.

Dactylolatius conſtat è dactylo, & palimbacchio. i. è ſex ſyllabis, prima, penultima, antepenultima lōgis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut fīlĭŭs āldīnĭŭs – ∪ ∪ – – ∪. Recipit proportionem ſuper quartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

Latiodactylus conſtat è palimbacchio, & dactylo, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, quarta longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut āldīnā fīlĭă – – ∪ – ∪ ∪. Recipit proportionem ſuper quartam. quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliocreticus conſtat ex amphibracho, & amphimacro, ideſt, è ſex ſyllabis, ſecūda, antepenultima ultima lōgis, cæteris breuibus. temporum nouē, ut ămīcŭs Hērcŭlēs ∪ – ∪ – ∪ –. Recipit ꝑportionem ſuper quartā, quatuor ad quinq;, uel cōtra.

Creticoſcolius cōſtat ex amphimacro, & amphibracho, ideſt, è ſex ſyllabis, prima, tertia, penultima

longis cæteris breuibus, temporum nouē, ut pōr tĭæ cătōnis – ∪ – ∪ – ∪. Recipit proportionē super quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliobacchius cōstat ex amphibracho, & bacchio idest, è sex syllabis, secunda penultima, ultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut Cătō nĕ mīnōrī ∪ – ∪ ∪ – – –. Recipit proportionē super quartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

B'acchioscolus constat è bacchio, & amphibracho, idest, è sex syllabis, secunda, tertia, penultima longis, cæteris breuibus. temporum nouem, ut lĭbēl lī plătōnĭs ∪ – – ∪ – ∪. Recipit proportionem super quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Scoliolatius constat ex amphibracho, & palimbacchio, idest, è sex syllabis, secunda, antepenultima, longis, cęteris breuibus, temporum nouem, ut pŭ ēllă fōrmōsă ∪ – ∪ – – ∪. Recipit proportionem super quartam, quatuor ad quinq;, uel contra.

Latioscolius constat è palimbacchio & amphibracho, idest, è sex syllabis, prima, secunda, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, ut fōrmōsă pŭēllă – – ∪ ∪ – ∪. Recipit proportionē super quartam, quinq; ad quatuor, uel contra.

Creticobacchius constat ex amphimacro, & bacchio, idest, è sex syllabis, secūda & antepenultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, in īn sŭlæ mărīnæ – ∪ – ∪ – –. Recipit proportionem æquā, quinque ad quinque.

Bacchiocreticus cōstat è bacchio, & amphimacro, idest, è sex syllabis, prima, & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut pŭēllæ cān dĭdæ ∪ – – – ∪ –. Recipit proportionem æquam, quinq; ad quinq;.

Creticolatius constat ex amphimacro, & palimbacchio, idest è sex syllabis, secunda, & ultima breui-

bus, cæteris longis, temporum decem, ut Hērcŭlēs fōrmōsŭs – υ – – υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiocreticus constat è palimbacchio, & amphimacro, idest è sex syllabis, tertia & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut Rōmānē pōntĭfēx – – υ – υ –. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Bacchiolatius constat è bacchio, & palimbacchio, idest, è sex syllabis prima, & ultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, ut ăchīllēs fōrmōsŭs υ – – – – υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiobacchius constat è palimbacchio, & bacchio, idest, è sex syllabis, tertia, & quarta breuibus cæteris longis, temporum decem, ut lōngæuă săcērdōs – – – υυ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Etimologiam, causamq; nominis quorundam ex supradictis pedibus quæsiui diligēter apud authores, sed nihil inueni præter nomen. Nā Pygmon, siue, ut aliqui scribunt, Pygmæon, Diphyes, Periambodes, Periodicus, Strophus, Doriscus, Amebœus, Symplectus, Cyprius, Dochimus, Cani⁹, Larius habentur quidem apud Diomedem, Dochimi autem Cicero etiam, & Quintilianus meminere, sed nullam dicūt causam nominis. An igitur aliqui ex ipsis aliter scribantur, qui nos excudēdos curauimus, uideāt doctiores. Nos quod potuimus, dedimus, meliora daturi, si habuissem⁹.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI. IIII.

Pyrrhichius, qui &	Bilongus, &
Pariambus, &	Dimacros, &
Dibrachys, &	Pōtificius dicit' – – Mūsæ
Cinesias, &	

Hegemon, &	Iambus, qui &
Ductor, &	Daunius, dicit' ∪– Sălūs.
Bibreuis, &	Trochæus, qui &
Tripudiãs dicit' ∪∪ Dĕŭs	Chorius, &
	Cordax, &
Spondeus qui &	Rutilius dicit' –∪ āldūs.

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI. VIII.

Tribrachys, qui &	Palimbacchius, qui &
Choreus, &	Antibacchius, &
Trochæus, &	Propompicus, &
Pygmon	Saturnius, &
Brachisyllabus, &	Latius dicit' ––∪ Hērōās
Tribreuis dr' ∪∪∪ gĕnŭă.	Dactylus, qui &
Molossus, qui &	Politic' dicit' ∪∪∪ Tĭtўrŭs
Hippius, &	Anapæstus, qui &
Trimacrus, &	ãtidactyl' dr' ∪∪– rĕcŭbāns
Trilongus, &	Amphimacrus, qui
Extensipes, &	Creticus, &
Vertunnus, &	Mensalis, &
Canius dicit' ––– ālcīdēs	Fescēni' dr' –∪– Hērcŭlēs
	Amphibrachys, qui &
Bacchius, qui &	Ianius, &
Oenotri' dr' ∪–– ăchīllēs	Scolius dr' ∪–∪ Lătīnŭs.

DVPLICES PEDES QVARATI. XVI.

Proceleusmaticus	∪∪∪∪	cŏlĕ dĕŭm
Dispondeus	––––	uērē iūrā.
Epitritus primus	∪–––	Dĭēs fēstōs.
Epitritus secundus	–∪––	ūsquĕ sēruā.
Epitritus tertius	––∪–	sōdēs căuē.
Epitritus quartus	–––∪	dīcās fālsă.
Pæan primus	–∪∪∪	uīuĕ pĭŭs
Pæan secundus	∪–∪∪	Tĭmē dĕŭm.
Pæan tertius	∪∪–∪	Fŭgĕ scōrtă.
Pæan quartus	∪∪∪–	cŏlĕ pĭōs.
Ionicus ă minore	∪∪––	Fŭgĕ lītēis.

Ionicus à maiore	– – ∪ ∪	Vītā mălūm.
Antispastus	∪ – – ∪	ămā pācĕm
Choriambus	– ∪ ∪ –	Vōluĕ lĭbrōs.
Dijambus	∪ – ∪ –	ămā pĭā
Ditrochæus, qui & Dichorius, & Catatrochæus dicit.	– ∪ – ∪	Mēntĕ Chrīstŭm.

HETEROPLICI PEDES PENTASYLLABI. XXXII.

Ortius	∪ ∪ ∪ ∪ ∪	bŏnă sĕquĕrĕ.
Molossospondeus	– – – – –	Lēgēs ōbseruā
Parapæan	– ∪ ∪ ∪ ∪	Paucă lŏquĕrĕ
Periambus	∪ – ∪ ∪ ∪	Lŭpās iŭuĕnĭs.
Mesomacrus	∪ ∪ – ∪ ∪	Fŭgĕ sēdŭlŭs.
Hegemoscolius	∪ ∪ ∪ – ∪	Săcră fĭdēlĭs
Pyrrhichanapæstus	∪ ∪ ∪ ∪ –	Făcĕ, uĕlŭtī.
Probrachys	∪ – – – –	pătrēs mōnstrārūnt
Hyperbrachys	– ∪ – – –	Sēmpĕr ōbsĕruāns.
Mesobrachys	– – ∪ – –	Cārōs părēnteis.
Paralegobrachys, qui & Spondeocreticus dī.	– – – ∪ –	Sānctī ceū iŭbēnt.
Hypobrachys, q & Calotibos dicitur	– – – – ∪	Vīuēs lōngæuūs
Symplectus	– – ∪ ∪ ∪	Fēlīs pŏpŭlŭs.
Iambodactylus	∪ – – ∪ ∪	Bŏnō princĭpĕ
Musicus	∪ ∪ – – ∪	Pĭŭs ālbērtŭs.
Dasius	∪ ∪ ∪ – –	Bŏnă mŏnēntī.
Periambodes	∪ – ∪ – –	Pătrī, sŏdālī.
Diphyes	∪ ∪ – – –	Bŏnŭs āuscūltā.
Choriobacchius	– ∪ ∪ – –	Cēdĕ pŏtēntī.
Amebœus	– – ∪ ∪ –	Pārē dŏmĭnīs.
Spondeodactylus	– – – ∪ ∪	Vēntrī prĭmĭtŭs.
Antiperiodicus	– ∪ – ∪ –	Īndĕ lūxŭī.
Spondeoscolius	– – ∪ – ∪	Īræ rĕsīstĕ.
Choriodactylus	– ∪ – ∪ ∪	Cūnctă tūrpĭă.

Periodicus	u–u–u	Caue modeſtus.
Dochimus	uu–u–	Cupes litera.
Strophus	–uuu–	Bella fugias.
Antiſtrophus	u–––u	Malos uitandum.
Cyprius	u–uu–	Mali pereant.
Anticyprius	–u––u	Furta uitandum.
Iambocreticus	u––u–	Tuos erudi.
Doriſcus	–uu–u	uſque ſtudendum.

HEXASYLLABI PEDES EX TRI-SYLLABIS COMPOSITI. LXIIII.

Dichoreus	uuuuuu	Placuit Helena.
Dicanius	––––––	Troiano formoſo
Diantidactylus	uu–uu–	Genito priamo.
Didactylus	–uu–uu	Leuia carmina.
Diſcolius	u–uu–u	Canebat Homerus
Dicreticus	–u––u–	Milites inclyti.
Dibacchius	u––u––	Latini fuerunt.
Dilatius	––u––u	Virtute lætare.
Choreocanius	uuu–––	Nimia libertas.
Caniochoreus	–––uuu	Romanis nocuit.
Coreantidactylus	uuuuu–	Medicus homines
Anapæſtochore'	uu–uuu	Perimens, pereat.
Choreodactylus	uuu–uu	Medicus optimus
Dactylochoreus	–uuuuu	Præmia referet.
Choreoſcolius	uuuu–u	Populus iniquus.
Scoliochoreus	u–uuuu	Iniqua patitur.
Choreocreticus	uuu–u–	Validus Hercules.
Cretiochoreus	–u–uuu	Occidens doluit.
Choreobacchius	uuuu––	Paridis achilles
Bacchiochoreus	u––uuu	Sagitta periit
Choreolatius	uuu––u	Priamus armatus.
Latiochoreus	––uuuu	emiſit animam
Caniatidactylus	–––uu–	Laerte geniti
Antidactylocai'	uu––––	Baculo Therſites.
Caniodactylus	––––uu	aurato uapulat.

Dactylocanius	– ∪ ∪ – – –	hunc quoque therſiten
Canioſcolius	– – – ∪ – ∪	Pelidæ peremit
Scoliocanius	∪ – ∪ – – –	Pugillus irati
Caniocreticus	– – – – ∪ –	Clamabant milites
Cretiocanius	– ∪ – – – –	optime feciſti (tes
Caniobacchius	– – – ∪ – –	Ridebant achiui
Bacchiocanius	∪ – – – – –	Videntes therſiten
Caniolatius	– – – – – ∪	infracta ceruice
Latiocanius	– – ∪ – – –	Miratur æneas.
Anapæſtodactylus	∪ ∪ – – ∪ ∪	Heleni regiam
Politicanapæſtus	– ∪ ∪ ∪ ∪ –	Mœnia profugi
Anapæſtoſcolius	∪ ∪ – ∪ – ∪	Corydon canebat
Scoliantidactylus	∪ – ∪ ∪ ∪ –	alexin adamans
Anapæſtocreticus	∪ ∪ – – ∪ –	Pueros erudi
Creticanapæſtus	– ∪ – ∪ ∪ –	Regulos fugias
Anapæſtobacchius	∪ ∪ – ∪ – –	Pereant iniqui
Bacchiatidactylus	∪ – – ∪ ∪ –	iniqui pereant
Anapæſtolatius	∪ ∪ – – – ∪	Perama uirtutem
Latiantidactylus	– – ∪ ∪ ∪ –	incumbe ſtudiis
Dactyloſcolius	– ∪ ∪ ∪ – ∪	expetit honorem
Scoliodactylus	∪ – ∪ – ∪ ∪	latina gens mea
Dactylocreticus	– ∪ ∪ – ∪ –	Diſcite literas,
Creticodactylus	– ∪ – – ∪ ∪	Codices uoluite
Dactylobacchius	– ∪ ∪ ∪ – –	o mea iuuentus
Bacchiodactylus	∪ – – – ∪ ∪	honores improbus
Dactylolatius	– ∪ ∪ – – ∪	dat labor, algendum
Latiodactylus	– – ∪ – ∪ ∪	sudandum inclytus
Scoliocreticus	∪ – ∪ – ∪ –	id egit Hercules
Creticoſcolius	– ∪ – ∪ – ∪	Hercules olympum
Scoliobacchius	∪ – ∪ ∪ – –	Labore per igneis
Bacchioſcolius	∪ – – ∪ – ∪	Perundas parauit
Scoliolatius	∪ – ∪ – – ∪	Docere debemus
Latioſcolus	– – ∪ ∪ – ∪	quoſcunque libenter
Creticobacchius	– ∪ – ∪ – –	maxime propinquos
Bacchiocreticus	∪ – – – ∪ –	amicos libreos

Creticolatius —∪———∪ Fīlĭās īnclūdĕ
Latiocreticus ——∪—∪—ōmneīs quĕ nēſcīānt
Bacchiolatius ∪————∪ Sŏrōrēs ūxōrĕm
Latiobacchius ——∪∪—— ŭīx crēdĕ păr ēntī.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. δ'.

Δίβραχυς, ὁ καὶ
Πυῤῥίχιος, καὶ Παρίαμβος καὶ
Κινησίας, καὶ
Ἡγεμὼν λέγεται ∪∪ θεός.
Σπονδεῖος, ὁ καὶ
Δίμακρος λέγεται —— μοῦσαι.
Ἴαμβος ∪— ἔρως.
Τροχαῖος, ὁ καὶ
Χορεῖος, καὶ
Κόρδαξ λέγεται —∪ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. η.

Τρίβραχυς, ὁ καὶ
Χορεῖος, καὶ
Βραχυσύλλαβος λέγεται ∪∪∪ ἔλεγος.
Μολοττός, ὁ καὶ
Ἱππεῖος, καὶ
Τρίμακρος λέγεται ——— ἀλκείδης.
Βακχεῖος ∪—— ὀδυσσεύς.
Παλιμβάκχειος, ὁ καὶ
Ἀντιβάκχειος ——∪ ἥφαιστος.
Δάκτυλος, ὁ καὶ
Πολιτικός. —∪∪ ἥλιος.
Ἀνάπαιστος, ὁ καὶ
Ἀντιδάκτυλος ∪∪— ἑλένη.
Ἀμφίβραχυς, ὁ καὶ
Σόκλιος ∪—∪ ὅμηρος.
Ἀμφίμακρος, ὁ καὶ
Κρητικός —∪— δημοφῶν.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ις'.

Προκελευσματικός	υυυυ	σέβε θεόν.
Διασπόνδειος	‒ ‒ ‒ ‒	ὅρκῳ μὴ χρῶ.
Παιὰν α' ὁ καὶ παιών	‒ υυυ	χρηστὰ λέγε.
Παιὰν β'	υ ‒ υυ	ἔρως βαρύς.
Παιὰν γ'	υυ ‒ υ	βραδὺς ὠκύν.
Παιὰν δ'	‒ υυ ‒	τὰ σαφῆ λέγει.
Επίτριτος α'	υ ‒ ‒ ‒	νόμοις πείθου.
Επίτριτος β'	‒ υ ‒ ‒	χρηστὰ πράττειν.
Επίτριτος γ'	‒ ‒ υ ‒	θυμοῦ κρατεῖν.
Επίτριτος δ'	‒ ‒ ‒ υ	τηρεῖν ὅρκον.
Ιωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος	υυ ‒ ‒	κακὰ φεύγων,
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος	‒ ‒ υυ	ποίει καλά.
Αντίσπαστος	υ ‒ ‒ υ	ἐὰν θνητὸς
Χορίαμβος	‒ υυ ‒	θνητὰ φρόνει.
Διίαμβος	υ ‒ υ ‒	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	‒ υ ‒ υ	γνῶθι σαυτόν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ'.

Ορθιος	υυυυυ	χάριν ἀπόδος.
Μολοττοσπόνδειος	‒ ‒ ‒ ‒ ‒	πείσας νικήσεις.
Παραπαιάν	‒ υυυυ	πράττε λόγια.
Περίαμβος	υ ‒ υυυ	φρόνει κατὰ σέ.
Μεσόμακρος	υυ ‒ υυ	λόγος ἔμφρονος.
Ηγεμοσκόλιος	υυυ ‒ υ	λόγον ἔπουσι.
Πυρριχανάπαιστος	υυυυ ‒	καλὰ παρέχει.
Πρόβραχυς	υ ‒ ‒ ‒ ‒	λόγῳ νικᾶται
Υπέρβραχυς	‒ υ ‒ ‒ ‒	μῆνις ἔμπειρων.
Μεσόβραχυς	‒ ‒ υ ‒ ‒	ἡνίκα λογισμῷ.
Παραληγόβραχυς. ὁ καὶ		
Σπονδειοκρήτικος	‒ ‒ ‒ υ ‒	ζώης σωφρόνως,
Υπόβραχυς, ὁ καὶ		
Καλόπιβις	‒ ‒ ‒ ‒ υ	ἡοῦς παῖδ' εὗ.
Σύμπλεκτος	‒ ‒ υυυ	αἰδοῦ γονέας,
Ιαμβοδάκτυλος	υ ‒ ‒ υυ	φέρειν μηδέν.
Μουσικὸς	υυ ‒ ‒ υ	καλὸς ἔνδοξος,

Δάσιος	∪∪∪——	κακὸς ἀκλεής.
Διφυής	∪∪———	χάρις εὐδόξοις,
Χορειοβάκχειος	—∪∪——	ἀεὶ νόπηδεῖ.
Ἀμαιβαῖος	——∪∪—	τιμᾶν ἀγαθούς,
Σπονδειοδάκτυλος	———∪∪	χρηστοὺς σώφρονας.
Περιαμβώδης	∪—∪——	φίλοις βοήθει,
Ἀντιπεριόδικος	—∪—∪—	κοινὰ τῶν φίλων.
Σπονδειοσκόλιος	——∪—∪	αἰδῶ φύλαττε.
Χορειοδάκτυλος	—∪—∪∪	εἶκε μείζοσι.
Περιοδικός	∪—∪—∪	ξένους ξένιζε.
Δόχμιος	∪∪—∪—	θεὸς ἵλεως.
Στρόφος	—∪∪∪—	εἶκε μεγάλοις.
Ἀντίστροφος	∪———∪	φίλους εὔφραινε.
Κύπρις	∪—∪∪—	φέρειν πενίαν.
Ἀντικύπριος	—∪——∪	ζῶος ἔλπιζε.
Ἰαμβοκρήτικος	∪——∪—	κρατεῖν ἡδονῆς.
Δοχίσκος	—∪∪—∪	ἀρχὲ γυναικός.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ξδ΄.

Διχόρειος	∪∪∪,∪∪∪	ἀγαθὸς ὁ θεός.
Διμόλοσσος	——————	ἀνθρώπους εὖ ποιεῖ.
Δακτυλοχόρειος	—∪∪∪∪∪	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σκολιοχόρειος	∪—∪∪∪∪	τύχης τὰ σφαλερά.
Ἀναπαιστοχόρειος	∪∪—∪∪∪	κρατερῶς τέτλαθι.
Χορειοδάκτυλος	∪∪∪—∪∪	ψέγειν ἔκβαλε.
Χορειοσκόλιος	∪∪∪∪—∪	φρόνιμα νόμιζε.
Χορειαντιδάκτυλος	∪∪∪∪∪—	γονέας ἀγάπα.
Βακχειομόλοσσος	∪—————	μαθητὰς, παιδεύσης
Κρητικομόλοσσος	—∪————	ἀσμένως ἀσπάζου.
Ἀντιβακχειομόλοσσος	——∪———	καὶ πάντας εὖ ποίει
Μολοσσοβάκχειος	———∪——	τῷ πλήθει ἀρέσκων
Μολοσσοκρήτικος	————∪—	ζήλωσαι τοὺς σοφούς.
Μολοσσαντιβάκχειος	—————∪	βάλλ' οὕτως, βάλλ' ἄλλοσε
Ἀντιβακχειοχόρειος	——∪∪∪∪	μὴ πράττε τὰ κακά.
Βακχειοχόρειος	∪——∪∪∪	ἐπαίνει τὰ καλά.
Ἀναπαιστοδάκτυλος	∪∪——∪∪	βασιλεὺς τίμιος.

Ἀναπαισοβάκχειος	∪∪–∪––	γενεαν δ' ἀνάκτων.
Παλιμβακχειοδάκτυλος	––∪–∪∪	ἀσκηρῶος ἔνθεος.
Σκολιοβάκχειος	∪–∪∪––	ἔγραψεν ἀείσας.
Κρητικοδάκτυλος	–∪––∪∪	ἡμέρας, ἔργα τε.
Σκολιαντιβάκχειος	∪–∪––∪	ἐάλεια ἐάλλουσα.
Κρητικανάπαιστος	–∪–∪∪–	πινδάρου μεγάλου.
Βακχειοσκόλιος	∪––∪–∪	ἀείδει αγῶνας.
Δακτυλοκρήτικος	–∪∪–∪–	ἑλλάδος ἱερούς.
Διαντιδάκτυλος	∪∪–∪∪–	ἀγέλας ἀθύρεις.
Διαντιβάκχειος	––∪––∪	βουτῶν τε σύριγγα.
Διδάκτυλος	–∪∪–∪∪	ἄσματα, θέλκειτε.
Διβάκχειος	∪––∪––	ἀηδὼν ἀρούρης.

Visum est gratia exercendi ingenia studiosorum, pedes omneis, signis duntaxat notatos, subiungere ut secuti figuras pedis cuiusq;, cum nomen dixerint, ipsi sibi exemplum fingãt, quod cũ quis prestare poterit, sciat se iam callere syllabas. illud etiã censeo frequenter faciendum, ut quouis accepto libro cum prosa oratione, quàm carmine, cursim ut se offerunt dictiones, dicat, quo singulæ pede à disyllabis usq; ad hexasyllabas constare possint uerbi gratia ĩ epistolis M. Tullij ĕgō, pyrrhichius ōmnī, spondeus. offĭcĭō, choriambus. āc, syllaba longa. pŏtĭŭs, tribrachys pĭĕtātē pæan tertius. ērgā, spondeus. tē, syllaba longa. cætĕrīs creticus. Sātīsfăcĭō iambātida ctylus, uel iamboc horeus. ōmnĭbŭs, dactylus, & sic in cæteris.

IIII.	XXXII.	LXIIII.	
∪∪	∪∪∪∪∪	∪∪∪∪∪∪	–––––∪
––	–––––	––––––	––∪–––
∪–	–∪∪∪∪	∪∪–∪∪–	∪∪––∪∪
–∪	∪–∪∪∪	–∪∪–∪∪	–∪∪∪∪–
VIII.	∪∪–∪∪	∪–∪∪–∪	∪∪–∪–∪
	∪∪∪–∪	–∪––∪–	∪–∪∪∪–
∪∪∪	∪∪∪∪–	∪––∪––	∪∪––∪–
–––	∪––––	––∪––∪	–∪–∪∪–
∪––	–∪–––	∪∪∪–––	∪∪–∪––
––∪	––∪––	–––∪∪∪	∪––∪∪–
–∪∪	–––∪–	∪∪∪∪∪–	∪∪–––∪
∪∪–	––––∪	∪∪–∪∪∪	––∪∪∪–
∪–∪	––∪∪∪	∪∪∪–∪∪	–∪∪∪–∪
–∪–	∪––∪∪	–∪∪∪∪∪	∪–∪–∪∪
XVI.	∪∪––∪	∪∪∪∪–∪	–∪∪–∪–
	∪∪∪––	∪–∪∪∪∪	–∪––∪∪
∪∪∪∪	∪–∪––	∪∪∪–∪–	–∪∪∪––
––––	∪∪–––	–∪–∪∪∪	∪–––∪∪
–∪∪∪	–∪∪––	∪∪∪∪––	–∪∪––∪
∪–∪∪	––∪∪–	∪––∪∪∪	––∪–∪∪
∪∪–∪	–––∪∪	∪∪∪––∪	∪–∪–∪–
∪∪∪–	–∪–∪–	––∪∪∪∪	–∪–∪–∪
∪–––	––∪–∪	–––∪∪–	∪–∪∪––
–∪––	–∪–∪∪	∪∪––––	∪––∪–∪
––∪–	∪–∪–∪	––––∪∪	∪–∪––∪
–––∪	∪∪–∪–	–∪∪–––	––∪∪–∪
∪∪––	–∪∪∪–	–––∪–∪	–∪–∪––
––∪∪	∪–––∪	∪–∪–––	∪–––∪–
∪––∪	∪–∪∪–	––––∪–	–∪–––∪
–∪∪–	–∪––∪	–∪––––	––∪–∪–
∪–∪–	∪––∪–	–––∪––	∪––––∪
–∪–∪	–∪∪–∪	∪–––––	––∪∪––

Quoniā autem de pedibus à diſyllabis uſq; ad tetra ſyllabos culte & erudite ſcripſit Terentianus tū trochaico, tum ſotadeo carmine, nō inutile uiſum eſt, illius de pedibus uerſus ſubiūgere, ut eos potius, q̃ noſtra, diſcipuli memoriæ mandent.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille eſt iure primus, ἡγεμὼν qui dictus eſt,
Author, & ductor melo<, qui duas breueis habet.
Ante enim breue eſt creatum, redditū longum dēin,
Sicut unum numerus ante, q̃ Secundum prodidit.
Ergo natura repertus, princeps iure dicitur.
Ante quem non eſt creatus, quem ſequūtur cæteri,
Δίβραχυν dixere græci, q̄ ſit ambabus breuis.
Πυῤῥίχιος idē uocatur, quippe & aptus pyrrhichiæ.
Tam cito motu recurſat, quàm breues hi ſunt ſoni,
Tertium detrecto nomen, lege nam metri uetor.
Παρίαμβος nāque dicunt, ſi probaris ἔκτασιν.
Ars uetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ,
Reddere aūt pedibus iiſdem plura cogor nomina,
Nequis erret, quādo nomen aliud alibi inuenerit,
Ac putet pigrum, uel artis uſq; ad iſta neſcium.
Huius exemplum uidebis eſſe, cum dices honor.
Eſt hūic aduerſus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori, tēporis duplum merens.
Qui quod in templis canorus à ſono uocis malæ,
Auribus libantis obſtat, & fauet, σπονδεῖος eſt.
Hunc ſonabis, ſiue rēgēs, ſiue ciuēs dixeris,
Verū uterq; quantū in ἄρσει, tātum habebit in θέσει.
Temporum menſura diſpar, lex ſoni communis eſt.
Qui breuē primam tenebit, deinde longā ſyllabam,

Erit ἴαμβος pes uirilis, acer, & raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος legere uersa temporum.
Syllaba longo priore, parcior nouissima.
χόρῖος idem nuncupatur à magistris plurimis.
Terna rite partientur ambo uicibus tempora.
A῎ρσις unum possidebit, quando ἴαμβον partior.
Fiat alternum, necesse est, cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον, dic părēns, uis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus uicissitudo uertitur δισυλλάβων.
Nā quater reciprocant. nŭmĕrŭs, & tempus dŭplex.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo porro procreantur, quo uocant τρισυλλάβους,
Τρίβραχυν primo loquemur, tūc sequētur cæteri.
Vt pedes sibi recursant temporum aduersi uice.
Nanqȝ huic aduersus ibat, qui tribus longis patet.
Hunc μολοττὸν noīarunt, hunc & ἱππεῖον uocant.
Temporum tria ille habebit, iste duplo tenditur.
Quæ tamen cum partieris, simpla duplis reddito.
Forma talis est minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilōgus tūc sonabit, quādo Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atqȝ longā tertiam,
Is erit ἀνάπαιστος, uides quot iste pes sit temporum.
Versus hic nunquā uăcillat hoc suo reddam loco.
Huius exēplum tenebis, quādo pŏpŭlōs nominas.
Δάκτυλον post hūc loqmur. nā priori aduersus est
Ordinis situ repugnans temporum consors modo.
Nam breues lōgā sequuntur, quādo dico Rōmŭlŭs
Horū uterqȝ tempus æquum librat ἄρσιν cum θέσει.
Cum duas longas sequetur una breuior syllaba,
Pēs ĕrit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuem primam locabis, & duas longas dein.
Nomina aut uertes uicissim, cum priorem dixeris
Αντίβακχον, nominato, qui reddit contrarius.
Temporum mensura, par est bina, ternis appara,

Vt pedum natura poſcet ante, uel retro breuem.
Forma ut eſt Rōmānus illi, ſic Cătōnēs alteri.
Septimū pedē loquemur, quē uocant ἀμφίβραχυν,
Cum duæ breues utrinq;, media longa ponitur,
Quale ſi uelis ămœ̄nŭs, aut ămīcŭs dicere.
Ἄρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora,
Et θέσει relinquat unum, uel licet uertas retro,
Ἄρσις uno ſubleuetur, deprimat θέσιν tria.
Par pari figura non eſt. pugnat unum cum tribus.
Nec modū duplici rependit, nec tenetur ſeſquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui ſequuntur Muſicam.
Pēs ădeſt ſupremus unus octo de triſyllabis
Ἀμφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continet intus breuem,
Rōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs,
Seſquiplo metimur iſtū, quinq; nam ſunt tempora.
Nūc duo ante, tria ſequūtur, nūc tribus reddes duo,
Italum ſi quando mutat graius accentus ſonum.
āppŭlos nā quādo dico, tunc in ἄρσει ſunt duo.
Σῶκράτην graius loquendo reddet in θέσει duo.
Creticum appellant eundem forte curetum genus,
Quo modos ludo ſub armis congruēteis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his ubique in uerſibus,
Optimus pes & melōdis, & pedeſtri gloriæ,
Plurimum oranteis docebit, quando pēne ĭn ultimo
Obtines ſedem, beatam terminet ſi clauſulam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος imam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchicos utroſq; fugito, nec repellas τρίβραχυν.
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum.
Nam ſolet longam τροχαῖος ſoluere in duas breueis,
Vnde & appellāt τροχαῖον, quē uocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequēs ἴαμβος τρίβραχυν è ſe procreat.
Soluit & σπονδεῖος unā, cum propagat δάκτυλον.
Cum prior ſoluetur, edet dactylo contrarium.
Ἀμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam.

Quin & amabas sæpe solués, quo cóponit breueis
Versus est, ut ille noster, quem probare debeo.
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa solui p duas breueis potest.
Dum suo pedi referuet præstituat tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progressio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quasi si repetam, quos docui διουλλάους iam.
Vnum ut faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελευσματικὸς primus erit, breueis habebit
Hic quatuor omneis, duo quia sunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnūtĭūs ut quis uocitetur,
Versum dabo, quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt ălĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs,
Hunc nos pedibus scandere conuenit iugatis.
Tĕtrămĕtrŭs ĕrit τρίβραχυς in fine resistet.
Πυῤῥίχιον habebit simul & semipedem imum.
Καταληκτικὸς enim dicitur ea clausula uersus,
Detracta sit ut quarta pedi syllaba quarto,
Quam syllaba, uel pes numeri datus minoris
Ita terminat, ut discrepet id, quod inde præstat.
Aduersus huic tempora bis quaterna sumet
Διασπόνδειος huic dicitur, ecce nomine ipso
Debent duplici tempora singuli quaterna.
Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæstica nec non uariantur inde metra.
Quasi si duo sint tempora qui quaterna reddunt.
Cum prima breuis, longa dein, tertia longa,
Post quarta breuis syllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος, geminum facit τροχαῖος.
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longæ prohibent ordine tres simul locatæ.
Ἀντίσπαστον enim mage lex heroica promet.

Est forma, Tārēntīnă uelut mœnĭă dicas.
Claudunt medias quando breueis utrinque lōgæ,
Est ante τροχαῖος, sequitur dehinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum uocitarunt χορίαμβον.
Nam qui χορεῖος dicitur, & τροχαῖος idem est.
Exemplar in isto facile est locare uersu,
Si rōmŭlĭdās dicere quis uelit quirites.
Sin prima breuis, longa sequens, itemq; rursus.
Sibi consimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite uocant, quia geminatur, διίαμβον,
Duplicemq; τροχαῖον uocitarunt διτρόχαιον.
Est forma prioris, quasi si Cŏrīnthĭōs quis.
Itidemq; sequentis quasi gāllĭcānē dicat.
Nunc reddo duos noīe quos ἴωνας ambos
Discrimine signant, dedit ordo quod locorum.
Longas siquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis subdimus, ut putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox πυῤῥίχιον,
Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum.
At qui breuibus præpositis, dēinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent uocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum uersibus istis toties recurrat hic pes?
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lāuīnĭă cum dicimus hæc tamen figura est,
Metrumq; facit, Σωταδικὸν quod uocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Σωτάδην locutum.
Ἀπ' ἐλάσσονος autem cui nomen indiderunt.
In nomine sic est διομήδης. μέτρον autem
Non uersibus istud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus totnumero iugando longas,
Idcirco uocari uoluerunt μυνάφειαν,
Anapæstica fiunt itidem per συνάφειαν.
Versus tamen & nun minus inde comparatur,

Qui sæpe pedes treis habeat, uel ille plureis.
Καταληκτικὰ quos syllaba terminat frequenter.
Solet integer Anapæstus & in fine locari.
Ἀπ' ἐλάσσονος unquam numero non cohibetur,
Sensum quoties terminat, aut carmina finit.
Longas ratio est ponere, non breueis in imo,
Pes integer ut si geminus, simulq; in aure
Dulcem sonitum tempora longiora linquant.
Ἀπὸ μείζονος autem breuior quod est secundus
Versus male ne desinat, adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita uersus erit de tribus, & semipede uno.
Treis dico iugatos fieri, & sempipedem unum.
Vt pæonici nominis ambo sint quaterni.
Is primus, erit longa cui locata prima est,
Quam continuo tres aliæ breues sequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius, & mox πυῤῥίχιον.
Cæcilius erit consimilis pedis figuræ.
Παιῶνα secundum faciet secunda longa,
Hinc fiet ἴαμβος prior, & πυῤῥίχιος alter,
Dicat quasi siquis magis hunc Horatius uult.
Hoc ordine fit tertius ut sit πυῤῥίχιος
Prior & socium post sibi copulet τροχαῖον.
Menelaus ei nomen erit simile locatum.
Quartum quoniam quarta facit syllaba longa,
Subiungit ἴαμβον prior hic pes πυῤῥίχιος,
Apto similes nomine pelopidæ sonabunt.
Et ἐπίτριτος æque genus est pæonicorum,
Totidem pedibus quia uarius tempore differt,
Septena etenim tempora singuli tenebunt.
Cum pæonici possideant quina priores.
Cum prima breuis syllaba, longæ ueniunt tres.
Hic primus habetur. pedibusq; post securis,
Ex ordine sunt nomina, quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος ἴαμβον sequitur quando priorem,

Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.
Migrante breui, consequitur pedem τροχαῖον
Idcirco secundus uocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille est breuis ŭbĭ tĕrtĭă currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, est sequens ἴαμβος.
Idemq; manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam perspicis hunc ἐπίτριτον esse
Versus simileis non sinit hic dari figuras,
Vt quibo tamen disparili notabo metro.
Primus ăgĭllīnōs pes efficit, altĕr ἀρχῖ μήδην.
Δημοσθένης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quasi Λαοδάμειος haberi.
Ἄρσιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet,
Binas parileis qui sibi syllabas habebunt.
Προκελευσματικὸς bina dabit sequens quaterna.
Qui sena tenent tempora, tena partientur
At quando genus funditur hoc ionicorum.
Longis dare nos tempora conuenit quaterna,
Et bina duabus breuibus dari necesse est.
Seruare uices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis utrisq; coget
Aptare duobus tria, uel quaterna ternis.
Sesquata ferè quod numeros pars secat istos.
Pespecta pedum regula si satis uidetur,
Iam possumus ipsis animum applicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, ubi aduertendum aliter eum sentire de bacchio, & palimbacchio, q̃ cæteri ferè omnes, quos ego quidem legerim, grammatici sentiăt. id quod his uersibus manifeste ostẽdit, Cum duas longas sequetur una breuior syllaba, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, Cum breuem primam locabis, & duas longas dein. Sed manifestius his de phalœcio choriabicó,
Nūllă mĕō – ∪ ∪ – iam sĕdĕăt – ∪ ∪ – tūrbă prŏfă

– ∪∪ – nălūcō ∪∪ – Nūllă mĕō – ∪ ∪ – pes efficit' geminatus utroq;. Iām sĕdĕat, – ∪∪ – choriamb' item Mox, tūrbă prŏſa, – ∪∪ – pes tertius accedit ſimilis. Pars illa, nălūcō, ∪ – – Bacchio aduerſus fiet pes, nam breuis ante eſt, Et geminæ longæ. Itē his paulo inferius, Tŭbă tĕr ∪∪ – .rĭbĭlēm ∪ ∪ – sŏnĭtūm ∪∪ – dĕdĭtæ ∪∪ – rĕcūruō, ∪ – – ănă pæſtūs ĭn ēſt quătĕrūl tĭmŭs ān tĭbācchŏs uides nălūcō, & rĕcūruō antibacchios eū appellare eodem metrophalæcio choriambico. ſolet enim eo genere carminis ſcribere, de quo tractat. unde carmē illud, Anapæſtus ineſt quater, ultimus antibacchos conſtat quatuor anapæſtis & antibacchio. Nec te perturbet, quod antibocchos, pro antibacchios dixerit. factum id eſt propter metrum uel συνεκφωνήσει. uel ἀποβολῇ. ſed placet ἀποβολῇ magis cum ſupra idem fecerit in eo uerſu, Pes erit βακχεῖος ἀντίβακχος autem tunc erit, ubi βακχος neceſſe eſt trochæum propter metrum. Quintilianus etiam bacchium e duabus longis, & ultima breui cōſtare dicit his uerbis. Longis breuem præcedētibus Bacchius, cui cōtrarius Palimbacchius erit. Idem quoq; habetur apud Atilium Fortunatianum, & in fragmentis illis antiquis ſine authoris nomine. Quæ Ianus Parrhaſius homo utriuſq; linguæ doctiſſimus, cum Mediolani publice bonas literas profiteretur, edidit. Cæteri uero omnes, quos ipſe quidem legerim, tam latini q̃ græci prima breui Becchium, ultima antibacchium, & cæteris lōgis cōſtare docent. Sed prætermiſſis latinis, quæ de pedibus Hepheſtion tradidit, ſubiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες. δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύο βραχειῶν ὁ πυῤῥίχιος ∪∪, τρίχρονοι

υ υ, τρίχρονοι δὲ δύο, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τροχαῖος — υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος. υ —, τετράχρονος δὲ εἷς ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτώ. τρίχρονος μὲν ἐκ τριῶν βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. υ υ υ. τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος — υ υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς υ — υ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς ὁ ἀνάπαιστος υ υ —. πεντάχρονοι ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βακχεῖος υ — —, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικὸς — υ — ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος — — υ. ἑξάχρονος δὲ εἷς, ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοττός — — —.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS. XVI.

Τετρασύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες δεκαέξ, ὧν τετράχρονος εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσματικός, υ υ υ υ, πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ τριῶν βραχειῶν, παίων α', — υ υ υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β'. υ — υ υ. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας· παίων γ'. υ υ — υ. ἐκ τριῶν βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, παίων δ'. υ υ υ —. ἑξάχρονοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος υ υ — —. ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος υ — — υ. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος — — υ υ. ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυτοποδία, ἢ διτρόχαιος — υ — υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία, ἢ διίαμβος υ — υ — ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ χορίαμβος — υ υ —. ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βραχείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος α'. υ — — —, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν ἐπίτριτος β'. ἢ καὶ τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μακαρικὸς — υ — —, ἐκ δύο,

μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτος γ΄. ἡ ἰαμβικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ῥόθιος — — υ —. ἐκ τριῶν μακρῶν, καὶ βραχείας, ἐπίτριτος δ΄. ἡ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μονογενής. — — — υ. ὀκτάχρονος δὲ ἐκ τεσσάρων μακρῶν, συνδυακὴ ταυτοποδία, ἡ διπλοσπονδειος.

Ecce uides ex Prima breui Bacchium, ultima Palimbacchium constare apud Hephestiōnem. Sed manifestius id ostenditur apud eūdem de metro choriambico. dicit enim choriambicum mistum desinere interdum in Bacchium, ut in hoc metro dimetro, qđ ipse appellat ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματος καλουμένου αἰολοσίκωνος, οὐκ ἐτὸς ὦ — υ υ —, γυναῖκες υ — υ. ὅμοιον. Πᾶσι κακοῖ — υ υ — σιν ἡμᾶς υ — —. ὅμοιον φλῶσιν ἐκεῖ — υ υ στ᾽ ἄνδρες υ — υ. ὅμοιον. Δεινὰ γὰρ ἔρ υ υ — γα δρῶσαι υ — — ὅμοιον. Λαμβάνομες — υ υ — θ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν υ — — υ — —. primi pedes ī singulis dimetris sunt choriābi. secūdi uel amphibrachi pro bacchijs, (nā in fine breuis pro longa in oī metro ponit᷑) uel Bacchij. Idē quoq; ostendit᷑ ubi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat, quod & raro dicit, & sicubi accidat, pér breue. quale est, ὁ ταῦρος υ — — δ᾽ ἔοικεν. υ — — κορίζειν υ — — τὴν ἀρχὴν υ — —. ὅμοιον. φράσαντες υ — — δ᾽ ἐπ᾽ ἔργοις υ — — προπηδᾷ υ — — στεγάνην. υ — υ hic omnes pedes sunt Bacchij, & ꝓpterea Bacchiacum metrum appellat. pæonicum uero. quia ē quinq; temporibus constat, ut pæon. Apud alios præterea græcos, quos ipse uiderim idem legitur de Bacchio, & Palimbacchio, quod ab Hephestiōne traditur. Ego igitur in tanta doctissimorum hominum controuersia dicam Virgilianum illud. Non nostrum inter uos tantas componere liteis. Quāquā nos, ut supra scripsimus, hac in re græcos seqmur. Sed de pedib' hactenus.

Nunc autem, ut utar uerbis Terētiani, perspecta pedum regula si satis uidetur. Iā possumus ipsis ani

mum applicare metris. Non tamen metris omnis generis (non tantum enim mihi datur ocij) sed solum, ut in fronte libri pollicitus sum, Heroico. Elego Iambico dimetro trimetro, tetrametro. Hendecasyllabo, Phalæcio. & Sapphico & quoniam trochaicum Iambico est contrarium, tum quia, siqs è trochaico creticum auferat, uersus remanebit integer Iambicus, de trochaico etiã tractabimus. Præterea quia Sotadeo metro scripsit potissimum de metris Terentianus, quem nos in hoc libro sæpe citamus, de Sotadeo quoq; metro scribemus. Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, ET QVID ARHYTHMO DIFFERAT.

Metrum est structura & copulatio uocum numero, modoq; finita. est aũt idem quod uersus, qui ideo sic dicitur, quod tandiu uerti debeat, quoad recte constituatur. μέτρον græcum est, latine dimẽsio dicitur, metimur enim uersum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem numerum esse uult Fabius, quod metrum certum, ac finitum habet spatium, rhythmus neq; finem habet certum, nec ullam in contextu uarietatem, sed qua cœpit sublatione, ac positione ad finem usque decurrit. præterea metrum in uerbis est tantum, rhythmus etiam in motu corporis. unde cum histrio indecenter signum aliquod egit, ἄρυθμος, cum decenter εὔρυθμος dicitur. Sunt & illa discrimina, quod metrum circa pedum diuisionẽ, Rhythmus circa sonum uersatur. tum metrum, etiam si absq; cantu proferatur, suã retinet proprietatẽ, Rhythmus sine cãtu, nihil ualebit. debet enim rhythmis inesse cãtus, qui, ut dixi, idem sunt, quod numeri. hinc Virgilius, Numeros memini, si uerba tenerẽ,

idest,psalmā ipsum,& cantum,sed exciderunt uerba. Horatius de Pīdaro,Nūerisq; fert lege solutis.

DE IIS, QVÆ ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue nouem. Genus. Species. Compositio. Cæsura. Figura. Depositio. Scansio. synecphonesis. Collisio.

Genus accidit metro,quia metrum omne aut principale est,aut deriuatum. Principalium metrorū genera,quæ μονοειδῆ,ac ὁμοιοειδῆ appellat Hephestion,sunt nouem,Iambicum,Trochaicum,Dactylicum,Anapæstum,Coriambicum,Antispasticum Ionicum à maiore, Ionicum à minore,Pæonicum. Deriuatiuorum uero multa, quæ uel additione,uel immutatione fiunt,& ad principale aliquod referuntur,ut sit Antispasticum Anacreontium,ac Gliconicum. Denominantur autem uel à pedibus,e quibus constant,ut Dactylica,uel ab inuentoribus,ut Phalæcia,uel ab ijs,qui frequenter his usi sunt,ut Asclepiadea,ut uel ab usu, ut Priapea,uł à numero syllabarū,ut Hendecasyllaba,uel à numero pedū,ut Senaria,quæ sex constant pedibus,quæ græce ἑξάμετρα dicuntur,uel à passionibus,ut Miura,Clauda. nam uersus,quorꝫ penultima ꝓ lōga breuis est,μειούρους dicim⁹,de qbus, cū de Heroico metro tractabim⁹,dicturi sum⁹. Qui uero ꝓ iābo spōdeū in sexto loco admittunt, σκάζοντας græci & χωλιάμβους,nos claudos dicimus.

Species accidit metro, quia sub uno genere metri, multæ sunt species,ut Adonium, Archilochium. Simonidium,Alcmanium,& cæteræ species quindecim sub dactylo. Sed quia de speciebus,quę sub singulis generibus continentur,lōgus fore tractatus uidebatur,eas consulto prætermisimus. Præterea non erat propositi nostri,de omnibus, quæ pertinēt ad artē metricam, hoc libro conscribere.

Compositio autem accidit metro, quia ex diuersis metrorum generibus uersus componi possunt, quales multi habentur apud Horatium.

Cæsura, quæ & incisum, & incisio, & sectio latine dicitur, græce autem κόμμα, & τομὴ, est decora terminatio in medio uersuum. Diuiditur autem trifariam. alia enim est semiquinaria, quæ græce πενθημιμερὴς dicitur, alia semiseptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochaica, quæ κατὰ τρίτον Pēthemimeres fit, cum post duos primos pedes syllaba relinquitur dictionem terminās, ut Tĭtÿrĕ – υ υ tū pă tŭ – υ υ læ – ecce læ syllaba remāet recisa à dictione pătŭlæ, & simul finit dictionē, & est principium pedis. & quoniam tenet de quinq; dimidium, nā duo, & semis bis, quinq; constituunt, Pēthemimeres appellatur. Hephthemimeres autem fit, cum post treis primos pedes syllaba similiter relinquiter dictionem terminans, ut Tĭtÿrĕ – υ υ tū pătŭ – υυ læ rĕcŭ – υυ bāns – ecce bāns remanet abscisa à dictione rĕcŭbāns, & simul finit dictionem, & est principium pedis. & quoniam habet de septem dimidium. nam bis tria & dimidium septem constituunt, Hephthemimeres dicitur. ubi obiter notandum ρης per η τα scribi debere, & declinari ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερὲς, ut ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀληθὲς quod & Terentianus ostendit eo uersu, Hoc πενθημιμερὲς medium de quinq; uocatur, πενθημιμερὲς enim neutraliter protulit & Hephæstion, & cæteri, quos ipse legerim, per ρης masculinum & fœmininum, & per ρες neutrum dicunt. Tum analogia quoq; suffragatur, nā sicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μέρος, ὁ καὶ ἡ εὐειδὴς καὶ τὸ εὐειδὲς ab εὖ & εἶδος & id genus multa à neutris in os cōposita sic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ

τὸ πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερὲς. alterum enim à πέντε & ἥμις, & μέρος, & alterum ab ἑπτὰ, & ἥμις similiter, & μερὸς componitur, unde τ in θ transit propter aspirationem, quam inuenit super ἥμις. Perperam igitur puto hæc nomina scribi per ἰῶτα, erroreq; inde natum, quia ætate nostra ἦτα & ἰῶτα eodem sono pronũciantur. quãquam ne hoc quidem probo. sed de hoc in fragmentis nostris. Versum ergo illum apud Terentianum cẽseo scribendum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte uocarunt. Trochaica autem fit, cũ post duos primos pedes trochæus remanet dictonẽ terminans, ut Nil nõ – – strĩ mĭs sẽ – ∪ ∪ rẽ rĕ – ∪. ecce rẽ rĕ trochæus est, abscissus à dictione miserere post duos pedes, simulq; finit dictionem, & incipit pedẽ dactylum scilicet, nam alium nõ potest. is uero est, rẽ rĕ mŏ – ∪ ∪. Sunt qui quartam addunt Bucolicam, quã τετραποδίαν dicunt. Sed ea nõ est cæsura. nã neq; secat dictionem, neq; post quatuor pedes relinquitur syllaba dictionẽ terminãs, sed est qualitas Bucolici carminis, ut pes quartus sit dactylus dictionem terminans, atq; ideo τετραποδίαν appellant, ut Quõ tẽ – – Mœrĭ pĕ – ∪ ∪ dĕs ãn ∪ – quõ uĭă – ∪ ∪. Dicta ẽ aũt Bucolica, quia peculiaris est bucolici carminis. Ea sic frequẽter Theocritus usus est, ut paucos apud illum inuenias uersus, in qbus non sit dactylus in quarta sede dictionem finiens, quales hi sunt statim in principio, ἁδύ τι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἁπίτυς αἰπόλε τήνα, ἁποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τύ. Τυρσίδες. μετὰ πᾶνα τὸ δεύτερον ἆθλον ἀποίσῃ. sic cæteri fere omnes. id qđ manifestius ostendemus scãdendo ἁδῦ τῖ – ∪ ∪ τὸ ψῐθῦ – ∪ ∪ ρῐ σμᾰκαῖ – ∪ ∪ ἁπῐ τῠς – ∪ ∪ αἰπὸ λἑ – ∪ ∪ τήνᾰ, – – ἁπὸ τῐ – ∪ ∪ ταῖς πα – – γαῖ σῐ μἑ – ∪ ∪ λῐσδἑ ταῦ, – ∪ ∪ ἁδῦ δἑ – ∪ ∪ καῖ τῦ – ∪ τῦρσῐς – – δἑ τρῖ

τᾰ – ∪∪ πᾱνᾰ τŏ – ∪∪ δεῦτĕρŏν – ∪∪ κέλονᾰ – ∪∪ πησῃ – –. ecce in trib' cōmunis uersib' dactylus in quarta sede dictionē terminat. De quo Seruius Carmen autem bucolicum debet quarto pede terminare partem orationis, q̄ pes si sit dactylus, meliorem efficit uersum, ut Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Primus etiam pes secūdum Donatū, & dactylus esse debet, & terminare partem orationis. quam legem Theocritus uehemēter obseruat, Virgilius non adeo. Ille enim in paucis uersibus ab ista ratione deuiauit, hic etiā ī paucis secutus est. hæc Seruius. Terentianus de hoc metro sic inquit, ubi etiam duos ex p̄dictis Theocriti uersibus latinos fecit,

Pastorale uolet cum quis componere carmen,
Tetrametrum absoluat, cui portio demitur ima,
Quæ solido à uerbo poterit connectere uersum.
Bucolicon siquidem talem uoluere uocari.
Plurimus hoc pollet siculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam uersum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus submūrmŭrăt en ibi Pastor,
Proxima fonticulis, & tū quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem totō prŏpĕ carmine seruat.
Noster rarus eo pastōr Mārŏ, sed tamen inquit,
Dic mihi Damœta, cuiūm pĕcŭs? an Melibœi?
Non, uerū Ægonis. nupēr mĭhĭ tradidit Ægon.
In tragicis iunxere choris hūnc sæpe diserti
Annæus Seneca, & Pompōnĭŭs ante secundus.
Tale dedit nobis Pompōnĭŭs.
Pendeat ex humeris dulcīs chĕlȳs.
Et numeros edat uariōs, quĭbŭs
Adsonet omne uirēns nĕmŭs,
Et tortis errans qui flēxĭbŭs,

In quibus omnibus, uides in quarto loco dactylum perficere dictionē. Non est igitur Cæsura, sed pes

cuſſare bucolici carminis. Hăc Priſcianus de duo-
decim carminibus paſſionem quandam appellat.
Sunt præterea qui in quarto etiam loco trochæũ
collocant, quod uix unquam inuenias. Terentia-
nus tamen uidetur ſibi finxiſſe hunc uerſum, quẽ
& Diomedes citat, Quæ pars longa remiſerat ār-
mă, nŏuare parabant, ubi ārmă pes quartus tro-
chæus eſt, quem ſequens dictio nouare facit da-
ctylum, ārmănŏ. Verſum autem, qui ex prædictis
nullam habet cæſuram, non eſſe heroicum dicũt.
non quia nuſquã inueniatur, Nam Virgilij ille ta-
lis eſt, Magnanimi Iouis ingratum aſcẽdere cubi-
le, in quem nulla ſpecies ex prædictis incidit, ſed
quia quã rariſſimum eſt. Euitandum igitur, quod
perrarum eſt. nam, ut idem Terentianus ait, Nec
eſt notandus unus in tot millibus. Neceſſe eſt igi-
tur aut unã, aut duas ex prædictis in uerſu eſſe cæ-
ſuras. tres enim rariſſime eſſe poſſunt, nam ſi ſemi-
quinariam habet, trochaicam raro habere poteſt,
niſi monoſyllaba dictio īteruenia t, ut Munera cla
ra dedit, dăt ēidẽ debita patrĭ dīt, dăt – ᴗ troche᷒.
Contra ſi tertiam trochaicam habet, ſemiqnariam
raro haaere poteſt. Si ergo tale quis cõfingat car-
men. Nūpĕr quĭdām dŏctōs cœ̄pĭt ſcrībĕrĕ uĕr-
sūs, uel tale, Dūlcĭă dŏctī cārmĭnă uātēs, cūltă-
quĕ pāngūnt. imperitus exiſtimabat̕, ac ridiculus.
Simile enim eſſet, ac ſiquis non uiciſſim mouẽdis
pedibus incederet, ſed ſaltuatim, uel iunctis pedi-
bus, uel altero, ut qui monomeri dicũtur ſingulis
cruribus. Debĕt igit̕ pedes īter ſe diuidere dictio-
nes, uel ſic, āgrē – – ſtēm tĕnŭ – ᴗ ᴗ ī mū – – sām
mĕdĭ – ᴗ ᴗ tātĭs ă – ᴗ ᴗ uēnā – – ubi nullus pes
integra ꝯſtat dictione, uel ſic, Pāndĭtŭr – ᴗ ᴗ īntĕrĕ
– ᴗ ᴗ ā dŏmŭs – ᴗ ᴗ ōmnĭpŏ – ᴗ ᴗ tēntĭs ŏ – ᴗ ᴗ
lȳmpī – – ubi Penthemimeres tantum comma in-

uenitur ā dŏmūs – u u. Formantur autem hæ cæ-
ſuræ figuris tribus, Simplici, Compoſita, Coniun-
cta. Simplex eſt, cum una tantum ſectio inuenitur
in metro, ut in precedenti uerſu. Panditur interea.
Compoſita, cum duæ, ut Tālĭbŭs – u u ĭlĭŏ – u u
neūs cūn – – ctī sĭmūl – u ōrĕ frĕ – u u mĕbānt
– – neūs cūn – – ctī sĭmūl – u u duo commata.
Cōiūcta, cum tres, ut infān – – dūm rē – – gīnă iŭ
– u u bēs rĕ nŏ – u u uā rĕ dŏ – u u lōrĕm – u. dūm
rē – – gīnă iŭ – u u bēs rĕ nŏ – u u cæſuræ tres.
In anapæſtico tñ metro contrariū ſit. nā illud opti-
mum eſt, cuius ſinguli pedes partem oratiōis fini-
unt. quale eſt, Sĭmĭlēīs u u – nōbīs – – uŏlūmūs
u u – pŭĕrōs u u – ēdĕrĕ – u u mātrēs – –, tū quŏ
quĕ – u u pĕrgĕ – u. id qđ in cęteris metris uitioſū ē.
Figura in metro eſt uariatio pedum per ſingulas ſe-
des. unde carmen heroicum duas & triginta reci-
pere figuras poteſt. Iābicum mille, centum, & ui-
ginti qnq;. Figurarū Heroici uerſus tres sūt modi.
Primus modus eſt μονοσχηματικὸς id eſt unius figurę,
cum omnes uel ſpondei fuerint, & ſpōdaicus uer-
ſus dicitur, Qualis ille Ennianus, ōlī – – rēſpōn-
– – dīt rēx – – ālbā – – īlūn – – gā ī – – qđ uix
unq̄ inuenias apud noſtros, uel fuerint omnes da
ctyli præter ultimū, Qualis ē ille, Sōluĕ mĕ – u u
tūs. fĕrĕ – u u hæc ālĭ – u u quām tĭbĭ – u u fāmă
să – u u lūtĕm – u. q uerſus dactylicus dicit̃. habet
igitur hic modus duas figuras, alterā ex omnibus
ſpōdeis, alterā ex quinq; dactylis, nā ultimus ſem
per ſpōdeus eſſe debet, uel pro ſpondeo trochæus.
Secundus modus eſt πεντασχηματικὸς, id eſt figurarū
quinq;, cum uerſus uel eſt ſyllabarum ſedecim, de
quinq; pedibus unam habens ſpōdeum uarie per
quinq; regiones percurrētem, qualis ille eſt, Aeŏ
lĕ – u u nānquĕ tĭ – u u bī dī – – uūm pătĕr – u u

Atqꝫ hōmī – ∪ ∪ nūm rēx – – uel est syllabarū tredecim de quinqꝫ pedibus unum habens dactylū uarie per quinqꝫ regiones mutatū, qualis ille est, Aēnē – – ās mœ – – stō dē – – fīxūs – – lūmĭnă – ∪ ∪ uūltū – –. habet hic modus figuras decem, quinqꝫ, cum unus spondeus inter quatuor dactylos uariatur, & rursus quinqꝫ, cum unus dactylus inter quatuor spondeos.

Tertius modus est δεκασχηματικός, idest figurarū decem, cum uersus, uel est quindecim syllabarum de quinqꝫ pedibus duos habens spōdeos promiscue per quinqꝫ regiones uariatos, Qualis ille est, ārmă uĭ – ∪∪ rūm quē că – ∪∪ nō trō – – ǣ quī – – prīmūs ăb – ∪ ∪ ōrīs – –, uel est syllabarum quatuordecim de quinqꝫ pedibus duos habēs dactylos per quinqꝫ regiones uariatos, Qualis ille est, Tūnē – – cēdē mă – ∪∪ līs, sēd – – cōntra aū – – dēntĭŏr – ∪ ∪ ītō – –. Habet hic modus uiginti figuras decē cū duo spōdei inter treis dactylos uariātur, & rursus decē, cū duo dactyli inter treis spondeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde uiginti atqꝫ oēs simul duæ & triginta.

Est etiam alia cognoscēdi figurarum ratio in omni metro, uidelicet cum computaueris, quot singula loca cuiuscunqꝫ metri recipiant pedes, multiplica numerum pedum, quos singula priora loca accipiunt, per numerū pedum, quos accipiunt loca sequentia, ut in Heroico, Primus locus duo admittit pedes, spondeum, & dactylum. Secundus item duos, bis duo, fiunt quatuor. Tertius etiam duos, bis quatuor, fiūt octo. Quartus quoqꝫ duos, bis octo, fiunt sedecim. Quintus item duos, bis sedecim, duas & triginta figuras constituunt. Eodem modo in iambico. Primus locus admittit pedes quinqꝫ secundus treis, ter quinqꝫ fiūt quindecim.

Tertius item quinque, quinquies quindecim, fiunt septuaginta quinq;. Quartus treis, ter septuaginta quinq;, fiunt figuræ ducentæ & uigintiquinq;. Quintus similiter quinq;, quinquies ducentæ & uiginti quinq; faciunt mille & ducentas, & uiginti quinq; figuras. Et sic in cæteris metris, quorum loca diuersorum pedũ sunt capacia, ut in Anapæstico, & trochaico inuenire figuras poteris. Sed, ut quod dicimus, appareat exẽplo manifestius, Heroici uersus duas & triginta figuras, breui, & longo notatas accentibus subiungemus.

OMNES SPONDEI.

— —	— —	— —	— —	— —	— —

OMNES DACTYLI PRÆTER SEXTVM

— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —

SPONDEVS INTER. IIII. DACTYLOS VARIATVS.

— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— ∪ ∪	— —
— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— ∪ ∪	— —	— —

DACTYLVS INTER. IIII. SPONDEOS VARIATVS.

— ∪ ∪	— —	— —	— —	— —	— —
— —	— ∪ ∪	— —	— —	— —	— —
— —	— —	— ∪ ∪	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— ∪ ∪	— —	— —
— —	— —	— —	— —	— ∪ ∪	— —

II. SPONDEI INTER. III. DACTY- LOS VARIATI.

– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– –

II. DACTYLI INTER. III. SPON- DEOS VARIATI.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– –	– ∪ ∪	– –
– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– ∪ ∪	– –	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –	– –
– –	– –	– ∪ ∪	– –	– ∪ ∪	– –
– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	– –
– –	– –	– –	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –

DE POSITIONE METRORVM.

Depoſitio eſt, qua cognoſcimus plenũ ne ſit metrũ an abundet, an minuatur aliqua ſyllaba.

Depoſitionis gñã ſunt quatuor. ἀκατάληκτα, καταληκτικά, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα.

A κατάληκτα dicunt metra, qñ ultimũ pedẽ integrum hñt, quale eſt paſtorale illud Pōponij Secundi, qđ

citat Terētian⁹. Pĕndĕăt ĕx hŭmĕrīs dŭlcīs chĕlys. est. n. tetrametrũ ꝯstās e quatuor integris pedibus. Itē illud, qđ citat Hephæstion, μῶσ' ἄγε – ∪ ∪ καλλίο – ∪ ∪ πα, θύγα – ∪ ∪ τερψίος – ∪ ∪ est enim dactylicum tetrametrum, cui nihil deest.

Καταληκτικά uero dicuntur, quibus in fine deest syllaba, qualia sūt heroica omnia, quæ legitimos pedes habent dactylos, sed minuunt in fine unā syllabam, nc, ut Priscianus ait, sit impedimēto sequenti uersui. Quale & illud Horatij, Mea renidet in domo lacunar. Est enim metrum senarium iambicum una syllaba minus, & scanditur sic, mĕā ∪ – rĕnī ∪ – dĕtīn ∪ – dŏmō ∪ – lăcū – ∪ năr ∪. hic năr syllaba pro integro ponitur. sic apud græcos, χαίροις – – ἄνῦμ ∪ – φαχαι – – ξέτω ∪ – δ'ογαμ – ∪ βρὸς ∪, hic βρὸς syllaba pro integro ponitur pede. Vbi notandum, quod cum pes, ex quo conficitur principaliter metrum, constat e tribus syllabis, potest uersus etiam duabus esse syllabis minor, cuius quia non erat ad manus exemplum, tale ipsi confinximus dactylicum trimetrum catalecticū, Vætĭ qĭ – ∪ ∪ sī mălŭs – ∪ ∪. es Ecce es prima syllaba tertij dactyli pro integro ponitur dactylo, & dicit' hic uersus terminales in syllabam. Nam cum ex tribus syllabis una tantum inuenitur in metro, dicit' terminale in syllabam. græce καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν, cum uero duæ inueniuntur, ut in singulis heroicis, dicitur terminale in duas syllabas, græce καταληκτικὸν εἰς δισυλλαβον. καταληκτικὸν autē εἰς συλλαβὴν, apud Hephæstiōnem tale est, ἐν δὲ βοι – ∪ ∪ θου σία – ∪ ∪ δης –, ubi δης syllaba pro triū sallabarum dactylo ponitur.

Υπερκατάληκτα dicuntur metra, quando una, aut duæ supersunt syllabæ, quale est Boetij illud Dactylicum Alemanium Trimētrum hypercatalectū

ōmne hŏmĭ – ∪ ∪ nūm gĕnŭs – ∪ ∪ īntĕr – – rīs – ubi ris abūdat. cum uero amplius est duab⁹ sylla bis, qđ pōt iueniri, quoties metrū ē trisyllabis constat pedibus, quale foret hoc anapæsticum monometrū hypcatalectū. Pĕrēānt ∪ ∪ – hŏmĭnēs ∪ ∪ – mălī ∪ – i quo mălī duæ syllabæ abundāt id uero nos cōfiximus, qa nullū memineramus legere tale exēplum apud nostros. Hephæstiō uero tale recitat, ἀ δι' κξ ∪ ∪ – τεμιχῶ ∪ ∪ – κόχαι ∪ – est enim carmen Anapæsticum Monomĕtrum Hypercatalectum abundans duabus syllabis.

Βραχυκαταληκτα dicuntur metra, cum deest fini integer pēs. Sed quia neq; huius generis metrum succurrebat, tale ipse composui trimĕtrum iambicum brachycatalecton, Păucī bĕā – – ∪ – tī nām bŏnī – – ∪ –. Păŭci ∪ –. Deest enim sextus pes īteger, ut sit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

Scansio in metro est legitima metri in singulos pedes distinctio, ac dimensio. Dimensio autem scandi metra μεταφορικῶς. quia sicut per scalarum gradus ascendentes uicissim mutando pedes incedimus, ita scandendo mĕtrum incedere uidemur dimetiendis, ac distinguendis pedibus. Et notandū metra omnia binis pedibus scandi præter dactylicum, quod græci κατὰ διποδίαν dicunt, ut Bĕātŭs īl ∪ – ∪ – lĕ, quī prŏcŭl ∪ – ∪ – nĕgŏtĭīs. Hinc Terentianus,

Sed ter feritur, hinc trimĕtrus dicitur.

Scandendo binos quod pedes coniungimus. Ideo autem dactylicum excipitur, quia cum dactylus, & spondeus sint æquales temporibus, non est timendum, cum singulis pedibus scāditur, aliud uideri metrum, quàm dactylicum. Quod si fiat in

Iambico, non iambicum uideri, sed hetoum pote-
rit. & propterea κατὰ διποδίαν scandi debet cau-
sam pulchre docet Terētianus his senarijs iābicis.

Sed paulo abimus longius Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per singulos,
At iste binos scanditur, causam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari.
Tantum loco, uel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos necesse est reddere,
Qui sedis huius iura semper obtinet
Scandendo, & illic ponere adsuetam moram,
Quam pollicis sonare, uel plausu pedis
Discriminare, qui docent artem, solent.
Si primus ergo Pes eam sumet moram,
Sibi iam receptum est subdere heroos pedes,
Versum uidebor non tenere iambicum.
Sed quia secundo nunquam iambus pellitur,
Moram necesse est in secundo reddere,
Et cæteris, qui sunt secundo compares.

Sic fit trimētrus, qui fuit senarius. Crescunt autem sic iūctis pedibus ad Hexamētrum usq; nam Monomētrum dicimus, quod duobus pedibus constat, Dimētrum, quod quatuor. Trimētrum, qđ sex. Tetramētrum, quod octo, Pentamētrum, qđ decem. Hexamētrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Συνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cū duæ uocales nulla interueniente consonante, pro una accipiuntur. Et uel longa & breuis pro longa ponitur, ut, Fixerit æripedem ceruam Tirynthius heros, ubi æ longa & breuis pro una longa accipi-

untur, & fit dactylus ǣrĭpē – ∪ ∪, uel cum breuis, & longa pro una longa, ut Vnĭus ob noxam, & furias Aiacis oilei, ubi ei breuis & longa pro lunga. sic in Aureo & aureis eo & ei, breuis & longa pro una longa, ut Solio cum Iuppiter aūrĕo, & Dependent lychni laquearibus aūreīs. Idem. Fērreīque Eūmĕnĭdum thalami, & Centum, ǣreī claūdunt uectes, in ferrei. & ærei, e i breuis & longa, pro una longa.

Idem quoq;, sæpe fit in Dehinc, Deinde, Deinceps, Proinde, Deest, Deerat, Deerit, Deerunt. Vt, Eurum ad se zephyrumq; uocat, dehīnc talia fatur. Et, Incipe Damœta, tu deīndĕ sĕquere Menalca. Et, Proīndĕ tŏna eloquio. Et Redde age quǣ deīnceps risisti præmia, apud Horatium. Martialis.

Sin Mecœnates, non deērūnt Flacce Marones.

Lucanus.

Nōn deēst pro lato ieiunus uenditor auro.

Iuuenalis,

Pathicus nunquam tibi deērĭt ămicus. Ouidius,

Hoc ego quod uocī deērat plangore replebam, quāquam dĕērūnt, Anapæstus, dĕērĭt ă. proceleusmaticus cī dĕ ē dactylus esse possunt. Cui, & huic sæpe pro una syllaba inueniuntur, ut Cuī pătĕt in tactam dederat. Et.

Huīc cōniux Sichæus erat. Inueniuntur etiam dissyllaba. statius.

Lǣtŭs hŭic dono uideas dare thura nepotes. Idē

Fālsŭs hŭic pennas, & cornua sumeret æthræ.

Terētianus de pedibus ēst hŭ – ∪ īc ăd – – uērsŭs – ∪ īllĕ – ∪, quī dŭ – ∪ ās lōn – – gās hă – ∪ bĕt ∪. Idem, Nānque hŭ – ∪ īc ăd – – uērsŭs – ∪ ībĭt – ∪, quī trĭ – ∪ būs lōn – – gīs pă – ∪ tĕt ∪. est enī carmen trochaicum, quod locis imparibus trochæum

chæum ſuſcipit, in locis autem paribus etiā ſpon-
deum, ut manifeſtius oſtendemus, ubi de metris
tractabimus, Idem de literis, quem & Priſcianus
citat, Verū ūt cūī – – ∪ ∪ que ēſt prōxĭmī – – ∪∪
tās lō – ∪ cī sō – ∪ nī uē – ∪. Idē, ēx ōrdĭnē – –
∪ ∪ fūlgēns, cūī – – ∪ ∪ dāt lō – ∪ cūm sī – ∪ nō
pēs. uides cui non modo diſyllabum eſſe, ſed etiā
pyrrhichium, quod eſt notandum. eſt enim car-
men ſotadeum, quod conſtat à duobus Ionicis à
maiore & triſius trochæis, ut uides notatum bre-
ui & longo accentibus. Terentianus de eodem.

Cuī brĕuis manebit, atq; longa fiet addita.
Cuī sŭpĕr non digna dixit hyems, & ſolis mala,
Dixit & cūi tū fauos, pes hinc nihil primus ſat eſt.
Sic enim uel prima longa, uel prior fit ſyllaba.
Dactylus nam cuī sŭpĕr – ∪ ∪ cūi tū – – ſequens
ſpondeus eſt.
Conſonans quia poſt ſecuta tempus adiuuit breue.
& Paulo inferius.

Nanq; ſi. Cu. præferatur, ſyllabæ fient duæ.
Tertia his quod implicari nulla uocalis poteſt.
Sed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues.
Cŭi sŭpĕr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
Syllabas ſed pes habebit quatuor totas breueis.

Apud Hephæſtiōnem aliæ etiam recitantur ſpe-
cies Synecphoneſeos, quas quia non memini le-
gere apud noſtros, ſubiungam græcas. hæ uero
ſunt, cum duæ longæ pro una longa, aut duæ bre
ues pro una breui, aut pro una longa accipiūtur.
Duæ lōge pro una longa, ut illud, quod citat He-
phæſtiō, ἠσυχᾶ λις – ∪ ∪ ὅ ττιγυ – ∪ ∪ ναὶ κασά – ∪ ∪
νέλλι δας – ∪ ∪ ἤπερο – ∪ ∪ πόδ' εις – –, ubi ἠ οὐχ pro
una ſyllaba ponūt. & illud, ut idē citat. βουκόλ' ἴ –
∪ ∪ πεὶ οὔ τεκα – ∪ ∪ κῶ, οὐ – – τ' ἄφρονι – ∪ ∪ φωτὶ ε

– ∪ ∪ οικας – ∪. πεὺ οὐ, pro una syllaba. Duæ breues pro una lōga, quale est, πέα μέν – – μοικατὲ – ∪ ∪ αξεπο σειδά – – ωνὶν – ∪ ∪ πόντῳ – – πα duæ sūt breues pro una longa. Itē illud Sotadis σεὺων μελι – – ∪ ∪ κηπηλιάδα – – ∪ ∪ δεέξιονκα – – ∪ ∪ τ᾽ὠμόν. est enī carmen Ionicum à maiore tetrasyllabum catalecticum, ubi λια duæ breues pro una breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium sexto æneidos, Quin protinus omnia, ubi in omnia duæ breues pro una longa positæ uidentur, debet enim heroi cum metrum esse catalecticū Heu, & hei diphthōgi sunt, ut ēheū quam pingui macer est mihi Taurus in eruo, & Heī mihī qualis erat. ubi, quia cū pronūciamus hei, utraq; uocalis simul sonat, admonemur, & græce & latine diphthongos propè omnes perperam ætate nostra pronūciari, ut obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS.

Collisio, quæ & συναλοιφὴ, & ἔκθλιψις græce dicitur fit in metro, cum dictio desinit in uocalem, uel in M literam, & sequens item à uocali incipit. tunc enim prior uocalis uel M cum sua uocali excluditur, ut Littora, mūltum īlle ēt terris iactatus & alto, uel sic, mūlt'īl – – l'ēt tēr – – ūt græci faciunt exclusa uocali, & accentu, ubi uocalis deest appositio, quem uocant ἀπόστροφον. ut ἄδυ᾽ἔχουσ᾽ἐρίφως ποταμὲ λέξεται ἐς δύο πέλλας, pro ἄδυο ἔχουσα ἐρίφους. fit etiam in fine uersus, cum in uocalem, aut in M literam desinens, superabūdat syllaba, & sequens uersus incipit à uocali, Quale illud est, Ecce furēs animis aderat Tirynthīus, omnemq; Accessum lustrans, eliditur. Ea que, coniunctione, &

scanditur, quācēs— —. Item illud.

Aut dulcis musti uulcano dēcŏquĭt hūmōrem.
Aut folijs undam tepidi despumat aheni, ubi M cum sua uocali à dictione humorem eliditur, & R dictioni sequenti adiungitur sic, r' āutfōlĭ— — ∪ quod non liceret facere, nisi sequens uersus à uocali incipiat, ut possit fieri collisio. huiusmodi autē uersus græce ὑπέρμετρος, latine hypĕrmĕter penultima correpta dicitur, ος in er conuersa, ut ἀλέξανδρος Alexander. κάπρος Caper.

DE METRO HEROICO.

Heroicum metrum Hexametrum est, è sex enim pedibus constat. Suscipit autem dactylum & spondeum omnibus in locis indifferenter, præterquā in ultimo ubi uel spondeus, uel pro spondeo Trochæus esse debet, quia in omni metro ultima breuis syllaba pro lōga accipitur, quod uidet' aliquid uacantis temporis ex eo, quod insequitur, accedere. quāquam, ut ait Quintilianus, Multum refert utrum longa sit, quæ claudit, an pro longa. Neq; enim tam plenum est. Interdum etiam inuenitur dactylus i sexto, ut, īnsĕrĭ — ∪ ∪ tūr uē — —ro ēx fœ— — tū nŭcĭs ∪ ∪ —ārbŭtŭs— ∪ ∪hōrrĭdă —∪∪ quod tñ nunquā fit, nisi sequēs uersus à uocali incipiat, ut supra ostendimus. Sequitur enim, ēt Stĕrĭles platani malos gessere ualēteis. elisa igitur A ex horrida, d, sequenti dictioni. quæ à uocali incipit, connectitur, sic, dēt stĕrĭ — ∪ ∪, & hōrrĭ remanet pro spōdeo trochæus. Tale est & illud, Et spumas miscent argēti, uiuaq; sūlfŭră, Idæasq; pices scāditur enim sūlfŭ — ∪. Rĭdæ — —. præterea licet spondeus omnem sibi uendicet locum, tamen ra

ro inuenitur in q̃nto, & rarius, nisi præcedat dactylus, ut aũt lē – – ueis ōcrĕ – ᴗ ᴗ ās lēn – – tō dũ – – cũnt ār – – gentō – –. Item ēt cō – – ſtām lōn – – gō sūb – – dūxĭmŭs – ᴗ ᴗ āppēn – – nīnō – –, Suſcipit quoq; loco dactyli ꝓceleuſmaticum, & Anapæſtum, ſed illum raro, hunc rariſſime, ut Tītўrĕ – ᴗ ᴗ pāſcēn – – teīs ā – – flūmĭnĕ – ᴗ ᴗ rĕĭcĕcă ᴗᴗᴗᴗ pēllās – –. Et, tĕnŭĭă ᴗᴗᴗᴗ nec lanæ per cœlũ uellera ferri, & Gĕnŭălă ᴗᴗᴗᴗ bant. & Labat ărĭĕtĕ ᴗᴗᴗᴗ crebro, quãquã, ut Terentianus ait, Tĕnŭĭă, & gĕnuălă, poſſunt eſſe dactyli, ubi u ſit conſonans. Idem in ărĭĕtĕ dici poteſt, ut & i ſit conſonans, quod ita ſeruaſſe uidetur Virgilius, ut nũquam uſus fuerit proceleuſmatico, niſi ibi & ſynæreſis fieri poſſit. Anapæſtũ uero tantum ſemel memini legere apud eundem. Flŭuĭō ᴗ ᴗ –. rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiam & Creticus, & palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem uolunt Heroicũ, uel quod heroũ facta Homerus primus hoc uerſu cecinerit. Vnde Horatius.

Res geſtæ, regumq́;, ducumq́; & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus,

uel quod uetuſſimus, & ante omneis primus hic fuerit uerſus heroica enim uetera, & antiqua dixerunt, uel quia ualida, & magna hoc metrō canantur, quales ſunt heroes. Idem & dactylicũ, & heroum, & Hexametrum, & epos, & Deliacũ, & Pythicum nominatur. Dactylicum à pede, quē præcipue ſuſcipit. Heroũm, uel ut ſupradictũ eſt, uel forte, quod heroo pede præcipuæ conſtet, qui eſt idem cum dactylo. Hexametrum, quia ſex metris hoc eſt pedibus, fertur. Epos ut græci dicunt ἀπὸ

τοῦ ἐπιθεῖναι τὰς βάσεις ἀλλήλαις, uel quia ἔπος στίχος ἔμμετρος. facilius enim hoc carmine uerba decurrunt dimensione inuicem cohærentia præter cætera delectabilius. Deliacum à Delio Apolline. Pythicum, quia cum Apollo pythona serpentem Delphis necasset in ultionem matris accolæ timore perculsi, carmē primum heroicum hexametrū è sex spondeis compositum cecinerūt, deinde læti occiso serpente idem carmen concitata uoce è sex iambis protulerunt, quod fuisse dicit Athenæus ἰὴ — παιάν — ἰὴ παιάν — ἰὴ — παιάν — ut iota in ἰὴ producatur, idē præterea si corripiatur, & παι in παιάν similiter sequente uocali, erunt sex iābi. sic ἰὴ ∪– παιάν ∪– ἰὴ ∪– παιάν ∪– ἰὴ ∪– παιάν ∪–. Sed, ut clarius appareat quod dicimus, subiūgemus de hac fabula Athenæi uerba. Κλέαρχος ὁ Σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος τῶν τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμιῶν τὴν Λητώ φησιν ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀνακομίζουσαν εἰς Δελφοὺς Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κληθέντος Πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ Πύθωνος ἐπ᾽ αὐτούς, ἡ Λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔχουσα, προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑπὸ τὸ πέδιλον τῆς χαλκῆς εἰργασμένης Λητοῦς ὃ τῆς τότε πράξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτανον ἐν Δελφοῖς, εἶπεν ἵε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατέχοντα τὸν Ἀπόλλωνα. τοῦτο δ᾽ ἐστίν, ὡς ἂν εἴποι τις, ἄφιε παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φασι τό, ἰὲ παῖ, καὶ ἰὲ παιάν. Et paulop᾽ sub. τὸ δὲ ὑφ᾽ Ἡρακλείδου τοῦ Ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πέπλασται ὧδε σπονδαῖς τοῦτο πρῶτον εἰς τρεῖς εἰπόντες θεὸν οὕτως, ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν. ἰὴ παιάν, ἐκ ταύτης γὰρ τῆς πίστεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀντιθέντι τῷ ἡρῴῳ, φάσκων τοῦ θεοῦ τὸν ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων

ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων ἴη παιὰν, ἡρῷον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ἰαμβεῖον. διὰ δὲ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τίς, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται.

Idem & Terentianus recitat, in quo græcum carmen deprauatum ex Athenæo correximus. Primum enim fuisse hexametrum e sex spondeis, inde e sex iambis refert his uerbis.

Hexametros tradit genitos duo prima uetustas,
 Herous ille est, hunc uocant iambicum
Nam pedibus senis constare uidemus utrunque.
 Diuersa quanquam lex sit ambobus, pedum.
Additur hæc gæmino non absona fabula metro,
 Seu uera res est. spectet authorem fides.
Cum pueris premeret Pythōna sagittis
 Apollo, delphici feruntur accolæ
Hortantes acuisse animum bellantis, ut illos
 Metus habebat, aut propinqua adoria.
Tendebat geminas pauida exclamatio uoces,
Ἴη — — παιὰν — — ἴη — — παιὰν — — ἴη — — παιὰν. — —
Spōndēis īllūm prīmō nātūm cērnīs sēx,
 ēx pārtĕ uōcēs cōncĭtās lǣtī dăbānt,
 ἰη ∪ — παιὰν ∪ — ἠ ∪ — παιὰν — ∪ ἰη ∪ — παιὰν ∪ —
 ĕt hīnc pĕdūm tŏt ōrtŭs ēst ĭām bĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLINIS CVM PYTHONE.

Τοῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα, κατακελευσμός. ἰαμβικὸν, σπονδεῖον, καταχόρευσις, δήλωμα δ᾽ ἐστὶ νόμος τῆς τοῦ ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ

ἄξιός ἐστι τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκαλεῖται τὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ, μάχεται, ἐμπεριείληφε δὲ τὸν ἰαμβικὸν, καὶ τὰ σαλπιστικὰ κρούματα, καὶ τὸν ὀδοντισμὸν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦσθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας. τὸν δὲ σπονδεῖον δηλεῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ. ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sũt q dactylicũ, & Heroum nõ esse idẽ uolũt, sed illã inter utrũq; esse differẽtiam, quod dactylicũ ex oĩbus cõstat dactylis Heroũ uero etiam ex spondeo. Addũt propterea proprium esse heroũ, quod in priore, & in quarto, & in sexto loco spondeum habeat, ut, Dēfēcīssĕ uidet sua iam prō mīssā repōscī. Item, īmmōtamq; colī dedit, ēt cōntemnere uēntōs. Et, Cuī nōn dictus hylas puer, ēt lātonia dēlōs: sed quod omneis spondeos, uel plureis spõdeos, q̃ dactylos habet, quasi minus bonum, & sine dactylo parũ teres, ac sonorum. σπονδειάζον appellauerunt. Et propterea optimum dicunt, qui ex omnibus constat dactylis, ultimo recepto, qui, ut dixi, uel spondeus, uel pro spondeo trochæus est. Ennius, āt tŭ bă tērrĭbĭ lĭ sŏnĭ tū tără tāntără dixit. Virgilius, Stāt sŭă cuīquĕ dĭēs brĕue ēt īrrĕpārābĭlĕ tēmpus. Sic apud græcos. Homerus, βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ, βῆ δὲ δῐ – ∪ ∪ ᾱ προ μᾰ – ∪ ∪ χων κεκŏ – ∪ ∪ ρυ θμενος – ∪ ∪ αἴθοπι – ∪ ∪ χαλκῶ – –. Idẽ, γλαῦκε πέπον πολεμιστὰ μετ᾽ ἀνδράσι. νῦν σε μάλα χρὴ, γλαυκε πε – ∪ ∪ πον πολε – ∪ ∪ μι στᾰ με – ∪ ∪ τ᾽ ἀνδρᾰσῐ, – ∪ ∪ νῦν σε μᾰ – ∪ ∪ λᾰ χρῆ – –. Sed subiungamus de Heroico quædam ex Terentiano, ut ea ediscant Iuuenes. Nam longe melius & mãdatur memoriæ carmen, & tenetur, q̃ prosa oratio. Ne cui igitur sit mirum, si illum sæpe citamus. Est enim & acutus, & doctus. simulq; & delectat,

& docet. Sed iam ipsum audi.

Hæc sibi quæq; prius distinguere metra paramus,
 Heroa primo, mox adire iambica,
Alternæ nequem impediat confusio syluæ,
 Quæ lex sit ipsis, quæ sit ijs, quæ procreant
Partibus adiectis, detractis quæ uarientur
 Post hinc, deinde quanta compages nouos
Alternet, uarietq; modos, mutatio quantum
 Commendet. Et si non ualebo plurima,
Attingam uel pauca tamen. nam pandere prima
 Prodest frequenter artium uestigia.
Vim propriam pedibus fida cito redito mente,
 Ne dum requiris, tarda sit dispectio.
Spondeus, uersum quo primum diximus ortum.
 Heroon, hexametris tuetur uim suam
Nomine nunc proprio, nũc debita tẽpora reddens,
 Sub alterius consonat uocabulo.
E geminis longam soluet siquando sequentem,
 Fit dactylus, trisyllabis tempus manet.
Si orior in geminas soluetur longa minores,
 Tum pes recurret dactylo contrarius.
Tempora sed quanquam totidem defendat uterq;,
 Heroa fiunt pulchriora dactylo.
Hæc contra uitiant incurrentes Anapæsti.
 Post dactylum ne quattuor iungas breueis,
Post spondeum autem ueniens, sic mutet oportet,
 Vt iste uersus iam docet legem metri.
Ergo spondeus plerunq; in dactylon ibit,
 Nec interest uel quo loco, uel quàm frequens.
Nam sæpe alterni, gemini nunc, sæpius alter
 Species reformant plurimas in uersibus,
Quas longum credo perscribere, cum sibi cunctas
 Legendo possit adnotare quilibet.
Hoc sat erit monuisse, locis quod quinq; frequenter

Iugem uidemus inueniri dactylum.
S ed non & sextum pes hic sibi uendicat unquam,
Nisi quando rhythmum, nō metrū cōponimus.
N anq; metrum certiq; pedes, numerusq; coercent,
Dimensa rhythmum continet lex temporum.
S pondeus partem semper sibi uendicat imam,
Dat & trochæo qua disyllabo locum.
N ec damnum importat, tria qui sua tēpora subdit,
Q uæ quatuor spondeus expleret magis.
D ebita nam spatij recipit quasi tempora uersus,
Dum iungit imis consequens exordium.
O mnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non obesse pro longa breuem.
P ræterea pes nullus erit quin rite locetur,
Laudem mereri si uoles poeticam.
H exametro dicunt, sed non heroicon omnem,
Nam sex pedes inesse non erit satis.
L eges quippe datas heroica carmina poscunt,
Q uis acta Homerus heroum cum scriberet,
V ersibus ostendit, quas æque sermo latinus
Custodit omneis, & pedes solos probat,
Q uos supra posui. Græcis & creticus aptus.
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

V bi aduertendum, ut supra etiam ostēdi Bacchium intelligi à Terentiano, qui communiter ab alijs fe rè omnibus Palimbacchius dicitur, & quia supra idem & Quintilianum sensisse, quod Terētianus scripsimus, diligentius considerandum, an ita fit nā uidetur, ubi de usu Bacchij scribit, sibi esse contrarius, cum dicit, Bacchius & claudit, & sibi iungitur, Vĕnēnūm ∪––tĭmērēs ∪––. Deinde subiungit, Contrarius quoque qui est, claudet, nisi si ultimam longam esse uolumus, optimeq; habebit ante se Molosson, cibis rēspērsūm –––, aut

Bacchiū. Quod hic pŏtēst, nōs ∪— — pŏssēmūs — —∪. ecce hic manifeste apparet intelligere Bacchium habere primam breuem, Palimbacchium uero ultimam. Quare illud, Longis breuem præcedentibus bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit, aliter legendum, & forte sic, longis breuem succedentibus.

Sunt qui inseri posse aiunt interdum in fine dactylici pro spondeo iambum & eos uersus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuuntur tempore, græci appellant μειούρους παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρά. Sed huiusmodi uersus non puto inuenies, nisi apud græcos. Homerus ἰλιάδος α΄ τρῶες — — δ' ἐρρί — — γησαν — ∪∪ πεῖδον — ∪∪ αἴολον — ∪∪ ὄφιν — ∪ ὄφιν. Pariābus est pro spondeo. Terentianus tamen multos uersus de miuris scribens, composuit, in quibus mi etiam corripuit, ex ει eliso, ε ut & in χορεῖος, & διπλασιάδειος fecit, Versus hi sunt.

Dactylici finem uersus si cludat iambus,
Hoc est pro longa, breuis ut penultima fiat,
Auribus acciderit nouitas inopia, meliūs ∪∪
Versus ut hic resonare potest, ita si cecinēris
Ite domum saturæ, uenit hesperus, ite satūrǣ ∪—.
Nile pater propera. sitiunt sata. Nile propĕrā ∪—.
Heu puer, ut mea sint tibi uilia carmina, uĭdēs ∪—.
Si nusquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭtŭr. ∪∪.
Versus Homericus ausonio resonās ĭta mŏdō ∪—.
Quē μεί ουρον achaica gens uocitare solĭta ēst. ∪—
Attonĭti troes uiso serpente pauĭtānt ∪—.
Liuius ille uetus graio cognomine, stĭǣ ∪—.
Inserit inonis uersu puto tale docĭmĕn ∪∪.
Præmisso heroo subiungit nanque μι'ου ρŏν, —∪
Hymnum quando chorus festo canit ore Tri

uĭæ ∪—.

Etiam purpureo furas include Cothurnō,——
Balteus & reuocet uolucres in pectore sĭnūs ∪—,
Pressaq; iā grauida crepitēt tibi terga pharētrā,——
Dirige odorisequos ad certa cubilia cănēs ∪—.

¶ Id quod cum sæpe faciat Lucretius, miror nullum accepisse ab illo exemplum Terentianum. ut illud libro primo, sed eo magis acrem Inrītat uirtutem animi confringere ut arcta Naturæ primus portarum claustra cupĕrēt, licet Priscianus libro decimo cupiret legat, cui non accedo. in exemplaribus enim manu scriptis cuperet legi, non cupiret. & illud libro quīto. Nec iacere induamus, uia qua munīta fidēi.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO.

Sunt quædam uitia in heroo præcipuæ uitanda. Primum indocta quædam, & ridicula affectatio, ut semiquinaria cæsura, sit similis extremæ syllabæ uersus, aut alterius uersus cæsuræ, & simul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obseruatio poetarum, inculti, ac ineruditi seculi, quos uersus leoninos appellāt, quales hi sunt,

Pergama flere uolo fato danaum data sōlo.
Solo capta dolo, capta redacta sŏlo.
Ex Helicone sona, quæ prima tenes Helicona,
Et metra me dona promere posse bona. Item hi magis etiam ridiculi, & indoctiores.
Chartula nostra tibi mittit Rinalde salutes,
Plura uidebis ibi, nisi tu mea dona refutes.

Huiusmodi igitur ne ioco quidem censeo compo

nendos uersus, sed imitandos esse bonos poetas, ac in primis Virgilium. Inuenies tamen semiquinariam cæsuram frequenter quidem fini in heroo respondere, sed frequentius in pentametro elego tunc, cũ substãtiuis propria reddunt epitheta, Vt
Primus idumæas referam tibi Mantua palmas. Et
Mantua uæ miseræ nimium uicina Cremonæ, Et
Acrisionæis Danáe fundasse colonis. Item.
Hellespontiaci seruet tutela priapi Item.
Iulius à magno demissum nomen Iulo. Vbi aduertæ præponi adiectiuum, sequi substantiuum idq; frequentissimum esse. sic in elegis.

O utinam tunc cum lacædemona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
Nec querer tardos ire relicta dies.
Nec mihi quærenti spaciosam fallere noctem,
Lassaret uiduas pendula tela manus.

Inuenies etiam, sed rarius præponi substantium, ut
Reijce, ne maculis infuscet uellera pullis, Item
Coniugis, ora modis attollens pallida miris.

Redduntur quidem epitheta substãtiuis, ut dixi, sed qui id quoque affectauerit, nõ laudabitur. Præterea uidendum est, ut Quintiliani utar uerbis, ne syllaba uerbi prioris ultima sit prima sequẽtis, id, ne quis præcipi miretur, Ciceroni in epistolis excidit. Res mihi inuisæ uisæ sunt, Brute, & in carmine.

O fortunatam natam me consule Romam.

Hoc idem carmen & iuuenalis recitat, inde subiungit.

Antoni gladius potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. Ridenda poemata malo,
Quàm te conspicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum est etiam, ne in principio præter decorem elati, & tumidi uideamur, &, ut ait Flaccus,

Nec si incipies, ut scriptor Cyclitus olim.
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Potuissem & alia multa dicere quæ fugere, quæq; sequi & facere oporteat cõponendis carminibus, sed cum non esset ocium, prætermisi. Quamobrẽ admoneo studiosos, ut quæ de arte poetica scripsit Horatius, studiose legant, tum optima quę de ea ipsa arte præcepta. quia, ut ait Isocrates, ἢς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

Pentametrum elegum heroo ita adnectitur, ut uix unquam separatum inuenias. Constat autem ex quinq; pedibus, unde & nomen ei inditum est.

Diuiditur in duo commata. Primum comma constat indifferenter uel è duobus dactylis, uel è duobus spondeis, uel è dactylo, & spondeo, uel è spõdeo, & dactylo, & syllaba longa, quem semipedẽ primum uocant. Secundum uero, è duobus dactylis, & syllaba, quæ secundus semipes appellat. duobus dactylis, & syllaba longa, ut

Nōmĭnĕ ĭn – ∪ ∪ hēctŏrĕ – ∪ ∪ ō – pāllĭdă – – ∪ sĕmpĕrĕ ∪ ∪ ∪ rām ∪. E duobus spondeis & syllaba longa, ut,

Flēbām – – sūccēs – – sū – pōsse că – ∪ ∪ rērĕ dō – ∪ ∪ lōs –. E dactylo & spondeo, ut,

Nīl mĭhĭ – ∪ ∪ rēscrī – – bās –, āttămĕn – ∪ ∪ īpsĕ uĕ – ∪ ∪ nī –. E spondeo & dactylo, ut,

Lāssā – – rētuĭdŭ – ∪ ∪ ās ∪ pēndŭlă – ∪ ∪ tes

sā mă – ∪∪ nūs. – Alij uero dicuntur primum & secundum pedem posse esse indifferenter dactylum uel spondeum, tertium, spondeum duntaxat, ita tamen, ut prima syllaba spondei, sit extrema dictionis praecedentis, & propterea si inueniatur aliquādo breuis, defendi cæsura semignaria. Quartum, & quintum semper Anapæstos cuius sententiæ uidetur fuisse Quintilianus, cū dicit, Non ego cum præcedenteis pedes posui, legem dedi, ne alij essent, sed quid ferè accideret, quod in præsentia uideretur, ostendi, & quidem optime est sibi iūctus Anapæstus, ut qui sit pentametri finis. scāditur autē sic. Nīl mĭhĭ – ∪∪ rĕfĕrī – – bās āt – – tă mĕn, īp ∪ ∪ – sĕ uĕnī ∪ ∪ –.
Item, Lāssā – – rĕtuī dū – ∪∪ ās pēn – – dŭlă tē ∪ ∪ – lă mānūs ∪∪ –. Et, Nōmĭne ĭn – ∪ ∪ hĕctŏ rĕ – ∪ ∪ ōpāl – – lĭ dă sēm ∪ ∪ – pĕr ĕrăm ∪ ∪ ∪. & sic in cæteris. Sed memineris ī omni metro in fine pro longa accipi breuem, & pro breui longam. Prior autem scandendi modus per duo commata. & duos semipedes facilior. Dictum uero Elegum παρὰ τὸ ἐλεεῖν τοὺς τεθνεῶτας, quod hoc carmine laudes defunctorum scriberentur. uel παρὰ τὸ ἔλεος quod uetustissimi suas lamentationes elegis decantarent. nam factum est uocabulum à uoce, qua in fletu utimur unde tractum est, ut epitaphia elegis præcipue scribantur uersibus. procedente deinde tempore aliæ quoque res eo uersu scribi cœperunt, hinc Horatius.

Versibus impariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est uoti sententia compos.

De inuentione autem elegi uersus, Idem Horatius sic dicit.

Quis tamen exiguos elegos emiserit author,

Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

P entametrū dubitan, quis primus fixerit author.
  Quidam non dubitant dicere Callinoum.
H exametro cum quinq; pedum subiungitur iste.
  Parteis Heroi dupliciter recipit.
Q uas penthemimeres possit disiungere forma,
  Has siquis geminet, pentametrum faciet.
S ed refert duo sint, an dactylus unus in illa.
  Cum duo sunt, eadem bis repeti poterit.
S ubiungam exemplum, quo fiat planius istud,
  Dēsĭnĕ mænăliōs, dēsĭnĕ mænăliōs.
D actylus ut duplex, non bis sententia currat.
  Dēsĭnĕ mænăliōs Mūsārĕ fenieiŏ cōs.
H oc nec præpositum peccat, nec parte sequenti.
  Talis utriq; loco conuenit una tome.
S i primo spondeus erit, tum dactylus alter,
  Stabit, comma prius non poterit repeti.
T alis erit uersus hæc portio, quam modo tracto,
  Pōstquām rēs ăsĭæ. claudicat ut repetas.
V t stet comma sequens, bis dactylus adsit oportet.
  Pōstquām rēs ăsĭæ, Dēsĭnĕ mænăliōs,
D actylus in primo positus, spondeus adhærens,
  Non oberit primis, officiet reliquis.
E xemplum ponam, parti quod congruat isti,
  Mūsă mĭ – ∪ ∪ hĭ cāu – – sās – discrepat hoc iterum.
D actylus ergo duplex redeat mihi parte sequenti,
  Mūsă mĭ hĭ cāu sās, dēsĭnĕ mænăliōs.
S pondeum duplicem, q̄ pars prior est, bene sumet.
  Peccat enim tantum posteriore tome.

Spondeos ante ergo dabis, pars cætera curret.
ō l ōr t ūna tī. desĭnĕ mæ năl ĭ ōs.
Pars prior ergo pedum admittet quēcūq; duorum,
Dactylus in reli qua bis repetundus erit.
Scandunt Pentametrum, duo sunt quasi commata quidam.
Vt pedibus binis semipedes superent.
Hos sibi coniunctos spondeum reddere quintum,
Pōstquām rēs ă ; īæ dēsĭnĕ mæ năl ĭ ōs.
At quidam in medio spondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius
Iungunt, dactylico quæ fit de commate, longa.
Inde duas promptum est sic remanere breueis.
His longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
Cernis & hinc alias tot remanere breueis.
Has ad semipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec rĕfert longa sit, an ne breuis.
Sic spondeus erit medius. duo post anapæsti.
Pōstquām rēs ās ī æ dē sĭnĕ mæ năl ĭ ōs.
Idcirco primo curabis commate semper,
Ne breuis incurrens syllaba semipedis,
Spondeum medijs nequeat coniungere longis,
ētf ī āt, tā lĭs īn cĭpĕ mæ năl ĭ ōs.
Nam lĭs, quæ breuis est, iungat sibi siue supremam
ōs, uel quæ prima est, in caput hoc etenim est.
Quia nec producta est, geminat nec cōsona uireis,
Spondeus minime pes, sed iambus erit.
Exemplum idcirco uocali à parte locaui,
Longa foret ne lĭs īn cĭpĕ mæ năl ĭ ōs.
Quidam quia gemino constat de commate uersus,
Claudere comma prius non timuere breui.
Vt sit pentameter talis, qualem modo fingo.
Hōc mĭhĭ tām grān dĕ mūnŭs hăbērĕ dă tū.
Aut qualis supra uersus peccare uidetur,

Siti

Sī fi āt tā lĭs īnci pĕ mænālĭ ōs.
Nam referre nihil, ſit qualis ſyllaba fini,
Commataq́; hoc ipſum iuris habere uolunt.
Idcirco & uerbo nunquam uno cola ligari,
Vt conſtet parti finis utriq; ſuus.
Nam uitioſus erit ſic pentameter generatus,
Intēr nōſtrōs gēntīlĭs ŏb ērrāt ĕquĭs.
Spondei duo ſunt, quos dixi, commate primo,
Poſſe dari, uerum ſyllaba, quæ ſequitur.
Nec penthemimerem uerbi cum fine relinquit,
Quæ data pentametris regula prima ſonis,
Nec poſt dactylico debet quæ commate iungi,
Eſſe caput uerſus dactylici patitur.
Hoc ipſum melius mutata parte coibit,
Gentilis noſtros inter oberrat equus.
Tantam noſtra nequit menſuram abſoluere litem.
Malo tamen longa cludere comma prius.
Hos elegos dixere, ſolet quod clauſula talis
Triſtibus, ut tradunt, aptior eſſe modis.

Quoniam autem eadem fere lex eſt metrorum apud latinos, quæ & apud græcos, unde noſtra fluxerunt, operæpretium uiſum eſt, in ſingulis metrorum generibus, de quibus hoc tractamus libro, uerſus aliquod græcos ſcandere, ex bonis acceptos authoribus.

EX PRIMO ILIADOS

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί᾽ ἀχαιοῖς ἄλγε᾽ ἔθηκεν.
Πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ηρώων, αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι, διὸς δ᾽ ἐτελείετο βουλή.
Μῆνῐν ᾰ — ∪ ∪ ειδε θε — ∪ ∪ ᾱπι — — ληιᾰ — ∪ ∪

δεῶαχι —υυ λῆος —υ.
Οὐλομέ —υυ νῆν νῆ— —μύρι ἀ —υυ χαιοῖς — —ἄλγε ἔ —υ
υ θῆκεν —υ.
Πολλὰς —— δ᾽ ἰφθί — — μοῦν ψῦ υ —χᾶς ἄϊ —υυ δ᾽ ἰ προΐ
—υυ αψεν —υ.
Ἡρώ —— ὤν, αὐ —— τοὺς δὲ —— δᾶρι ἀ —υυ τεῦχε κύ
υυνέ σσι —υ.
Οἰω ——νοῖ σι τε —υυ πᾶσι, δι —υυ ὸς δὲ τε —υυ
λεῖε τό —υυ βουλή. ——.

Ecce ī primis quatuor ſedibus uel dactylus uel ſpō deus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemper dactylus & in ſexta, ſpondeus, uel eius loco trochæus. licet i n quinta ſpōdeus interdum inueniatur. Illud autem δεῶαχι —υ υ dictum eſt p σωὶ ζησιν, ubi δε ῶ breuis & longa pro una lōga ſic Virgilius poſuit, Solio cum Iuppiter aureo, ubi reo breuis & longa pro una longa.

EX THEOCRITI AMOEBEO CARMINE

Ἄγκεα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, αἴτι μενάλκας Μενάλκας
Τὴ ποχ᾽ ὁ συριγκτὰς προσφιλὲς ᾆσε μέλος,
Βόσκοιτ᾽ ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ᾽ ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτὸν, αἴπερ ὁμοῖον
Δάφνις
Μουσί᾽ς δ᾽ οἱ Δάφνις τᾶσιν ἀηδονί᾽σι,
Τοῦτο τὸ βουκόλιον παίνετε, κ᾽ ἤν τι μενάλκας
Τῇδ᾽ ἀγάγοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. In his uerſibus ſcanduntur heroi, ut ſupra ſcripti homerici, Pentametri uero elegi ſic.
Τὴ πόχό —υυ σύρι —— κτὰς — προ σφι λὲς —υυ
ᾆσε μέ —υυ λος υ. uel ſic ſine cæſuris.

Τ ἤ πόχο — υυ σῦρι — — κτὰς προς — — φί λας, ἆ υ — — σὲ μέ λος υυυ. Secundus Pentameter.

Δ ἀφνὶς ἐ — υυ χὼν δ᾽ ἄμα — υυ λὰς — μὴ δ᾽ ἕ νὲ — υυ λὰσ σὸνὲ — υυ χοῖ — . & sine cæsuris.

Δ ἀφνὶς ἐ — υυ χὼν δ᾽ ἄμα — υυ λὰς μὴ — — δ᾽ ἕ νὲ λὰς υυ — σὸν ἐ χοῖ υ υ —. Tertius Pentameter.

Μουσῖς — — δοι δ᾽ ἀφ — — νὶς — παῖσι νὰ — υ υ ἡδόνι — υ υ σι υ. & sine cæsuris.

Μουσῖς — — δοι δ᾽ ἀφ — — νὶς ταῖ — — σι νὰη υυ — δόνι σι υυυ. Quartus Pentameter.

Τὴ δ᾽ ἀγὰ — υ υ γοι χαὶ — — ραν — ἀφθόνὰ — υ υ πάντὰ νὲ — υ υ μοῖ — . & sine cæsuris.

Τὴν δ᾽ ἀγὰ — υ υ γοι χαὶ — — ρατὰ — — φθονὰ πὰν υ υ — πὰ νὲ μοῖ υ υ —. Vides his pentametris duo esse commata, & eodem modo scandi, ut supra latina ostẽdimus. Quare uel hinc colligere possumus à gręcis & hæc & alia ferè omnia latinos accepisse, ut mittam & pedum, & metrorum, & accidentiũ metris nomina uel græca, uel à græcis detorta. Si quisquam igitur est, qui negat, nõ necessarias esse græcas literas hominibus nostris, quàm recte sentiat, breui puto cognoscet, cum uel pueris de bonis literis docte disputantibus, ipse interim astabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, ut aiunt.

DE VERSV IAMBICO SENARIO.

Iambicus uersus, qui à græcis τρίμετρος, quod treis διποδίας habeat à latinis eandẽ ratione ternarius uel quia è sex pedibus simplicibus constat, Senarius appellatur, suscipit in locis imparibus, idest in primo, tertio, quinto, pedes quinqꝫ, iambum υ — tribrachyn υ υ υ Spondeum — — Dactylum — υ υ Anapæstum υ υ — in paribus uero, idest in secun‑

do, quarto, sexto, treis iambum – ∪ tribrachyn ∪ ∪∪ Pyrrhichium, sed hunc in fine duntaxat ∪∪ ratione ultimæ syllabæ, quæ in omni metro, ut supra dixi indifferenter ponitur. Legitimus autem iambicus è solis iambis constat, ut etiam a principio cum inuentus est. Deinde grauitatis gratia, spondeus, & qui ex illo nascuntur, dactylus, anapæstus nothi pedes in locis tantum imparibus recepti sunt. unde Terentianus.

Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo est contrarius.
Vt iam tenemus, impari tamen loco.

De eodem sic Horatius.

Syllaba longa breui subiecta uocatur iambus
Pes citus. unde etiam trimetris accrescere iussit
Nomen iambeis, cum senos redderet ictus.
Primus ad extrremum similis sibi. Nō ita pridem.
Tardior ut paulo, grauiorq; ueniret ad aureis.
Spondeos stabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens, non ut à sede secunda.
Cederet, aut quartus socialiter. Ex omnibus iambis tale est Horatij.

Sŭïs ∪– ĕt ĭp ∪– să rō ∪– mă uĭ ∪– rĭbūs ∪– rŭĭt ∪∪.

Tale & illud. Mĭnā ∪– cĭs aūt ∪– ĕtrū ∪– scă Pōr ∪– sēnæ ∪– mănūs ∪–.

Item reliqua omnia, quæ subiunguntur hexametris illius epodi. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas, ut illud, ĕā ∪ – mŭs ō ∪ – mnĭs ē ∪ – xĕcrā ∪ – tă cĭ ∪ – uĭtās ∪ –. Terentianus de hoc metro partim è solis iambis, partim etiam immisto spondeo & semel dactylo in locis imparibus.

ā dē sto ĭām bĕ præ pĕs, ĕt tŭĭ tĕnāx
Vĭgō rĭs ād dĕ cōn cĭtūm cĕlĕr pĕdĕm.

Nec alterius indigens opis ueni.
Sed ip se ue rus, in teger que ge stiens,
a dus sta fel le, qualis an te car mina
Dabas ama rus ultor, impotens tui.
Vides, ut i cta uer ba ra ptet impetus,
Breuem que cre bra con sequen do lon gula.
Citum sub in de uoluat arctius, sonum,
i am bus, ip se sex enim locis manet.
Et inde nomen inditum est senario.
Sed ter feritur. hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Quæ causa cogat, non morabor edere.
Nam mox poetæ, ne nimis secet breuis.
Lex hæc iambi uerba pauca admitteret,
Dum parua longam semper alterno gradu,
Vrget, nec aptis exprimi uerbis sinit
Sensus, aperte diffidente regula,
Spondeon, & quos iste pedes ex se creat,
Admiscuerunt, impari tamen loco,
Pedemq; primum. tertium, quintum quoq;
Iuuere paulo syllabis maioribus
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt sermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magisq; latioribus sonis
Pedes frequentant. lege seruata tamen,
Dum pes secundus, quartus, & nouissimus
Semper dicatus uni iambo seruiat.
Nam nul lus ali us ponitur, tantum solet
Tempori bus æ quus non repelli tri brachys.

In tragœdijs autem uersus è solis iambis non laudatur. quare uix talem inuenias, sed semper in locis paribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, spōdeo, dactylo, anapæsto tribreui. In comedijs uero in secundo lo co & simi-

ſibus, ſpondeus etiam inuenitur, necnon & dactylus, & anapæſtus, ſed frequẽtius ſpõdeus. Quod faciunt Comici, ut ſolutam orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot ſenarios uerſus, primo comicos, deinde tragicos, ut quod dicimus appareat exemplo manifeſtius. Ex Andria Terentij.

Vōs ī – – ſtǣc īn – – tro aūfēr – – te ăbīu – tĕ Sō-
 u – sĭā u –

ăˇdēs u – dūm pāu – – cis tē – – uŏlō u – dīctūm
 – – pŭtā u –

Nēmpe ūt – – cūrēn – – tūr rē – – cte hǣc. īm – –
 mo ălĭŭd u u – . Quĭd ēſt u –,

Quōd tĭbī – u u mĕa ārs u – ēffĭcĕ – u u re hōc
 pōſ – – sĭt ām u – plĭūs u u ?

Nĭhĭlīu u – ſtāc ŏpūs – u u ēſt ār – – te ād hānc – –
 rēm quām – – părō u –,

Sĕd hīs u – quās sēm – – pĕr īnu – te īntēl – – lēxī
 – – sĭtās u – .

Fĭde ēt u – tăcĭtūr u u – nĭtā u – te ēxpē – – ctō
 quĭd – – uĕlīs u – .

Ex Hercule furente Senecæ.

Sŏrōr u – tŏnān u – tĭs (hōc u – ĕnĭm u – ſōlūm
 – – mĭhĭ u –.

Nōmēn – – tēlī u – ctum ēſt sēm – – pĕr ălī u u
 ĕnūm – – iŏuēm u – .

ăc tēm – – plă sūm u – mĭ uĭdŭ – u u ădēu – sĕrŭīǣ
 u u – thĕrĭs u u.

Lŏcūm u – quĕ cœ̄ u – lō pūl – – să, pĕl u – lĭcī
 būs u u – dĕdī u –.

Tēllūs – – cŏlēn u – da ēſt, pēl – – lĭcēs u – cœ̄lūm
 – – tĕnēnt u –.

EX MENANDRO, Vt citat Stobæus, trimetri iambici acatalecti.

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ἐφήμερον δ' ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον.
Οὐ πώποτ' ἀνέχομεν ὄντος οὐ σωτήριον.
Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πλάττοι θεός,
Οὐδεὶς γένοιτ' ἄν,

οἰ κοι — — μὲ νειν ∪ — χρὴ καὶ — — μὲ νειν ∪ — ἐ λεῦ ∪ — θε
ρον ∪ ∪
στρὰ τει ∪ — ᾱ δοῦ — — φέ ρει ∪ — πὲ ρι οῦ ∪ ∪ — σιαν δὲ
— — δε μί ἀν ∪ ∪ ∪
ἐ φῆ ∪ — μὲ ρον ∪ — δὲ χει ∪ — καὶ προ πε — ∪ ∪ τη τον
— — βί ὀν ∪ ∪.
οὐ πώ — — ρὰν ἐ χὸ ∪ ∪ ∪ μὲ νον ∪ — τὸς οὐ ∪ — σω τη — —
ρι οὐ ∪ —
εὐ λοι — — δό ρη ∪ — τὸν, ὡς ∪ — ἔ οι ∪ — κε φαι ∪ — νε
ται ∪ —.
τὸ τοῦ ∪ — στρὰ τι ῶ ∪ ∪ — τοῦ σχη — — μὰ, καὶ ∪ — τὸ
του ∪ — ξέ νου ∪ —.
κομ ψὸς — — στρὰ τι ὡ ∪ ∪ — της οὐ — — δὰν εἰ ∪ — πλὰ
ττοι — — θε ὸς ∪ ∪ οὐ δεὶς — — γέ νοι ∪ — τάν.

EX PLVTO ARISTOPHANIS.

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστὶν ὦ Ζεῦ καὶ θεοί
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου.
Ἢν γὰρ τὰ βέλτιστ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ.
Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
ὡς ἀρ — — γὰλ ἐ ὸν ∪ ∪ — πρᾶγμ ε — — στὶν ὦ ∪ — ζεῦ καὶ
— — θε οἱ ∪ —
Δοῦλον — — γε νέ ∪ — σθαι πὰ ρὰ — ∪ ∪ φρο νοῦν ∪ — τος
δε — — σπό του ∪ —

ην γὰρ — — τὰ βε λ∪ — πι δὸ βε — ∪ — ρὰ πῶν ∪ — λεξας —
— τύχη ∪ —.

Δόξη — — δὲ μη ∪ — δραν ταυ — — τὰ τω ∪ — κεκτη — —
μενω ∪ —.

μὲ τὲ χειν ∪∪ — ἀναγ ∪ — κη τὸν — — θεράπον ∪∪ — τὰ τῶν
∪ — κακῶν ∪ —.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Ηκων νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν, ἵν᾽ ἅδης χωρὶς ᾤκισαι θεῶν,
Πολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Πριάμου τε πατρός. ὅς μ᾽, ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
Κίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ.
Δείσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονὸς,
Πολυμήστορος πρὸς δῶμα θρηϊκίου ξένου.

ηκω — — νε κρῶν ∪ — κευθμω — — να και ∪ — σκό του ∪ — πύ
λας ∪ —.

Λι πων ∪ — ἵνα ∪ — δης δω — — ρὶς ῳ ∪ — κι σαι — — θε
ῶν ∪ —.

Πολυδω ∪∪ — ρὼς ἑκα ∪∪∪ βης παῖς — — γε γὼς ∪ — τῆς
κι — — σέως ∪ —.

Πριάμου ∪∪ — τε πα ∪ — τρός. ὅς ∪ — μὲ πει ∪ — φρυγῶν
∪ — πόλιν ∪∪.

Κινδυ — — νός ἐ ∪ — σχε δορὶ ∪∪∪ πε σειν ∪ — ἑλλη — —
νικῷ ∪ —.

Δεισας — —, ὑπεξ ∪ — ἐπεμ ∪ — ψε τρω ∪ — ϊκης ∪ — χθο
νὸς — ∪.

Πολυμη ∪∪ — στορος ∪ — προς δῶ — — μα θρη ∪ — κίου
∪ — ξένου ∪ —,

TERENTIANVS DE COMICIS

ET TRAICIS VERSIBVS.

Culpatur autem uersus in tragœdijs,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vt ille contra, qui secundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedestres fabulas socco premunt,
Vt quæ loquuntur sumpta de uita putes,
Vitiant iambicum tractibus spondaicis.
Et in secundo, & cæteris æquæ locis.
Fidemq; fictis dum procurant fabulis,
In metra peccant arte, non inscitia,
Ne sint sonora uerba consuetudinis.
Paulumq; rursus à solutis differant.
Magis ista nostri. nam ferè græcis tenax
Cura est iambi, uel nouellis comicis,
Vel qui in uetusta præcluent Comœdia.

DE DIMETRO IAMBICO.

Dimetrum Iambicum acatalectum Archilochium constat è quatuor integris pedibus. recipitq; in locis imparibus, idest in prima & tertia sede iambũ, & cæteros, quos trimetrum. in locis uero paribus hoc est in secunda, & quarta sede, iambum uel tribreuem, sed in fine & Pyrrichium, quales multi sunt uersus apud Horatium suppositi alijs, ut hic, trimetris.

Quando repostum cæcubum ad festas dapes,
uicto -- re lætu -- tus cæ --- sare u u.
Tecum sub alia (sic Ioui gratum) domo
Beau -- te Meu -- cœnas -- bibam u u,
Hic autem, Herois
Nox erat, et cœlo fulgebat luna sereno
inter -- minou -- ra syu -- derau u.
Cum tu magnorum numen læsura deorum,

īnuēr – – bāīū ᴗ – rābās – – mĕă ᴗᴗ.

Hoc carmine constat etiam hymnus ille, ac rhythmus in sacris libris in laudē īmaculatæ Virginis.

Quēm tēr – – rāpōn ᴗ – tūs æ ᴗ – thĕră ᴗ ᴗ
Cōlūnt ᴗ – ădō ᴗ – rānt præ – – dīcānt ᴗ –
Trīnām – – rĕgēn ᴗ – tēm mā – – chĭnām ᴗ ᴗ
Claūstrūm – – Mărī ᴗ – æ bā – – iŭlăt ᴗ ᴗ.

Vbi, ut id obiter admoneā æthera nominatiuus est fœminini generis ab accusatiuo græco τὺν αἰθέρα hæc æthera, sicut τὺν κρατῆρα hæc cratēra. Maria autem & si corripit primā & secūdam apud Claudianum, tamen quia hebraicum est nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

Iambicum tetrametrum quod latine quadratum & octonarium dicitur, eosdem pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrum. nā si trimetro duos præposueris pedes, ex ijs, quos illud recipit, tetrametrum facies, Quod sic docet Terentianus.

Sed hic trimētrus quando duplicem pedem
A capite sumet, tunc quadratus dicitur,
Idemq́; dictus est & octonarius.
Ante ergo uersum collocabo Iambicum.

Phăsē ᴗ – lūs īl ᴗ – lĕ quēm ᴗ – uĭdē ᴗ – tĭs hō ᴗ – spĭtēs ᴗ –.

Quadratus iste talis effici potest.

Ădēst ᴗ – cĕlĕr ᴗ – phăsē ᴗ – lūs īl ᴗ – lĕ quēm ᴗ – uĭdē ᴗ – tĭs hō ᴗ – spĭtēs ᴗ – .

Huiusmodi uersus iābicos quadratos acatalectos non legi in usu apud nostros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis est illud epi

gramma in Thallum, qui Catullo pallium, & sudarium inuolauerat.

C ĭnæ ᴗ – dĕ Thăl ᴗ – lĕ mŏl ᴗ – lĭŏr ᴗ – cŭnī ᴗ – cŭlī ᴗ – căpĭl ᴗ – lō –.

Rĕm ĭt ᴗ – ĕ păl ᴗ – lĭŭm ᴗ – mĭhī ᴗ – mĕŭm ᴗ – quŏd ĭn ᴗ – uŏlā ᴗ – ſtī –. Vides his deeſſe ſyllabam, ut ſint octo ſimplices pedes iambi.

Qui poterunt effici quadrati perfecti, ſi dixeris.

C ĭnædĕ Thāllē mŏllĭŏr cŭnīcŭlī căpĭllulŏ,

R ĕmīttĕ pāllĭūm mĭhī mĕūm, quŏd īnuŏlāuĕrās.

Apud Comicos tñ ſæpe inuenies id genus octonarios uerſus, nõ tamen ſeruata lege iambici metri, ſed in omni ſede indifferenter poſitos ſpondeum, Dactylum, Anapæſtum præterquam in octaua, ubi ſemper eſt iambus. quales ſunt illi apud Terentium.

ĕ nĭm uĕ ᴗ ᴗ – rŏ Dā ᴗ – uĕ nĭhĭl ᴗ ᴗ – lŏci ēſt ᴗ – sēgnĭtĭ – ᴗ ᴗ æ̆nĕquĕ – ᴗ ᴗ sōcōr – – dĭæ̆ ᴗ –.

Quāntum īn – – tēllē – – xī mŏdŏ – ᴗ ᴗ sĕnīs ᴗ – sēntēn – – tĭām ᴗ – dē nū – – ptĭīs ᴗ –.

Quæ sī – – nōn ā – – ſtū prō – – uĭdēn ᴗ – tūr me aūt – – hĕrūm ᴗ – pĕſsūn – – dăbūnt ᴗ –.

Et nota enim uero ſic dictum, ut ſupra ſine inuidia ut u pro nihilo habeatur, ut ait Priſcia.

S ed de hoc metro multa dici poſſent, quæ prætermittimus dicenda, cum Terentium dabimus excuſum typis noſtris.

DE IAMBICO CLAVDO.

E ſt quoddam genus Iambici uerſus delãbe, & Claudum, quod græci σκάζον & χωλίαμβον appellant. habet enim in fine pro iambo ſpondeum. Differt autem è perfecto ſenario iambico, quod hic in ſe-

xta ſede ſpondeus eſſe debet, tum in quinta ſemper iambus. nam cum ſcandātur iugati hi pedes in choliambo, tertius pes iugatus, ſemper eſſe debet epitritus primus, ideſt prima breuis ante treis longas. Cauendum igitur, ne in quinta ſede ponatur ſpondeus, aut alij, quos integer ſenarius Iambicus in ea ſuſcipit. Hanc legem accurate ſeruauit Perſius his uerſibus claudis.

Nĕc fōn – – tĕ lă u – bră prō u – lŭī u – căbāl u –
līnō – – .
Nĕc īn u – bĭcĭpĭ u u u tĭ sō u – mnĭăſ u – sĕ pār u –
nāsō. – – .
Mĕmĭnĭ ūt u u – rĕpēn u – tĕ sīc u – pŏē u – tă prō
u – dĭrēm u – .
Hĕlĭcō u u – nĭdēs u – quĕ pāl u – lĭdām u – quĕ
pȳ u – rēnēn – – .
Il lis – – rĕlīn u – quō, quō – – rum ĭmă u – gĭnēs u – lāmbūnt – – .
Hĕdĕ ræ u u – sĕquă u – cēs īp – – s sĕē u – mĭpă
u – gānŭs – u .
Ad sā – – cră uă u – tūm căr – – mĕn ōſ u – fĕrō u –
nōſtrūm – u .
Quĭs ēx u – pĕdī u – uīt psī – – tăcō u – sŭūm u –
χαῖρε – u .
Pīcās – – quĕ dŏcŭ u u u īt nō – – ſtră uĕr u – bă
cō u – nārī – – .
Măgī u – ſtĕr ăr u – tĭs, īn u – gĕnī u – quĕ lăr u –
gĭtŏr – u .
Vēntĕr – –, nĕgă u – tās ăr – – tĭfēs u – sĕ quī u –
uōcēs – – .
Quōd sī – – dŏlō u – sī ſpēs – – rĕfŭl u – sĕrĭt u –
nūmmī – – .
Cōruōs – – pŏē u – tās, ăt – – pŏē u – trĭdās u –
pīcās – – .

Cāntā – – rē crē ∪ – dās pē – – gāsē ∪ – ĭūm ∪ – melōs – ∪. Ecce in quinta sede semper est iambus, & in sexta spondeus, uel pro spondeo trochæus, quia, ut sæpe dictum est, in fine breuis pro longa ponit. Quo nam modo autem melos possit primam producere, diximus in primo modo quo in primo loco positæ syllabæ cognoscuntur. Dicitur autem σκάζων à græcis, quia claudicat, nã sextus pes in hoc metro maior est, quàm sextus, qui in senario perfecto. σκάζω enim est claudico, unde σκάζων σκάζοντος participium, idest claudicans. eadem ratione χωλίαμβον dicũt. χωλός enim græce, latine claudus. unde choliambus componitur, quasi claudiãbus. Huius carminis inuẽtor fuisse dicit Hipponax. De scazõte hæc Terẽtianus

Claudũ trimẽtrum fecit alitẽr Hĭp ∪ – pōnāx – –
Ad hũc modũ, quo claudicãt ẽt hĭ ∪ – uĕrsūs – –.
Idcirco græce nuncupatūs ēst ∪ – σκαζῶν – –
Hic nõ iambum reddidit pĕdēm ∪ – sēxtūm – ∪,
Penultimã sed pro breui trăhĭt ∪ – lōngăm – ∪,
Nouitate ductus, non ut inscĭūs ∪ – lĕgĭs – ∪.
Sed quia iugatos scandimus pĕdēs ∪ – īstōs – –,
Pæona fieri perspicis pĕdem īn ∪ – fīnē – ∪.
Epitritus nã primus implĕt hānc ∪ – pārtēm – ∪,
Breuis locata cum sit antē trēis ∪ – lōngās – –,
Quare cauendum est, ne licentĭā ∪ – suētā – –
Spondeon, aut qui procreantūr ēx ∪ – īllō – –
Dari putemus posse nunc lŏcō ∪ – quīntō – –,
Ne deprehensæ quatuor sĭmŭl ∪ – lōngæ – –
Parum sonoro fine destrŭānt ∪ – uērsūm – ∪.
Nam dactylũ parem'ue, quid tĭbĭ ∪ – dīcām – ∪,
Cum tantum iãbus hoc loco prŏbē ∪ – pōnī – –.
Aliusq; nullus rite possĭt ād ∪ – mītū – –.
Hoc Mimiambus Mattius dĕdit ∪ – mētrōn – ∪.

Nam uatē eundē est attico thy̆mō ∪ – tīnctūm – ∪
Pāri lepore consecutūs ēt ∪ – mētrō – –.

DE METRO TROCHAICO.

Trochaicum metrum iambico contrarium est, non susceptione pedum (eosdem enim utrunque recipit, nisi quod nec trochæum iambicum, nec iambum trochaicum) sed dispositione per sedes nam sicut iambus in paribus ponitur locis, ita in disparibus trochæus. Vnde Terentianus.

Nam pes uterqꝫ, quia sibi est contrarius,
Gaudet locorum dispari custodia.
Trochæus ergo semper impari loco,
Pariq; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trocheum, tribrachyn, in locis autē parib⁹, & hos & spondeum, & dactylum & anapæstum. quāquā tribrachys in septimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & Dactylus, & Anapæstus nō nisi raro admittendi sunt. id quod & in iambico obseruandum est. Accipere autem trochaicum eosdem pedes, quos & iambicum, hinc manifeste apparet quod si à tetrametro iambico acatalecto dēpta prima fuerit syllaba, fiet Trochaicū tetrametrū Catalecticū. & si fuerit iambicum è solis iambis, fiet trochaicum è solis trochæis. sin autem illud in disparibus locis spondeum & alios habuerit, & hoc ex ĳsdem constabit. fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum sic.

Rēmīt ∪ – tē pāl ∪ – lūūm ∪ – mīhī ∪ – mēūm ∪ – quōd īn ∪ ∪ uōlā ∪ – uērās ∪ –, erunt omnes iambi. quod si dempseris primam syllabam Re, fiet trochaicum catalecticum è solis trochæis sic,

Mittĕ –∪ pallĭ –∪ ūm mĭ –∪ chīmĕ –∪ ūm quŏd –∪ īnuŏ –∪ lāuĕ –∪ rās –. ecce ſeptem ſunt trochæi, & ſupereſt ſyllaba, Poteris etiam facere trochaicum tetrametrum catalecticum ex iambo ſenario præponendo creticum –∪–. Nam ſi præpoſueris creticum, puta Sōcrătēs –∪– illi Horatiano, Bĕātŭs illĕ prŏcŭl nĕgōtĭīs, fiet trochaichum tale. Sōcră –∪ tēs bĕ –∪ ātŭs –∪ illĕ –∪ quī prŏ –∪ cŭl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. in quo uerſu licet trifariam uariare principium ſecundum ſolutionum numerum, quas habere poteſt creticus –∪–. Soluendo igitur primam cretici, fiet tale, Dĭŏgĕ ∪∪∪ nēs bĕ –∪ ātŭs –∪ illĕ –∪ quī prŏ –∪ cŭl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Soluendo Secundā. Tale. Dēmŏ –∪ phĭlĕ bĕ ∪∪∪ ātŭs –∪ illĕ –∪ quī prŏ –∪ cŭl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Soluendo utrāq; tale, Quŏd ăgĭs ∪∪∪ ăgĕ, Bĕ ∪∪∪ ātŭs –∪ illĕ –∪ quī prŏ –∪ cŭl nĕ –∪ gōtĭ –∪ īs –. Sin autem iambicum ſenarium non fuerit è ſolis iambis, quale eſt hoc Horatij Nēptū – – nŭs āl ∪ – tūtūn – – dĭthȳ ∪ – bērnūs – – sălō ∪ –. præponendo ei creticum, ut Nauitas, fiet tale, Nāuĭ –∪ tās Nē – – ptūnŭs –∪ āltō – – tūndĭt –∪ hȳbēr – – nūs să –∪ lō –. Huius autem generis ſunt illa apud Suetonium in Iulium Cæſarem.

Gāllĭ –∪ ām Cǣ – – sār sŭb –∪ ēgīt – – Nīcŏ –∪ mēdēs – – Cǣsā – – rēm ∪.

Ecce –∪ Cǣ sār – – nūnc trĭ –∪ ūmphāt – –, quī sŭb –∪ ēgīt – – gāllĭ –∪ ām ∪.

Nīcŏ –∪ mēdēs – – nūnc trĭ –∪ ūmphāt – –, quī sŭb –∪ ēgīt – – Cǣsă –∪ rēm ∪.

Talia ſunt Terentiani trochaica, ut illa.

Sȳllă –∪ bās quǣ – – rītĕ –∪ mētrō – – cōngrŭ –∪ ūnt hē – – rōĭ –∪ cō –.

Cāptūs – ᴗ ūt mĕ – ᴗ ūs fĕ – ᴗ rēbāt – –, dīſpū – ᴗ
tātās – – ātū – ᴗ lī – .

Vērsī – ᴗ būs sā – – nē mō – ᴗ dōrūm – –, quō sō-
– ᴗ nōrā – ᴗ lēuī – ᴗ tās – .

ā ddī – ᴗ tā ſtȳ – ᴗ līlē – ᴗ uārēt – – sīccī – ᴗ ōrīs – –
tǣdī – ᴗ ūm ᴗ.

Hæc primus Baſſine fili, & tu gener Nouate mi
Per polite quàm poteſtis crebriore limula,
Non pater tanq̄, ſocerq́;, ſed uelut ſim extrarius.
Intueri uos oportet, an ſatis ſit literis.

S ingulis diſcreta recte, quæ cui eſt natiuitas. & reliqua id genus quamplurima. Et notandū in huiuſmodi trochaicis duo debere eſſe commata, ita ut ſemper quartus pes primum finiat cōma quod idem quoq; Terentianus precipit his trochaicis.
Regulam ſeruans, ubiq;, finis ut quarti pedis
Nominis, uerbi'ue fine, cōma primum terminet.
Hac enim tome probatur metron hoc trochaicū
Hunc modum ſi cōpetenti pertulit ductu ſtylus.
Siue prouiſo tenore ceſſit effectus labor. Huius generis etiam eſt hymnus ille rhythmicus in ſacris literis.

Pāngĕ – ᴗ līnguă – ᴗ glōrī – ᴗ ōsī – – prǣ mī – ᴗ ūm
cēr – – tāmī – ᴗ nīs ᴗ.

ē t sū – ᴗ pēr crū – ᴗ cīs trō – ᴗ phǣ ō – – dīc trī – ᴗ
ūmphūm – – nōbī – ᴗ lē ᴗ,

Quālī – ᴗ tērrē – ᴗ dēmptōr – ᴗ ōrbīs – ᴗ īmmō – ᴗ
lātūs – – uīcē – ᴗ rīt ᴗ. Eſt enim id genus trochaicum frequentiſſimum. Illud etiam notādum, quod ſicut ex Senario Iambico fieri poteſt trochaicum catalecticum præponendo creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri poteſt iambicum ſenarium acatalectum remoto cretico. Poſſent dici & alia de metro trochaico, ut demo

nometro

nometro, de dimetro, de trimetro, itē quare præpoſito cretico contingat in locis paribus eſſe ſpondeum, dactylum, anapæſtum, ſed non tantum mihi datur ocij. Remitto igitur ſtudioſos ad Terētianum & alios, qui erudite de arte ſcripſerunt. Sed ſcandamus tria metra trochaica catalectica ex equitibus Ariſtophanis, totidemq; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ω γέροντες ἡλιασ αὶ φράτορες τριωβόλου,
Οὓς ἐγὼ βόσκω κεκραγὼς, καὶ δί'καια, κ' ἄδικα,
Παραβοηθεῖθ', ὡς ὑπ' ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ὦγε – ∪ ροντες – ∪ ηλι – ∪ ασαι – – φρατο – ∪ ρεστρι
– ∪ ωβο – ∪ λου –.
Ο ουσε – ∪ γω βο – – σκι κε ∪ ∪ κραγως – – και δι
– ∪ και α – ∪ κα δι – ∪ κα ∪.
Παραβο ∪ ∪ ∪ ηθει – – θως υ – – παν δρων – – τυπτο
– ∪ μαι ξυν – ∪ ω μο – ∪ των –.

EX EVRIPIDE.

Μηδὲν' ἀνχρέους ἕκητι προστάτην θεί'μην χθονὸς,
Μήδ' ὅπλων ἄρχοντα. νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν,
Πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ὢν ἔχων τύχῃ.
Μηδε – ∪ ναν χρε – ∪ ους ε – ∪ κη τι – ∪ προ στα –
∪ την θει – – μην χθο – ∪, νος ∪.
Μηδο – ∪ πλων αρ – – χοντα – ∪, νουν χρη – – τον
στρα – ∪ τη λα – ∪ την ε – ∪ χειν –,
Πολεος ∪ ∪ ∪ ως αρ – – χων α – ∪ νηρ πας – –, ξυνε
σιν ∪ ∪ ∪ ων ε – ∪ χων τυ – ∪ χη –.

DE HENDECASYLLABO SAPHICO.

Hendecaſyllabi Sapphici duo ſunt Genera, alterum,

quo sæpe usus est. Horatius, alterũ, quod alio nomine Phalæcium dicitur.

¶ Illud apud Horatium constat quinq; pedibus Trochæo, Spondeo, Dactylo, Duobus trochæis quã quam ultimo etiam spondeo, Quale est illud ad Augustum Cæsarem, in quo primi tres uersus sũt eiusdem generis. Inde subiungitur Adonius in quarto ordine, constans Dactylico dimetro catalectico, id est è dactylo, & spondeo, uel trochæo pro spondeo. Postea sunt iterum tres eiusdem generis, & quartus rursum Adonius, & sic ad finem usq; ijsdem generibus carminis.

Iām să – ᴗ tīs tĕr – – rīs nĭuĭs – ᴗ ᴗ ātquĕ – ᴗ dīræ – –.
Grāndĭ – ᴗ nīs mī – – sĭt pătĕr – ᴗ ᴗ, ēt rŭ – ᴗ bēntī – –.
Dēxtĕ – ᴗ rā sā – – crās iăcŭ – ᴗ ᴗ lătŭs – ᴗ ārcēis – –.
Tērrŭĭt – ᴗ ᴗ ūrbĕm – ᴗ.
Tērrŭ – ᴗ īt gēn – – tēs grăuĕ – ᴗ ᴗ nē rĕ – ᴗ dĭrĕt – ᴗ.
Sēcŭ – ᴗ lūm pӯr – – rhæ nŏuă – ᴗ ᴗ mōnstră – ᴗ questæ – –.
Ōmnĕ – ᴗ cūm prō – – teūs gĕnŭs – ᴗ ᴗ ĕgĭt – ᴗ āltōs – –.
Vīsĕrĕ – ᴗ ᴗ Mōnteīs – –.

Alterum Hendecasyllabi genus constat etiã quinq; pedibus spondeo, dactylo, & tribus trochæis, sed quanquam in prima sede legitimus pes est spondeus, tamen & trochæus, & iambis eam sibi usurparunt. Hoc genere carminis Catullus usus est, & Martialis. Horatius nunquam. distat aut hoc à superiore dispositione pedum. Illud enim in prima sede semper habet trochæum, in secunda spon-

deum, in tertia dactylum, inde duos trochæos. Hoc in prima legitimum habet spondeum, in secō da semper dactylum, inde treis trochæos, nec refert extremum etiam inueniri spondeum. id enim fit ratione ultimæ.

Ex Catullo ad. M. Tullium.

Dĭsĕr u – tīſsĭmĕ – uu Rōmŭ – u lī nĕ – u pōs
tūm – u.
Quōt sŭnt – u quōtquĕ fŭ – uu ērĕ – u Mārcĕ
– u Tūllī – –.
Quōtquĕ – u pōſt ălĭ – uu īs ĕ – u rūnt ĭn – u
ānnĭs – u.
Grātĭ – u ās tĭbĭ – uu māxĭ – u mās Că – u tūl
lŭs – u.
ăgīt u – , pĕſsĭmŭs – uu ōmnĭ – u ūm pŏ – u
ētă – u.
Tāntō – – pĕſsĭmŭs – uu ōmnĭ – u ūm pŏ – u
ētă – u.
Quāntō – – tu ōptĭmŭs – u u ōmnĭ – u ūm pă
– u trōnŭs – u.

Ex Martiale.

Hīc ēſt – – quēm lĕgĭs – uu īllĕ – u quēm rĕ – u
quīrĭs – u.
Tōtō – – nōtŭs ĭn – uu ōrbĕ – u Mārtĭ – u
ālĭs – u.
ārgū – – tīs ĕpĭ – uu grāmmă – u tūm lĭ – u
bēllīs – –.
Cui lē – – ctōr ſtŭdĭ – uu ōsĕ – u quōd dĕ – u
dīſtī – –.
Vīuēn – – tī dĕcŭs – uu ātquĕ – u sēntĭ – u

ēntī – –.
Rātī – – pōst cīnĕ – ᴗ ᴗ rēs hă – ᴗ bēnt pŏ – ᴗ
ētæ – –.

Ex Terentiano.

Quem nos Hendecasyllabum solemus.
Tanquam de numero uocare uersum,
Tradunt Sapphicon esse nuncupandum.
Nanque & iugiter usa sæpe Sappho,
Dispersosq; dedit subinde plureis
Inter carmina disparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda est.
Spondeon si quidem uidemus istic
Tanquam legitimum solere poni.
Post hunc dactylon, atq; treis trochæos.
Cui nomen quoq; Phallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter.
Non solum recipit pedem, ut loquebar,
Spondeum, sed & aptus est trochæo.
Nec peccat pede natus ex Iambo.
Exemplis tribus hoc statim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō – – nō lĕpĭ – ᴗ ᴗ dūm nŏ – ᴗ nūm lĭ –
ᴗ bĕllūm – ᴗ.
ārī – ᴗ dō mŏdŏ – ᴗ ᴗ pūmĭ – ᴗ ce ēxpŏ – ᴗ
lĭtūm – ᴗ.
Mĕās ᴗ – ēsse ălĭ – ᴗ ᴗ quĭd pŭ – ᴗ tārĕ – ᴗ nū
gās – –.
Quos dixi modo iam pedes uidemus
Diuersos capiti trium locatos.
Spondeon cuī dō – – trochæon ārĭ – ᴗ.
Mĕās ᴗ – quis neget hunc iambon esse?

Ex epigrammatis ἀλφειοῦ.

Οὐ στέρ – – γω βαθυ – υυ λκί – υ ους ἀ – υ ρούξας – –
Οὐκ ὄλ – – βον πολύ – υυ χρυσον – υ οἷα – υ γύγης – –
Αὐτάρ – – κους ἔχ – υυ μαι βί – υ ον μα – υ κρίνε – υ
Τὸ μηυ – δὲν γὰρ ἄ – υυ γαν ἄ – υ γαν με – υ τέρπει – –

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen constat è quinque pedibus, primis duobus Ionicis à maiore, & tribus reliquis, trochæis, & quia Ionicus à maiore constat è duabus primis lõgis, & reliquis duabus breuibus, primus pes interdũ soluta prima Ionici in duas breueis, fit mesomacros υυ – υ υ. cõstãs è media longa, & duabus utrinq; breuibus, soluta secunda, fit parapæon – υ υ υ υ constans è prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoq; in secundo Ionico potest, ut ostẽdemus exemplis. Quod autem ambæ in utroque ionico solui possint in dichoreum, hoc est in sex breueis, nõ memini legere apud Terentianum. Præterea in tertia sede loco primi trocchæi modo spondeus, modo dactylus, modo Anapæstus inuenit, quod raro fit, nec ferè unquam nisi quartus pes fiat pyrrhichius. nec erit unquã pyrrhichius quartus, nisi terti⁹ sit unus è tribus p̃dictis loco trochæi. Sed quod dicimus ostendamus ex ipso Terentiano. Carmen è duobus Ionicis à maiore, & tribus trochæis.

Nūnc īncĭpĭ – – υ υ āmbīs gĕmĭ – – υ υ nōs pĕ – υ dēs rĕ – υ fērrĕ – υ. E primo pede mesomacro soluta prima Ionici, secundo Ionico, reliquis trochæis, ut

ĕ lĕmēntărĭ υυ – υυ dēs quæ pŭĕ – – υ υ rōs dŏ-

–∪ cēnt mă – ∪ gĭſtrī – –. E primo pede Parapæone ſoluta ſecunda primi Ionici, ſecundo Ionico, reliquis trochæis, ut
Cæcĭlĭūs ē – ∪ ∪ ∪ ∪ rīt cōnsĭmĭ – – ∪ ∪ lĭs pĕ ∪ ∪ dīs fĭ – ∪ gūræ – –. E primo pede Ionico. ſecūdo meſomacro ſoluta prima ſyllaba ſecūdi Ionici. tertio ſpondeo. quarto pariambo. ut
Sī prĭmă brĕ – – ∪ ∪ uĭs ēpĭtrĭtōs ∪ – – ∪ ∪ hīc prī – – mūs hă ∪ ∪ bĕtūr – ∪. E primo pede Ionico, ſecundo Parapæone ſoluta ſecunda ſyllaba ſecundi Ionici & reliquis trochæis. nec refert, ſi extremus, ut dixi, eſt Spondeus, ut
ū num ūt făcĭ – – ∪ ∪ ānt dŭŏ părĭ – ∪ ∪ ∪ ∪ tĕr pē – ∪ dēs iū – ∪ gātī. – – E tertio pede Anapæſto, & quarto pariambo, ut
Vērsūs mălĕ – – ∪ ∪ nē dēsĭnăt – – ∪ ∪ ădhĭbēn ∪ ∪ – tūr ĭn ∪ ∪ īmō – –. E tertio pede dactylo, & quarto pariambo.
Quārtūm quŏnĭ – – ∪ ∪ ām pērſpĭcĭs – – ∪ ∪ hūnc ĕpĭ – ∪ ∪ trĭtŏn ∪ ∪ ēſsĕ – ∪. Hoc gen' carminis. Sotadeum inueniſſe dicunt. Vnde Terentianus.

Longas ſiquidem quando prius locamus ambas
Deinde breueis ſubdimus, ut putes priorem
Spondeon oriri comitem, mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος illum memorant Ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent uocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem:
Cum uerſibus iſtis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuīnĭă – – ∪ ∪ cū dicimus, hæc tamē figura eſt,
Metrum q; facit, Sotadicon quod uocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadeum locutum.

Atilij Fortunatiani fragmentū de metro Sotadeo.

Primus spondeus. Secūdus pariābus. Tertius spō-deus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus itē tribrachys. Vltimus spondeus. & quod magis mirum uideri potest, totus Sotadeus numerus è trochæis potest cōstare pedibus, & duo habet Ithyphallica metra & unum trochæum pedē, Sic Bācchĕ, bācchĕ, bācchĕ. Quibus si iterposueris aliquos brachysyllabos, eiusdem scilicet rationis, erit uersus mollior sic.

Bācchĕ – ∪ Brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪ bācchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪
Bācchĕ – ∪ brŏmĭĕ ∪ ∪ ∪, bācchĕ – ∪.

Nam Ithyphallicum metrum sæpe recipit hunc Tribrachyn, Vt etiam apud Mænandrum in phasmate, & apud Callimachum in epigrammatis ostendi potest. Cuius exemplum subieci, quo notus sit eum, cum sit sex syllabarū, accrescere modo, una modo duabus syllabis ꝑ tribrachyn scilicet pedē.

Hūc ă – ∪ dēs ly̆ – ∪ æ̆ē – ∪
Bāsă – ∪ rēu bĭ – ∪ cōrnĭs – ∪
Ny̆ctĭ – ∪ lĭĕ bĭ ∪ ∪ ∪ mātĕr – ∪
Crīnĕ – ∪ nĭtĭdūs ∪ ∪ ∪ āptĕ – ∪,
Lūtĕ – ∪ ĭs cŏ – ∪ ry̆mbīs – –
Hĕpĕră ∪ ∪ ∪ tē cŏ – ∪ rōnĭs – –
Hāstă – ∪ uĭrĭdĭs ∪ ∪ ∪ ārmĕt – ∪.
Plăcĭdūs ∪ ∪ ∪ ădēs ăd ∪ ∪ ∪ ārās – –
Bācchĕ – ∪ bācchĕ – ∪ bācchĕ – ∪.

Hæc ex Attilio, in quibus nos quædam emendauimus, ubi quia meminit metri Ithyphallici, quod cōstat è tribus trochæis admisto sæpe brachysyllabo, subiūxim⁹ hæc ex Terētiano de ithyphallico.

Ithyphallica porro dicarunt mūsĭ – ∪ cī pŏ – ∪ etæ – –
Qui ludicra carmine Baccho uērsĭ – ∪ būs pĕ – ∪ tulcis – –

∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪

Graio cum cortice phallo trēs dă – ∪ bānt trŏ – ∪ chǣōs – –.
Vt nomine fit sonus ipse, Bācchĕ – ∪ bācchĕ – ∪ bācchĕ – ∪.

Nunc ut in figura manifestius appareat, quot unum quodq; metrum è supradictis accipiat pedes per singulas regiones, in hunc modum notabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
– –	– –	– –	– –	– –	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪

PENTAMETRVM cum cæsuris.

I	II	Semipes	III	IIII	Semipes
– ∪ ∪	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– ∪ ∪	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–

PENTAMETRVM sine cæsuris.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– ∪ ∪	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– ∪ ∪	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– –	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –
∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪

– –	– –	– –	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪
– –	– –	– –	– –	– –	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	– –
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	–∪
– –	– –	– –		– –	
–∪∪		–∪∪		–∪∪	
∪∪–		∪∪–		∪∪–	

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪		∪
	– –		– –		– –		
	–∪∪		–∪∪		–∪∪		
	∪∪–		∪∪–		∪∪–		

HENDECASYLLABVM SAPPHICVM acatalectum.

I	II	III	IIII	V
–∪	––	–∪∪	–∪	–∪

HENDECASYLLABVM phalecium. ––

I	II	III	IIII	V
––	–∪∪	–∪	–∪	–∪
∪–				––
∪–				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
––∪∪	––∪∪	–∪	–∪	–∪
∪∪–∪∪	∪∪–∪∪	––	∪∪	––
–∪∪∪∪	–∪∪∪∪	–∪∪	∪∪	

ITHYPHALLICVM ∪∪–∪∪

I	II	III
–∪	–∪	–∪
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪

Sed de metris hactenus. Superest ut de accẽtibus, quos suspicit sermo latinus, nec non de distinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

De accentibus apud nostros breuissimus est tractatus, secus est apud græcos. illi enim multos libros de accentibus conscripserunt, ut Apollonius. Herodianus filius Apollonij, & alij. In cuius rei admirationem olim hoc distichon lusimus.

Non ualet accentus millesima claudere graios.

Pagina. Romanos una, breuisq; potest.

Sunt autem Accentus decem Acutus' Grauis' Circunflexus˜, Longus – Breuis ∪ subunio ∪ subdiuisio, Apostrophus' Aspiratus' Tenuis'. Quibus omnibus utimur, præter Aspiratum & tenuē, pro quibus in aspirandis dūtaxat literis hac figura H uel hac h ex utroq; ipsorum facta utimur. Dictus autem accētus, quasi ad cātus, ab accino accinui accentum, ad imitationē græcorum, à quibus προσῳδία dicitur, à πρὸς præpositione, quod est ad & ᾠδὴ cantus. hi autem sunt, qui dictionē moderantur, nec posset aliqua esse dictio, quæ uno ex ipsis caret. nam sicut nulla uox esse potest sine uocali, ita nec sine accentu, quod sit quasi anima uocis. De ipsis igitur dictionē moderantibus sic per breuiter dicemus.

Omnis dictio aut unius est syllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ unius est syllabæ, si breuē uocalem habet, aut positione longam, acuitur, ut mél. móns píx. si uero natura longam, circunflectitur, ut mõs. Quæ autem duarum est syllabarū, semper accentum habet supra primam syllabam, exceptis quibusdam, quæ supra ultimam accētum habent differentiæ causa, ut mox dicemus. Si prima igitur natura longa est, & ultima breuis, circūflectitur, ut mâter, mũnus, dônū, in cæteris omnibus, acuitur, ut páter, hómo, léges, fórtis. Quæ uero plurium est duabus syllabis, si penultima est lōga, semper ibi est tonus circūflexus, si natura lōga, & ultima breuis. ut românus, acut᷒, si aliter ut románi, poténtes, libértas, Catúllus, ueronénsis. Si uero breuis, ī antepenultima, ut dóminus, póntifex, senectíssimus, ténebræ, lúgubris, muliébris hiacýnthinus. excipiūtur à facio composita, quæ

in secũda, & tertia persona singulari præsentis indicatiui modi accẽtum habent in penultima, licet sit breuis, ut benefácis, benefácit, calefácis, calefácit, & huiusmodi. benefít etiam, & satisfít, calefít, & calefís, & alia composita à fís, & fít, & acuunt ultimam, ut sua simplicia. Exerceãtur igitur discipuli à præceptoribus pronũciare dictiones, quæ penultimam'ue corripiunt, uel producunt. discant etiam uariare accentum ab antepenultima ad ultimam, uerbi causa, pronũcient dominus cũ accentu in antepenultima sic dóminus, deinde cũ accentu in penultima sic, domínus postremo cũ accẽtu in ultima sic, dominús. licet neq; in ultima neq; in penultima esse possit. sed fiat, ut assuescant uariare uocem, qđ tñ melius fiet in græcis dictionibus in quibus si accentus est in antepenultima, transit ad penultimã, si ultima flectendo fiat longa, ut ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nã si ultima sit lõga, accẽtus nõ potest esse in antepenultima, nisi desinat in αι uel in οι puras diphthongos, ut ἄνθρωποι, τύπτουσαι. nam si sequatur consonans, mutatur accẽtus in penultimam ἀνθρώποις, τυπτούσαις. cum autem assuerint sic uariare uocem accẽtibus, facilius nostra pronunciabũt. Præterea ut recte penultima, & antepenultima proferatur, illo etiam signo admoneri poterunt, ut cum supra penultimã uiderint longum accentum, in ea immorentur, ut in Iustiniãnus, Thedõrus, cum uero breuem, intendant antepenultimam, nec ullam in penultima moram faciant, sed celeriter pertranseant, ut in ădămo perlĕgo, muliĕrem.

Præterea plurimum iuuabit, si singulas penultimas dictionum supra duas syllabas, quæ ambiguitatẽ

parere possunt, aut longo accētu, aut breui signa-uerimus. longo, si longa fuerit, ut Arietīnus, parietīnus, clandestīnus, mediastīnus, adūlor, tritūro, occīdo pro interficio, e μ ob & cædo, legēre à legi præterito, uidēris secunda præsentis indicatiui. legēris, uel legēre à legar futuro idicatiui. annōna. Breui autem si breuis, ut centimănus, muliĕbris, uidĕris à uidĕrim uel uidĕro, adamantĭnus, ornotĭnus, crastĭnus, aliquĭbus, inĭto bello, obrŭtus, abscĭdit, occĭdo, ex ob & cado, porsĕna, pessundătus, circundătus, & alia huiusmodi latina, nam in græcis, non est perpetuum, propter accentum, qui in alibus intendit penultimam etiam breuem, ut Smóeis, Pyróeis, Corýdon, Amaryllídi, arcades, Theséa, In an aliquibus autem intendit antepenultimam, licet penultima producatur, cýclopas, héroas, aréthusa, creúsa, córinthos, & alia id genus multa.

Non seruatur autem accentus modis septem. Differentia, Ambiguitate, Necessitate, Transpositione, Contextu, Idiomate, Apocope.

Differentia, ut in quándo, quod interrogatiuū acuitur, cum autem significat ὅτι, grauatur, quàdo. Sic unà, penè, ferè, ponè, planè, coràm, palàm, falsò, eò, aliquò, illò, illà, circū, aliâs, & huiusmodi, cū sunt aduerbia. sic ergò aduerbium circunflectitur ut illius ergò uenimus, idest causa illius. quod græci dicunt ἐκείνου ἕνεκα. Cōiunctio autem grauatur ut ergo'ne supremis potuit uox improba uerbis. Tam dirum mandare nefas?

Ambiguitate, ad euitandam amphibologiam, ut interealoci, alíquando, síquando, nēquando. Deinde, éxinde, périnde, próinde, súbinde, dúntauat, quæ autepenultimam acuunt, ne duæ partes esse

putentur. In áffátim etiam, quia fa breuis est, summo tono est prima, ut in præ'módū, ádmódum, áffábre. Apprime autem in penultima habet accẽtum quia longa est, nec obstat ambiguitas.

Necessitate non seruatur accentus, cum post uocabulum aliquod, inclinatiua sequitur coniunctio, quæ græce ἐγκλιτική dicitur, ut que, ue, ne, de quibus supra suo loco diximus.

Transpositione, cum de suo loco dictio transmutatur, ut sunt præpositiones, quæ præpositæ grauantur, ut dè quo genere mortis difficile dictu est. Postpositæ autem, quia mutant locum, mutant ét accentum, & acuuntur, ut, quo dé genere mortis difficile dictu est. sic græci περὶ ἀρετῆς, ἀρετῆς πέρι. Circúm autem ad differentiam nominis, nunquã mutat accentũ, ut ter circum iliacos raptauerat Hectora muros, & Maria omnia circum.

Contextu, cum dictiones, quæ per se positæ accuntur, in contextu grauantur, ut protinus Æneas celeri certare sagitta.

Idiomate, cum græcum uocabulum, nulla nec temporis nec literarum facta mutatione, ad nos uenit tunc enim seruat accẽtum græcum, ut Tegéa, Neméa Créusa, Arétusa, Amaryllís, amaryllí, amaryllída, Corýdon, Simóes, Arcádes, Cyclôpes, Cýclôpas. Penelópe, Pentecosté, Aristotéles, Demosthénes, & id genus quamplurima. Quod si dixeris in quibusdam è supradictis mutari η in e lõgum, respondeo antiquos græcos sic pronũciasse ἦτα ut nos e longum Penelope, grammatice, Aristotéles. sed de hoc multa in fragmentis nostris. In Aristótelis autem, aristóteli, aristótelem, aristótele accentus est in antepenultima, quia latine declinantur. Comœdiã autem, Tragœdiã, Sóphiã

ſymphŏnia,& ſimilia mutant accentum, cum corripitur ultima. græce enim κωμῳδία, τραγῳδία, σοφία, συμφωνία dicitur. nos Comœdiă, tragœdiă, sŏphiă, ſymphŏniă, ultima correpta.

Apocope, aut ſyncope, cum dictiones per apocopen, aut ſyncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis, ut Vocatiui in i, a nominatiuis in ius ut Mercurius, Virgíli⁹, Domítius, Ouídius, o Mercūri, Virgíli, Domíti, Ouídi, ſeruato accentu ſupra eam ſyllabam, in qua erat in nominatiuo. & ſi eſt breuis, ut Mercúri facunde nepos Atlantis, & nulli flebilior, quàm tibi Virgíli. Sic nomina & pronomina in as ut Arpinãs, Rauennãs, Cuiãs, Noſtrãs circunflectunt ultimam, quia ſunt per ſyncopen ab his uetuſtis hic & hæc Arpinãtis, Rauennãtis, Cuiãtis, noſtrãtis, quæ in penultima circunflexum habent, remota igitur ti, idem accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus, ponitur ſupra ſyllabã, cum longam eſſe illam oſtendere uolumus, ut ſalūber, Breuis autem, Cum Breuem, ut funĕbris. Hyphē uirgula eſt ſubincurua, quæ ſupponitur fini unius dictionis, & principio alterius, cum coniungere eas uolumus, ut ante‿malorum, ante‿uolans. Hypodiaſtole uero, eſt dextra pars circuli, quia ſuppoſita dictionibus, notamus eas male cohęrere, ac diſtinguendas, ut cor, uinum lætificat. ne Coruinum proprium dicere uidearis, diſtingue poſt cor ad imam literam dicto accentu. Sic illud apud græcos, quod & Fabius refert. ubi de ambiguo ſcribit αὐλὴ, τρίς ἔπεσεν, ne uidearis dicerẽ tibicina cecidit

pro eo, quod aula ter ceciderit interponatur hypodiastole inter αυλή, & τρίς, & uitabitur amphibologia. Et Viridiq; in littore conspicitur, sus; ne uidearis dicere conspicit Vrsus, inter conspicitur, & sus interponitur hypodiastole ad imas literas. eodem etiam accẽtu utimur, cum uolumus distinguere sensum, ut in illo, Ereptæ Virginis, ira. ne uideatur significare iram Virginis ereptæ, sed ira ꝑpter ereptam Virginem, post uirginis supponitur diastole. Apostrophus item est pars quædam dextra circuli, sed ad summam literam apposita, qua nota significamus ultimam ibi uocalem elisam ut Tanton'me crimine dignum duxisti: pro tantòne & Hectoris Andromáche Pyrrhin' connubia seruas: pro Pyrrhîne. Dasia & Psile licet non utamur, quia, ut dixi, loco ipsorum utimur aspiratione nostra, ut ante, aut post aspirandas literas in cõtextu literarum, tamen si aliquando aut negligẽtia, aut quia nescierimus, literam aliquam aspirandam attenuarimꝰ, dasia suprapostita id significare poterimus, ut si scripseris omo unus ymnus sine aspiratione uel Tyrsis Teseus t tenui, uel Cremes item tenui c, sic emẽda ὁmo ὑmus yʿmnus tʿyrsis tʿeseus, cʿremes. & nota quas græci προσῳδίας dicũt, nos autem accentus, eas ueteres tum notas uocũ, tum moderamenta, tum tenores, tum fastigia, q̃d capitibus literarum apponerentur, tum accentiunculas, cum uoculationes appellasse. Sed de accentibus hactenus. Nunc de distinctionibus dicamꝰ.

DE POSITVRIS.

P Osituris, siue distinctionibus, quas græci θέσεις, & στιγμὰς uocant trifariam distinguimus. Aut enim structura orationis omnino imperfecta est, & sensus. & tunc

tunc ad imũ literæ distinguimus puncto. quę media distinctio, & mora dicitur. græce μέση στιγμή. Aut structura quidem orationis ex aliqua parte pfecta est. sed sensus adhuc pendet. & tunc ad summũ literæ distinguimus puncto. quæ subdistinctio dicitur. græce ὑπο στιγμή. Aut & structura orationis perfecta est. & sensus. & tunc ad medium literæ distinguimus puncto. quæ distinctio finalis dicitur. græce τελεία στιγμή. Id autẽ rursus potest fieri duobus modis. Aut enim pfecta quidem sententia est. sed adhuc aliquid addimus, ut pleniorem illam faciamus. & hũc, ut dixi, ad medium distinguimus. sep simplici puncto. Aut ad aliam trãsimus sententiam. & tunc & ad summum, & ad imum literæ distinguimus gemino scilicet puncto, addita quam minima lineæ portiuncula inter utrunq; pũctum, quæ uergat ad finem uersus. quam distinctionem græci περίοδον, nos ambitum, Circuitũ, Comprehensionem, Continuationem, Circũscriptionem dicimus. Quæ nomina dat Periodo. M. Tullius in libro de perfecto oratore. quod etiam recitat Quintilianus. Et quoniam tam in distinctione finali, quam in Periodo, interrogatio etiam, aut affectus quispiam esse potest, ut indignatio, admiratio, cõmiseratio, & huiusmodi uarijs id distinctionibus ostendemus, puncto scilicet ad imam literã supra posita linea, si interrogatio fuerit, retorta, si affectus, recta. Et tam finalis distinctio, quàm periodus, potest & unum, & plura incisa, & membra comprehendere. quæ græci κόμματα, & κῶλα nominant. Sed, ut quod dicimus manifestius appareat exemplis, nonnullas periodos ex M. Tullio, Virgilioq; subiungamus.

Ego, omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris

satisfacio omnibus. mihi ipse nūquam satisfacio. Tāta enim magnitudo est tuorum erga me meritorum. ut quoniam tu, nisi perfecta re de me non conquiesti, ego, quia nō idem in tua causa efficio. uitam mihi esse acerbam putem.

Vides hic post ego, post officio, post te, mediam distinctionem ad imam literam. quia structura orationis omnino imperfecta est. post omnibus autē subdistinctionē. q̄a licet structura orationis quo ad satisfacio præcedens uerbum perfecta sit. (habet enim casus suos omneis) tamen, quia sensus adhuc pendet propter distinctionem cæteris. distinximus ad summam literam. Post autem satisfacio, distinctionem ad mediam literam, idest simplex punctum. est enim ita perfecta sententia. ut possis quiescere. si placeat. Sed quia Cicero adiungit. quamobrem sibi nunquā possit satisfacere cōferendis in Lentulum officijs. propterea distinximus ad mediam literā distinctione finali. Rursus post meritorum, uides punctum ad summum literæ. post tu. ad imum. item post re, & cōquiesti, ad summum. post ego, ad imum. post efficio ad summum, ijsdem, quas supra diximus rationibus. Postremo, post putem, uides periodum. nam sententia absoluta est. & quod sequitur. diuersum à superioribus.

Sed iam distinguamus aliquot Virgilij carmina.

Arma uirumq; cano. troiæ qui primus ab oris,
Italiam, fato profugus, lauinia uenit
Littora. multum ille & terris iactatus, & alto,
Vi superum, & sæuæ memorem Iunonis ob iram,
Multa quoq; & bello passus, dum cōderet urbē,
Inferretq; deos Latio. Genus unde latinum,
Albaniq; patres, atq; altæ mœnia Romæ.

Vides ubicũq; media distinctione distinximus structuram omnium esse imperfectam. ubi uero subdistinctione, sententiam non esse perfectam, sed structuram, ubi distinctione ad mediã literam, & structuram & sententiam esse perfectam. sed quia aliquid adiungitur superiori sententiæ, simplici puncto distinximus. Postremo autem periodum posuimus, quia trãsit poeta in aliã periodũ, quæ est. Musa mihi causas memora. quo nomine læso.
Quid'ue dolẽs Regina deu'm, tot uoluere casus,
Insignem pietate uirum, tot adite labores
Impulerit. Tantæ'ne animis cœlestibus iræ?

Vides post memora, & læso, subdistinctiones duas ad summum literæ, pendente sensu. Post deu'm autem, post casus, post uirum, treis medias distinctiones ad imum literæ. quia ne structura quidẽ perfecta est, nedum sensus. post uero impulerit, pũctum ad medium extremæ literæ, quia & structura, & sententia perfecta est. nam licet subiungatur epiphonẽma, Tantæ'ne animis cœlestib' iræ? tamen absq; eo perfecta sententia est, postremo post iræ est periodus. quia quod sequitur, est principium alterius periodi.

Hæc nos de posituris. Sed quia nõ nisi prodesse cupimus, quicqd, ex latinis authoribus de distinctionibus habere poterimus, subiungemus, ut si nos non placuerimus, sibi quisque ex ipsis eligat, quẽ sequatur, aut aliũ quærat, qui satisfaciat magis, siquis est alius, qui de distinctionibus meliora scripserit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, si habuissemus.

DONATVS.

Tres sunt posituræ, uel distinctiones, q̃s θέσεις græ

ci uocant. Distinctio. Subdistinctio. Media distin- ctio. Distinctio est, ubi finitur plena sententia. Hu- ius punctum ad summam literam ponimus. Sub distinctio, est ubi non multum superest de senten- tia. quo tamen necessario separatim mox inferen- dum sit, huius punctum ad imam literā ponimus. Media, est ubi ferè tantum de sententia superest. quantum iam diximus. cum tamen respirandum est. Huius pūctum ad mediam literam ponimus. In lectione, tota sententia periodus dicitur. cuius partes sunt cola, & commata.

SERGIVS.

Dicta distinctio est uel positura. quod positum pun- ctum distinguit nostram orationem. Et cū distin- ctio species si positurae. tamen abusiue pro ipsa positura, hoc est pro ipso genere distinctionem habemus. Nam cum sit codex emendatius distin- ctione. media distinctione. & subdistinctione. dici tur tamen codex esse distinctus. Igitur distinctio, est punctum appositum ad caput literae plenae sen- tentiae. Subdistinctio est punctum appositum ad imam partem semiplenae orationis. Media distin- ctio punctum appositum mediae sententiae suspen sae, propter respirationem. Sciendum est. quod in lectio ne textus unius sensus, periodos nomina tur. ut est. Nihil tibi profuit nocturnum praesidiū palatij. nihil urbis uigiliae. nihil timor populi. nihil cōcursus omnium bonorum. &c:– Cola autem, & commata, eiusdē orationis singulae partes esse noscuntur. Verum meminerimus in prosa oratio ne cola, & commata idem esse. & unum significa- re. in uer su uero, aliud, & diuersum. Nam ubi duo

liberi pedes sunt. colō dicitur, ut apud Horatium Terruit urbem. Comma uero, quando post duos pedes, uel post treis pedes sequitur syllaba quæ partem terminat orationis. ut in primo uersu æneidos. Arma, uirumq; cano. Item, Arma, uirumq; cano Troiæ.

FORTVNATIANVS.

Distinctio, est temporis, & sensus finitio. Subdistinctio, est nec tēporis, nec sensus finitio. Mora, est requies animi ~ Inter distinctionem, & subdistinctionem, & moram, hoc interest. quod distinctio, perfectum sensum declarat. subdistinctio īferri aliquid significat. Mora reficit lectorem. simulq; sensibus lumen accommodat ~

DIOMEDES.

Lectioni posituras accedere, uel distinctiōes oportet. quas græci θέσεις uocant. quæ inter legēdum dant copiam spiritus reficiendi. ne continuatione deficiat. Hæ tres sunt, Distinctio. Subdistinctio. Media distinctio. siue Mora. uel, ut quibusdam uidetur. submedia. Quarum diuersitas tribus punctis, diuerso loco positis indicatur.

Distinctio quidem, est appositio puncti finiti sensus. uel pendentis mora. quæ locis ponitur tribus. Sūmo cum sensum terminat. & uocatur finalis à nobis. à græcis τελεία. Medio cum respirandi spatiū legenti dat. & dicitur media græce μέση. Imo cū lectionis interrupto, tenore, aliud adhuc illatura suspendit. & uocatur à græcis ὑποστιγμή. à nobis subdistinctio.

Distinctio, est silentij nota cum sensu terminata. ubi est liberū cessare, prolixumq́;, ita, ut neuter sui indigeat, ut est. Numina nulla premunt. mortali urgemur ab hoste. & est huius nota, punctum supra uersum ad caput literæ positum. Distinguere autem oportet ante similitudines. quas græci παραβολὰς uocāt. & ante redditas. quas ἀνταποδόσεις. Et si quando a persona ad personam transitus fuerit factus. Et ante Autem cōiunctionem, siquidem non ex abundanti ponitur. Et ante casum uocatiuum. Et ante Sed. & ante Quoniam. Et ante Tūc. cessante reddita, sed præpositis superioribus. Et ante interrogatiua. ut,

Quis deus hanc musæ, quis nobis extudit artem.
Vnde noua ingressus hominum experientia cepit.
Hic enim oportet distinguere, & sic inferre.
Pastor Aristæus fugiens peneia temne. Et post interrogatiua. ut, Musa mihi causas memora.

Subdistinctio est, silentij nota legitimi, qua pronūciationis terminus, sensu manente, ita suspēditur. ut statim id, quod sequitur, succedere debeat. Huius autem est punctum sub uersu positum. ut

Me duce Dardanius Spartā oppugnatur adulter.
Aut egō tela dedi. fouiue cupidine bella. Non enim similiter, ut in distinctione, silentiū interpositum tacere permittit. ut est illud.
Et si fata deūm, si mens non leua fuisset.
Impulerat ferro argolicas fœdare latebras.

Media distinctio, siue Mora, est leuis in continuatione sensuum interposita discretio legitimæ distinctionis, subdistinctionisq́; medium obtinēs locū ita, ut nec perfecta in totum, nec omissa uideatur, sed significatione imorādi alterius desideret principium sensus. & hoc solūmodo seruat officium.

ut legentis sensum, breuissima respiratione refo-
ueat & nutriat. Sic enim pronũciando reticere qs
debet, quia spiritus ipse quadam defectione muta-
tur, ut deinde resumatur, ut est.

Vt belli signum laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco strepuerunt cornua cantu.
Vtq; acreis concussit equos, utq́; impulit arma.

Exemplo turbati animi. Multæ enim causæ sunt
mediæ huius lectionis. Primum, ne confundan-
tur, quæ δίκωλα & τρίκωλα ponuntur. Deinde, ut
actus uerborum emineat, & luceat, qui ex aliquo
moueatur affectu, uel indignatione, uel miseratio-
ne collata, uel certe, cum quadam arctatione ser-
monis, quæ ἐμφατικῶς à poetis congeruntur. Si
quis itaque sine media spiritus suspensione pronũ-
ciauerit, ut est,

Aut hoc inclusi ligno occultantur achiui.
Aut hæc in nostros fabricata est machina muros.
Aut aliquis latet error, equo ne credite Teucri.

cõfunditur ratio compositionis in generali nomi-
ne ligni, machinæ, equi. Item, Lectumq́; iugalem.
quo perij, super imponas, minus apertũ est. Sub-
distinguendum enim pro uoluntate dicentis. Hoc
enim uoluit intelligi Dido, nõ esse iugalem, quo
perierat. Immorandum est ergo, & respirandum
post iugalẽ, & sic inferendum cum ὑποκρίσεως af-
fectu, quo perij. In lectione plena sententia perio
dos dicitur. Cuius partes sunt commata & cola.

Potuissem, quid græci quoq; tradiderint de distin-
ctionibus, subiungere. sed quia nimis longũ fuis-
set, prætermisi.

Sed iam receptui canamus. Si prius illud monueri-
mus. multa in his lucubrationibus nostris, quæ in
Terẽtiano, & alijs quibusdam adeo mendosa erant.

ut uix corrigi posse uiderentur, nos non sine summa difficultate emēdasse. Vestrum autem est Studiosi, ut ea cura hæc nostra legatis. qua nos composuimus. nam ut utar uerbis Terentiani.

Sed labor uobis ferēdus in legēdo est maximus.
Non enim cursim, aut remisse tā minuta acumina
Adsequi quicunq; poterit. sed morosa intentio
Tam legentis debet esse. quàm fuit nobis quoq;.
Qui laborem prouocando, perdomando tædiū.
Forsitan nec lecta multis è latebris scalpsimus.
Ardui laudem expetentes. non fauorē ex obuijs.

Videbor enim mihi q̄ maximum lucrum fecisse, si intellexero hisce lucubrationibus nostris uos profecisse. nam nulla re alia uenimus ad scribendum. quàm ut prodessemus. Quod siquid forte uitij in his libris iter plurima nec protrita uulgo, nec indigna cognitu inueneritis, succurrat uobis Horatianum illud.

Verū ubi multa nitent in carmine. nō ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit.
Aut humana parum cauit natura. Valete.

ALDVS Manutius Romanus Studiosis adolescentulis. S. P. D.

Nihil pętermittere est aĩs, qđ utile credamus futurũ iis, q græce discere cõcupiscunt, optimeq́; scire latine. Quãobrẽ græcas lr̃as, ac diphthõgas, earũq́; nõia, & ptãtẽ, ac queadmodũ in latinũ trãsferũtur cũ exẽplis ad id accõmodatis annotauim⁹. addidimus ẽt abbreuiationes, ut facilius græca legere p discatis. Et qa opæpciũ existimauim⁹ scire nos græce salutationẽ Angeli ad beatissimã uirginem, exulũq́; filioꝝ Euæ ad eãdẽ, nec nõ Diui Ioãnis Euangeliũ. In principio erat uerbũ. Itẽ Symbolũ Apostoloꝝ, hæc oĩa cũ latina interptatione imprimẽda curauim⁹. Addidim⁹ carmina Pytha cognomẽto, ob ipsoꝝ excellẽtiã & diuinas admonitiones, aurea Phocylidis itẽ pcepta sanctis. quẽ antiqs Ethographis annumerat Isocrates. q́ si placuisse cognouero, habeo longe meliora maioraq́; quæ postea Deo fauẽte ꝯdonabunť. Oẽm. n. uitã decreuimus ad hoĩum utilitatẽ cõsumere. De⁹ est mihi testis mihi me magis desyderare. q̃ ꝓdesse hoĩbus. qđ & añ acta uita nr̃a oñdit ubicũqȝ uiximus, & oñsurã speram⁹ (qñ id uolum⁹) in dies magis, q̃diu in hac lachrymaꝝ ualle, & plena miseriæ uiuim⁹. Dabo igitur operã, ut q̃tũ in me est, semp ꝓsim. nã etsi qetã, ac trãquillã agere uitã possum⁹, negociosam tñ elegim⁹, & plenã laborib⁹. Nat⁹ est. n. hõ nõ ad uoluptates bono, & docto uiro ĩdignas, sed ad laborẽ, & ad agẽdũ semp aliqd uiro dignũ. nõ torpeamus igiť nõ uitã ĩ ocio uetris sõnoq́; & reliqs uoluptatib⁹ ĩdulgẽtes, trãseam⁹ ueluti pecora. Nã (ut inqt Cato) Vita hoĩs ꝓpè uti ferrũ est. ferrũ si exerceas cõteritur, si nõ exerceas, tñ rubigo interficit. ita si se hõ exerceat cõsumitur, si non exerceat, torpedo plus detrimẽti affert, quã exercitatio. Valete.

Literæ apud græcos ſunt quatuor & uiginti.

A α ἄλφα Alpha,a, B ϐ β Βῆτα Vita.b. Γ γ γ Γάμμα Gamma.g. Δ δ Δέλτα Delta.d. Ε ε Εψιλὸν Epſilon.e. tenue Ζ ζ ζ Ζῆτα Zita.z. Η η η Ἦτα Ita.e. longum. Θ θ ϑ Θῆτα Thita.th. Ι ι ἴ Ιῶτα Iota.i. Κ κ Κάππα Cappa.c. Λ λ λάμβδα Lambda. Μ μ Μῦ My.m. Ν ν ν Νῦ Ni.n. Ξ ξ Ξῖ Xi.x. Ο ο Ομίκρον Omicron.o.paruũ Π π Πῖ Pi p. Ρ ρ ῥῶ Rho.r. Σ σ ς ς Σῖγμα Sigma.ſ. Τ τ τ Ταῦ Tau.t. Υ υ Υψιλὸν Ypſilon.y. tenue Φ φ φ φῖ Phi.ph. Χ χ Χῖ Chi.ch. Ψ ψ Ψῖ. Pſi.pſ. Ω ω Ωμέγα. Omega. O magnum.

De diuiſione literarum græcarum.

Diuiduntur hæ quatuor & uiginti literæ in duas parteis,in uocaleis & ꝯſonãteis. Vocales sũt ſeptẽ.

α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

Diuidũtur ſeptem uocales in treis parteis. in ſemper longas,ſemper breueis, & communeis.

Voles ſemper longæ duæ.

η. ω.

Vocales ſemper breues duæ.

ο. ε.

Vocales communes tres.

α. υ. ι.

De diphthongis proprie & improprie.

Diphthongi ex uocalibus fiunt.ſunt autem diphthongi proprie & improprie.

Diphthongi proprie sunt sex.

αι ἄλφα ἰῶτα. Alpha iota. αυ ἄλφα ὖψιλόν. Alpha ysilon. ει ει ε ἰῶτα. e iota. ευ ε ὖψιλόν. e ypsilon. οι ο ἰῶτα. O iota ου ο ὖψιλόν o ypsilon.

Diphthongi improprie item sex.

ἄλφα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. alpha cũ iota subscripto sic ᾳ ἦτα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. ita cum iota subscripto sic. ῃ ω μέγα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. O mega cũ iota subscripto, sic ῳ ὖψιλόν μετὰ τοῦ ἰῶτα, προσγεγραμμένου idest ypsilon cum iota adscripto sic υι. ω μέγα ὖψιλόν, idest o mega ypsilon, sic ωυ. ἦτα ὖψιλόν, ita ypsilon sic ηυ.

De consonantibus.

Consonantes sunt decem & septem. β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ Quæ diuiduntur in dũas parteis, in semiuocaleis & mutas.

Semiuocales sunt octo. ζ ξ ψ λ μ ν ρ σ. Rursus semiuocales diuiduntur in duas parteis, in duplices, & immutabileis.

Duplices sunt tres. ζ ξ ψ.

Immutabiles quatuor. λ μ ν ρ. Sigma uero remanet semiuocalis,

Mutæ sunt nouem β γ δ κ π τ θ φ χ. que secantur in treis parteis. In tenueis. aspiratas & medias. Tenues sunt tres. κ π τ. Mediæ item tres. β γ δ. Rursus aspiratæ tres. θ φ χ. Et sciẽdum treis tenueis. κ π τ. hẽre suas aspiratas θ φ χ. Medias uero β γ δ. Habet enim κ suam aspiratam χ. & mediam γ π. uero habet suam aspiratam φ. & mediam β τ habet suam aspiratam θ. Mediam uero δ. Constituantur autem sic.

Te κ Me γ Aspi χ

nu π di β ra φ
es τ æ δ tæ θ

Quæ tantum habēt inter se cognationē, ut tenuis sæpe transeat in suam aspiratam & mediam. Item aspirata in tenuem, mediamq́;, rursus media in tenuem, atq; aspiratā. quod facile patet exemplis. κ transit in suam aspiratam χ in fine dictionis sequente uocali aspirata, ut οὐχ οὕτως ἔχει, pro οὐκ ἔχει οὕτως. primū οὐχ habet, χ quia supra ō est aspiratio. secundum uero. κ. quia sequitur. ε. cum tenui. & πεποίηχ᾽ ὅπερ ἐκέλευσας, ꝓ πεποίηκα ὅπερ ἐκέλευσας.

Transit in θ. ut αἴδεσθαί θ᾽ ἱερῆα. pro αἴδεσθαί τε ἱερῆα. sic ī καθ᾽ ἕδρα: ex κατὰ καὶ ἕδρα abijcitur alpha κατὰ θλῖψιν, & τ. transit in. θ. quia inuenit supra. ε. aspirationem. Idem fit in, καθέζομαι, καθό, illud ex κατὰ καὶ ἕζομαι, hoc est κατὰ καὶ ὅ.

τ transit in φ sic ὑφ᾽ ἕν. integrum est. ὑπὸ ἕν, sed κατὰ θλῖψιν fit ὑφ᾽ ἕν, & quia π inuenit supra ε aspirationem, transit in suam aspiratam φ, & fit ὑφέν. sic ἔφιππα, ἐξ ἐπὶ καὶ ἵππος, ἐφ᾽ ᾧ, ἐξ ἐπὶ καὶ ᾧ ἐφοράω, ἐκ τοῦ ἐπὶ καὶ ὁράω. sic perquā multa alia. Hanc transmutationem pulchrum est deprehendere in coniugationibus. nam idcirco prima coniugatio barytonorum habet φ aspiratam ante α in præterito, qa in præsenti est uel π tenuis. uel β media. uel πτ. uel ipsum φ. ut λείπω, λέλειφα. λείβω, λέλειφα, τύπτω, τέτυφα, γράφω, γέγραφα. in futuro uero ψ. quæ est πσ. βσ. φσ. πτ. in præsenti. ut τύψω pro τύπσω. Eodem modo secunda coniugatio barytonorū ideo habet in præterito χ, quia in præsenti est γ media uel κ tenuis uel κτ. uel ipsum χ, ut λέγω, λέλεχα, πλέκω, πέπλεχα, τίκτω, τέτεχα. λέχω. λέλεχα. In futuro uero transeunt in ξ. quia idē est quod κ tenue & σ. est. n. ξ. κσ ut. λέξω pro λέκσω. mutantur etiā

aſpirate in ſuas tenues in præteritis geminantibus primã. ſic. φύω, πέφυκα. χαλέπτω. κεχάλεφα. ἐαυμάζω, τεθαύμακα. qđ fit ad euitandã cacophoniam. i. diſſonantiã. ꝑterea in præteritis paſſiuis mediæ ꝓ aſpiratis ponuntur ante μαι. γ. n. ponit̃ pro χ, ut λέλεχα. λέλεγμαι. β pro φ ut τέτυφα, deberet eſſe paſſiuũ præteritũ τέτυβμαι, ſed quia ante μ nõ admittitur β, trãſmutatũ eſt β in μ, ut τέτυμμαι ꝓ τέτυβμαι. γέγραμμαι pro γέγραβμαι. Rurſus mediæ tranſeũt in aſpiratas ſic, λέλεγμαι, ἐλέχθην γ in χ. τέτυμμαι pro τέτυβμαι. ἐτύφθην β in φ. Item in tenues ut λέλεγμαι, λέλεκται γ in κ τέτυμμαι pro τέτυβμαι τέτυπται β in π. id quod & nos facimus græcas literas in noſtras commutantes, quod pauloꝑoſt, ubi quo nã mõ grçce literç i nr̃as trãſeãt, oñdem⁹.

De ꝑtãte literarũ oĩum, & diphthongorum.

A. α. facit a, ut ΑΛΛΑ ἀλλά allà ΑΓΑΘΟΣ. ἀγαθὸς Agathos. Β. β. facit u, ut ΒΑΡΒΑΡΟΣ. βάρβαρος. uarnaros. ΒΑΒΑΙ βαβαί uauæ. Γ. γ. facit, ut ΓΕΓΡΑΦΑ. γέγραφα. gegrapha. Δ. δ. facit d ut ΔΑΙΔΑΛΟΣ δαίδαλος. Ε. ε. facit. e. ut ΕΓΩ, ἐγώ. ego Ζ. ζ. facit z, ut ΖΑΘΕΟΣ ζάθεος zatheos. Η. η nunc ſonant i lõgũ, apud antiquos puto erat e longũ. ut ΦΗΜΗ. Φήμη phimi. Θ θ. facit th, ut ΘΑΝΑΤΟΣ θάνατος. thanatos. Ι. ι facit, ut ΙΑΚΧΟΣ Ἴακχος iacchos. Κ. κ. facit c, ut ΚΟΡΥΔΩΝ κορύδων corydon, Λ. λ facit l, ut ΛΑΛΟΣ λάλος lalos. Μ. μ facit m, ut ΜΟΡΜΩ μορμῶ mormo. Ν. ν facit n, ut ΝΑΙ. ναί, næ. Ξ. ξ facit x, ut ΞΑΝΘΟΤΡΙΞ ξανθότριξ. xanthotrix. Ο. ο facit o paruum, ut ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ ὀβελίσκος. oueliſcos. Π π. facit p, ut ΠΑΠΠΑ πάππα papa. Ρ. ρ. facit r, ut ΡΩΜΗ ῥώμη. rhomi Σ σ facit ſ, ut ΣΑΡΞ, σάρξ ſarx Τ. τ. facit. t.

ut ΤΑΛΑΝΤΟΝ. τάλαντον talanton. Υ.υ. facit y, ut ΥΜΝΟΣ ὕμνος hymnos. Φ.φ. facit ph, ut ΦΙΛΟΣ φίλος. Χ.χ. facit ch, ut ΧΡΙΣΤΟΣ χριστὸς Christos. Ψ.ψ. facit ps, ut ΨΙΞ, ψίξ. psix ΨΕΛΛΙΖΟΜΑΙ ψελλίζομαι psellizomæ. ΨΕ ψέ Pse Ω.ω. facit o longum, ut ΩΚΑ ὦκα oca ΧΙΤΩΝ χιτὼν chiton.

De potestate diphthongorum.

ΑΙ. αι nunc facit æ, alim puto omnes diphthongi pronunciabantur, ut ΑΙΓΙΣ, αἰγὶς ægis. ΑΥ. αυ facit af medium inter b & f ut ΑΥΤΙΚΑ, αὐτίκα aftica. ΑΥΛΗ αὐλῆ auli, ΕΙ ει ει. facit i longum, ut ΕΙΣ εἰς. is ΕΙΚΩΝ. εἰκὼν icon. ΧΕΙΡ, χεὶρ chir. ΕΥ ευ facit ef medium inter b & f, ut ΕΥΓΕ εὖγε euge ΘΗΣΕΥΣ Θησεὺς theseus ΟΙ οι facit i longum, ut ΟΙΜΟΙ οἴμοι imi ΟΥ ου. ου. facit u upcalem longam ut ΟΥΚΟΥΝ οὐκοῦν. ucun.

De potestate diphthongorum improprie.

ᾳ cum ι subscripto facit a, ut, τῷ ξένια to ænia, ᾄδω ado ῃ cum ι subscripto facit i longum, ut τῇ μούσῃ ti musi. νηρῇδες nirides. ῳ cum iota subscripto facit o longum, ut ἡ παλινῳδία i palinodia τῷ ἀνθρώπῳ to anthropo. ueteres uero non subscribebāt iota, sed adscribebāt sic τῶι, ξένιαι, to ænia, τῆι μούσηι ti musi, τραγωιδίαι, tragodia, quod in codicibus antiquis licet uidere, minore tamē iota quàm sint præpositiuæ α η ω quibus adscribitur, & eiusdem ferè quantitatis, cuius est apud nos, qđ subscribitur quæ antiqua scribendi cōsuetudo adhuc quoq; remanet in grādioribꝰ literis sic ΤΩι ΛΟΓΩι To logo. ΤΗι ΜΟΥΣΗι Ti musi. ΜΑΙΑι mæa. Υ cum iota sic Υι υι facit

ilógum,ut ΑΡΓΥΙΑ ἅρπυια harpyia ΜΥι Α' μῦια myia ἢ τετυφία τῆς τετυφίας, i tetyphia tis tetiphyias, ΗΥ ηυ facit ifmedium inter b & u consonantem ut ἤυδα προσηύδα ibda. prosibda. ἀυλεῖα ἤλλεςν ἤυλησα ἤυλήκειν ἤυλησα ableo ibleon iblicina. iblicin iblisa. ΩΥ. ωυ facit of medium inter b & u consonantem, ut ΩΥΤΟΣ ὠυτὸς cftos pro αὐτὸς & θωυμαςὸς thosmastos, p θαυμαςὸς, qua diphthongo iones utuntur pro αυ.

Quemadmodum literæ ac diphthongi græce in latinum transferantur.

A α mutatur in a ut κάλαθος calathus interdũ in e ut Τάλαντον talẽtũ. Itẽ in i, ut Κάναςρον canistrum. Item in o ut μάρμαρον marmor. κοίρυλος corylus, & in u Ηρακλῆς Hercules hyperthesi. τοῦ. κ. Et in æ diphthongum, ut ἀσκληπιὸς æsculapius. B mutatur fre quẽtissime in b, ut φοῖβος phœbus. βάρβαρος. barbarus. aliquando in p, ut βαβαὶ papæ. quãquã παπαὶ etiã græci dicunt. Itẽ in ph, ut θρίαμβος triũphus. Γ. γ mutat̃ in g. γαλάτεια galatæa. γίγας gigas γένος genus. uertitur etiã in n, in ijs dictionibus, q̃ apud græcos cõmutar ι τ ν in γ sequẽtib⁹ γ κ χ ξ, ut ἄγγελος angelus. δίφθογγος, diphthongus ἄγκυρα, ãcora, ἄγχίσης ãchises. σφίγξ. sphinx. quoniã ante γ κ χ ξ nõ admittitur ν apud græcos, mutatũ est ν in γ. q̃d Romani rursus in n cõmutarunt. & si antiq græcã orthographiã obseruãtes Aggelus diphthoggus scribebant per duplex gg. Δ commutatur i d ut δίδω dipo. δαίμων dæmõ. Interdũ in b, ut δὶς, bis, & in l ut, ὀδυσσεὺς, ulysses. sicut apud nõs, ut sedes, sella. nã d & l inuicẽ sibi cedũt. Epsilon mutatur in e breue ut ἐγὼ ego. γένεσις genesis. Z remanet ut ζάκυνθος zacynth⁹. ζέφυρος zephyrus. iterdũ mutat̃ in geminũ ss, ut μάζα massa

πατρίζω

πατρίζω patrisso. H est e longum ut πηνελόπη Penelope. πηνελόπης Penelopes. ἡρακλῆς Hercules, interdũ mutatur in a longũ, ut μάτηρ mater. νῆς nais. φήμη fama. σίνηπι sinapi. θρήκη thrace. Itẽ, ut quidã uolunt, in æ diphthõgum, ut κηρὸς cæra. σκηνὴ scæna, σκηνοπηγία scænophegia. ἠθικὴ æthica, quibus ipse non accedo. Θ mutatur in th aspiratũ, ut θρήκη thrace. θυρσὸς thyrsus. interdũ in suã tenuem, id est t. ut θρίαμβος triũphus. Item in suam mediam, id est d ut θεὸς deus. θεὰ dea. I mutatur in i modo longum, modo breue, ut ἀγχίσης anchises, νεστορίδης nestorides. K mutat' i c, ut κάκος cacus. κωκυτὸς, Cocytus. interdum in suã mediam g, ut κώβιος gobius κύκνος cygnus. quãquã & cycnus dicimus. Item in p, ut λύκος. lupus, λ mutatur in l, ut πάλλας Pallas. λύγξ lynx. λύρα lyra. λύξ lux. λωτὸς lotus. μ mutatur in m ut γραμματικὸς, grãmatic'. στέμμα stẽma. μέμνημι memini. μελπομένη melpomene. ν uertit' in n, ut ναῦς, nauis. νηὶς nais. νὺξ nox. νυτέλιος nyctelius. ξ uertitur in x, ut ξενοφῶν Xenophon. ξένιον xenium.

Omicron uertitur in breue, ut ὄλυμπος olympus. Item in u, ut ὀδυσσεὺς, ulysses. πόρφυρα. purpura. συρακόσιος. Syracusius δωρικῶς. nã κοινῶς, συρακούσιος dicit'. sed frequens mutatio est o in u in fine dictionis, ut κύπρος. cyprus. ὅμηρος Homerus πήλιον pelium. ἴλιον, ilium. Interdũ in e. γόνυ genu. πὸς αἰολικῶς pes. nam κοινῶς πούς dicitur. ἀλέξανδρος, Alexander. κάπρος caper. π mutatur in p, ut πασιφάη Pasiphãe. πάπποι pappi. Πάππα Pappa. interdum in suã aspiratã, q̃ est apud nos ph, ut τρόπαιον trophæum. λαπίθαι laphithæ, ὑψιπύλη hypsiphyle. Item in suam mediã, quæ est apud nos b, ut πύξος buxus. ἄψυρτος absyrtus. nã ψ est bs, ut ἄραψ arabs ρ uertitur in r, ut ῥήτωρ rhetor. ubi sciendũ omnem dictionem, quæ apud græcos scribitur per ρ. in

principio dictionis, trãsferri à nostris in r cum aspiratiõe, ut ῥέα rhea. ῥητορικὴ rhetorica σ mutatur in s, ut σίσυφος Sisyphus. interdũ in x ut αἴας aiax. πίστρις pistrix. ubi imitamur dores. qui p σύμμαχος ξύμμαχος pro σύν, ξύν dicunt. Item in τ. ut σύ, tu σέ te quod item doricum est. dores enim pro θάλασσα θάλαττα dicunt. τήμερον pro σήμερον. τύ pro σύ. unde Lucianus iocans composuit dialogum, ubi facit a sigma accusari cappa coram septem uocalibus. q in dictionibus scribẽdis gemino σσ, excludatur à duplici ττ. ut pro γλῶσσα γλῶττα θετταλία p θεσσαλία dicit enim sigma, ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα, θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης, θετταλίαν ἀξιοῦν λέγειν καὶ πᾶσαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν. hoc est, Sed cur dico hæc? eiecit me thessalia tota, & ab omni me mari exclusit. τ uertitur in t, ut Τροία Troia τάνταλος tantalus. inuenitur etiam mutatum in s. sigma præcedente ut ὀστᾶ ossa u. plerunq; remanet, ut Ιερώνυμος Hieronymus. σωνώνυμον synonymum. transit etiam in u, ut Ρώμυλος Rhomulus. μῦς mus. σῦς sus. θύλη thule. κῦμαι cumæ. πύξος buxus. πορφύρεος purpureus δύω duo. κυβερνήτης gubernator. φυγὴ fuga. βότρυς botrus. γόνυ genu. φ. uertitur in ph, ut φιλόσοφος philosophus. aliquando etiam in f. ut φυγὴ fuga. φήμη fama. Item in suam tenuem, ut σφαῖρα spæra, & in suam mediam, ut ἄμφω, ambo. χ. mutat̃ in c cum aspiratione sic ch, ut Χρύσης Cryses. Χρυσόστομος chrysostomos. Χριστὸς Christus, q̃ litera quia figurã habet χ nostri, sunt qui putãt cũ sic scribitur Xp̃s, p X & p scribi latinas literas, cũ ea, q̃ x uidetur, sit χ, & quæ uidetur p, sit ρ, & q̃d fere semper legimus in sacris literis Christ⁹ sic scriptũ Xp̃s græce tñ scribatur, cũ sic scribitur. latine. n. scribendum est p ch aspiratum sic Christus. Eodẽ modo decipiuntur in Iesus. cũ sic scritur IHS credentes

hanc literã, H aspirationẽ esse, cũ sit ἦτα græca uo-
calis, q̃ est eꝑductũ tam apud nos, q̃ apud græcos
ut IHΣΟΥΣ IESVS. ita qa græci ἦτα sic etiã scri-
bunt b. q̃ litera est similis nostræ longiusculæ aspi-
rationi, latini sic scribunt ihs qđ uulgus ꝑ aspira-
tionem scribi existimat. Quoniam autem in sermo
nẽ de aspiratione incidimus, illud annotatione di-
gnum existimauimus acceptam esse aspirationem
nostram ἀπὸ τῆς δασείας καὶ ψιλῆς, accentibus græ
cis. Nam illi dasiã sic notãt ⊢ & psilen sic ⊣ quos ac
centus in unum cõiungentes Romani, fecerunt eã
aspirationem, qua nos in grandiusculis utimur li-
teris. Qui tñ accentus nunc ferè exoleuerunt apud
græcos, quorum loco iuniores hisce utuntur, ut
δασεῖα habeat figuram c nostri sic ʽ ψιλὴ uero c in-
uersi sic ʼ. Et hinc puto nos accepisse aspirationem,
qua cursim scribendo utimur. Nam si addideris psi
len denso, aspirationẽ facies, sed inflexam. Quanq̃
ætate nostra plures rectam q̃ flexam scribentes no
tant. Hanc nos aspirationem modo in s uertimus
ut ἕξ sex ἑπτὰ septẽ ἕρπυλλον, serpyllum modo in
u, ut ἑσπέρα uespera ἑνετὸς uenetus, sed frequenter
in nostram aspirationẽ, ut ὕμνος hymnus. Ἡσίοδος
Hesiodus. Ὅμηρος Homerus. ψ mutatur in ps, ut αἰ
θίοψ æthiops, ψευδομάρτυς pseudomartyr. ψίλω-
τρον psilotrũ. Aliqñ trãsit in b, ut ἄραψ arabs. ἄψυρ-
τος absyrtus. Ω mega transit in o longũ, ut ὠκεανὸς
oceanus. εἴδωλον idolum. ἥρωας, heroas. κύκλω-
πες, cyclopes o do. ro. clo. productis. Illud etiam
nõ præterierim silentio Christianos olim in libris
sacris ieffabilis nomina Trinitatis. Pater. Filiꝰ. Spi
ritus Sãctus prims græcis characteribus scribere
cõsueuisse. hoc est Γ pro Pater Υ pro filius. Α pro
Spiritus sanctus. nã pater πατὴρ. græci dicunt & Fi
lius Υἱὸς, & spiritus sanctus πνεῦμα ἅγιον. Quapro

pter. quia ubi erat scripta litera Υ dicebant filius, nunc in alphabeto etiã, ea litera in Gallia cisalpina filius dr̃ uulgo sic. fio. zeta. pro ypsilõ, uel y græca, zeta. id colligit ex libris decretoꝝ distinctiõe. lxxij.

Quonã mõ diphthongi græce ad nos ueniant. αι mutatur in æ diphthongum, ut αἰνείας Æneas ἑβραῖος hebræus. παλαίστρα palæstra. παιάν, pæan interdum diuiditur. ut αἴας aiax. μαῖα, maia. αυ uertitur in au ut αὐλή aula. θησαυρός thesaurus. Sed aduerte, ne te decipiant Nicolaus. Menelaus, & similia, in quibus non est diphthõgus au. sed sunt duæ syllabæ, qa sunt à græcis in αος, ut νικολαος, μενέλαος ει mutatur uel in e longum ut ἀχιλλεῖος Achilleus. καλλιόπεια Calliopea, uel in i longum, ut νεῖλος Nilus. θάλεια Thalia εἴδωλον Idolũ. ευ Mutatur in eu ut θησεύς Theseus. εὖγε Euge. εὖρος. Eurus. οι mutatur in œ diphthongum. ut φοῖβος Phœbus. οἰνόφορον œnophorum. ἀλφεσίβοιος. Alphesibœus. μελίβοιος meliboeus. ου mutatur in u longam, ut μοῦσα musa. οἰδίπους œdipus.

De diphthongis improprie.

ᾳ cum iota subscripto transit in æ diphthõgum, ut τῇ λήδᾳ huic ledæ. ῃ cum iota scripto transit in æ diphthõgum, ut τῷ ποιητῇ huic poetæ. ῳ cum iota subscripto transit in œ diphthongum. ut ἡ κωμῳδία hæc comœdia. ἡ τραγῳδία hæc tragœdia. Sed an diphthongos, & ε. η. ο. ω. υ, uocaleis ut nunc nos pronũciamus, antiqui quoqꝫ pronunciauerint, in fragmentis nostris disputaturi sumus, nam & græci meo iudicio suas diphthongos, & nos nostras tum quas diximus, uocaleis, perperam pronũciamus. Idem etiam pronunciandis accentibus non seruata syllabarum quantitate fieri iudicamus, ut ut θρω in ἄνθρωπος corripere, & μο in σιμόεις produ ducere uideamur propter accentum.

ORATIO DOMINICA.
ΕΥΧΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

Pater noſter, qui in cœlis, ſanctificetur nomē tuū.
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,
adueniat regnum tuum, fiat uoluntas tua,
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ſicut in cœlo & in terra. Panem noſtrum quotidia-
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού-
num da nobis hodie, & dimitte nobis
σιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debito-
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφει-
ribus noſtris. & ne inducas nos in tentatio-
λέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
nem. Sed libera nos à malo. Amen.
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad Beatiſſimam Virginem.
Ἀσπασμὸς τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν ἁγιωτάτην παρθένον.

Aue gratia plena Maria dominus tecum.
Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ κύριος μετὰ σοῦ.
benedicta tu in mulieribus. & benedictus fructus
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς
uētris tui, quoniam ſaluatorē peperiſti animarum
τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν
noſtrarum. ἡμῶν.

AD EANDEM ALIA.
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΟΣ.

Salue regina, mater miſericordiæ, uita dulcedo, &
Χαῖρε δέσποινα, μῆτερ ἐλέους, ζωή, γλυκύτης, καὶ
ſpes noſtra ſalue. ad te clamamus Euæ exules
ἐλπὶς ἡμῶν χαῖρε. πρὸς σὲ βοῶμεν οἱ τῆς Εὔας ἐξόριστοι
filij. ad te ſuſpiramus gementes & flentes
παῖδες. πρὸς σὲ ἀτενίζομεν στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες

In hac lachrymarum ualle: eia iam aduocata
ἐν τῇδε τῇ τῶν κλαυθμῶνος κοιλάδι, ἄγε δὴ σωτῆρες
nostra misericordes tuos oculos ad nos con
ἡμῶν, τοὺς εὐσπλάγχνους σου ὀφθαλμοὺς ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπι
uerte, & IESVM benedictum. fructum
στρέψον καὶ ΙΗΣΟΥΝ τὸν εὐλογημένον καρπὸν
uentris tui post exilium hoc nobis
τῆς κοιλίας σου μετὰ τὴν ὑπερορίαν ταύτην, ἡμῖν
ostende. o clemens, o pia o dulcis
ἀνάδειξον ὦ ἐπιεικής, ὦ εὔσπλαγχνε ὦ γλυκασμέ
uirgo Maria. παρθένε Μαρία.

Σύμβολον τῶν ἀποστόλων. Symbolū Apostolorum.

Credo in unum deū patrē omnipotentem factorem
Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν
cœli & terræ. uisibiliumq; oīum, & inuisibilium. &
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, καὶ
in unum dnm Iesum Xpm filium Dei unigeni-
εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ μονο
tum ex patre natum ante omnia
γενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων
secula. lumen de lumine. Deum uerum de
τῶν αἰώνων. φῶς ἐκ φωτὸς θεὸς ἀληθινὸν ἐκ
Deo uero. genitum non factum consub-
θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοού-
stātialem patri, per quem oīa facta sunt. qui ꝑpter
σιον τῷ πατρί, δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. τὸν δι᾽
nos homines & propter nostram
ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν
salutem descendit de cœlis & incarna-
σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέν-
tus est de spiritu sancto & Maria Virgine,
τα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου
& homo factus est, crucifixusq; pro nobis
καὶ ἐνανθρωπήσαντα. σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν.

sub Pontio Pilato & passus & sepultus est
μὺ ποντίου πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα,
& resurrexit tertia die secundum scripturas, &
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ
ascendit in cœlos, & sedet à dextris
ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν
patris. Et iterum uenturus est cum gloria
τοῦ πατρός, Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης
iudicare uiuos, & mortuos, cuius regni
κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας
non erit finis. & In spiritum sanctum dominum
οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κύριον,
uiuificantem, qui ex patre & filio proce-
τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπο-
dit. Qui cum patre & filio simul
ρευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσ-
adoratur & conglorificatur, qui locutus est per
κυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν
prophetas. in unā sanctam catholicam & apostoli-
προφητῶν, εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολι-
cam ecclesiam. Cōfiteor unum baptisma in remis-
κὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφε-
sionē peccatorū. expecto resurrectionē mortuorū
σιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν
& uitā uēturi seculi. καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Euangelium secundum Ioannem.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην.

In principio erat uerbū, & uerbū erat apud deū &
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ
deus erat uerbū hoc erat in prīcipio apud deū oīa
θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα
per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil, qđ
δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ὃ

factum est. In ipso uita erat, & uita erat lux
γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ζωὴ ἦν τὸ φῶς
hominum & lux in tenebris lucet, & tene
τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ
bræ eam non cōprehenderunt. fuit homo miss
σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλ
sus à deo. nomen ei Ioannes. hic uenit in
μένος παρὰ θεοῦ. ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς
testimonium, ut testificaretur de lumine. non erat
μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. οὐκ ἦν
ille lux sed ut testificaretur de lumine.
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ᾽ ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
Erat lux uera, quæ illuminat omnem homi
ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρω
nem uenientem in hunc mundum. in mundo erat
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,
& mundus per ipsum factus est, & mundus
καὶ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
eum nō cognouit. In ꝓpria uenit, & sui eū nō rece
αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ πα
perūt. Quotquot autem receperūt eum, dedit eis
ρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς
potestatem filios dei fieri. credentibus in nomi
ἐξουσίαν, τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνο
ne ei⁹ q nō ex sanguinibus neq; ex uolūtate carnis
μα αὐτοῦ οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς
neq; ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt.
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ᾽ ἐκ θεοῦ ἐγενήθησαν
Et uerbum caro factum est, & habitauit in nobis
καὶ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
& uidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς
à patre plenum gratiæ & ueritatis.
παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

AVREA CARMINA PYTHAGORÆ.
ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ.

Immortaleis primū deos lege, ut dispositi sunt.
Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκεινται,
Cole & uenerarē iusiurādū. deinde heroes illustreis
Τίμα, καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ' ἥρωας ἀγανοὺς,
Et terrenos uenerare dæmōes legitime sacrificās.
Τούς τε καταχθονίους σέβου δαίμονας ἔννομα ῥέζων.
Et parenteis honora, & proxime cognatos.
Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ' ἄγχιστ' ἐκγεγαῶτας.
Sed ex alijs uirtute fac amicum, qui optimus sit.
Τῶν δ' ἄλλων ἀρετῇ ποιοῦ φίλον, ὅστις ἄριστος.
Benignis autē pare sermonibus, opibusq́; utilib⁹.
Πρᾳέσι δ' εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ' ἐπωφελίμοισι.
Neq; odio habe amicum tuū peccati causa parui.
Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.
Quoad possis. posse enim ꝓpè necessitatē hitat.
Ὄφρα δύνῃ, δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Hæc qdem sic scito, sed dominari assuesce hisce.
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ' εἰθίζεο τῶνδε.
Ventri primum, & somno, luxuriæq́;,
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Et iræ, facies autem rē turpem nunquam neque cum alio.
Καὶ θυμοῦ, πρήξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου,
Neque separatim, omnium autem maxime, pudeat te tui ipsius.
Μήτ' ἰδίῃ, πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.
Tu iustitiam exerce, opereq́;, uerboq́;.
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
Neque stulte teipsum habere in re ulla assuesce.
Μηδ' ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε.

Sed scito, moriendum esse fato oibus.
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς ἐαν' ἐν πε' πρωτοι ἅπασι·
Pecunias autem aliquando possidere ama, aliquã
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φίλει, ἄλ
do perdere.
λοτ' ὀλέσθαι.
Quotq; diuinis fortunis mortales dolores habẽt,
Ὅσσα τε χαιμονίησι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν.
horum quãcunque partem habeas, æquo animo
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρᾴως φέρε,
fer. neque ægre feras.
μηδ' ἀγανάκτει.
curare autẽ decet quoad possis. sic autẽ considera.
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ·
non ualde bonis, istorũ multum fortuna præbet.
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς, τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι
multi autem hominibus sermones, maliq; & boni
πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοὶ
accidunt, qbus neq; obstupesce, neq; sanè pmittas
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ ἐάσῃς.
implicari teipsum. mendacium autẽ siquod dicat,
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἤν πέρ τι λέγηται
æquo animo feras. Quod autem tibi dicam omni
πρᾴως ἴχ' ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παντ
in re perficiatur.
τὶ τελείσθω.
nullus neque uerbo te decipiat, neque re
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μὴ τέ τι ἔργῳ.
fac, necque dic, quod tibi non melius est.
πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ, τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
consule autem ante opus, ne stulta sint.
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται
timidi facereq;, dicereq; stulta proprium uiri,
δειλοῦ τοι πρήσσειν τε, λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.

sed ea perfice, quæ te nō postea dolorē afficiant,
ἀλλὰ τὰ δ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσῃ.
fac nihil eorum, quæ non scis, sed docere
πρῆσσε δὲ μηδὲν, τῶν μὴ πίςασαι, ἀλλὰ διδάσκευ
Quæcunque necesse est, & delectabilissimam ui-
ὅσσα χρεών. καὶ τερπνότατον βίο-
tam sic perages.
ον ὧδε διάξεις.
neque sanitatis circa corpus negligentiam habere
οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν
oportet. χρή,
Sed potusq; mensuram, & cibi, exercitorumq;
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον, καὶ σίτου, γυμνασίων τε
fac. mensuram autem dico eam, quæ te do-
ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μή σ'
lore non afficiat.
ἀνιήσῃ.
assuesce autē uiuendi modum habere purū firmū.
εἴθιζου δὲ δίαιταν, ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον
Et caue ea facere, quæ inuidiā habeant,
καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Ne expēde præter tempus, tāquā bonoꝝ nescius.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
Neq; illiberalis sis. mensura oībus in reb9 optima.
Μήδ' ἀνελεύθερος ἴσθι μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
fac autē ea, quæ te non lædant, consydera autem
πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἅ σε μὴ βλάψῃ λόγισαι δὲ
ante opus.
πρὸ ἔργου.
neque somnum mollibus in oculis suscipe
Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
ante, quàm diurnorum operum ter unumquodq;
πρὶν, τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον
percurras. ἐπελθεῖν.

quò transgressus sum ? quid feci. quod mihi decens
πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ
non perfectum est ?
ἐτελέσθη,
incipiens à primo percurre & quæ postea.
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα.
mala quidem operatus dole, bona uero lætare.
δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο, χρηστὰ δέ, τέρπου.
hæc labora, hæc meditare. hæc oportet
ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ
cupere te, ἐρᾶν σε.
hæc te diuinæ uirtutis ad uestigia ponent.
ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει,
næ per nostræ animæ dantem quaternionem
ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
fontem perennis naturæ. sed uade ad opus,
παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον,
deos precatus ut perficiant, his autē impetratis
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας,
cognosces imortaliūq; deorū, mortaliūq; hoium
γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
consistentiam, ut singula prætereunt, utq; tenent.
σύστασιν. ἥ τε ἕκαστα διέρχεται, ἥ τε κρατεῖται.
cognosces autem quatenus fas est. naturam
γνώσῃ δ' ἣ θέμις ἐστί, φύσιν
in omni similem,
περὶ παντὸς ὁμοίην,
ut neq; insperanda speres, neq; te quid lateat,
ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν,
cognosces autem homines spontanea detrimen
γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ'
ta habenteis, ἔχοντας.
miseri, qui bona propè cum sint, non uident,
τλήμονας, ὅτι ἀγαθῶν πέλας ὄντων, οὐκ ἐσορῶσιν,

neque audiunt . solutionem autem malorum
οὔτε κλύουσιν, δὲ κακῶν
pauci norunt
παῦροι σωνίσασι
talis fortuna mortalium lædit menteis hi
τοίη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ
sed cylindris.
δὲ . κυλίνδροις
ex alijs in alia ferũtur, ĩfinita nocumẽta habentes.
ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλα φέροντας, ἀπείρονα πήματ᾽ ἔχοντες.
molesta enim comes lis nocens latet,
λυγρὴ γὰρ σωνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε,
insita. quàm non oportet te adducere, sed
σύμφυτος, ἣν οὐδεῖ προσάγειν, εἴκοντα δὲ
cedendo fugere.
φεύγειν.
Iuppiter pater, uel à multis malis quiescas omnis,
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν παύσειας ἅπαντας,
uel omnibus ostendas, quas non forte utantur.
ἢ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
sed tu confide, quoniã diuinũ gen⁹ est mortalibus,
ἀλλὰ σὺ θάρσει ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν,
quibus sacra afferens natura ostendit singula.
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
quorum siquid tibi curæ est, uinces quæ te iubeo
ὧν εἴ σοι τί μέτεσι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω
medicando, animã autẽ laboribus istis liberabis.
ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶν δὲ σαώσεις
sed abstine ciboꝝ, quos diximus, in'que purgatõib⁹
ἀλλ᾽ εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν, ἔντε καθαρμοῖς,
in'que liberatione aĩ dijudica, & cõsydera singula,
ἔντε λύσει, ψυχῆς κρῖνον, καὶ φράζευ ἕκαστα,
aurigam iudicium constituens desuper optimum.
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην

cū autem relicto corpore, ad æthera liberū iueris,
ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς.
eris immortalis deus, incorruptibilis,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς, ἄμβροτος.
non amplius mortalis.
οὐκέτι θνητός.

Finis aureorum carminum Pythagoræ.

Τέλος τῶν χρυσῶν τοῦ Πυθαγόρου.

VERSVS IN PHOCYLIDEM.

ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΚΥΛΙΔΗΝ.

Phocylides decentem uiuens uitam.
Ὁ φωκυλίδης εὐπρεπῆ ζήσας βίον,
Vt Christi discipulus, ut apostolus magnus
ὡς Χριστομύστης ὡς ἀπόστολος μέγας,
Vt auditor dei uaticiniorum.
ὡς ἀκροατὴς, τῶν θεοῦ θεσπισμάτων.
Et Antistes optimorum operum,
καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακτέων
Euangelice hæc dicit, & scribit,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
utilia existentia ijs, qui in uita.
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

IN EVNDEM ALII.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΟΙ.

Hæc iustitijs sanctis dei consilia declarat
Ταῦτα δίκης ὁσίῃσι θεοῦ βουλεύματα φαίνει
Phocylides uirorum sapiētissimus, diuina dona.
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος, ὄλβια δῶρα.

PHOCYLIDIS POEMA ADMO-
NITORIVM.

Φωκυλίδου ποίημα νουθετικόν.

Neq; nuptias furare, neq; masculā uenerē excita.
Μήτε, γαμοκλοπέειν, μήτ᾽ ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν,
neq; fraudes ſue, neq; ſanguine manum pollue.
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ᾽ αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
ne ditare iniuſte. ſed ex iuſtis uiue.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ᾽ ἐξ ὁσίων βιοτεύειν.
Contentus ſis præſentibus, & alienorum abſtine.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Mendacia ne dicas, ſed uera omnia loquere.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ᾽ ἐτήτυμα πάντ᾽ ἀγορεύειν.
Primum deum cole, deinde autem tuos parēteis.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Omnibus iuſta tribue, neq; iudiciū ī gratiā trahe.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδὲ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν,
neq; repellas paupertatē iniuſte ne iudices ꝑſonā.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.
Si tu male iudicaueris, te deus poſtea iudicabit.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει.
Teſtimonium falſum fuge, iuſta loquere.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι᾽ ἀγορεύειν
Virginitatem cuſtodi. fidē uero in omnibus ſerua.
παρθενίην τηρεῖν. πίστιν δ᾽ ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
menſuras tribue iuſtas. bona autem menſura in
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ᾽ ἐπὶ μέτρον
omnibus.
ἅπασι.
Bilancem ne feri alteriiugem, ſed æquam trahe.
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ᾽ ἴσον ἕλκειν,

Neque peieres, neq; inſcienter, neque ſponte.
μήτ᾽ ἐπιορκήσῃς. μήτ᾽ ἀγνῶς, μήτε ἑκοντί.
Peieratorē odit deus īmortalis, quicūq; iurauerit
ψεύδορκον στυγέει θεὸς ἄμβροτος, ὅστις ὀμόσσῃ.
Seminas ne furare. execrandus quicunq; ſumit.
σπέρματα μὴ κλέπτειν, ἐπάρατος ὅς τις ἀρεῖται.
mercedem laboranti da, ne preme pauperem.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα.
linguæ mentem adhibe. cælandum uerbum in
γλώσσῃ νοῦν ἐχέμεν, κρυπτὸν λόγον ἐν
mentibus tene.
φρεσὶν ἴσχειν.
neq; iniuſtū facerē uelis, neq; iniuſtitiā facere ſinas.
μήτ᾽ ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ᾽ οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
mendico ſtatim da, neq; cras ueni dicas.
πτωχῷ δ᾽ εὐθὺς δίδου. μὴ δ᾽ αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
implens tuā manū, miſericordiā indigenti præbe.
πληρώσας σέο χεῖρ᾽, ἔλεον χρήζοντι παράσχου.
Peregrinum in domum ſuſcipe, & cæcum duc.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει.
Naufragos miſerare quoniā nauigatio eſt īcerta.
ναυηγοὺς οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόον ἐστὶν ἄδηλος.
manum lapſo da ſalua uero permiſerum uirum.
χεῖρα πεσόντι δίδου, σῶσον δ᾽ ἐπερίστατον ἄνδρα.
Cōes paſſiones oīum uita, troch' īſtabiles diuitiæ
κοινὰ πάθη πάντων ὁ βίος, τροχὸς, ἄστατος ὄλβος.
Diuitias habens, tuam manum egenis porrige.
πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον.
quæ tibi dedit deus, ex ijs indigentibus præbe.
ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρήζουσι παράσχου.
ſit cōmunis uniuerſus uictus, & concordia omnia
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα.
enſem accigitur non ad cædē, ſed ad defenſionē.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ᾽ ἐς ἄμυναν.
utinā

ûtinam autem non egeas neq; iuste, neq; iniuste,
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις μήτ᾽ ἔννομα, μήτε ἀδίκως,
si enim occidas inimicum, tuam manum polluis.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν, σεῖο χέρα μιαίνεις.
agri uicinantis abstine, neq; transgrediaris.
ἀγροῦ γείτονος ὄντος ἀπέχεο, μὴ δ᾽ ἄρ᾽ ὑπερβῇς.
oīum modus optimus, p̄tergressiones uero malæ
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ᾽ ἀλεγειναί.
neque ullum crescentem fructum lædas arui.
μηδὲ τιν᾽ αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
sint æquihonori aduenæ inter ciues.
ἔσωσαν ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολίταις.
omnes enim paupertatem experimur multiuagā.
πάντες γὰρ πενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου.
regio uero nullum firmū habet solum hominib⁹.
χώρη δ᾽ οὔτι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισι.
Auaritia mater malitiæ uniuersæ.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
A urum semper dolus est, & argētum hominibus.
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ, καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισιν.
o aurum maloꝝ princeps uitiperda oīa minuens.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων.
V tinam nō mortalibus esses nocumentū amabile.
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
tua enim causa pugnæq; prædæq;, cædesq;.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε.
inimici uero filij parentibus, fratresq; germanis.
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συναίμοις.
ne alterum cæles corde intellectum, alia dicens.
μὴδ᾽ ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ᾽ ἀγορεύων.
neq; sicut saxatilis polypus secūdum locū muteris
μὴδ᾽ ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου.
qui spōte iniurius est, malus uir, sed ex necessitate,
ὅς τις ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀνάγκης.

non dicam finem, cõsilium autem dirige cuiusq;.
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος, βουλὴν δ' εὐθύνεε ἑκάστου.
neq superbi sapientia, neq robore, neq in diuinis
μὴ γαυροῦ σοφίᾳ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
unus deus est sapiens. fortis simul & prædiues.
εἷς θεός ἐστι σοφὸς. δυνατὸς ἅμα καὶ πολύολβος.
neq præteritis malis consume tuum cor.
μὴ δὲ παρῳχομένοισι κακοῖς τρύχου τὸν ἦτορ.
non amplius enim potest factum esse infectum.
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
ne sis præceps ad manum, frena uero feram iram.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα, χαλίνου δ' ἄγριον ὀργήν.
sæpe enim percutiens, inuitus necem perfecisti.
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσας,
sint communes passiones nihil magnum, neque
ἔστω κοινὰ πάθη, μηδὲν μέγα, μήδ'
superbum.
ὑπέροπλον.
non bonum, abundans est mortalibus utilitas.
οὐκ ἀγαθὸν, πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
multæ eni delitiæ ad imoderatos trahunt amores
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ, πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.
superbificant uero multæ diuitiæ, & ad iniuriam
ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν
augent.
ἀέξει,
furor subiens, insaniam exitialem parat.
θυμὸς ὑπερχόμενος, μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
ita uero est appetitus, supgredies autem iracũdia.
ὀργὴ δ', ἐστὶν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
æmulatio bonorum, bona, malorum uero mala.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν, ἐσθλὸς. φαύλων δ', ὑπερεργός.
audacia maloru n perniciosa, multum uero auget
τόλμα κακῶν ὀλοή. μέγ' ὀφέλλει δ'

bona laboranteis.
ἐσθλὰ πονοῦντας.
honest⁹amor uirtutis, sed ueneris dedecus auget.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει.
iucundus, mitis uocatur inter ciueis.
ἡδὺς, ἀγανόφρων κικλήσκεται πολιήτους.
mensura comede, & bibe, & fabulare.
μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν, καὶ μυθολογεῦειν.
omnium mensura optima, excessus autem malus.
πάντων μέτρον ἄριστον. ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.
ne inuideas bona socijs ne notam inusseris.
μὴ φθονέοις ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς,
nō iuidi cœlestes & inter se sunt.
ἄφθονοι οὐρανίδαι, καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
non inuidet luna multo melioribus solis radijs.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς.
nō terra cœlestibus sublimitatibus inferius existēs.
οὐ χθὼν οὐρανίοις ὑψώμασι νέρθεν ἐοῦσα.
non flumina æquoribus semper autem con-
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν ἀεὶ δ' ὁμό-
cordiam habent.
νοιαν ἔχουσιν.
si enim discordia beatis esset, non staret cœlum.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.
temperantiam exerce. turpibus operibus abstine.
σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
ne imitare malitiam, iustitia uero deleto uindictā.
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπάλειψον ἄμυναν.
Persuasio enim utilitatē, lis uero litem regenerat.
Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
ne crede citissime, ante quā uere finem uideas,
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
uincere bene operanteis in pluribus decet.
νικᾶν εὖ ἔρδοντας ἐπὶ πλεόνεσσι καθήκει.

bonum hospitare potius frugalibus mensis,
καλὸν ξενίζειν ταχέως λιταῖσι τραπέζαις,
quā plurimis, dolosis, morantibus præter tempus
ἢ πλείσταις, δολίαισι, βραδυνούσαις παρὰ καιρόν,
nunquam fœnerator amarus fias uiro pauperi.
μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
neque quisq̃ aueis nidi simul omneis accipiat,
μηδέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω,
matrē uero reliquas, ut habeas rursus ipsi' pullos.
μητέρα δ' ἐκπρολίπῃς, ἵν' ἔχῃς πάλιν τῆσδε νεοττούς.
nunquam iudicare imperitos uiros sinas.
μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
sapientiam sapiens dirigit, artes uero coartifex.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
non capit magnam doctrinam idoctus audiendi.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν.
nōn enim sanè intelligunt nunquam bona edocti.
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες,
neque mensipetas assentatores fac socios.
μήδε τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους.
multi enim potus & cibi sunt sodales
πολλοὶ γὰρ πόσιος καὶ βρώσιός εἰσιν ἑταῖροι.
tempus captantes ut satiari possint.
καιρὸν θωπεύοντες ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν.
dolentes uero paucis, & multis, omnes inexpleti.
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς, πάντες ἄπληστοι.
populo ne crede. multimoda est turba.
λαῷ μὴ πίστευε, πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
populus, & aqua, & ignis, irretentilia omnia.
λαός, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.
neq; frustra apud ignem sedēs diminuas cor.
μήδε μάτην ἀπὸ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ,
mensuram uero fac deis. nam mensura est optima.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι. τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.

terram impertire insepultis mortuis.
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχύτοις νεκύεσσι.
ne tumulum mortuorum refodias, neque non uidēda
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μὴδ' ἀθέατα
ostendas soli, & dæmonicam iram excites.
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
non bonum, compagem resoluere hominis.
οὐ καλὸν, ἁρμονίην ἀναλυέμεν ἀνθρώποιο.
& celeriter aūt ex terra speramus in lucem uenire.
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν.
reliquiæ defunctorum, postea uero dei sunt.
λείψαν' ἀποιχομένων ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
animi enim manent incorruptibiles in mortuis.
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι.
spiritus enim est dei usus mortalibus & imago.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
corpus enim ex terra habem⁹ & omnes ad ipsam
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν. καὶ πάντες ἐς αὐτὴν
soluti puluis sumus. aer uero iterū spiritum recipit.
λυόμενοι, κόνις ἐσμέν ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.
diuitijs ne parcas. memento quod mortalis es.
πλούτου μὴ φείδου, μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.
non licet apud Plutonem diuitias habere, & pecu
οὐκ ἔνι ἐς ἅδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρήμ
nias ferre.
ματ' ἄγεσθαι.
oēs æquales mortui, animis uero deus dominat.
πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
Communia tecta domorum, æterna, & patria
κοινὰ μέλαθρα δόμων, αἰώνια, καὶ πατρὶς
infernus.
ᾅδης.
cōmunis locus oībus, pauperibusq; & regibus.
ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε, καὶ βασιλεῦσιν.

non multũ homines uiuimus tẽpus, sed ad tẽpus.
οὐ πολὺ ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ' ἐπὶ καιρόν.
anim⁹ uero imortalis & insenescibilis uiuit semp.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.
neq; malis doleas, neque exultes gaudio.
μήτι κακοῖς ἄχθου, μήτ' οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ.
sæpe in uita & sperantibus infidum.
πολλάκις ἐν βιότῳ καὶ θαῤῥαλέοισιν ἄπιστον.
tempori serui. ne contrasta uentis.
καιρῷ λατρεύειν, μηδ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
nocumentũ & dolentibus, mali solutio uenit cito.
πῆμα καὶ ἀχθομένοισι, κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω.
ne magniloquẽtia rabiens, mentem debaccheris.
μὴ μεγαλληγορίῃ τρυφῶν, φρένα λυσσωθείης.
beneloquentiam exerce, quæ ualde oẽs iuuabit.
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥτις μάλα πάντως ὀνήσει.
telum sane sermo uiro incidentius est ferro.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
arma cuique tribuit deus. naturam aeripetam.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεὸς φύσιν ἠερόφοιτον.
auibus qdem multã uelocitatẽ, roburq; leonibus.
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ', ἀλκὴν τε λέουσι.
tauris uero per se fusis cornibus, aculeos apibus
ταύροις δ' αὐτοχύτοις κεράτεσσι, κέντρα μελίσσαις
innatum adiutoriũ dedit. ratio uero propugnacu-
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε λόγος δ' ἔρυ-
lum hominibus.
μ' ἀνθρώποισι.
sed diuinæ sapientiæ ratio est optima.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
melior forti est sapiens uir.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
agros & urbes sapientia, & nauem gubernat.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφία, καὶ νῆα κυβερνᾷ.

non iustum cælare iniustum. uirum impunitum.
οὐχ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄτιτον.
sed oportet maleficum auersari necessario.
ἀλλὰ χρὴ κακοεργὸν ἀποτρωπᾶσθαι ἀνάγκῃ.
sæpe commoriuntur malis coassistentes.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.
furum ne accipias furtiuum uirorum depositum.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην.
utrique fures & receptor & furator.
ἀμφότεροι κλῶπες καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ κλέψας.
portionẽ oĩbus tribue, æqualitas ĩ oĩbus optima.
μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη.
incipiens parce omnibus, ne postremũ indigeas.
ἀρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ' ἐπιδεύῃς,
ne iumenti mortalis cibũ secundũ mensurã sume.
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἕληαι.
iumentũ uero si inimici ceciderit in uia, coalleua.
κτῆνος δ' ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ' ὁδὸν, συνέγειρον.
errantẽ que hominẽ, & mariuagum neq; deuites.
πλαζόμενόν τε βροτὸν, καὶ ἀλίτροπον μήδ' ὑπαλύξῃς.
melius pro inimico adipisci amicum beneuolum.
βέλτερον ἀντ' ἐχθροῦ τυχεῖν φίλον εὐμενέοντος.
incipiens malum abscinde, uulnusq; sana.
ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ' ἀκέσασθαι.
neque feriuorã edas carnem, uelocipedibus uero
μὴ δέ τι θηροβόρον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δὲ
reliquias linque canibus. à feris feræ edantur.
λείψανα λεῖπε κυσί. θηρῶν ἄπο θῆρες ἔδωνται.
uenena ne strue. magicorum librorum abstine.
φάρμακα μὴ τεύχου, μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.

ne malo benefeceris. ſeminare æque eſt in mari.
μὴ κακὸν εὖ ἔρξῃς, σπείρειν ἴσον ἔστ᾽ ἐνὶ πόντῳ.
operare laborans, ut ex proprijs uiuas.
ἐργάζου μοχθῶν, ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
omnis enim iners uir, uiuit furtiuis à manibus.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ, ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν.
neque alterius ex epulo edas reliquias menſæ,
μὴ δ᾽ ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
ſed ex domeſticis uictibus comedas incon
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν οἰκείων βιότων φάγοις ἀνυβ-
tumelioſus.
ρίστος.
ſi uero quis non didicit artem fodiat ligone
εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκάπτοιτο δικέλλῃ
eſt uitæ omne opus, cum laborare uelis.
ἔστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλῃσθα.
nauta ſi nauigare uelis, latum mare.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα.
ſi uero terræ laborem gubernare, longa ſanè
εἰ δὲ γεωπονίην μετέπειν, μακραί τοι
arua.
ἄρουραι.
nullum ſine labore eſt mortalibus facile opus.
οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὔπετὲς ἔργον.
neque ipſis beatis. labor autem uirtutem ual-
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνους δ᾽ ἀρετὴν μέ-
de auget.
γ᾽ ὀφέλλει.
formicæ terræ reconditas relinquentes domos.
μύρμηκές γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους.
ueniunt uictus egentes quando rura
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι ὁππότ᾽ ἄρουραι
frugibus tonſa fructum implent areas.
λήϊα κειράμεναι, καρπῶν πλήθουσιν ἀλωάς.

ipsæ autem tritici nuper tritum onus habent
οἱ δ᾽ αὐτοὶ πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχουσιν,
author deoꝝ. semper uero ferens ferentē sectatur.
ἢ κριῶν αἰεὶ δὲ φέρων φέροντα διώκει.
ex æstate ad hyemem cibum suum auferentes.
ἐκ θέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες
infatigabilem. genus autem paruum est multum
ἄτρυτον φῦλον δ᾽ ὀλίγον τελέθει
laborans.
πολύμοχθον.
laborat autem aeriuada, optimi laborq́; apis.
κάμνει δ᾽ ἠερόφοιτος, ἀριστοπόνος τε μέλισσα,
aut petræ curuæ per cauernam, uel calamis,
ἢ ἐ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν, ἢ δονάκεσσιν,
aut quercus antiqne super concauo intra
ἢ ἐ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδος ἔνδοθι
aluearia.
σίμβλων,
examinibus infinitatem per flores ceridomificās.
σμήνεσι μυριότητα κατ᾽ ἄνθεα κηροδομοῦσα.
ne maneas cœlebs, ne ignominis pereas.
μὴ μείνῃς ἄγαμος, μήπως νώνυμος ὄληαι.
da aliquid naturæ & ipse. gigne uero rursus, sicut
δός τι φύσει καὐτὸς, τέκε δ᾽ ἔμπαλιν, ὡς
genitus es.
ἐλοχεύθης.
ne lenocineris uxorem, tuos filios polluens.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλοχον, σὰ τέκνα μιαίνων.
non enim pariunt filios similes mœchica cubilia.
οὐ γὰρ τίκτει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.

dentem.
σαν.
ne sororis in abhorrendum ueni cubile.
μὴ δὲ κασιγνήτης ἐς ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν.
neq; in pullicaribus patris cubilibus mi
μὴ δ' ἐπὶ παλλακοῖσι πατρὸς λεχέεσσι μι
scearis.
γεὶης
neque mulier corrumpat infantem fœtum intra
μὴ δὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδοθ
uentrem.
θι γαστρός.
neque cum peperit canibus iaciat & uulturibus di
μὴ δὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ καὶ γυψὶν
laniationes.
ἕλωρα.
neque quis suæ uxori prægnanti manum injiciat.
μὴ δέ τις ἧ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα βάλληται.
neque rursus proligenam unquam seca mascu
μὴ δ' ἂν παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσεν
lum puerum.
ναχοῦρον,
neque brutis animalibus initorium ad cubile
μὴ δ' ἀλόγοις ζώοις βατήριον ἐς λέχον
ueni.
ἐλθεῖν
neque iniuria afficias mulierem erubescendis cu
μὴ δ' ὕβριζε γυναῖκα ἐπ' αἰσχυντοῖς λε
bilibus.
χέεσσι.
neque transgrediare cubilia naturæ in uenerem
μὴ παραβῇς εὐνὰς φύσεως εἰς κύπριν
ex legem.
ἄθεσμον.

neque ipsis feris masculus complacuit ad
οὐ δ᾽ αὐτοῖς θήρεσσ᾽ ἄρσην συνέβαδεν ἐς
coitum.
εὐνήν.
neque fœminæ cubile uirorum imitentur.
μὴ δέ τι θηλύτεραι λέχος ἀνδρῶν μιμήσαιντο.
neque in amorem mulierum omnis ruas incon-
μὴ δ᾽ ἐς ἔρωτα γυναικῶν ἅπας ἐκχύσῃς ἀκα-
tinentem.
θεκτον.
non enim amor deus est. passio uero obscura
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ᾽ ἀΐδηλον
omnium.
ἁπάντων.
neque autem fratrum uxorum ad strata accede.
μὴ δὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαίνειν.
ama tuam uxorem. quid enim iucundius &
στέργε τεὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἥδυτερον καὶ
melius.
ἄρειον.
quàm cum uiro mulier sapit cara senectam usque,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
& maritus suæ uxori: neque cadat in medio
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μὴ δ᾽ ἐμπέσῃ ἄνδιχα
discordia.
νεῖκος,
neque autem quis indesponsatim per uim puel-
μὴ δέ τις ἀμνήστευτα βίῃ κούρῃσι
lis permisceatur.
συμμιγείη

equos generosos inquirere quidem in domum,
ἵππους δ' εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον,
taurosq; alticeruices. sed catulos perferos,
ταύρους δ' ὑψιτένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων περιαγρίους,
ducere uxorem uero non bonam contemnimus
γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθὴν ἐκφαίνομεν
desipientes:
ἀφρονέοντες,
neque mulier malum uirum renuit, si diues sit.
οὐ δὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ' ἀπαναίνεται ἀφνειὸν ὄντα
neque nuptijs nuptias alias ducas in nocumento
μὴ δὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς ἐπὶ πήματι
nocumentum.
πῆμα.
filijs ne difficilis sis tuis, sed mitis esto.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.
si uero quid puer peccet, prohibeat filium mater,
ἤν δέ τι παῖς ἀλίτῃ, χωλυέτω υἱέα μήτηρ.
uel ualde senes generis aut populi seniores
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γένεος, ἢ δημογέροντες.
ne in masculo filio nutri cincinni gratia capillum.
μὴ μὲν ἐπ' ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκαμῖδας χαίτην.
ne uerticem plices. neque uittas tortuosas
μὴ κορυφὴν πλέξῃ μήθ' ἅμματα λοξὰ
corymborum.
κορύμβων.
masculos nō decet coma. delitiæ uero mulierib'.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπεοικεκόμη, χλιδαὶ δὲ γυναιξί.
pueri autem pulchri custodi iuuenilem horam.
παιδὸς δ' εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην.
multi enim insaniunt ad masculā mistionē amoris
πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄρσενα μίξιν ἔρωτος.
uirginem autē custodi multi clauibus thalamis.
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισιν

neque ipsam usq; ad nuptias ante ædeis conspici
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆ-
sinas.
ναι ἐάσῃς.
pulchritudo difficilis custoditu est liberorum pa-
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων το-
rentibus.
κεῦσι.
Cognatis amorem tribuas sanctamq; concordiã.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ' ὁμόνοιαν,
uenerare canos temporibus, cede uero senibus
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους. εἴκειν δὲ γέρουσιν
sede, & honoribus omnibus. ætati uero similem.
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενῇ δ' ἀτάλαντον
senem æqualẽ patris æquis honoribus uenerare
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖς γέραιρε.
uentris debitam portionem præbe seruis.
γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχου θεράπουσι
seruo ordinata tribuas, ut tibi secundũ animũ sit.
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι καταθύμιος εἴη,
signa ne scribas improperans seruum.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
seruum ne lædas quid maledicens ad dñm,
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κατηγορέων πρὸς ἄνακτα,
accipe & consilium à seruo bene sapiente.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρ' οἰκέτου εὖ φρονέοντος,
castitates animæ tuæ corporis sunt purgationes.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου σώματός εἰσι καθαρμοί.
hæc iustitiæ mysteria magna degentes,

REGISTRVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u

x y z & ꝯ ꝝ. A B C D E F.

Omnes sunt quaterniones.

Venetijs in ædibus Francisci Bindoni, & Maphei Pasini. Mense Augusti. Anno a uirginis partu. M D X X X V I I I.

